M. BORWICZ

★

1000
ANS
יאר
YEARS
שנה
LAT
AÑOS

1000 ANS DE VIE JUIVE EN POLOGNE

1000 יאָר יידיש לעבן אין פוילן

1000 YEARS OF JEWISH LIFE IN POLAND

1000 שנה יהדות פולין

1000 LAT ŻYCIA ŻYDÓW W POLSCE

1000 AÑOS DE VIDA DE LOS JUDIOS EN POLONIA

Rédigé par : Edited by : Opracował : Publicación de : העורכ: באַאַרבעט

Michel BORWICZ ★ **מ׳כאל בארוו׳טש**

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

CENTRE D'ETUDES HISTORIQUES
(auprès de l'ASSOCIATION DES JUIFS POLONAIS EN FRANCE)
AFFILIE AU
CONGRÈS DE CULTURE JUIVE

פארשונגס-צענטער פאר געשיכטע
(ביים פאַרבאַנד פון פוילישע יידן אין פראנקרייך)
אָנגעשלאָסן אין
יידישן קולטור-קאָנגרעס

Direction : Dr. M. BORWICZ. — Traduction espagnole : Prof. V. FISZER. — Traduction anglaise : V. FISZER et J. SEWERYN. — Traduction hébraïque : Moshé LEVANI. — Travaux graphiques : J. RAZGOUR (pages 53-177 ; 377-428), et P. TCHARNY (pages 181-373). — Travaux photographiques : J. BREIT et Photo DAVID. — Mise en page : S. GRINBAUM. Collaboration aux recherches d'archives: Dr. Miriam KRAMPF.

דירעקטאָר : ד"ר באָרוויטש. — העברעאישע איבערזעצונג : משה לבני. — ענגלישע איבערזעצונג : פראָפ. וו. פישער און י. סעווערין. — שפּאַנישע איבערזעצונג : פראָפ. וו. פישער — גראַפישע אַרבעטן : יהודה ראזגור (זייטן 53-177; 377-428). און פּ. טשארני (זייטן 181-373). — טעכניש-פּאָטאָגראפישע אַרבעטן: י. ברויט און פּאָטאָ דוד. — אומברוך : שמואל גרינבוים. מיטאַרבעט אין ארכיוו-פּאָרשונגען : ד"ר מרים קראמף.

General Direction of the works : Dr. M. BORWICZ. — Translations : into English by V. FISZER and J. SEWERYN ; into Spanish by Prof. V. FISZER ; into Hebrew by M. LEVANI. — Graphic works executed by Y. RAZGOUR (pages 53-177 ; 377-428), and P. TCHARNY (pages 181-373). — Photographic works executed by J. BREIT and Photo DAVID. — Makin up by S. GRINBAUM. — Contribution in the archives researches: Dr. Miriam KRAMPF.

המנהל : ד"ר מ. בורוויץ'. — תרגום עברי : משה לבני. — תרגום אנגלי : פרופ. וו. פישר וי. סברין. — תרגום ספרדי : פרופ. וו. פישר. — עבודות גרפיות : יהודה רזגור (עמודים 53-177, 377-428) ופ. טשארני (עמודים 181-373). — עבודות טכניות וצלומים : י. ברויט וצלום דוד. — סידור : שמואל גרינבוים. ארכיון : ד"ר מרים קראמף.

Kierownictwo prac: Dr. M. BORWICZ. — Przekład angielski: Prof. V. FISZER i J. SEWERYN. — Przekład hiszpański: Prof. V. FISZER. — Przekład hebrajski: M. LEVANI. — Prace graficzne: J. RAZGOUR (strony 53-177; 377-428), i P. CZARNY (strony 181-373). — Prace fotograficzne: J. BREIT i Foto DAVID. Metrampaż: S. GRINBAUM. — Współpraca w poszukiw archiw : Dr. Miriam KRAMPF.

Dirección general de las obras : Dr. M. BORWICZ. — Traducciones : espagnola por Prof. V. FISZER ; inglesa por V. FISZER y J. SEWERYN ; hebrea por M. LEVANI. — Obras gráficas ejecutadas por Y. RAZGOUR (páginas 53-177; 377-428), y P. TCHARNY (páginas 181-373). — Obras fotográficas ejecutadas por J. BREIT y Foto DAVID. — Ajuste por S. GRINBAUM. — Colaboración en los arquivos : Dr. Miriam KRAMPF.

IMPRIMERIE MODERNE DE LA PRESSE, 55, Fbg Saint-Denis, Paris (10e). - Tél. : PRO. 29-78. - Directeur : Marc GUTKIN,

Avant-propos :

Forword :

Słowo wstępne :

Prefacio :

J. SHPRINTSAK

B. LOCKER

★

Messages à la Rédaction :

Messages to the Redaction :

Posłanie do Wydawnictwa :

Mensajes a la Redaccion :

W. BECKELMAN

J. GRUNBAUM

L. HERSCH

M. KIVELIOVITCH

J. OPATOSHU

J. PAT

I. SCHWARZBART

J. SHAPIRO

פאָרוואָרט :

הקדמה :

י. שפרינצאק

ב. לאקער

★

באַגריסונגען פון :

דברי ברכה של :

י. אַ פאַטאַשו

ו. ב. לעמאַן

י. ברינבוים

ל. הערש

י. פאַט

מ. קיוועליאָוויטש

י. שאַפּיראָ

י. שוואַרצבאַרט

Cet ouvrage a été réalisé au CENTRE D'ETUDES HISTORIQUES (auprès de l'A.J.P. en France) appuyé par le JEWISH LABOR COMMITTEE américain. La présente édition paraît grâce à l'aide de l'American Joint Distribution Committee (JOINT) et à celle de l'ASSOCIATION DES JUIFS POLONAIS en France, ainsi qu'à une contribution du Département Culturel du CONGRES JUIF MONDIAL.

Nous remercions particulièrement Messieurs : J. PAT (Secrétaire de l'Exécutif du Jewish Labor Committee), W. M. BECKELMAN (Directeur général du Joint pour l'Europe) et Jehuda SHAPIRO (Directeur du Département de Culture du Joint en Europe), pour le vif intérêt qu'ils ont porté à notre initiative depuis son origine, et pour leur constante sollicitude au cours de sa réalisation.

Le COMITE de l'Association des Juifs Polonais en France et la SECTION FRANÇAISE du Congrès Juif Mondial voudront bien trouver également ici nos meilleurs remerciements.

דאָס דאָזיקע בוך איז אויסגעפירט געוואָרן אין דעם פאָרשונג־צענטער פאַר געשיכטע (ביי דעם פאָלקסבאַנד פון פוילישע יידן, אין פראַנקרייך), געשטיצט דורך דעם יידישן ארבעטער־קאָמיטעט אין אַמעריקע. די אויסגאַבע דערשיינט אַ דאַנק דער הילף פון דזשאָינט און פון דעם פאַרבאַנד פון פוילישע יידן אין פראַנקרייך, מיט אַ ביישטייער פון דער קולטור־אָפּטיילונג פון יידישן וועלט־קאָנגרעס.

מיר דאַנקען באַזונדערס די פריינט : יעקב פּאַט (עקזעקוטיו־סעקרעטאַר פון דעם יידישן אַרבעטער־קאָמיטעט אין אַמעריקע), מ. וו. בעקעלמאַן (הויפּט־דירעקטאָר פון דער קולטור־אָפּטיילונג פון דזשאָינט אויף אייראָפּע) און יהודה שאפירא (דירעקטאָר פון דער קולטור־אָפּטיילונג פון דזשאָינט אויף אייראָפּע), פאַרן אינטערעס וואָס זיי האָבן אַרויסגעוויזן לגבי אונזער איניציאַטיוו זינט איר בראשית און פאַר זייער פריינטלעכקייט בעתן דעאַלידירן די פאַרליגענדע אויסגאַבע. מיר דאַנקען אויך גאָר פריינטלעך דער פאַרוואַלטונג פון דעם פאַרבאַנד פון פוילישע יידן אין פראַנקרייך און דער פראַנצויזישער אָפּטיילונג פון דעם יידישן וועלט־קאָנגרעס.

This work has been achieved in the CENTRE of STUDIES of HISTORY (by the Association of Polish Jews in France), supported by the JEWISH LABOR COMMITTEE in America. Its publication is due to the aid of the American Joint Distribution Committee (JOINT) and to that of the ASSOCIATION of POLISH JEWS in France, and to the contribution of the Cultural Department of the JEWISH WORLD CONGRESS.

We beg to express our particular thanks to Messrs : J. PAT (Secretary of the Executive of the Jewish Labor Committee), W. M. BECKELMAN (Director General of the Joint for Europe) and Yehuda SHAPIRO (Director of the Cultural Department of Joint in Europe) - for their cordial support they encouraged our undertaking with up from its beginning, as also for the permanent interest they manifested to the progressing and achievement of this publication. The COMMITTEE of the Association of Polish Jews in France and the FRENCH SECTION of the Jewish World Congress will find here our best thanks.

ספר זה בוצע במרכז לחקר היסטורי (ע"י אגודת יהודי פולין בצרפת) בסיוע ועד העובדים היהודים באמריקה. המהדורה מופיעה הודות לעזרת הדז'וינט ואגודת יהודי פולין בצרפת עם תרומה ממחלקת התרבות של הקונגרס היהודי העולמי.

תודתנו נתונה לידידינו : יעקב פט (מזכיר האכסקוטיבה של ועד העובדים היהודי באמריקה), מ. וו. בקלמן (המנהל הראשי של הדזיוינט באירופה) ויהודה שפירא (מנהל מחלקת התרבות של הדזיוינט באירופה) בעד ההתענינות שהראו ליזמתנו בראשיתה ובעד שימת לבם האקטיבית בעת ההוצאה לפועל של המהדורה המוגשת לקוראים. הננו מודים גם לועד אגודת יהודי פולין בצרפת ולסניף הצרפתי של הקונגרס היהודי העולמי.

Książka niniejsza została wykonana w OŚRODKU BADAŃ HISTORYCZNYCH (przy Związku Żydów Polskich we Francji), popieranym przez ŻYDOWSKI KOMITET ROBOTNICZY w Ameryce. Publikacja ukazuje się dzięki pomocy amerykańskiego JOINT'u i ZWIĄZKU ŻYDÓW POLSKICH we Francji, oraz dzięki udziałowi Sekcji Oświatowej ŻYDOWSKIEGO KONGRESU ŚWIATOWEGO.

Dziękujemy szczególnie Panom : J. PATOWI (Sekretarzowi Egzekutywy Żydowskiego Komitetu Robotniczego), W. M. BECKELMANOWI (Naczelnemu Dyrektorowi Jointu na Europę) i Jehudzie SHAPIRO (Dyrektorowi Wydziału Kulturalnego Jointu na Europę), za ich życzliwe poparcie którym darzyli naszą inicjatywę oraz za ich żywe zainteresowanie w ciągu realizacji niniejszego wydawnictwa. Również ZARZĄD Związku Żydów Polskich we Francji oraz FRANCUSKI ODDZIAŁ Żydowskiego Kongresu Światowego zechcą łaskawie przyjąć nasze najlepsze podziękowania.

El presente libro ha sido ejecutado en el CENTRO de ESTUDIOS HISTORICOS (cerca de la Asociación de los Judíos Polacos en Francia), apoyado por el COMITE de los OBREROS JUDIOS en America.

Su publicación es debida a la contribución del Comite Americano « JOINT » asi como a la de la ASOCIACION de los JUDIOS POLACOS en Francia, y a aquella del Departamento Cultural del CONGRESO MUNDIAL de JUDIOS.

Queremos dar nuestras gracias particularmente a los Señores : J. PAT (Secretario del Organo Ejecutivo del «Jewish Labor Committe » en América), W. M. BECKELMAN (Director General del JOINT en Europa) y Yehuda SHAPIRO (Director del Departamento Cultural del JOINT en Europa) por su soporte cordial para nuestra empresa desde su origen y también por el constante interés que habian manifestado a la presente publicación durante su realización. EL COMITE de la Asociación de los Judios Polacos in Francia, así como la SECCION FRANCESA del Congreso Mundial de Judíos hallarán aqui nuestras mejores gracias.

TABLE DES MATIERES

AVANT-PROPOS :

J. Shprintsak : ⁂ 11-13
B. Locker : ⁂ 14-18
MESSAGES A LA REDACTION :
W. Beckelman, J. Grunbaum, L. Hersch, M. Kivéliovitch, J. Opatoshu, J. Pat, I. Schwarzbart, J. Shapiro 19-26
M. Borwicz : *INTRODUCTION* 28-44
REMARQUES 45-47
A TRAVERS LES SIECLES 48
Les débuts de l'immigration juive ; Le « Statut de Kalisz » 50
Les « Radanites » 52
Le roi Casimir le Grand 54
Dans le commerce d'outre-mer 56
Les consistoires et la Diète générale juive 58
La littérature rabbinique 60
La Kabbale et le Zohar 62
Les médecins de cour 64
Le quartier juif 66-68
Khmielnicki et les massacres cosaques 70
Sabbataï Zwi 72
J. Frank et les frankistes 74
Les banquiers de cour 76
Le (h) khassidisme 78
La paupérisation, le problème de reclassement ; les débuts de « Haskalah » 80
La Diète de Quatre Ans, la Constitution du 3 Mai 1791, l'Insurrection de Kosciuszko 82
La défense du faubourg Praga, Berek Joselewicz .. 84-86
Dans le Grand-Duché de Varsovie 90-92
Dans l'Insurrection de novembre 1830 94-96
A l'émigration, après la chute du soulèvement 98
Dans les territoires occupés par la Prusse 100
En Galicie, province annexée par l'Autriche 104-106
Le rabbin B. D. Meisels. Les Juifs dans l'Insurrection de janvier 1863 108-114
La montée de l'antisémitisme. Des interventions d'écrivains polonais. Les assimilateurs dans le consistoire de Varsovie, les débits des courants juifs nationaux. La « Hacefirah » 116-118
A l'époque 1905 122
Quelques-uns d'entre les leaders juifs 124
Dans la Légion de Pilsudski 126
Des partisans de l'assimilation 128
L'antisémitisme en Pologne libérée 130
Quand la Pologne renaissait 136
Des sionistes généraux et des représentants d'autres partis 138-140
Des représentants de l'orthodoxie 140-144
Le « Poale-Sion » 146-150
Les « Révisionnistes » 150
Le « Bund » 152-154
Parmi les combattants de la 1re Guerre Mondiale .. 156-158
Dans le commerce et dans l'industrie 160
Dans divers domaines des sciences 162
Savants spécialisés dans les questions de littérature et de culture juives 164
J. L. Peretz 166
Dans la littérature yiddish et hébraïque 168-170
Le théâtre yiddish 172
Ecrivains polonais d'origine juive 174
Le « Wizo », etc. 176
1918 - 1939 178
Temples et synagogues 180-208
Couronnes de la Thora 210
Objets de culte 212-216
Chandeliers et menorahs 218-222
Mezouzoth, timbales et coupes, encensoirs 224-226
Pour la circoncision 230
Verrerie et vaisselle 232
Découpages en papier 234
Art appliqué : plateau sculpté 228
Coffrets 236
Graphique 238
Livres commémoratifs 240
Broderies de tales, dites « ataroth » 242
Bijoux 244
Médailles, sceaux, insignes 246
Villes 248-264
Artisanat, ouvriers ..... 266-274 ; 286-290
Usines 276-278
Agriculture, paysans 280-284
Dans les bourgades 292-308
Saisi sur le vif 308-316
Enfants, jeunesse, écoles 318-340
« Yivo » 332
Sport 336-338
« Joint » 340
« Toz » 342-344
« Ort » 344
Aide et entr'aide sociale 346
Presse, littérature, arts 348-360
Théâtre et cinéma 364-372
GRAVURES ANCIENNES, TABLEAUX et SCULPTURES 374-406
CIMETIERES 408-425
REGARD VERS L'AVENIR 426
INDEX DES NOMS 430

INDEX

FOREWORD :

J. Shprintsak : ⁂ 11-13
B. Locker : ⁂ 14-18
MESSAGES TO THE REDACTION :
W. Beckelman, J. Grunbaum, L. Hersch, M. Kivéliovitch, J. Opatoshu, J. Pat, J. Schwarzbart, J. Shapiro 19-26
M. Borwicz : *INTRODUCTION* 28-44
REMARKS 35-47
ACROSS CENTURIES 48
The beginnings of the Jewish immigration : the « Statute of Kalisz » 50
The « Radanites » 52
King Casimir the Great 54
In the over-sea commerce 56
The consistories and the General Council of Jews .. 58
The Rabbinic Literature 60
The « Cabbala » and the « Zohar » 62
The physicians of the royal court 64
The « Jewish quarter » 66-68
Khmielnitski and the pogroms of the Jews by his cossacks 70
Sabbatai Zwi 72
J. Frank and the Frankists 74
The bankers of the court 76
Hasidism 78
Pauperism, the problem of social reclassing ; the beginnings of « Haskala » 80
The « Four-Years Diet », the Constitution of 3-rd May 1791, the Insurrection of Kosciuszko 82
The defense of Praga, suburb of Warsaw, Berek Joselewicz 84-86
In the Grand-Duchy of Warsaw 90-92
In the Insurrection of November 1830 94-96
On emigration after the fall of the insurrection ... 98
In territories occupied by Prussia 100
In Galicia, annexed by Austria 104-106
Rabbi B. D. Meisels. — The Jews in the Insurrection of January 1863 108-114
The rising of anti-semitism. The interventions of Polih writers. The assimilators in the consistory of Warsaw. The beginnings of the Jewish nationalist movement. « Hacefirah » 116-118
In 1905 122
Some Jews leaders 124
In the Legion of Marshal Pilsudski 126
The partisans of assimilation 128
Anti-semitism in independant Poland 130
Jewish political parties 133
In the days of Poland's revival 136

General zionists and representatives of other parties 138-140
The representatives of the orthodoxy 140-144
« Poale-Zion » 146-150
The « Revisionnists » 150
The « Bund » 152-154
Amidst the combatants of the I-st World War 156-158
In the commerce and industry 160
In different fields of science 162
Specialists of Jewish literature and culture 164
J. L. Perets 166
Jewish literature, Yiddish and Hebrew 168-170
The Yiddish theatre 172
Polish writers of Jewish origin 174
« Wizo », and so on 176
1918-1939 178
Synagogues 180-208
Torah Crowns 210
Religions objects 212
Silver Ornaments in Synagogues 214
Candlesticks and Menorahs 216-222
Mezuzahs, goblets, censers 224-226
The Act of Circumcision 230
Glass and porcelain 232
Cut-out drawings 234
Applied arts 228-238
From Memorial Books 240
Ornaments of prayer-shawls so-called « Ataroth » .. 242
Jewellery 244
Badges, seals, talismans 246
Towns 248-264
Trade, craftsmen ..... 266-274 ; 286-290
Fabrics, plants and mills 276-278
Agriculture, peasants 280-284
In small towns 292-308
Scenes and types 308-316
Children, youth, schools 318-340
« Yivo » 332
Sport 336-338
« Joint » 340
« Toz » 342-344
« Ort » 344
Mutual help and social assistance 346
Press, literature, and art 348-360
Stage and screen 364-372
SOME OLD ENGRAVINGS, PICTURES AND SCULPTURES 374-406
CEMETERIES 408-425
AN OUTLOOK INTO THE FUTURE 426
INDEX OF NAMES 430

אינהאלט

פֿאַרוואָרט : 11-13
יוסף שפרינצאק ** 13-14
בערל לאָקער ** 14-18
באַגריסונגען פון :
י. גרינבוים, י. אֶפֿאַטאָשו, מ. וו. בעקעלמאַן,
י. פֿאַמ, י. שווארצבארט, י. שאַפּירא, ל. הערש,
מ. קיוועליאָוויטש 19-26
מ. באַרוויטש : אַרויינפיר 28-44
באַמערקונגען 45-47
דורך דורות און יארן 48
די ערשטע איינוואַנדערונג, דער קאָלישער סטאַטוט 50
„ראָדאָניטן" 52
דער קעניג קאָזשימיעזש דער גרויסער 54
יידן אין האַנדל מיט לעבר הים 56
קהילות און דער וועד ארבע הארצות 58
רבנישע לימוראטור 60
קבלה און זוהר 62
הויף־דאָקטוירים 64
יידישער קוואַרטאַל 66-68
כמיעלניצקי און די קאָזאקישע שחיטות 70
שבתי צבי 72
י. פראַנק און די פראַנקיסטן 74
הויף־באַנקירן 76
דער חסידיזם 78
פּראַרעמונג, דער פּראָבלעם פון איבערשיכטונג; דער
אָנהויב פון השכלה 80
דער פּיריעריקער סיום, די קאָנסטיטוציע פון 3טן מאי
1791, דער קאָשטשיושקא־אויפשטאַנד 82
יידן פארמיידיקן די וואַרשעווער פּאַרשטאָט פראָגע, בע־
רעק יאָסעלעוויטש 84-86
אין וואַרשעווער פּירסטנטום 90-92
אין דעם נאָוועמבער־אויפשטאַנד 1830 94-96
אויף דער עמיגראַציע, נאָך דער מפלה פון אויפשטאַנד 98
אונטער דער פּריישער אָקופּאַציע 100
אונטער עסטרייכישער הערשאפט, אין גאַליציע 104-106
הרב ד. ב. מייזעלס, יידן אין דער יאָנוואר־אויפשטאַנד
1863 108-114
דער אנטיסעמיטיזם וואקסט; שטימען פון פוילישע שרייי־
בער; אסימילאַנטן אין דער וואַרשעווער קהילה. אַנ־
הויב פון ייד. נאַציאָנאלע באַוועגונגען, „הצפירה" 116-118
אין דער תקופה 1905 122
ייד. אָנפירער אין קאָנגרעס־פוילן און אין גאַליציע 124
יידן אין פילסודסקים־לעגיאָנען 126
פּאַרטייער פון דער אסימילאַציע 128
אנטיסעמיטיזם אין באפרייטן פוילן 130
צווישן די יידישע פּארטייען 133
אין די טעג פון פוילנס ווידערגעבורט 136
אַלגעמיין־ציונים־טישע און אנדערע יידישע אָנפירער 138-140.
רעפּרעזענטאַנטן פון אָרטאָדאָקסישן יידנטום 140-144
פּועלי־ציון 146-150
רעוויזיאָניסטן 150
„בונד" 152-154
יידן, קאַמבאַטאַנטן אין דער 1־טער וועלט־מלחמה 156-158
אין האַנדל און אינדוסטרי 160
אין פּאַרשידענע וויסנשאַפטס־געביטן 162
פּאָרשער פון יידישער געשיכטע און יידישער קולטור 164
י. ל. פּרץ 166
אין דער יידישער און אין דער העברעאישער ליטעראטור 168-170
יידישער טעאַטער 172
יידן, פּוילישע שרייבער 174
„וויזאָ" א. א. 176
1918-1939 178
שולן און סינאַגאָגעס 180-208
כתרי תורה 210
תשמישי קדושה 212
זילבערנע כלים 214
וואַנט־לייכטער 216
לייכטער און מנורות 218-222
מזוזות; בעכער 224
בשמים־ביקסלעך 226
צום ברית מילה 230
גלאַזוואַרג און פּאָרצעלאַן 232
רייזעלעך 234
געברויך־קונסט־טאַץ מיט סקולפּטורן 228
שאַכטלעך 236
גראפישע ארבעטן 238
פון פּאַרשידענע פנקסים 240
עטרות 242
צירונג 244
שטעמפּלען, אָפּדרוקן 246
שטעט 248-264
בעלי־מלאכה 266-274; 286-290
פאַבריקן 276-278
לאַנדווירטשאַפט, פּויערים 280-284
אין שטעטלעך 292-308
סצענעס און טיפּן 308-316
קינדער, יוגנט לערן־אַנשטאַלטן 318-340
„יוואָ" 332
ספּאָרט 338-336
„דזשאָינט" 340
„טאָז" 344
געזעלשאפטלעכע הילף און זעלבסטהילף 346
פּרעסע, ליטעראטור און קונסט 348-360
אויף דער בינע און אויפן עקראן 364-372
פון אמאָליקע שטיכן, בילדער און סקולפטורן 374-406
בתי קברות 408-425
אַ בליק אין דער צוקונפט 426
זוכצעטל פון נעמען 430

ה ת ו כ ן

הקדמה :
יוסף שפרינצק ✲ 11-13
ברל לוקר ✲ 14-81
דברי ברכה של :
י. גרינבוים, י. אפטושו, מ. וו. בקלמן, י. פט,
י. שוורצברט, י. שפירא, ל. הרש, מ. קיבלוביץ . 19-26
מ. בורביץ : מבוא 28-44
הערות 45-47
מדור לדור 48
ההגירה הראשונה לפולין; הסטטוט הקלישאי . . 50
„רודניטים" 52
המלך קז'ימיז הגדול 54
יהודים במסחר חוץ עם ארצות מעבר לים . . . 56
קהילות וועד ארבע הארצות 58
ספרות רבנית 60
קבלה וזוהר 62
רופאי החצר 64
הרובע היהודי 66-68
כמיילניצקי ושחיטות הקוזקים 70
שבתי צבי 72
י. פרנק והפרנקיסטים 74
בנקאי החצר 76
החסידות 78
התרוששות, בעית הפרודוקטיביזציה; התחלת ההשכלה 80
סיים ארבע השנים, חוקת ה3 במאי 1791, מרד קושציושקו 82
יהודים מגינים על פראגה שבורשה. ברק יוסלביץ . 84-86
בנסיכות ורשה 90-92
במרד נובמבר 1830 94-96
בהגירה אחרי תבוסת המרד 98
תחת הכבוש הפרוסי 100
בגליציה, תחת השלטון האוסטרי 104-106
הרב ד. ב. מייזלס. יהודים במרד ינואר 1863 . . 108-114
צמיחת האנטישמיות; דעות של סופרים פולניים; מתבוללים
בקהילת ורשה; התחלת התנועות הלאומיות של
היהודים. „הצפירה" 116-118
בתקופת 1905 122
מנהיגים יהודיים בפולין הקונגרסאית ובגליציה . . 124
יהודים בלגיונים של פילסודסקי 126
באי כח ההתבוללות 128
אנטישמיות בפולין המשוחררת 130
בין המפלגות היהודיות 133
בימי תקומת פולין 136
מנהיגים כלל ציוניים ומנהיגים יהודיים אחרים . 138-140
נציגי היהדות האדוקה 140-144
פועלי ציון 146-150
רביזיוניסטים 150
הבונד 152-154
יהודים, לוחמים במלחמת העולם הראשונה . . . 156-158
במסחר ובתעשיה 160
בשטחי מדע שונים 162
חוקי תולדות עם ישראל ותרבותו 164
י. ל. פ־ין 166
בספרות יידיש ועברית 168-170
תיאטרון יהודי 172
יהודים, סופרים פולניים 174
וויז"א ועוד 176
1918 - 1939 178
בתי־כנסת 180-208
כתבי תורה 210
תשמישי קדושה 212
כלי קודש של כסף 214
פרוכות ומנורות 216-222
מזוזות, גביעים 224
קופסאות לבשמים 226
לברית מילה 230
כלי זכוכית וגביש 232
גזוזות 234
אמנות שמושית 228-238
מתוך פנקסים שונים 240
עטרות 242
עדיים 244
קמעות, חותמות 246
ערים ועיירות 248-264
בעלי־מלאכה 266-274; 286-290
בתי חרושת 276-278
חקלאות, מושבים, אכרים 280-284
בעיירות 292-380
ילדים, נוער, בתי־ספר 318-340
ייוו"א 332
ספורט 336-338
דז'וינט 340
„טוז" 342-344
„אורט" 344
מוסדות צבוריים ועזרה סוציאלית 346
עתונות, ספרות ואמנות 348-360
בתיאטרון ובקולנוע 364-372
מתוך תחריטים, תמונות ופסולים ישנים . . . 374-406
בתי קברות 408
מבט־עין לעתיד 000
מפתח העניינים 000

SPIS RZECZY

SŁOWO WSTĘPNE :
J. Szprincak : ✲ 11-13
B. Locker : ✲ 14-18
POSŁANIE DO WYDAWNICTWA :
W. Beckelman, J. Grunbuam, L. Hersch, M. Kiveliovitch, J. Opatoshu, J. Pat, I. Schwarzbart, J. Shapiro 19-26
M. Borwicz : WPROWADZENIE 28-44
UWAGI 45-47
NA FALI WIEKÓW 48
Początki imigracji; Statut Kaliski 50
„Radanici" 52
Król Kazimierz Wielki 54
W handlu zamorskim 56
Kahały i „Rada Czterech Ziem" 58
Literatura rabiniczna 60
Kabala, Zohar 62
Lekarze nadworni 64
Dzielnica żydowska 66-68
Chmielnicki i rzezie kozackie 70
Sabataj Cwi 72
J. Frank i frankiści 74
Bankierzy nadworni 76
Chasydyzm 78
Pauperyzacja, problem przewarstwowienia; Początki „Haskali" 80
Sejm Czteroletni, Konstytucja 3 Maja 1791; Powstanie Kościuszki 82
Obrona Pragi. Berek Joselewicz 84-86
W Wielkim Księstwie Warszawskim 90-92
W Powstaniu Listopadowym, 1830 94-96
Na emigracji, po upadku powstania 98
Pod zaborem pruskim 100
Pod zaborem austriackim, w Galicji 104-106
Rabin B.D. Meisels. Żydzi w Powstaniu Styczniowym 1863 108-114
Wzrost antysemityzmu. Głosy pisarzy polskich. Rządy asymilacji. Początki żydowskich prądów narodowych. „Hacefira" 116-118
W dobie 1905 roku 122
Przywódcy żydowscy w Królestwie Kongresowym i w Galicji 124
W Legionach Józefa Piłsudskiego 126
Zwolennicy asymilacji 128
Antysemityzm w Polsce odrodzonej 130
Wśród żydowskich stronnictw politycznych 133

W dniach odrodzenia Polski 136
Przywódcy ogólno-sjonistyczni i inni 138-140
Przedstawiciele żydowskiej ortodoksji 140-144
Poale Sion 146-150
Rewizjoniści 150
Bund 152-154
Kombatanci Pierwszej Wojny Światowej 156-158
W przemyśle i handlu 160
W różnych dziedzinach wiedzy 162
Badacze żydowskiej historii i kultury 164
J.L. Perec 166
Literatura żydowska i hebrajska 168-170
Teatr żydowski 172
Żydzi, polscy pisarze 174
Wizo, etc. 176
1918—1939 178
Bóżnice i synagogi 180-208
Korony na torę 210
Przedmioty liturgiczne 212-214
Świeczniki 216-218
Menory 220-222
Mezuze; puchary; kadzielniczki 224-226
Do aktu obrzezania 230
Szkło i porcelana 232
Wycinanki 234
Ze sztuki stosowanej : taca 228
Szkatuły 236
Prace graficzne 238
Z ksiąg pamiątkowych 240
Ozdoby do talesów, tak zwane „atary" 242
Biżuteria 244
Odznaki, pieczęcie, talizmany 246
Miasta 248-264
Rzemiosło, robotnicy ..... 266-274 ; 268-290
Fabryki 276-278
Gospodarstwa rolne, chłopi 280-284
Miasteczka 292-308
Sceny i typy 308-316
Dzieci, młodzież, szkolnictwo 318-340
„Iwo" 332
Sport 336-338
„Joint" 340
„Toz" 342-344
„Ort" 344
Pomoc i samopomoc społeczna 346
Prasa, literatura i sztuka 348-360
Teatr i film 364-372
Z DAWNYCH SZTYCHÓW, OBRAZÓW I RZEŹB 374-406
CMENTARZE 408-425
RZUT OKA W PRZYSZŁOŚĆ 426
SKOROWIDZ NAZW I NAZWISK 430

INDICE

PREFACIO :
J. Shprintsak : ⁂ 11-13
B. Locker : ⁂ 14-18
MENSAJES A LA REDACCION :
M. Beckelman, J. Grunbaum, L. Hersch, M. Kivéliovitch, J. Opatoshu, J. Pat, J. Schwarzbart, J. Shapiro 19-26
M. Borwicz : *INTRODUCCION* 28-44
OBSERVACIONES 45-47
A TRAVES LOS SIGLOS 48
Los principios de la inmigracion judia ; el « Estatuto de Kalisz » 50
Los « Radanitas » 52
El Rey Casimiro el Grande 54
En el comercio de ultramar 56
Los consistorios y el Consejo General de los Judios. 58
La literatura rabinica 60
La Cabala y el Zohar 62
Los médicos de Corte 64
El barrio judio 66-68
Khmielnitski y los pogromes por sus cosacos 70
Sabbataï Zwi 72
J. Frank y los Frankistas 74
Los banqueros de Corte 76
Hasidismo 78
Pauperismo, el problema de la reclasificacion social; los principios de « Haskala » 80
La « Dieta de Cuatro Anos », la Constitucion de 3 de Mayo 1791, la Insurrección de Kosciuszko .. 82
La defensa del barrio de Praga ; Berek Yoselewich .. 84-86
En el Grand-Ducado de Varsovia 90-92
En la Insurreccion de Noviembre 1830 94-96
En emigracion despues de la caida de la insurreccion 98
En los territorios ocupados por la Prusia 100
En Galicia, provincia polaca anexada por los Austriacos 104-106
Rabi B. D. Meisels. Los Judios en la Insurreccion de Enero 1863 108-114
El crecimiento del anti-semitismo. Las intervenciones de los escritores polacos. Los asimilatores en el consistroio de Varsovia. Los principios del movimiento nacionalista judio. « Hacefirah » 116-118
En la epoca de 1905 122
Algunos jefes judios 124
En la Legion del Mariscal Pilsudski 126
Los partidarios de la asimilacion 128
El anti-semitismo en la Polonia independiente 130
Los partidos politicos judios 133
En los dias de la resurreccion de la Polonia 136
Zionistas generales y los representantes de otros partidos 138-140
Los representantes de la ortodixia 140-144
« Poale-Zion » 146-150
Los « Revisionistas » 150
El « Bund » 152-154
Los combatientes de la I-era Guerra Mundial 156-158
En el comercio y la industria 160
En varios campos de la ciencia 162
Los especialistas de la literatura y cultura judia .. 164
J. L. Perets 166
Literatura judia en yiddish y en hebreo 168-170
El teatro yiddish 172
Escritores polacos de origen judio 174
« Wizo », etc. 176
1918-1939 178
Sinagogas 180-208
Coronas de Toras 210
Objetos de culto 212
Plata sinagogal 214
Candeleros y Menoras 216-222
Mezuze, copas, incensarios 224-226
Circoncision 230
Vidreria, porcelana 232
Dibujos recortados 234
Arte aplicado 228-238
Libros commemorativos 240
Adornos de fajas de devoción, asi-llamados «Ataros» 242
Joyeria 244
Señales, sellos, talismanes 246
Ciudades 248-264
Oficios, artesanos ..... 266-274 ; 286-290
Fábricas 276-278
En la agricultura, campesinos 280-284
En ciudades 292-308
Escenas y tipos 308-316
Niños, juventud, escuelas 318-340
« Yivo » 332
Deportes 336-338
« Joint » 340
« Toz » 342-344
« Ort » 344
Ayuda y ayuda mutua social 346
Prensa, literatura y arte 348-360
Escena y film 364-372
ESTAMPAS VIEJAS CUADROS Y ESCULTURAS .. 374-406
CEMENTERIOS 408-425
UNA MIRADA HACIA EL PORVENIR 426
INDICE DE NOMBRES PROPIOS 430

J. SHPRINTSAK

(Président de la Chambre des Députés en Israël) :

*
**

...C'est en 1945 que, pour la première fois après la guerre, les délégués juifs de Pologne sont arrivés à Londres, et parmi eux, des anciens partisans qui, comme témoins irrécusables, ont déposé sur l'effroyable extermination.

En sortant de la séance, abattu et méditant, je m'enfonçai dans les rues de Whitechapel où subsistaient encore quelques restes de mœurs juives...

Dans une petite boutique, j'ai aperçu et j'ai acheté une carte postale représentant trois Juifs dans de longues capotes... : ils marchent dans une rue de Varsovie, du genre de la rue Franciszkanska, tout au long de laquelle roule un flot continuel de passants juifs.

J'ai pris conscience que ces trois Juifs, dans leur longue capote, appartenaient au monde de la diaspora, empli de souvenirs et de légendes, à ce monde où la foi, l'incroyance et le martyre se mêlaient sans cesse... Une vie, propre à lui, palpitait dans ce monde de mouvement, de commerce et de dur travail, de prospérité passagère et de misère continuelle, de tracas et de crainte de l'ennemi..., dans ce monde plein d'influences et de contradictions, de l'érudition religieuse rayonnant de yechiva de Lublin, des proclamations passionnées du Bund, des discours enthousiastes des Sionistes, de la création spirituelle des N. Sokolov et des J. L. Perec.

...Dans ce monde naissaient et grandissaient des porte-parole fougueux des traditions juives, des commerçants entreprenants et des industriels.

Ce monde a donné au peuple juif des poètes et des écrivains qui ont contribué à la renaissance de la littérature juive. Il a donné surtout des foules de jeunes gens qui sacrifiaient leur force et leur vie à la reconstruction sur la terre d'Israël et maintenant dans l'Etat d'Israël.

...Cela, rentré au pays, en Israël, je l'ai raconté à mes enfants, en leur montrant la vieille carte postale.

...Je me suis souvenu de cette carte pendant que je lisais votre invitation à donner mon avis sur votre livre...

...Il est vrai que tout ce que cette œuvre contient appartient au passé disparu. Mais dans ce qui a passé palpite la vie des trésors spirituels, des actes accomplis et des événements subis. Tout cela doit maintenant faire partie des valeurs spirituelles du peuple dans tous les pays de la diaspora et surtout de la vie et de l'action de la jeune génération juive qui grandit et grandira dans le vieux nouvel Etat d'Israël. Que ce qui fut fertilise et enrichisse les valeurs à venir dans la vie du peuple juif.

Que votre entreprise réussisse et qu'elle accomplisse sa mission.

יוסף שפרינצאק

(פרעזידענט פון כנסת אין ישראל) :

*
**

לייענדיק אייער בריוו וועגן א געדענק־בוך איבער טויזנט יאר פונעם פוילישן יידנטום, האָב איך זיך דערמאָנט אין א באשיידענעם וווינטש־קאַרטל, וואָס איך האָב אמאל געקויפט אין א קליינעם יידישן בוכהאַנדל אויף א געסל ארום ווייטשעפל אין לאָנדאָן.

דאָס איז געווען אין יאָר 1945, אין די טעג פונם כינום פון ציוניסטישן אקציאָנס־קאָמיטעט, צו וועלכן עם זענען צום ערשטן מאל געקומען ד"ר זאמערשטיין פון וואַרשע און מיט אים פאַרטיזאַנער און פּאַרטיזאַנטקעם פון פוילן. די דאָזיקע פאַריתומטע עדות זענען געקומען און באריכט דעם מוראדיקן סך־הכל פון דעם וואָס ס'איז געשען און וואָס ס'איז חרוב געווארן פאַרן יידישן פאָלק.

א פארקלעמטער און א דערשלאָגענער פון דעם געהערטן האָב איך פארלאָזט דעם כינום און גלאָזט זיך גיין אין די גאַסן פון ווייטשעפל, ווו עס זענען נאָך פאַרבליבן רעשטלעך פונם יידישן וועזן, וואָס איז אמאל געווען קאָנצענטרירט אין דער דאָזיקער געגנט פון לאָנדאָן.

גייענדיק, האָב איך דערזען אין א פענצטער פון א קליינטל אן אנזיכט־קארטע, אן אלטע ראש השנה־וווינטש־קאַרטע, וועלכע איז געבליבן לינן אינם פענצטער און אויף וועלכער עם זענען געווען אויסגעמאלט דריי יידן אין לאנגע קאפאָטעם און אין יידיש־פוילישע היטלעך מיט דאשקעס. און די דריי שפאנען צוזאמען מיט וואָכעדיקע, ערנסטע און צעשטרייטע פנימער. בין איך אריינגעגאנגען אין געשעפט און איך האָב געקויפט דאָס קארטל און האָב באשלאָסן צו ברענגען דאָס אהיים, כדי עס צו ווייזן מיינע קינדער, וועלכע זענען געבוירן אין ארץ־ישראל און דערביי דערציילן זיי פאָלגענדעס :

דאָס זענען דריי פוילישע יידן וואָס זענען געווען אמאל...

די דאָזיקע דריי יידן שפאנען אויף א מין פראנצישקאנער גאס אין וואַרשע, אויף וועלכער עס שטראָמען אן אויפהער מאסן־יידן, ווייבער און יידישע קינדער. פון בייד זייטן פון דער דאָזיקער גאס ציען זיך אן א שיעור גרויסע מאגאזינען און קליינע געווערלעך. אויף די טראָטוארן פון דער גאס שטייען פרויען און שרייען אויס ביי טאָג און ביי נאכט זייער אויבסט און געבעקס וואָס זיי פאר־קויפן און יינגלעך פארהילכן מיט קווישקיע קולכלעך די ציי־טונגען „מאָמענט", „היינט", „הצפירה" וואָס זיי פארשפרייטן.

פון די הויפן פון די גרויסע געדיכט־באַווינטע הייזער טראָגן זיך געמישטע געזאנגען פון גמרא און חזנישע ניגונים, געמישטע מיט לידער פון א רעוואָלוציאָנערן אינהאלט, באגלייט מיט האר־ציקע מעלאָדיעס פון א מאָרים ראָזענפעלד און עדעלשטאט.

די דאָזיקע געמישטע געזאנגען טראָגן זיך פון די חדרים, פון די הסידישע שטיבלעך און די בעלי־מלאכהשע ווארשטאטן, וואָס פילן אָן די הייזער פון אזא פראנצישקאנער גאס.

די דאָזיקע דריי יידן אין די קאָפאָטעס און די גאס אויף וועלכער זיי שפריינן געהערן צו א גרויסער, טומלדיקער יידישער גלות־וועלט וואָס אין איר לופט האָבן זיך געטראָגן לעגענדעס, זכרונות, אין וועלכער אמונה און אפיקורסות, פארשידענע גילויים פון קידוש השם, געפינען זיך אין אן אויפהערלעכן און לויפנשאפט־לעכן וווקם און גראָנגל די גאַנצע צייט. עס קאָכט אן אייגנארטיק לעבן אין דער דאָזיקער וועלט : פון באַווענגונג, פון האנדלען און הארעוואניע — פון צייטווייליקער נגידישקייט און שטענדיקער נויט, פון זארגן און פחד פארן גויישן שונא. פון די שטראמען יידן, וואָס זענען ארום די דריי אין קאָפאָטעס — ציען זיך פון צייט־צו צייט מחנות יידן אויף פארשידענע וועגן, — אויפן וועג קיין נער צום ריבן, אויפן וועג צו געהיימע פּלעצער אין וועלכע מען גרייט זיך צו רייזקאלישע דעמאָנסטראציעס קעגן דעם צאריזם און אויך אויף א וועג וואָס פירט צו די וואָקזאלן אין וואַרשע, אויף וועלכע עם זענען זיך צוזאמענגעקומען יינגלעך און מיידלעך צו באגלייטן זייערע חברים וואָס זענען עולה־געווען צו זיין חלוצים אין ארץ־ישראל. די דריי יידן, וועלכע זענען אויף דעם אנזיכטם־קארטל האָבן געלעבט אין א וועלט פון שטורמישע, גייסטיקע סתירות און השפעות, וואָס האָבן זיך געטראָגן פון די הויפן פון בארימטע צדיקים און גוטע־יידן, פון גרויסער גאונישקייט פון די חכמי ישיבת לובלין, פון די ברענענדע אויפרופן פון „בונד", פון פיי־

ערדיקע רעדעם פון ציוניסטישע מטיפים לאומיים און פון די גיים־טיקע שאפונגען פון א נחום סאקאלאוו און א. ל. פרץ.

די דריי יידן האבן געהערט צו א וועלט, אין וועלכער עם זענען געבוירן און דערצויגן געווארן ענטוזיאסטישע טרעגער פון יידישע טראדיציעס, שארפזיניקע סוחרים־אינדוסטריעלער, א וועלט וואס האט געגעבן דעם יידישן פאלק דיכטער און שריפטשטעלער, וואס האבן א גרויסן חלק אינם רענעסאנס פון דער יידישער קולטור. פון דער דאזיקער וועלט זענען אויפגעקומען מחנות יוגנט וואס האבן אפגענעבן זייער לעבן דעם ווידעראויפבוי פון ארץ ישראל און פון דער יידישער מדינה.

צו אזא יידישער וועלט אין פוילן האבן געהערט די דאזיקע דריי יידן פון דעם באשיידענעם וווינטש-קארטל...

אבער, אבער די דריי יידן זענען געווען אמאל און זענען מער נישטא — און די גאנצע אייגנארטיקע יידישע וועלט אין וועלכער זיי האבן געלעבט, איז אמאל געווען און מער נישטא.

א שונא, א מוראדיקער שונא האט דאס אלץ אויף אייביק אומ־געבראכט און חרוב געמאכט אויף אייביק.

אט דאס האב איך דערציילט מיינע קינדער וועו איך האב גע־בראכט אהיים קיין ארץ־ישראל דאס דאזיקע אלטע ראש־השנה־וווינטש-קארטל.

איר גיט ארוים אן אלבום — אן ערנסט טרויעריקן געדענק - בוך וועגן דעם וואס איז אמאל געווען אינם לעבן פון פוילישן יידנטום אין משך פון גאנצע טויזנט יאר.

אמת, אלץ אלץ וואס קומט ארויין אין דעם דאזיקן געדענק־בוך געהערט איצט צו א פארשוווונדענער פארגאנגענהייט...

אלץ וואס האט געלעבט ביז 1944 און וואס האט געצוויגן גייסטיקע חיונה פון א טויזנטיאריקער גלות-ירושה, דאס אלץ איז אפגעריסן געווארן און זיך אפגעשטעלט אויף אייביק... אבער אין דעם וואס איז אפגעשטעלט געווארן צאפלט א לעבן פון גייס־טיקע אוצרות, געשעענע אקטן און לעבנס-אויפטוען... דאס אלץ דארף זיך איצט ארייגיסן און באהעפטן צו די גייסטיקע אוצ־רות פון דעם פאלק וואס איז געבליבן לעבן אין אלע גלות־לענדער און איבער אלץ אין לעבן און שאפן פון דעם יונגן, יידישן דור וואס וואקסט און וועט וואקסן אין דער אלט־נייער מדינת ישראל. און זאל דאס פארגאנגענע באפרוכפערן און באגייסטערן דאס צור־קונפטיקע אינם לעבן פון יידישן פאלק.

זאל אייער אונטערנעמונג געראטן און זייט מצליח אין אייער שליחות.

J. SHPRINTSAK

(Speaker of the Parliament of the State of Israel) :

⁂

...That happened in 1945... For the first time after the war, arrived to London a group of Jewish delegates from Poland, many of them partisans of yesterday, — and, as eye-witnesses, gave us an account of the terrible extermination...

After the debates I went out, and in a depressed mood strolled about in the streets of Whitechapel, where there have yet been persisting some remainders of Jewish customs.... I bought there in a small shop a post-card representing three Jews in long coats walking along in a Warsaw street, — streaming with Jewish passers-by...

In that moment I got aware that those three Jews had belonged to the large and legendfull world of the diaspora, where faith, unbelief and martyrdom had been mingling unceasingly... Specific life palpitated in that world of movement, commerce and hard labour, of transient prosperity and continuous misery, of care and fear of the enemy..., in that world of tumultuous influences and contradictions..., of religious wisdom beaming from the « Yeshiva » of Lublin, of ardent proclamations of the « Bund », of enthusiastic speeches or Zionist leaders, of the creative spirit of N. Sokolovs and J. L. Perets...

...In such a world were born and had developed advocates of Jewish tradition, Jewish contractors, dealers and manufacturers... This world had given the Jewish people writers and poets, who had greatly contributed to the revival of the Jewish literature, it had, particulary, given crowds of young men and women ; who had devoted their forces and lives to the reconstruction of Israel... ...Back to Israel, I related all this to my children, showing them the post-card mentioned above... And it came once more to my mind as I had got your invitation to make a declaration in respect of your book...

...It's true that all that your book contains, belongs to the past, vanished for ever... But in that past-does throb life of spiritual treasures, of achievements and experiences.... This all has to become a part of spiritual values of the Jewish people in all countries of the diaspora, and above all, in life and the works of the young generation, which is growing up, and will be growing up in the old-young state of Israel... May all that past fertilize and enrich the future values of the Jewish people and may your enterprise obtain full success and fulfil its mission....

יוסף שפרינצק

(יו"ר הכנסת בישראל) :

⁂

בקראי את מכתבכם על הוצאת ספר זכרון לאלף שנות קיומה של יהדות פולין, נזכרתי בדבר מה צדדי לכאורה; נזכרתי בגלויה מצויירת צנועה, שקניתיה פעם בבית מסחר ספרים זעיר, באחת הסימטאות שבסביבת וייטצ'פל בלונדון.

היה זה בשנת 1945. בימים ההם נתכנס בלונדון הועד הפועל הציוני, ואליו באו לראשונה ד"ר זומרשטיין מוארשא ועמו פרטי־זנים ופרטיזניות מפולין. ועדי ראייה מיותמים אלה מסרו לועד הפועל תמצית וסך־הכל ממה שקרה ומה שנחרב לעם היהודי.

מדוכא ועטוף יגון מאשר שמעתי, עזבתי את הכינוס ורגלי הו־ליכוני ברחובות וייטצ'פל, שם נשארו עוד משרידי ההויה היהו־דית, שהיתה לפנים מרוכזת בסביבה זו שבלונדון.

בלכתי הציצה לנגד עיני בחלון של חנות פעוטה גלויה מצויירת ישנה של איחולי ראש־השנה שנשארה ונשתכחה ובה ציור של שלושה יהודים בקפוטאות ארוכות, חובשי כובעים עם מצחונים בשל יהודי פולין. מהלכים השלושה יחדיו והכרת־פניהם אומרת : יום־חול, רציונות ופיזור.

נכנסתי אל החנות וקניתי את הגלויה. החלטתי להביאה עמי הביתה, כדי להראותה לבני, ילידי הארץ, ולומר להם כדברים האלה : שלושה יהודים אלה היה היו בעבר...

שלושה יהודים אלה מהלכים ברחוב כעין פראנצ'יסקאני בואר־שה, בו נוהרים בלי הרף המוני יהודים, נשים וילדים. משני עברי הרחוב נמשכות חנויות גדולות וקטנות. על מרצפותיו עומדות יהודיות ומכריזות יומם ולילה על פרי־עין, ומעשה מאפה שהם מוכרים, וקולות נערים דקים צווחניים מרעישים את הרחוב בהכר־זות על העתונים „מומאנט", „היינט", „הצפירה", שהם מפיצים. מחצרות הבתים המאוכלסים בצפיפות נישאת ערבוביה של ניגוני גמרא ושירת חזנים, עם שירים מהפכניים בליווי נעימות לבביות של מורים רוזנפלד ואדלשטאט.

שירה מעורבת זו יוצאת מחדרי תינוקות של בית־רבן, מ„שטיב־לך" של חסידים ומסדנאות של בעלי־מלאכה, הממלאים את הב־תים של רחוב אשר בזה.

שלושת היהודים בקפוטאות, וגם הרחוב שבו הם צועדים, הרי הם חלק מעולם של גלות יהודית סואנת ורועשת, אשר בחלק אוירה ריחפו אגדות, זכרונות, וכל הימים נאבקו בהם אמונה ואפיקור־סות עם גילויים שונים של קידוש-השם בצמיחה בלתי־פוסקת. חיים מקוריים מיוחדים במינם היו תוססים בעולם זה; תנועה, מס־חר ועמל — עשרות חולפת ודחקות מתמדת, דאגה ופחד מפני הגוי העוין.

מקרב המוני היהודים אשר מסביב לשלושה שבקפוטאות נפלגו מחנות מחנות לעברים שונים — לדרך גור אל הרבי, למקומות

סתר, בהם התכוננו להפגנות מסוכנות נגד שלטון הצארים, וגם אל בתי הנתיבות בוארשה, שם נתכנסו נערים ונערות לללוות את חבריהם העולים להיות חלוצים בארץ-ישראל.

שלושת היהודים שבגלויה חיו בעולם של סתירות נסערות והשפעות שונות : מחצרותיהם של צדיקים, אדמו"רים מפורסמים, מגאוניותם המופלגת של חכמי ישיבת לובלין, מכרוזיו הלוהטים של ה„בונד", מנאומיהם הנלהבים של מטיפים לאומיים ציוניים ומיצירות רוחם של נחום סוקולוב, י. ל. פרץ, ושכמותם.

בעולמם של שלושת היהודים האלה נולדו ונתחנכו נאמני המסורת היהודית, והיו בו סוחרים־תעשיינים חריפי־מוח — והוא שנתן לעם היהודי משוררים וסופרים, שחלק גדול להם בתחיתה של הספרות הישראלית, ועיקר שבעיקר : הוא נתן מחנות נוער, אשר הקדישו את כל חייהם ורוחם לחידוש בניין של ארץ־ישראל ושל המדינה היהודית.

זהו העולם שעליו נמנו שלושת היהודים הפולניים אשר בגלויית האיחולים הצנועה...

ואולם — שלושת היהודים היה היו ואינם עוד, וכל העולם המיוחד במינו שבו חיו היה היה ואיננו עוד —

אויב וצר נורא השמיד והחריב את כל אלה לעולמים —

זאת סיפרתי לילדי, כאשר הבאתי לארץ-ישראל את גלויית ראש השנה הישנה.

בגלויה הזאת, כאמור, נזכרתי בקראי את הזמנתכם לומר משהו לכבוד הספר שאתם עומדים להוציא.

מוציאים אתם אלבום-ספר־זכרון רציני עגום על מה שקם בחיי היהדות הפולנית במשך אלף שנים תמימות. אכן, כל מה שנכנס בתחומי ספר הזכרון הזה שייך כעת לעבר שחלף. כל מה שחי עד 1943 וינק את החיוניות שבו ממורשת גלות של אלף שנים, ניתק וחדל לנצח. ואף על פי כן, מפרכסים בו עדיין חיים של אוצרות רוח, של מעשים שהיו וזכרונות תוססים בחיות. כל זה צריך עתה להתמזג ולהתאחד עם האוצרות הרוחניים של העם שנשאר בחיים בכל ארצות הגלות, ולמעלה מכל, בחייו וביצירתו של הדור היהודי הצעיר, הגדל וצומח במדינת ישראל העתיקה־החדשה.

יהי רצון ויפרה וילהיב מה שעבר וחלף את מה שעתיד להיות ולהתרקם בחיי העם היהודי.

J. SZPRINCAK
(Przewodniczący Parlamentu w Izraelu):

⁂

...Było to w roku 1945, gdy do Londynu, po raz pierwszy po wojnie, przybyli żydowscy delegaci z Polski, a wśród nich niedawni partyzanci, i — jako naoczni świadkowie — złożyli sprawozdanie o strasznej zagładzie...

Wyszedłszy z obrad, zadumany i przybity, zapuściłem się w ulice Whitechapel, gdzie przetrwały jeszcze resztki żydowskiej obyczajowości... W małym sklepiku spostrzegłem i zakupiłem widokówkę, która przedstawiała trzech Żydów w długich kapotach, kroczących na ulicy Warszawy, coś w rodzaju ulicy Franciszkańskiej, wzdłuż której płynie bez przerwy fala żydowskich przechodniów...

Uświadomiłem sobie, że tych trzech Żydów w długich kapotach należało do pełnego legend i wspomnień, wielkiego świata diaspory, w którym wiara, niedowiarstwo i męczeństwo mieszały się bez przerwy... Swoiste życie pulsowało w tym świecie ruchu, handlu i harówki, czasowego dobrobytu i ciągłej nędzy, troski i lęku przed wrogiem..., w tym świecie burzliwych wpływów i sprzeczności..., religijnej wiedzy promieniującej z lubelskiej jeszywy, płomiennych odezw „Bundu", entuzjastycznych przemówień syjonistów, twórczości duchowej N. Sokołowów i J. L. Pereców.

...W tym świecie rodzili się i wzrastali zapaleni rzecznicy żydowskich tradycyj oraz przedsiębiorczy kupcy i przemysłowcy. Świat ten dał żydowskiemu narodowi poetów i pisarzy, mających duży udział w odrodzeniu żydowskiej literatury. Wydał on zwłaszcza rzesze młodzieży, która poświęciła życie i siły odbudowie w Ziemi Izraela, a obecnie w państwie Izraela.

...O tym, wróciwszy do kraju, opowiadałem moim dzieciom w Izraelu, pokazując im wspomnianą wyżej starą widokówkę.

...Przypomniałem sobie ową kartkę, czytając zaproszenie do wypowiedzi z okazji Pańskiej książki...

...To prawda, że wszystko co to dzieło zawiera, należy do przeszłości, która znikła. ...Ale w tym co minęło, pulsuje życie duchowych skarbów, dokonanych aktów i przeżytych zjawisk. To wszystko winno obecnie stać się częścią duchowych wartości narodu we wszystkich krajach diaspory, a nade wszystko w życiu i twórczości młodego żydowskiego pokolenia, które rośnie i będzie rosło w staromłodym państwie Izraela. Niechaj to co minęło użyźnia i wzbogaca przyszłe wartości w życiu narodu żydowskiego

Oby Pańskie przedsięwzięcie powiodło się i oby spełniło swoje posłannictwo.

J. SHPRINTSAK
(Presidente del Parlamento de Israel) :

⁂

...Eso aconteció en el año 1945, cuando, por la primera vez despues de la guerra, una delegación de Judíos de Polonia, muchos entre ellos partisanes de ayer, — llegó en Londres y — como testigos oculares, — nos dieron cuenta de la terrible exterminación...

Los debates una vez acabados, yo sali fuera, y hundido en tristes meditaciones, dirigí mis pasos hacia las estrechas calle juelas de Whitechapel, donde persisten todavía los restos de los viejos costumbres judíos.. Allí, en una pequeña bodega yo noté y compré une tarjeta postal que representaba tres Judíos vestidos de lungos capotes, en una calle de Varsovia, hormigueante de pasajeros judíos.

En aquel momento yo advertí claramente que esos tres Judíos habian pertenecido al grande mundo de la diaspora, lleno de recuerdos y de leyendas, donde la fe, la incredulidad y el martirio se mezclaban sin cesar... Una vida especifica palpitaba en aquel mundo de continuo movimiento, de comercio y de trabajo durisimo, de prosperidad transeunte y de miseria incesante, de preocupaciones, de cuidados y de miedo del enemigo, en aquel mundo de influencias tumultuosas y de contradicciones, de sabiduria religiosa radiante de la « Yeshiva » de Lublin, de proclamaciones ardientes del «Bund» y de discursos entusiasmados de zionistas, del espiritu creador de unos N. Sokoloves y de J. L. Peretses..

En aquel mundo nacieron y crecieron abogados de las tradiciones Judias, empresarios, negociantes e industriales Judíos. Aquel mundo dió al pueblo Judío sus escritores y poetas que contribuyeron considerablemente al renacimiento de la literatura judía, dió particularmente una muchedumbre de jóvenes que consagraron sus fuerzas y sus vidas a la reconstrucción del Estado de Israel.

...Vuelto en Israel, yo conté todo eso a mis niños, mostrandoles la tarjeta postal mencionada arriba, que me volvió a la mente cuando recibí su invitacion de Ud. de escribir una declaración concerniente su libro...

Es verdad que todo que Su libro de Ud. contiene, pertenece al pasado irrevocablemente desvanecido... Pero en este pasado palpita una vida de tresores espirituales, de hazañas y de experiencias... Todo eso debe de volverse una parte de valores espirituales del pueblo judío en todos los paises de la diaspora y, en el primer lugar, en la vida y obras de la joven generación que crece y crecera en el viejo-joven Estado de Israel...

Que todo eso pasado fertilice y enriqueza los valores futuros del pueblo judío y que Su empresa de Ud. cumpla su honorable misión con máximo éxito...

B. LOCKER
(Président de l'Exécutif de l'Agence Juive) :

⁂

...Il convient de se rappeler que la notion de judaïsme polonais englobe une part beaucoup plus large du judaïsme mondial que les Juifs qui habitaient le territoire national de la Pologne. Durant des siècles, les frontières de la Pologne entouraient aussi la Lithuanie et les « Confins », c'est-à-dire la Bielorussie, de grands espaces de l'Ukraine et la Galicie. Non seulement Poznan, Varsovie, Lublin et Cracovie, mais aussi Vilno et Minsk, Lwow et Kiev, Berdyczov, Braclav et leurs environs se trouvaient dans les frontières de la Pologne, à l'époque de sa grandeur.

Sans méconnaître la position et la force créatrice des agglomérations juives dans les pays de l'Europe Occidentale, dans l'Empire turc et surtout en Palestine, où après l'expulsion des Juifs de l'Espagne se forma un centre religieux et culturel important, dont les influences atteignaient les pays de la diaspora, la Pologne incluse, on peut dire qu'à l'époque mentionnée, les Juifs polonais constituaient un facteur de premier ordre dans la vie du peuple tout entier.

Ainsi n'est-il pas étonnant que dans la période d'épanouissement naquit le proverbe selon lequel le nom Pologne (Polonia) s'était formé de la jonction des mots hébreux Po-lin-ya (« Ici habite Dieu »).

Après les trois partages de la Pologne à la fin du XVIIIe siècle et après sa décadence complète (au début du XIXe siècle), la majorité des Juifs polonais se sont trouvés de nouveau dans les frontières d'un grand pays : la Russie...

Ces Juifs, au cours de plus d'un siècle, formaient pour notre peuple un centre plus important encore que celui d'avant, aussi bien en quantité qu'en qualité. Ils ont enduré les pogromes et les persécutions du tzarisme avec une dignité humaine, avec une fierté nationale, et contribuèrent dans une large mesure au développement politique et social de l'Europe Orientale au XIXe siècle. Ils ont maintenu leur position dans la vie spirituelle et religieuse, ils ont conquis une place d'honneur dans le domaine des recherches d'histoire et de la science juives, ils ont rénové la littérature hébraïque, ils ont développé la langue et la littérature yiddish, les élevant au niveau de la culture contemporaine ; ils ont fondé des institutions d'éducation générale et nationale, ils ont créé le mouvement ouvrier juif dans toutes ses directions, avec ses branches dans d'autres pays ; ils ont été le centre et la source de la force féconde du mouvement sioniste avec toutes ses nuances.

La Galicie était séparée de ce grand organisme ; mais sous la domination de l'Autriche, elle développait aussi sa vie juive propre dans le domaine religieux et culturel, en hébreux et yiddish, donnant son apport à toutes les branches de la vie nationale.

...Quand, après la première guerre mondiale, la Pologne a conquis son indépendance, la communauté juive de l'ancien Etat russe, a été partagée en deux parties presque égales : une partie se trouva entre les frontières de la Russie soviétique, et par suite du régime communiste fut complètement coupée du monde juif, n'ayant nulle possibilité de participer à la vie et aux luttes du peuple. Particulièrement pénible est la part que cette communauté juive, qui autrefois marchait en tête du mouvement national, ne peut donner son apport, ni à l'immigration, ni à la reconstruction de l'Etat d'Israël.

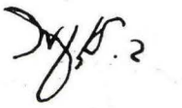
L'autre partie de la communauté juive de Russie, celle des territoires de Lithuanie, de Bielorussie et d'Ukraine, s'est jointe à celle de Galicie et forma ainsi une seule communauté juive de Pologne qui (à l'exception de la communauté américaine développé pendant le dernier demi-siècle) fut la plus grande agglomération juive. Elle continuait, et dans un certain sens renouvelait le rôle décisif de la communauté juive de l'ancien Etat ruses dans le domaine de la création spirituelle, de la littérature hébraïque et yiddish, dans les luttes contre l'oppression politique et nationale...

Tout cela fut détruit par l'ennemi et ses satellites. Peu nombreux sont les rescapés... La plupart d'entre eux ont émigré en Israël et trouvent quelque apaisement en participant à la renaissance de la vie du peuple dans l'Etat indépendant. Quelques dizaines de milliers végètent, du point de vue national et moral, sur les ruines de leur peuple, dans l'Etat polonais qui leur refuse le droit d'émigration pour Israël. Analogue est le sort de la communauté juive (de deux millions) de la Russie soviétique et de quelques centaines de milliers de Juifs de Roumanie, de Hongrie et d'autres pays de « démocratie populaire ».

Le Judaïsme polonais, vivant et créateur, fougueux et combattant, ...vit uniquement dans le cœur des rescapés et dans le cœur du peulpe juif tout entier...

Il est du devoir du peuple juif de transmettre à la génération présente et future au moins une partie des trésors spirituels et créateurs, accumulés durant les mille ans de l'existence du Judaïsme polonais, de transmettre la mémoire de ses luttes courageuses pour maintenir une vie juive et humaine dans les conditions les plus dures. Les transmettre non seulemneet comme des documents de musée, historiques, mais aussi comme un facteur vital fertilisant l'existence du peuple réveillé, comme un témoignage de la volonté de vivre et de la lutte pour la vie incarnés durant des centaines d'années dans ce Judaïsme qui par sa mort laissa le testament : « Dans ton sang, je vivrai ! »

Aussi faut-il féliciter de son initiative le directeur de ce recueil englobant mille ans de judaïsme polonais et former des vœux pour son succès, afin que son œuvre compte parmi d'autres, créées en Israël et dans les pays de la dispersion, afin qu'elle soit d'un grand apport dans l'immortalisation de la vie, des luttes et de l'œuvre des Juifs assassinés de Pologne.

בערל לאַקער

(פּרעזידענט פון דער עקזעקוטיוו פון דער יד. אַגענץ) :

⁂

„זיוט עס האָבן זיך ליקווידירט די מיטלאלטערלעכע צענטערס אין בבל און אין שפּאניע, איז נישט אויפגעקומען קיין לאַנד מיט אַזאַ ריזיקער קאָנצענטראַציע פון א יידישער באַפעלקערונג, מיט אַזעלכע גרויסע מעגלעכקייטן פאַר אויטאָנאָמער אנטוויקלונג, ווי פוילן איז 16-טן יאָרהונדערט און שפּעטער...

דאָס פוילישע יידנטום, וואָס איז נאָך מיט א קורצער צייט צוריק באַשטאַנען פון אַ באַשייד־ענער גרופּע פון מערבדיקע אשכנזישע יידן, איז אין דער דאָזיקער תקופה אויסגעוואקסן אין א זעלבסטשטענדיקן קולטור־צענטער און האָט אירער־ גענומען די נאַציאָנאַלע העגעמאָניע, וועלכע איז אַרויס פון די הענט פון די ספּרדישע יידן".

אין די דאָזיקע צוויי זאצן, וועלכע זענען ציטירט פון 6-טן און 7-טן באַנד „געשיכטע פון וועלט-פאָלק" פון פראָפ. שמעון דובנאָוו ז"ל, איז ריכטיק באצייכנט געווארן דער אָרט פונם פוילישן יידנטום אין דער אַלגעמיינער יידישער געשיכטע. מען דאַרף געדענקען, אַז דער באַגריף פויליש יידנטום נעמט ארום א סך א גרעסערן טייל פונם וועלט-יידנטום, ווי דער, וואָס האָט געווינט אויפן שטח פון דער עטנישער פוילן. אין משך פון עטלעכע הונדערט יאָר האָבן די גרענעצן פון פוילן ארומגענומען אויך ליטע און „רייסן"

ד. ה. ווייס־רוסלאנד, בריטע טיילן פון אוקראַאינע און רויט־רוס־לאנד (גאליציע). נישט נאר פויזן, ווארשע, לובלין און קראקע, נאר אויך ווילנע און מינסק, לעמבערג און קיעוו, בעדיטשעוו און וואצלאוו מיט זייערע סביבות זענען געווען אין די גרענעצן פון פוילן אין איר בלי־צייט. נישט אונטערשאַצנדיק די פאזיציע און די שאפונגס־קראפט פון די גלות־טיילן אין מערב־איראפע און אין דער טערקישער אימפעריע, און באזונדערס אין ארץ־ישראל, ווו נאך דעם גירוש ספרד איז אויך אנטשטאנען א וויכטיקער רעליגיעז־גייסטיקער צענטער, וואס זיין השפעה איז דערגאנגען אין די גלות־לענדער און פוילן בתוכם, מעג מען זאגן, אז אין דער דערמאנטער תקופה איז דאס פוילישע יידנטום געווען דער ערשט־ראנגיקער פאקטאר אינם לעבן פונם גאנצן פאלק. אין א קורצער צייט זענען די רבנים פון פוילן אנערקענט געווארן אלס מקור פון רעליגיעזער אויטאריטעט און אנטשיידונגען בנוגע דעם רעליגיעזן לעבן. די ישיבות האבן דערצויגן און ארויסגעגעבן רבנים נישט נאר פאר דעם ישוב אין פוילן, נאר אויך פאר א סך נאענטע און וויייטע לענדער. דאס פוילישע יידנטום האט געשאפן די שטארקסטע אי־נערלעכע ארגאניזאציע אין דער פארם פון דער קהלה, און באזונ־דערס די לאנד־צענטראליזאציע אויף אויטאנאמיע יסודות אין דער פארם פון „וער ארבע הארצות", וואס האט געהאט א זייער בריטע קאמפעטענץ אין אלע אינערלעכע ענינים, נישט נאר אין פראגן פון רעליגיע, נאר אויך אין פראגן שבין אדם לחברו. עס איז דעריבער קיין וווּנדער נישט, וואס אין דער בלי־צייט האט זיך געשאפן דער שפרוך, לויט וועלכן דער נאמען פולניה איז א צוזאמענשטעל פון די וואלטער פה־לן־יה (דא רוט גאט).

נאך די דריי צעטיילונגען פון דער פוילישער מלוכה אין סוף פון 18־טן יאהרהונדערט און נאך איר פולער ליקווידאציע (אין אנהויב פון 19טן יאהרהונדערט) זענען דאס רוב פוילישע יידן ווידער גע־ווען פאריינקט אין די גרענעצן פון איין גרויסער מדינה: רוס־לאנד. עס איז נישט אריבער קיין לאנגע צייט און דאס גרויסע און קראפטפולע יידנטום האט באקומען דעם אלגעמיינעם נאמען: דאס רוסישע יידנטום. דאס דאזיקע יידנטום האט אין משך פון איבער הונדערט יאר געבילדעט, נאך אין א פיל גרעסערער מאס ווי דאס פוילישע יידנטום פריער, דעם צענטער פון פאלק סיי אין כמות סיי אין איכות.

מיט מענטשלעכער ווירדע און נאציאנאלן שטאלץ איז דאס דא־זיקע יידנטום בייגעשטאנען די רדיפות און די אונטערדריקונג פונם צאריזם און האט בייגעמראגן זיין קענטיקן ביישטייער פאר דער פאליטישער און סאציאלער אנטוויקלונג פון מזרח־איראפע אין 19־טן י. ה. עס האט אויפגעהאלטן זיין פאזיציע אין רעליגיעז־גייסטיקן לעבן, דערבאערט פאר זיך א בכבודיקן פלאץ אין דער פארשונג פון יידישער געשיכטע און חכמת ישראל, באנייט די העברעאישע ליטעראטור, אויפגעבליט די יידישע שפראך און לי־טעראטור און זי דערהויבן צו דער מדרגה פון א מאדערנער קול־טור, געגרינדעט אנשטאלטן פאר אלגעמיינער און נאציאנאלער דערציאונג, האט געבוירן די יידישע ארבעטער־באוועגונג אין אלע אירע ריכטונגען און צוויגן אין אנדערע לענדער און איז געווען דער צענטער און דער קוואל פון דעם באפרוכפערנדיקן און רעא־ליזירנדיקן כוח פון דער ציוניסטישער באוועגונג אין אלע אירע שאטירונגען.

גאליציע איז אפילו געווען אפגעטיילט פונם דאזיקן גרויסן אר־גאניזם, אבער אונטער דער עסטרייכישער הערשאפט האט זי אויך פארגעזעצט דאס אייגענע יידישע לעבן אויפן געביט פון רעליגיע, שפראך און קולטור אין העברעאיש און אין יידיש און האט בייר־געשטייערט פאר אלע געביטן פון נאציאנאלן לעבן. גאליציע האט געקוקט אויפן רוסישן יידנטום ווי אויף איר גרעסערער שוועסטער און האט אויך אנערקענט זיין בכורה און העגעמאניע.

וועו פוילן איז ווידער געווארן זעלבסטשטענדיק נאך דער ער־שטער וועלט־מלחמה, איז דאס רוסישע יידנטום צעטיילט געווארן אויף צוויי כמעט גלייכע טיילן: אין טייל איז געבליבן אין די גרענעצן פון סאוויעט־רוסלאנד און צוליב דעם קאמוניסטישן רע־זשים איז ער אינגאנצן אפגעשניטן געווארן פון דער יידישער וועלט און ער האט נישט די מעגלעכקייט אנטייל צו נעמען אינם לעבן און אינם גראנגל פון פאלק. באזונדערס פיינפול איז דער פאקט, וואס דאס דאזיקע יידנטום, וואס איז אמאל געווען די קרוין און די קראפט פון דער נאציאנאלער אויפלעבונגס־באוועגונג, קען נישט ברענגען זיין בייטראג פאר דער עליה און דעם אויפבוי פון מדינת ישראל.

דער צווייטער טייל האט זיך ווידער פארייניקט מיטן יידנטום אין גאליציע, מיט טיילן פון ליטע, ווייס־רוסלאנד און אוקראאינע אין איין שטארקן פוילישן בלאק, וואס האט געבילדעט — מיטן אויסנאם פון אמעריקאנער יידנטום, וואס איז אויפגעוואקסן אינם לעצטן האלבן יאהרהונדערט — דעם גרעסטן יידישן קיבוץ און האט פארגעזעצט, און אין א געוויסער מאס אויך באנייט און פאר־שטארקט די אנטשיידנדיקע ראלע פונם רוסישן יידנטום אין רעלי־גיעזן לעבן, אויפן געביט פון גייסטיקן שאפן, פון דער יידישער און העברעאישער ליטעראטור, אין קאמף קעגן מענטשלעכער און נאציאנאלער אונטערדריקונג, קעגן די פראצעסן פון אינערלעכער אסימילאציע און קעגן דער אויפגעצוווונגענער אסימילאציע דורך דעם הערשנדיקן פאלק, פאר דער פארשטארקונג פון נאציאנאלן לעבן, פאר נאציאנאלע רעכט, אין סאציאלן און אין פאליטישן קאמף פון ארבעטער־קלאס און פון די ארמע מאסן, ווי אויך אין דער באוועגונג פאר פולער באפרייאונג דורך עליה און אויפבוי אין ארץ־ישראל.

צו אונזער אומגליק איז דער דאזיקער תקופה באשערט געווען א קורץ לעבן.

דאס אלץ איז חרוב געווארן דורך דעם שונא און זיינע סאטע־ליטן. בלויז א קליינע שארית הפליטה איז אנטרונען געווארן פון אונטער דעם שונאס שוועכד און נאכדעם ווי זי איז דורכגעגאנגען שבעה מדורי גהינום, האט זי זיך דערשלאגן צו א זיכערן ברעג. א גרויסער טייל פון דער שארית הפליטה האט זוכה געווען עולה צו זיין קיין ישראל און געפינט איצט א געוויסע טרייסט אינם באס־טיליקן זיך אין דער באנייאונג פון דעם פאלקס־לעבן אין דער זעלבסטשטענדיקער מדינה. עטלעכע צענדליק טויזנט פירן א לעבן פון גייסטיקער און נאציאנאלער וועגעטאציע אויף די חורבות פון זייער פאלק אין דער פוילישער מדינה, וועלכע לאזט זיי נישט ארויספארן און עולה זיין קיין ישראל. אין זייער דאזיקן גורל זע־נען זיי שותפים צום צוויי־מיליאניקן יידישן קיבוץ אין סאוויעט־רוסלאנד און צו די עטלעכע הונדערט טויזנט יידן אין רומעניע, אונגארן און אנדערע לענדער פון דער „פאלקס־דעמאקראטיע".

דאס לעבעדיקע, שעפערישע, ברויזנדיקע און קעמפעריש פוי־לישע יידנטום — איז מער נישטא. עס לעבט בלויז אין די הערצער פון די ווייניקע, וואס זענען גראדואוועט געווארן און פון גאנצן יידישן פאלק, וואס הויבט ביסלעכווייז אן צו באגרייפן, ווי גרוים עס איז געווען דער חורבן און די אבידה. דאס רומפולע קאפיטל פון פוילישן יידנטום אין דער יידישער געשיכטע האט זיך פאר־ענדיקט, גענוי ווי עס האט זיך פארענדיקט דאס קאפיטל בבל, שפאניע.

דאס יידישע פאלק דארף זארגן דערפאר, אז לכל הפחות א טייל פון די גייסט- און שאפונגס־אוצרות, וואס האבן זיך אנגעזאמלט אין משך פון טויזנט יאר עקזיסטענץ פון פוילישן יידנטום, און דער אנדענק פון איר דרייסטן קאמף פאר אויפהאלטן א יידיש און מענטשלעך לעבן אונטער די שווערסטע באדינגונגען — זאל אי־בערגענבן ווערן דעם היינטיקן דור און די קומענדיקע דורות, נישט בלויז ווי היסטארישע־מוזיליש מאטעריאל, נאר ווי א לעבע־דיקער פאקטאר, וואס באפרוכפערט דאס לעבן פון דעם אויפגע־וואכטן פאלק, ווי אן אייביקער עדות פונם לעבנס־ווילן און לעבנס־קאמף, וואס איז געווען פארקערפערט אין משך פון הונדערטער יארן אין די יידן פון דעם דאזיקן שבט, וועלכע האבן מיט זייער טויט אויפגעלאזט דעם פאלק א צוואה: בדמייך חיי.

מען דארף דעריבער באגריסן די איניציאטיוו פונם רעדאקטאר פון דער דאזיקער זאמלונג, וואס נעמט ארום טויזנט יאר פון פוי־לישן יידנטום און ווינטשן, ער זאל מצליח זיין זיך אריינצו־שלימן אין דער סעריע פון די אנדערע ווערק, וואס ווערן געשאפן אין ישראל („יד ושם") און אין די גלות־לענדער, און זאל ברענ־גען א ווייכטקן ביישטייער פאר דער פאראייביקונג פונם לעבן, קאמף און שאפונג פונם פאלק אין גלות־פוילן, וואס איז אמאל געווען און איז מער נישטא.

B. LOCKER

(President of the Executive of the Jewish Agency) :

⁂

...One has to remember that the notion of « Polish Jews » comprises a larger part of the World Jews than that which had lived only in the pure ethnic region of Poland. During long centuries the frontiers of the Polish State had also extended over Lithuania and Bielorusia, a large part of Ukraine and Galicia.... Not only Poznan, Warsaw, Lublin and Cracow, but Wilno, Minsk, Lvov, Kiev, Berdyczow and Braclaw, too, had been within the frontiers of Poland in the period of her splendour.

Without diminishing the position and the creative force of the Jewish agglomerations living in Western Europe, in the Turkish Empire, and particularly, in Palestine, where yet after the expulsion from Spain had been created an important religious and cultural centre, the influences of which had reached the countries of the diaspora, Poland included, — one may say that in the mentioned epoch the Polish Jews had constituted the top factor in life of the whole Jewish people.

No surprise that according to a proverb born in that glorious period the name of Poland « Po-lo-nia » had been forged by the association od three Hebrew words : « Po-li-nia » (« There lives God »).

After the three partitions of Poland at the end of the 18-th century and after her definitive fall at the begin of the 19-th century, the majority of the Polish Jews had again found themselves within the frontiers of a big state, it is in Russia... During more than a century had this agglomeration of Jews constituted, — even in a larger degree than before in Poland, — the centre of the Jewish people, as much in the quantitative as in the qualitative meaning of the word.

It was with human dignity and with pride that it had endured the pogroms and the persecutions of the tsars... It had had its considerable contribution in the political and social evolution of Eastern Europe in the 19-th centuty. — It had maintained its position in its spiritual and religious life, obtained a honourable place in the field of studies of Jewish history and science, renewed the Hebrew literature, developed both the Yiddish language and literature, raising them up to the level of the modern culture, built up institutions of general and national education, created the Jewish worker movement in all its directions and with branchings in other countries, constituted the source of fruitful and positive force of the zionist movement in all its variations.

Galicia was separated of this big organism ; but under the Austrian domination she, too, developed her own Jewish life in the field of religion, as in that of the culture in the Hebrew and Yiddish languages, sharing her part in all branches of the national life.

As after the first world war Poland had recovered independance, the Jewry of the ancient Russian state has been divided into two almost equal parts. One of them had remained within the frontiers of Soviet Russia and owing to the communist regime had been entirely cut off from the Jewish world and deprived of any possibility of participating in the life and the struggles of the Jewish people. The most painful is the fact that that part of Jewry which had once been the top and the force of the national revival, had no opportunity of contributing, to the immigration and to the reconstruction of the state of Israel.

The other part united with the Jews of Galicia, of a part of Lithuania, of Bielorussia and of Ukraine ; in a strong block of Polish Jews, which (excepted the American Jews, grown up during the last half-century), constituted the biggest Jewish agglomeration, continuing, and, in a certain sense, renewing the decisive part of the Jews of ancient Russia in the field of spiritual activity, of literature in both Hebrew and Yiddish languages, and in the fight against political and national oppression...

...All this has been destroyed by the enemy and by his satellites... Only very few remains have been saved... A certain number of them immigrated to the state of Israel, where they find some consolation by participating in the revival of the nation in its independent state... Many thousands are still vegetating both in the spiritual and national sense — on the ruins of the Jewish people, in the actual Polish state, which refuses them the permission to leave for Israel. — Like destiny is shared by two millions of Jews in Soviet Russia, and some hundreds of thousands in Rumania, Hungary and in other countries of « popular democracy »...

...The memory of the lively and creative, tumultuous and fighting Polish Jews lives but in the hearts of its few remains and in those of the whole Jewish people...

...The duty of the Jewish people is to transmit to the present as to the coming generations, at least a particle of the spiritual treasures agglomerated during a thousand years of the existence of the Polish Jews, as well the memory of its courageous fight for the maintenance of Jewish and human life in the hardest conditions of life, and this, not only as a dead material of history and of museums, but as a living factor fertilizing the existence of a people got up to life, as a testimony of the will of life and of struggle for this life, incorporated in the course of hundreds of years in that agglomeration which by its death left to the Jewish people a testament condensed in the following few words : « In thine blood shall I live »...

For these reasons we have to welcome with cheerfulness the initiative of the editor of this work comprising ten centuries of the Polish Jews and to wish him full success in his desire to contribute to all kind of undertaikings enterprised, as well in Israel, as in the diaspora, aiming the eternization of the life, of the struggles and of the creative genius of the assassinated Polish Jews.

ברל לוקר

יו"ר האכסקוטיבה של הסוכנות היהודית

⁂

„מאז התחסלם של מרכזי ימי הביניים בבבל ובספרד לא קמה שום ארץ, עם ריכוז כל כך עצום של אוכלוסיה יהודית ואפשרויות כל כך גדולות להתפתחותה האוטונומית כמו פולין במאה השש עשרה ולאחריה...

היהדות הפולנית שעוד לפני זמן קצר היתה מושבה צנועה של האשכנזים המערביים, בגרה בתקופה זו למרכז תרבותי עצמאי וקבלה את ההגמוניה הלאומית שנשתמטה מידי הס־פרדים".

בשני פסוקים אלה המצוטטים מהכרכים 7 ו-6 של „דברי ימי עם עולם" של הפרופ' שמעון דובנוב ז"ל, צוין בהלכה מקומה של יהדות פולין בהיסטוריה היהודית הכללית. יש לזכור, שהמושג יהדות פולין כולל חלק הרבה יותר גדול של יהדות העולם מזה שישב על אדמת פולין האמנית. במשך כמה מאות שנים בקולות היו בגבולותיה של פולין גם ליטא וגם „ריסן", ז. א. רוסיה הלבנה, חלקים רחבים של אוקרינה, ורוסיה האדומה (גליציה). לא רק פוזנא, וורשה, לובלין וקראקא, אלא גם וילנא ומינסק, לבוב וקיוב, ברדיצ'ב וברצלב וגלילותיהן היו בתחומי פולין בימי פריחתה. ומבלי לקפח את מעמדם וכח יצירתם של חלקי הגולה באירופה המערבית ובאימפריה הטורקית, ובמיוחד בארץ־ישראל, שגם בה קם אחרי גירוש ספרד מרכז דתי־רוחני השוב, שהשפעתו הגיעה לתפוצות ופולין בתוכן, מותר לאמר שיהדות פולין בתקופה הנזכרת היתה הגורם הראשון במעלה בחיי העם כולו. רבני פולין הוכרו כעבור זמן מה כמקור לאוטוריטה דתית ולהכרעות בעניני החיים הדתיים. הישיבות גידלו וחינכו רבנים לא רק בשביל הישוב בפולין אלא בשביל ארצות קרובות ורחוקות. יהדות פולין יצרה את הארגון הפנימי החזק בצורת הקהילה, ובמיוחד את הריכוז הארצי על יסודות אוטונומיים בצורת ועד ארבע הארצות, שסמכותו בכל העני-

B. LOCKER

Przewodniczący Egzekutywy Agencji Żydowskiej):

⁂

...Należy pamiętać, że pojęcie żydostwa polskiego obejmuje znacznie większą część żydostwa światowego niż ta która zamieszkiwała obszar Polski etnicznej. W ciągu wielu wieków granice Polski obejmowały również Litwę i ,,Kresy' czyli Białoruś, szerokie połacie Ukrainy i Ruś Czerwoną (Galicję). Nie tylko Poznań, Warszawa, Lublin i Kraków, lecz także Wilno i Mińsk, Lwów i Kijów, Berdyczów i Bracław, oraz ich okolice, znajdowały się w granicach Polski, w okresie jej świetności. Nie zapoznając pozycji i siły twórczej skupień żydowskich w krajach Europy Zachodniej, w imperium tureckim a zwłaszcza w Palestynie, gdzie jeszcze po wygnaniu z Hiszpanii powstał ważny ośrodek religijno-kulturalny, którego wpływy sięgały do krajów diaspory z Polską włącznie, można powiedzieć, że we wspomnianej epoce żydostwo polskie stanowiło pierwszorzędny czynnik w życiu całego narodu...

Nic dziwnego więc, że w okresie rozkwitu zrodziło się przysłowie, według którego nazwa Polski (Polonia) powstała ze zrostu słów hebrajskich Po - lin - ja (,,Tu mieszka Bóg'').

Po trzech rozbiorach Polski z końcem 18-go wieku i po całkowitym jej upadku (w początku wieku 19-go) przewaga żydostwa polskiego znalazła się znowu w granicach jednego wielkiego państwa : Rosji. ...Żydostwo to, w ciągu ponad stulecia tworzyło, jeszcze w znacznie większej mierze niż wcześniej żydostwo polskie, centrum narodu zarówno ilościowo jak jakościowo. Z ludzką godnością i narodową dumą przetrzymało ono pogromy i prześladowania ze strony caratu, oraz miało swój ważki udział w politycznym i społecznym rozwoju Europy wschodniej w wieku XIX-tym. Utrzymało ono swoją pozycję w życiu duchowym i religijnym, zdobyło zaszczytne miejsce w dziedzinie badań historii i wiedzy żydowskiej, odnowiło literaturę żydowską wznosząc je do poziomu nowoczesnej kultury, zbudowało instytucje ogólnego i narodowego wychowania, stworzyło żydowski ruch robotniczy w jego wszystkich kierunkach z odgałęzieniami w innych krajach, było ośrodkiem i źródłem owocnej i realizatorskiej siły ruchu syjonistycznego w jego wszystkich odcieniach.

Galicja była oddzielona od tego wielkiego organizmu, ale — pod panowaniem Austrii — także ona rozwijała własne życie żydowskie w dziedzinie religii oraz kultury w języku hebrajskim i żydowskim, wnosząc swój udział do wszystkich gałęzi narodowego życia...

Gdy, po pierwszej wojnie światowej, Polska odzyskała niepodległość, żydostwo byłego państwa rosyjskiego zostało podzielone na dwie, bez mała równe części : jedna część znalazła się w granicach Rosji Sowieckiej i, wskutek komunistycznego régime'u, została całkowicie odcięta od świata żydowskiego, nie mając możności uczestniczenia w życiu i zmaganiach narodu. Szczególnie bolesny jest fakt, że żydostwo to, które było niegdyś szczytem i siłą narodowego ruchu odrodzeniowego, nie może wnieść swego wkładu do imigracji i odbudowy państwa Izraela.

Druga część połączyła się z żydostwem Galicji, części Litwy, Białorusi i Ukrainy, w silny blok żydostwa polskiego, które (wyjąwszy żydostwo amerykańskie, wyrosłe w ciągu ostatniego półwiecza) stanowiło największe skupienie żydowskie i kontynuowało, a w pewnym sensie także odnowiło decydującą rolę żydostwa byłego państwa rosyjskego w dziedzinie twórczości duchowej, żydowskiej i hebrajskiej literatury, w walce przeciw politycznemu i narodowemu uciskowi...

To wszystko zostało zniszczone przez wroga i jego satelitów. Tylko nieliczne niedobitki ocalały... Duża ich

נים הפנימיים היתה רחבה למדי, לא רק בעניני דת אלא גם בדברים שבין אדם לחברו. אין פלא איפוא, שבימי פריחתה נוצר הפתגם שהשם פולניה מורכב מן המלים פה-לן-יה.

אחרי שלש החלוקות של ממלכת פולין בסוף המאה השמונה עשרה וחיסולה הגמור (בראשית המאה התשע עשרה) היו רוב יהודיה שוב מאוחדים בגבולות מדינה גדולה אחת : רוסיה, ולא עבר זמן רב וכל היהדות הגדולה ורבת הכח הזאת צוינה בשם הכולל : יהדות רוסיה. ויהדות זו היותה במשך מאה שנה ויותר עוד במדה יותר רבה מאשר יהדות פולניה לפניה את מרכז האומה מבחינת הכמות והאיכות גם יחד.

למרות היותה נרדפת ומדוכאה על ידי הצאריזם, עמדה בכבוד אנושי ובגאווה לאומית ותרמה את תרומתה הניכרת להתפתחות המדינית והסוציאלית של אירופה המזרחית במאה התשע עשרה, היא שמרה על מקומה בחיי הדת והרוח, כבשה לה מקום כבוד בחקר ההיסטוריה העברית וחכמת ישראל, חדשה את הספרות העברית, הביאה את לשון וספרות אידיש לפתיחה והרימה אותן לדרגת תרבות מודרנית, יסדה מוסדות חינוך אנושי ולאומי, הולידה את תנועת הפועלים היהודים על כל ענפיה ושלוחותיה בארצות אחרות, והיתה מרכזה ומקור כוחה המפרה והמגשים של התנועה הציונית לזרמיה.

גליציה אמנם היתה נפרדת מהגוף הגדול הזה, אולם תחת שלטון אוסטריה המשיכה את החיים היהודיים העצמיים מבחינת הדת, הלשון והתרבות בעברית ואידיש ותרמה את תרומתה בכל שטחי החיים הלאומיים, וראתה ביהדות רוסיה את אחותה הגדולה, שבמידה רבה הכירה גם בכבורתה ובהגמוניה שלה.

עם התחדשות עצמאות פולין אחרי מלחמת העולם הראשונה נגזרה יהדות רוסיה לשני חלקים כמעט שווים; האחד שנשאר בתחומי רוסיה הסובייטית נותק לחלוטין על ידי המשטר מהעולם היהודי ולא נתן לו לקחת חלק בחייו ובמאבקו של העם. במיוחד מכאיבה העובדה, שיהדות זו, שהיתה פארה ואונה של תנועת התחיה הלאומית, נבצר מאתה לתרום את תרומתה לעליה ולבנין מדינת ישראל.

החלק השני התאחד שוב עם יהדות גליציה. חלקים של ליטא, רוסיה הלבנה ואוקרינה לבלוק פולני חזק, שהיותה—פרט ליהדות אמריקה, שגדלה במשך יובל השנים האחרון — את האוכלוסיה היהודית הכי גדולה והמשיכה ובתחומים ידועים גם חידשה והאדירה את התפקיד המכריע של יהדות רוסיה בחיי הדת, הרוח והספרות באידיש וגם בעברית, באירגון פנימי במאבק נגד הדיכוי האנושי והלאומי, נגד תהליכי ההתבוללות מבפנים ונגד כפיתה במאבקו הסוציאלי והפוליטי של מעמד הפועלים והעמלים, ובתנועת השיחרור המלא על ידי עליה ובנין בארץ-ישראל.

לישברנו תקופה זו היתה קצרת חיים.

כל זה נחרב על ידי הצר וגרוריו ללא שוב. רק שארית הפליטה הצליחה להמלט מחרב האויב ואחרי שעברה שבעה מדורי גיהנום הגיעה לחוף מבטחים. חלק גדול ממנה זכה לעלות לישראל ומוצא נחמה פורתה בהשתתפותה בהתחדשות חיי העם במדינתו העצמאית. וכמה עשרות אלפים חיי נפשה רוחנית ולאומית על חרבות עמם במדינת פולין, שאינה מאפשרת להם לעזוב את גבולותיה ולעלות לישראל. בגורלה זו היא שותפת ליהדות רוסיה הסובייטית בת שני המיליונים ולכמה מאות אלפים יהודים ברומניה, הונגריה וארצות אחרות תחת ה„דימוקרטיה העממית".

יהדות פולין החיה, היוצרת, התוססת, הנלחמה — כבר איננה. היא חיה רק בלבותיהם של המעטים שניצלו, ושם העם היהודי כולו, שרק לאט לאט מגיע לידי הכרה מלאה על גודל החורבן והאבדה. הפרק המפואר של יהדות פולין בהיסטוריה העברית נסתיים, כמו שנסתיים הפרק הבבלי, הספרדי.

ועל העם היהודי לדאוג לכך, שלכל הפחות חלק של אוצרות הרוח והיצירה של אלף שנות קיומה של יהדות פולין במובן הרחב של המושג וזכר מאבקה הנועז לקיום חייה היהודיים והאנושיים תחת תנאים קשים ביותר ימסר לדורנו ולדורות הבאים, לא בתור חומר היסטוריוני ומוזיאוני בלבד אלא בתור גורם חי ומפרה את חיי העם המתעורר לתחיה, בתור עדות עד לידי ההיים ולזכרון מלחמת החיים שהתגלמו ביהודי השבט הזה משך מאות שנים, ושבמותם ציוו לאומה : בדמיך חיי.

ועל כן יש לברך על יוזמתו של עורך האוסף הזה אלף שנות יהדות פולין ולאחל שיצליח להשתלב לסדרת המפעלים השונים המוקמים בישראל („יד ושם") ובתפוצות ויתרום תרומה חשובה להנצחת חייו, מאבקו ויצירתו של העם בגלות פולין שהיתה ואינה עוד.

część imigrowała do Izraela i znajduje pewne ukojenie, uczestnicząc w odrodzeniu życia ludowego w niepodległym państwie.

Żywe i twórcze, burzliwe i walczące żydostwo polskie ...żyje jedynie w sercach nielicznych niedobitków i w sercach całego narodu żydowskiego...

Jest zadaniem narodu żydowskiego przekazać obecnemu i przyszłym pokoleniom choćby część duchowych i twórczych skarbów, nagromadzonych w ciągu tysiąca lat istnienia żydostwa polskiego, oraz pamięć jego odważnej walki o utrzymanie żydowskiego i ludzkiego życia w najcięższych warunkach. Nie tylko jako materiał historyczno-muzealny, ale jako żywotny czynnik, który użyźnia byt obudzonego narodu : jako świadectwo woli życia i walki o życie, ucieleśnionych w ciągu setek lat w owym skupieniu które śmiercią swoją zostawiło narodowi testament : ,,W twojej krwi będę żył''.

Toteż należy powitać inicjatywę redaktora niniejszego zbioru obejmującego tysiąc lat żydostwa polskiego i życzyć mu powodzenia; włączenia do szeregu innych dzieł, tworzonych zarówno w Izraelu, jak w krajach diaspory; wniesienia ważnego przyczynku w uwiecznieniu życia, walk i twórczości zamordowanego żydostwa Polski.

B. LOCKER
(Presidente de la Ejecutiva de la Agencia Judia) :

⁂

...Es preciso de recordar que la noción de « Judios Polacos » comprende una más larga parte del Judaismo Mundial que aquella que habia vivido solo en la región etnica de la Polonia... Durante largos siglos las fronteras del Estado Polaco se extendian también sobre la Lituania y la Bielorusia, una larga parte de la Ukraina y de Galicia. No solo las ciudades de Poznan, de Varsovia, de Lublin y de Cracovia, sino también Wilno, Minsk, Lvov, Kiev, Berdyczow y Braclaw, se hallaban dentro de las fronteras de Polonia durante la época de su esplendor...

Sin diminuir la posición y la energia creativa de la aglomeración judía que vivía en Europa occidental, en el Imperio Turco y particularmente, en Palestina, donde aun despues de la expulsión de España habia sido créado un importante centro cultural y religioso cuyas influencias habian alcanzado los países de la diaspora, inclusa la Polonia, — se puede decir que en la época mencionada los Judíos polacos habian constituido el elemento primordial en la vida del todo pueblo judío. — No hay de asombrarse que en aquellos tiempos gloriosos, según un proverbio nacido en la época, el nombre de « Polonia » hubiese sido compuesto de tres palabras hebreas : « Po-li-nia » (que significa : « Aqui vive Dios »).

Despues de los tres repartos de la Polonia al fin del 18-o siglo y de su caida definitiva al principio del 19-o siglo, la mayor parte de los Judíos polacos se habian de nuevo hallado dentro de la fronteras de un grande estado, a saber en Rusia. Durante más de un siglo aquella aglomeracion judía habia constituido — aún en un grado mas largo que antes en Polonia, — el centro cuantitativo y cualitativo del pueblo judío enteéo.

Esa aglomeración judia habia soportado con dignidad y con orgullo los pogromes y las persecuciones del tsarismo... Ella habia considerablemente contribuido a la evolución politico-social de la Europa Oriental en el 19-o siglo, habia obtenido un puesto honorable en el campo de los estudios de la historia, y ciencia judía, habia renovado la literatura hebraica, habia desarrollado la lengua y la literatura yiddish, levantádolas al nivel de la cultura moderna, habia edificado instituciones de educación general y nacional, habia creado el movimiento obrero judío en todas sus direcciones con ramificaciones en otros países, habia constituido la fuente de fuerza positiva y fructífera del movimiento zionista en todas sus variaciones.

Cuando despues de la I-ra guerra mundial la Polonia hubo recobrado su independencia, la masa de Judíos que habia vivido bajo la dominación rusa a sido dividida en dos partes cuasi iguales.

Una de estas partes quedó dentro de las fronteras de la Rusia soviética y por consiguiente del régimen comunista, ha sido completamente cortada del mundo judío y despojada de toda posibilidad de participar de la vida y de las luchas del pueblo judio.

El facto el más penoso es que esta parte de Judíos que habia constituido el manantial del renacimiento nacional haya sido privada de la posibilidad de contribuir a la inmigración y a la reconstrucción del Estado de Israel.

La segunda parte se unió con los Judíos de Galicia y con aquellos de una parte de Bielorusia, de Lituania y de Ukraina, en un fuerte bloque de Judíos Polacos el cual (con excepcion de la masa de los Judios americanos nacida y consolidada en el último mediosiglo), constituia la más grande aglomeración judía que continuó y, en un cierto sentido, renovó el papel decisivo de los Judíos de la Rusia tsarista en el campo de la yiddish, y en la lucha contro la opresión politica y nacional... actitud espiritual, de la literatura en las lenguas hebrea y

Todo esto a sido destruido por el enemigo y por sus satelites... Pocos restos han sido salvados de la exterminación... Un cierto número de ellos han inmigrado al Estado de Israel donde encuentran una consolación en participar del renacimiento de la nación en su tierra independiente... Muchos millares están todavia vegetando, en el sentido espiritual y nacional, — sobre las ruinas del pueblo judío en Polonia que les niega el permiso de emigrar al Estado de Israel. La misma suerte toca a dos millones de Judíos encerrados en Rusia soviética y unas centenas de millares en Romania, Hungaria y en otros países de la « democracia popular ».

La memoria de los Judíos polacos, siempre vivos y creativos, tumultuosos y dispuestos a la lucha, — vive todavia en los corazones de sus pocos restos y en los corazones del todo pueblo judío...

El deber del pueblo judío es de transmitir a la generación presente y a la generaciones futuras, al menos, una partícula del tresor espiritual acumulado durante diez siglos de la existencia de los Judíos polacos, así como la memoria de su lucha por el mantenimiento de la vida judía y humana, en general — en más duras condiciones de la vida, — y eso, no sólo como material seco de historia y de museos, sino como un factor vivo destinado a fertilizar la existencia de un pueblo despertado a la vida, como manifestación de la voluntad de vivir y de luchar por la vida, incorporada durante un millar de años en esta masa de Judios que por su muerte dejó al pueblo judio un testamento condensado en estas pocas palabras : « En tu sangre-yo viviré ! »

Con este motivo tenemos que saludar la iniciativa del autor de este libro y de desearle máximo éxito de su tendencia a eternizar la vida, las luchas y el genio creativo del pueblo judío.

—o—

I. GRUNBAUM

(Ancien député du Parlement Polonais et ancien ministre de l'Etat d'Israël) :

Méditant sur l'extermination du Judaïsme polonais, il exalte l'action du peuple sur sa propre terre, du peuple qui a le droit et la possibilité de lutter les armes à main pour défendre sa vie et son développement, contrairement aux insurgés des ghettos et des partisans juifs qui furent horriblement isolés dans leur pays et dans leur lutte ne pouvaient espérer que la mort.

« La conscience de cette vérité n'a cependant pas empêché nos combattants des ghettos et nos partisans de sacrifier la vie sur l'autel de l'honneur national et de sanctifier son nom de leur sang ».

⁂

J. OPATOSHU

(Homme de lettres) :

Outre les faits et les matériaux d'archives, le travail de recherches sur mille ans de vie juive et de son œuvre doit être rempli de la force et de la foi d' « Ecoute Israël ».

Sur ces mille ans de la vie juive on doit écrire de manière qu'il soit plus facile de vivre ; plus facile, du moins, de mourir pour la vie.

⁂

Jacob PAT

(Secrétaire général de l'Exécutif du Comité Juif en Amérique) :

Je ne crois pas qu'il existe même un seul Juif pensant, qui ne comprenne quelle est l'importance majeure d'immortaliser l'histoire du Judaïsme polonais, l'importance d'inculquer dans la mémoire de la génération présente et dans la mémoire du peuple entier l'immensité du Judaïsme polonais millénaire.

Je sais que vos moyens sont minces, je sais que nous ne pouvons, malheureusement, réaliser qu'une petite partie du travail qui doit être accompli, mais « ce n'est pas à vous de terminer l'œuvre ». Nous devons faire autant qu'il est possible de faire aujourd'hui ; demain, d'autres continueront. Il est nécessaire de saisir le patrimoine aujourd'hui, pendant que vivent encore des restes du Judaïsme polonais. Plus tard, il peut être trop tard. Le Comité Ouvrier Juif en est pleinement conscient, et a décidé, dans la mesure de ses possibilités limitées, d'encourager l'activité du Centre d'Etudes pour l'Histoire des Juifs Polonais.

⁂

Dr. Isaak I. SCHWARZBART

(Ancien député du Parlement Polonais, membre de l'Exécutif du Congrès Juif Mondial) :

Des sbires, les plus monstrueux dans l'histoire de l'humanité, ont massacré des millions de nos frères, de nos sœurs et de nos enfants et ont semé leurs cendres dans les forêts et sur les champs polonais. Votre album sera, en définitive, un éternel acte d'accusation contre ces criminels et ces sbires.

⁂

M. W. BECKELMAN

(Directeur du « JOINT » pour l'Europe) :

L'album pictural du Judaïsme polonais que vous avez préparé avec tant de patience, de compétence et de soin, servira non seulement d'un précieux monument commémoratif de cette grande communauté juive, si cruellement détruite, mais restera aussi un éloquent témoignage de la vie juive en Pologne. On a beaucoup écrit depuis la fin de la guerre sur la vie juive et sur les communautés juives en Europe de l'Est. Le mot écrit, cependant, ne peut jamais efficacement rendre ce qu'un album d'images peut exprimer. Les notes, en plusieurs langues, que vous avez jointes rendront cet album utile partout dans le monde. Le J. D. C. est heureux d'avoir pu contribuer aux frais de cette entreprise.

Je vous prie d'accepter mes compliments pour la parfaite réalisation de cet important apport à l'histoire juive.

⁂

L. HERSCH

(Professeur à l'Université de Genève) :

...Pour l'éternité seule, 1000 ans ne sont qu'un épisode de passage. Mais pour les hommes et même pour les peuples... Combien de temps existent les peuples de l'Europe d'aujourd'hui ? 1000 ans tout au plus. Pour les hommes et même pour les peuples, 1000 ans sont une éternité.

C'est comme si le Créateur du monde nous frappait d'un coup qui n'est point à l'échelle humaine, mais à celle qui est la sienne : ces 1000 ans, Il les transforma en épisode éphémère.

Eh bien, que le peuple juif, que le peuple juif de millénaires, vive à l'échelle de l'éternité. Et à la hauteur de l'éternité.

Aux 1000 ans qui ont disparu, assassinés, qu'il réponde par l'ETERNITE d'ISRAEL.

⁂

Judah J. SHAPIRO

(Directeur du Département de « Joint » pour les Activités Culturelles en Europe) :

« ...Par mon étroite liaison avec les efforts pour reconstruire la vie culturelle juive après la catastrophe, j'ai appris combien précieux sont les souvenirs du passé. Le présent album est un remarquable monument d'une ère extrêmement importante dans l'histoire juive. Je suis certain qu'il servira l'inspiration de ceux qui ont charge de la survivance juive et de ceux qui se sont engagés à restaurer une vie culturelle juive intense. »

⁂

M. KIVELIOVITCH

(Professeur à l'Ecole Supérieure de Météorologie, Paris) :

Ayant pris connaissance de votre initiative, j'avoue vous avoir considéré primitivement comme un utopiste. Il m'était difficile de concevoir comment vous pourriez réaliser votre projet dans les conditions si dures qui caractérisent nos activités culturelles. Par la suite j'ai vu, cependant, chaque fois s'élargir le cadre initial et des nouvelles pièces venir s'y ajouter. J'allais même jusqu'à craindre que vous n'alliez trop loin. Mais voilà, que malgré toutes les difficultés matérielles et autres, l'œuvre vient d'être exécutée.

Je souhaite à l'œuvre un succès grandement mérité et, connaissant votre acharnement obstiné, je demeure convaincu que la suite de votre projet sera, elle aussi, menée à bon terme.

⁂

יצחק גרינבוים

(געוו. דעפוטאַט צום פוילישן סיים און געוו. מינ. אין ישראל־רעג.):

„מען טאָר זיך נישט צופאסן צו נידערטרעכטיקייט, דערנידעדרונג און מאסן־מאָרד, ווייל דער סוף פון אזא צופאסן זיך איז פאַטילִיקונג". ער שטרייכט אונטער, אז — אין קעגנזאץ צו די רדיפות אין מיטלאלטער — האָט דאָס היטלעריסטישע דייטשלאנד אומגעברַאכט אלע יידן און האָט נישט פאוואריזירט די, וואָס האָבן אָנגענומען דעם קריסטלעכן גלויבן... קיין שום האָפנונג האָבן נישט געהאט די געטאָ־קעמפער און אויפשטענדלער וואָס זענען געגאַנגען אין וואלד, בכדי אנטייל צו נעמען אין פארטיזאנישן קאמף... ס'האָט זיך זיי אנטפלעקט דער שוידערלעכער אמת, אז זיי זענען איינזאָם און פאריתומט אין זייערע לענדער... ס'איז זיי קלאָר עוואָרן, אז נאָר א פאלק, וואָס זיצט אויף זיין ערד, האָט אן אנערקענטע דורך אלע פעלקער רעכט צו נעמען דאָס געווער אין דער האַנט, בכדי צו פארטיידיקן זיין לעבן, עקזיסטענץ און אנטוויקלונג און האָט אויך די מענלעכקייט צו באזיגן דעם אכזריות־דיקן פיינט... די אנטפלעקונג פון דאָזיקן אמת האָט אָבער נישט אָפגעהאלטן אונזערע געטא־קעמפער און פארטיזאנער פון אָפגעבן זייער לעבן אויפן מזבח פון פאלקס־כבוד און חיליקן זיין נאָמען מיט זייער בלוט".

⁂

מ. וו. בעקעלמאן

(הויפט־דירעקטאָר פון „דזשאָינט" אין איראָפע):

„דער אלבום וועלכן איר האָט באַארבעט מיט אזויפיל געדולד, מבינות און זאָרגעוודיקייט, וועט זייט נישט בלויז א מאָנומענט צום אָנדענק פון דעם אזוי אכזריותדיק־פארניכטעטן פויליש יידנטום, נאָר ער וועט אויך בלייבן א וויכטיקע עדות־זאָגן וועגן יידישן לעבן אין פוילן.

א סך האָט מען, נאָך דער מלחמה, געשריבן איבער דעם יידישן לעבן און איבער יידישע ישובים פון מזרח־אייראָפע. דאָס געשריבענע וואָרט קען אָבער נישט ווירקזאם איבערגעבן דאָס, וואָס עס קען אויסדרוקן אן אלבום פון בילדער. דער טעקסט אין עטלעכע שפראַכן, מיט וועלכע איר האָט באַאָרגט די אויסגאבע, מאַכן זי צוטריטלעך פאר דער וועלט. דער „דזשאָינט" פרייט זיך, וואָס דורך דעקן א טייל הוצאות, האָט ער בייגעשטייערט צו דער רעאליזירונג פון דעם וויכטיקן בייטראג צו דער יידישער געשיכטע".

⁂

ד"ר יצחק שוואַרצבאַרט

(געוו. דעפוטאַט צום פוילישן סיים, מיטגליד אין דער עקזעקוטיוו פון יד. וועלט־קאָנגרעס):

...„די שוידערלעכסטע פאַרברעכער אין דער געשיכטע פון מענטשהייט האָבן אויסגעמאָרדן מיליאָנען אונזערע ברידער, שוועסטער און קינדער, צעווארפן זייערע אשן אין די פוילישע וועלדער און פעלדער. אייער אלבום וועט זיין ווי אן אייביקער באשולדיקונגם־אקט קעגן די רוצחים און פארברעכער"...

⁂

יהודה י. שאפיראָ

(דירעקטאָר פון דער „דזשאָינט־קולטור־אָפטיילונג אין אייראָפע):

דורך מיין ענגער פארבינדונג מיט די באמיאונגען פאר דעם ווידעראויפבוי פון יידישן קולטור־לעבן נאָך דער קאטאסטראָפע, האָב איך זיך איבערצייגט ווי וויכטיק ס'זענען די זכרונות פון דער פארגאַנגענהייט. דער דאָזיקער אלבום איז א ווערטפולער מאָנומענט פון א ביז גאָר וויכטיקער תקופה אין דער יידישער געשיכטע. איך בין זיכער, אז ער וועט דינען אלס אינספיראַציע פאר די וואָס זענען באַרופן ממשיך צו זיין דעם יידישן קיום, פאר די וואָס זייער ציל איז ווידעראויפבויען אן אינטעזיוו יידיש קולטורלעבן.

⁂

AMERICAN JOINT DISTRIBUTION COMMITTEE
HEADQUARTERS FOR OVERSEAS OPERATIONS

S & TELEGRAMS
FUND - PARIS

119, RUE SAINT-DOMINIQUE
PARIS (VIIe)

TELEPHONE { 87-83 / 87-55 / 79-37
INVALIDES }

December 20, 1954

Dear Mr. Borwicz,

The Pictorial Album of Polish Jewry which you have prepared with so much patience, skill and care, will serve, I think, not only as a worthy memorial to that great Jewish community, so cruelly destroyed, but will also remain an eloquent record of Jewish life in Poland. Much has been written since the end of the war on Jewish life and Jewish communities in Eastern Europe. The written word, however, can never adequately convey what a pictorial album can express. The notes in several languages which you have added should make this album useful throughout the world. JDC is glad to have been able to contribute to the costs of this undertaking.

Please accept my compliments on the completion of this important contribution to Jewish history.

Yours sincerely,

M. W. Beckelman
Director-General

The Joint Distribution Committee receives its funds in the United States through the United Jewish Appeal. Outside of the United States, the Joint Distribution Committee has the active cooperation of: *The Jewish Trust Corporation for Germany Ltd.* of England; *Central British Fund*; *United Jewish Relief Agencies*, Canada; *Campaña Unida de Argentina*; *Campaña Unida*, Uruguay; *Comité Auxiliar do Joint*, Brazil; and other communities in Latin America; United Jewish Overseas Relief Fund, Australia, and others

Icchak GRUNBAUM
(Ancient deputy to the Polish Parliament and ancient minister of the Government of the State of Israel) :

Meditating on the extermination of the Polish Jewry, emphasizes the importance of the Jewish people in its own country where it has got the possibility of fighting in self-defence and in defence of its evolution, in difference of the situation of the insurgents of the ghettos and of the Jewish partisans who had been so terribly abandoned in their country that they could not expect in their fight but death... « The discovery of this truth did not, however, hold back our ghetto fighters and our partisans from sacrificing their lives on the altar of the national honour, sanctifying its name with their blood »...

⁂

J. OPATOSHU
(Writer) :

« Besides bare facts and historical material, the study of ten centuries of Jewish life and of its spiritual activity has to contain the strength and the faith of the appeal : « Listen Israel ! »

The history of ten centuries of Jewish life ought to be written in such a manner as to make life easier and to permit to die easier for this life »...

⁂

Jacob PAT
(General secretary of the Executive of the Jewish Committee of Workers in the U.S.A.) :

I don't believe that there exists one thinking Jew who doesn't understand the importance of the eternization of the history of the Polish Jews, of the necessity to inoculate in the memory of the present generation and of the whole Jewish people the enormous significance of the past ten centuries or the Polish Jews.

I do know very well the scarcity of your means, as i know that we can execute but a particle of the work that shall be done, but let's do so much as it is possible to do to-day, our followers will continue to-morrow.... Our duty is to take up the inheritance to-day, whilst the remains of the Polish Jews are still alive, because to-morrow it can be too late...

The Committe of Jewish Workers, fully appreciating this situation, decided, according to its limited means, — to back up the activity of the Centre of Studies of the History of the Polish Jews.

⁂

Dr. Isaak I. SCHWARZBART
(Ancient member of the Polish Parliament, member of the Executive of the World Congress of Jews) :

...« The most monstrous criminals of human history had murdered millions of our brothers and sisters, of our children, and spread the ashes of Jews through Polish woods and fields... — Your album will be an eternal act of accusation of those criminal bandits... »

⁂

L. HERSCH
(University Professor in Geneva) :

« .. It's only for eternity that 1000 years are a passing episode.. But for men, for peoples ..? How much time do peoples of modern Europe exist? At most — a thousand years.. For men, for peoples — a thousand years are eternity...

...As if God had sent us a blow in proportions to His greatness: He transformed 1000 years into an episode, which disappeared.

May, then, the Jewish people, the people of thousands of years, live on the scale of eternity and on the height of eternity..

And may he — to the thousand years which disappeared assassinated — reply by the **Eternity of Israel !** »

⁂

M. KIVELIOVITCH
(Profesor of the Academy of Meteorology in Paris).

« ...As I had been acquainted with the project of the present album, I took its author to be almost a visionary. I found it hard to comprehend how such a work might be executed in the most difficult conditions of our cultural activity.

But every time I had the opportunity of meeting with this album, in the course of its progressin, I realized with astonishment that the project was growing wider and wider, embracing more and more positions, that, I was affraid would overpass the capacities of its author.

Nevertheless, in dispite of all difficulties, the project has been brought to its happy end.

With my best wishes of success that this book deserves, I express the certainty that, owing to the perseverance of the author his intention of presenting us with its second part will also obtain its full realization.

⁂

י. אפטושו

(סופר)

„מלבד עובדות וחומר ארכיוני צריכה עבודת המחקר של אלף שנות חיים ויצירה יהודיים לשאת גם אתה את הכח ואת האמונה של „שמע ישראל".
אלף שנות חיים יהודיים צריכים להכתב כך, שקל יהיה יותר לחיות, שכדאי יהיה לפחות למות בעד חיים אלה".

⁂

יעקב פט

(מזכיר האכסקוטיבה של ועד העובדים באמריקה) :

„אינני מאמין שימצא אף יהודי בעל מחשבה אחד, שלא יבין את חשיבות הנצחת תולדות היהדות הפולנית, את הצורך להשאיר בזכרון דורנו — ובזכרון העם בכלל — את הכח המאלף של יהדות פולין בת אלף השנה.
מכיר אני את אזלת כחותינו, יודע אני שיכולים אנו, לצערנו, לעשות רק מעט מאד מזה שצריך להיעשות, אך לא עליך המלאכה לגמור. עלינו לעשות כמה שרק נוכל לעשות היום. מחר יעשו את זאת אחרים. עלינו לא להחמיץ את ההזדמנות כל עוד חיים שרידים של היהדות הפולנית. אפשר לאחר. וועד העובדים היהודי מעריך עבודה זו ולכן החליט לתמוך לפי אפשרויותיו המוגבלות בפעולת מרכז המחקר לתולדות יהודי פולין".

⁂

מ. וו. בקלמן

(מנהל הדזירינט באירופה) :

„אלבום התמונות שעובד על ידך בסבלנות כזו, בידיעה ובדיקנות, יהיה לא רק מצבה לזכר יהדות פולין שנחרבה באכזריות, אלא ישאר בעדות חשובה לחיים היהודיים בפולין.
הרבה נכתב אחרי המלחמה על החיים היהודיים ועל מרכזי היהודים במזרח-אירופה. ברם לא תוכל מלה כתובה להביע את זה, שיכול לבטא אלבום תמונות. הנוסח של ההוצאה, הכתוב בשפות אחדות, מאפשר לעולם כולו להכירה. הדז'וינט מאושר שיכול היה ע"י כיסוי חלק מההוצאות לעזור להגשמת המפעל.
נא לקבל, אדוני, את איחולי לרגלי הגשמת תרומה חשובה זו להיסטוריה היהודית".

⁂

יהודה י. שפירא

(מנהל מחלקת התרבות של „דזירינט" באירופה) :

נוכחתי לדעת ע"י קשרי ההדוקים עם מאמצי השיקום של חיי התרבות היהודיים אחרי השואה, עד כמה חשובים הם זכרונות העבר. אלבום זה מהווה מצבת זכרון בעל ערך לתקופה רבת חשיבות בהיסטוריה היהודית. בטוחני שהוא ישרת כהשראה לכל אלה שיעודם להמשיך את קיום היהדות.

⁂

ל. הרש

(פרופיסור באוניברסיטת גנף) :

אלף שנים...
כי אלף שנים בעיניך, ביום אתמול כי יעבור. אלף שנים בשביל הנצחיות הן כאפיזודה חולפת. אך בשביל האדם, בשביל עמים אפילו — וכמה זמן קיימות בכלל האומות השונות של אירופה דהיום ? לכל היותר אלף שנים — בשביל האדם אפוא, בשביל עמים אפילו מהוות אלף שנים נצחיות.
נדמה כאילו שלח לנו בורא עולם שבר לא לפי מדת האדם אלא לפי מדתו הוא : אלף שנים נהפכו לאפיזודה חולפת. אך אם כך הוא הדבר, יהי עם ישראל, העם בן אלפי השנים לפי מדת הנצחיות ועל רמה של נצחיות. ותשובתו על אלף השנים שנכרתו ונעלמו תהיה נצח ישראל.

⁂

ד"ר יצחק שוורצברט

(ציר הסיים הפולני, חי האכסקוטיבה של הקונגרס היהודי העולמי):

„...הפושעים האכזריים ביותר בתולדות האנושיות רבחו מיליונים של אחינו, אחיותינו וילדינו ופזרו את אפר היהודים על פני יערות ושדות פולין.האלבום שלך יהווה אפוא כתב אשמה נצחי נגד הפושעים והאכזרים האלה..."

⁂

מ. קיבלוביץ

(פרופיסור בביה"ס הגבוה למיתאורולוגיה בפריז) :

כשהצגת לי בפעם הראשונה את תכניתך על הוצאת האלבום, הערצתיך וחשבתי עליך כעל בעל חלומות; קשה היה לחזות מראש כיצד תגשים את הדבר בתנאים הקשים של מציאותנו היהודית.
ברם ראיתי א"כ שלתכנית הזאת נוספות עמדות חדשות והתחלתי לפחד שמא תרחיק לכת ולא תצא מהתסבוכת. סוף סוף תכניתך הונשמה למרות כל הקשיים, הכספיים והאחרים.
הנני מאחל לך אפוא הצלחה שלה זכית ובהכירי אותך כיהודי עקשן, הנני בטוח שתגשים את תכניתך עד הסוף.

⁂

Icchak GRUNBAUM
(były poseł do sejmu polskiego i były minister w rządzie Izraela):

Dumając nad zagładą żydostwa polskiego Minister Icchak Grünbaum akcentuje wagę narodu na własnej ziemi, mającego prawo i możliwości walki z bronią w ręku w obronie swego życia i rozwoju, w przeciwieństwie do powstańców ghett i żydowskich partyzantów, którzy byli straszliwie osamotnieni w swym kraju i w walce swej mogli liczyć tylko na śmierć. ,,Odkrycie tej prawdy nie powstrzymało jednak naszych bojowników ghett i naszych partyzantów od złożenia życia na ołtarzu narodowego honoru i uświęcenia jego imienia ich krwią".

⁂

J. OPATOSZU
(Literat) :

Prócz faktów i materiałów archiwalnych, praca badawcza o tysiącleciu żydowskiego życia i twórczości, winna zawierać w sobie siłę i wiarę zewu ,,Słuchaj Izraelu".

O tysiącu lat żydowskiego życia winno się pisać tak, by łatwiej było żyć, by łatwiej było chociaż zginąć za życie.

⁂

Jakub PAT
(Sekretarz Generalny Egzekutywy Żydowskiego Komitetu Robotniczego w Ameryce):

Nie wierzę by istniał choćby jeden myślący Żyd, który nie rozumie doniosłości uwiecznienia historii żydostwa polskiego, konieczności zaszczepiania w pamięci obecnego pokolenia i w pamięci narodu w ogóle ogromu tysiącletniego żydostwa polskiego.

Znam szczupłość waszych środków, wiem że możemy — niestety — wykonać zaledwie małą cząstkę tej pracy, która winna być dokonana, ale ,,nie wam zakończyć dzieło". My winniśmy zrobić tyle, ile można dziś zrobić; jutro będą robili inni. My musimy uchwycić dziedzictwo dziś, póki żyją jeszcze resztki polskiego żydostwa. Potem może być za późno. Żydowski Komitet Robotniczy docenił to w pełni, postanawiając — w miarę jego ograniczonych możliwości, popierać działalność Ośrodka Badań Historii Żydów Polskich.

⁂

Dr. IGNACY SCHWARZBART
(były poseł do sejmu polskiego, członek Egzekutywy Żydowskiego Kongresu Światowego):

...Najpotworniejsi zbrodniarze historii ludzkości wymordowali miliony naszych braci i sióstr, naszych dzieci, i rozsiali popioły Żydów po lasach i polskich polach. Pański album będzie w rezultacie wiecznym aktem oskarżenia tych zbrodniarzy i zbirów".

M. W. BECKELMAN
(Dyrektor Joint'u na Europę):

Album ilustracyj opracowany przez Pana z taką cierpliwością, znawstwem i starannością, będzie nietylko pomnikiem ku pamięci tak okrutnie zniszczonego żydostwa polskiego, ale pozostanie on również wymownym świadectwem żydowskiego życia w Polsce.

Dużo pisano, po wojnie, o życiu żydowskim i o żydowskich skupieniach Wschodniej Europy. Słowo pisane nie potrafi jednak nigdy oddać skutecznie tego, co potrafi wyrazić album obrazów. Teksty w kilku językach, którymi Pan opatrzył wydawnictwo, czynią ten album dostępnym dla świata. J. D. C. jest szczęśliwy, że mógł przyczynić się przez pokrycie części kosztów, do urzeczywistnienia tego przedsięwzięcia.

Proszę Pana o przyjęcie moich życzeń z powodu doskonałej realizacji tego ważnego przyczynku do żydowskiej historii.

⁂

L. HERSCH
(Profesor Uniwersytetu w Genewie):

...Jedynie dla wieczności 1000 lat jest przemijającym epizodem. Lecz dla ludzi, lecz dla narodów nawet... Jak długo istnieją narody dzisiejszej Europy ? Co najwyżej lat tysiąc. Dla ludzi, dla narodów nawet — tysiąc lat jest wiecznością.

Jak gdyby Stwórca świata zesłał nam cios nie na ludzką ale na *Jego* skalę : tysiąc lat zamienił w epizod który znikł.

Niechże, w takim razie, naród żydowski, naród lat tysięcy, żyje na skalę wieczności. I na wyżynie wieczności.

I na tysiąc lat które znikły, zamordowane, niechaj odpowie WIECZNOŚCIĄ IZRAELA.

⁂

Juda J. SHAPIRO
(Dyrektor Wydziału Kultury Joint'u na Europę):

,,...Mój bliski związek z wysiłkami, zmierzającymi do odbudowy żydowskiego życia kulturalnego po katastrofie, nauczył mnie jak cenne są pamiątki przeszłości. Album niniejszy jest doniosłym pomnikiem niesłychanie ważnej epoki żydowskich dziejów. Jestem pewien, że będzie on służył inspiracją tym, których zadaniem jest zapewnienie ciągłości, tym którzy zmierzają do odbudowy intensywnego życia żydowskiej kultury".

⁂

M. KIVELIOVITCH
(Profesor Wyższej Szkoły Meteorologii, w Paryżu):

Zapoznawszy się z projektem tego albumu, uważałem jego inicjatora za fantastę. Trudno mi było pojąć, jak można to zrealizować w ciężkich warunkach cechujących naszą pracę na niwie kultury. Za każdym następnym razem widziałem jednak jak projekt się jeszcze poszerza, obejmując coraz to nowsze pozycje. Począłem się nawet lękać, by jego redaktor nie zabrnął zbyt daleko.

Oto wszakże, mimo materialnych i mimo wszystkich innych trudności, projekt został wykonany.

Życząc mu zasłużonego sukcesu i znając upór jego realizatora, jestem pewien, że także zamierzona kontynuacja będzie doprowadzona do samego końca.

Paris, October 29, 1954

Dear Mr. Borwicz,

Congratulations upon the completion of the Pictorial History of Jewish life in Poland! From my close association with the efforts to reconstruct Jewish cultural life after the catastrophe, I have learned how valuable are the records of the past. The present Album is a distinguished record of a tremendously significant era in Jewish history. I am certain that it will serve as inspiration to those who are committed to Jewish survival and who are engaged in restoring an intense Jewish cultural life.

Sincerely yours,

Judah J. Shapiro

Dr. Isaac Isaac Schwarzbart
539 West 112 St.
New York 25, N.Y.

Drogi Panie Borwicz!

„Tysiąc lat żydów polskich"! Ileż przeżyć, poświęcenia, zbiorowego i twórczego wysiłku reprezentuje tysiąc lat życia, pracy i walki, bohaterstwa i męczeństwa braci naszych w tej naszej Ojczyźnie, to ich pozytywny pomnik, tym pozytywniejszy że wykonany. Gratuluję Panu do Państwa wydawcy mianowicie tego inwentarza.

Najpotrzebniejsze zbadanie historii tej dzielnicy umożliwiało nam poznać braci i siostr naszych dzieci i wyniosłe przejścia Ojców po Lasach i polskich polach.

Piękne Album będzie z pewnością nieocenionym aktem oskarżenia tych zbrodniarzy i złoczyńców.

I wreszcie, owocnej drogi, głęboko wrosłej w glebę moralności i kultury ludzkości zbrodniarze i ich pomocnicy spalą niejednokrotnie gazie. Między nimi — najwyższy, najowocniejszy — Oświęcim żydowskiego pokolenia. Zbrodniarz chciał Tysiąc Lat Chwały. Zabrakło czasu, Albowiem przeciwko temu ludzkości: Niemal że w ostatniej chwili.

I tak nasze dzieło żydowskie żyło i nasze tysiąclecie w ojczyźnie Ludzkości — rośnie znowu, pnie się w górę i wydobywa z pretensyjnych grobów nowe gałęzie.

Oby tym razem — w twierdzy polskiej i na zawsze!

Oby!

Pozdrowienia

J. Schwarzbart

Isaac GRUNBAUM
(A. miembro de la Dieta Polaca y a. ministro del Gobierno de Israel) :

...meditando a la exterminación de los Judíos polacos, acentua la importancia del pueblo judio en su patria independiente, donde él tiene la posibilidad de luchar en la defensa de su vida y de su evolución, diferentemente de la situación de los insurgentes de los ghettos y de los guerrilleros judíos que durante la guerra, habían sido tanto abandonados en sus países respectivos, que no podían esperar sino la muerte, como éxito de su lucha... — « Pero el descubrimiento de esta verdad no retuvo nuestros guerrilleros de sacrificar sus vidas en el altar del honor nacional, santificándolo con su sangre... »

⁂

Jacobo PAT
(Secretario general de la Ejecutiva del Comité Judio de Obreros en America) :

...No existe, — lo creo, — un solo Judío que no comprenda la importancia de la eternización de la historia de los Judíos Polacos y de la necesidad de inocular en la memoria de la generación presente y de todo el pueblo judío el significado enorme del milenario pasado de los Judíos polacos.

Yo non ignoro la escasez de vuestros recursos, yo sé muy bien que nosotros no podemos ejecutar sino una particula de la obra que debe de ser hecha, pero hagamos lo que podemos hoy, y nuestros niños continuarán mañana... El nuestro deber es de tomar la herencia hoy, mientras que viven todavía los restos de los Judíos martirizados de Polonia, porque mañana puede ser ya demasiado tarde...

El Comité de los Obreros Judios apreciando llenamente esta situacion, ha decidido, — en proporción de sus recursos limitados, de apoyar la actitud del Centro de los Estudios de la Historia de los Judíos Polacos...

⁂

J. OPATOSHU
(Escritor) :

« Fuera de factos secos y del material histórico, el estudio de mil años de la vida y de la actitud espiritual de los Judios polacos debe de contener la fuerza y la fe del llamamiento : « Escucha Israel ! »

La historia de diez siglos de la vida de los Judíos polacos debe de ser escrita de tal manera que la vida vuelva más fácil a vivir y que sea mas fácil de morir por esta vida... »

⁂

L. HERSCH
(Profesor a la Universidad de Ginebra) :

Mil años no son un episodio pasajero sino para la eternidad... Pero para los hombres, y para los pueblos.. ? Cuanto tiempo existen los pueblos de Europa moderna ? Cuanto más — mil años... Para los hombres, para los pueblos — mil años, son una eteridad...

Es como si Dios nos hubiese enviado un golpe — no en la escala humana, sino en la Suya: El transformó 1000 años en un episodio que desapareció..

Ojalá ! que el pueblo judío, el pueblo de 1000 años, viva en la escala de la eternidad y en la cima de la eternidad.. !

Ojalá ! que él pueda responder a los 1000 años que desaparecieron asesinados — *por la Eternidad de Israel !*

Dr. Isaac I. SCHWARZBART
(A. miembro de la Dieta Polaca, miembro de la Ejecutiva del Congreso Mundial de Judios) :

...Los criminales más monstruosos de la historia humana asesinaron millones de nuestros hermanos y hermanas, de nuestros niños y diseminaron sus cenizas por los bosques y campos de Polonia... — Su album de Ud. será un eterno acto de acusación de aquellos bandidos...

⁂

M. W. BECKELMAN
(El Director del « JOINT » para Europa) :

...El album de ilustraciones preparado por Ud. con tanta paciencia, con tan conocimiento y tanta exactitud, constituirá no sólo un monumento en memoria de los Judíos polacos exterminados con tanta crueldad, pero quedará tambien un testimonio elocuente de la vida judía en Polonia.

Mucho se ha escrito despues de la guerra sobre la vida judia y sobre las aglomeraciones judias de Europa oriental. Pero la palabra imprimida no es capable de alcanzar con tanta eficacia lo que puede expresar un album con imágenes.

Los textos en varias lenguas hacen Su libro de Ud. accesible a los lectores del mundo entero.

El « J.D.C. » es feliz de haber podido contribuir a cubrir los gastos de esta empresa.

La ruego a Ud. de aceptar mis felicitaciones de la perfecta realización de esta importante contribución a la historia del Judaismo.

⁂

Judah J. SHAPIRO
(Director de la Sección Cultural de «Joint» para l'Europa) :

« .... Por mi propria experiencia que tengo de mi estrecha colaboración con los esfuerzos entreprendidos para reconstruir la vida cultural judía despues de la catástrofe, he aprendido de apreciar el valor de los recuerdos del pasado..

Este album que constituye un recuerdo particular de una era extremamente significante en la historia del pueblo judío, servirá seguramente de manantial de inspiración a todos aquellos que han tenido la fortuna de sobrevivir a la calamidad nacional y son empeñados a restaurarar una intensa vida cultural judía.. »

⁂

M. KIVELIOVITCH
(profesor de la Escuela Superior de Meteorologia en Paris).

« ...Cuando hube conocido el proyecto de este album, tomé su autor cuasi puor un visionario. — Tuve mucha dificuldad de comprender como tal obra pudiere ser ejecutada en las muy duras condiciones de nuestra actividad cultural.

Pero, cada vez que encontré la ocasión de ver el album durante su desarrollo, constaté con asombro que el proyecto estaba creciendo cada vez más, enriqueciendose de posiciones siempre nueavas, y tuve miedo que la empresa no sobresaliere las fuerzas de su autor.

Sin embargo, a pesar de todas las dificuldades, el proyecto acaba de ser ejecutado.

Deseando a este album el lleno éxito que merece, expreso la certidumbre que gracias a la perseverancia del autor su intención de ofrecernos su segunda parte, no deje de ser perfectamente realizada.

1 000

ANS DE VIE JUIVE EN POLOGNE

יאָר יידיש לעבן אין פוילן

YEARS OF JEWISH LIFE IN POLAND

שנה יהדות פולין

LAT ŻYCIA ŻYDÓW W POLSCE

AÑOS DE VIDA DE LOS JUDIOS EN POLONIA

INTRODUCTION

Dans la préface d'une publication de ce genre, l'usage non seulement autorise, mais encore préconise pour ainsi dire de donner des impressions d'atmosphère et de sentiment. Et cela d'autant plus que beaucoup d'entre nous ont participé personnellement au récent cataclysme. Nous avons suivi nous-mêmes tous ses chemins sanglants — pas à pas, exécution après exécution, obstination après obstination, élan après élan. Par conséquent chacun des nombreux détails s'associe dans notre esprit au bloc de nos souvenirs des années du crime.

Néanmoins — et en partie justement à cause de cela — nous nous refusons ici le droit aux « impressions ». Nous nous imposons au contraire de nous borner à un petit nombre de commentaires et de rappeler — ceux-là seulement qui se rapportent directement à ce livre.

I.

Les Juifs polonais ? Leurs tendances religieuses et spirituelles, leurs courants sociaux et politiques — tout cela a déjà été étudié dans d'autres travaux. Non moins nombreuses (et peut-être même beaucoup plus nombreuses) étaient les silhouettes de Juifs polonais brossées et diffusées tantôt par des hommes à l'affût « d'exotisme » bon marché, tantôt par des cannibales conscients de leur but. Précisons tout de suite que la présente publication ne se propose ni de répéter ce qu'avaient dit les uns ni de prouver le caractère morbide des autres. Ce n'est pas là non plus de « l'histoire en images », puisque ce livre ne désire ni « traduire » l'histoire en tableaux ni la résumer sous cette forme.

Il existe cependant dans cette histoire, en dehors des événements et des problèmes, un autre aspect encore — celui simplement de la richesse d'expériences humaines *vécues par la collectivité qui — envers et contre tout —* s'était obstinée à demeurer elle-même. *Bien qu'il fallut payer cette obstination au prix de mille privations quotidiennes, parfois même au prix de sacrifices vraiment sans précédents, et que, par ailleurs, la rupture librement consentie des attaches avec le judaïsme non seulement supprimait la discrimination, mais encore ouvrait (il y a déjà quelques siècles aux époques très dures pour les Juifs) un accès immédiat jusqu'à la noblesse. (Dans le présent recueil ces faits sont rappelés entre autres aux pages consacrées aux « sabbataïstes » du XVIIe siècle et aux « franquistes » du XVIIIe).*

La volonté de « demeurer soi-même » ne se réduisait pas à la rubrique « confession » dans les passeports ni à quelque autre formule de caractère purement administratif. Son essence même était l'attitude vivante et active vis-à-vis de l'héritage des siècles.

Or, c'est ce thème là qui, dans ses nombreuses manifestations, constitue le sujet de notre livre. La forme de l'album illustré a été choisie en premier lieu parce qu'il s'agit de choses qu'il faut voir.

Vu la diversité des domaines pris en considération dans ce recueil, des commentaires plus amples mèneraient trop loin et priveraient la présente publication du caractère qui doit être le sien. C'est pourquoi le texte a été réduit au strict minimum. *Par contre le lecteur peut s'y orienter plus facilement grâce à la composition graphique des matériaux. Ainsi par exemple les documents ayant trait aux diverses époques, mais reliés par le sujet, ont été réunis ensemble. Par la suite, afin de montrer les divers aspects et nuances des mêmes phénomènes, on y revient délibérément dans les différentes parties du livre, en les illustrant chaque fois avec des images de conception ou de caractère variés.*

En somme : de même que cartes géographiques, photos et souvenirs de toute espèce aident le voyageur fatigué à récapituler l'ensemble du chemin parcouru, de même ce recueil aidera certainement aussi ceux qui connaissent le mieux l'histoire et les phénomènes retracés. Pour les autres ce sera plus ou moins une sorte de voyage dans l'inconnu.

Il est vrai qu'un tel voyage n'est pas un cours complet d'histoire. Il faut s'en souvenir, bien entendu. Mais en revanche il frappe par la force de certains rapprochements et fournit l'occasion de confrontations brusques. Ces dernières dépassent, et de loin, les cadres de considérations purement théoriques. Il ne tient qu'au lecteur seul de se contenter d'un coup d'œil hâtif et distrait ou bien de s'arrêter sur certaines données et de les compléter avec le contenu qu'elles recèlent.

II.

Déjà parmi les premières reproductions de notre recueil le lecteur trouvera quelques monnaies du XIIe siècle, portant des inscriptions entre autres en hébreu. Ces petites pièces d'argent ont fait couler pas mal d'encre. Tout en reconnaissant leur authenticité incontestable, plus d'un chercheur polonais ne pouvait se faire à l'idée que les premiers chefs historiques de l'Etat Polonais avaient choisi juste des Juifs pour frapper la monnaie. N'auraient-ils pas eu de Polonais « pur sang » à leur disposition pour s'acquitter de cette tâche ? Et s'ils s'étaient déjà adressés aux Juifs, pourquoi avaient-ils permis d'ajouter des inscriptions en hébreu à celles en latin et en polonais ?

Que faire ? Ce sont des choses qui arrivent. Les faits ne tiennent pas compte des susceptibilités qui s'emparent des historiens... après sept cent ans. Le détail sus-mentionné s'explique simplement : depuis leur arrivée en territoire polonais, tout au long des dix siècles d'existence, les Juifs polonais n'avaient jamais connu d'illettrés parmi eux. Aux époques où même les chefs couronnés des grands pays ne se distinguaient que rarement par la connaissance rudimentaire des lettres écrites, chez ces Juifs « rétrogrades » vivant en Europe orientale l'art de lire et d'écrire couramment faisait partie de l'éducation élémentaire de chaque enfant. C'est à cause de ce décalage répréhensible par rapport à leur propre temps qu'on faisait appel à de nombreux Juifs (du reste non seulement en Pologne) pour remplir des fonctions nécessitant la maîtrise de certaines sciences.

Plus loin le lecteur trouvera entre autres des gravures rappelant les « Radamites » et, par ailleurs, le rôle de pionniers joué par les Juifs dans le commerce polonais avec des pays d'outre-mer. Au XVIIIe siècle les Juifs avaient créé les premiers grands ateliers d'objets de consommation courante ; au XIXe — de nombreuses lignes de chemin de fer, etc...

Mais la question n'est pas là. Loin de nous l'intention

d'énumérer ici les mérites, quels qu'ils soient. Sur les pages suivantes nous voyons une série de gravures montrant les « quartiers juifs », les « ruelles juives », — les ghettos. Ni ces derniers ni d'autres restrictions de droit (sur lesquelles force nous sera de revenir encore) n'avaient été inventés en Pologne. Tout au contraire — ils venaient de l'étranger. Ce qui n'empêche qu'ayant acquis force de loi vers la fin du Moyen Age, ils avaient encore cours (comme le rappellent par exemple les murs de la «bourgade juive» de Kazimierz, près de Cracovie) au début du XIX siècle.

Tandis que dans les autres pays les ghettos constituaient autrefois la seule formule des agglomérations juives, en Pologne ils n'existaient pourtant que dans les grandes villes. En province, il n'y avait pas de telles restrictions ; les Juifs y vivaient libres. C'est ainsi qu'est née une formation unique dans son genre : une bourgade juive (la « chtettelé »). Ces petites villes possédaient leur propre hiérarchie sociale, leurs propres traditions, institutions et services. C'est là que le folklore et les coutumes juives se formaient au cours des siècles. Ces bourgades sont entrées dans la littérature juive comme un de ses thèmes préférés.

Dans le présent volume, de nombreuses pages sont consacrées à ce motif.

⁂

Le dynamisme latent devant lequel on avait fermé maintes possibilités s'épanouissait sur un autre plan, à savoir dans les livres que les Juifs avaient sauvés avec leurs propres personnes à travers tous les cataclysmes qui s'étaient abattus sur eux. Nous pensons ici (il est facile de le deviner) à l'édition complète, revue et pourvue de nombreux commentaires de la littérature en hébreu ancien — de cette même littérature que le monde non-juif avait à la fois empruntée chez les Juifs et pour laquelle il les persécutait. De nombreux documents reproduits dans ce recueil démontrent aussi bien l'extraordinaire saturation que la portée unique dans son genre de ce domaine.

On sait également que pendant longtemps le monde de la Bible était pour les Juifs polonais non seulement souverain à sa manière, mais encore autonome. Il se déroulait avant tout dans le domaine de la pensée et du rêve. Ils développent l'une et l'autre au delà des proportions — notre livre le montre aux pages consacrées à la littérature talmudique et aux grandes écoles rabbiniques, aux mouvements mystiques et à l'art. C'est en Pologne encore que naquit le hassidisme : parallèlement à son contenu d'ordre religieux, ce mouvement devint une source de poésie et d'exaltation lyrique.

En même temps : les restrictions de droit, la fragile sécurité dans la vie de tous les jours, la lutte pour le pain quotidien hérissée de mille ennuis, complications, excès — tout cela contraignait à la vigilance et au réalisme terre à terre. Du bon et du mauvais voisinage des facteurs énumérés naquit un mélange de bon sens inévitable et de rêve, de vie en marge et de science autonome, d'esprit conciliant et d'âpreté, de sens pratique et d'abstraction.

Ici il faut ajouter brièvement quelques détails élémentaires. Tout d'abord : les restrictions de droit appliquées aux Juifs n'étaient pas uniquement d'ordre « statique ». Elles ne se bornaient ni à la « ruelle juive » ni à l'interdiction d'accès à de nombreuses professions, donc à la nécessité d'exercer quelques professions à l'exclusion de toutes autres (c'étaient en premier lieu le commerce et toute sorte d'emploi d'intermédiaire). Elles exigeaient également et sans équivoque que les Juifs aient de l'argent, toujours de l'argent. Les Juifs étaient notamment considérés comme « serviteurs du Trésor » (servi camerae) et ne fût-ce qu'à ce titre astreints à verser des sommes exceptionnelles. L'argent était pour eux aussi la condition nécessaire pour avoir le droit de vivre dans les domaines appartenant à l'aristocratie. C'est à ce prix d'argent que pendant des siècles il fallait acheter la sécurité, même vis-à-vis des escholiers (c'est à dire vis-à-vis des étudiants, qui rançonnaient les Juifs en se faisant payer le droit appelé « Kozubalec »). Il fallait s'acquitter en espèces du droit d'observer ses propres traditions religieuses (l'impôt des « chandelles »). Pour entrer dans une ville quelconque, même pour peu de temps, il était indispensable de payer l'octroi — toujours en argent. Et comme cet argent exigé de partout ne pouvait être gagné que dans certaines professions déterminées — ce fait entraînait l'hostilité des concurrents non-Juifs. Ces derniers suivant l'usage éprouvé par les « idéalistes » d'un genre très spécial — organisaient des campagnes de caractère « religieux », des procès pour « blasphèmes » et des pogroms (appelés « tumultes »). La sécurité, il fallait l'acheter encore avec de l'argent qui devait forcément être gagné dans ces mêmes professions déterminées. C'était un cercle vicieux. Par ailleurs, en dépit des légendes répandues au sujet des fortunes juives, les hommes riches n'étaient qu'une fraction infime parmi les Juifs polonais. L'énorme majorité de la population juive en Pologne se composait toujours de pauvres. Donc rien d'étonnant que — malgré toutes les légendes — le problème à l'échelle de l'Etat n'était jamais celui de ces riches, mais au contraire celui de la grande masse du « prolétariat en haillons ». Ce dernier attira entre autres l'attention du roi Stanislas-Auguste (fin du XVIIIe siècle) et inspira quelques projets (jamais exécutés, mais témoignant en faveur de leurs auteurs) à certains réformateurs éminents à l'époque de la « Diète de Quatre Ans » (1788-1792). Plus tard l'appauvrissement des masses juives en Pologne devait s'accentuer encore davantage. Or, sans oublier les riches patriciens juifs des différentes époques, mais aussi loin de vouloir « maquiller », enjoliver, passer sous silence ou styliser la réalité — nous réservons dans ce recueil une place, et même une large place aussi à la vie de la grande masse juive avec les biens et les décors qui étaient les siens.

Par contre le lecteur pourra se rappeler à quel point le principe du cens comme moyen de discrimination (malgré les légendes répandues) était ancré dans les esprits de nombreux Polonais, en parcourant les pages consacrées aux événements de l'Insurrection de Novembre 1830. Ceux qui ignorent encore ce détail, apprendront (avec étonnement peut-être) que même lorsqu'il s'agit de l'admission dans l'armée (insurrectionnelle !) on avait alors décidé de l'accorder aux Juifs, mais au début aux Juifs riches seulement.

La participation des Juifs aux luttes armées et au mouvement d'indépendance polonais une fois mentionnée, rappelons : — les synagogues fortifiées, léguées par les combats de XVIIe siècle contre les Cosaques-exterminateurs, le régiment juif, avec Berek Joselewicz, pendant le soulèvement de Kosciuszko (1794) et pendant la campagne de Napoléon, les Juifs dans l'insurrection de 1830-1831, dans le mouvement de libération de 1848, dans l'insurrection de 1863, dans les combats révolutionnaires de 1905 contre le régime de tsar, et dans la Légion de Pilsudski pendant la Ire Guerre

Mondiale, — jusqu'au soulèvement du ghetto de Varsovie en 1943, jusqu'à la participation à l'insurrection de Varsovie en 1944, jusqu'aux révoltes aux camps de la mort et jusqu'aux combats de maquis, voilà quelques chaînons du dit motif. Les derniers de ces événements ne seront traités que dans notre seconde publication. Nous y réserverons aussi une place concernant l'attitude des responsables officiels polonais en face de ces faits. Cette attitude sera définie sans équivoque, avec toute la franchise, toute la crudité qui s'imposent.

Entre autres, les pages consacrées aux dynasties d'éminents médecins Juifs en Pologne, au XVIIe et XVIIIe siècle, ne manquent pas d'éloquence. Non pas à cause de leur existence et de leur activité (car c'est là un fait bien banal dans l'histoire des Juifs), mais en raison des conditions et circonstances dans lesquelles ils se préparaient à leur profession et l'exerçaient. Ils devaient leur position à leurs hautes qualités uniquement. Ce qui n'empêchait pas leurs concurrents de mener contre eux une campagne incessante de préjugés et de calomnies de la plus vulgaire bêtise. Si les antisémites acharnés de nos jours voulaient se donner la peine de rechercher ces élucubrations, il est probable que même eux n'y verraient qu'un témoignage d'ignorance et un amas de stupidités. Il n'en est pas moins vrai qu'entre les écrits publiés contre les intellectuels et savants Juifs dans la période 1918-1939 et les ouvrages précédents, la différence n'est pour ainsi dire que formelle. Leur « esprit », voire le fond de leur facture et de leur structure n'ont pas changé. Ils peuvent peut-être par là même donner la mesure des réactions du lecteur futur devant les « révélations » de nombreuses publications actuelles.

En même temps le lecteur trouvera dans cet album une série d'éminents Polonais représentant une attitude opposée à l'égard de ce qu'on appelait « le problème juif » : depuis Boleslaw prince de Kalisz (XIIIe siècle) et le roi Kazimierz (XIVe siècle) que l'histoire avait surnommé le Grand, en passant par Butrymowicz, Czacki (fin du XVIIIe siècle), Tadeusz Kosciuszko (1746-1817), Walerian Lukasinski, Joachim Lelewel, Adam Mickiewicz, Franciszek Smolka, Eliza Orzeszkowa, Maria Konopnicka, Andrzej Strug...

⁂

Avec le temps, la ruelle juive s'était peuplée de partis et de syndicats, d'institutions scientifiques et culturelles, de maisons du peuple et de clubs, d'éditions en polonais, en yiddish et en hébreu, enfin et surtout — de nombreux réseaux d'écoles de différents degrés et de tous genres.

En Pologne, tout comme ailleurs, la population juive avait ses milieux assimilés à la culture du pays et ses « esprits européens », du reste aussi bien dans le meilleur que dans le pire sens de ce mot. Les Juifs participaient à la vie publique et aux représentations, à l'industrie et au commerce, à la littérature et aux arts, aux mouvements culturels et à la science du pays où ils vivaient. A tous ces domaines ils ont fourni de nombreux collaborateurs, souvent de meilleure trempe. Cependant jusqu'à la fin ce qui était la base et la garantie de leur unité historique c'était la grande masse juive — milieu populaire et miséreux, gêné et harcelé, qui ne cessait d'étonner même ses ennemis acharnés par sa curiosité et par son esprit de sacrifice à l'égard de tout ce qui avait trait aux initiatives d'ordre spirituel et intellectuel. C'est dans cette masse là que se recrutaient militants et organisateurs, pionniers et réalisateurs.

Dans le présent recueil (compte tenu des cadres et de la forme imposée par le caractère et par la dimension de cette publication) tous les phénomènes mentionnés trouvent leur reflet.

III

Lorsqu'en septembre 1939, les Panzer-divisions allemandes composées de tortionnaires en uniforme de soldat, partaient en guerre pour exterminer hommes, peuples et cultures, l'histoire des Juifs en Pologne comptait plus de dix siècles d'existence. L'héritage de tout un millénaire périt dans le gouffre de l'occupation. Non pas par épuisement ou par crises internes (car en réalité tout au contraire cette culture se trouvait en plein épanouissement, en pleines forces) — mais à cause de l'assassinat physique, méticuleusement prémédité, commis sur la masse du peuple, c'est-à-dire à cause de la destruction de la substance biologique du peuple. Aujourd'hui, en Pologne, il n'y a plus de « ces bourgades, où le cordonnier était poète, l'horloger-philosophe, le barbier-troubadour. »

Pour mesurer l'étendue des destructions opérées par l'envahisseur il faut toujours se souvenir que celui-ci anéantissait de même que les hommes (de façon méthodique et massive) — les temples et les monuments juifs, les bibliothèques et les musées, les collections d'art et les cimetières, les plus anciens comme les autres. En raison de ces dévastations, pour rétablir les objets et phénomènes vieux de quinze ans à peine, il faut recourir aux procédés d'archéologie ou peu s'en faut. Ceci est vrai non seulement pour les « merles blancs », mais souvent aussi pour les reproductions. Dans bien des cas, il est extrêmement difficile d'obtenir tel ou tel document généralement connu, reproduit avant la guerre dans une série d'éditions à grand tirage.

En assassinant les hommes, en détruisant monuments et cimetières l'hitlérisme n'a cependant pas réussi à tuer le rayonnement de cette culture, ni à empêcher sa continuation. Les monceaux de cadavres n'avaient pas encore fini de brûler, les fumées des fours crématoires n'étaient pas encore dispersées que les Juifs polonais s'étaient déjà remis à lutter ardemment pour une nouvelle étape de leur histoire ; aujourd'hui ces luttes ont déjà leur propre histoire, aussi extraordinaire qu'éloignée de son terme. Indépendamment de ce fait le patrimoine dont il est question ici fait partie intégrale de la culture juive en général. Par là même cette publication remise entre les mains du lecteur permet de jeter un coup d'œil sur la « généalogie du présent ». Elle parle des sources d'une culture coupée à jamais des conditions qui l'avaient créée, des milieux qui la façonnaient et des mœurs dont elle fut l'expression — d'une culture en même temps vivante, subissant des transformations violentes et possédant de nouvelles réalisations.

Dans ce recueil une place particulièrement large a été réservée au folklore, aux objets de valeur historique, et à l'art populaire appliqué. Il en est ainsi parce que les manifestations et objets s'y rapportant ont péri à jamais dans l'air empoisonné du génocide et ce sont eux qui exigent le plus d'être fixés. Un deuxième recueil comprendra les événements et phénomènes du temps de l'occupation hitlérienne et des années d'après guerre, l'histoire des reconstructions et des émigrations, les camps de D.P., l'histoire des bateaux fantômes, la participation des Juifs polonais à l'édification d'Israel, les milieux et les activités des Juifs polonais dans différents pays.

La présente publication n'est donc pas seulement un monument funéraire du passé. Bien au contraire : en menant jusqu'aux transformations et aux événements actuels, elle voudrait être l'expression la plus simple *d'une continuité de culture. De celle là même que la langue yiddish appelait « la chaîne d'or » et qui fut si chère aux Juifs — intellectuels de toute espèce, tailleurs et cordonniers, ouvriers à domicile dans les faubourgs, porteurs de la Zelazna Brama, petits artisans et vendeurs à la criée de la rue Nalewki à Varsovie, du quartier Kazimierz à Cracovie, de Wilno, de Lublin ou de Lwow, des dizaines de villes et bourgades de Pologne.*

M. B.

אריינפיר

אין א הקדמה פאר אן אויסגאבע פון דעם מ'ן, דער מנהג — נישט בלויז ער דערלויבט עס צוטון, נאר כמעט ער דיקטירט צו געבן אימפרעסיעס, וואס זענען אן אויסדרוק פון שטימונגען און געפילן. וואס מער : א סך פון אונז האבן פערזענלעך געלעבט אין דעם גיהנום פון די חורבן-יאָרן. אלע זיינע בלוטיק ע וועגן און שטשעשקעס זענען מיר דורכגעגאנגען צו פוס :שריט נאָך שריט, איין עזעקוציע נאָך אן אנדערע, איין אושטרענגונג נאָך אן אנדער, א קאמף נאָך א קאמף. באקומט זיך דערביבער, אז יעדער פרט, אפילו וועג ער געהערט צו דער וויסער פארגאנגענהייט, פארבינט זיך אין אונזערע געדאנקען מיט די זכרונות וועגן דער תקופה פון מאָרד און פון פיין. טראצדעם — און טיילוויי טאקע דערפאר — אנטזאגן מיר זיך דאָס רעכט צו „אימפרעסיעס". פארקערט : מיר באפעלן אונז צו באגרענעצן זיך צו עטלעכע פרושים : בלויז און אויסשליסלעך צו די, וואס האבן א דירעקטן שייכות מיט דעם פאָר־ליגנדיקן בוך.

*

דאָס פוילישע יידנטום ? זיינע רעליגיעזע שטראָמען, זיינע גייס־טיקע ריכטונגען, זיינע פאָליטיש-געזעלשאַפטלעכע באוועגונגען זע־נען שוין געווען די טעמע פון פיל אָפהאַנדלונגען. נישט ווייניקער אָבער אין צאָל (להיפוך — פיל צאָליקער) זענען געווען די רעווע־לאציעס וועגן פוילישן יידנטום, וואָס זענען געשאפן און „פאו־שפרייט געווארן, פון איין זייט, דורך די פראָדוצירער פון בילליקע „עקזאָטיק" אוו פון דער צווייטער זייט, דורך די מענטשן-פרעסער מיט קאלטער אויסרעכענונג. לאָמיר דערביבער באמערקן, אז די דאָ־זיקע אויסגאבע האָט נישט בדעה צו גיין אויפן וועג פון די ערשטע און — זעלבסטפארשטענדלעך — אויך נישט צו פאָלעמיזירן, אָדער אויפווייזן דעם קרעוקלעכן כאַראַקטער פון די צווייטע. זי איז אויך נישט קיין „געשיכטע אין בילדער", ד. ה. זי ווילנישט אויס־טייטשן די געשיכטלעכע געשעענישן דורך צייכענונגען און זיי רע־דוצירן צו א בילדערישן קאנספעקט.

חוץ די געשעענישן און פראָבלעמען עקזיסטירט אין דער געשיכ־טע נאָך איין אספעקט, און נעמלעך : די מענטשלעכע דערפארונגען פון א נאַציאָנאלער מינדערהייט **וואס האָט זיך איינגעפקשנט, טראָץ אלעם צו בלייבן געמיינ איר גייסטיקער ירושה.** נישט געקוקט דע־רויף, וואָס פאר דער דאָזיקער עקשנות האָט מען גמוזט באצאָלן מיט צענדליקער טאָג־טעגלעכע אָפּזאָגן פון ווילשטאַנד און אָפט אפילו מיט קרבנות, וואָס האָבן, וועלכע, קיין בישפיל נישט גע־האט. וואָלט געדענקען דאָרף מען, אז דאָס פריוויליקע איבערייסן מיטן יידנטום האָט נישט בלויז באפרייט פון דיסקרימינאַציעס, נאָר האָט אויך געגעבן דעם צוטריט צו א היכער לאָגע, אוו דאָס שוין מיט עטלעכע הונדערט יאָר צוריק, איז זייער שווערע צייטן פארן יידנטום. אין דעם דאָזיקן בוך וועלן וועגן דעם דערמאָנען, צוישן אַנדערן, די זייטלעך וואָס זענען געווידמעט דער שבתאי-באַוועגונג (1018 ו'. ה.) און דער באַוועגונג פון די פראַנקיסטן (1018 ו'. ה.).

דער דערמאָנטער וויל האָט זיך נישט דערוצירט צו דער פאס־פאָרטן רובריק א. נ. „רעליגיע", וו' אויך נישט צו קיין אנדערער פאָרמאליטעט פון אַדמיניסטראַטיוון כאַראַקטער. זיי אויסדרוק און וועזנטלעכקייט איז געווען די לעבעדיקע און אקטיוע באציאונג צו דער ירושה פון דורות.

טאקע דער דאָזיקער מאָטיוו, אי'ן אַלע זיינע פאָרמען און דער־שיינונגען, שטעלט מיט זיך פאָר די טעמע פון דעם פאָרליגנדיקן בוך. די פאָרם פון אן אויסגאבע פון דעם מי'ן, דער מנהג — נישט בלויז ער דערלויבט עס צוטון, נאָר כמעט ער דיקטירט צו געבן אימפרעסיעס, וואָס זענען אן אויסדרוק פון שטימונגען און געפילן. וואָס מער : א סך פון אונז האָבן פערזענלעך געלעבט אין דעם גיהנום פון די חורבן-יאָרן. אַלע זיינע בלוטיק ע וועגן און שטשעשקעס זענען מיר דורכגעגאנגען צו פוס :שריט נאָך שריט, איין עזעקוציע נאָך אן אנדערע, איין אושטרענגונג נאָך אן אנדער, א קאמף נאָך א קאמף. באקומט זיך דערביבער, אז יעדער פרט, אפילו וועג ער געהערט צו דער וויסער פארגאנגענהייט, פארבינט זיך אין אונזערע געדאנקען מיט די זכרונות וועגן דער תקופה פון מאָרד און פון פיין. טראצדעם — און טיילוויי טאקע דערפאר — אנטזאגן מיר זיך דאָס רעכט צו „אימפרעסיעס". פארקערט : מיר באפעלן אונז צו באגרענעצן זיך צו עטלעכע פרושים : בלויז און אויסשליסלעך צו די, וואָס האָבן א דירעקטן שייכות מיט דעם פאָר־ליגנדיקן בוך.

*

דאָס פוילישע יידנטום ? זיינע רעליגיעזע שטראָמען, זיינע גייס־טיקע ריכטונגען, זיינע פאָליטיש-געזעלשאַפטלעכע באוועגונגען זע־נען שוין געווען די טעמע פון פיל אָפהאַנדלונגען. נישט ווייניקער אָבער אין צאָל (להיפוך — פיל צאָליקער) זענען געווען די רעווע־לאציעס וועגן פוילישן יידנטום, וואָס זענען געשאפן און „פאו־שפרייט געווארן, פון איין זייט, דורך די פראָדוצירער פון בילליקע „עקזאָטיק" אוו פון דער צווייטער זייט, דורך די מענטשן-פרעסער מיט קאלטער אויסרעכענונג. לאָמיר דערביבער באמערקן, אז די דאָ־זיקע אויסגאבע האָט נישט בדעה צו גיין אויפן וועג פון די ערשטע און — זעלבסטפארשטענדלעך — אויך נישט צו פאָלעמיזירן, אָדער אויפווייזן דעם קרעוקלעכן כאַראַקטער פון די צווייטע. זי איז אויך נישט קיין „געשיכטע אין בילדער", ד. ה. זי ווילנישט אויס־טייטשן די געשיכטלעכע געשעענישן דורך צייכענונגען און זיי רע־דוצירן צו א בילדערישן קאנספעקט.

חוץ די געשעענישן און פראָבלעמען עקזיסטירט אין דער געשיכ־טע נאָך איין אספעקט, און נעמלעך : די מענטשלעכע דערפארונגען פון א נאַציאָנאלער מינדערהייט **וואס האָט זיך איינגעפקשנט, טראָץ אלעם צו בלייבן געמיינ איר גייסטיקער ירושה.** נישט געקוקט דע־רויף, וואָס פאר דער דאָזיקער עקשנות האָט מען גמוזט באצאָלן מיט צענדליקער טאָג־טעגלעכע אָפּזאָגן פון ווילשטאַנד און אָפט אפילו מיט קרבנות, וואָס האָבן, וועלכע, קיין בישפיל נישט גע־האט. ווא

שׂיכטע... אין זיבן הונדערט יאָר אַרום. דער דערמאָנטער פאַקט האָט אַבער פאר אונז אן אנדער באדײַטונג. ער ווײַזט, אז פון ערשטן מאָמענט פון זײער זײַן אויף דער פוילישער ערד, פון די ערשטע טריט אין דעם גאנג דורך צען יאָרהונדערטן אין דער ײדיש-פוילישער געשיכטע, אַ גאַנג וואָס איז אַמאָל געווען גוט אוו גאַנץ אָפט אויך זײער שלעכט, האָט דאָס פוילישע ײדנטום נישט געהאט צווישן זיך קיין אונאלפאַבעטן. אין די צײַטן וועו אפילו געקרוינטע הערשער פון מעכטיקע לענדער האָבן נישט געקענט די פרימיטיוע תורה פון א שריפטלעכן וערטער-צוזאמענשטעל האָט דאָס „צוריק-געשטאַנענע" ײדנטום, וואָס האָט געלעבט אין אייראָפעאישן גלות יאָ געקענט די קונסט פון לייענען אוו שרייבן אוו דערבי האָבן דאָס געקענט נישט בלויז די דערוואקסענע, נאָר אויך די קינדער, וואָס האָבן אָנגעהויבן דערמיט זייער עלעמענטאר-בילדונג. דאָס דאָזיקע האָט זיי געבראַנגט דערצו, אז זיי זאָלן זיך פארענטפערן (נישט בלויז אין פוילן, נאָר אין א סך אנדערע לענדער) מיט מלאכות אוו באַשעפטיקונגען צו וועלכע מען מוז האָבן גרויסע קענטענישן אוו וויסן.

ווייטער וועט דער לייענער בילדער, וואָס דערמאָנען די אַזוי גערופענע „ראַדאַניטן" אוו (באזונדער) די פיאַנערישע ראָל פון די ײדן אין פוילישן מעבר־ים־האַנדל. אַזעלכע מאַטעריאַלן וואלט מען געקאָנט געפונען א סך, אוו די טאַמע פארש־דנארטיקסטע. אין 1810 יאָרהונדערט זענען ײדן די ערשטע בויער פון גרויסע פאבריקן, וואָס פראָדוצירן ארטיקלען פון ערשטן געברויך. אי 1910 י. ה. זענען זיי די ערשטע בויער פון באַנען, אין...

אָבער נישט אין דעם גייט דאָ. מיר האָבן נישט דעם מינדעסטן חשק דאָ זיך צו שפילן מיט וועלכער עס איז ליבי־טרונג פון „פארדינסטן". להיפוך: אויף די ווייטערדיקע זייטן וואָרט אויף אונז א בינטל פון „ײדישע קווארטאלן" אוו „ײדישע גאַסן", ד. ה. פשוט: פון געטאָס. אָבער נישט זיי אוו נישט די אַנדערע באגרענעצונגען (וועגן וועלכע עס וועט נאָך אויסקומען צו רעדן) זענען געווען א ספעציפיש־פוילישע דערפינדונג. פארקערט: זיי זענען געקומען פון אויסלאנד. יאָ כאַראַקטעריסטיש איז אָבער, וואָס די דאָזיקע באגרענעצונגען, וועו זיי האָבן באקומען א רעכטלעכן לבוש אין פוילן, האָבן זיי אָנגעהאלטן פון מיטלאלטער ביז דעם אָנהויב פון 1910 יאָרהונדערט. (וועגן וואָס עס וועט אונז דערמאָנען די אילוסטראַציע פון געטא־מויערן אין דעם ײדישן שטעטל קאזימיערש הינטער קראקא). נישט זיי האָבן אָבער פארמירט דאָס ײדישע שטיינער־לעבן אוו דעם ײדישן פאלקלאָר. בעת אין די אנדערע לענדער — אין משך פון גאנצע יאָרהונדערטער — זענען די געטאָס געווען די אייניקע פאָרם פון ײדישע ישובים, האָבן זיי אין פוילן — בדרך כלל — פארפליכטעט בלויז אין די גרויסע שטעט. אויף דער פראָווינץ האָבן די ײדן געלעבט פריי. אזוי אַרום זענען אַנטשטאַנען אוו זיך אַנטוויקלט די ײדישע שטעטלעך, אן אייגנטארטיקע פאַר־מאציע וואָס האָט נישט קיין פארגלייך אין דער גאנצער ײדישער גלות־געשיכטע. די צאָלרייכע ײדישע שטעטלעך אין פוילן האָבן געהאַט זייער אייגענע סאָציאַלע הערארכיע אוו קלאַסן, זייערע אייגענע אינסטיטוציעס, אמטן אוו כבודים. באהויכט מיט דער פאָנזיג פון ײדישע פאַלקס־לידער, לעגענדעס אוו ווערטלעך, איז דאָס שטעטל אריין אין דער ײדישער ליטעראטור אלס איינער פון אירע באליבסטע טעמעס.

אין דעם פאַרזיגנדיקן באנד ווידמען מיר דעם דאָזיקן מאָטיוו א גאנצע רייַ זייטן.

*

דער נישט־אויסגעלעבטער דינאמיזם האָט זיך אויסגעלעבט אין אַן אנדערער פאָרם, אוו נעמלעך אין די ספרים וואָס די ײדן האָבן מיט זיך מיטגענומען פון לייענען לאנגער וואנדערונג פון קאַטאַקליזם צו קאַטאַקליזם. די רייַ גייט דאָ (ווי קאָן מען זיך לייכט אַנשטויסן) וועגן די זעלבע אלט־העברעאישע ספרים, וועלכע די וועלט האָט איבערגענומען פון די ײדן אוו טאָקע דערפאר די ײדן פאר־פאָלגט. פיל פאַזיציעס אין דער אויסגאבע וועלן אילוסטרירן די אומגעווײנטלעכע אָנגעזעטיקטקייט פון אָט דעם אייניק ארטיקל, גייסטיקן שעפערישן שטראָם.

אוו דאָס איז אויך באווויסט: דער תנ"ך האָט פאַר די פוילישע ײדן א לאנגע צייַט געהאט נישט נאָר זיין סוווערעניטעט, נאָר אויך זיין פארענדיקטקייט. ער האָט זיך אָפגעשפילט צווישן דער אויס־מעסטונג פון גרעאניק אוו טרוים. דאָס ערשטע אוו דאָס צווייטע איז אוטווידקלט געווארן איבער דער מאַס. דאָס וועלן אין דעם בוך אָנ־וויין די בילדער וועגן די רבנישע ספרים אוו די ישיבות, די קבלה־באווענונגען, דעם חסידיזם אוו די קונסט.

גלייכצייטיק האָבן באגרעניצונגען אוו געפאר, קאמף פארן טאָג־טעגלעכן שטיקל בוידט, וואָס איז פארבונדן געווען מיט טויזנטער שווערקייטן, קאָמפליקאַציעס אוו עקסצעסן, געצווונגען צו וואַכ־זאמקייט אוו צו א גרויען רעאליזם. גוטס אוו שלעכטס זענען גע־וואָרן אזוי פארפלאָנטערט אין זייער שכוותדיקער נאָענטקייט, אַז ס'האָט זיך געמוזט שאפן אן אומפארמיידלעכער געמיש פון ניכ־טערקייט אוו טרוים, א הכנעהדיקייט אוו א פארעקשנטקייט, א פראקטישקייט אוו אן אבסטראקטקייט.

דאָ וועלן מיר אין עטלעכע זאצן בארירן איניקע עלעמענטארע פרטים.

קודם כל: די באגרעניצונגען לגבי ײדן זענען נישט געווען „סטא־טיש". זיי זענען נישט געבליבן שטיין בלויז בײַ דער „ײדישער גאס" אוו זייער שווערפונקט איז נישט געווען דאָס בלויז נישט צולאָזן ײדן צו פארש־ידענע פראָפעסיעס, וואָס צוליב דעם אליין האָבן ײדן זיך געמוזט פארענמען בלויז מיט געציילטע פאכן (אין דער ערשטער רייַ נאָר מיט האַנדל אוו מעקלערײַ).

ײדן האָבן געמוזט האָבן געלט, נאָך אַמאָל געלט אוו ווידער־אַמאָל געלט. ײדן זענען נעמלעך באַטראַכט געווארן פאַר „דינער פון מלוכה אוצר" אוו שוין דערפאר אליין האָבן זיי גע־דאַרפט באצאָלן אויסנעמלעכע געלט־סומעס. דאָס געלט האָט אויך אָפהענגיק געמאַכט זייער מעגלעכקייט צו עקזיסטירן איו די „מא־אָנטעס" פון דער אַריסטאָקראַציע. געלט האָבן זיי געמוזט באַצאָלן פאר זייער זיכערקייט אפילו די שילער (דאָס הייסט דער יוגנט, וועל־כע די ײדן האָבן געצאָלט א שטייער וואָס איז גערופן געווארן „קא־זובאלע"). מיט געלט האָט מען געדאַרפט אויספועלן די רעכט אָפ־צוהיטן די ײדישע דינים. (דעם אזוי־גערופענעם ליכט־שטייער). געלט האָט מען געדארפט באצאָלן פאר דער מעגלעכקייט אריינצו־פארן, אפילו צייטווייליק, איו די שטעט. צוליב דעם אָבער וואָס געלט האָט מען געקענט פארדינען נאָר ביי באשטימטע פאכן האָט דאָס געברענגט די שוואה פון נישט ײדישער קאָנקורענץ. די דאָזיקע קאָנקורענץ האָט, לויטן אויסגעפרוווטן שטייגער פון געוויסע „אי־דעאליסטן", אָרגאניזירט „רעליגיעזע קאמפאניעס", פראָצעסן וועגן „היליקייט־לעסטונגען" און פאָגראָמען. די זיכערקייט האָט מען אויפסניי געמוזט קויפן מיט געלט, וואָס מען האָט געקאָנט באַקומען איו די זעלביקע פאכן. דאָס האָט וויידער... א. א. ו. צוויטונג: טראָץ די פאָפולערע לעגענדעס וועגן ײדישע גבירים האָט די צאָל פון רייכע צווישן דער ײדישער באפעלקערונג פארגעשטעלט א נישטיקן פראָצענט. די גרעסטע מערהייט פון ײדנטום איז פוילן איז תמיד געווען אָרעם. עס איז דעריבער קיין וווּנדער נישט וואָס — טראָץ די דערמאָנטע לעגענדעס — איז דאָס פראָבלעם פאר דער מלוכה קיינמאָל נישט געווען די ײדישע גבירישאפט, נאָר להיפוך, די מאסן פון „שמאָטע פראָלעטאריאט" וועלכע האָבן געצויגן אויף זיך די אויפמערקזאמקייט פון קעניג סטאניסלאוו אוגוסט (סוף 18טן י. ה.) און אנד. אויך עטלעכע גרויסע רעפאָרמאטאָרן פון „מיטערקן סיים" האָבן אָנגענומען געוויסע פראָיעקטן (זיי זאָגן עדות אויף די הויכע צילן פון זייערע מחברים, נאָר צום באדויערן זענען זיי קיינמאָל נישט פארווירקלעכט געווארן). אין די שפעטער־דיקע צייטן איז די פאופערזיאַציע פון די ײדישע מאסן איו פוילן דערגאנגען צו נאָך שׂארפערע מדרגות.

נישט פאַרגעסנדיק צו אילוסטרירן דעם ײדישן פאטריציער פון פארש־ידענע צייטן, כאָטש וויט פון יעדער „יום טובדיקער" פאר־שענערונג אוו סטיליזירונג, האָבן מיר אין דער זאמלונג אויך בריוו ארויסגעברענגט דאָס לעבן פון דער גרויסער ײדישער מאָסע מיט דעם גאנצן האָב אוו גוטס פון זייער אינוועסטאר. דאקעגן וועגן דעם ווי אזוי דער „פארמעגן שטייגער" האָט זיך אריינגעבויערט אין די קעפ פון גרויסע פוילשע פאָליטיקער וועלן דעם לייענער דערמאָנען די זיסטלעך, וואָס זענען געווידמעט דער נאָוועמבער־אינסורעקציע אין יאָר 1930. די וואָס קענען נאָך נישט די דאָזיקע פרטים וועלן זיך דערוויסן מיט שטוינען) אז... אפילו אין דער אָרמיי (פון דעם אויפשטאַנד!) האָט מען דעמאָלט זיך דעציידירט צו צולאָזן ײדן, אָבער... נאָר רייכע.

אוו רעדנדיק שוין וועגן דעם ײדישן אָנטייל אין פוילנס באָוואָפ־נעטע קאַמפן אוו אין פוילנס אומאָפהענגיק־ט־באָוועגונגען, לאָמיר דערמאנען: די שולן־פעסטונגען, ירושה פון דער פארטיידיקונג קעגן די מערדערישע קאָזאקן אין 17־טן י. ה., דער ײדישער פולק מיט בערעק יאָסעלעוויטש בראש בעת דעם קאָשטושקא־אויפ־שטאַנד (1794) אוו בעת די נאפאָלעאָנישע מלחמות, ײדן אין דעם פוילישן אויפשטאנד פון 1830 — 1831, אין דער פרייהייט־באָוע־גונג פון 1848, אין דעם אויפשטאנד פון 1863, אין די רעוואָלוציאָ־

נערע שלאכטן קעגן דעם רעזשים פון צאר איז 1905 אוו איז די פילסודסקי-לעגיאָנען בעת דער ערשטער וועלט-מלחמה, — ביז דעם אויפשטאנד פון דעם וואַרשעווער גטאָ אין 1943, ביז דעם אָנטייל איז דעם פוילישן אויפשטאנד פון וואַרשע אין 1944, ביז די בונטן איז די טויט-לאָגערן אוו ביז די פארטיזאָנען-שלאַכטן, — אָט זענען די רינגען פון דעם דערמאָנטן אָנטייל. די לעצטע פון די דאָ דערמאָנטע געשעענישן וועלן געפינען זייער אָפשפיגלונג ערשט אין אונזער צווייטער פובליקאַציע, דאָרט וועט אונז אויך אויסקומען צו געבן א מין סך הכל וועגן דער שטעלונג פון די פוילישע אונטערערדישע פאקטאָרן צו יענע געשעענישן : מיט דער גאַנצער קלאָרקייט, אויף וועלכע די טעמע פארדינט.

א באזונדער אויספראַך פארמאָגן אין דעם בוך די בלעטער וואָס זענען געווידמעט די דינאסטיעס יידישע דאָקטוירים אין פוילן אין 1917 אוו 1918 יאָרהונדערט. דאָ גייט נישט אין דעם עצם פאַקט פון זייער עקזיסטענץ אוו טעטיקייט (וויל אין דער יידישער געשיכטע איז דאָס זייער א באוואלער מאָטיוו). דער עיקר איז דאָ דער גאנצער ארום פון באדינגונגען אין וועלכע זיי האָבן זיך געלעבט דאָס דאָזיקע בארוף אוו אין וועלכע זיי האָבן אויסגעפירט זייער טעטיקייט. זייער שטעלונג האָבן זיי, דער עיקר, געהאַט צו פארדאַנקען זייערע קוואליפיקאציעס. דאָס לעצטע האָט אָבער נישט געשטערט זייערע קאָלעגן, נישט-יידן, צו אָרגאניזירן קעגן זיי קאַמפאניעס פון שקר, זידלעריי, בילבולים אוו לסוף — העצעס פון פשוטן אָבערגלויבן. וועו די היינטיקע אנטיסעמיטן וואָלטן חשק געהאַט אָפצוזוכן יענע פאשקווילן וואָלטן אפילו זיי געמוזט איינזען, אַז דאָס זענען באוויזן פון עם הארצות אוו שרעקלעכער נאַרישקייט. כאָטש צוריק געשמועסט האָבן די זעלביקע אנטיסעמיטן אין די יאָרן 1918—1939 אָרויסגעגעבן פאשקווילן קעגן יידישע אינטעלעקטועלע אוו פאָרשער, וואָס האָבן זיך אונטערשיידט פון יענע פאשקווילן נאָר מיט דער ארואמענטיק. זייער „גייסט", זייער וועזנטלעכע פאקטור אוו סטרוקטור זענען געבליבן כמעט אָן ענדערונגען.

גלייכצייטיק וועט דער לייענער געפונען אין דער אויסגאבע א ריי אָנגעזענע פאָלאָקו וואָס האָבן פאָרגעשטעלט א להיפוכדיקע ריכטונג אין דער פראגע פון באציאונג צו דער אזוי גערופענער „יידישער פראגע". דאָ האָבן מיר דעם קאלישער פירשט באָלעסלאוו (13טער י. ה.) אוו דער קעניג קאזשימירזש (14טער י. ה.) וועלכן די פוילישע געשיכטע רופט אָן דער גריוסער. וויייטער בוטרימאוויטש, משאצקי, טאַדעאוש קאָשטשושקאָ (סוף 18טן י. ה.), אין 19טן י. ה. אוו־לעריאן לוקאשינסקי, מאריא קאָנאָפּניצקאַ, אין 20סטן י. ה. אוו דזשעי סטרוג... א. א. וו.

מיט דער צייט איז די יידישע גאס פול געווָארן מיט פארטיען אוו פראָפעסיאָנעלע פאריינען, מיט ווי־סנשאפטלעכע אינסטיטוציעס אוו קולטור-געזעלשאַפטן, מיט פאָלקס-היזער אוו קלובן, מיט פארלאג פון ביכער אין די שפראכן : יידיש, פויליש אוו העברעאיש, אוו איבער אלעס — מיט א נעץ פון שולן פון פארשידענע מדרגות אוו פארשידענעם טיפּ.

ווי דער שטייגער האָט אויך דאָס פוילישע יידנטום געהאט איר פארשידנארטיקייט. געווען ליבהאבער פון דער לאנד־קולטור אוו אזוי גערופענע „אערָאָפּעער", אין בעסטן אוו אין ערגסטן זין פון דעם וואָרט. דאָס פוילישע יידנטום האָט אוטייל גענומען אין עפּנטלעכן לעבן פון לאנד, אין דער אינדוסטריי, האנדל, ליטעראטור, קונסט אוו קולטור-לעבן פון פוילן. די אַלע געביטן האָבן פון יידן באקומען פיל צאָליקע מיטארבעטער אוו גאנץ אָפט — פון בעסטן מין. דער עיקר אוו די גראנטיע פארן וויייטערדיקן המשך זענען אָבער ביי די פוילישע יידן פארבליבן די יידיש מאַסן : די גרויע געדיכטענישׂ פון פארָארעמטע, געיאָגטע, פארזָארגטע מענטשן. זיי האָבן די פארבינדונגען פיינט אירערשט מיט זייער עקשנות אוו קרבנות־גרייטקייט פאר אלץ, וואָס האָט א שייכות מיט א גייסטיקן לעבן. פון די דאָזיקע מאַסן האָבן זיך רעקרוטירט די עסקנים אוו קעמפער׳ די פּאָנערן אוו רעאליזאַטאָרן.

איז דער דאָזיקער אויסגאבע (איז די ראמען אוו פאָרמען, וואָס זענען דיקטירט דורך דעם כאראקטער פון אזאָ פובליקאציע) וועלן די אַלע דערמאָנטע דערשיינונגען באקומען זייער געהעריקע אָפּשפיגלונג.

*

וועו די דייטשע פאנצער־דיוויזיעס, וואָס זענען באַשטאָנען פון מערדער איבערגעטאָן פאַר סאָלדאָטן, האָבן איז סעפּטעמבער 1939 אָרויסגערירט איז שלאַכט כדי אומצוברענגען מענטשן, פעלקער אוו קולטורן, האָט די געשיכטע פון יידן איז פוילן געצייליט איבער 10 יאָרהונדערטער פון איר עקזיסטענץ. איז תהום פון אקופאציע איז אזוי ארום פארפאלן געווָארן די ירושה פון א גאנצן יאָרטויזנט.

וישט מחמת דערשעפּקייט, אויך וישט צוליב אינערלעכע קריזיסן, (וויל להיפוך — איז דער אמתן האָט די דאָזיקע קולטור זיך געפונען איז סאמע בלי פון איר אנטוויקלונג אוו פאָטענץ), נאָר אין רעזולטאט פון א פיזישן אוו פעראָנטיש־פלאָנירטן מאָרד, וואָס איז אויסגעפירט געווָארן איבער דעם יידישן פאָלק, ד. ה. איז רעזולטאָט פון א ביאָלאָגישער פארניכטונג פון זיין סובסטאַנץ, איז אומגעקומען דער דערמאָנטע געשיכטע אוו איר קולטור. היינט צו טאָג, איז פוילן „שוין נישטאָ אָט די שטעטלעך מיט שוסטערס וואָס זענען פאָטאָן, א פריזירער — א זינגער אוו א זיגערמאַכער — א פילאָזאָף איז".

כדי צו באַגרייפן די גרויס פון דער פארניכטונג, וואָס איז דורכגעפירט געווָארן דורך דעם דייטשן אקופאַנט, דארף מען כסדר געדענקען, אַז פונקט, וו׳ מענטשן האָט ער, דער אָקופאַנט, פארניכטעט (אויך א פלאנירטן אוו מאַסנהאַפטן אופן) כמעט אלע יידישע סינאגאָגעס אוו דענקמעלער, ביבליאָטעקן אוו מוזיען, קונסט־זאמלונגען אוו בית עלמינס אוו צוישן זיי די סאמע עלטסטע. איז רעזולטאָט פון אָט די פארוויסטונגען קומט איצט אויס די אָביעקטן פון קוים 15 יאָר צוריק אויפצושטעלן מיט כמעט ארכאָלאָגישע מעטאָדן. דאָס איז נוגע נישט בלויז אָריגינאלן אוו „וויסע קרָאָעו", נאָר אויך דעפּראָדוקציעס. נישט איין מאָל טרעפט מען זיך אָן אויף שווערקייטן ביים באַקומען בידער, וואָס זענען געווען גוט באַקאַנט אוו פאַרשפרייט, פאַר דער מלחמה, איז פאַרשידענע אויסגאַבן.

מאָדנדיק מענטשן, פארניכטנדיק דענקמעלער אוו בית עלמינס האָט דער היטלעריזם פונדעסטוועגן נישט געקאָנט אָפּטייטן די אויסשטראלונג פון דער דערמאָנטער קולטור־ירושה אוו במילא איז קאָנטינואיטעט. עס האָבן נאָך נישט דערברענט די שטויסן פון מענטשלעכע גופים, עס זענען נאָך נישט צעווייעט געווָארן די רויכן פון די קרעמאַטאָריעס, וועו דאָס פוילישע יידנטום האָט אָנגעהויבן א פיבערהאפטן קאמף פאר דעם נייעם עטאַפּ איז זיין געשיכטע. היינט האָט דער דאָזיקער קאמף שוין איר אייגענע פארגאנגענהייט, וואָס צייכנט זיך אויס מיט אומגעווייזנטלעכקייט אוו איז וויט, וויט נאָך נישט פארענדיקט. אומאָפּהענגיק דערפון איז די דערמאָנטע קולטור־ירושה אן אינטגראלער טייל פון דער גאנצער יידישער קולטור. דערמיט אַליין איז די אויסגאבע וואָס מיר גיבן דעם לייענער אין האנט א מין „יזכור־בריוו פון דער היינטצייטיקייט". זי דערציילט אויסדרוקלעך וועגן די קוואלן פון א קולטור, וואָס איז אויף אייביק אָפּגעשניטן געווָארן פון די באדינגונגען וועלכע האָבן זי געשאפן, פון דער סביבה וואָס האָט זי געשאלטיקט, פון די גאווירנייטן וועמענס אויסדרוק זי איז געווען. אוו דערביי — דאָס סאמע מערקווירדיקסטע — לעבט די דאָזיקע קולטור וויטער, מאַכט דורך געוואלטיקע ענדערונגען אוו נייע רעאליזירונגען.

איז דעם דאָזיקן באַגר איז א סך אָרט געווידמעט די קאפיטלען וואָס האָבן א שייכות צום פאלקלאָר אוו דער פאָלקסטימלעכער גאווערב־קונסט. דאָס האָבן מיר געטאָן דערפאַר וואָס די דאָזיקע אביעקטן אוו דערשיינונגען זענען אויף אייביק פארשוווונדן צוזאַמען מיט די קרבנות פון מענטשן־פרעסערייַ אוו זיי טאָקע דאָרפן קודם כל פאַרפיקסירט ווערן לדורות. דער צווייטער באַגר וועט אָרומנעמען די געשעענישן אוו דערשיינונגען פון דער היטלעריסטישער אָקופאציע־צייט אוו די נאָך מלחמה־יאָרן : די געשיכטע פון דעקאָנסטרוקציע אוו עמיגראציע, די די־פי־לאַגערן, די פליטים־שיפן, דער אָנטייל פון די פוילישע יידן אין קאמף אוו אין בוי פון מדינת ישראל, די סביבות אוו די סטטיסטיק פון די פוילישע יידן אין פארשידענע לענדער אין אַלע עקן וועלט, א. א. וו. א. וו.

די דאָזיקע אויסגאבע איז דריבער נישט בלויז קיין מצבה־שטיין אויף דער פארגאנגענהייט, להיפוך : דערפירנדיק די געשיכטלעכע קייט ביז צו די לעצטע געשעענישן אוו צו די אומוואנדלונגען פון די לעצטע טעג, וויל זי זיין דער פשוטסטער שפיגל אוו אויסדרוק פון אונזער קולטור־המשך, וואָס וועט אזוי בילדלעך באצייכנט מיטן באַגריף : די נאָכדענע קייט; די גאַלדענע קייט וואָס איז אזוי טייער געווען די יידישע אינטעליגענטן פון פארשידענעם טיפּ, די יידישע שוסטער אוו שניידער, די האנטווערקער פון די פּאָרשטעט, די טרעגער פון פארן „אייזערנעם טויער", די קליינהענדלער אוו סוחרים פון די וואַרשעווער נאַלעווקעס, פון קראָקעווער קאזשימיעזש. פון וילנע, לובלין אוו לעמבערג, פון צענדליקער אוו הונדערטער פוילישע שטעט אוו שטעטלעך.

מ. ב.

INTRODUCTION

For the preface of a publication like this, custom not only justifies, but even demands that one gives impressions of atmosphere and sentiment. And this the more so because many of us have participated personally in the recent cataclysm. We, ourselves, have followed all its blood-covered roads — step by step, execution after execution and outburst after outburst. Consequently all the numerous details, even if they belong to the remote past, are associated in our minds with the entirety of memories of the years of crime.

Nevertheless — and partly just because of this — we refuse ourselves here the right to « impressions ». On the contrary we are forced to confine ourselves to a small number of commentaries and recollections — to those, alone, which correspond directly with this book.

⁂

The Polish Jews — their religious and spiritual tendencies, their social and political currents — all this has already been treated by other works. Not less numerous (and maybe even much more frequent) were the histories of Polish Jews drawn and spread sometimes by men on the watch of a cheap exoticism, and sometimes by cannibals conscious of their aims. Let us specify at once that the present publication neither intends to repeat the statements of the former, nor to prove the morbid character of the latter. It is not a « history in pictures », as this book neither wishes to « translate » history into pictures, nor to sum it up in this form.

Meanwhile there is in this history another point of view beyond the events and problems. It is simply that of the richness of human experience lived by the agglomeration which, despite everything, persisted in remaining itself. All this despite the fact that this stubbornness had to be payed fort with thousands of daily privations, sometimes even with sacrifices without precedent even when a freely-permitted breaking up of the bonds with Judaism not only put an end to discrimination, but also (some centuries ago, in times very hard for the Jews) rendered possible an immediate admittance into ranks as far up as the nobility. (In the present selection these facts are stated particularly on the pages devoted to the « Sabbatists » of the 17th Century and « Frankists » of the 18th Century.)

The will to remain themselves amounted to more than the showing of religion in a passport or any other formula of a purely administrative character. The living and active attitude towards the inheritance of centuries was its very essence.

This is the theme which, with its numerous manifestations, constitutes the subject of our book. The form of an illustrated album has been chosen chiefly because it treats matters which must be seen.

In view of the diversity of spheres handled by this selection, more ample commentaries would lead too far and would deprive this publication of the character which it should have. That's why the text has been reduced to the strict minimum. Nevertheless the reader can more easily orientate himself by means of the graphic disposition of material. So, for instance, documents dating from different epochs but connected by their subject matter, have been put together. Consequently, in order to show the different aspects and variations of the same phenomena, we deliberately return to them in different parts of the book, illustrating these phenomena each time with pictures of a different character or conception. On the other hand, we have every now and then inserted what we could call graphic « digressions ».

To sum up : just as geographic maps, photos and souvenirs of all kinds help the tired traveller to conjure up the whole of the journey done, this book will be a help to those who best know the history and the phenomena related here. For the rest, this will be more or less a kind of journey into the unknown.

It is true that such a journey is not a full treatise of history. We must certainly remember this. But on the other hand it strikes one with the force of its relationships and furnishes the occasion for unexpected confrontations. These last exceed by far the bounds of purely theoretical considerations. It is up to the reader, himself, whether to content himself with a hasty and distracted glance or whether to dwell on certain facts and complete them with what they conceal within themselves.

⁂

Among the first reproductions in our collection, the reader will find some coins of the 12th Century, bearing inscriptions, some of which are in Hebrew. These little coins have caused much ink to flow. While recognizing their incontestable authenticity, more than one Polish investigator could not accustom himself to the idea that the first historical heads of the Polish State would have chosen Jews to mint their money. Did they not have at their disposal Poles of « pure blood » to carry out this task ? And if they had already addressed themselves to the Jews, why did they allow the addition of Hebraic inscriptions to those in Latin and Polish ?

What is to be done ? Such things do happen. Facts do not take into account the susceptibilities that take possession of historians seven hundred years later. The detail mentioned above can be explained simply : since their arrival and during ten centuries of an existence that was sometimes good and sometimes of the worst, the Polish Jews had never had any illiterates among their numbers. At times, even when the crowned heads of great countries distinguished themselves but rarely with a rudimentary knowledge of writing, among the « degenerate » Jews living in Eastern Europe the art of reading and writing was usually part of the elementary education of every child. It was because of this reprehensible displacement in relationship to their own time that numerous Jews (and not only in Poland) were summoned to carry out functions that necessitated a certain scientific ability.

Further on the reader will find, among others, some engravings recalling the « Radamites » and elsewhere the role of pioneer played by the Jews in the commerce of Poland with countries beyond the sea. Numerous and varied examples of this type can be quoted. By the 18th Century the Jews had built the first large workshops for the production of goods in current use ; by the 19th Century numerous railways had been constructed.

But this is not the question. We do not intend to enumerate the « merits » of any kind. In the following

pages we find a handful of engravings showing the « Jewish quarters », the « Jewish lanes » — in short the ghettos. Neither the ghettos, nor other restrictions of rights (of which we shall speak later) were invented in Poland. On the contrary, they came from outside. And yet, for all that, after having become laws by the end of the Middle Ages, they were still in force at the beginning of the 19th Century, this being proved, for instance, by the walls of the « Jewish town » of Kazimierz, near Cracow.

But, while in other countries the ghettos formerly constituted the only form of Jewish agglomeration, in Poland they did not exist but in big cities. In the province there had not been such restrictions, Jews had there lived in freedom. In this manner, — a new formation, unique in its kind, was born, namely : a Jewish town, the « shtettele ». These towns had had their own social hierarchy, their own traditions, institutions and public services. There, — in the course of centuries, had been formed the Jewish folk-lore and the Jewish habits. — These small towns had entered into the Jewish literature as one of its preferd themes. In the present publication many pages are devoted to this motive.

The latent dynamism, before which all physical space was closed, conquered this space in a different way, namely in the books which the Jews rescued together with their own persons through all the cataclysms which hit them. It is easy to guess that we mean the complete edition of literature in ancient Hebrew — reexamined and provided with numerous commentaries — a literature which has been borrowed from the Jews by the non-Jewish world, and for which they have in the meanwhile been persecuted. Numerous documents reproduced in this selection show the extraordinary saturation as well as the unique importance this literature had in its own field.

It is also known that for a long time the world of the Bible was not only supreme for the Polish Jews, but also autonomous. It manifested itself, above all, in the world of thought and dream. It developed both beyond all proportion. Our book demonstrates this in the pages devoted to talmudical literature and to the great rabbinical schools, the mystic movements and the arts.

Meanwhile, the Restriction of Rights, the fragile security of every-day life, the struggle for daily bread — fraught with a thousand hostilities, complications and excesses — all this restrained vigilance and down-to-earth realism. From the good and from the bad influences of these factors already enumerated, was born a mixture of praiseworthy good sense and dream ; of life outside the community and autonomous science ; of a conciliatory and of a bitter spirit ; of practical sense and abstraction. Here it is necessary to add briefly a few elementary details.

First of all, the Restriction of Rights applied to the Jews was not merely of a « static » nature. The restrictions were not confined to the ghetto nor to the barring of certain professions to the exclusion of all the others (which were chiefly commerce and all sorts of intermediary employment.) They likewise unmistakably demanded that the Jews should have money, more money, and always money. The Jews were specially considered as « servants of the treasury » (servi camerae) and as such were obliged to pay exceptional sums. For them, money was the necessary condition to entitle them to live on the grounds belonging to the aristocracy. It was for money that security was bought even as regards scholars (that is to say the students of the Middle Ages who ransomed the Jews for the fee known as the « kozubalec ».) One had to pay in cash the right to observe one's own religious traditions (the « candle » tax). To enter any town, even for a short while, a toll had to be payed — always in money. And this money, requested everywhere, could only be earned in certain determined professions. This fact brought the hostility of non-Jewish competitors. The latter, following the methods used by « idealists » of a very special kind, organized campaigns of a « religious » nature, trials for « blasphemy » and riots (called «pogroms»). The walls surrounding the «Jewish districts » limited the site of the Jewish habitations, but rarely forbade entrance to those participating in the pogroms. Once more security had to be bought with money, which had to be earned in these same determined professions. This, in its turn, brought... etc. Despite the legends spread about the Jewish fortunes, the rich were only an infinitely small fraction among the Polish Jews. The great majority of the Jewish population in Poland was always poor. Thus, it is in no way surprising that, in spite of all these legends, the problem of the state-scale was never one for the rich but on the contrary for the great mass of the « proletariat in rags ». The latter, among others, attracted the attention of King Stanislas-Augustus (end of 18th Century) and inspired a few projects, (never realized, but to the credit of their authors) of certain eminent reformers at the time of the « Four Year Diet » (1788-1792). Later the empoverishment of the Jewish masses in Poland was to become even more pronounced. Now, without forgetting the rich Jewish patricians of the different periods, but also far from wanting to « camouflage », embellish, pass over in silence or stylize reality we also reserve in this volume a place and even a large place for the life of the great Jewish masses with their possessions and environment.

On the other hand, reading through the pages regarding the events of the November insurrection 1831, the reader will be able to recall to what degree the census principle as a means of discrimination (in spite of the legends) was anchored in the minds of numerous Poles. Those still unaware of this detail will learn (perhaps with astonishment) that even when it was a question of admittance into the army (insurrectional!) it was at that time decided to grant it to the Jews, but at first to the rich Jews only.

The participation of the Jews in the armed struggles and in the independence movement of Poland once mentioned, let us enumerate a few facts, as follows :

Fortified synagogues, a legacy of the fights against the Cosacks in the XVII century, the Jewish regiment under the command of Berek Joselewicz in the Kosciuszko Insurrection (1794) and during the campaign of Napoleon I., the Jews in the Insurrection of 1830-1831, in the liberation movement of 1848, in the Polish Insurrection of 1863, in the revolutionary struggles against the Czar regime in 1905, in the legions of Marshal Pilsudski during the I-st World War, until the Insurrection of the Warsaw ghetto in 1943, until the participation of the Jews in the Polish Insurrection of Warsaw in 1944, until the revolt in the extermination camps and until the fights in the rangs of the Polish partisans. — such are some links picked out at random, of the large chain of the mentioned activity.

The pages of this book not wanting in eloquence are

those among others, where the dynasties of eminent Jewish doctors in Poland in the 17th and 18th Centuries came into question. Not because of their existence or their activity (which is a trite fact in Jewish history) but because of the conditions and circumstances under which they prepared themselves for their profession and exercised it. They owed their position to their superior qualities only. This did not prevent their competitors leading an incessant campaign of prejudice, slander and vulgar stupidity against them. If the fervent Antisemites of our days would give themselves the trouble of searching into these lucubrations, it is probable that even they would only see a testimony of ignorance and stupidity. It is nonetheless true that between the writings published against the Jewish intellectuals and scientists during the period 1919-1939 and the preceding ones, the difference is only, so to say, formal. Their « mentality », indeed, the basis of their fabrication and structure have not changed. Perhaps they can for that reason indicate the future readers' measure of reaction before the « revelations » of numerous contemporary publications.

At the same time, the reader will find in this album a series of eminent Poles representing a contrary attitude regarding what has been called the « Jewish problem », from Boleslaw Prince of Kalisz (13 Century) and King Kazimierz (14th Century) whom history has called the Great, passing by Butrimovicz, Czacki (end of the 18th Century) Tadeusz Kosciuszko (1746-1817), Walerian Lukasinski, Joachim Lelevel, Adam Mickiewicz, Franciszek Smolka, Eliza Orzeszkowa, Maria Konopnicka, Andrzej Strug...

In time the Jewish ghetto became populated with parties and syndicates, scientific and cultural institutions, homes for the people and clubs, publications in Polish, Yiddish and Hebrew, and last but not least, numerous networks of schools of different levels and of all kinds.

In Poland as elsewhere the Jewish population had its milieu assimilated to the culture of the country and its « European minds » both in the best as in the worst meaning of the term. The Jews participated in public life and were represented in industry and commerce, in literature and the arts, in the cultural movements and in the science of the country where they were living. In all these fields they supplied numerous participants often of the best stock. However until the end, the basis and guarantee of their historic unity were the great Jewish masses — a poor and populous milieu, troubled and tormented, never ceasing to astonish even their most fervent enemies by their curiosity and their spirit of sacrifice regarding everything in the spiritual and intellectual field. It was in these masses that the fighters, organizers, pioneers and men of action found their numbers.

In the present volume (taking account of the form and framework imposed by the character and dimensions of this publication) all the mentioned phenomena are reflected.

⁂

When in September 1939, the German Panzer Divisions made up of executioners in soldiers' uniforms went to war to exterminate men, peoples and cultures, the history of the Jews in Poland had ten centuries of existence ; the heritage of a whole millenary perished in the gulf of the occupation. Not from exhaustion, nor internal crises (for in reality this culture was on the contrary in full bloom and strength) but because of the physical, meticulously premeditated assassination of the masses, that is to say, the destruction of the biological essence of the people. Today, as the poet says, in Poland...

« ... There are no more those small towns —
Where a shoemaker was a poet,
A watchmaker — a philosopher.
And a hairdresser — a bard... »

In order to calculate the devastation caused by the invaders, one has constantly to remember that they annihilated not only the people (and this in a methodical and massive manner), but also the Jewish synagogues and monuments, the libraries and museums, the art collections and cemeteries, the most ancient as well as the others. Because of these devastations it is necessary, if one wishes to reconstruct objects barely 12 years old to have recourse to archeological or similar methods. This is true not only for the originals of the great works, but offen for the reproductions as well. In many cases, it is extremely difficult to obtain such and such a document often well-known, reproduced before the war in editions counting thousands of copies.

By murdering the people and destroying the monuments and cemeteries, Hitler did not, however succeed in killing the flower of this culture or in preventing its continuation. The piles of corpses had not yet finished burning, the smoke of the crematory furnaces had not yet blown away when the Polish Jews had already taken up their ardent struggle for a new stage of their history. Today these struggles already have their own history as extraordinary as they are far removed from their period. Independently of this fact, the patrimony of which it is question forms an integral part of Jewish culture in general. For that very reason, this publication in the hands of the reader will enable him to make a survey of the « geneology of the present ». It speaks of the sources of a culture cut off forever from the conditions which created it, the « milieux » which formed it and the customs of which it was the expression — of a culture possessing new realisations.

In this present volume, a particularly large place has been reserved for the chapters on folklore, objects of historical value and popular art. This is so because the manifestations and objects bearing relation to these have perished forever in the poisoned air of genocide and have the greatest right to remembrance. A second volume will include the events and phenomena of the Hitler occupation and the pre-war days, the history of reconstruction and emigration, the deportation camps, the history of the ghost-ships, the participation of the Polish Jews in the building-up of Israel, the « milieux » and the activities of the Polish Jews in various countries.

The present publication is thus not only a commemorative monument of the past. On the contrary, coming right up to the transformations and events of our day, it would want to be the most simple expression of a continuity of culture. Of just that which the Yiddish language called «the chain of gold» and which was so dear to the Jews — intellectuals of all kinds, tailors, shoemakers, workers at home and in the suburbs ; porters of the Zelazna Brama, small artisans and vendors at the auction of Nalewki Road in Warsaw, of the Kazimierz district at Cracow, at Wilno, Lublin or Lwow and scores of towns and villages in Poland.

M. B.

מ ב ו א

יחדות פולין ? חזרמים חדתיים, הכיוונים הרוחניים והת־נועות המדיניות — החברתיות שרווחו בה, כבר שמשו נושא למחקרים רבים. במידה לא פחותה מזו, ולמעשה אף גדולה יותר, רבו ה„גילויים" על יהדות פולין — מעשה ידיהם של ממציאי „אכזו־טיקה" זולה ומפיציה מצד אחד ומקטרגים, שעשו מלאכתם תוך תשבון קר, מצד שני. ברצוננו לחדגיש מיד בפתח דברינו, כי הו־צאה זו אין בדעתה ללכת בדרך הראשונה ומאליו מובן שלא תפתח בויכוח, כדי להוכיח את צביונה הנפסד של הדרך השניה. הוצאה זו אף איננה „היסטוריה בתמונות", רוצה לומר שאין כוונתה לפרש מאורעות היסטוריים בצורה ויזואלית ולצמצם לתחזית ציורית.

מלבד מאורעות ובעיות מצוי בהיסטוריה גם אספקט אחד והוא האוצר הרוחני שלה, הצטברות נסיונות של בני אדם חיים, שעל אף הכל התעקשו להוותר ולשמש ירושה חיה, המורה דרך לאורח חיים מסויים, אף על פי שעקשנות זו עולה במחיר היקר של ויתורים גדולים בחיי יומיום ואפילו בקרבנות שאין דוגמתם. יש לזכור כי עזי־בת היהדות מרצון הבריאה אתה עוד לפני מאות בשנים שיחרור מהפ־ליות ופתחה את הדרך לעמדות גבוהות גם בימי צוקה ליהודים (על כך ידובר בפרק המוקדש לתנועות שבתי צבי במאה השבע עשרה ותנועת הפרנקיסטים במאה השמונה עשרה).

הרצון להוותר ולהתקיים לא הצטמצם בציון ההשתיכות הדתית, בעמידה המתאימה שבדרכו ואף לא בפורמאליות אדמיניסטראטי־בית אחרת. את ביטויו היסודי יש למצא ביחס הער והפעיל לירושת הדורות.

ונושא זה, על כל צורותיו וגילוייו השונים, והוא עקרו של ספר זה, שהעדפנו לשוות לו צורה של אלבום מצויר, משום שאלה הם דברים שיש לראות בעין.

בשים לב לענינים השונים, המכונסים באוסף זה, נמנענו מלהו־סיף פירושים מיוחדים לכל פרק ופרק. הללו היו מרחיבים במידה מרובה מדי את מסגרת הספר ומקפחים את צורתו המתוכננת. כתו־צאה מכך צמצמנו את הטכסט עד למינימום ההכרחי. לעומת זאת השתדלנו להקל על התמצאותו של הקורא בעזרת חלוקה גרפית של החומר. מאותה הסיבה כנסנו לעתים קרובות במקום אחד ענינים, השייכים לזמנים הסטוריים שונים, אך הקשורים ביניהם מבחינת נושאם. כדי להבליט תופעות מסויימות מצדיהן השונים חזרנו עליהן בכוונה תחילה בחלקים שונים של הספר, אלא שמדי פעם עשינו זאת באמצעות ציורים אחרים, מוארים מנקודת מבט שונה ועם זאת אחידים בנושאם. נוסף על כל זה השתמשנו זעיר פה זעיר שם בשיטה מיוחדת. שאפשר לכנותה בשם : „סטיה גרמנית".

סיכומו של דבר : כשם שמפה וחפצי מזכרת עשויים לעזור לנודר להעלות במחשבתו את הדרך אותה עבר, כך עשויה השיטה הויזוא־לית, בה אנו משתמשים, לרענן את זכרונו של הקורא, היודע את קשרו ההיסטורי של תופעות שונות ועם זאת הוא מרגיש בצורך להחיותן במחשבתו. בשביל אחרים תהיה הקריאה בספר זה כעין מסע לבלתי נודע, אך מסע מלא ענין רב.

האמת היא, כי ספר זה דומה לנדידה במקומות היסטוריים ולכן אין בו משום הרצאה היסטורית שיטתית ומן הראוי שהקורא ידע זאת מראש. לעומת זאת עשוי הספר לקרב מרחקים נעלמים ולספק הפגשות פתאומיות. בקורא תלוי הדבר אם יסתפק בסיור מהיר ומרופרף, או יתעכב ליד כל פרק ויתעמק בו עד מיצוי שלם של תכנו.

בין התמונות הראשונות בספר ימצא הקורא כאלו שהו מו המאה ה־12 והנושאות גם כתבות עבריות. על מטבעות הכסף הקטנים, שצילומיהן מכונסים בספר, כבר נכתבה ספרות מחקר עשירה. רבים מבין החוקרים הפולניים, על אף הכירם באותנטיות של המטבעות הללו, התקשו להשלים עם העובדה, כי שליטי פולין העסיקו יהודים בתור יוצקי המטבעות שלהם. האמנם לא היו להם מטבענים „משלהם" ? ואם אפילו היהודים בלבד ידעו מלאכה זו, למה הורשו להוסיף את הכתובת העברית על חכתובות הפולניות והלאטיניות ?

אולם כך היה הדבר ואין לשנותו. העובדות אינו מתחשבות במג־מותיהם של היסטוריונים לעתיד לבוא, הכותבים את ההיסטוריה כעבור שמונה מאות שנה. אך לדידנו נודעת תשיבות לעובדה המדו־ברת, בהיותה עדות לכך שמראשית ישיבתם של היהודים על אדמת פולין, מראשית דרכם הארוכה בהיסטוריה הפולנית — היהודית הנמשכת מאות בשנים — דרך של עליות וירידות — לא נמצאו בקרבם נעדרי ידיעת קרוא וכתוב. בתקופה בה לא ידעו את התורה הפשוטה של חיבור אותיות אפילו מושלים נושאי כתר של ממלכות אדירות, היו בניה של היחדות ה„מפגרת" בגלות אירופה בקיאים בידיעת קרוא וכתוב. לוא רק המבוגרים כך, אלא גם הילדים, שכן ראשית חינוכם היה למוד האלף־בית. ואכן זו היתה הסיבה בגללה עסקו היהודים במלאכות ומקצועות — ולא רק בפולין, אלא גם במ־דינות רבות אחרות, שהצריכו מידה מסוימת של השכלה.

הקורא ימצא גם תמונות המעידות כמאה עדים על התפקיד החי־לוצי שמלאו היהודים בסחר פולין מעבר לים. דוגמאות מסוג זה ובענפים שונים מצויות לרוב. היהודים היו הראשונים שהקימו במאה השמונה עשרה מפעלי תעשיה גדולים, שייצרו סחורות חיו־ניות מסוג ראשון. במאה התשע עשרה היו הראשונים שבנו מסילות ברזל וכו'.

כל זה רק אגב אורחא. אין אנו מעונינים בפירוט „זכויות" היהו־דים בשטחים שונים. להפך, במקום אחר בספר זה ימצא הקורא צרור תמונות, המראות „רובעי יהודים" ו„רחובות יהודים", שלא היו אלא גיטאות. אך הללו כמו ההגבלות מסוגים אחרים, שעליהם עוד יזדמן לנו לייחד את הדיבור, לא היו בבחינת המצאה פולנית מיו־חדת במינה. נחפוך הוא : הם הונהגו בפולין לפי מתכונת חוץ לארץ. האופייני להגבלותאלה היא העובדה שבמעטה החוקי הפולני נתקיימו מימי הבינים ועד לתחילת המאה התשע עשרה. (לראיה— תמונת תומות הגיטו בעיירה היהודית קאזימיר, הסמוכה לקרקוב).

ברם לא המה עצבו את הפולקלור ומנהגיהם של היהודים. כי בו בזמן שבארצות אחרות הוו הגיטאות במשך דורות רבים את הצורה היחידה של ריכוזי היהודים, הרי הם חייבו בפולין רק אי אלה ערים גדולות. בערי הספר לא היו הגבלות כאלה. מכאן הייצור המיוחד במינו: העיירה היהודית („שטטלך"). לעיירות אלה מעמדים תברתיים הדרגות, מוסדות, משרדים ותארים משלהן. עיירות אלה, רווית שירה עממית, אגדות, מעשיות ובדיחות, מצאו מקום נכבד בספרות היהודית ושמשו בה כאחד הנושאים העיקריים.

בספר זה הוקדשו לנושא הנ"ל עמודים שלמים.

הדינמיות הבלתי מפורקת מחמת המעצורים שהושמו בדרכה חפשה לה מפיקים אחרים ואת אלה מצאה בספרים, שהיהודים טלטלום עמהם בנדודיהם משואה אחת לשניה. מאליו מובן שהמדובר בספרי הקודש, שהעולם הגויי קבלם מידי היהודים ודוקא משום כך רדף אותם. ברבים מפרקי הספר הזה תודגם ברכתו של זרם רוחני ופורה זה על כל ייחודו המיוחד במינו.

מן המפורסמות היא רבונותו המוחלטת של התנ"ך בחייה של יחדות פולין במשך תקופה מאד ארוכה. יחדות זו ראתה בתנ"ך חזות הכל. הוא מלא את החלל שבין המחשבה והחלום ושני אלה התפתחו מעל לכל מידה וגודל. בספרנו זה תודגם התפתחות זו על ידי צילומים של ספרי רבנים, ישיבות ותנועות הקבלה כפי שמצאו את בטויין ביצירות אמנותיות שונות. כתוצאה מהתהליך הנ"ל גדלה עוד יותר ההתבדלות מן העולם החיצוני; מהויותיו, זרמיו הרוחניים ותנועותיו (אף זאת יספרו לנו הצילומים הללו ואף רבים אחרים). בעת ובעונה אחת אכפו על היהודים ההגבלות המרובות, הסכנות, הפוגרומים והמלחמה על פת הלחם, שהיתה קשה כקריעת ים סוף, עירנות ותנאי חיים במציאות אפורה וקדורנית. התחומים ביו הטוב והרע, השוכנים בקרבה יתירה, בהכרח שנטשטשו ובסופו של דבר נסתבכו בפקעת אחת של פכחון וחלום, הכנעה ועקשנות, מעשיות ורוחניות.

להלן נייחד את הדיבור על פרטים יסודיים אחרים. ראשית כל שומח לציין, כי ההגבלות מהן סבלו היהודים לא היו „סטאטיות" ולא נעצרו בפתחו של „הרחוב היהודי". הן אף לא הצטמצמו במניעת היהודים מלעסוק במקצועות שונים ועל ידי כך הכריחום לאחוז בעיסוקים מיוחדים (בראש וראשונה במסחר וסרסרות). בהיות היהו־דים נחשבים למשרתו של „אוצר המלוכה" מן ההכרח היה שיהיה להם תמיד כסף, כסף ועוד הפעם כסף. כתוצאה מזה נאלצו לשאת בעול גדול עד לאין שעור של מסים וארנוניות. בכסף היתה תלויה זכות ישיבתם „באחוזות" המצילים. אפילו לתלמידי בתי הספר נאלצו היהודים לשלם מס לבטחון חייהם (המס שהיהודים שלמו לנוער המתלמד הנוצרי נקרא בשם „קוזובאלץ"). גם קיום די־נ דת מסויימים נתאפשר בכסף (מס נירות שבת) והוא הדין רשות הכניסה לעיר אפילו לצורך זמני בלבד. אולם כסף אפשר היה להרויח

רק מהתעסקות במקצועות מסויימים ודבר זה עורר את שנאתו של המתחרים הנוצרים. לפי מיטב הדוגמאות של „אידיאליסטים" מסוג מסויים בכל הזמנים, ערכו היריבים הנוצרים משפטים בהם נאשמו היהודים ב„חילול הקודש", ארגנו מסעי הסתה על רקע דתי ולבסוף אף פרעות ופוגרומים. חומות הגיטו הציבו אמנם גבול לשטח המחיה של היהודים, אך לעומת זאת שמשו רק במקרים בודדים מעצור בפני חדירת כנופיות של פורעים לגיטו פנימה. את מידת הבטיחות הדרושה לקיומם חייבים היו היהודים לרכוש להם מחדש בכסף, שאותו יכלו להיות מעיסוק במקצועותיהם תקודמים. בדרך זו העידו מחדש את חשתם של המתחרים הנוצרים וכך חוזר וחלילה.

שנית: על אף האגדה הנפוצה על איבי הון יהודים היה תמיד אחוז העשירים בקרב האוכלוסיה היהודית כמעט אפסי. מרביתם של יהודי פולין היו תמיד עניים מדוכאים. אין תימה לכן שעל אף האגדה הנ"ל לא חוו הגבירים היהודים כל בעיה בשביל הממלכה, אלא דוקא המוני העם העניים, ה„פרולטריון הלבוש בלויי סחבות". המוני העם היהודים הם גם שמשכו עליהם את תשומת לבם של המלך סטניסלב אוגוסט (בסוף המאה השמונה עשרה) וכן של מלכי פולין אחרים. אחדים מן הריפורמטורים הגדולים של ה„סיים בן ארבע השנים" תקנו אפילו תקנות מיוחדות לטובת המוני העם העניים, המעידות על כוונותיהם הנאצלות של מחברי התקנות הללו, אלא שלידי ביצוען בפועל לא הגיעו הדברים מעולם. בתקופה מאוחרת יותר גדלה לכן מידת התרוששותם של המוני העם והגיעה לממדים מדאיגים עוד יותר.

אף על פי שלא נמנעו מלחקציב מקום באוסף זה לטיפוס של היהודי בן הטובים בזמנים שונים, הבלטנו במידה רבה את חיי ההמונים הפשוטים על חפצי הבית שלהם וכל אשר להם. לעומת זאת מדגימית העמודים, המוקדשים למרד נובמבר בשנת 1831, מה רב היה הגורם של „נכסי רכוש" במחשבתם של מדינאים פולניים מסויימים. אלה מן הקוראים שפרטי הפרשה הזאת אינם ידועים להם ילמדו לדעת — להפתעתם הרבה — שאפילו לצבא המורדים הותר להצטרף ליהודים בעלי נכסים...

וכשרנים אנו בתרומת היהודים למלחמות פולין ולתנועות השחרור שלה, הבה ונזכיר: — בתי הכנסת המבוצרים — ירושת קרבנות ההגנה נגד הקוזקים המרצחים במאה השמונה עשרה, הגדוד היהודי שבראשו עמד ברק יוסלביץ' בעת מרד קוסציושקו (1794) ובעת מלחמת נפוליאון, היהודים במרד פולין של 1830 — 1831 בתנועת השחרור של 1848, במרד של 1863, בקרבות המהפכה נגד משטר הצאר בשנת 1905 ובלגיונים של פילסודסקי בעת מלחמת העולם הראשונה — עד למרד בגיטו וורשה ב־1943, עד למרד וורשה בשנת 1944 שבו לקחו חבל יהודים רבים, עד להתקוממויות במחנות ההשמדה ועד למלחמות הפרטיזנים — אלה הם החוליות של התרומה הנ"ל. המאורעות האחרונים שצוטטו כאן ישתקפו רק בהוצאתנו השניה. שם נצטרך גם לסכם במידה מסויימת את עמדת הגורמים הפולניים הרשמיים לתופעות אלה —עם הבהירות הראויה לנושא זה.

תשיבות מיוחדת נודעת לעמודים המוקדשים לשלשלות של רופאים יהודים בפולין במאה השבע עשרה והשמונה עשרה. הכוונה אינה לעצם מציאותם של רופאים יהודים בפולין ופעולתם שכן ווהי תופעה רגילה בהיסטוריה היהודית. בעיקר הו המסיבות בהו למדו יהודים את חכמת הרפואה והסביבה בה עסקו בפועל ממש במקצועם זה. הם הגיעו למעמדם הגבוה בחברה בזכות מומחיותם המופלגת, אך עובדה זו לא מנעה בעד חבריהם הלא. יהודים למקצוע מלהעליל עליהם עלילות שקר ודיבות שוא ואף לצאת נגדם בהסתה פרועה בעזרת אמונות תפלות. אילו טרחו האנטישמים בימינו לקרא את כתבי הפלסטר הללו בעל כרחם חיו מודים כי רבה מאד הבורות והטפשות שבחיבורים אלה. מאידך גיסא חפיצו האנטישמים שבשנים 1918 — 1939 אותם דברי קטרוג עצמם על מלומדים וחוקרים יחודים, אלא באריזה חיצונית אחרת. אולם ב„רוח" ובגישה לא חל כל שינוי.

יחד עם זאת ימצא הקורא באוסף גם שורה שלמה של פולנים תשובים, שנקטו עמדה מנוגדת ביתם ל„שאלה היהודית". עם אלה נמנו בולסלב, נסיך קליש, המלך קזימיר (במאה הארבה עשרה) שזכה בהיסטוריה הפולנית לציון קזימיר הגדול וכן פולנים מסוג אחד, כגון: בוטרימוביץ, ציאצקי, טדאוש קושציושקו (בסוף המאה השמונה עשרה), וולריאן לוקאשינסקי, יואכים ללוול, אדם מיצקביץ, פרנציישק סמולקה, עליזה אוזשקובה, מריה קונופניצקה (במאה התשעה עשרה), אנדזיי סטרוג ורבים אחרים (במאה העשרים).

במרוצת הימים צצו ורבו ברחוב היהודי מפלגות, אגודות מקצועיות, מוסדות מדע ותרבות, בתי עם, מועדונים, הוצאות ספרים בפולנית, אידית ועברית ומעל לכל קמה רשת חינוך של בתי ספר מסוגים שונים.

מטבע הדברים הוא שאף יחדות פולין היתה מאד מגוונת וגם בה היו מצויים חסידים של תרבות המדינה ו„אירופיים" הן במובן החיובי והן בשלילי של מושג זה. יהדות פולין לקחה חבל בחיים הציבוריים והתרבותיים של המדינה, בתעשיה, במסחר, בספרות ובאמנות. בכל שטחי הפעולה חללו מצויים היו משתתפים יהודים ולעתים קרובות מן הסוג הנעלה ביותר. אולם רק המוני העם היהודים הם שהוו את העובדה להמשכיות ולרציפות, הוה אומר אותה דחיסה אפורה של יהודי מרוששים, מודאגים ונרדפים, שהפתיעו תמיד את משנאיהם המסוכנים ביותר בקשיות ערפם ובכוחותם להביא קרבנות לשמירת חייהם הרוחניים. והמונים אלה הם שהעמידו את גדולי העסקנים, הלוחמים, החלוצים והמגשימים היהודים.

כל זה ישתקף באוסף שלנו במידה ובצורה, שצביונה של הוצאה זו מחייב אותן.

בספטמבר 1939, כשהדיביזיות המשוריינות של גרמניה, מורכבות ממרצחים מחופשים מבדי צבא, נער לעבר שדרות הקרוב על מנת להרוס ולהשמיד עמים וציביליזציות, כבר מלאו למעלה מאלף שנים להיסטוריה של יהדות פולין. עם הכיבוש הגרמני של פולין ירדה לכן לטמיון ירושה תרבותית בת אלף שנים ומעלה. אך לא מחמת עיפות ואף לא כתוצאה ממשברים פנימיים אחרים הקיץ הקץ על תרבות זו (האמת ההיסטורית היא, כי תרבות זו נמצאה או באמצע לבלובה והתפתחותה), אלא רצח פיזי מתוכנן מראש השמדה ביולוגית של הסובסטאנציה — הם שהביאו כליה על יהדות פולין וירושתה התרבותית. במחי אחד הוכחדו מעל פני האדמה מאות העיירות היהודיות בפולין בהן מצויים היו סנדלרים שהיו משוררים, גלבים— זמרים ושענים — פילוסופים.

להבנת יתר של ממדי ההשמדה, אשר בוצעה על יד הכובש הגרמני, מן הראוי לזכור, שהוא לא הספק ברציחת בני אדם חיים, אלא הרס עד היסוד (בשיטה המונית מתוכננת) כמעט את בתי הכנסת של היהודים, מצבות זכרון, ספריות, מוזיאונים, אוספי אמנות ואפילו בתי קברות, בכללם גם הישנים ביותר. מסיבת ההרס ההמוני הזה יש צורך לפעמים לתאר אובייקטים שמלפני חמש עשרה שנה אפילו בשיטה כמעט ארכיאולוגית. הכוונה איננה חלילה לאוריגינלים יקרי מציאות, אלא לרפרודוקציות, שלפני המלחמה היו נפוצות באלפי טפסים. גם השגת צילומים כאלה נתגלה בקשיים גדולים, אעפ"י שלפני המלחמה עסקו הוצאות רבות בחדפסתם.

אולם על אף מעשי הרצח ההמוניים והריסת מוסדות ובתי קברות נבצר מידי ההיטלריזם לכבות את מקור ההקרנה של הירושה התרבותית הגדולה, המוסיפה להתקיים ולשמור על רציפותה. עוד טרם תאכל האש את ערימות הגויות של הנשחטים, עוד לפני שנתפזרו תמרות העשן, שנתאבכו מארובות הכבשנים, ויהדות פולין נחלצה למלחמה על השלב החדש בתולדותיה. כיום יש כבר למלחמה זו עבר משלה, המצויין בשוני שלו ואילו המלחמה עצמה קצה עוד רחוק. אך מורשת התרבות של יהדות פולין כבר שייכת לגנזי אוצרותיה של התרבות היהודית בכללותה ועובדה זו כשלעצמה מעלה את האוסף המוגש בזה לקורא למעלת „מגילת יוחסין" מיוחדת במינה. במגילה זו מסופר מה היו המעיינות מהם שאבה תרבותה של יהדות פולין וכיצד נותקה לנצח מן הסביבה והמסיבות בהן נוצרה ומן ההוי שעיצב את דמותה. המפליא ביותר היא העובדה שתרבות זו מוסיפה להתקיים, עוברת גלגולים וטלטולים עזים ומוצאת דרכי מימוש חדשות.

בדרך זו הקדשנו מקום נכבד לפרקים הדנים בפולקלור היהודי ובאמנות חוקמה העממית. נהגנו כך משום שדוקא דגמים אלה נעלמו לתמיד יחד עם קרבנותיהם של טורפי האדם הנאציים ולכן מצווים אנו לדאוג תחילה להנצחתה של אלה לדורות. הכרך השני של הוצאתנו יקיץ את תקופת הכיבוש הנאצי על כל מאורעותיה ותופעותיה וכן את השנים שלאחר המלחמה (תולדות השיקום וההגירה, מחנות העקורים, ספינות מעפילים, חלקם של יהודי פולין במלחמת השחרור ובתקומתה של מדינת ישראל, פעולותיהם של היהודים הפולניים ומסיבות חייהם במדינות שבכל קצוי העולם וכוי וכו').

הוצאה זו איננה לכן מצבת זכרון של העבר בלבד. להפך, בהדגימה את השרשרת ההיסטורית מראשיתה עד לחולייתה האחרונה

שבימינו אלה על כל גלגוליה ותהפוכותיה, היא מכוונת לשמש בבואה נאמנה של הרציפות התרבותית שלנו. רציפות זו מצאה את ביטוייה במושג הציורי „שרשרת הזהב" — זו השרשרת שכה יקרה למשכיל ולאינטליגנט היהודי, לסנדלר ולחייט היהודי, לבעל המלאכה תושב הפרבר ולסבל היושב ב„שער הברזל" בוורשה, לחנווני הקטן ולסוחר הגדול בנאלווקי, בקזימיר שבקרקוב, בוילנה, בלובלין, בלבוב ובמאות ערי פולין ועיירותיה האחרות.

מ. ב.

WPROWADZENIE

Wstęp do takiego wydawnictwa, jak niniejsze, zwyczaj nietylko pozwala ale bez mała nakazuje wypełnić impresjami o charakterze nastrojowym i uczuciowym. Na domiar: wielu z nas uczestniczyło osobiście w niedawnym katakliźmie. Wszystkie jego krwawe ścieżki przemierzyliśmy na piechotę: krok za krokiem, egzekucja za egzekucją, upór za uporem, zryw za zrywem. W rezultacie — każdy z wielu szczegółów, przynależnych nawet do dawnej przeszłości, tak lub inaczej kojarzy się w naszym umyśle z masywem wspomnień lat zbrodni.

Mimo to, a po części — właśnie dlatego, odmawiamy sobie tutaj prawa do „impresyj". Przeciwnie: nakazujemy sobie ograniczyć się do niewielu komentarzy i przypomnień. Co więcej: tych i takich jedynie, co wiążą się bezpośrednio z książką, którą oddajemy i która znajduje się w ręku Czytelnika.

I.

Żydostwo polskie? Jego nurty religijne i umysłowe, jego prądy społeczne i polityczne, to wszystko było już przedmiotem opracowań. Niemniej liczne (a bodaj — dużo liczniejsze) były wizerunki Żydów polskich, tworzone i rozpowszechniane raz przez producentów taniej „egzotyki", kiedy indziej przez ludożerców z premedytacji. Dodajmy więc od razu, że publikacja niniejsza nie zamierza ani powtarzać pierwszych, ani dowodzić chorobliwego charakteru drugich. Nie jest ona również „historią w obrazach", to znaczy: nie chce ani „tłumaczyć" dziejów na ryciny, ani ich „streszczać" do takiej postaci.

Poza wypadkami i problemami, istnieje wszakże w tych dziejach jeszcze jeden aspekt, a mianowicie: bogactwo po prostu ludzkich doświadczeń *skupienia, które — na przekór wszystkiemu —* uparło się by pozostać sobą. *Mimo, że upór ten przyszło opłacać tysiącem codziennych wyrzeczeń, a niekiedy ofiarami dosłownie bez precedensu, i mimo że — z drugiej strony — zerwanie dobrowolnej więzi z żydostwem nietylko uwalniało od dyskryminacyj, lecz (już kilka wieków temu i to w bardzo ciężkich dla żydostwa epokach) dawało od razu wstęp nawet do stanu szlacheckiego. (W tym zbiorze przypomną o tym między innymi stronice, poświęcone „sabbataistom" w wieku XVII i „frankistom" w wieku XVIII.)*

Wola „zostania sobą" nie redukowała się ani do paszportowej rubryki „wyznania", ani do innej formułki o charakterze wyłącznie administracyjnym. Jej istotą był żywy i czynny stosunek do dziedzictwa wieków.

Otóż: ten właśnie motyw w jego licznych przejawach stanowi temat niniejszej książki. Formę albumu ilustracyj wybrano zaś przede wszystkim dlatego, ponieważ chodzi o rzeczy które trzeba widzieć.

Zważywszy różnorodność dziedzin, uwzględnionych w tym zbiorze, obszerniejsze komentarze prowadziłyby zbyt daleko i pozbawiłyby publikację tego charakteru jaki jej przeznaczono. To też tekst zredukowano do minimum. *Wzamian — ułatwiono Czytelnikowi orientację za pomocą graficznego układu materiałów. W tym celu zestawiono na przykład pozycje, należące do różnych okresów, ale tematycznie sobie pokrewne. Dalej, by ukazać różne odcienie i aspekty tych samych zjawisk, wracano do nich z rozmysłu w różnych częściach książki, ilustrując je wszakże za każdym razem rycinami o odmiennym charakterze lub w innym ujęciu. Niezależnie od tego, posługiwano się tu i ówdzie wstawkami, które możnaby nazwać rodzajem graficznych „dygresyj".*

W sumie: podobnie jak mapy, fotografie i rozliczne pamiątki służą utrudzonemu wędrowcowi do objęcia myślą przebytej drogi, tak zbiór niniejszy posłuży na pewno również tym, którzy najlepiej znają odnośne dzieje i zjawiska. Dla innych będzie on mniej lub więcej rodzajem podróży w nieznane.

Podobna wędrówka nie jest, *to prawda,* systematycznym wykładem dziejów. *O tym trzeba naturalnie pamiętać. Wzamian daje ona siłę zbliżeń i okazję do nagłych konfrontacyj. Te ostatnie wykraczają tym razem, i to daleko, za ramy rozważań czysto teoretycznych. Od samego Czytelnika już natomiast zależy, czy zadowoli się on tylko wycieczką pospieszną i nieuważną, czy też przeciwnie: zatrzyma się nad różnymi pozycjami i uzupełni je przynależną im treścią.*

II.

Już wśród pierwszych z kolei rycin tego zbioru Czytelnik znajdzie monety, które pochodzą z wieku XII i noszą napisy między innymi w języku hebrajskim. Te małe, srebrne krążki posiadają za sobą wcale obfitą literaturę. Uznając w pełni ich autentyczność, niejeden badacz polski nie mógł pogodzić się z myślą, że pierwsi historyczni władcy państwa wybrali na swoich mincarzy akurat Żydów: — Czyżby nie mieli „swoich"? A jeśli poruczyli Żydom, dlaczego do napisów polskich i łacińskich zezwolili dodać jeszcze hebrajskie?

Cóż? Bywa. Fakty nie liczą się z drażliwością, jaką nawiedza historyków... po upływie siedmiuset lat. Zato cytowany szczegół tłumaczy się po prostu: od chwili stawienia pierwszych kroków na polskiej ziemi, przez dziesięć wieków raz dobrej, kiedy indziej najgorszej doli, żydostwo polskie nie znało wśród siebie analfabetów. *W epokach, kiedy nawet koronowani władcy możnych krajów nieczęsto wyróżniali się prymitywną umiejętnością składania liter, w „zacofanym" żydostwie, żyjącym na wschodzie Europy, sztuka biegłego czytania i pisania była elementarnym udziałem każdego dziecka. To karygodne „rozminięcie się" z własnym czasem powoływało wielu z nich (i zresztą nietylko w Polsce) do zajęć, które określonej wiedzy lub biegłości wymagały.*

Dalej znajdzie Czytelnik między innymi ryciny, przypominające tak zwanych „Radanitów" i (oddzielnie) pionierską rolę Żydów w polskim handlu zamorskim. W XVIII wieku Żydzi są twórcami pierwszych wielkich fabryk, produkujących przedmioty codziennego użytku, w XIX. twórcami licznych dróg kolejowych.

Nie o to jednak idzie. Nie mamy ani cienia zamiaru bawić się na tym miejscu w wyliczaniu jakichkolwiek zasług. Wzamian: na dalszych stronicach czeka nas garść rycin z ,,żydowskich dzielnic'' i ,,żydowskich ulic'', krótko mówiąc tak zwane ghetta. Ani one, ani inne ograniczenia (o których wypadnie jeszcze wspomnieć) nie były wynalazkiem polskim. Przeciwnie : przychodziły z zagranicy. Co nie przeszkadza, że nabrawszy tutaj mocy prawnej pod koniec średniowiecza, obowiązywały one (o czym w odpowiednim miejscu przypomną znowuż ilustracje murów ,,żydowskiego miasteczka'' na Kazimierzu obok Krakowa) jeszcze na początku wieku XIX.

Nie one wszakże kształtowały żydowski folklor i obyczajowość. Podczas bowiem gdy w innych krajach, w ciągu szeregu wieków, ghetta były jedyną formą skupień żydowskich, w Polsce obowiązywały one tylko w kilku dużych miastach. Na prowincji ograniczeń takich nie było. Stąd jedyna w swoim rodzaju formacja : żydowskie miasteczka (,,sztettele''). Mieściny te posiadały swoją własną hierarchię i klasy społeczne, instytucje, urzędy i godności. Nasycone poezją żydowskiej pieśni ludowej, legend, przypowieści i anegdot, weszły do żydowskiej literatury jako jeden z jej głównych tematów.

W tomie niniejszym poświęcono rzeczonemu motywowi cały szereg kolumn.

***

Niewyżyty dynamizm, przed którym zamknięto wiele dziedzin, zdobywał otwartą przestrzeń w innym wymiarze, mianowicie w księgach, jakie Żydzi donieśli razem z sobą przez wszystkie kataklizmy własnej doli. Mowa tu (jak się łatwo domyślić) o zbiorowym, przejrzanym i licznymi komentarzami zaopatrzonym wydaniu literatury staro-hebrajskiej; tej samej, którą świat nie-żydowski i przejął od Żydów i Żydów za nią prześladował. Liczne pozycje niniejszego albumu zilustrują zarówno niezwykłe nasycenie, jak jedyny w swoim rodzaju zasięg rzeczonego nurtu.

I to także wiadomo, że świat Biblii długo miał dla Żydów polskich nietylko swoją suwerenność, ale również swoją skończoność. Rozgrywał się przede wszystkim w wymiarze myśli i marzenia. Jedną i drugie rozwijał ponad stan, na co w tej książce wskażą stronice, poświęcone literaturze rabinicznej i uczelniom talmudycznym, ruchom mistycznym i sztuce. W Polsce również zrodził się i rozwinął między innymi chasydyzm, który — równolegle z jego treścią religijną — stał się źródłem poezji i lirycznych uniesień.

Równocześnie : ograniczenia i łamliwe bezpieczeństwo w życiu codziennym, walka o chleb powszedni najeżona tysiącem utrapień, komplikacyj i ekscesów, to wszystko zmuszało do czujności i do szarego realizmu. Z dobro- i złosąsiedztwa wymienionych czynników rodziła się mieszanina nieuniknionej trzeźwości i marzenia, życia na marginesie i samowiedzy, ustępliwości i zaciętości, praktyczności i abstrakcji.

Tutaj, w niewielu zdaniach kilka szczegółów elementarnych :

Po pierwsze — ograniczenia, dotyczące Żydów, były nietylko ,,statyczne''. Nie wyczerpywały się one na braku dostępu do wielu profesyj, a tym samym — na konieczności uprawiania wyłącznie niektórych zawodów (w pierwszym rzędzie handlu i różnego typu faktorzenia). Żądały one do Żydów również i to niedwuznacznie, posiadania pieniędzy, jeszcze raz pieniędzy, i zawsze — pieniędzy. Żydzi byli mianowicie uważani za ,,sługi skarbu'' (servi camerae) i już z tego tytułu obowiązani do opłacania sum wyjątkowych. Pieniądze warunkowały również ich prawo do bytu w domenach arystokracji. Pieniędzmi musieli opłacać swoje bezpieczeństwo nawet żakom (to jest uczącej się młodzieży, która pobierała od Żydów daninę, zwaną ,,kozubalec''). Pieniędzmi należało się uiszczać za prawo do własnych tradycyj religijnych (tak zwane ,,świeczkowe''). Pieniędzmi opłacać wstęp do miast, nawet czasowy. Ponieważ wymagane zewsząd pieniądze można było znowuż zarabiać tylko w określonych zawodach, fakt pociągał za sobą wrogość nie-żydowskiej konkurencji. Ta — wypróbowanym zwyczajem ,,idealistów'' określonego typu — organizowała kampanie ,,religijne'', procesy o ,,bluźnierstwa'' i pogromy (zwane ,,tumultami''). Bezpieczeństwo trzeba było kupować na nowo pieniędzmi, które należało zdobywać w tych samych, określonych zawodach. Co z kolei... i tak dalej. Po wtóre : wbrew popularnym legendom o żydowskich majątkach, bogacze stanowili wśród Żydów polskich tylko nikły odsetek. Ogromna większość żydowskiego skupienia w Polsce składała się zawsze z biedoty. Nic dziwnego, że — wbrew wszystkim legendom — problemem państwowym nigdy nie byli owi bogacze, lecz, przeciwnie, rzesze ,,szmacianego proletariatu'', który zajął uwagę, między innymi, króla Stanisława Augusta (koniec wieku XVIII) i który podyktował (świadczące chlubnie o ich autorach, lecz niewykonane) projekty niektórych wybitnych reformatorów z doby ,,Sejmu Czteroletniego'' (1788-1792). W późniejszych okresach pauperyzacja mas żydowskich w Polsce miała się jeszcze pogłębić. Otóż : nie zapominając o bogatym patrycjacie żydowskim z różnych czasów, ale dalecy od wszelkiej ,,odświętności'', upiększania , przemilczania czy stylizowania, uwzględniamy w tym zbiorze również, i to szeroko, życie szarej żydowskiej masy, z całym ,,dobrodziejstwem inwentarza''. Za to o tym, jak ,,census majątkowy'' wbił się (wbrew popularnym legendom) w umysły wielu polskich ,,statystów'', przypomną Czytelnikowi między innymi stronice, poświęcone wypadkom insurekcji listopadowej z roku 1831. Ci, którzy nie znają jeszcze powyższego szczegółu, dowiedzą się (i może ze zdumieniem), że nawet do... armii (powstańczej!) zdecydowano się wtedy dopuścić Żydów, ale zrazu... tylko bogatych.

I skoro już mowa o udziale Żydów w polskich walkach zbrojnych i w polskim ruchu niepodległościowym, przypomnijmy : Synagogi warowne będące spuścizną po walkach przeciw rzeziom kozackim w wieku XVII, pułk żydowski z Berkiem Joselewiczem w powstaniu kościuszkowskim (1794) i w wojnach napoleońskich, Żydzi w powstaniu 1830-1831, w ruchach wolnościowych 1848 i w insurekcji 1863, w walce rewolucyjnej 1905 roku przeciw caratowi i w Legionach Piłsudskiego podczas Pierwszej Wojny Światowej, aż do powstania ghetta Warszawy w 1943, aż do udziału w powstaniu warszawskim 1944 roku, aż do buntów w obozach śmierci i do bojów partyzanckich — oto kilka ogniw rzeczonego łańcucha. Ostatnie z wymienionych wypadków przyjdzie nam już jednak zilustrować w ramach następnej publikacji. Tam również będzie miejsce na podsumowanie stanowiska polskich czynników oficjalnych wobec rzeczonych faktów : bez niedomówień, z całą jasnością na jaką rzecz zasługuje.

Nie pozbawione wymowy są w tej książce między innymi karty przypominające dynastie wybitnych lekarzy-Żydów w Polsce wieku XVII i XVIII. Nie przez sam fakt ich istnienia i działalności (gdyż w historii żydowskiej jest on ostatecznie tylko bardzo banalny), lecz wskutek warunków i okoliczności w jakich przygotowywali się oni do zawodu i w jakich wykonywali ten zawód. Stanowisko swoje zawdzięczali oni wyłącznie ich wysokim kwalifikacjom. Te ostatnie nie przeszkadzały wszakże, że konkurenci nie-Żydzi organizowali przeciwko nim nieprzerwaną kampanię przesądów, oszczerstw i wreszcie — najpospolitszej bzdury. Gdyby zaciekli antysemici zechcieli dzisiaj odszukać owe elukubracje, wolno mniemać, że nawet oni widzieliby w nich świadectwo nieuctwa i lamus głupstw. Co nie przeszkadza, że od publikacyj które jeszcze w okresie 1918-

1939 wydawano przeciw Żydom-intelektualistom i badaczom, tamte różnią się — by tak rzec — zaledwie ornamentyką. Ich ,,duch'', ba! — nawet ich istotna faktura i struktura pozostały niemal bez zmiany. Może tym samym dają one miarę reakcyj czytelnika przyszłego na ,,rewelacje'' wielu wydawnictw... współczesnych.

Równocześnie — Czytelnik znajdzie w tym albumie wybitnych Polaków, reprezentujących przeciwstawny stosunek do tak zwanej ,,kwestii żydowskej'', od kaliskiego księcia Bolesława (XIII wiek) i króla Kazimierza (wiek XIV), którego historia nazwała Wielkim, przez Butrymowicza, Czackiego (koniec wieku XVIII), Tadeusza Kościuszkę (1746-1817), Waleriana Łukasińskiego, Joachima Lelewela, Adama Mickiewicza (1798-1855), Franciszka Smolka (1810-1899), Elizę Orzeszkową (1842-1910), Marię Konopnicką (1846-1910), Andrzeja Struga...

***

Z czasem — ulicę żydowską zaludniły partie i związki zawodowe, instytucje naukowe i kulturalne, domy ludowe i kluby, wydawnictwa w języku polskim, żydowskim i hebrajskim, wreszcie i nade wszystko — duża liczba całych sieci szkół różnych stopni i różnego typu.

Zróżnicowane, podobnie jak gdzie indziej, żydostwo polskie miało między innymi swoje warstwy, zaasymilowane do kultury kraju, i swoich ,,europejczyków'', zresztą za równo w najlepszym jak w najgorszym tego słowa znaczeniu. Uczestniczyło ono w życiu publicznym i w reprezentacjach, w przemyśle i w handlu, w literaturze i w sztuce, w ruchu kulturalnym i w nauce kraju. Wszystkim tym dziedzinom dawało licznych współpracowników i często — najlepszej próby. Podstawą i rękojmią historycznej ciągłości były jednak do końca żydowskie masy : środowisko szare i zabiedzone, zakłopotane i zagonione, które nawet wrogów zaciętych nie przestawało zdumiewać swoim zaciekawieniem i swoją ofiarnością dla wszystkiego co dotyczy inicjatyw życia umysłowego. Z tej to masy rekrutowali się działacze i bojowcy, pionierzy i realizatorzy.

W zbiorze niniejszym (w ramach i w formie dyktowanej charakterem i rozmiarami publikacji) wszystkie wymienione zjawiska znalazły swoje odbicie.

III.

Gdy we wrześniu 1939, niemieckie dywizje pancerne, złożone z oprawców przebranych za żołnierzy, ruszyły w bój o uśmiercanie ludzi, ludów i kultur, historia Żydów w Polsce liczyła ponad dziesięć wieków istnienia. W okupacyjnej otchłani padło dziedzictwo całego tysiąclecia. Nie z powodu wyczerpania, ani wewnętrznych kryzysów (gdyż w rzeczywistości — przeciwnie, kultura ta znajdowała się w pełni rozwoju i sił), lecz wskutek fizycznego i pedantycznie uplanowanego mordu, popełnionego na masie narodu, to jest wskutek wyniszczenia jego biologicznej substancji. Dzisiaj — mówiąc słowami elegii — w Polsce

Już nie ma tych miasteczek, gdzie szewc był poetą,
zegarmistrz filozofem, fryzjer trubadurem''.

By ogarnąć rozmiar zniszczeń, dokonanych przez najeźdźcę, należy ciągle pamiętać, że — tak samo jak ludzi — mordował on (w sposób planowy i masowy) żydowskie synagogi i pomniki, biblioteki i muzea, zbiory sztuki i cmentarze, a wśród nich także najstarsze. W wyniku tych spustoszeń, rzeczy i zjawiska sprzed lat nie więcej niż piętnastu, trzeba nieraz odtwarzać za pomocą metod bez mała archeologicznych. Dotyczy to nietylko oryginałów i ,,białych kruków'', lecz często nawet reprodukcyj. W niejednym wypadku na niezwykłe trudności napotyka między innymi uzyskanie pozycyj ogólnie znanych, rozpowszechnionych przed wojną w szeregu wydań.

Mordując ludzi, niszcząc pomniki i cmentarze, hitleryzm nie potrafił jednak uśmiercić ani promieniowania omawianego dorobku, ani jego kontynuacji. Nie dotliły się jeszcze sterty ciał i nie rozwiały dymy krematoriów, gdy żydostwo polskie rozpoczęło gorączkową walkę o nowy etap swych dziejów; dzisiaj zmagania te posiadają już swoją własną historię, równie niezwykłą co daleką od zakończenia. Niezależnie od tego, dziedzictwo o którym mowa stanowi integralną część kultury żydowskiej w ogóle. Tym samym publikacja, która znajduje się w ręku Czytelnika, daje wgląd do ,,rodowodu teraźniejszości''. Mówi o źródłach kultury, odciętej na zawsze od warunków które ją tworzyły, od środowisk które ją kształtowały i od zwyczajów których była wyrazem, lecz — równocześnie — kultury żywej, przebywającej gwałtowne przemiany i posiadającej nowe realizacje.

W tym zbiorze dużo więcej miejsca niż innym działom poświęcono folklorowi, zabytkom i ludowej sztuce stosowanej. Zrobiono tak z tej przyczyny, ponieważ rzeczone przejawy i objekty zginęły na zawsze w oparach ludobójstwa i one najbardziej utrwalenia wymagają. Zbiór drugi obejmie wypadki i zjawiska czasu hitlerowskiej okupacji i lat powojennych, dzieje rekonstrukcyj i emigracyj, obozy Di-Pi, historię okrętów-widm, udział Żydów polskich w budownictwie Izraela, środowiska i działalność Żydów polskich w różnych krajach.

Publikacja niniejsza nie jest zatem tylko nagrobkiem przeszłości. Przeciwnie : doprowadzając do wypadków, do przemian i do zjawisk ostatnich dni, pragnie ona być najprostszym wyrazem kulturalnej ciągłości. Tej, którą język żydowski nazwał ,,złotym łańcuchem'' i która była tak bardzo drogą żydowskim inteligentom różnego typu, krawcom i szewcom, chałupnikom z przedmieść, tragarzom spod Żelaznej Bramy, drobnym rzemieślnikom i przekupniom z warszawskich Nalewek czy krakowskiego Kazimierza, z Wilna, Lublina czy Lwowa, z dziesiątek polskich miast i miasteczek.

M. B.

INTRODUCCION

Los Judios de Polonia. Sus tendencias religiosas y espirituales, sus corrientes sociales y politicas, — todo eso ya habia constituido el objeto de varios trabajos escritos, — No menos numerosos (y, quizás mucho más numerosos...) eran los retratos de los Judios polacos pintados y difundidos, ora por los autores en busca de un « exotismo » barato, ya por unos « canibales con premeditación ». — Precisemos, en seguida, que esta publicación no tiene intención ni de repetir las constataciones de los primeros, ni de probar el carácter mórbido de los segundos. No es, tampoco, una « historia en imágenes », es decir, que no desea traducir la historia en imágenes ni la resumir en tal forma.

Sin embargo, — fuera de los acontecimientos y problemas, — un otro aspecto existe todavía en esta historia, a saber, simplemente, aquel de la riqueza de las experiencias humanas de una aglomeración que, a pesar de todo, se habia obstinado de subsistir, conservando su

carácter inalterado, aúnque tuviese que pagar esta obstinación con millares de privaciones cotidianas y, a veces, con sacrificios sin precedente, y aunque, de otra parte, la libera ruptura con el judaismo no sólo la hubiere liberada de la dura discriminación, sino le habría abierto, (varios siglos atrás, en unas épocas extremamente duras para los Judíos) un acceso inmediato hasta a la clase de la nobleza. (En la presente colección estos factos encuentran su confirmación en las páginas consagradas a los « Sabbatayistas » del 17-o y a los « Franquistas » del 18-o siglo). Su voluntad de quedar siempre « sí-misma » sin alterar su carácter, no se limitó a la rúbrica de « confesión » en el pasaporte ni a una otra fórmula de carácter administrativo. Su esencia principal fué su actitud viva y activa con respecto a la herencia de los siglos.

Pues, este es el tema, en sus numerosas manifestaciones, que constituye el asunto esencial de presente libro. — La forma de un album ilustrado ha sido escogida, principalmente porque el libro contiene cosas que deben de ser vistas.

En vista de la diversidad de los campos tratados en este libro, más amplios comentarios nos llevarían demasiado lejos, privando esta publicación del carácter que desearíamos darle. Por este motivo el texto a sido reducido al mínimo posible. En cambio — hemos facilitado al lector la orientación mediante la composición gráfica de los materiales. Con esta mira, hemos reunido, e.g. varias posiciones procedentes de diferentes épocas, pero emparentadas por la afinidad de sus temas. Además,, deseando mostrar diferentes aspectos y matices de los mismos fenómenos, volvemos, de intento, a ellos en varias partes del libro, ilustrándolos, sin embargo, cada vez, con imágenes de carácter, o de concepción diferentes.

Pero, hay que recordarse que la suma de fotografías, retratos, mapas y ilustraciones que el lector encontrará en esta publicación, no constituyen un « curso sistemático de historia ». — En cambio, todo eso sorprende por la fuerza de mutuo parentesco, dando frecuentes ocasiones de hacer confrontaciones inesperadas. Estas últimas exceden de mucho los limites de las consideraciones puramente teóricas. Del lector mismo ya depende, si se sentirá bastante satisfecho, hojeando de prisa y superficialmente este libro, o si, al contrario, hallará interesante de detenerse más largo rato sobre varias posiciones, completandolas, en su imaginación, son su contenido inherente.

Ya entre los primeros grabados de esta colección el Lector encontrará algunas monedas del XIII-o siglo con inscripciones también en lengua hebrea. Estas pequeñas monedas de plata cuentan ya con una literatura bastante abundante. Aunque reconociendo su autenticidad incontestable, más de uno de numerosos investigadores polacos no pudo concebir el facto, que los soberanos históricos del Estado polaco hubiesen escogido Judíos, justamente, para acuñar sus monedas. ? No hubieran tenido otros, « suyos », para confiarles este empleo ? Y, si habían encargado de este función importante los Judíos, ? por qué les habían permitido de añadir las inscripciones hebreas a las en latino y polaco ?

⁂

Por qué ? Qué se le ha de hacer ! Tales factos acontecen... Factos incontestables que no tienen en cuenta ...la sensibilidad, de la cual sufren ciertos históricos ...después de sietecientos años ! El detalle histórico mencionado se explica de una manera muy simple : después de su llegada en tierra polaca, durante diez siglos de su existencia, una vez buena, una otra vez malísima,— los Judíos polacos no habían nunca conocido a unos iliteratos entre sus correligionarios. En épocas, en las cuales hasta los soberanos poderosos de grandes países no se distinguían sino raramente por el conocimiento primitivísimo de la lectura y de la escritura, en esta « judería retrógrada » del Este de Europa, el arte de la lectura y de la escritura corriente constituía la parte elemental de la educación de cada niño... — Gracias a este « descarte reprensible » con respecto a su tiempo, numerosos Judíos, (por lo demás, no sólo en Polonia) se veían encargados de varias funciones que necesitaban una ciencia y una habildad concretas. —

Más lejos el Lector encontrará, entre otros, varios grabados concernientes los « Rodanitos » y, de otra parte, relativos al papel de vanguardia, que los Judíos habían desempeñado en el comercio marítimo polaco. — En el XVIII-o siglo los Judïos habían sido los creadores de las más grandes fábricas de objetos de consumación cotidiana y en el XIX-o los de numerosas líneas de camino de hierro.

Pero, de ninguna manera, no tenemos intención de enumar aquí sólo los méritos, cualesquiera que sean. — En cambio ya sobre las paginas siguientes se presentan a nuestros ojos grabados de los « barrios judíos », de las « calles judías », en una palabra : vistas de los asillamados « ghettos ». Ni ellos ni otras restricciones (a las cuales volveremos todavía), no habían sido invenciones polacas... Al contrario : habían llegado del extranjero... Pero, habiendo adquirido en Polonia la fuerza de ley hacia las fines de la Edad Media, mantenían su vigor hasta al principio del XIX-o siglo, (así como lo confirman p.e. las ilustraciones de los muros de la « la aldea judía » de Kazimierz, cerca de Cracovia). —

Sin embargo no han sido ellos que formaron el folklore y las costumbres de los Judíos. Mientras que en otros países, durante varios siglos, los « ghettos » constituían la única forma de aglomeraciones judías en todas las ciudades, sin excepción, — en Polonia obligaban sólo en grandes ciudades. La provincia no conocía estas restricciones. En tales circuncstancias nació una formaciôn muy original en su género : « la aldea judía » (« shtettele »). Estas aldeas tenían su propia jerarquía y sus clases sociales, sus instituciones, sus oficios y autoridades. Nutridas por la poesía de la canción popular judía, por las leyendas, los proverbios y anécdotas, estas aldeas entraron en la literatura judía como uno de sus temas principales.

En el presente volúmen numerosas páginas son consagradas a este motivo.

⁂

El dinamismo latente y rechazado, delante del cual varios dominios habían sido cerrados, conquistaba el espacio abierto en una otra dimensión, a saber : en los libros que los Judíos habían salvado a través de todos los cataclismos de su existencia tan atormentada. Es fácil de adivinar que se trata aquí de la edición colectiva, revista y provista de numerosos comentarios, de la literatura hebraica antigua, de la misma que el mundo non-judío había tomado en préstamo de los Judíos y por la cual los perseguía. Numerosas posiciones de este album van a ilustrar tan bien la saturación extraordinaria, como el alcance único en su género, de esta corriente espiritual. —

Consta, igualmente, que el mundo de la Biblia había sido largo tiempo, para los Judíos polacos, un mundo soberano y exclusivo, desarrollándose, principalmente, en el campo del pensamiento y en el del ensueño, que los Judíos llevaban más allá de proporciones, lo que encuentra su confirmación en las páginas consagradas a la literatura rabínica, a las grandes escuelas rabínicas, así como, a las corrientes místicas y al arte. El « jasidismo » nacido en Polonia, fue, paralelamente a su contenido religioso, un manantial de poesía y de exaltación lírica.

Al mismo tiempo : las restricciones así como la frágil seguridad de la vida cotidiana, la lucha por el pan cotidiano erizada de millares de aflicciones, de complicaciones y de excesos, todo esto forzaba a la vigilancia contínua y al realismo rastrero... De la buena, como de la mala vecindad de los factores mencionados nació una mezcla de sobriedad inevitable y de ensueño, de la vida al margen y del conocimiento de sí-mismo, de espíritu de conciliación y de encarnizamiento, de sentido práctico y de abstración.

Aquí, es menester de añadir algunos detalles elementales : Primero : las restricciones concernientes los Judíos no eran sólo de orden « estatico ». No se limitaban a la interdicción de acceso a numerosas profesiones, pues a la necesidad de ejercer unas profesiones determinadas, tales como p.e. el comercio y diferentes empleos de intermediarios. Exigían de Judíos y sin equívoco, de poseer dinero, siempre dinero... Los Judíos eran considerados como « servidores de la Tesorería » (« servi camerae »), y como tales eran obligados de entregar a la tesorería sumas excepcionales. Del dinero dependía igualmente el derecho de Judíos de vivir en los dominios pertenecientes a los aristócratas. A costa de dinero habían de comprar su seguridad hasta a los alumnos universitarios a los cuales pagaban un tributo llamado « kozubalec ».— Eran obligados de pagar hasta por el derecho de observar sus tradiciones religiosas (impuesto de « candelas »). El ingreso en una ciudad, si temporal que fuese, les costaba dinero. Y puesto que no estaban autorizados de ganar este dinero sino que en una serie de profesiones determinadas, provocaban, « ipso facto » la hostilidad de competidores non-judíos, los cuales, — según las costumbres experimentadas por unos « idealistas » de un tipo particular, — organizaban diferentes campañas « religiosas », varios procesos de « blasfemias » y « pogromes », (así-llamados « tumultos »). Y de nuevo fué preciso de comprar la seguridad de la vida con dinero ganado en las mismas profesiones determinadas... y así de lo demás.

De otra parte, a pesar de las leyendas derramadas en cuanto a las enormes fortunas judías, es preciso de subrayar que los ricos no constituían entre los Judíos sino una fracción insignificante.— La mayoría de la aglomeración judía en Polonia se componía siempre de pobres. Pues, no hay que asombrarse, que,— a pesar de todas las leyendas, — no lo fuesen nunca los ricos que constituían un problema serio del Estado, sino los pobres, las masas del « proletariado andrajoso », el cual detuvo hasta la atención del rey Stanislao Augusto Poniatowski (fines del XVIII-o siglo), inspirando, al mismo tiempo, varios proyectos a ciertos reformadores eminentes de la época de la « Dieta de Cuatro Años » (1788-1792), (proyectos dignos de mención en favor de sus autores, pero nunca ejecutados). Más tarde, el empobrecimiento de las masas judías en Polonia debía aún de aumentarse. — Entonces, sin olvidar a los ricos patricios judíos de diferentes épocas, pero, al mismo tiempo, sin querer « broncear », adornar o pasar en silencio la realidad, consagramos en esta colección una muy larga parte a la vida de las pobres masas judías, « a beneficio de inventario »...

En cambio, las páginas consagradas, entre otros, a los acontecimientos de la Insurrección de 1831, permitirán al Lector de recordarse hasta cual grado el principio del « censo de fortuna » había penetrado (al pesar de las leyendas populares) en los espíritus de numerosos « estadistas » polacos. — Aquellos que no conocen todavía este detalle, aprenderán, (quizás, con asombro...), que en cuanto a la admisión de los Judíos al ejército (aún... insurreccional !), los jefes de la Insurrección habían decidido de acordarla, al principio, sólo a los Judíos... ricos !

En lo que concierne la participación de los Judíos a las luchas armadas, así como al movimiento de independencia polaca, merece de ser recordado lo que sigue : Las sinagogas fortificadas, legado de los combates contra las matanzas de los Cosacos en el XVII-o siglo, el regimiento judío de Berek Joselewicz en la Insurrección de Kosciuszko (1794) así como en las campañas de Napoleon I., los Judíos en la Insurrección de 1830-1831, en los movimientos de liberación de 1848, en la Insurrección de 1863, en los combates revolucionarios de 1905 contra el Zar, en las Legiones del Mariscal Pilsudski durante la primera Guerra Mundial, hasta la Insurrección del ghetto de Varsovia en 1943, hasta la participación en la Insurrección polaca de Varsovia en 1944, hasta las rebeliones en los campos de la muerte, hasta la participación en los combates de guerrilleros, — hé aquí, poco más o menos, eslabones de la larga cadena de acontecimientos ilustrados en la presente colección.

Las páginas consagradas a las dinastías de eminentes médicos judíos vivientes en los XVII-o y XVIII-o siglos en Polonia no faltan su elocuencia. Cierto, no en razón de su existencia y de su actividad, (siendo eso un facto muy banal en la historia de los Judíos), sino en vista de las condiciones y de las circunstancias, en las cuales se preparaban a su profesión y en las cuales la ejercían. Debían su eminente posición exclusivamente a sus altas calidades personales y profesionales, las cuales no constituían, sin embargo, un impedimiento para sus competidores non-judíos de organizar contra ellos una campaña incesante de prejudicios, de calumnias y, en fin, de un montón de contrasentidos. Si los antisemitas más encarnecidos de hoy quisieran tomarse la molestia de buscar y averiguar esas lucubraciones, no cabe duda, que hasta ellos mismos las tratarían como un testimonio de ignorancia y como un baratillo de tonterías, nada más. Sin embargo, — en verdad ! — los escritos publicados contra los sabios y los intelectuales judíos en la época entre 1918 y 1939 no difieren de aquellos otros sino por el lado exterior, « ornamental ». Su « espíritu », aun hasta su factura y su structura intrínsecas, no han cambiado en nada. Podemos, quizás, ver en ellos, ya de antemano, las reacciones del lector futuro con respecto a las « revelaciones » de numerosas publicaciones... actuales.

Al mismo tiempo el Lector hallará en este album una serie de Polacos eminentes que representan la actitud opuesta con respecto a la así-llamada « cuestión judía », desde Boleslao, príncipe de Kalisz, (XIII-o siglo), y el rey Casimiro (XIV-o siglo) que la historia había apellidado « el Grande », a través

Butrymowicz, Czacki (fin del XVIII-o siglo), Tadeusz Kosciuszko (1746-1817), *Valerian Lukasinski, Joaquín Lelewel, Adán Mickiewicz* (1798-1855), *Francisco Smolka* (1810-1899), *Elisa Orzeszkowa* (1842-1910), *María Konopnicka* (1846-1910), *Andres Strug...*

.....

⁂

Con el tiempo, la callejuela judia fué poblada de partidos y de sindicados, de instituciones científicas y culturales, de casas del pueblo y de « clubes », de ediciones en lenguas polaca, hebrea y judia (« yiddish »), en fin, y sobre todo, de un sinnumero de escuelas de grados y tipos diferentes.

Los Judíos polacos, diferenciados, como en otra parte, poseían sus esferas asimiladas a la cultura del país, y sus « Europeos », — por lo demás, en el mejor, como en el peor sentido de esta palabra. — Los Judios han participado de la vida pública y de las representaciones, de la industria y de comercio, de la literatura y del arte, de las corrientes culturales y de la ciencia del país. En todos estos dominios los Judíos han suministrado numerosos coloboradores y, a menudo, de la mejor calidad.

Sin embargo, — las grandes masas, las aglomeraciones empobrecidas del pueblo, siempre molestadas y perseguidas, las cuales no cesaban de asombrar hasta sus enemigos más encarnecidos, por su curiosidad y su espíritu de sacrificio con respecto a todo lo que tocaba a las iniciativas de la vida intelectual, ellas constituían la base y la garantía de su unidad y su continuidad histórica. Dentro de estas masas se reclutaban los organizadores y los jefes, los militantes de la vanguardia y los realizadores.

En la presente colección, (en plano y forma impuestos por el carácter y la dimensión de esta publicacion), todos los fenómenos mencionados encuentran su reflejo.

III

Cuando en septiembre de 1939 las divisiones blindadas alemanas, compuestas de verdugos en uniformes de soldados, salieron a la guerra para matar a los hombres, para aniquilar pueblos y culturas, la historia de los Judíos en Polonia ya tenía más de diez siglos de existencia. La herencia de un milenario pereció en el abismo de la ocupación germánica... No a causa de agotamiento, ni de crisis internas, (al contrario, la cultura judía se hallaba en llena expansión.), sino gracias al asesinato físico perpetrado con premeditación sistemática sobre la masa del pueblo, es decir, gracias a la exterminación de su substancia biológica. Hoy, — empleando las palabras de la elegía, — en Polonia :

« Ya no hay las aldeas, donde el zapatero era un poeta, el relojero — un filósofo y el barbero — un trovador... »

Para abrazar la extensión de las destrucciones obradas por el invasor, conviene siempre tener presente en memoria que el enemigo exterminaba de la misma manera que a los hombres (con método — y en masa), las sinagogags judías y los monumentos, las bibliotecas y los museos, las colecciones de arte y los cementerios, tan modernos como los más antiguos... En consecuencia de estas devastaciones, hay, a menudo, que recurrir a los métodos casi... arqueológicos para restablecer las cosas y los fenómenos de no más que quince años hace. Esto se refiere no sólo a los objetos originales, o raros, así-llamados « cuervos blancos », sino, a menudo, a las sencillísimas reproducciones. En numerosos casos uno encuentra una dificultad extraordinaria para obtener algunos documentos generalmente conocidos, reproducidos antes de la guerra en una serie de ediciones populares.

Asesinando a los hombres, destruyendo los monumentos y los cementerios, el hitlerismo no consiguió, sin embargo, matar el resplandor de esta cultura, ni trabar su continuación. — Los montones de cadáveres no han todavía acabado de arder, los humos de los crematorios no se han aún dispersado, que los Judíos de Polonia han empezado una lucha ardiente por una nueva etapa de su historia. Hoy, esta lucha ya posee su propia historia, tan extraordinaria, como-lejos de ser acabada. Fuera de este facto, el patrimonio en cuestión constituye la parte integral de la cultura judía, en general. Por lo mismo, la presente publicación, entregada entre las manos del Lector, le permitirá de echar una mirada sobre la « genealogía del presente ».

Habla de las fuentes de una cultura por siempre desarraigada de las condiciones que le habían dado nacimiento, de los centros que la habían formada, así como de las costumbres de las cuales fué la expresion autentica, pero, al mismo tiempo, de una cultura viva, objeto de transformaciones violentes que ya cuenta con nuevas realizaciones.

En la presente colección una parte particularmente larga a sido consagrada al folk-lore, a los monumentos históricos y también al arte popular aplicado. Hemos hecho así de intento, porque las manifestaciones y los objetos en cuestión perecieron por siempre en los vapores malsanos de matanzas, y, justamente por este motivo merecen y han de ser fijados.

La segunda colección comprenderá los acontecimientos y los fenómenos del tiempo de la ocupacion hitleriana, así como los de los años que siguieron inmediatamente a la guerra, la historia de las reconstrucciones y de las emigraciones, los campos de los refugiados, así-llamados « D.P. », la historia de los « buques-fantasmas », la participación de los Judíos polacos en la edificación del estado de Israel, los centros y las actividades de los Judíos polacos en diferentes países del mundo.

Entonces, la presente publicación no es sólo un monumento funerario del pasado. Al contrario : llevando hasta a las transformaciones y a los acontecimientos de últimos tiempos, desearía ser una expresion más sencilla de la continuación cultural del pueblo judío, de la misma cultura que la lengua judía (« yiddish »), había llamado « la cadena de oro », tan querida a los intelectuales judíos de diferente tipo, a los sastres y los zapateros, a los obreros en domicilio de los barrios, a los portadores del mercado de « Zelazau Brama » (plaza en Varsavia), a los artisanos y los vendedores de la calle Nalewki en Varsavia, o del barrio de Kazimierz en Cracovia, de Wilno, de Lublin o de Lwow, como de decenas de ciudades y de aldeas de Polonia.

M. B.

★

A pesar de muchos esmeros, no pudimos evitar unas pequeñas faltas tipográficas, (particularmente en los acentos), resultantes de la adaptación imperfecta de la composición de los carácteres de imprenta al texto en lengua española.

Rogamos al Lector, haga el favor de perdonarnos estas faltas independientes de nuestra voluntad,

UN problème difficile à résoudre, dans une publicaion telle que la nôtre, est d'accorder les courants culturels et idéaux avec l'instabilité des frontières de l'Etat. Ainsi, d'une part : les personnes mentionnées par exemple dans la colonne consacrée aux territoires se trouvant au XIXe siècle sous l'occupation prussienne appartiennent à la formation culturelle du juda[ï]sme allemand et non pas polonais (tel est aussi, par exemple, l'historien Gratz). Elles figurent dans notre album pour illustrer cette divergence. D'autre part (et en vertu d'un phénomène contraire), les écrivains de langues yiddish et hébra[ï]que, non originaires de Pologne, sont néanmoins organiquement liés à notre sujet, en raison, soit de leur influence, soit de contacts personnels, et souvent même de leurs longs séjours en Pologne. C'est pourquoi nous avons cru indispensable de souligner ne serait-ce que symboliquement, cette laison.

לפעמים אי אפשר בהוצאה ממין זה להדגים את תנועות התרבות ואת הזרמים הרעיוניים בהתאם לגבולות הפוליטיים-הגיאוגרפיים, בפרט כשאלה השתנו פעמים אחדות. מצד אחד שייכים למשל אישים, עליהם מדובר בפרק המוקדש לחבל ארץ פולין (במאה ה־19) תחת הכבוש הפרוסי, לפי עצובם התרבותי, ליהדות הגרמנית ולא לפולנית (כגון ההיסטוריון שנזכר בפרק אחר). מאידך קשורים באופן אורגני עם הנושא שלנו סופרים יידישאיים ועבריים. או עסקני צבור מסויימים ע"י השפעתם, קשריהם ולעתים תכופות ע"י זה שחיו ופעלו במשך שנים בפולין אף על פי שמוצאם לא מפולין. לפיכך מצאנו לנחוץ להדגיש לכל הפחות סמלית את אותו הקשר ע"י זה שלקחנו בחשבון אי אלה אישים מבין אלה.

Kwestią trudną do rozwiązania w wydawnictwie, takim jak niniejsze, stanowi uzgodnienie nurtów kulturalnych i ideowych ze zmiennymi granicami państwowymi. Toteż, z jednej strony : osoby uwzględnione na przykład w kolumnie poświęconej ziemiom, które (w wyniku rozbiorów Polski) znalazły się w XIX wieku pod zaborem pruskim (podobnie jak np. historyk Grätz wymieniony w innej kolumnie) należą kulturalnie do formacji żydostwa niemieckiego a nie polskiego; w albumie tym znalazły się one dla zilustrowania tej rozbieżności. Z drugiej strony — przeciwny objaw, *na przykład :* także ci pisarze żydowscy i hebrajscy, którzy nie pochodzą z Polski, wiążą się mimo to organicznie z naszym tematem. Zarówno przez ich wpływ, jak dzięki osobistym kontaktom a często nawet dzięki wieloletnim pobytom w Polsce. Uważaliśmy więc za konieczne podkreślić rzeczoną łączność bodaj symbolicznie, a to — uwzględniając kilku wybitniejszych spośród nich.

ס'איז טייל̈מאל̈ נישט מעגל̈עך (אין אן אויסגאבע פון דעם מין) צו אינל̈וסטרירן די קולטור-באוועגונגען און די אידעישע ריכטונגען אין הסכם מיט די פאל̈יטיש־געאגראפישע גרעניצן, בפרט וואם די לעצטע האבן זיך שוין עטל̈עכע מאל̈ געענדערט. פון איין זייט : פערזאנען וואם פיגורירן צ. ב. אין דעם קאפיטל̈ געווידמעט די פוילישע טעריטאריעס (אין 19־טן י. ה.) אונטער דער פרייסישער אקופאציע, געהערן — לויט זייער קולטור־פארמאציעס — צום דייטשן יידנטום און נישט צו דעם פוילישן (פונקט ווי צ. ב. דער היסטאריקער גרעץ, וואם פיגורירט אין אן אנדערן קאנטעקסט). פון דער צווייטער זייט : אויך די צווישן יידישע און העברעאישע שרייבער (אדער כלל־טוער) וואם שבאמעת נישט פון פוילן, זענען פונדעסטוועגן ארגאניש פארבונדן מיט אונזער טעמע : דורך זייער השפעה, דורך זייערע קאנטאקטן און אפט דורך זייער לאנג-יעריקער זיין אין טעטיקייט אין פוילן. מיר האבן דעריבער געהאל̈טן פאר נוויטיק אונטערצושטרייכן כאטש סימבאל̈יש די דאזיקע פארבינדונגען דורך נעמען אין באטראכט עטל̈עכע באדייטנדיקע צוויישן זיי.

A very difficult problem to solve, in a publication like the present, is that of according of cultural and ideological currents with the instability of the Polish state frontiers. So, for instance, on the one hand, persons mentioned in the column devoted to the territories which, after the partition of Poland, had found-themselves under the Prussian occupation, (like e. g. the famous hostorian Graetz, cited in another column), belong to the cultural formation of the German and not Polish judaism; they figure, however, in this album in order to illustrate this divergence. On the other hand, there is a quite opposite phenomenon in our album, namely: the Jewish writers, both of the Yiddish and Hebrew languages, although non descending of Poland, are organically linked with our subject, and this thanks to their influence, to their personal contacts and to their frequent and long stays in Poland.

Therefore we did esteem it necessary to emphasize this junction,—though for the symbol's sake,—in reproducing here some of the most eminent ot them.

Un problema muy dificil a resolver en una publicación como la presente es aquel de conciliar las corrientes culturales y ideológicas con la instabilidad de las fronteras del estado polaco. Asi, p. e. de un lado, las personas mencionadas en la columna consagrada a los territorios que después de la partición de Polonia se habian encontrado bajo la ocupación prusiana (como el célebre historiador Graetz), pertenecen a la formación cultural del judaismo alemán, no polaco. Estas personas figuran, non obstante, en este album, para ilustrar esta divergencia. De otro lado, nuestro album contiene un otro fenómeno, enteramente opuesto, a saber : los escritores judíos, tanto yiddish, como hebraicos, aúnque no originarios de Polonia, se juntan organicamente con nuestro tema gracias a su influencia a sus contactos personales y, también, a sus frecuentes y largas estancas en Polonia.

Con este motivo estimamos necesario de subrayar aúnque simbolicamente, este enlace, reproduciendo aqui los más eminentes entre ellos.

En dehors des photos des archives du « Centre » et de celles que des particuliers ont bien voulu nous communiquer, nous avons puisé pour cet album dans des dizaines de publications antérieures : ouvrages scientifiques, livres commémoratifs, prospectus, collections de journaux, etc. Les plus précieuses pour la composition de cet album se sont avérées les publications suivantes : « Zydzi w Polsce Odrodzonej » (« Les Juifs en Pologne Libérée » — Œuvre collective, Varsovie 1933) ; « Zydzi Bojownicy o Niepodleglosc Polski » (« Les Juifs combattants pour l'Indépendance de la Pologne » — Œuvre collective, Lwow 1939) ; Les études du Dr M. Balaban concernant les Juifs de Cracovie, de Lwow et de Lublin (chacune de ces études a eu plusieurs éditions) ; « Kultura i Sztuka Ludu Zydowskiego na Ziemiach Polskich » (« La Culture et les Arts du peuple juif en Pologne », M. Goldstein et K. Dresdner, Lwow 1935) — ainsi que le recueil de photos extrêmement précieuses, publié par la « Forward Association », sous la direction de M. R. Abramowicz, intitulé « Le monde qui a disparu » (New-York, 1947).

חוץ די פאָטאָגראפיעס פונעם ארכיוו פון „פאָרשונגס־צענטער" און חוץ די פאָטאָגראָפיעס, וואָס מיר האָבן אויסגעבאָרגט פון פריוואַטע קוואלן, האָבן מיר אין דעם דאָזיקן אלבאָם אויך אויסגענוצט בילדער, וואָס זענען שוין פאַרעפֿנטלעכט געוואָרן אין א רייע פריער־דיקע אויסגאבן : וויסנשאפֿטלעכע פובליקאַציעס, יאָרצייט־ביכער, פראָספעקטן, יאָרביכער, צייטונגען א. ד. גל. די וויכטיקסטע צווישן זיי זענען :

„ייִדן אין ווידערגעבוירענעם פוילן" (זאמלבוך וואַרשע 1933.); „ייִדן — קעמפער פאר דער אומאָפּהענגיקייט פון פוילן" (זאמלבוך, לעמבערג 1939.); די מאָנאָגראפיעס פון ד"ר מ. באלעבאן וועגן יידן אין 1) קראָקאָע, 2) לעמבערג, 3) לובלין (יעדע פון זיי אין דערשינען אין פיל אויפלאגעס); מ. גאָלדשטיין און ק. דרעזדנער : „קולטור און קונסט פון יידישן פאָלק אויף דער פוילישער ערד" (לעמבערג 1935); און לסוף — פון דער וועלט־פּוליער ביל־דער־זאמלונג א. א. „די פאַרשוווונדענע וועלט", רעדאַקטירט דורך ר. אבראָמאָוויטש און אַרויס־געגעבן דורך דער „פאָרווערטס - אסאסייישאן", ניו־יאָרק, 1947.

Besides photographs from the archives of our "Association" and those in private collections kindly lent to us by their owners, we have drawn material for this album from many preceding publications : scientific works, commemorative books, prospectuses, collections of newspaper, etc. The most valuable in the composition of this album proved to be the following : "Zydzi w Polsce Odrodzonej" ("Jews in Poland Resuscitated" — Collective work Warsaw 1933) ; Zydzi Bojownicy o Niepodleglosc Polski" ("Jews, Fighters for Independence of Poland" — Collective work Lvov 1939) ; The Study of Dr. Balaban concerning Jews of 1) Cracow, 2) Lvov and 3) Lublin ; (Each of these studies has numerous editions). "Kultura i Sztuka Ludu Zydowskiego" "Art and Culture of Jewish People in Poland" — M. Goldstein and K. Drezdner Lvov 1935) ; and particularly the collection of very valuable photographs (published by "Forward Association") edited and compiled by M. R. Abramowicz, «The Vanished World», (New-York 1947).

Oprócz fotografij z archiwów „Ośrodka"... i fotografij znajdujących się w posiadaniu prywatnym a użyczonych nam przez ich właścicieli lub odnośne instytucje, czerpaliśmy materiały do niniejszego albumu z dziesiątek wydawnictw wcześniejszych : dzieł naukowych, publikacyj rocznicowych, prospektów, roczników gazet itd. Najcenniejsze spośród nich były dla celów niniejszego albumu następujące wydawnictwa : *„Zydzi w Polsce Odrodzonej"* (Wydanie zbiorowe, Warszawa 1933) ; *„Zydzi Bojownicy o Niepodległość Polski"* (Wyd. zbiorowe, Lwów, 1939). — Monografie dr. *M. Bałabana*, dotyczące Żydów : 1) Krakowa, 2) Lwowa, 3) Lublina ; *M. Goldstein* i *K. Dresdner* : *„Kultura i Sztuka Ludu Zydowskiego na Ziemiach Polskich"* (Lwów, 1935) ; oraz zbiór niezwykle cennych fotografij, wydany pod redakcją *R. Abramowicza* (przez „Forward Association") p.n. *„Swiat, który zginął"* (w języku żydowskim i angielskim, New-York, 1947).

Fuera de fotografias procedentes de los archivos del « Centro » y aquellas de colecciones privadas o instituciones, que nos han sido prestadas por sus proprietarios hemos tomado los materiales para este album de numerosas ediciones precedentes : de obras científicas, de publicaciones conmemorativas, prospectos, anales, periódicos, etc., de los cuales los más preciosos para la composición de este album fueron : « Los Judíos en Polonia Resucitada (« Zydzi w Polsce Odrodzonej »), (Obra colectiva, Varsavia 1933) — « Zydzi Bojownicy o Niepodleglosc » (Judíos, Combatientes por la Independencia de Polonia ») (Obra colectiva, Lwow, 1939). Monografías del dr. M. Balaban, concernientes los Judíos de : Lublin, — M. Goldstein y K. Dresdner : 1, Cracovia, — 2, de Lwow, — 3, de « Kultura i Sztuka Ludu Zydowskiego na Ziemiach Polskich », (« Cultura y Arte del pueblo judío en Polonia »), (Lwow, 1935), así como la colección de fotografías, particularmente preciosas, publicada bajo la redacción de R. Abramowicz (por la « Forward Association »), intitulada : « El mundo que perecio », New-York, 1947.

מלבד הצילומים של הארכיון ל„מרכז המחקר" והצילומים המושאלים ממקורות פרטיים הובאו באלבום זה תמונות, שכבר ראו אור בשורה שלמה של פירסומים קודמים, כגון: הוצאות מדעיות, ספרי־זכרון, שנתונים, עתונים וכו'. החשובים מבין הפירסומים הללו הם:

„יהודים בפולין שקמה לתחיה" (קובץ, וורשה 1933); „יהודים — לוחמי עצמאותה של פולין" (קובץ, לבו 1939); המונוגרפיות של מ. בלבן על: 1) יהודי קרקוב; 2) לבוב; 3) לובלין (כל אחת מהן יצאה בכמה מהדורות); מ. גולדשטיין וק. דרזנר: „תרבותו של העם היהודי ואמנותו על אדמת פולין" (לבוב 1935) ולבסוף אוסף התמונות החשוב „עולם שנעלם", ערוך בידי ר. אברמוביץ, (הוצאת „פארווערטס אסוסיישן", ניו־יורק, 1947.

LA présente publication se propose d'illustrer, par image, les divers domaines de la vie juive. Cependant elle N'IMPLIQUE ET NE VEUT SUGGERER AUCUNE HIERARCHIE : *ni par les commentaires qu'elle contient, ni indirectement par le choix effectué.*

En plus, cet ouvrage sera suivi d'une seconde publication, qui comportera des SUPPPLEMENTS illustrant également les sujets déjà traités.

Toutes les institutions, les organisations et, en général, toutes les personnes qui apprécient notre initiative, sont PRIEES DE BIEN VOULOIR NOUS ADRESSER DES PHOTOS.

הוצאה זו, ברצונה להדגים תופעות משטחים שונים; ברם אין היא שואפת לערכן בצורת רשימה מסודרת (לא את התופעות, לא את האישים ואף לא את המקומות). אין גם ברצונה לתת בלב הקורא שום הירכיה : לא בפירושים במישרין ולא בבחירה זו או אחרת של עמדות. על הקורא גם לזכור שאנו מכינים ה וצאה שניה, שתביא בין היתר שורה שלמה של מילואים. הננו פונים בזה לכל ארגוני היהודים והמוסדות ולכל הקוראים בבקשה לשלוח לנו תמונות בשביל המטרה הזאת.

Wydawnictwo niniejsze pragnie *ilustrować* zjawiska z różnych dziedzin, za pomocą wybranych pozycyj. Nie jest natomiast jego celem ,,katalogowanie'' (obojętnie : wypadków, osób czy miejscowości). Nie chce ono również sugerować żadnej hierarchii : ani bezpośrednim komentarzem, ani faktem takiego lub innego wyboru poszczególnych pozycyj. Należy przy tym pamiętać, że — w ślad za niniejszą — przygotowujemy następną publikację, która przyniesie między innymi liczne uzupełnienia z dziedzin potraktowanych tutaj tylko szkicowo. Do wszystkich organizacyj i instytucyj oraz do wszystkich osób doceniających wagę naszej inicjatywy, zwracamy się tą drogą z prośbą o nadsyłanie nam zdjęć.

די דאָזיקע אויסגאבע ווילּ אילוסטרירן דערשיינונגען פון פאר - שידענע געביטן; זי שמרעבט אָבער נישט זיי צו „קאַטאַלאָגירן" (נישט די געשעענישן, נישט די פּערזאָנען און נישט די ערטער). זי ווילּ אויך נישט סוגעריר קיין שום היעראַרכיע : נישט מיט די דירעקטע קאָמענטאַרן און נישט דורך אזא אָדער אַן אַנדער אויס - וואָלּ פון פּאָזיציעס. דעם לייענער דערמאָנען מיר פריינטלעך, אז מיר אַרבעטן איבער א צווייטער פּובלּיקאַציע, וועלכע וועט צ. א. אַנטהאַלטן אויך א ריי דערגענצונגען פאר די דאָ שוין באהאַנדלטע פּראָבלעמען. בכן וועגן מיר זיך צו אַלּע יידישע אָרגאַניזאַציעס, אינ - סטיטוציעס, קולטור-מענטשן, מיט דער בקשה צוצושיקן אונז בילּ - דער פאר דעם דאָזיקן צוועק.

The purpose of the present publication is to *illustrate* the phenomena of different fields of Jewish life with the aid of pictures and photographs, — and not to « insert » a series of events, persons, localities, and so on.

NEITHER IS IT ITS AIM TO SUGGEST ANY HIERARCHY, *now by a direct commentary, now, indirectly, by the particular priority given to such or such a position.*

We avail ourselves of the opportunity of informing the lector that we are preparaing the second volume of this publication, and, as we intend to devote a special part of it — under others, to various SUPPLEMENTS, we shall be grateful to all organizations, institutions and to all the persons that appreciate the importance of our undertaking TO BE SO KIND AS TO SEND US THEIR PICTURES.

La presente publicación desea *ilustrar* los fenómenos de varios campos de la vida judía con ayuda de grabados y fotografías. *No es su mira de sugerir una jerarquía cualquiera, ora por un commentario directo, ya por la prioridad incidente de tal y tal posición.*

Aprovechamos esta ocasión para anunciar a nuestros lectores que estamos preparando el segundo volúmen de esta publicación que, entre otras, contendrá una parte consagrada a varios SUPLEMENTOS. Por esta razón rogamos todas organizaciones y instituciones judías y a todas personas que aprecian nuestra iniciativa que TENGAN LA BONDAD DE MANDARNOS SUS FOTOGRAFIAS.

Réflexion faite, nous n'avons guère cru utile de franciser avec trop de rigueur les noms propres désignant les hommes, les localités, les partis politiques, etc., surtout en ce qui concerne leur orthographe. Nous avons gardé dans beaucoup de cas l'orthographe polonaise, dans d'autres nous avons eu recours à une transcription phonétique (ou à une transcription qu'autorisaient des précédents confirmés). Il arrive donc, par endroits, que le même nom revête dans le texte français une graphie diverse.

Les raisons en sont multiples. Toutefois, la juxtaposition, à la même page, de textes en plusieurs langues, permettra au lecteur de « rajuster » sans peine ces légers écarts orthographiques.

*
**

Upon further consideration we did not deeme it expedient to give here the strict English orthography of the names of persons, localities, political parties, and so on. In numerous cases we maintained the Polish orthography, in other we gave our phonetic transcription or utilized a traditional one.

So, the lector will happen to find here and there in the text the same name written in different ways.

Let us hope he will forgive us this inavoidable little orthographic confusion, in which, however, the permanent juxtaposition on the same pages of the same texts in several languages will doubtless facilitate him the satisfactory orientation.

*
**

Después de una profunda reflexión llegamos a la conclusión que la ortografía española exacta de nombres propios de personas, de lugares, de partidos políticos, etc. — no sería ni util, ni aún posible. En numerosos casos mantuvimos la ortografía polaca, en otros tuvimos que recorrer a una transcripción fonética hecha « ad hoc », o tradicional.

Así, acontece que el mismo nombre tiene en nuestro texto diferentes ortografías.

Esperamos que el lector querrá tratar con indulgencia esta inevitable « confusión » ortográfica, en la cual, non obstatne, la yuxtaposición permanente en las mismas paginas de los mismos textos en varias lenguas le facilitará indudablemente la orientación requerida.

ACROSS THE CENTURIES

Cette partie de notre livre groupe les documents illustrant divers événements et phénomènes à travers les siècles. Ainsi les avons-nous présentés dans un ordre relativement chronologique. Cet ordre chronologique est « relatif », car il ne concerne que les grandes lignes. Par contre, telle ou telle page a été composée de documents choisis au point de vue du sujet. Cependant les mêmes tendances, voire les mêmes personnes, se manifestaient dans plusieurs périodes successives, en plusieurs domaines ou bien sur plusieurs terrains (aussi au sens géographique du mot). L'interférence de ces facteurs obligeait chaque fois à faire un choix. Par ailleurs, les raisons de chronologie avaient de moins en moins d'importance au fur et à mesure qu'approchaient les dernières périodes (étant donnée la prise en considération de nombreux phénomènes qui se produisaient simultanément).

Le caractère de cette partie du livre demandait des explications supplémentaires, ne fût-ce que les plus brèves. Nous avons donc, en dehors des légendes accompagnant les reproductions, ajouté ici et là quelques informations toujours puisées dans les ouvrages spécialisés consacrés à telle époque ou à tel phénomène.

Pour servir de passage à la période contemporaine (qui sera traitée dans notre prochaine publication), nous avons sporadiquement tenu compte de plusieurs organisations juives fonctionnant hors de Pologne. Conformément au caractère de ces « digressions » (signalées toujours : « hors texte »), elles dépassent le cadre de la chronologie établi pour cet ouvrage et illustrent chaque fois l'état actuel du sujet en question.

This part of the book covers groups of facts illustrating events and phenomena spanning many centuries. For this reason here we have applied an order relatively chronological. This order is relative because it concerns only general trends. On the other hand certain pages have been composed of documents selected from the point of view of a particular subject. Nevertheless the same tendencies or even the same persons appeared in numerous successive periods, in different spheres of action or places. The interference of these factors compelled us in each case to make a choice. Moreover, reasons of chronology become less and less important as we approached later periods (with numerous phenomena occurring at the same time).

The character of this part of the book requires supplementary explanations no matter how short. Therefore apart from captions for the photographs, we give here and there other information, always based on specialized works about a corresponding epoch or phenomenon. Yet we have refrained from commentaries of this kind in the final pages where it is more and more a question of factors and tendencies which are still active at the present time.

In a few sporadic cases (marked in particular columns), — as a link connecting with the present epoch (which will be the object of our next publication), we have taken into consideration the activity of some Jewish organizations in other countries, — which, according to the purpose of these «digressions», — is illustrating the situation of the Jews, as it presents itself after the last world war.

AU FIL DES SIECLES ★ NA FALI WIEKÓW

Niniejsza część książki obejmuje grupy pozycyj, obrazujące różne wypadki i zjawiska na przestrzeni całych wieków. Z tej przyczyny zastosowano tutaj porządek względnie chronologiczny. Mówimy „względnie", gdyż dotyczy to tylko układu ramowego. Natomiast poszczególne stronice kompletowano według tematów. Ale : te same prądy i nawet ci sami ludzie działali często w kilku kolejnych okresach, w kilku dziedzinach lub na kilku terenach (także w sensie geograficznym). Krzyżowanie się powyższych czynników nakazywało każdorazowo dokonywać wyboru. Poza tym : wzgląd chronologii wchodził coraz mniej w grę, w miarę zbliżania się do okresów ostatnich z kolei (a to z powodu uwzględnienia wielu zjawisk, rozgrywających się w tym samym czasie).

Charakter tej części książki wymagał bodaj najkrótszych objaśnień dodatkowych. W tym celu, oprócz podpisów do samych rycin, podano tu i ówdzie nieco informacyj, czerpanych każdorazowo z rozpraw specjalnych, poświęconych odnośnej epoce czy danemu zjawisku.

Tytułem pomostu do obecnego okresu (który będzie przedmiotem następującej publikacji) uwzględniono w kilku *sporadycznych* wypadkach (w oddzielnie zakreślonych szpaltach !) niektóre organizacje żydowskie, działające w innych krajach. Zgodnie z celem tych „dygresyj", ilustrują one stan powojenny, obecny.

A TRAVÉS LOS SIGLOS

Esta parte del libro contiene grupos de factos que illustran acontecimintos y fenómenos realizados durante varios siglos. Por este motivo hemos aplicado aquí un orden relativamente cronologico. Dijimos « orden relativo », porque concierne su composición general. — En cambio, ciertas páginas han sido compuestas según la particularidad de los temas. Pero, las mismas tendencias y los mismos hombres aparecieron frecuentemente en varios períodos sucesivos, en diversos campos y terrenos, (tambien en el senso geográfico). El cruzamiento de aquellos factores nos obligó, cada vez, de hacer una selección. Además, los motivos cronológicos perdieron su importancia a medida que nos acercabamos a los tiempos modernos (con respecto a numerosos fenómenos que ocurrieron simultaneamente).

El carácter de esta parte del libro no requiso sino explicaciones suplementarias, extremamente sucintas. Por esta razón, fuera de las indicaciones bajo las fotografías, el lector encontrará, aquí y allá, — otras informaciones, sacadas, cada vez, de obras especiales que tratan de la época o del fenomeno respectivo.

En pocos casos esporádicos (marcados en columnas particulares), — como lazo con la época presente (que hará el objeto de nuestra publicación siguiente), hemos tomado en consideración la actitud de algunas organizaciones judias en otros paises, la cual, — conformemente a la mira de estas «digresiones», — illustra la situacion de los Judios tal como ella se prensenta actualmente, despues de la última guerra mundial.

אי דער דאזיקער אפטיילונג גייען אריין בילדער פון געשעניש אוו דערשיינונגען, וואס ציען זיך איבער דעם שטח פון יארהונדערטער. צוליב דער דאזיקער סיבה האבן מיר דא אונגעוועדט א לפי ערכדיקן כראנאלאגישן סדר. מיר זאגן „א לפי ערכדיקן", ווייל דאס איז נוגע קודם כל דער ראס-אנטיילונג. דערפאר זענען די באזונדערע זייטלעך קאמפלעטירט לויט די טעמעס. דאך : די זעלביקע ריכטונגען אוו אפילו די זעלביקע מענטשן האבן זייער אפט געווירקט אי פארשידענע צייטן, אי פארשידענע געביטן אוו אי ר פארשידענע ערטער, (אפילו אי ן גראפישן זין); די דאזיקע קרייצונג האט אונז יעדעס מאל געברענגט צו מאכן אן אויסוואל. חוץ לזה : די כראנאלאגישע מאס האט וואס אמאל ווייניקער געקאנט אונגעוענדט ווערן בעת מיר האבן זיך אונגעהויבן דערנענטערן צו די ערשטע פארגאנגענע צייטן, (צוליב דעם, ווייל מען האט געמוזט געבן אן אפשפיגלונג פיל גשעניש וואס זענען פארגעקומען אי ן די זיקע צייטן).

דער כאראקטער פון דער דאזיקער אפטיי - לונג האט פארלאנגט, עס זאלן געגעבן ווערן די נייטיקסטע צוגאב-דערקלערונגען. צוליב דעם האבן מיר, חוץ די אונטערשריפטן אונטער די פאטאגראפיעס, דא און דארט, אויך מוסיף געווען א קליינע אינפארמאציע, וואס אי ז אלע מאל געזומען געווארן פון די ספעציעלע אפהאנדלונגען וועגן דער עפאכע, אדער דער דערשיינונג.

ווי א בריק צום היינטיקן פעריאד (וואס וועט זיין די טעמע פון אונזער צווייטער פוב־ליקאציע), האבן מיר — אין ספאראדישע פאלן — געזומען אין באטראכט אויך עטלעכע יידישע ארגאניזאציעס טעטיק אין אנדערע לענדער ווי פוילן. (די געגעבענע בילדער זענען געדרוקט אין גראפיש אפגעטיילטע שפאלטן אוו די אונטערשריפטן צו זיי זענען סיגנאלירט אלס : „אויסער טעקסט"). אי ן הסכם מיט דעם ציל פון די דאזיקע דיגרעסיעס, גייען זיי ארויס פון די כראנאלאגישע ראמען אונגעזומענע פאר דעם פאליגענדיקן בוך אוו זיי אילוסטרירן שוין דעם איצטיקן, נאך-מלחמהדיקן צושטאנד.

מדור לדור ★ דורך דורות און יאָרן

במדור זה מכונסים מאורעות והתרחשויות שזמנם משתרע על פני מאות בשנים. מסיבה זאת שמרנו פה על סדר כרונולוגי מסויים. אמרנו "מסויים", משום שבעיקר מתייחס הסדר הכרונולוגי לחלוקה בתחום המסגרת בלבד. לעומת זאת השלמנו את העמודים הבודדים בהתאם לנושאיהם. כי זאת לדעת: יש ואותם הכיוונים ואפילו אותם האישים השפיעו בזמנים שונים, בשטחים שונים ובמקומות שונים (גם במובן הגיאוגרפי). הצטלבויות אלו גרמו לכך שמדי פעם בפעם נאלצנו להשתמש בחומר לפי בחירה עצמית. במידה שהתקרבנו לזמנים שלא מכבר עברו פחתה האפשרות לקיים את הסדר הכרונולוגי (משום שהכרח היה לשקף המון מאורעות שהתרחשו בהם).

בשים לב לצביונו של מדור זה נאלצנו להוסיף הסברי מילואים הכרחיים. כתוצאה מכך הוספנו פה ושם על הכתבות שמתחת לצילומים גם פרטים אינפורמטיביים מועטים, כולם לקוחים מתוך מחקרים מיוחדים, המוקדשים לתקופה המדוברת, או לתופעותיה המיוחדות.

בתור גשר לתקופה הנוכחית (שלה יוקדש הספר הבא) הבאנו, באי אלה מקרים בודדים (בעמודים שסומני לחוד), הסתדרויות יהודיות אחדות שפעלו בארצות אחרות. בהתאם למטרתן, חורגות ה„דיגרסיות" האלה ממסגרת הכרונולוגיה של הספר הזה בתארן את המצב הנוכחי, שלאחרי המלחמה.

L'IMMIGRATION des Juifs en Pologne (qui, au début, était une transmigration) commence vers le milieu du IXe siècle. Les Juifs venaient simultanément de l'Ouest européen et de l'Est, notamment du royaume des Khazars où le mosaïsme était religion d'Etat ; les Khazars occupaient les territoires de la province de Kiev et leurs frontières dépassaient le Dniester ; ce royaume croula en 969.

En Pologne, la situation juridique des Juifs s'est longtemps basée sur des « privilèges » que leur accordait (de même qu'en Autriche, en Hongrie et en Bohême) le souverain. Le plus important de ces « privilèges » fut l'acte octroyé en 1264 en faveur des Juifs immigrés par Boleslas, duc de Kalisz, et appelé communément « Statut de Kalisz ».

La inmigración (al principio : la transmigración) de los Judíos a Polonia comenzó en la mitad del IX-o siglo. Los inmigrantes judíos llegaban simultaneamente del Oeste de Europa y del Este, a saber : del pais de Khasares (Jasares), donde el mosaïsmo era la religión oficial. (El pais de Khasares ocupaba los territorios cerca de Kiev y se extendia hasta el rio Dniester ; cayó en el año 969).

La situación jurídica de los Judios en Polonia se basaba, largo tiempo, sobre « privilegios », que les otorgaba, (aigualmente como en Austria, en Hungria y en Bohemia) el soberano. Uno de aquellos « privilegios » fué el acto otorgado a los inmigrantes judíos en 1264 por Boleslao, duque de Kalisz, y es generalmente conocido, bajo el nombre de « Estatuto de Kalisz ».

די איינוואַנדערונג פון יידן קיין פוילן דאַטירט זיך פונעם מיטן נייַנטן יאָרהונדערט. זי איז גלייכצייטיק געגאַנגען פון מערב און מזרח-איראָפּע, דאָס הייסט, פון דער כוזרים-מלוכה, ווו די הערשנדיקע רעליגיע איז דעמאָלט געווען די יידישע. דער שטח, וואָס די דאָזיקע מלוכה האָט פאַרנומען, האָט זיך געצויגן פון אין אָרום קיעוו ביזן דניעסטער. זי איז געפאַלן אין 969סטן יאָר.

די רעכטלעכע לאַגע פון די יידן אין פוילן האָט זיך אַ צייט לאַנג געשטיצט אויף די אַזוי־גערופענע „פריווילעגיעס", וואָס זענען באַשטימט געווארן (ענלעך ווי אין עסטרייך, אונגארן און כשעכיען) דורכן הערשנדיקן מלכות.

אזא „פריווילעגיע" איז געווען דער אקט, וואָס דער דעמאָלטיקער קאַלישער פירשט באַלעסלאַוו האָט אַרויסגענעבן אין יאָר 1264 וועגן די רעכט פון דער יידישער באפעלקערונג אין פוילן — באַקאַנט אונטערן נאָמען „דער קאַלישער סטאַטוט".

The immigration (originally transmigration) of Jews to Poland started in the middle of the IXth century. It took place at the same time from Western Europe and from the East (that is, from the state of Chazars, whose state religion was Judaism. Chazars was situated in the vicinity of Kiev and extended to the Dniestr; it ceased to exist in 969).

The legal status of Jews in Poland was based for a long time on socalled "privileges" granted (similarly to Austria, Hungary and Bohemia) by the sovereign. The act concerning the Jewish immigrants granted in 1264 by the Prince of Kalisz-Boleslaw conceeded such a "privilege" and consequently was called the Statute of Kalisz.

הגירת היהודים לפולין שתחילתה חלה באמצע המאה התשיעית נמשכה משני כיוונים שונים : מאירופה המערבית ומאירופה המזרחית, כלומר מתחום ממלכת הכוזרים, שהדת היהודית היתה השלטת בה באותם הימים. שטחה של ממלכה זו השתרע בין קיוב ומוצא הדניסטר והיא נהרסה בשנת 969.

מצבם החוקי של היהודים בפולין, בדומה למצבם באוסטריה, הונגריה וצכיה, היה מבוסס על „הזכויות המיוחדות", שהמלכים המושלים העניקו להם.

„זכות" כזאת היה המיסמך שנתן ליהודים הבאים בשנת 1264 ע"י הנסיך הקלישאי בולסלב (מכאן שמו: „הסטטוט הקלישאי").

Imigracja (początkowo : trans-migracja) Żydów do Polski zaczęła się w połowie wieku IX. Szła ona równocześnie z zachodu Europy i ze wschodu (to jest z państwa Chazarów, w którym religią panującą była religia żydowska; państwo to obejmowało przestrzenie w pobliżu Kijowa i sięgało conajmniej do Dniestru; padło ono w roku 969).

Sytuacja prawna Żydów w Polsce opierała się długo na tak zwanych ,,przywilejach'', nadawanych (podobnie jak w Austrii, na Węgrzech i w Czechach) przez panującego. Takim ,,przywilejem'' był akt wydany imigrantom-Żydom w roku 1264 przez księcia kaliskiego Bolesława (stąd zwany ,,Statutem Kaliskim'').

1) Les plus anciennes communautés juives de Pologne ; 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11) Pièces de monnaie en argent frappées par des monnayeurs juifs (XIe-XIIe s.), portant, entre autres, des inscriptions en hébreu ; 6, 7) La Charte de Kalisz (miniature d'A. Szyk) : 8) Les monnayeurs juifs (miniature d'A. Szyk).

1, די עלטעסטע יידישע קהילות אין פוילן. 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11, — זילבערנע מטבעות געגאָסן דורך יידישע מינצערס (11-טער און 12-טער י. ה.) מיט אויפשריפטן אין העברעאיש. 6, 7, — דער קאַלישער סטאַטוט (מיניאטורן פון אַרטור שיק) 8, — יידישע מינצערס (מיניאַטור פון ארטור שיק).

1) The oldest Jewish communities in Poland ; 2, 3, 4, 5, 8, 10, 11) Silver coins, minted by Jews (11th-12th Century) also with some inscriptions in Hebrew ; 6, 7) Statutes of Kalisz (miniatures by A. Szyk) ; 8) Jewish coiners (miniature by A. Szyk).

1) Najdawniejsze gminy żydowskie w Polsce. 2) 3), 4), 5), 9), 10), 11) Srebrne monety, bite przez mincarzy żydowskich (wiek XI-XII) z napisami m. in. w języku hebrajskim; 6), 7) Statut Kaliski (miniatury A. Szyka) ; 8) Mincarze żydowscy (miniatura A. Szyka).

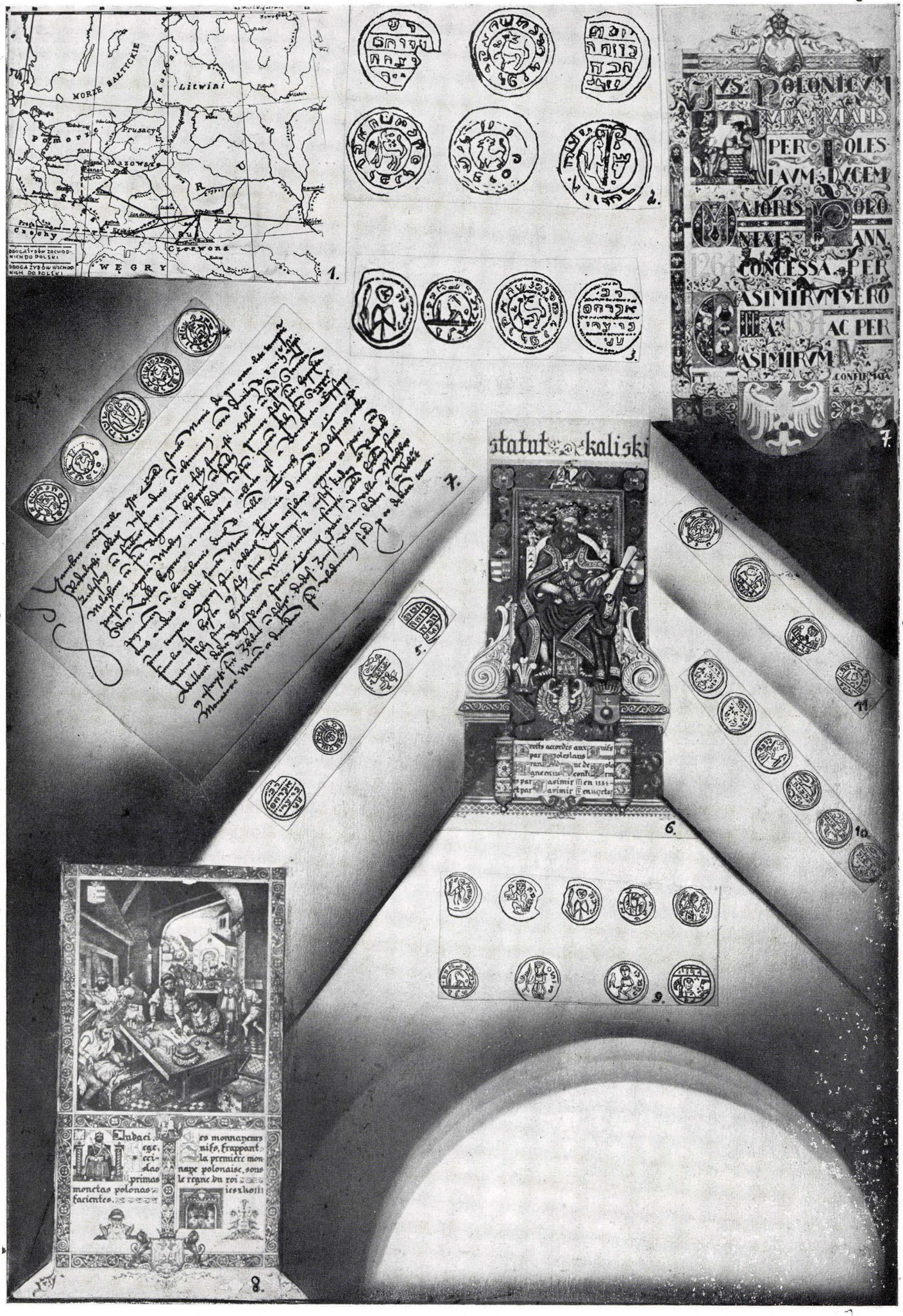
1, Los más viejos Consistorios judíos en Polonia. 2, 3, 4, 5, 9, 10. Monedas de plata acuñadas por monederos judíos (siglo : XI-XI). También con inscripciones hebreas. — 6, 7, — Estatuto de Kalisz, (miniaturas de A. Szyk). 8, Monederos judíos, (miniaturas de A. Szyk).

1. הקהלות היהודיות הותיקות ביותר בפולין;

2, 3, 4, 5, 9, 10, 11. מטבעות כסף שהוצקו על־ידי מטבענים יהודים (במאה ה־11 ו־12) עם כתבות עבריות;

6, 7. תקנון קאליש (זעירות מאת ארתור שיק);

8. יוצקי מטבעות יהודים (זעירית מאת ארתור שיק).

MORZE BALTYCKIE
Litwini
Prusacy
Pomorze
Mazowsze
Czechy
Czerwona
WĘGRY
1.
2.
3.
IVS POLONICVM
PER POLES
LAVM DVCEM
MAIORIS POLO
CONCESSA PER
ASIMIRVM SENIORE
AC PER
ASIMIRVM
CONFIRMATA
7.
statut kaliski
6.
5.
11
10
9.
Judaei
monetas polonas
facientes.
es monnayeurs
nifs, frappant
la premiere mon
naye polonaise, sous
le regne du roi
8.

LES Juifs de Franconie et d'Espagne appelés « radanites » (ils étaient natifs principalement de la vallée du Rhône) ont joué un rôle de premier plan dans le trafic commercial entre l'Europe et l'Asie dont les routes (dès avant 966, année de son baptême) traversaient les territoires de la Pologne pour aboutir aux ports du royaume des Khazars. Les souverains polonais protégeaient les activités commerciales des Juifs qu'ils nommaient entre autres administrateurs des monnaies ducales ; Miezko III frappa de punitions sévères ceux qui persécutaient la population juive. Le trafic fluvial en direction de Torun et de Gdansk jouissait d'une protection spéciale des souverains et de la noblesse polonaise.

די פראַנקאָנישע און שפּאַנישע יידן, וואָס מ'האָט גערופן די „ראַדאַניטן" (געשטאַמט צומיינסט פון דער ראַדאַנער געגנט), האָבן געשפּילט א באַדייטנדיקע ראָל אינעם אייראָפּעאיש-אזיאַטישן האַנדל, וואָס איז געגאַנגען דורך פּוילן (נאָך אין די פּרעהיסטאָרישע צייטן, דאָס הייסט, נאָך פאַרן יאָר 966) צו די פּאָרטן פון דער כוזרים-מלוכה.

די יידישע ווירטשאַפטלעבע מעטיקייט האָט געהאָט די אונטערשטיצונג און הילף פון די פּוילישע מלכים. ווי א ביישפּיל קאָן דינען דער פאַקט פון איבערגעבן יידן אין ארענדע די קעניגלעבע מינצעריען, אדער דאָס אַרויפלייגן גרויסע שטראָפן דורכן קעניג „מיעשקאָ דער דריטער" אויף די, וואָס האָבן באַוווּלט יידן.

א באַזונדערע שוץ איז אויסגעטיילט געוואָרן מצד די מלכים און פּריצים פאר די יידן, וואָס האָבן אַנטיילגענומען אינעם האַנדל, וואָס איז געפירט געוואָרן אין טוירן און דאַנציק.

The Spanish Jews and the Jews from Gaul, called Radanites (because they originated from the Rhone-Rodanus-area), played a leading role in the European-Asiatic commerce which, through Poland, was reaching the state of Chazars (already before 966). The economic activity of Jews had been encouraged by the Polish princes (as proven by the fact that the princes used to lease their mints to the Jews, as well as the fact that Miesko III used to severely punish the Jew-baiters). The participation of Jews in commerce with Torun and Gdansk enjoyed the special protection of kings and nobility.

„יהודי פרנקוניה וספרד, שנתקראו „רודניטים" (מרביתם מוצאם היה ממחוז רודאן) מלאו תפקיד ראשון במעלה בסחר החליפין של אירופה ואסיה שאורחותיו הובילו דרך פולין (עוד בזמנים הפרהיסטוריים של פולין, כלומר לפני שנת 966) לנמלים שבממלכת הכוזרים.

מלכי פולין הגישו את מלוא עזרתם והגנתם לפעולתם הכלכלית של היהודים. כעדות לכך משמשת העובדה, כי המטבעות הממלכתיות נמסרו בחכירה ליהודים וכן העונשים החמורים, שהטיל המלך מיישקו השלישי על מעשי פגיעה ביהודים.

המלכים והאצילים פרשו חסות מיוחדת על היהודים, שעסקו במסחר, שהתנהל בטורון ובדנציג.

Żydzi frankońscy i hiszpańscy, zwani ,,radanitami'' (jako że pochodzili głównie z okolic Rodanu), odgrywali czołową rolę w handlu europejsko-azjatyckim, który wiódł przez Polskę (już w jej czasach przedhistorycznych to jest przed rokiem 966) do portów państwa Chazarów. Działalność gospodarcza Żydów cieszyła się poparciem książąt polskich (fakt dzierżawienia mennic książęcych, wielkie kary nakładane przez Mieszka II na krzywdzicieli Żydów). Specjalną opieką królów i szlachty cieszył się udział Żydów w handlu na Toruń i Gdańsk.

Los Judíos de Franconia y de España, llamados « Rodanitos », (porque oriundos principalmente, del valle del río Rodano), desempeñaron un papel importante en el comercio entre Europa y Asia, cuyos caminos atravesaban la Polonia (ya en su período prehistórico, a saber, antes del año 965) hacia los puertos del pais de Khasares. La actividad comercial de los Judíos, y especialmente, su participación al comercio fluvial en dirección de Torun y Gdansk, gozaba la proteccion particular de los soberanos y de los nobles polacos.

1) Les « Rodanites » (Enluminure d'un manuscrit hébraïque du XIIIe-XIVe s. contenant la « Mishna-Thora » de Maïmonide. Bibl. municipale de Francfort sur le Mein); 2) Juifs achetant les bœufs et le blé (d'après la gravure de Piwowarski. Musée National, Varsovie) ; 3) Juifs en habits de prière (vitrail de la cathédrale de Wloclawek, milieu du XIVe s.).

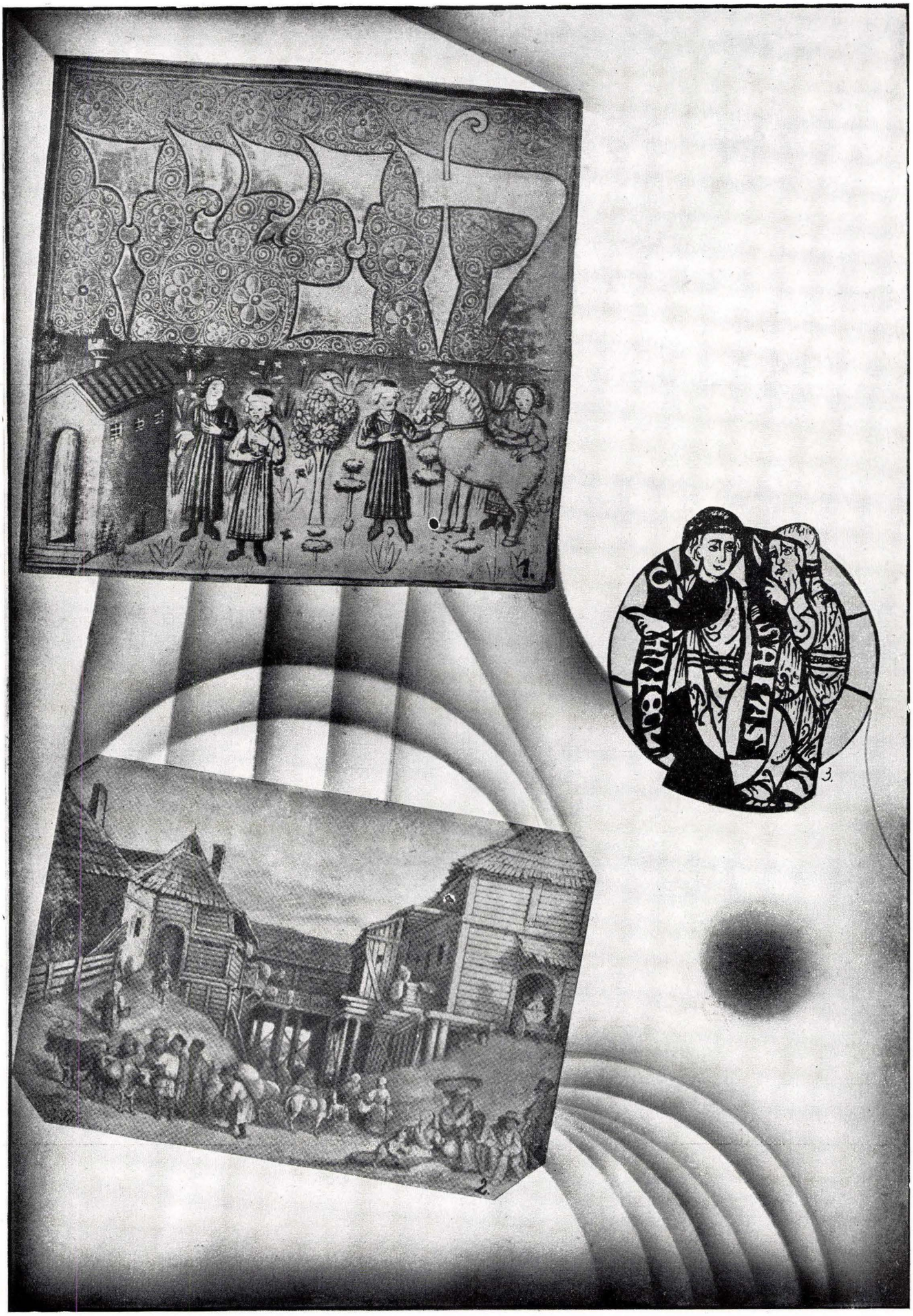
1, „ראַדאַניטן", (אן אילוסטראַציע פון רמב"ם „משנה תורה" — אן אלטער כתב יד פון 13-טן — 14-טן י. ה., וואָס געפינט זיך אין דער שטאַטישער ביבליאָטעק פון פראַנקפורט אם מיין). 2, יידן וואָס קויפן בהימות און תבואה (לויט דעם שטיך פון א. פיוואַרסקי, נאַצ. מוזעאום אין וואַרשע). 3, יידן בעתן דאַוונען (וויטראַזש פון דער וולאַצלאַווקער קאַטעדרע פון דער העלפט פון 14-טן י. ה.

1) The "Rodanites" Illustration with manuscript in Hebrew from 13th-14th century, containing "Mishneh Torah" by Maimonides. From Municipal Library of Frankfort am Mein. 2) Jews purchasing oxen and corn (after engraving by A. Pivarski in National Museum in Warsaw) ; 3) Jews in prayer garments (stained glass windows in cathedral of Wloclawek, middle of the 14th century).

1) „Rodanici" (Ilustracja z rękopisu hebrajskiego z XIII-XIV wieku, zawierającego „Misznę-Torę" Majmonidesa. Z Biblioteki Miejskiej we Frankfurcie nad Menem). 2) Żydzi skupujący woły i zboże (wdł. sztychu A. Piwarskiego. Muzeum Narodowe w Warszawie). 3) Żydzi w szatach modlitewnych (witraż w katedrze we Włocławku, z połowy w. XIV).

1, « Rodanici », (Ilustración de un manuscrito hebreo del XIII-XIV siglo conteniente la « Mischne-Tora » de Maimonides, - de la Biblioteca Municipal en Francfort del Meno). - 2, Judíos compradores de ganado y de trigo (según una estampa de A. Piwarski, Museo Nacional de Varsavia). 3, Judíos en vestido de oración (vidriera en la catedral de Wloclawek, mitad del XIV-o siglo).

1. „רודאניטים" (ציור מ„משנה תורה" לרמב"ם — כתב־יד ישן מן המאה ה־13—14. נמצא בספריה העירונית של פרנקפורט ע"נ מיין);
2. יהודים קונים בקר ותבואה (לפי תחריט מאת א. פיוורסקי במוזיאון הלאומי בוורשה);
3. יהודים מתפללים (מעשה זכוכית צבעונית בכנסיה של וולוצלבק מאמצע המאה ה־14);

CASIMIR LE GRAND, roi de Pologne (1333-1370), qui avait pleinement apprécié les services que les Juifs pouvaient rendre à l'économie nationale en exportant les céréales et en augmentant les revenus de la couronne, étendit les privilèges du « Statut de Kalisz » à tous les Juifs polonais ; il confirma une fois de plus cet acte en 1364. Il octroya en 1367 un « privilège » spécial aux Juifs habitant la Petite-Pologne. De nombreuses légendes, transmises jusqu'à nos jours, ont célébré Casimir le Grand, protecteur des Juifs.

Malgré cette protection royale, les Juifs polonais furent sous son règne victimes de plusieurs pogromes : la terrible épidémie de la « mort noire » qui envahit alors la Pologne, arrivait accompagnée de calomnies sinistres : les Juifs — eux seuls étaient capables de le faire ! — empoisonnaient soi-disant les puits, etc... C'est par des méthodes pareilles qui devaient pendant des siècles être son arme préférée que la bourgeoisie médiévale (principalement de souche allemande à l'époque et longtemps après) combattait la concurrence juive.

דער קעניג „קאזימיר דער גרויסער" (1333—1370), וואס האט אפגעשאצט די גרויסע באדייטונג פון די יידן פאר פוילישן שאנדל ביים שאפן אפאצמערק פאר די לאנדווירטשאפטלעכע פראדוקטן, אראנק וואס ס'האבן זיך פארגרעסערט די קעניגלעכע איינקונפטן — האט אויסגעבריטערט דעם „קאלישער סטאטוט" לגבי די יידן פון גאנץ פוילן און אין יאר 1364 אים אויף דאס נייע באשטעטיקט. שפעטער, אין 1367 געלאזט צוגעבן א באזונדערע „פריווילעגיע" פאר די יידן פון קליינפוילן. אין א ריי לעגענדעס, וואס זענען וועגן אים געבליבן, איז „קאזימיר דער גרויסער" פארגעשטעלט ווי א פראטעקטאר פון די יידן.

נישט געקוקט דערויף, וואס די יידן האבן גענאסן פון דער קעניגלעכער שוץ, איז זיי אין דער זעלבער צייט אויסגעקומען איבער-צולעבן א גאנצע ריי פאגראמען. וועגן ס'איז אויסגעבראכן די שרעקלעכע עפידעמיע „דער שווארצער טויט", האבן צוישן די פאלקען זיך פארשפרייט קלאנגען, אז די מגפה נעמט זיך דערפון, וואס די יידן פארסמען די ברונעמס. מיטן דאזיקן געווער האט די דעמאלטיקע פוילישע-בירגערלעכע רעאקציע — און שפעטער אויך די דייטשן אין פוילן — געקעמפט קעגן די יידישע קאנקורענטן זייערע. אט די מעטאדן וועלן זיך נאך דעם נישט איין מאל נאך איבער-חזרן.

The king Kazimierz the Great (1333—1370), appreciating the role which the Jews could render to Polish commerce by exporting agricultural products and augmenting the royal revenues, extended the validity of the Statute of Kalisz to the Jews in all of Poland and in 1364 confirmed it again. In 1367 he gave separate privileges to the Jews in Malopolska. There are several legends celebrating Kazimierz the Great as the protector of Jews. In spite of the royal protection, Jews of that time experienced several pogroms (at the time when the pest, so-called "Black Death", came to Poland, legends were created — could it be otherwise? — that the Jews had poisoned the wells, etc. The bourgeoisie—at that time and long afterwards of German origin—used this accusation as an arm against Jewish competition; these methods were to be used again and again).

המלך קזימיר הגדול (1333 — 1370) העריך את התפקיד החשוב, שממלאים היהודים ביצירת שווקים לתוצרת החקלאית הפולנית ובפיתוחו של הסחר הפולני, המגדיל את הכנסות האוצר, והוא הרחיב את „תקנון קאליש" על יהודי פולין כולה. בשנת 1364 אישר מחדש את התקנון. בשנת 1367 הוסיף עליו „זכות" מיוחדת בשביל יהודי גליציה (פולין הקטנה).

בהבה מן האגדות שנרקמו סביבו מתואר קזימיר הגדול כמגנם של היהודים.

על אף חסותו של המלך עברו על היהודים באותו תקופה הרבה פוגרומים. כשפרצה „המגפה השחורה", התפשטה השמועה בין הפולנים כי היהודים הרעילו את הבארות ועל ידי כך גרמו למגפה.

הריאקציה האזרחית הפולנית, שבתקופה ההיא, השתמשה בנשק זה פאחד מאות בשנים ושיטת מלחמה זאת ביהודים הלכה ונשנה זה פאחד מאות בשנים ושיטת מלחמה זאת ביהודים הלכה ונשנה פעמים אין ספור.

Król Kazimierz Wielki (1333-1370), doceniając rolę jaką Żydzi mogą oddać handlowi krajowemu w wywozie produktów rolnych i powiększeniu dochodów królewskich, rozszerzył „Statut Kaliski" na Żydów całej Polski; w roku 1364 zatwierdził go ponownie. W 1367 nadał oddzielny „przywilej" Żydom Małopolski. Zachowało się szereg legend, sławiących Kazimierza Wielkiego jako protektora Żydów.

Mimo opieki królewskiej, przeżyli Żydzi w tym czasie szereg pogromów. (Gdy Polskę nawiedziła zaraza tak zwanej „czarnej śmierci", przedostały się również legendy — jakżeby nie! — że Żydzi zatruwają studnie i t.d. Tą bronią mieszczaństwo — wtedy i długo jeszcze niemieckie — walczyło przeciw żydowskim konkurentom; metody powyższe będą się powtarzać).

Casimiro el Grande, rey de Polonia (1333-1370) apreciando los servicios que los Judíos pudieren prestar a la exportacion de productos de agricultura polaca, aumentando, de esta manera, los ingresos de la tesoreria real, extendió los privilegios del « Estatuto de Kalisz » sobre los Judíos de toda la Polonia. — Muchas leyendas que celebran Casimiro el Grande como protector de Judíos, se conservaron hasta nuestros dias.

1) Le roi Kazimierz Wielki (Casimir le Grand) (1333-1370) ; 2) Casimir le Grand octroie des privilèges aux Juifs (tableau d'Alexander Lesser) ; 4) Le tertre (tombeau) d'Esther (maitresse attribuée par la légende à Casimir le Grand) à Lobzow, près de Cracovie.

1, קעניג קאזימיר דער גרויסער, (1333 — 1370). 2, קאזימיר דער גרויסער גיט יידן פריווילעגיעס (בילד פון אלעקסאנדער לעססער). 4, אסתרקעם קבר, (לויט דער לעגענדע : די געליבטע פון קעניג קאזימיר דעם גרויסן,) אין לאבזאוו, נעבן קראקע.

1) King Kazimierz the Great (1333-1370) ; 2) Kazimierz the Great granting rights to Polish Jews (painting by Aleksander Lesser) ; 4) Burial mound of Esther (legendary favorite of Kazimierz the Great) in Lobzow near Cracov.

1) Król Kazimierz Wielki (1333-1370) ; 2) Kazimierz Wielki nadaje przywileje Żydom polskim (obraz Aleksandra Lessera) ; 4) Kopiec (grób) Esterki (legendarnej faworyty Kazimierza Wielkiego) w Łobzowie pod Krakowem.

1, Rey Casimiro el Grande (1333-1370). 2, Casimiro el Grande otorga privilegios a los Judios polacos (pintura de Aleksander Lessear). — 4, Tumba de Esterka, (favorita legendaria del rey Casimiro el Grande), en Lobzow, cerca de Cracovia.

1. המלך קזימיר הגדול (1333—1370);
2. המלך קזימיר הגדול מעניק ליהודים זכויות מיוחדות (תמונה מאת אלכסנדר לסר);
4. קברה של אסתר'קה (לפי האגדה אהובתו של המלך קזימיר הגדול) בלובזוב, ליד קרקוב.

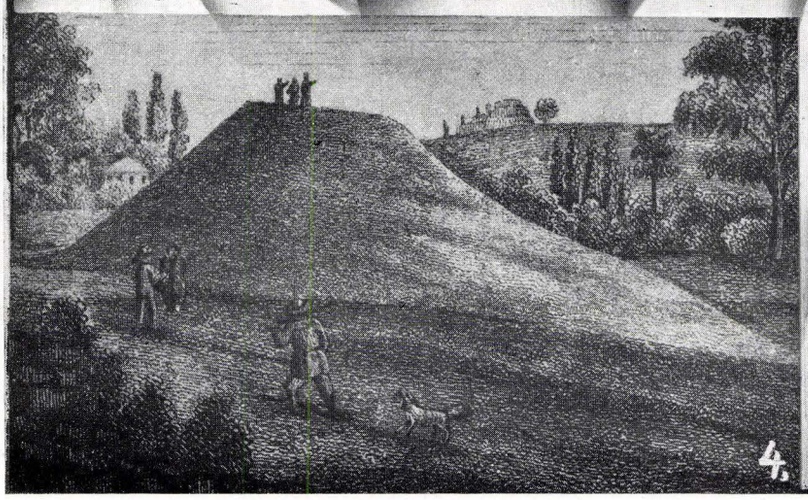
1.

2.

3.

4.

AU cours de la première moitié du XVIe siècle, c'est principalement grâce aux Juifs que le trafic commercial de la Pologne avec la ville de Gdansk « connut — comme le constate le dr. L. Koczy — un essor nouveau ». Entre 1550 et 1572, les Juifs engagés au service du roi de Pologne (« Iudaei regii », « Iudaei servitores regii ») prennent en mains tout le trafic avec cette ville. Après le rattachement de la Courlande au royaume de Pologne, ce sont les négociants juifs (l'acte d'incorporation de 1561 en parle déjà en les qualifiant d'intermédiaires) qui, se présentant bientôt sur les marchés de Riga, assurent la liaison entre les débouchés de la mer Baltique (il faut citer aussi les villes de Koenigsberg et de Kowno) et la Pologne.

Les Juifs de Poznanie et de Cracovie ne se contentent pas d'entretenir un trafic intense avec les grands centres de l'Empire d'Allemagne comme Hambourg, Francfort-sur-le-Main et Leipzig, mais parviennent à nouer des relations directes avec les républiques de Venise et de Florence.

1) Commerçants juifs transportant à Gdansk grains et bois de terres polonaises (Miniature de A. Szyk) ; 2) Médecins juifs envoyés par Joseph, prince Nakos, au roi Sigismond Auguste pour soigner son épouse Barbara Radziwil (A. Szyk) ; 3) Une page du statut du Consistoire juif de Cracovie (1595) ; 4) Traité de 1485 entre les notables juifs et la bourgeoisie de Cracovie concernant le commerce et l'artisanat permis aux Juifs (le plus ancien document en langue hébraïque conservé en Pologne) ; 5) Une page de l'édition de Cracovie de « Sigerot » (1597), roman de chevalerie ; 6) Invitation au mariage, fin du XVIIe ou début du XVIIIe siècle.

1) Jewish merchants transporting corn and wood from Polish territories to Gdansk (Danzig), (miniature by A. Szyk); 2) Jewish physicians sent by Joseph, prince Nakos, to the Polish king Sigismond August, to cure his wife Barbara Radziwill (by A. Szyk); 3) A page from the statute of the Jewish Consistory of Cracow (1595); 4) Treaty of 1485, concluded between the Jewish notability and the citizens of Cracow, concerning the commerce and the craft allowed to Jews. (The old st document in the Hebrew language, conserved in Poland); 5) Page from the Cracow edition of the romance of chivalry «Sigerot» (1597); 6) Invitation to marriage, (end of the 17 th, or 18 th century).

1) Kupcy żydowscy, wożący zboże i drzewo z ziem polskich na Gdańsk (miniatura A. Szyka); 2) Lekarze żydowscy, przysłani przez Józefa, księcia Nakos, królowi Zygmuntowi Augustowi dla leczenia jego żony Barbary Radziwiłłówny (A. Szyk). 3) Strona ze statutu Kahału Krakowskiego (1595) ; 4) Umowa z 1485 r., zawarta między starszyzną żydowską a mieszczaństwem krakowskim w sprawie handlu i rzemiosła dozwolonego Żydom. (Najstarszy dokument hebrajski, dochowany w Polsce) ; 5) Strona z krakowskiego wyd. romansu rycerskiego „Sigerot" (z 1597) ; 6) Zaproszenie na ślub z końca 17-go lub początku 18-go wieku

1) סוחרים יהודים מובילים תבואה ועצים מפולין לגדנסק (דנציג) (זעירית של א. שיק; 2) רופאים יהודים שנשלחו ע"י יוסף, נסיך נאקום, למלך הפולני זיגמונט-אויגוסט, בכדי לרפא את אשתו ברברה רדזיביל; 3) דף התקנון של קהילת קרקוב (1595); 4) הסכם משנת 1485 בין יהודים ואזרחי קרקוב על מתן רשות מסחר ומלאכה ליהודים.(זהו המיסמך העברי העתיק ביותר שנשמר בפולין); 5) עמוד של ההוצאה הקרקובית של רומאן האבירים „סיגרת" (1597); 6) הזמנה לחתונה (סוף המאה ה-17 התחלת המאה ה-18).

1) Comerciantes judíos transportan trigo y leña de territorios polacos a Gdansk (miniatura de A. Szyk); 2) Médicos judíos enviados por el príncipe Joseph de Nakos al rey Segismundo Augusto de Polonia para curar a su mujer Barbara Radziwill (de A. Szyk); 3) Página del Estatuto del Consistorio Judío de Cracovia (1595); 4) Tratado de 1485, concluido entre los notables judíos y los ciudadanos de Cracovia sobre el comercio y el artesanado permitidos a los Judíos. (El más viejo documento en lengua hebrea, conservado en Polonia); 5) Página de la edición de Cracovia de «Siregot», romanza de caballería (1597); 6) Invitación a la boda (fin del 17-o o 18-o siglo).

דער פוילישער האנדל מיט דאנציק — שטעלט פעסט דער באווסטער פוילישער היסטאריקער ל. קאטשע — „האט דערגרייכט א געוואלטיקן מאסשטאב" אין דער ערשטער העלפט פון 16טן יאר-הונדערט, הויפטזעכלעך אדאנק די יידן.

די גרעסטע סוחרים, וואס זענען געשטאנען אין נאענטע האנדל-באציאונגען מיט דאנציק, זענען געווען יידן, וואס האבן געפירט מסחרים אין דיסט פונעם קעניג (די אזוי-גערופענע „יודאעי רעגי", אדער „יודעעי סערוויטאָרעם רעגי").

נאכן איינגלידערן אינפלאנט אין פוילן באוויזן זיך יידן אויפן וויסקער מארק. אינעם צונויפגענעטעלטן אקט פון צוזאמענגיסונג (אין 1561) ווערט גלייך אונטערגעשטראכן די ראל פון די יידישע סוחרים, וואס ווערן באשטימט אלס האנדל-פארמיטלער צווישן אינפלאנט און פוילן.

סוף 15-טן יארהונדערט טרעט אויך אריין אן אויפלעבונג אין די האנדל-באציאונגען, וואס האבן זיך איינגעשטעלט צווישן די פוילישע יידן מיט קרולעוויץ און קאוונע.

די יידן פון פוילן און קראקע שפארן אן ביז די גרויסע צענטערם אין דייטשלאנד (האמבורג, פראנקפורט אויפן-מיין, לייפציק) און שטעלן אויך איין דירעקטע האנדל-פארבינדונגען מיט ווענעציע און פלארענץ.

According to L. Kocze, Polish commerce with Gdansk developed greatly during the first half of the XVIth century, mainly thanks to the Jews. The biggest merchants with Gdansk in the period 1550—1572 were Jews, in the service of the king (so-called "Judaei Regii" or "Judaei-Servitores Regii"). After Poland annexed Inflanty, the Jews appeared at the market of Riga. Already in the Annexation Act (1561) Jewish merchants were mentioned as the commercial intermediary between Inflanty and Poland. At the end of the XVth century, the Jews also increased their commercial relationship with Krolewiec and Kowno.

The Jews of Poznan and Cracow established contacts with important German centres (Hamburg, Frankfurt-am-Main, Leipzig) and also had direct commercial relations with Venice and Florence.

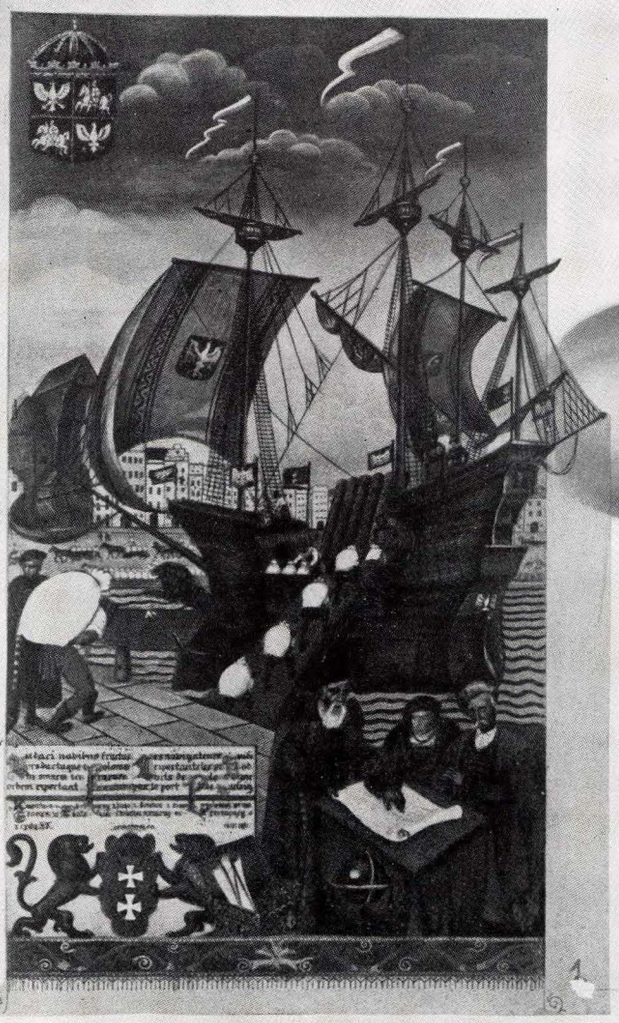
המסחר הפולני עם דנציג — כותב ההסטוריון הפולני הידוע ל. קוצ"ה — „גדל לממדים עצומים במחצית הראשונה של המאה ה-16 ביחוד בזכות היהודים.

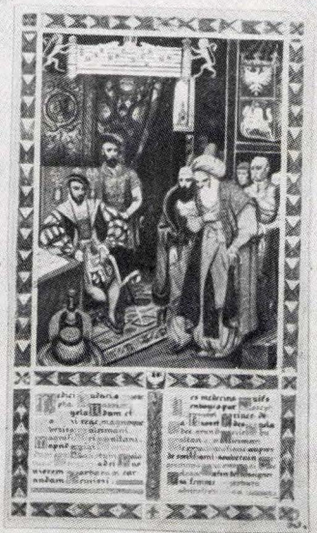
הסוחרים הגדולים ביותר שקיימו מסחר עם דנציג היו יהודים, הללו עשו את עסקיהם „בשרות המלך והיו קרויים „יודאי רגי", או „יודאי סרוויטורם רגי".

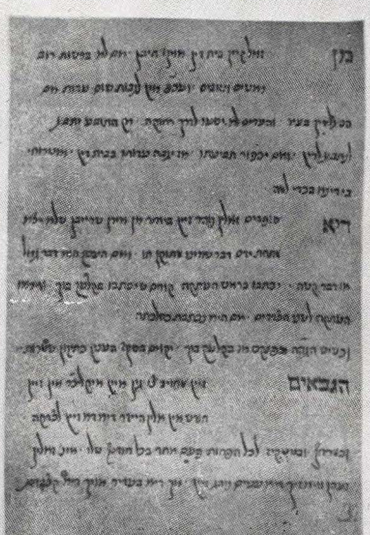
לאחר צרופה של אינפלנט לפולין מופיעים יהודים בשוק ריגה. באמנת הצירוף (1561) מודגש תפקידם החשוב של הסוחרים היהודים והם נתמנים למתווכים בין אינפלנט ופולין.

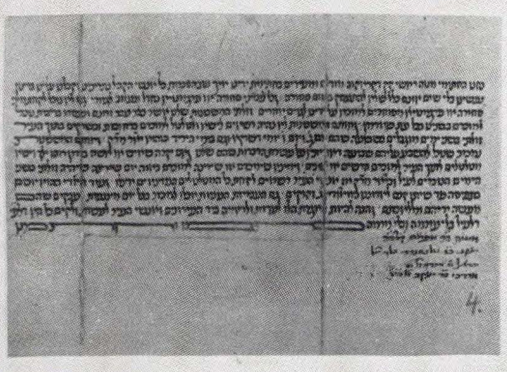
התעוררות רבה חלה בסוף המאה ה-15 בשיהודי פולין קשרו קשרי מסחר עם קניגסברג וקובנו.

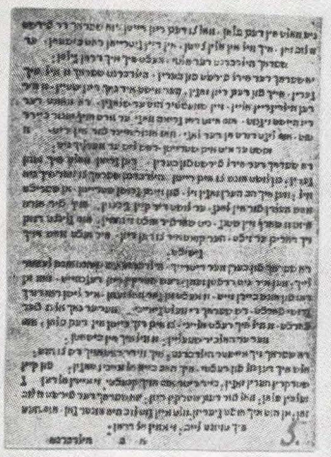
יהודי פוזנא וקרקוב חודרים ומגיעים עד למרכזים המסחריים הגדולים בגרמניה (המבורג, פרנקפורט ע"נ מיין, לייפציק) ומקיימים יחסי מסחר בלתי אמצעיים עם ונציה ופלורנציה.

CE sont les consistoires centraux qui, avec les consistoires-adjoints, formaient les bases de l'autonomie juive en Pologne. Au-dessus des consistoires, il y avait les « provinces », unions des consistoires d'un territoire, administrées par les diétines de province et les notables du territoire ; à leur sommet régnait la Généralité formée par la Diète générale et par le conseil des notables, élu parmi les membres de la Diète et ayant à sa tête un « maréchal principal ».

La Diète Générale se composait — comme le Sanhédrin historique — de 70 membres-délégués, élus par les diétines de province. Reconnue par l'Etat comme organe ayant pour tâche avant tout de répartir les impôts, la Grande Diète devait trancher de nombreux problèmes touchant la communauté juive de Pologne et de Lithuanie, tels que le système des consistoires, l'éducation de la jeunesse, les moyens de subsistance de la population, la bienfaisance, la lutte contre l'antisémitisme, la moralité, etc...

La Grande Diète était à la fois le symbole et l'organe de l'unité juive en Pologne.

דער הויפּט־יסוד פֿאר דער אויטאָנאָמיע, וואָס האָט געהערשט אין אינערלעבן יידישן לעבן האָבן געשאפן די קהילות און ביראטן, די קליינע „סיימען". איבער זיי זענען געווען די וועד־הקהילות פון די גרעסערע ישובים מיט די קהילה־ראטן פון א גאנצע ריי באזונדערע ראיאנען, וואָס יעדער פון זיי האָט געהאט זיין אייגענע פֿראָווינצער גמינה, אדער „סיים". אין שפּיץ פון די אלע קהילות איז געשטאנען דער וועד־ארבע־ארצות, וואָס האָט געציילט (ווי אמאל דער סנהדרון) 70 מיטגלידער־דעלעגאטן, וואָס זענען אויסגעקליבן געוואָרן דורכן קהל פון די קלענערע ישובים.

דער וועד־הקהילות, וואָס האָט איינגעמאָנט פאר דער רעגירונג די שטייערן ביי דער יידישער באפעלקערונג, האָט אויך באַהאנדלט א גאנצע ריי ענינים, וואָס זענען געווען נוגע דעם פוילישׁ־ליטווישן יידנטום (קהילה־פירונג, דערציאונג, פֿרנסה־קוואלן, גמילת־חסדים, חתונות, מאָראל, קאמף קעגן אנטיסעמיטישע קאמפאניעס אאז"ו). די דאָזיקע קהילות זענען געווען דער איניהייטלעכער אויספיר־אָרגאן און דער סימבאל פון דער אייניקייט, וואָס האָט געהערשט אין יידישן לעבן.

At the basis of the internal Jewish autonomy were the Kehillahs; above them were the "Provinces" or unions of several Kehillahs of different regions with "Provincial Parliaments" and its "leadership"; at the top of the hierarchy there was the Jewish "General Parliament" or "Vaad General' and its elected leadership with a general marshal at its head. The "General Parliament" comprised (as once ago, the Sanhedrin) 70 members—delegates, elected by the "Provincial Parliaments". It was mainly recognized by the king for collecting taxes and taking care of several questions concerning the "Lithuanian Polish Jewry": the administration of Kehillahs, education, sources of income, philanthropy, marriages, morality, the fight against anti-Jewish campaigns, etc. The "Vaah" was a symbol and an organ of unity.

הקהלות והמועצות היוו את היסוד העקרי לאוטונומיה בחיי היהודים בפולין והן נקראו בשם „הסיימים הקטנים". בישובים הגדולים יותר עמדו על אלו וועדי הקהלות עם מועצות הקהלות של מחוזים מיוחדים, כל אחד וקהלה מקומית משלו, או „סיים". בראש כל הקהלות עמד ועד ארבע־הארצות, שמספר חבריו היה שבעים (כמו של הסנהדרין הגדולה) והללו נבחרו על ידי תושבי הישובים הקטנים.

ועד־הקהלות גבה בשביל הממשלה את המסים אצל האוכלוסיה היהודית וכן טיפל בענינים שונים, שנגעו ליהדות פולין וליטא (הנהלת הקהלות, חינוך, מקורות פרנסה, גמילות חסדים, חתונות, מוסר, מלחמה בהסתה אנטישמית וכיוצא באלה) הקהלות היו המכשיר המוציא לפועל וסמל האחדות ששררה בחיי היהודים.

Podstawę autonomii wewnętrzno-żydowskiej tworzyły kahały z ,,przykahałkami''; nad nimi były ,,prowincje'' (ziemstwa) czyli związki kahałów poszczególnych dzielnic z ,,sejmikami prowincjonalnymi'' i ,,starszyzną ziemską''; szczytem była ,,Generalność Żydowska'' z ,,Sejmem generalnym'' (Waad generalny) i wyłoniona przezeń starszyzna ziem z ,,marszałkiem generalnym'' na czele. ,,Sejm generalny'' liczył (jak ongiś Sanhedryn) 70 członków-delegatów, wybieranych przez sejmiki prowincjonalne. Uznawany przez Rząd głównie dla wykonywania repartycji podatków, wielki ,,waad'' rozpatrywał również cały szereg kwestji, dotyczących żydostwa polsko-litewskiego (ustroju kahalnego, wychowania, źródeł zarobkowania, dobroczynności, małżeństw, moralności, walki przeciw kampaniom antyżydowskim it.d.). Był symbolem i organem jedności. W źródłach hebrajskich sejm ten nosi nazwę ,,Waad arba aracoth'' to jest ,,Rady czterech ziem'' (niekiedy — w związku z ilością reprezentowanych ziem — sejmem trzech lub pięciu ziem). Ostateczne wykrystalizowanie się tej organizacji nastąpiło w ciągu wieku XVI. ,,Złoty okres'' wielkiego ,,Waadu'' przypada na lata 1580-1648. W okresie 1580-1623 sejm generalny zbierał się co roku, zwykle w Lublinie (niekiedy w pobliskim Tyszowcu lub w Jarosławiu). Sejm żydostwa litewskiego przeważnie w Brześciu (niekiedy w Prużanach, Sielcu, Chomsku).

La base de la autonomía interior de los Judíos polacos consistía en los consistorios principales juntos con los subconsistorios. Los consistorios dependían de las « provincias », o uniones de consistorios de territorios particulares, administradas por las « dietas provinciales » y por los « notables del territorio ». En cima de esa jerarquía reinaba la « Generalidad Judía », formada por « la Dieta General » y por la « Junta de notables », elegida entre los miembros de la Dieta, con un « Mariscal general », como su presidente.

1, 2, 3, 4, 5) Le ghetto de Lublin ; 2) Le « couvent » où, dit-on, se réunissaient les Etats Généraux des Juifs de Pologne ; 3) La Porte « Juive » à Lublin.

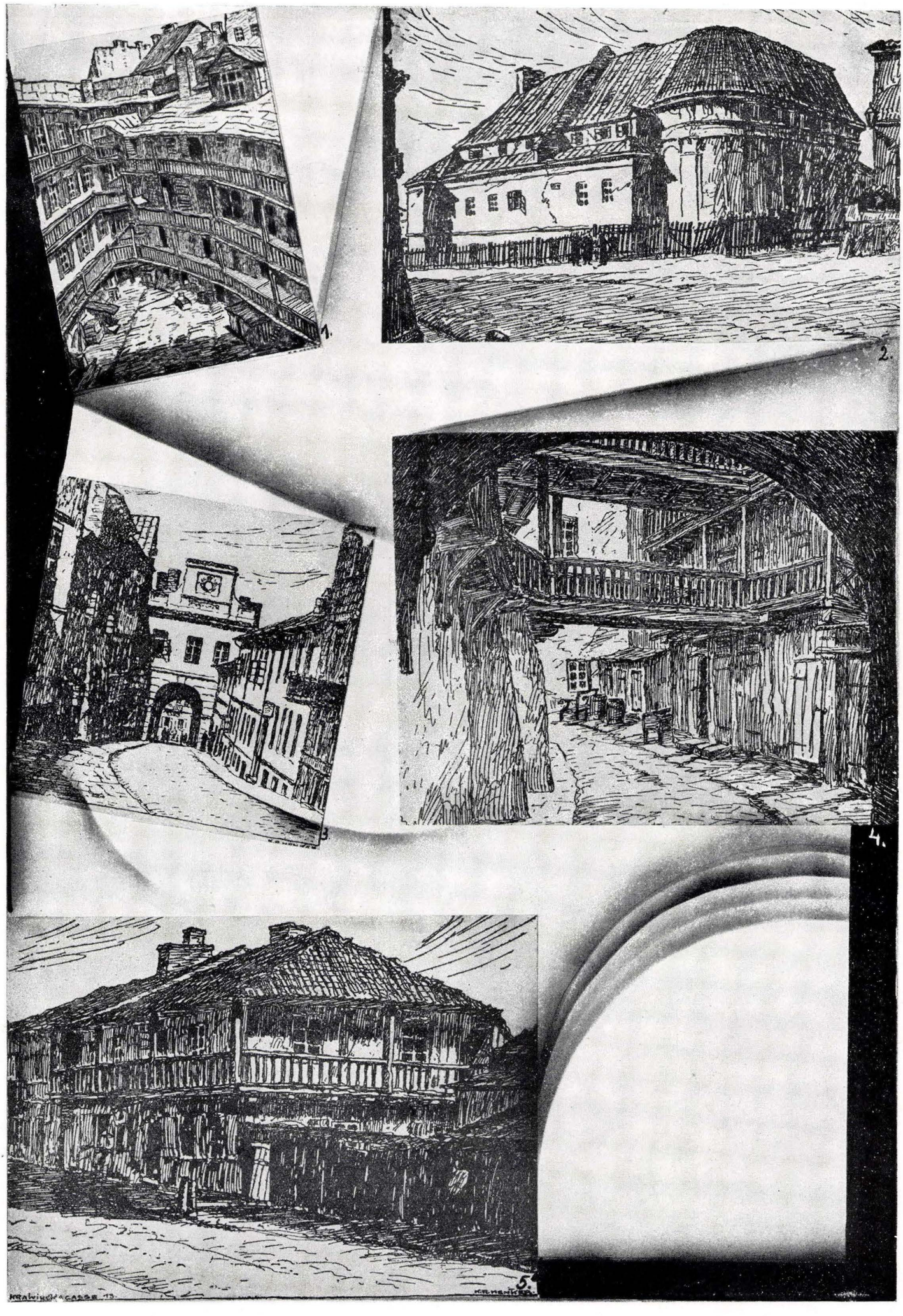
1, 2, 3, 4, 5, — פון יידישן געטא אין לובלין. 2, דער אזוי גערופענער „קלויסטער", ווו עס האָבן געזאָלט פֿאָרקומען די זיצונגען פון וועד ארבע הארצות. 3, דאָס „יידישע" טויער אין לובלין.

1, 2, 3, 4, 5) From Lublin Ghetto ; 2) So-called "monastery" where according to tradition sessions of a general Jewish assembly were supposed to be held ; 3) "Jewish Gate" in Lublin.

1, 2, 3, 4, 5) Z ghetta w Lublinie; 2) Tak zwany ,,klasztor'', w którym — według tradycji — miały się odbywać posiedzenia sejmu generalnego żydostwa polskiego; 3) Brama ,,Żydowska w Lublinie.

1, 2, 3, 4, 5) Vistas del ghetto de Lublin. 2) Edificio asillamado : « Convento », donde, según tradiciones, hubieran tenido lugar sesiones de la Junta General de los Judíos polacos. 3) « Puerta Judía » en Lublin.

1, 2, 3, 4, 5. מן הגיטו היהודי בלובלין; 2. הבנין המכונה „מנזר", שבו כאילו נתכנס „וועד ארבע הארצות" לישיבותיו; 3. השער „היהודי" בלובלין.

1.
2.
3.
4.
5.

AU cours des siècles naît en Pologne une littérature rabbinique riche et variée où se distinguent de nombreux érudits, commentateurs, polémistes éminents dont l'autorité en la matière va rayonnant dans toute l'Europe. Les « écoles » se succèdent les unes aux autres ; la passion polémique s'exprime dans les disputes idélogiques, souvent fort violentes.

אין משך פון עטלעכע יאָרהונדערטער נאָכאַנאַנד אַנטוויקלט זיך אין פוילן א רייכע רבנישע ליטעראַטור. ס'קומען אויף א באַרייטנדיקע צאָל אָנגעזעענע ערודיטן, מפרשים, פאָלעמיקער. מיט זייערע אויטאָריטעטע מיינונגען רעכנט מען זיך שטאַרק אין אויסלאַנד. עס טוישן זיך די „שיטות", ריכטונגען. עס קומען פאָר מחלוקתן און וויכוחים, וואָס טראָגן אָפט מאָל אפילו א פארביסענעם כאַראַקטער.

During the course of several centuries a very rich rabbinical literature was being developed in Poland and many outstanding erudites, commentators and polemists become known and were considered as authorities in this abroad also. The schools of thought were changing, intellectual fights and polemics, often sharp, were taking place.

במשך של מאות בשנים נוצרה בפולין ספרות רבנים עשירה. קמו למדנים גדולים, מפרשים ובעלי פלפול. יהודי חו"ל התחשבו בדעתם המוסמכת של גדולי התורה בפולין. הלכי הרוח וה„שיטות" התחלפו לסירוגים; פרצו מחלוקות ופלוגתות, שלעתים קרובות הגיעו לידי שנאת אחים.

W ciągu szeregu wieków rozwija się w Polsce bogata literatura rabiniczna, wydając licznych i wybitnych erudytów, komentatorów, polemistów, którzy stają się autorytetami w tej dziedzinie również zagranicą. Zmieniają się ,,szkoły'', toczą się walki i polemiki często bardzo zaciekłe.

Durante varios siglos se desarolla en Polonia una riquísima literatura rabínica, en la cual se distinguen numerosos eruditos, comentatores, polemistas, cuyos autoridad se extiende también sobre los paises extranjeros. Se suceden « escuelas », hay polémicas y luchas, a menudo muy violentes.

1) Edels Machorsza (1560-1631) d'après une estampe viennoise de 1814) ; 2) Vignette de l'ouvrage « Tur Jore Dea » (Lublin 1635) ; 3) R. Elli gaon de Vilno ; 4) R. Akiba Eger (1761-1837) ; 5) R. Salomon Eger (1783-1852).

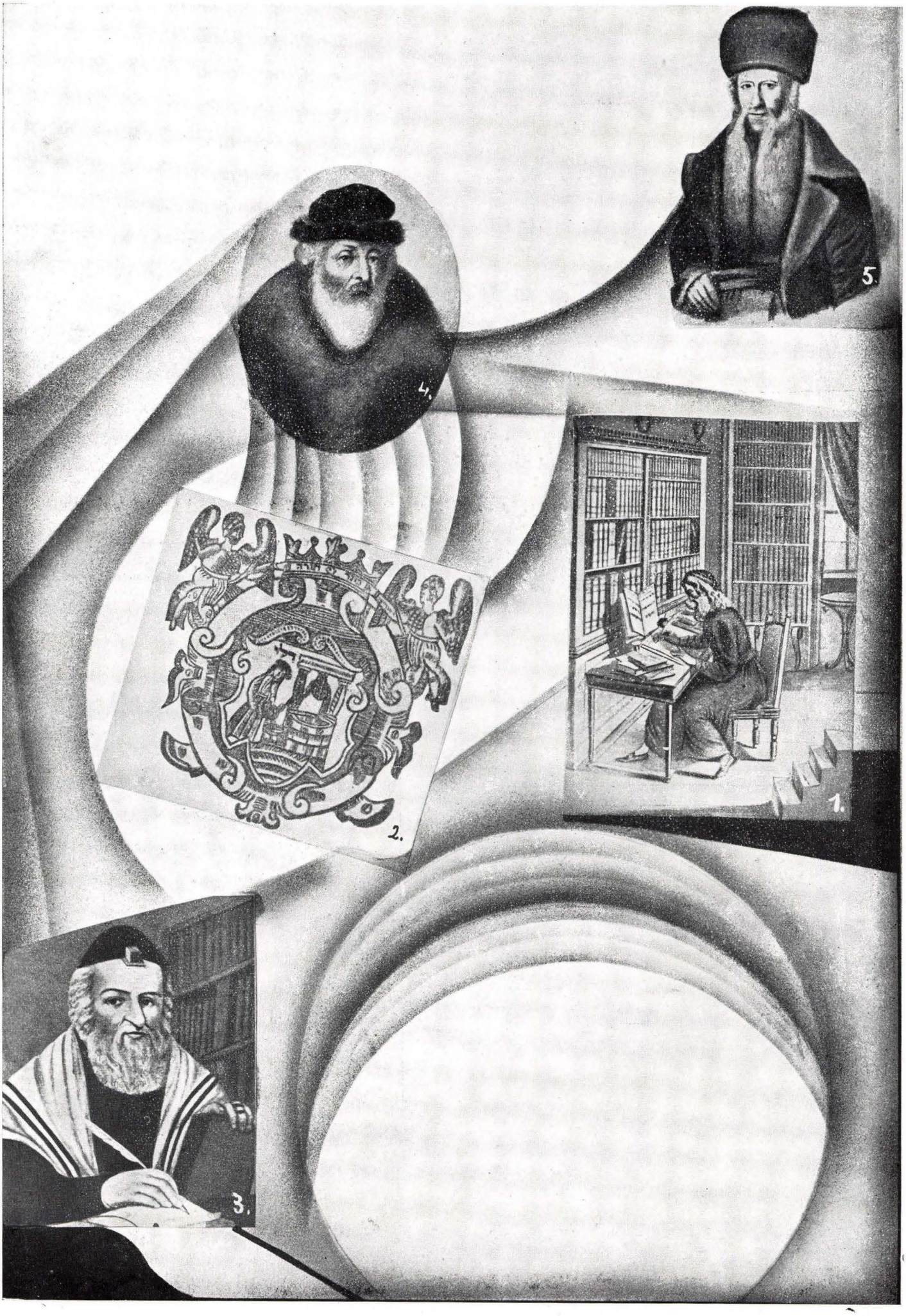
1, מהרש"א, (1560 — 1631, לויט א ווינער שטיך פון 1814). 2, א וויניעטע פון „יורה דעה", (לובלין 1635). 3, ר' אליהו דער וויל-נער גאון. 4, ר' עקיבא איגר (1761 — 1837). 5, ר' שלמה איגר (1783 — 1852).

1) Edels Machorsza (1560-1631) (after engraving from Vienna 1814) ; 2) Vignette from the work of "Tur Yore Dea" (Lublin 1635) ; 3) R. Elli, gaon from Vilna ; 4) R. Akiba Eger (1761-1837) ; 5) Solomon Eger (1783-1852).

1) Edels Machorsza (1560-1631) (wdł. sztychu wiedeńskiego z 1814) ; 2) Winieta z dzieła ,,Tur Jore Dea'' (Lublin, 1635) ; 3) R. Elli, gaon z Wilna ; 4) R. Akiba Eger (1761-1837) ; 5) R. Salomon Eger (1783-1852).

1, Edels Machorscha (1560-1631), (según una estampa de Viena, 1814). — 2, Viñeta de la obra de « Tur Jore Dea » (Lublin, 1635). 3, R. Elli, « gaon » de Wilno. — 4, R. Akiba Eger (1761-1837). 5, R. Salomon Eger (1783-1852).

1. המהרש"א (1560-1631, לפי תחריט וינאי משנת 1814);
2. תיוג מ„יורה דעה" (לובלין 1635);
3. הגאון מוילנה ר' אליהו;
4. ר' עקיבא איגר (1761-1837);
5. ר' שלמה איגר (1783-1852).

5.
4.
1.
2.
3.

L'ETUDE de la Kabbale et du Zohar va favoriser les tendances mystiques, les profonds courants d'idées messianiques. On commence d'autre part à publier des ouvrages en yiddish, point de départ d'une littérature laïque promise à un bel avenir.

דאָס אָפגעבן זיך מיט קבלה אין זוהר האָב פארטיפט די מיסטישע טענדענצן און משיחישע באוועגונגען. פון דער אנדערער זייט איז דאָס באווייזן זיך פון די ערשטע אויסגאבן אין דער יידישער שפראך שוין געווען אן אָנזאָג פון דער פאָטענציעל רייכער וועלט. לעבער קולטור, וואָס וועט זיך שפעטער אַנטוויקלען אין דער דאָזיקער שפראך.

The studies of "Kabbala" and "Zohar" deepened the mystical tendencies and masonic movements. On the other hand, publications in Yiddish lay a foundation for a future rich, secular language.

לימודי הקבלה והזוהר מגבירים את המגמות המסטיות והתנועות המשיחיות. מצד שני משמשת הוצאתם הראשונה של ספרים באידית אות מבשר לאפשרות צמיחתה של ספרות חילונית באותה השפה.

Studium ,,Kabały'' i ,,Zoharu'' pogłębia tendencje mistyczne i ruchy mesjonistyczne. Z drugiej strony, wydawnictwa w języku żydowskim dają początek bardzo bogatej w przyszłości literaturze świeckiej w tym języku.

El estudio de la « Cabala » y del « Zohar » está profundizando tendencias místicas y corrientes mesiánicas. De otra parte empiezan publicarse obras en lengua judía, principiando el desarollo de una riquisima literatura laica del porvenir.

1) Amulette contre la peste ; 2) Le nom de Jéhova tracé en caractères magiques ; 3) Le livre « Zohar », édité à Lublin (1623) ; 4) Une page du manuscrit médiéval contenant une paraphrase poétique des livres de Samuel en yiddisch ; 5) La page portant le titre du « Maase-Buch » (édition de 1602).

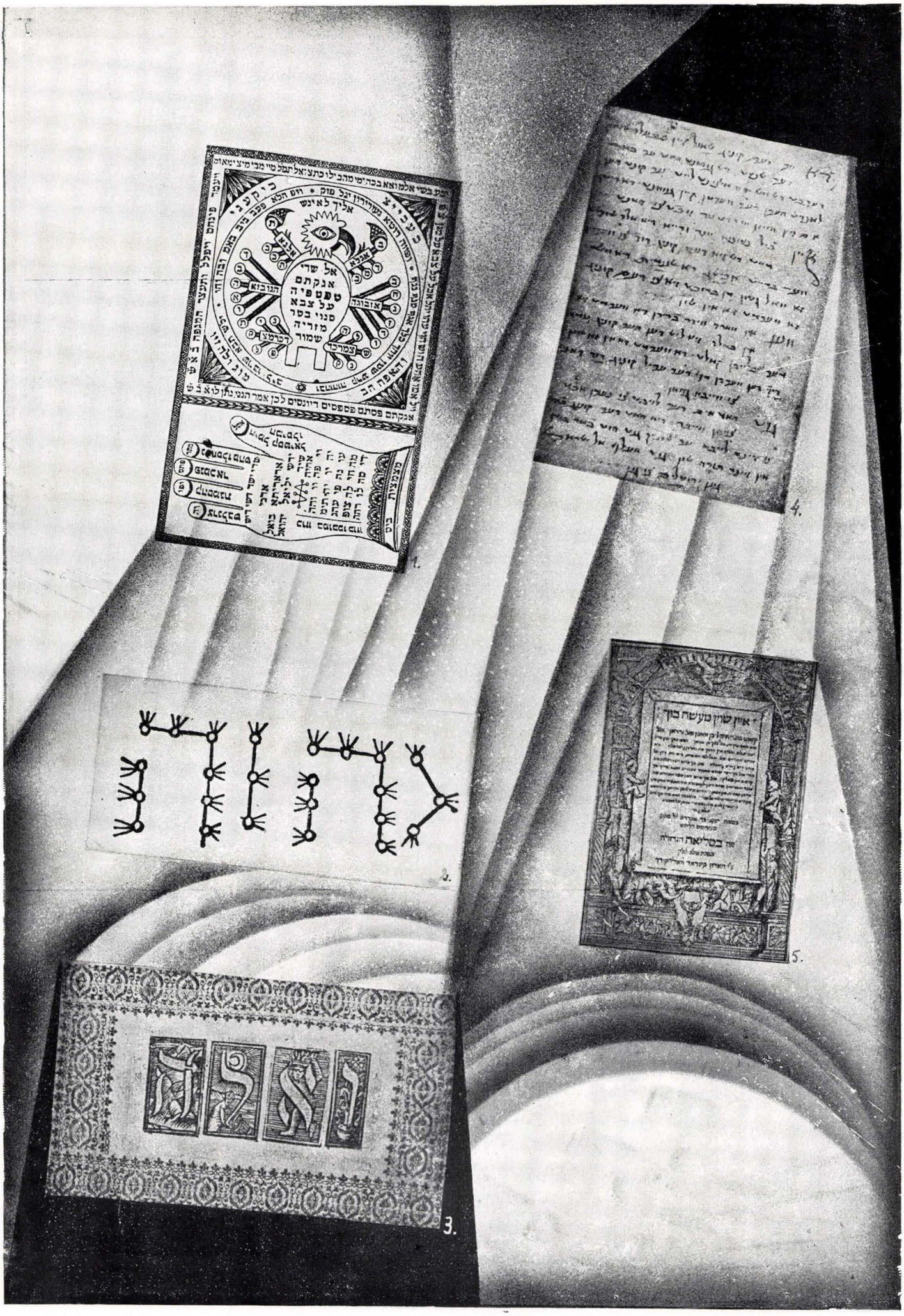
1, א קמעה קעגן מגפה. 2, גאָט נאָמען געשריבן מיט מאגישער שריפט. 3, א לובלינער אויסגאבע פון „זוהר" (1623). 4, א זייטל פון שמואל-בוך אין יידיש. 5, דאָס שער-בלאָט פון „מעשה בוך", (1602).

1) Amulet against pestilence ; 2) The name of Yehovah written in magical formula ; 3) From the book "Zohar" Lublin edition (1623) ; 4) Page of a mediaeval manuscript, containing a poetic paraphrase, in Yiddish, from the "Book of Samuel" ; 5) Title page of edition of "Maase Buch".

1) Amulet przeciw zarazie; 2) Imię Jehowy, pisane wzorem magicznym; 3) Z wydania lubelskiego księgi ,,Zohar'' (1633); 4) Stronica średniowiecznego rękopisu, zawierającego poetycką parafrazę ksiąg Samuela w języku żydowskim; 5) Karta tytułowa wydania ,,Maase-Buch'u'' (1602).

1, Amuleto contra la peste. — 2, Nombre de Yehova escrito en una fórmula mágica. — 3, Del libro « Zohar », edición de Lublin (1633). — 4, Página de un manuscrito medioeval que contiene una paráfrasi poética, en lengua judía, de los libros de Samuel. — 5, Página titular de la edición de « Maase-Buch », (1602).

1. קמיעה לשמירה מפני מגפה;
2. יהוה כתוב בכתב מגי;
3. „זוהר", הוצאת לובלין (1623);
4. עמוד מספר שמואל באידית;
5. שער הספר „מעשה בוך" (1602).

C'EST au concile de 692 que l'Eglise Catholique a pour la première fois défendu aux chrétiens de faire appel aux médecins juifs ; cette prohibition fut renouvelée aux conciles de 1227, 1246, 1255, 1267, 1287, 1434. En même temps la concurrence, c'est-à-dire les médecins non-juifs se mirent à organiser des campagnes antisémites, à publier des pamphlets contenant les pires calomnies dirigées contre les praticiens juifs. Malgré cela, la vogue de ces médecins allait toujours croissant : les rois, les califes, les empereurs et même les papes (ne tenant pas compte des périodes d'antisémitisme) avaient comme médecins de cour des Juifs.

En Pologne, la situation était semblable. Ici aussi il y eut des campagnes organisées par les concurrents non-juifs, des vexations et des libellés calomniateurs. Cependant, les grands seigneurs, les prélats et, de Casimir Jagellon jusqu'à Etienne Batory, tous les rois de Pologne (entre autres Jean III, Sobieski et Stanislas-Auguste Poniatowski) engagèrent à leur service des médecins juifs.

Il vivait en Pologne des lignées célèbres de médecins et d'apothicaires juifs. Ils étaient forcés d'aller étudier à l'étranger ; ils allaient principalement en Allemagne et en Italie. Ces médecins étaient fréquemment appelés à occuper de hauts emplois dans les communautés, les « provinces » et furent même placés en tête de toute la collectivité juive de Pologne comme maréchaux de la « Diète des quatre provinces ». Leur activité scientifique a donné souvent des résultats fort appréciables.

דער קאַטוילישער „סאָבאָר" האָט (אין יאָר 962) געגרופן דער קרים־מלעכער באַפעלקערונג זיך נישט צו באניצן מיט די יידישע דאָקטוירים. די דאָזיקע גזירה האָט אָנגעהאלטן אויף די וויטערדיקע קאַטוילישע סאָבאָרן (אין די יאָרן : 1227, 1246, 1255, 1267, 1287 און 1434). גלייכצייטיק האָבן די קאָנקורענטן — די נישט־יידישע דאָקטוירים געפירט א העפטיקע קאַמפאניע קעגן די יידישע מעדיקער און ארויסגעגעבן שריפטן, וווּ זיי האָבן געדרוקט כלערליי נישטגעשטויגענע מעשות, וואָס האָבן געצילט צו קאָמפּראָמיטירן די יידישע מעדיקער. די אַלע שיקאַנעס און רדיפות האָבן פונדעסטוועגן קיין סך נישט געשאַדנט און דער צוטרוי פון דער קריסטלעכער באפעלקערונג איז וויטער געוואַקסן צו די יידישע דאָקטוירים, וואָס האָבן וויטער גענאָסן פון א גרויסער פּראָקטיק. אפילו אין דער ציט פון דער שטאַרקסטער רעאַקציע זענען ביי די קאַליפן און קסרים, פונקט ווי ביי די פויפסטן די הויפּט־דאָקטוירים געווען יידן.

אן ענלעכע לאַגע איז געווען אין פוילן. אויך דאָ האָבן די נישט־יידן, די קאָנקורענטן אָרגאַניזירט אָקציעס, שיקאַנירט און זיך ערע אויסגענאבן פארשפּרייט בילבולים קעגן די יידישע דאָקטוירים. און אויך דאָ האָבן די אדלליט, גייסטלעכע און אַלע קענינגן, אָנהייבנדיק פון קאזימיר יאַגעלאָנטשיק ביז באַטאָרי און די שפּעטערדיקע יאָן סאָביעסקי דער דריטער און סטאַניסלאַוו אוגוסט — אַלע האָבן זיי געהאט הויף־דאָקטוירים — יידן.

אין פוילן האָבן דאָן געלעבט א גאנצע רייַ אָנגעזעענע יידישע משפחות — דאָקטוירים און אפטייקערס. דער גרעסטער טייל פון זיי איז געווען געצווונגען צו שטודירן אין אויסלאַנד (צומיינסט אין איטאַליע און דייטשלאַנד). א סך האָבן פארנומען הויכע פּאָסטנס אין די פארשידענע אמטן און אפילו געשטאַנען אין שפּיץ פונעם פוילישן יידנטום — אין דער ראָל פון ראָשים פונעם וועד־ארבע־ארצות. א גרויסער טייל פון זיי האָט אויך געהאט פארדינסטן און געווען פארטראָטן אין דער וויסנשאפט.

The Catholic Church, already in its Council of Troyes (692), had forbidden the Christians to use the services of Jewish doctors; these interdictions were repeated at later Councils (1227, 1246, 1255, 1267, 1287, 1434). At the same time the non-Jewish physicians organized campaigns and published pamphlets in which the mentioned all possible nonsense and calumnies against the Jewish doctors. Cavils. In spite of that, the Jewish physicians enjoyed much success, and caliphs as well as the kings and popes used to have Jews as court physicians.

This was also true in Poland. And here also, compaigns organized by non-Jewish competitors, cavils and defamatory writings. But also here the religious and secular masters and, above all, every king from Kazimierz Jagiellonczyk to Batory, and of those who followed, Jan III Sobieski and Stanislas August had Jewish court physicians.

Several famous Jewish families of physicians and pharmacists lived in Poland (they were obliged to study abroad, mainly in

הנוסח העברי בדף 88.
The end on page 88.
Tekst polski na str. 88. *Texto español en la página 88.*

1) L'immeuble du Dr. Simcha Menachem de Jona, médecin de la cour du roi Jan Sobieski (Lwow) ; 2) Joseph del Medigo de Candie, philosophe et médecin (1591-1655), qui avait vécu un certain temps à la cour des princes Radziwill (d'après une estampe de 1629) ; 3, 4) Gravures illustrant l'ouvrage de Tobie Kohen, « Masej Tubia » ; 3) Deux paires de bœufs essayant de séparer les hémisphères de Magdebourg ; 4) L'organisme humain et l'installation d'une maison ; 5) Tobie Kohen, médecin juif de la fin du XVIIe, début du XVIIIe s. (estampe du XVIIIe s.).

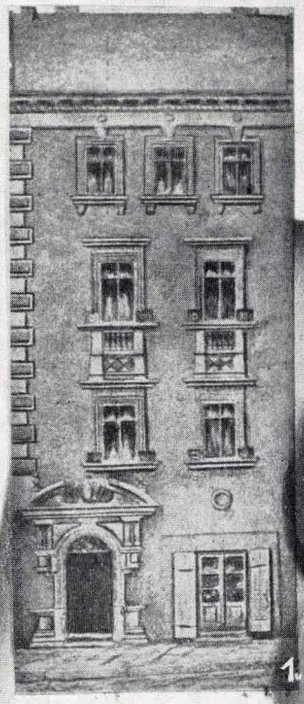
1, דאָם הויז פון דאָקטאָר שמחה מנחם דע יונה, הויף־דאָקטאָר פון קעניג יאן סאָביעסקי, (לעמבערג). 2, יוסף דעל מעדיגא פון קאנדיע, פילאָזאָף און מעדיצינער, (1655—1591) וועלכער האָט א געווייסע צייט געוויילט אין הויף פון די ראַדזיוויללס (לויט א שטיך פון 1629). 3, 4, אילוסטראַציעס פון טוביה כהנס „מעשי טוביה". 3, צוויי פּאָר אָקסן, וואָס פּרווון צעריסן די מאגדערבורגער האלבקויליך. 4, דער מענטשלעכער אָרגאַניזם און די שטוב-איינ־אָרדנונג. 5, טוביה כהן, דער יידישער דאָקטאָר אין 17-טן און 18-טן י. ה. (שטיך פון 18־טן י. ה.).

1) The house of Dr. Simcha Menachem de Yora, physician at the court of Jan Sobieski, Lvov ; 2) Yozef del Madiego from candia, philosopher and physician (1591-1655) who stayed for a time at the court of Radziwill (after engraving from 1629) ; 3, 4) Illustrations from work of Tobiasz Kohen : "Maasej Tubia" : 3) Two pairs of oxen striving to separate Magdeburg hemispheres ; 4) Human body and arrangement of a house ; 3) Tobiasz Kohen, Jewish physician from the turning point of 17th and 18th century (engraving from 18th century).

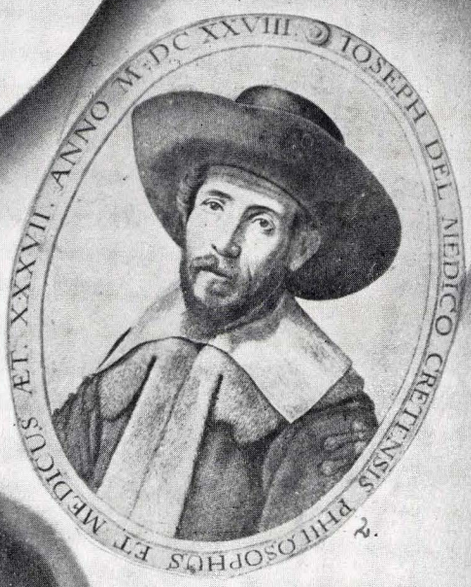
1) Kamienica dr. Simchy Menachema de Jona, nadwornego lekarza Jana Sobieskiego (Lwów, ul. Blacharska 19) ; 2) Józef del Medigo z Kandii, filozof i lekarz (1591-1655) bawił przez pewien czas na dworze Radziwiłłów (wdł. sztychu z 1629) ; 3, 4) Ilustracje z dzieła Tobiasza Kohena „Maasej Tubia" ; 3) Dwie pary wołów, siłące się rozerwać półkule magdeburskie ; 4) Organizm ludzki a urządzenie domu ; 5) Tobiasz Kohn, lekarz żydowski z przełomu XVII i XVIII wieku (sztych z XVIII w.).

1, Casa del dr. Simcha Menachem de Jon, médico de la corte del rey Jan Sobieski (Lwow, calle Blacharska, No 19). — 2, Jozef del Medigo de Candia, filósofo y médico (1591-1655), se detuvo un cierto tiempo a la corte de Radziwill, (según una estampa de 1629). — 3, 4, Ilustraciones de la obra de Tobias Kohen « Maasey Tubia ». 3, Dos pares de bueyes esforzándose de romper los hemisferios de Magdeburgo. — 4, Organismo humano y el arreglo de una casa. 5, Tobias Kohn, médico judío, entre el XVII-o y XVIII-o siglos, (estampa del 18-o siglo).

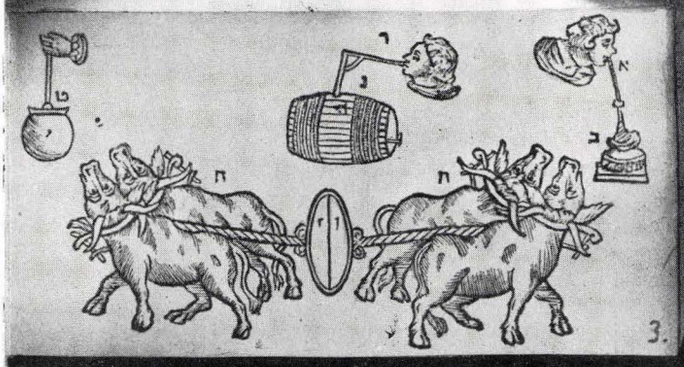
1. בית הרופא שמחה מנחם דה יונה, רופא החצר של המלך יאן סובייסקי (לבוב);
2. יוסף דל מדיגא מקנדיה, פילוסוף ורופא (1591-1655). עשה במשך זמן מסוים בחצר ראדזיביל (לפי תחריט משנת 1629);
3, 4. ציורים לספר „מעשי טוביה" מאת טוביה כהן;
3. שני צמדי שוורים מושכים בשני חצאי כדור מגדבורג;
4. גוף האדם וריהוטו של חדר מגורים;
5. טוביה כהן, רופא יהודי במאה ה־17 ו־18 (תחריט מן המאה ה־18).

1.

IOSEPH DEL MEDICO CRETENSIS PHILOSOPHUS ET MEDICUS ÆT. XXXVII. ANNO M.DC.XXVIII.

2.

3.

4.

5.

AU Moyen-Age, les Juifs habitent dans les grandes villes des quartiers divers ; d'habitude la plupart d'entre eux se fixe de leur propre gré dans la même rue ou le même quartier. C'est au XVe siècle que se pose d'une manière aiguë la question d'une « rue juive » **(Judengasse)** qui se résout vers la fin du siècle par la claustration des Juifs dans l'espace d'une ou de plusieurs rues qu'on appelle couramment « quartier juif » ou ghetto.

Il y eut deux genres de ghettos : a) au centre de la ville, d'ordinaire avec une sortie sur le marché central (type existant à Poznan, Gniezno, Lwow et Wilno) ; b) quartier formant une cité à part, telle la « cité juive » de Kazimierz où se fixèrent les habitants juifs de Cracovie.

Dans ces « cités juives », les rues, du fait de l'espace restreint et infranchissable, étaient étroites et sales, ce qui favorisait les épidémies. Bâties en grande partie en bois, elles étaient facilement la proie des flammes.

Malgré l'accroissement de la population, l'agrandissement du ghetto était sévèrement prohibé. C'est pourquoi souvent dans une seule pièce, séparée par des cloisons, végétaient plusieurs familles nombreuses. Seuls les riches bourgeois avaient les moyens de posséder un appartement ou une maison particulière ; ces demeures, d'une belle architecture et ornées de bas-reliefs, étaient quelquefois des véritables petits palais.

1) Les rues Boimow et Szklarska à Lwow (maisons du XVe et XVIe s.) ; 2) Le côté Est de la rue Blacharska (rue « Juive ») à Lwow, avant sa démolition en 1907 ; 3) Anciennes boutiques juives (maison démolie, au 20, rue Blacharska à Lwow) ; 4) Maison du patricien juif Salomon Frydman, 34, rue Boimow à Lwow ; 5) Ruelle juive avec le temple de la Rose d'Or (dessin d'Odo Dobrowolski).

1, באַים-גאַם און שקלאַרסקא-גאַם אין לעמבערג. (בנינים פון 15-טן און 16-טן יאָרהונדערט). 2, די מזרחדיקע זייט פון דער בלאַכאַרסקא-גאַם, („יידישע גאַם") אין לעמבערג, אין דער זי איז צעשטערט געוואָרן אין יאָר 1907. 3, פאַרצייטישע יידישע קראָמען (אין דער צעשטערטער בלאַכארסקא-גאַם, אין לעמבערג). 4, דאָם הויז פון יידישן נגיד שלמה פרידמאן (באַים-גאַם 34, אין לעמבערג). 5, א יידיש געסל נעבן דער שול פון דער גילדערנער רויזע. (קרייד-צייכענונג פון דאברא־וואַלסקי).

1) The street of Boimow and Szklarska in Lvov (buildings from 15th and 16th century) ; 2) East part of the street Blacharska ("Jewish") in Lvov before its destruction in 1907 ; 2) Ancient Jewish stalls from destroyed house on Blacharska street No. 20 in Lvov ; 4) The house of a Jewish patrician Salomon Frydman (Lvov Boimowa Street 34) ; 5) A Jewish lane behind the synagogue Zlota Roza (crayon-sketch by Odo Dobrowolski).

1) Ulica Boimów i Szklarska we Lwowie (zabudowania z wieku XV i XVI) ; 2) Wschodnia strona ul. Blacharskiej („Żydowskiej") we Lwowie, przed jej zburzeniem w 1907 ; 3) Dawne kramy żydowskie (ze zburzonego domu przy ulicy Blacharskiej Nr 20, we Lwowie ; 4) Dom patrycjusza żydowskiego Salomona Frydmana (we Lwowie, ul. Boimów 34) ; 5) Zaułek żydowski za bóżnicą Złotej Róży (rys. kredką, Odo Dobrowolski).

1, Calle de Boim y Szklarska en Lvov (casas del XV-o y XV-o siglos). — 2, Lado oriental de la calle Blacharska (antes « Judía ») en Lvov, antes de su destrucción en 1907. — 3, Viejas tiendas judías en Lvov. — 4, Casa de un patricio judio, Salomon Frydman, (en Lvov, calle de Boim, 34). — 5, Callejuela judía detrás la sinagoga de « Zlota Roza » (« Rosa de Oro ») (dibujo de lapiz de Odo Dobrowolski).

1. רחוב בוים ורחוב שקלרסקה בלבוב (בנינים מן המאה ה־15 וה־16);
2. הצד המזרחי של רחוב בלכארסקה („הרחוב היהודי") בלבוב לפני שנהרס בשנת 1907;
3. חנויות יהודיות (ברחוב בלכארסקה ההרוס);
4. ביתו של הנגיד היהודי שלמה פרידמן (רחוב בוים 34, לבוב);
5. סמטה יהודית ליד בית הכנסת של „גילדענע רויזע" (ציור גיר מאת דובר־בולסקי).

אינעם מיטלאלטער האָבן די יידן געווויינט אין פאַרשידענע שטאָטטיילן. די מערהייט האָט זיך געוויינטלעך באַזעצט אייגנווילליק אינער נעבן צווייטן — בשכנות פון דער זעלבער גאַס, אָדער אין זעלבן קווארטאל.

אין 15טן יאָרהונדערט האָבן די אנטיסעמיטן אָנגעהויבן דעם קאַמף בכדי צו שאַפן די „יידישע גאַס", וואָס האָט זיך ביים סוף פון זעלבן י"ה געענדיקט מיטן צונויפדריקן די יידן אין איין גאַס, אָדער אין עטלעכע גאַסן, וואָס האָבן מיט זיך פאַרגעשטעלט דעם יידישן פערטל.

אַזעלכע געטאָס זענען געווען צווייערליי : אין סאַמע מיט שטאָט, וואָס איז ארויסגענגען אין מאַרק אַרײַן (אין פּויזן, גנעזן, לעמבערג, ווילנע, קראָקע אין דעם ערשטן פּעריאָד) און אַזא, וואָס איז געווען אַן אָפּגעשלאָסענע שטאָט פאַר זיך, ווי צום ביישפּיל, די „יידישע שטאָט" אין קוזמיר, ווו די קראָקעווער יידן האָבן זיך גע־האָט באַזעצט.

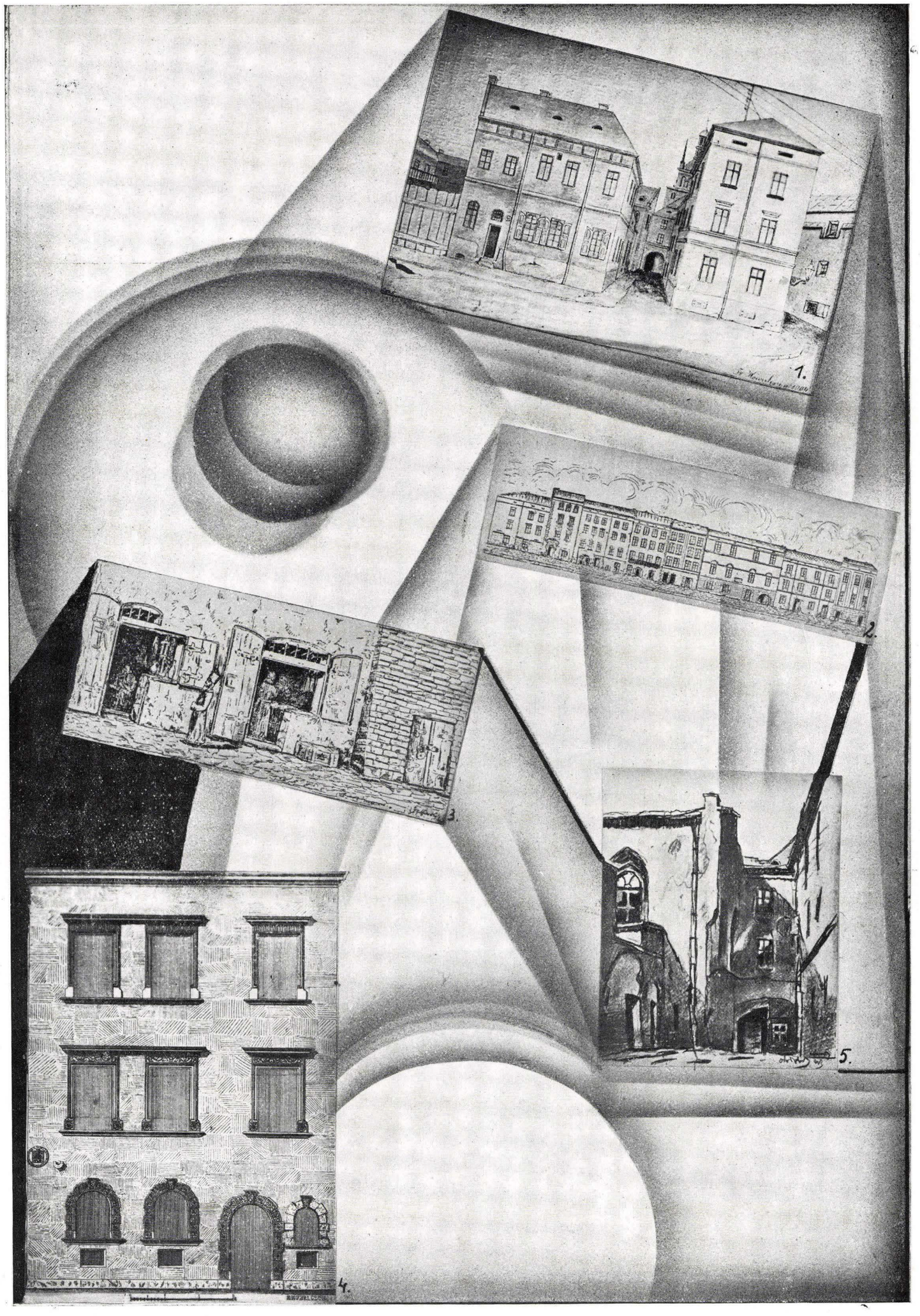
צוליב באַגרענעצטן שטח, וואָס די „יידישע שטאָט" האָט פאַר־נומען, האָט אין די קלייניע שמאָלע געסלעך געהערשט אַן ענגשאפט און שמוץ, וואָס האָט גורם געווען אָפּטע עפּידעמיעס. נישט זעלטן זענען די היצערנע הייזער אוועק מיטן פלאַם, צוליב די שריפות, וואָס האָבן אויסגעבראָן דורך א ליאַדע אומפאַרזיכטיקייט.

לויטן געזעץ איז געווען שטרענג פאַרווערט אויסצובריטערן דעם יידישן קוואַרטאַל. און מיטן צווואָקס פון דער באַפעלקערונג איז כסדר געשטיגן די ענגשאַפט. אין איין צימער, וואָס איז געווען דורכגעטיילט מיט א ליילעך, האָבן געווויינט עטלעכע פאַרפעלקער מיט קינדער. בלויז די רייכע פאַטריציער האָבן זיך געקאָנט דער־לויבן צו האָבן גרויסע און באקוועמע דירות און אפילו גאנצע הויזער. געווען אויך אַזעלכע, וואָס האָבן פארמאַגט פאַלאַצן. מיט זיער אַרכיטעקטור און סקולפּטורן האָבן זיי זיך אויך אויסערלעך אויסגעטיילט פון די ארומיקע געביידעם.

In the Middle Ages the Jews lived in different quarters of the town but usually the majority settled, of their own will, on the same street or in the same quarter. During the XVth century the struggle over the "Jewish Street" started. It ended (at the close of the century) by forcing Jews to live on one or two streets (Jewish quarter).

There were two kinds of ghettos: in the middle of the town, usually with access to the market place (Poznan, Gniezno, Lvov, Wilno); or an entirely separate town, as for instance the "Jewish town" in Kazimierz where the Jews of Cracow lived.

The streets in the "Jewish town" were (because the space was determined and limited) small an dirty, hence the epidemics. Because the houses were built of wood there were many fires.

1.
2.
3.
4.
5.

Along with the growth of population and because of the limited space of the Jewish quarter, the latter became more and more overcrowded. Sometimes several families lived in one room divided into several compartments. Only the very rich Jews could afford apartments of a few rooms or even entire houses. Some of these houses were almost palaces and differed from the others by their architecture and sculptures.

בימי הבינים רגילים היו היהודים לדור ברובעים עירוניים שו-
נים. רובם העדיפו מרצונם הטוב לגור בשכנות באותו הרחוב, או
הרובע.

במאה ה־15 פתחו האנטישמים במלחמה על הקמת „הרחוב הי-
הודי"; מלחמה זו הוכתרה בהצלחה ועוד בשלהי המאה הזאת נדחפו
היהודים בכל עיר לתוך רחוב אחד, או רחובות אחדים, שהיו
לרובע מגורים יהודי.

גיטאות כאלה היו משני סוגים : באמצע העיר ליד השוק (בפוז-
נא, גניזנו, לבוב, ווילנה וקרקוב — בתקופה הראשונה) וגיטאות
שהיו ערים מסוגרות בשביל עצמן, כלמשל העיר היהודית „קוז-
מיר", בה התישבו יהודי קרקוב.

שטחה הצר של „העיר היהודית" גרם לצפיפות רבה וללכלוך
בסמטאות הקטנות ואף לריבוי מגיפות. לעתים קרובות עלו בתי-
העץ (בתים אחרים אסור היה לבנות בגיטו) באש, שפרצה עם כל
חוסר זהירות.

בתוקף החוק אסור היה להרחיב את שטח המגורים היהודי. עם
גידול האוכלוסיה גדלה לכן הצפיפות. בחדר אחד שחולק בסדינים
דרו משפחות אחדות יחד עם ילדיהן. רק העשירים הגדולים יכלו
להרשות לעצמם להחזיק דירות מרווחות ואפילו בתים שלמים.
נמצאו אפילו יהודים שהיו להם ארמונים, שנבדלו בסגנונם מן
הבתים האחרים.

1) Fragment du plafond du rez-de-chaussée à la maison de Salomon Frydman ; 2) Grande porte de la maison du Dr. Simcha Menachem ; 3) Les armes de la ville sur la maison de Sch. Wisniowiecki (rue Boimow) ; 4) Les armes de la ville sur la maison de Gombischt ; 5) Pièce du rez-de-chaussée à la maison de Salomon Frydman (première moitié du XVIIe c.) — Toutes ces maisons sont de Lwow).

1, א פראגמענט פון דער געוועלבונג אין שלמה פרידמאנס פאלטער-ווויונג. 2, דער פאלטאל פון ד"ר שמחה מנחמס ווויונג. 3, דער שטאטישער הערב אויף דעם הויז פון ש. ווישנאוויעצקי, (באָים־גאס). 4, דער שטא-טישער הערב אויף דעם הויז פון שלמה פריד-מאן. 5, א פאלטער-שמוב אין דער ווויונג פון שלמה פרידמאן. (ערשטע העלפט פון 18-טן יאהרהונדערט). אלע בילדער פון לעמבערג.

1) Fragment from the vault of ground floor chamber of the house of Salomon Frydman ; 2) Portal of the house of Dr. Simcha Menachem ; 3) The Coat of Arms of the City on the house of Szmujia Wisniowiecki (Boimowa Street) ; 4) The Coat of Arms of the City on the house of Salomon Frydman (first half of the XVII Century) — (All these houses are from Lvov).

1) Fragment ze sklepieniem komnaty parterowej domu Salomona Frydmana ; 2) Portal z domu dr. Simchy Menachema ; 3) Herb miejski na domu Szmujły Wiśniowieckiego (ul. Boimów) ; 4) Herb miejski na domu Gombischta ; 5) Herb miejski na domu Salomona Frydmana ; 6) Komnata parterowa w patrycjuszowskim domu Sal. Frydmana (pierwsza połowa XVIII wieku). — Wszystkie ze Lwowa.

1, Fragmento de la cámara con bóveda de entresuelo, de la casa de Salomon Frydman. — 2, Portal de la casa del dr. Simcha Menachem. — 3, Armas de la ciudad sobre la casa de Szmujlo Wisniowiecki — 4, Armas de la ciutad sobre la casa de Gombischt. — 5, Armas de la ciutad sobre la casa de Salomon Frydman. — 6, Cámara de entresuelo en la casa patricia de Salomon Frydman (primera mitad del XVIII-o siglo). — Todas vistas de Lvov.

1. קטע של קמרון בקומת הקרקע בבי-
תו של פרידמן;
2. שער הכניסה בביתו של ד"ר שמחה
מנחם;
3. „העירוב" העירוני על ביתו של ש.
ווישנובייצקי (רחוב בוים);
4. „העירוב" העירוני על ביתו של של-
מה פרידמן;
5. חדר בקומת הקרקע בדירתו של של-
מה פרידמן (מחצית המאה השמונה-עש-
רה). (כל התמונות מלבוב).

W średniowieczu Żydzi mieszkają w różnych częściach miast; zwykle większość osiadała z własnej woli przy tej samej ulicy lub w tej samej dzielnicy. W wieku XV rozpoczyna się walka o ,,ulicę żydowską''; kończy się ona (pod koniec wieku) wepchnięciem Żydów do jednej lub kilku ulic (kwartał żydowski).

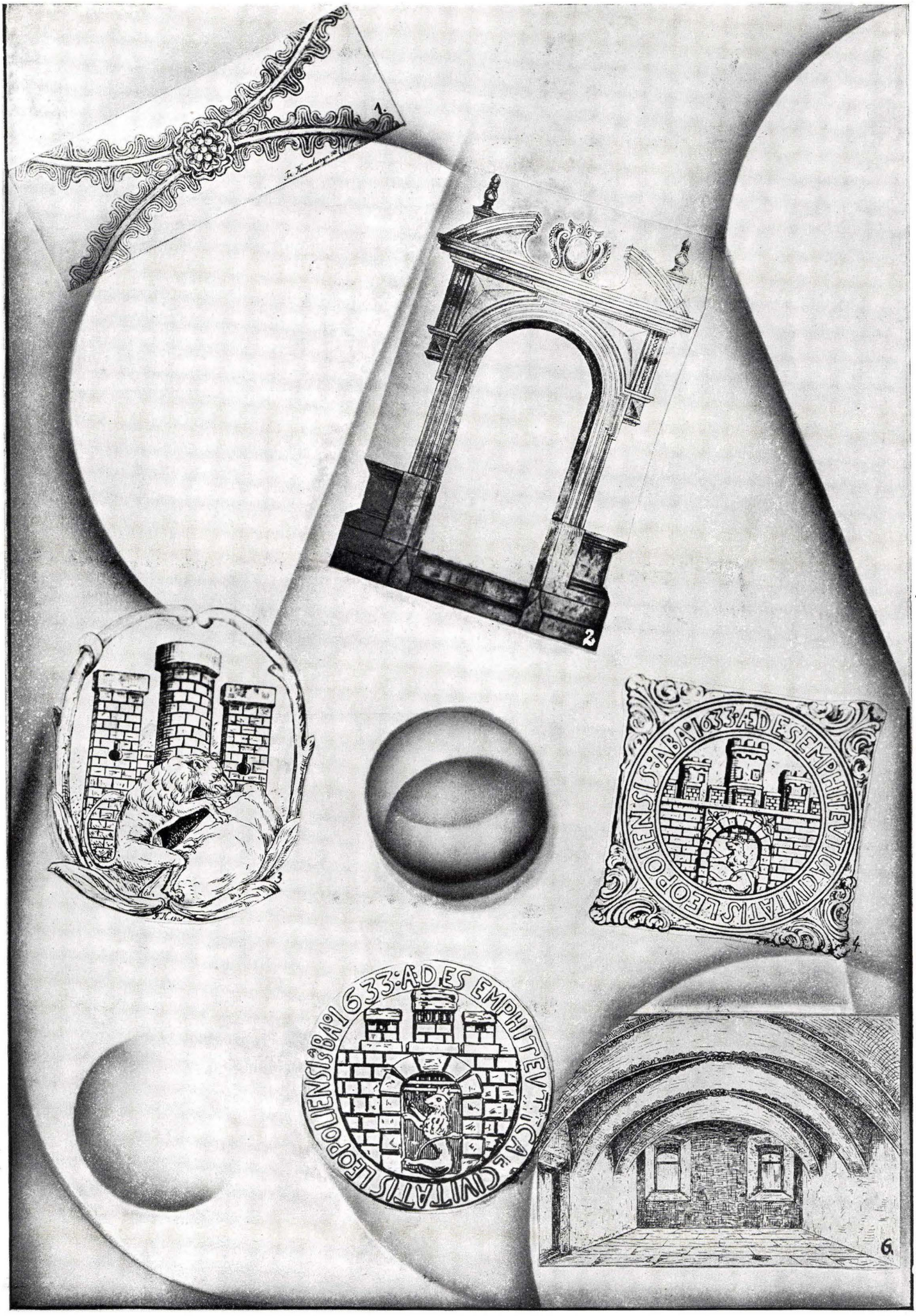
Te ghetta bywały dwojakie : w środku miasta, zwykle z wylotem do rynku (Poznań, Gniezno, Lwów, Wilno) lub oddzielne dla siebie miasto, np. ,,miasto żydowskie'' na Kazimierzu, gdzie osiedli Żydzi krakowscy (n.b. zamieszkali wcześniej w centrum, przy ,,ulicy żydowskiej'' — późniejszej ulicy Św. Anny).

Ulice w ,,mieście żydowskim'' bywały (z powodu zdeterminowanej i nieprzekraczalnej przestrzeni) małe i brudne; stąd zarazy. Budowane zrazu z drzewa, padają często ofiarą pożaru.

W miarę przyrostu ludności (idącego w parze z zakazem poszerzania ,,kwartału'') potęguje się ciasnota. W jednym pokoju, przedzielanym przepierzeniami, bytowało nieraz kilka małżeństw z dziećmi. Tylko najbogatsi patrycjusze (Bociany, Horowice, Jekelesi w Krakowie, Nachmanowicze we Lwowie, Wahlowie w Brześciu, lub Motaltowie w Lublinie) mogli sobie pozwolić na kilkupokojowe mieszkania a nawet całe domy. Wśród tych były także iście pałacowe, różniące się od innych architekturą i rzeźbami.

En la Edad Media los Judîos viven en varias partes de la ciudad. La mayoria de ellos se establecîan, de buen grado, en la misma calle, o en el mismo barrio. En el XV-o siglo comienza la lucha por « la calle judîa » que se acaba, — a fines del siglo, — con la formacion de barrios especiales para los Judîos, asî-llamados « ghettos ».

Habîa dos generos de ghettos: a). en el centro de la ciudad, de costumbre con una salida hacia el mercado central (en Poznan, Gniezno, Lwow y Wilno); b). un barrio a parte, que formaba una « ciudad judîa », p.e. la « ciudad judîa » de Kazimierz, donde se establecieron los Judîos de Cracovia.

1
2
3
4
SIGILLVM CIVITATIS LEOPOLIENSIS 1633
SIGILLVM CIVITATIS LEOPOLIENSIS 1633
6

DANS les provinces orientales du sud de la Pologne éclate, en 1648, la grande rébellion des Cosaques provoquée par celui qui en deviendra le chef, Bohdan Chmielnicki. « Massacrez les Lachy (Polonais) et les Juifs ! » — ce mot d'ordre lancé par Chmielnicki fut suivi à la lettre : les carnages en masse, où des dizaines de milliers de Juifs trouvèrent une mort atroce, où le pillage et les incendies succédaient aux massacres, dépassèrent en horreur tous les pogromes antérieurs. De nombreuses communautés juives ne devaient jamais se relever de ce désastre.

Dans les batailles, les Juifs combattent souvent dans les rangs polonais ; il leur arrive aussi d'opposer par eux-mêmes une résistance héroïque ; c'est de cette époque que datent les synagogues fortifiées.

La guerre polono-moscovite de 1655, l'invasion suédoise (1655-56) éprouvent cruellement les populations juives, notamment celles de Galicie et de Grande-Pologne. En 1655, de nouveaux pogromes ont lieu en Ukraine.

L'énormité de ces désastres incite les masses du peuple juif à chercher une consolation au sein de divers courants mystiques et dans l'attente passionnée de « l'année du Salut ».

אין יאָר 1648 איז אויף די פּוילישע מזרח-גרענעצן — אונטער דער אָנפירונג פון באָקדאַן כמיעלניצקי — אויסגעבראָכן א בונט פון די קאָזאקן.

כמיעלניצקי האָט געווארפן דעם לאָזונג : „אויסשעכטן פּאָלאקן און יידן" און — ס'האָבן זיך אָנגעהויבן די שחיטות. צווישן די קרבנות, וואָס זענען דאמאָלסט געפאלן האָבן זיך גענפינען צענדליקער מויזנטער יידן. די צעוושעטע הייד־מאקעם בור־שעווען אָן אויפהער. זיי פייניקן, מאָרדן און ראבעווען. גאַנצע יידישע קהילות קומען אום אין די פאָגראָמען פון די כמיעלניצקי־באנדעס.

אין א סך ערטער קעמפן די יידן ביי דער זייט פון דער פּוילישער ארמיי. און אין טייל פאַלן טרעטן די יידן אליין ארויס אין באוואָפנטן ווידערשטאַנד. פון יענער צייט מאָקט נעמט זיך דאָס בויען סינאַגאָגעס, וואָס טראָגן א פארטיידיקונג־כאראקטער.

די פּוילישׂ־מאָסקווער מלחמה (1655) ברענגט ווידער מיט זיך א פרישע כוואַליע קרבנות צווישן יידן. אויך אין דער מלחמה מיט שוועדן (1655—56) האָבן געליטן די יידן פון קליין־און גרויספוילן. אין דער זעלבער צייט קומען אויך פאָר פאָגראָמעס אויף יידן אין אוקראינע.

דער געוואלטיקער פארנעם פון די כסדרדיקע אומגליקן, וואָס האַלטן זיך אין איין שיטן אויפן יידישן קאָפּ, צווינגט די יידישע מאסן צו זוכן אן אויסוועג און פאַרענטפערונג פאָר דעם אַלעם — אין דער וועלט פון מיסטיק און אינעם עקשנותדיקן אויסקוקן און וואַרטן אויפן געגארטן „יאָר פון דער גאולה".

In 1648 a revolt of Cossacks under the command of Bohdan Chmielnicki broke out in the eastern part of Poland. The Jews who assumed the role of intermediary in this region, between peasant and noble (in their capacity of being responsible for the collection of taxes, customs and as keepers of inns) were considered as associates of the nobility by the Russian population. Chmielnicki provided the slogan, "Rizat Lachiw i Zidiw" ("Slay the Poles and the Jew"). Massacres followed in which tens of thousands of Jews fell victims. Murders, atrocities and plundering perpetrated by "hajdamaks" exeeded all those previously known. Several Jewish Kehillahs ceased to exist.

In many localities the Jews fought side by side with the Polish army; in others they offered armed resistance by themselves (from this time originated the "defensive" synagogues.

Many other Jews fell victims as a result of the Polish-Moscow war (1655). Jews of Malopolska and of Wielkopolska suffered especially from the war with Sweden (1655-1656). In 1655—pogroms in the Ukraine.

The intensity of these succeeding misfortunes led the Jews to seek consolation in mysticism and to look forward more and more eagerly to the "year of salvation".

בשנת 1648 פרץ בראשותו של בוגדן חמילניצקי מרד הקוזקים בגבול המזרחי של פולין.

סיסמתו של חמילניצקי היתה : „שחטו את הפולנים והיהודים". והקוזקים קיימו אותה במלואה. בגל השחיטות שהציפו את המדינה נספו רבבות יהודים. הפורעים הקוזקים השתוללו באין מעצור. הם שדדו, ענו ורצחו והשמידו קהלות יהודיות עד היסוד בהן.

ברבים מן המקומות נלחמו היהודים שכם אחד עם הצבא הפולני הסדיר, במקומות אחרים גילו היהודים התנגדות מזוינת בכוחות עצמם. באותם הימים החלה גם בניית בתי כנסת במתכונת מבצרים, מותאמים לצרכי התגוננות.

מלחמת פולין—מוסקבה (בשנת 1655) הפילה קרבנות חדשים בקרב האוכלוסיה היהודית. יהודי פולין הקונגרסאית ופולין הקטנה נפגעו קשות גם על ידי המלחמה השוודית (1655—1656). בעת ובעונה אחת נערכו אז פוגרומים על היהודים באוקראינה.

המוני העם היהודים החלו לבקש להם מפלט מנחשולי השואה חבלתי פיסקים בעולם המסתורין ובצפייה הולכת וגוברת ל„שנת הגאולה".

W roku 1648 na wschodnich rubieżach Polski wybuchł bunt Kozaków, pod wodzą Bohdana Chmielnickiego, który rzucił hasło : ,,Rizat Lachiw i Żidiw'' (rżnąć Polaków i Żydów''). Następują rzezi, których ofiarą padają między innymi dziesiątki tysięcy Żydów. Mordy, okrucieństwa i rabunki, popełniane przez ,,hajdamaków'' przechodzą wszystkie precedensy. Padają liczne gminy żydowskie.

Dokończenie na str. 102.

Texto español en la página 102.

1) Bohdan Chmielnicki ; 2) Un cosaque — dans le fond le massacre de Human ; 4) Une page du grand livre de la communauté juive (Pinkhas). La date de ce document — colonne gauche, ligne 8 et 9 — est contenue dans la phrase : « Le Sauveur Messie vint ». Elle indique l' « année du salut » 1666. (Archives de la comm. rel. juive de Cracovie).

1, באָגדאן כמיעלניצקי. 2, א היידעמאק אויפן פאָן דער שחיטה אין הומאן). 4, א בלעטל פון א פנקס מיט דער אויפשריפט (לינקע זייט, 8 און 9, אין דער הייך) היום יום ד' עשרה ימים בחודש מרחשון בשנה הגואל משיח ד' בא לפ"ק. (וועלטלעכע צייט-רעכענונג, 1666). אַרכיוו פון דער יידישער קהילה אין קראָקע).

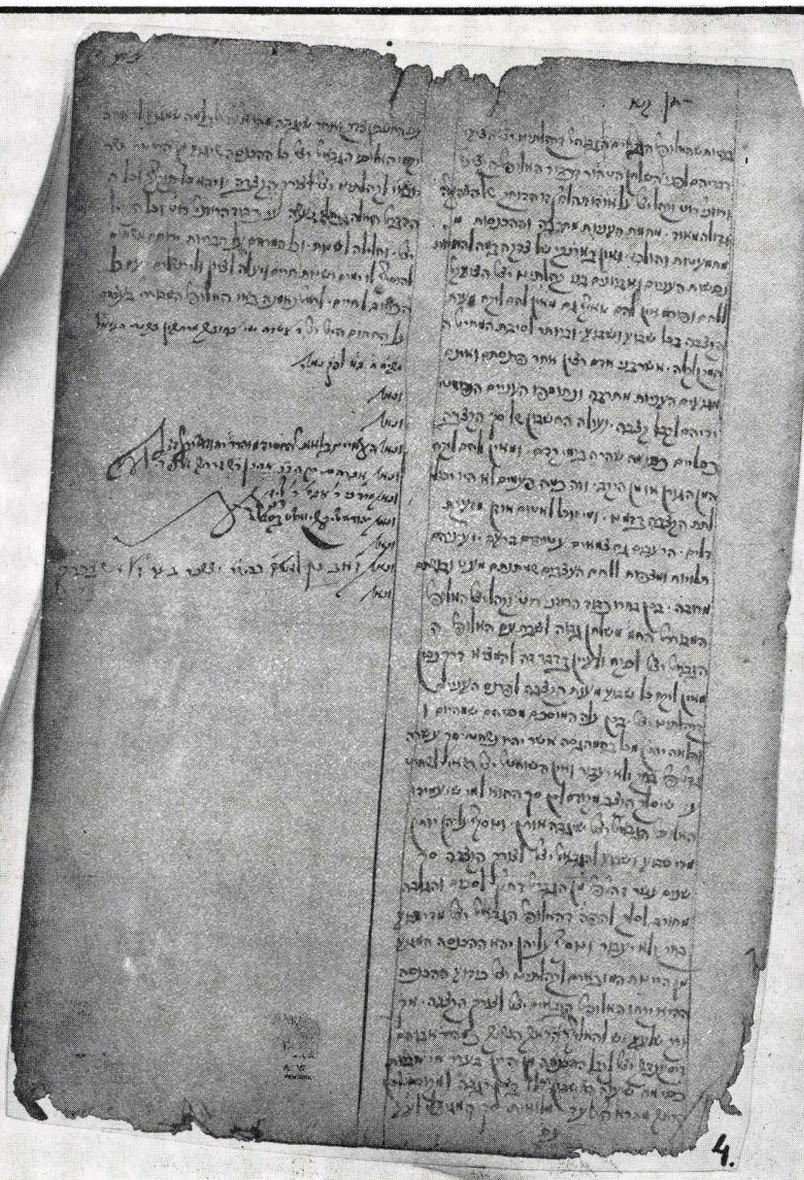
1) Bohdan Chmielnicki ; 2) A Cossack in the background of the slaughter in the town of Human ; 4) Page from the Book of Assembly of Elders from Pinkas. Date of document — left column in 8th and 9th line from the top — enclosed in the phrase : "Saviour Messiah arrived" giving so-called year of redemption as 1666 (Archives of the Jewish Community in Cracow).

1) Bohdan Chmielnicki; 2) Hajdamak na tle rzezi w Humaniu (z Fr. Rawity-Gawrońskiego: „Historia ruchów hajdamackich"; 4) Karta z Księgi Kahalnej (Pinkasu). Data dokumentu — lewa kolumna w. 8. i 9. z góry — zawarta w zdaniu „Zbawca Mesjasz przyszedł" daje tzw. rok zbawienia, to jest 1666 (Arch. Żyd. Gminy Wyznaniowej w Krakowie).

1, Bohdan Chmielnicki. — 2, Bandido cosaco en fondo de las matanzas en Human. — 4, Página del Libro del Consistorio (Pinkas). La fecha del documento : Columna izqierda, versos 8 y 9 arriba, incluida en la frase : « Mesías, el Redentor llegó ! », indica el año 1666 como el así-llamado año de redención ; (Archivos del Consistorio Judío en Cracovia).

1. בוגדן חמילניצקי;
2. קוזק (היידמאק) על רקע הפוגרום באומן;
4. דף מפנקס קהלה עם הכתובת (עמוד שמאלי, שורה 8 ו־9 מלמעלה): „היום יום ד', עשרה ימים בחודש מרחשון בשנת הגואל משיח ד' בא לפ"ק (1666 לפי המנין האזרחי). מארכיון הקהלה היהודית בקרקוב.

BOHDAN CHMIELNICKI EXERCITUS
ZAPOROVIEN PR EFECTUS BELLI SERVILIS AUTOR
REBELLIUMQ CO ASCORUM ET PLEBIS UKRAWNEN
DUX
1.

4.

2.

3.

C'EST dans une ambiance étouffante de mysticisme qu'en automne 1665 parvient depuis la lointaine Smyrne jusqu'en Pologne la nouvelle de l'apparition d'un « Messie » incarné dans la personne de Sabbataï Zévi. L'évènement provoque des attaques d'hystérie collective. Comme dans d'autres pays, en Pologne, les Juifs abandonnent dans de nombreuses localités leurs boutiques, délaissent leurs ateliers et la culture de leurs champs pour se réunir dans les synagogues et chanter pendant des journées entières des cantiques en l'honneur du « sauveur ». Une mission spéciale, sans compter les pélerinages, prend le chemin de l'Asie Mineure afin de rendre hommage au soi-disant Messie.

Un an plus tard, Sabattaï Zévi, jeté en prison sur l'ordre du sultan, abjure sa foi et embrasse la religion de Mahomet. Au mois de février 1670, les délégués de la communauté juive de Pologne, au cours d'une séance de la « Diète des quatre provinces » convoquée à Lublin, condamnent Zévi, « apostat et imposteur », et excommunient tous ses zélateurs. Cependant, une foi inébranlable dans le nouveau « Messie » demeurait vivante parmi le même peuple, les miséreux établis dans les terres orientales de la République de Pologne et les contreforts des Carpathes. Missionnaires, rebouteux, faiseurs de miracles parcourent le pays ; on organise des pèlerinages en Terre Sainte ; en fin de compte nombreux sont les « sabbataïstes » qui, acculés au désespoir, se font baptiser ce qui leur vaut d'être anoblis en même temps.

אין דער געדיכטער אטמאָספער פון מיסטיציזם, האָט זיך — אין 1665 — פֿלוצים דערטראָגן פון דער ווייטער טערקישער שטאָט סמירנע די בשורה, אז ס'האָט זיך באוויזן דער אויסגע-בענקטער "משיח" — שבתי צבי. די דאָזיקע ידיעה איז אויפ-געמאכט געוואָרן מיט גרויס באגייסטערונג. פֿונקט ווי אין א סך אַנדערע לענדער האָבן אויך די יידן אין פוילן איבערגעלאָזן זייערע געשעפטן און קראָמען, פֿאַרנאכלעסיקט די אַרבעט אין די ווערשטאַטן און אין פעלד און גאַנצע טעג פֿאַרבראכט אין די בתי-מדרשים בייַ תפילות ותשבחות לכבוד דעם „גואל". צום סוף זענען אויסגעקליבן געוואָרן דעלעגאַציעס, וואָס האָבן עולה-רגל-געווען קיין טערקיי — צום „משיח".

נאָך דעם ווי שבתי צבי ווערט דורכן טערקישן סולטאן — אין 1666 — פֿאַרשפּאַרט אין תפיסה, נעמט דער „משיח" אָן דעם מאכמעדאנישן גלויבן.

אין פעברואַר 1670 האָבן די פֿאַרשמייער פונעם פוילישן יידן-טום, וואָס זענען זיך צונויפגעקומען אין לובלין אויפן צוזאמענ-פאָר פונעם „ועד-ארבע-ארצות", געשטעמפּלט שבתי צבי אלס „אַבטריניקער" און פאַלשן משיח", און אלע זיינע אָנהענגער גע-לייגט אין חרם ארײַן.

דאָך האָט דער גלויבן אינעם „משיח" ווייטער אָנגעהאַלטן אי-נעם פאָלק, איבערהויפּט צווישן די אָרעמע מאַסן אויף די מזרח-קרעסן פון פוילן און אין די קאַרפּאַטן. איבער די וועגן שלעפּן זיך דאָס אָרום מיסיאָנערן, בעלי-מופתים און זנאכערס. מען לאָזט זיך אַוועק וואַנדערן צו דער הייליקער ערד. און א סך שבתי-צביניקעס, וואָס וועלן געצוווּנגען זיך צו שמדן, גייען אי-בער נאָכן שמד — אין אדלשאַנד.

In this atmosphere full of mystcism, came the news in the fall of 1665 from far-away Smirna, of the appearance of "Messiah" in the person of Sabbatai Zwi. This event provoked an outbreak of 1665 from far-away Smyrna, of the appearance of "Messiah" in the various parts of Poland abandoned their stores and stands, neglected their labour in workshops and in the fields and spent day after day in the synagogues, singing, as a tribute to the "saviour". Delegations and pilgrimages went to see the "Messiah".

In 1666 Sabbatai Zwi, imprisoned by the Turkish sultan, became a convert to Islam. In February 1670 the representatives of Polish Jewry assembled into a "Parliament of Four Regions" in Lublin, denounced the "renegade and fake" and cursed his followers. However, the faith in the "Messiah" among the common people was too strong, especially among the paupers in the eastern part of Poland and in the Subcarpathia. Missionaries, wonder-men and charlatans circulated. Pilgrimages to the Holy Land. (Many Sabbataists, hard pressed, converted and with their new Christian religion received the status of nobility.)

En el ambiente ahogador del misticismo, llegó en otoño 1665, de la lejana Smirna la noticia de la aparición de un « Mesías » en la persona de Sabatay Cwi (pron: Tsvi), que provoca ataques de histeria colectiva. Igualmente como en otros paises, los Judios polacos dejan en varios centros sus almacenes y bodegas, abandonan sus talleres y sus campos, cantando durante dias enteros en sinagogas himnos en honor del « Salvador ».

En 1666, Sabatay Cwi aprisionado por el sultán turco, abraza la religión mahometana. En Febrero 1670, los representantes de los Judíos polacos, reunidos en la « Dieta de cuatro provincias » en Lublin, condenan « el apóstata y el impostor », echan el anatema contra sus adherentes. Muchos « Sabatayistas » (adherentes de Sabatay Cwi), acosados por la situacion desesperada, abrazan el cristianismo, recibiendo, al mismo tiempo títulos de « nobles ».

Tekst polski na str. 88.

1) Sabbataï Zwi (d'après une estampe hollandaise du XVIIIe s.) ; 2) S. Zwi (d'après une estampe du Musée Bersohn, à Varsovie) ; 3) S. Zwi en prison à Galipoli (estampe de la fin du XVIIIe s.) ; 4) Nathan de Gaza, apôtre du sabbatisme (estampe de la fin du XVIIIe s.) ; 5) Chacham Zwi Aszkenazy (rabbin de Pologne et d'Amsterdam — adversaire du sabbatisme) (gravure de la fin du XVIIIe s.).

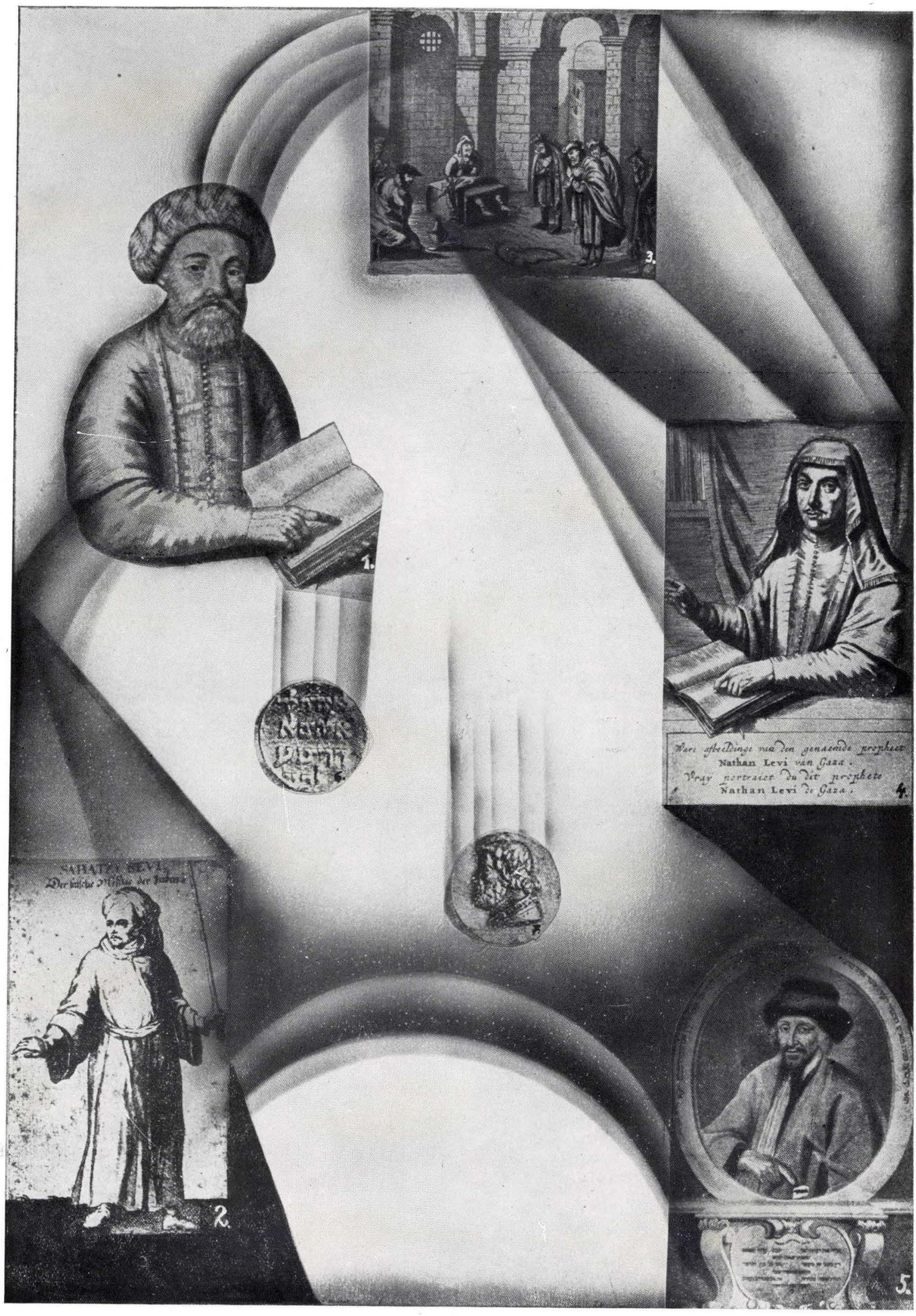
1, שבתי צבי, (לויט א האָלענדישן שטיך פון 17-טן יאָרהונדערט). 2, שבתי צבי (לויט א שטיך אין מוזעאום א. נ. פון בערגסאָן אין וואַרשע). 3, שבתי צבי אין תפיסה ביים סולטאן (א שטיך פון סוף 17-טן י. ה.). 4, נתן העזתי, דער „נביא" פון שבתי צבי (א שטיך פון סוף 17-טן י. ה.). 5, חכם צבי אשכנזי (א רב אין פוילן און אין אמסטערדאם, וואָס האָט געפירט א קאמף מיט די שבתי צביניקעס (א שטיך פון סוף 17-טן י. ה.).

1) Sabataj Cwi (after Dutch engraving from 17th century) ; 2) S. Cwi (after engraving from Berson Museum in Warsaw) ; 3) S. Cwi in prison in Galipoli (engraving from the end of 17th century) ; 4) Nathan from Gaza apostle of Sabbatism (engraving from the end of 17th century) ; 5) Chacham Cwi Aszkenazy (A Polish and Amsterdam rabbi fought against Sabbataism) (engraving from the end of 17th century).

1) Sabataj Cwi (wdł. sztychu holenderskiego z XVIII w.) ; 2) S. Cwi (wdł. sztychu z Muzeum im. Bersohna w Warszawie) ; 3) S. Cwi w więzieniu w Galipoli (sztych z końca XVII w.) ; 4) Natan z Gazy, apostoł sabataizmu (sztych z końca XVII w.) ; 5) Chacham Cwi Aszkenazy (rabin polski i amsterdamski, zwalczał sabataizm) (sztych z końca XVII wieku).

1, Sabatay Cwi (según una estampa holandesa del XVIII-o siglo). — 2, Sabatay Cwi (según una estampa en el Museo Berson en Varsavia). — 3, Sabatay Cwi en cárcel, en Galipoli, (estampa del fin del 17-o siglo). 4, Nathan de Gaza, apóstol del Sabataismo, (estampa del fin del 16-o siglo). 5, Chacham Cwi Askenazy, (rabino polaco y holandés (de Amsterdam) que combatió el Sabataismo ; estampa del fin del 17-o siglo).

1. שבתי צבי (לפי תחריט הולנדי מן המאה ה־17);
2. שבתי צבי (לפי תחריט במוזיאון ע"ש ברגסון, ורשה);
3. שבתי צבי בבית הסוהר של השולטן (תחריט מסוף המאה ה־17);
4. נתן העזתי, „נביאו" של שבתי צבי (תחריט מן המאה ה־17);
5. חכם צבי אשכנזי (רב בפולין ובאמסטרדם. נלחם בתנועת שבתי צבי (תחריט מסוף המאה ה־17).

1.
2.
3.
4.
Nathan Levi van Gaza.
Nathan Levi de Gaza.
5.

Au XVIIIe siècle, Jacob Leibowicz FRANK (1726—1791) se proclame successeur de Sabattaï Zévi et rassemble de nombreux partisans. On parle d'orgies qui auraient lieu au cours des réunions de la secte. En 1756, les rabbins convoquent la petite diète à Brody (Galicie) et qui jette l'anathème sur le faux messie et ses zélateurs.

Voulant tirer parti contre les Juifs de cette hérésie, l'évêque de Kamieniec (Podolie), M. Dembowski, y organise, le 20 juin 1757, une dispute contradictoire entre « frankistes » et rabbins qu'il fait amener de force sur les lieux. Une autre « dispute forcée » de ce genre, précédée au préalable d'un pogrome est convoquée en septembre 1759 par l'évêque Soltyk à la cathédrale de Lwow. A l'issue de ces « débats » publics, on procède à des autodafés où le Talmud et des milliers de livres hébraïques sont brûlés et que suivent des émeutes anti-juives.

Finalement, Jacob Frank se fait baptiser, et c'est le roi Auguste II en personne avec la femme du ministre Brühl qui le présentent au baptême. Emprisonné peu après, à l'instigation du clergé catholique, à Czestochowa, Frank, dans le château qui lui sert de prison, reçoit ses fidèles par centaines. Après le premier partage de la Pologne (1772), l'hérésiarque choisit comme lieu de résidence le château d'Isenburg, près de Berne en Moravie. C'est la fiile de Frank, la belle Awatcha (Eva) qui fut l'animatrice des réunions de frankistes. On dit que le futur Joseph II comptait parmi les amoureux d'Eva, c'est pourquoi sa mère, l'impératrice Marie-Thérèse dut, paraît-il, l'obliger à quitter Berne et l'Autriche, pour empêcher un mariage éventuel.

Une fois baptisés, les frankistes étaient anoblis. C'est de ces néophytes frankistes que descendent de nombreuses familles de nobles polonais, d'origine juive.

In order to exploit Frankism against the Jews, the Bishop of Kamieniec, Mikolaj Dembowski, ordered a discussion (June 20, 1757) between Frankists and rabbis (brought in by force). Bishop Soltyk (in September 1759, in the Lvov cathedral) forced another such "discussion" (proceeded, to be sure, by a pogrom). The "discussions" were accompanied by public auto-da-fe of the "Talmud" and thousands of Jewish books, as well as by anti-Jewish excesses.

The conversion of Frank (he was patronized by King August II himself and the wife of the Minister, Bruhl). Thereafter imprisoned (for a change, this time by the Catholic authorities) in Czestochowa (in a fortress changed to a palace), Frank received in his prison crowds of "faithful". After the first partition of Poland, Frank settled in the vicinity of Brno in Izenburg Castle, near Offenbach. The soul of the "campaign" was Frank's daughter—the beautiful Eve (Awacza). (It is said that among others, the Emperor Joseph II was in love with her; his mother, Marie-Therese, forced Frank to leave Brno and Austria to avoid a marriage.)

The Frankists who obtained with their conversion the status of nobility gave rise to several houses of Polish nobility of Jewish origin.

בשנות העשרים של המאה השמונה־עשרה הופיע היהודי יעקב פראנק (1726—1791) יליד העירה הורודובה שבפודוליה, והכריז על עצמו כעל יורשו של שבתי צבי. הוא הצליח להקים כת מאמינים בו. השמועה נפוצה, כי בני הכת הזאת שטופים במעשי הוללות. הרבנים של קהלת ברוד הטילו חרם (1758) על משיח שקר זה ועל חסידיו. המשך בדף 89.

Tekst polski na str. 89.

Texto español en la página 89.

אין די צוואנציקער יאָרן פון 18-טן י"ה באווייזט זיך אַ פּאָ־דאָליער ייִד, יעקב פראנק (1726 — 1791) פון פּאָדאָליע, וואָס דערקלערט זיך פאַרן נאָכפאָלגער פון שבתי צבי. ער שאַפּט אַרום זיך אַ סעקטע פון זיינע אָנהענגער. עס פארשפרייטן זיך קלאָנגען, אז ביי די פראנקיסטן קומען פאָר אָרגיעס. די פּארזאַמ־לטע רבנים פון דער בראָדער קהילה רופן אויס (אין 1756) א חרם אויפן פאָלשן משיח און זיינע אָנהענגער.

בכדי אויסצושפּילן די פראנקיסטן קעגן די ייִדן, האָט דער קאָמעניעצער בישאָף מיקאָלויי דעמבאָווסקי איינגעאָרדנט דעם 20-טן יוני 1757 א דיספּוט צווישן די פראנקיסטן און רבנים, וואָס זענען געצוונגענערהייט געבראכט געוואָרן אויפן דיספּוט אונטער אַ קאָנווּאָי.

צו אַ צווייטן דיספּוט האָט אויפגעצוונגען דער בישאָף סאָל־טיק (אין נאָוועמבער 1759) אין דער לעמבערגער קאַטעדרע, וואָס איז באגלייט געוואָרן מיט אַן אויטאָ־דאפע פונעם תלמוד און טויזנטער יידישע ספרים און זיך פארענדיקט מיט א פרישע כוואליע אנטי־יידישע עקסצעסן.

אויף דער טויף־צערעמאָניע פון פראנקן, וואָס איז פאָרגעקו־מען אין וואַרשע, איז בייגעוווינ דער פוילישער קעניג אויגוסט דער צווייטער מיט דער מיניסטאָרשע ברילאָווע. פראנק וועלט שפּעטער געמשפּט דורכן קאטוילישן קלער און איינגעזעצט אין דער משענסטאָכאָווער תפיסה, וואָס וועלט פאר אים אויסגע־שטאַנען ווי א פאַלאַץ. ער נעמט דאָ אויף די „גלויביקע", וואָס קו־מען אים באַזוכן אין געפענגעניש. נאָך דער ערשטער צעטיילונג פון פוילן וועלט ער באפרייט. ער באזעצט זיך נעבן ברנא — אין א פאַלאַץ הינטער אָפענבאַך.

די נשמה פון דער גאנצער פראנקיסטן־באַוועגונג איז געווען פראנקס טאָכטער — די שיינע חוה (א סברה, אז צווישן די אַלע, וואָס האָבן זיך אין איר געליבט, זאָל אויך האָבן געווען דער קיי־סער יוזעף דער צווייטער, וועמען די מוטער, מאריע טערעזע, האָט געצוונגען צו פארלאָזן ברנא און פאָרן קיין אויסלאַנד, בכדי דער שידוך זאָל נישט קאָנען צושטאַנדקומען).

די פראנקיסטן זענען — נאָכן טויפן זיך — פארעכנט געוואָרן צו די אדעליקע. זיי האָבן מיט זיך פאַרגעשטעלט דעם אָנהויב פון דער גרויסער צאָל קריסטלעך־אדעליקע משפּחות, וואָס האָבן געשטאַמט פון יידן.

In the following century Jacob Leibowicz Frank (born in Korolowka on Podole; 1726-1791) appeared as the successor of Sabbatai Zwi and grouped numerous followers. News about orgies in his sect. The rabbis, assembled into a "Parliament of Brody" (1756), cursed the "Messiah" and his disciples.

1) Jaccb Frank ; 2, 3, 4) Caricatures de l'époque représentant les tourments infligés en enfer à l'évêque Mikolaj Dembowski qui avait organisé la dispute entre frankistes et talmudistes, à Kamieniec Podolski ; 5) Les Frankistes à Offenbach (estampe de la fin du XVIIIe s.) ; 6) Eve (Avacza), la fille de Frank.

1, יעקב פראנק. 2, 3, 4, קאריקאטורן פון יענער צייט וואָס שטעלן פאָר די גיהנום־פיינען פון קאַטוילישן ביסקופ מיקאָלאי דעמבאָווסקי, וועלכער האָט איינגעאָרדנט דעם משפּט צווישן די פראנקיסטן און תלמודיסטן אין קאמענץ־פאָדאָלסק. 5, פראנקיסטן אין אפענבאך. (ציי־כענונג פון סוף 18-טן י. ה.). 6, חוה (אוואַ־שא) פראנקס טאָכטער.

1) Jakub Frank ; 2, 3, 4) Caricature (from the time) representing infernal tortures of bishop Mikolaj Dembowski for arranging a dispute between Frankists and Talmudists in Kamieniec Podolski ; 5) Frankist of Offenbach (engraving from the end of 18th Century) ; 6) Eva (Awacza) daughter of Frank.

1) Jakub Frank ; 2, 3, 4) Ówczesne karykatury przedstawiające męki piekielne biskupa Mikołaja Dembowskiego za urządzenie dysputy między frankistami a talmudystami w Kamieńcu Podol־skim ; 5) Frankiści w Offenbachu (rycina z koń־ca XVIII w.) ; 6) Ewa (Awacza), córka Franka.

1, Jacobo Frank. — 2, 3, 4, Caricaturas contemporáneas que representan suplicios infernales del obispo Nicolas Dembowski por haber arreglado una disputa entre franquistas y talmudistas en la ciudad de Kamieniec Podolski. — 5, Franquistas en Offenbach (grabado del fin del 18-o siglo). 6, Eva (Avacha), hija de Frank.

1. יעקב פרנק;
2, 3, 4. קריקטורה מאותה תקופה, המתארת את עינויי הגיהנום של ההגמון הקתולי מיקוליי דמבובסקי, אשר ערך את המשפט בקרמניץ־פודולסק בין הפרנ־קיסטים ויודעי התלמוד;
5. פרנקיסטים באופנבך (ציור מסוף המאה ה־18);
6. חוה (אוואצ'ה), בתו של פרנק.

1.
2.
3.
4
5.
6.

L'HISTOIRE ne note pas d'exemples où des citoyens non-juifs auraient emprunté de l'argent placé dans les caisses communales juives. Lorsqu'il s'agissait de prêts importants, les rois et les magnats polonais s'adressaient aux grands comptoirs bancaires de Vienne, de Dresde, de Halberstadt, etc. Sous le règne de Michal Wisniowiecki et de Jean III Sobieski (fin du XVIIe siècle) la cour de Pologne jouissait du crédit de la fameuse banque viennoise du « Hofjude » Samuel Oppenheimer. Jusqu'en 1750, des banquiers austro-hongrois fort connus, entre autres Samson Wertheimer et Lazar Hirszel deviennent ainsi des « courtiers de cour ».

La historia no conoce casos en que deudores non-judíos hubiesen tomado préstamos en las cajas consistoriales. Entonces, cuando se trataba de empréstitos mas importantes, los reyes polacos, asi como los magnates, recurrian, de costumbre, a los bancos judíos de Viena, de Dresde, de Halberstadt etc. Bajo el reinado de Miguel Wisniowiecki y de Juan III. Sobieski (a fines del XVII-o siglo), la corte polaca aprovechaba el crédito en el célebre banco del « Hofjude » (« Judío cortesano ») vienés Samuel Oppenheimer. En la primera mitad del XVIII-o siglo, Samson Wertheimer, Lazar Hirschel y otros banqueros judíos muy conocidos de la manarquia austro-hungara, son « corredores de la corte polaca ».

ס'זענען נישט באוווסט אזעלכע פאלן, אז פון די אריינגעלייגטע געלטער אין די קהלשע גמילת־חסדים־קאסעס, זאלן האבן גענאמן — אין דער פארם פון קרעדיטן — נישט־יידישע בעלי־חובות. וועז ס'האט זיך געהאנדלט אין גרעסערע הלוואות, האבן זיך די פוילישע מלכים און מאגנאטן געוואנדן צו די גרויסע יידישע בענק אין ווין, דרעזדן, האלבערשטאט. אין די צייטן פונעם קעניג מיכאל קאריבוט־ווישניאוויעצקי און יאן סאביעסקי דער דריטער, האט דער קעניגלעכער הויף גענאמן פון קרעדיט אין דער באוווסטער באנק פונעם ווינער „הויפיודע" סאמועל אפענהיימער.

אין דער ערשטער העלפט פונעם 18־טן יארהונדערט זענען די „הויפטפאקטאָרן פונעם קעניגלעכן הויף" געווען די באקאנטע באנקירן פון עסטרייך און אונגארן — שמשון ווערטהיימער און לאזאר הירשעל.

Cases were unknown of non-Jewish debtors who could benefit in the form of loans from the monies in the Kehillah's treasuries. Therefore, when important loans were necessary, the Polish kings and aristocrats turned to large Jewish banking houses in Vienna, Dresden, Halberstadt, etc. At the time of kings Michal Korybut Wisniowiecki and Jan III Sobieski, the Court used to obtain credit from a well-known bank of a Vienna "Hofjude", Samuel Oppenheimer. In the first half of the XVIIIth century, well-known bankers from Austria and Hungary, such as Samson Wertheimer, Lazar Hirszel, etc., were court bankers.

אינם ידועים מקרים על לא-יהודים, שנהנו מן הכספים שהיו מושלישים בקופות גמ'ח של הקהלות. המלכים הפולנים וכן בעלי-האחוזות הגדולים היו רגילים לפנות לבנקים היהודיים הגדולים שבווינה, דרזדן והלברשטאט ולקבל מהם הלוואות בסף. בימיהם של המלך מיכאל קוריבוט וישניובייצקי וויאן סובייסקי השלישי העמיד הבנק של „יהודי החצר" בווינה, שמואל אופנהיימיר, אשראי לרשותה של חצר המלכות הפולנית.

במחצית הראשונה של המאה ה־18 היו הממונים הראשיים של חצר המלך הבנקאים הידועים באוסטריה והונגריה, שמשון וורטהיימער ולזר הירשל.

Nieznane są wypadki, by z sum, lokowanych w kasach kahalnych, mieli — w formie kredytu — korzystać nieżydowscy dłużnicy. To też gdy chodzi o większe pożyczki, królowie polscy i magnaci zwracali się do wielkich żydowskich domów bankowych w Wiedniu, Drezdnie, Halberstadzie it.d. Za królów Michała Korybuta Wiśniowieckiego i Jana III Sobieskiego dwór korzystał z kredytu w sławnym banku wiedeńskiego ,,Hofjude'' Samuela Oppenheimera. W pierwszej połowie wieku XVIII ,,faktorami nadwornymi'' są znani bankierzy z Austrii i Węgier jak Samson Wertheimer, Lazar Hirszel it.d.

1) Samuel Oppenheimer (banquier de la cour de Pologne — fin XVIIe, début XVIIIe s. — gravure de l'époque) ; 2) Samson Wertheimer (banquier du roi de Pologne Auguste). 3) Diplôme d'honneur offert par le Consistoire de Cracovie à S. Wertheimer.

1, שמואל אפענהיימער (דער באנקיר פון פוילישן קעניג אין סוף 17־טן, אנהייב 18־טן י. ה., (שטיך פון יענער צייט). שמשון ווערטהיימער. (דער באנקיר פון אויגוסט דעם 2־טן און נאמינירטער רב פון קראקע); 3) דיפלאם פון ערן־רב, געשיקט ווערטהיימערן דורך דער קראקעווער קהילה.

1) Samuel Oppenheimer (banker of the Polish court at the turning point of 17th and 18th century; engraving from the same time) ; 2) Samson Wertheimer (banker of August II ; 3) Diploma sent to Wertheimer by the Jewish Consistory of Cracow.

1) Samuel Oppenheimer (bankier dworu polskiego na przełomie XVII i XVIII wieku ; sztych ówczesny) ; 2) Samson Wertheimer (bankier Augusta II, i rabin-nominat krakowski. 3) Dyplom wysłany Wertheimerowi przez gminę żydowską w Krakowie.

1, Samuel Oppenheimer, (banquero de la corte polaca, entre los 17-o y 18-o siglos ; estampa contemporánea). 2, Samson Wertheimer, (banquero del rey Augusto II). 3, Diploma enviado a Wertheimer por el Consistorio Judio de Cracovia.

1. שמואל אופנהיימר (הבנקאי של המלך הפולני בסוף המאה ה־17 ותחילת המאה ה־18. לפי תחריט מן התקופה ההיא).
2. שמשון וורטהיימר (הבנקאי של
3. תעודת כבוד של רב שנשלחה לוורטהיימר ע"י קהילת קרקוב.

ברוכה
3.
2.
1.

C'EST Israël Baal-Schem-Tov, né vers 1700 dans une bourgade de Podolie et dont la biographie disparaît bientôt sous l'amas de légendes, qui fonda le mouvement appelé hassidisme. Le hassidisme qui, dans la destinée des Juifs de Pologne devait jouer un si grand rôle et devenir plus tard le synonyme du conservatisme le plus farouche, avait revêtu à ses débuts les caractères d'un puissant courant de réforme, d'une sorte de romantisme avant la lettre. La Prière qui exalte la pensée, qui permet à l'homme de communier avec l'Etre Suprême doit, d'après la doctrine hassidique, présenter trois caractères : l'Extase (hitlahawouth), l'Attitude (kawana) et l'Humilité (sziflut).

Le hassidisme fut à ses débuts âprement combattu. Ses ennemis n'hésitèrent pas à persécuter les hassidéens, à les excommunier et allèrent jusqu'à les dénoncer aux autorités.

דער שעפער פונעם חסידיזם איז געווען ר' ישראל בעל־שם־טוב (געבוירן ארום 1700 אינעם שטעטעלע אקאפי, אויף פּאדאליע, שפּעטער זיך באזעצט אין מעזיבאזש). דאס לעבן פונעם בעל־שם (בעש"ט) איז געווען איינגעהילט אין לעגענדעם.

דער חסידיזם, וואס האט באדארפט אפשפּילן אזא גרויסע ראל אינעם לעבן פונעם פוילישן יידנטום (און ווערן דער סינאנים פונעם סאמע פארביסענעם קאנסערוואטיזם), איז אין זיין בראשית געווען א נאוואטארישע פראגרעסיווע באוועגונג — פול מיט רא־מאנטיזם. די תפילות, וואס דערהייבן דעם מענטשלעכן געדאנק און דערמעגלעכן אים — זיך צו באהעפטן מיטן באשעפער, דארפן — לויטן חסידיזם — פארמאגן אין זיך התלהבות, כוונה און הכנעה.

אין זיין אנהייב איז דער חסידיזם געוואלטיק באקעמפט געוואָרן דורך זיינע קעגנער. די מתנגדים האבן זיך נישט אפגעשטעלט פאר די דראסטישסטע מיטלען. זיי האבן די חסידים פארפאלגט און געלייגט אין חרם אריין. מ'האט זיך אפילו (איבעריקנס — קעגנזייטיק) דענונצירט און פארמסרט פאר דער מאכט.

The creator of Hassidism was Rabbi Izrael Baalszem (born about 1700 in Okopy on Podole; later he lived in Miedzborz); his life gave rise to many legends. The Hassidism which was to play such an important role in the life of Polish Jewry (and to become a synonym of the very extreme conservatism) was, at its beginning, a renovation movement, romanticism "avant la lettre". The prayer, which gives wings to human thought and enables it to commune with the Supreme Being, should be characterized, accoding to Hassidism, by ecstasy (hitla havuth), intention (kavana) and humility (shiflut).

At the beginning, Hassidism was violently opposed. Its adversaries (Misnagdim) did not hesitate to employ the most drastic means. persecutions, curses and even mutual denounciations to authorities.

יוצרה של החסידות היה ר' ישראל בעל שם טוב (נולד בערך בשנת 1700 בעיירה אוקופי, פודוליה. לאחר מכן ישב במזיבוז') חייו של הבעש"ט עטופים אגדה.

החסידות, שנועד לה למלא תפקיד מכריע בחייה של יהדות פולין ובמרוצת הימים הפכה לשם נרדף של שמרנות עקשית, היתה בתחילתה תנועה מתקדמת ומחדשת ומלאת רומנטיות. החסידות לימדה, כי לתפילות טובות ההתלהבות, הכוונה וההכנעה, שכן הן מרוממות את רוח האדם ומקרבות אותו למקום.

בראשית צעדיה נתקלה החסידות בהתנגדות חריפה. המתנגדים לא בחלו באמצעי מלחמתם בה. הם רדפו את החסידים עד חרמה. רבו גם מקרי המלשינות (משני הצדדים) באזני השלטונות.

Twórcą chasydyzmu był (urodzony około 1700 w mieścinie Okopy na Podolu, później zamieszkały w Międzyborzu) R. Izrael Baalszem, którego życie otoczone wieńcem legend. Chasydyzm, który miał odegrać tak dużą rolę w życiu żydostwa polskiego (i stać się synonimem najbardziej zaciętego konserwatyzmu), był w swoich początkach ruchem nowatorskim, romantyzmem avant la lettre. Modlitwę, która wznosi myśl ludzką i umożliwia jej złączenie się z Najwyższą Istotą, winna — według chasydyzmu — cechować: ekstaza („hitlahawuth"), nastawienie („kawana") i pokora („sziflut").

Początkowo chasydyzm był gwałtownie zwalczany. Jego przeciwnicy („Misnagdim") nie cofali się przed środkami najbardziej drastycznymi. Były prześladowania, klątwy i nawet (wzajemne zresztą) denuncjacje do władz.

El criador del chasidismo (pron.: « jasidismo ») fué R. Israel Baalschem, nacido hacia 1700, en la aldea Okopy (Podole), y más tarde establecido en Miedzyborze, cuya vida se ahoga bajo la muchedumbre de leyendas. El chasidismo que debiá de empeñar un papel tan importante en la vida de los Judíos polacos y de volverse sinónimo del conservatismo más feroz, fué en sus principios un movimiento novador, una especie de romantismo « avant la lettre ». — (anticipado). — La oración, que exalta el pensamiento del hombre, permetiendole de unirse con el Ser Supremo, tiene que poseer (Según la doctrina júsidica), tres rasgos caracteristicos: la extasis (« hitlahawuth ») la actitud (« kawana ») y la humildad (« schiflut »).

1) Tombeau d'Israël Baal-Szem Tow, à Miedzyborze; 2) Israël de Kozienice, « grand magid », mort en 1815 (d'après une estampe de l'époque); 3) Zelman Sznejur qui avait créé la fraction « Chabad » (fraction du hassidisme); 4) Chez un tsaddick (dessin de J. Seidenbeutel).

1, דאם קבר פון ר' ישראל בעל שם טוב אין מיעזדזיבאזש. 2, ר' ישראל פון קאזשעניץ, דער „גרויסער מגיד", נפטר געוואָרן אין 1815. (לויט א שטיך פון יענער צייט). 3, ר' שניאור זלמן שניאורסאן, דער שעפער פון חביידער חסידות. 4, ביים רבין (בילד פון יוסף זיידענ - בייטל).

1) Grave of Izrael Baal Szem Tow in Miedzyborze; 2) Izrael from Kozienie "Great Magiol". Died in 1815; (after engraving of the same epoch); Zelman Sznejur creator of "Chabad" a section of Chasidizm; 4) With Tzadick (engraving by Josef Seidenbeutel).

1) Grób Izraela Baal-Szem-Tow w Międzyborzu; 2) Izrael z Kozienic, „Wielki magid" (zmarł 1815, wdł. sztychu ówczesnego); 3) Zelman Sznejur, twórca odłamu chasydyzmu, zwanego „Chabad"; 4) U cadyka (rys. Józef Seidenbeutel).

1, Sepulcro de Israel Baal-Shem-Tow en Miedzyrzecze. — 2, Israel de Kozienice, « Gran Magid », (falleció en 1815. — según una estampa de la época). — 3, Zelman Shneyur, criador de la fracción del « chasidismo » (jasidismo), llamada « Chabad » (Jabad). — 4, En casa de un « Tsadik », grabado de Josef Seidenbeutel).

1. קברו של ר' ישראל בעל שם טוב במיינדזיבוז';
2. ר' ישראל מקוז'ניץ, „המגיד הגדול", נפטר בשנת 1815 (לפי תחריט מאותה התקופה);
3. ר' שניאור זלמן שניאורסון, מייסד חסידות חב"ד;
4. אצל הרבי (תמונה מאת יוסף זיידנ־ בייטל).

הגדה
4.
5.
2.
3.

CETTE époque voit naître un problème fort difficile à résoudre : comment améliorer le sort des masses juives (marchands ambulants, aubergistes chassés de leur bail, intermédiaires de tous genres et, par milliers, vagabonds et clochards de toute sorte) tombées dans la pire misère. Le roi Stanislas-Auguste Poniatowski en personne se mit à la tête du mouvement tendant à intégrer le prolétariat juif dans le processus de la production nationale. Il fait éditer des lois contre les vagabonds juifs, il accorde toute sa protection aux citoyens, juifs ou non-juifs qui font bâtir des usines et embauchent des ouvriers juifs. Cette période assiste à la naissance d'une série d'usines et d'ateliers où l'on fabrique des objets d'usage commun, usines de cuir, de drap, de textiles, tandis que dans les fabriques fondées par les magnats, on produit des objets de luxe : porcelaine, tapisseries etc. Parmi les financiers intelligents qui surent jouer un rôle dans ce mouvement, citons en premier lieu, Schmoul ZBYTKAWER.

Rappelons d'autre part le mouvement « haskalah » (« rationalisme »), point de départ d'une renaissance intellectuelle et sociale qui devait jouer dans l'histoire moderne des Juifs un si grand rôle : des talmudistes débutants commencent à apercevoir et à s'intéresser à la science laïque, beaucoup de jeunes partent travailler et étudier à l'étranger. L'un des animateurs de « haskalah » fut SALOMON MAIMON.

אן אָנגעווייטיקט פּראָבלעם איז געווען די פּויפּעריזאציע פון די יידישע מאסן, די ארויסגעשטויסענע יידישע ארענדארן, שענקער, מעקלער, מאנדייטניקעס און גאנצע מהנות שלעפּערס און מדינה-גייערס.

דער קעניג סטאניסלאוו אויגוסט פּאָניאַטאָווסקי אליין האָט זיך געשטעלט בראש פון דער געשאפענער באוועגונג, וואָס האָט זיך פארמאסטן צו פּראָדוקטיווויזירן דעם יידישן לומפּן-פּראָלעטאריאט. ער האָט ארויסגעגעבן שטרענגע פּראָדנונגען קעגן די יידישע שלעפּערס. גלייכצייטיק האָט ער אונטערגעשטיצט די יידישע און נישט-יידישע אונטערנעמערס, וואָס האָבן אין זייערע פּרישגעפּנטע פאבריקן באשעפטיקט יידן. עס קומען אויף א גאנצע רייַ פאבריקן, וואָס ארבעטן אויס זאכן פארן מאסן-גערויך. עס אנטשטייען גארבעריייען, טעקסטיל- און לייַנפאבריקן להיפוך צו די ביז-איצטיקע אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען, וואָס זענען געווען דאָס אייגנטום פון די מאגנאטן און האָבן פאבריצירט לוקסוס-ארטיקלען, ווי פּראָצעליי אאז"וו.

צווישן די גרויסע יידישע פינאנצליט און אונטערנעמער פון דער אויבנדערמאָנטער באוועגונג האָט געשפּילט א גרויסע ראָל שמואל זביטקעווער.

די אויפגעקומענע השכלה-באוועגונג האָט געשאפן מיט זיך דעם אימפּולס פאַרן איבערבוי פונעם יידישן לעבן. איר איז פאָרגעשטאנען און באשערט געווען אָפּצושפּילן א גרויסע ראָל אין דער יידישער געשיכטע : אויפוועקן דעם חשק ביי די יינגע ישיבה-בחורים נאָך וועלטלעכן וויסן, זיך באקענען מיט דער גרויסער וועלט, מאכן רייזעס קיין אויסלאנד אאז"וו. איינער פון זיי איז געווען שלמה מיימאָן.

A very serious problem was represented by the question of pauperized Jewish masses (the dispossessed inn keepers, intermediaries, peddlers and thousands of Jewish vagabonds. King Stanislas August himself headed a movement aiming at the productivisation of the Jewish lumpenproletariat. He decreed severe laws against the Jewish vagabonds; at the same time, he encouraged the Jewish and non-Jewish enterprisers who established factories where Jews were employed. Quite a few Jewish factories were established to produce utilitarian items: tanneries, textile factories, etc. (as contrasted with factories owned by aristocrats which produced luxury items such as china, etc.). Among the great Jewish enterprisers and financers, an important role in this movement was played by Szmul Zbytkawer, among others.

On the other hand, the impetus to the readaptation of Jewry gave birth to the "Haskala" (enlightenment) movement which was destined to play an important role in the history of Jews: the drive of young Talmudists to secular learning and journeys abroad. Among this group was Salomon Majmon.

הנוסח העברי בדף 89.

Tekst polski na str. 89.
Texto español en la página 89.

1) L'adresse de la communauté juive de Cracovie offerte au roi Stanislaw Auguste en 1787. Cette adresse, écrite sur parchemin, comporte deux textes : en polonais et en hébreu. La reproduction présente : a) le frontispice du texte polonais ; b) la prière en hébreu ; c) Le frontispice du texte hébraïque ; 2) Le privilège général octroyé aux Juifs de Cracovie (et de toute la Pologne), contresigné par le roi Auguste III le 7-XII-1735 ; 3) S. Zbytkawer et sa femme (tableau de B. Canaletto. Musée National. Varsovie) ; 4) Salomon Majmon.

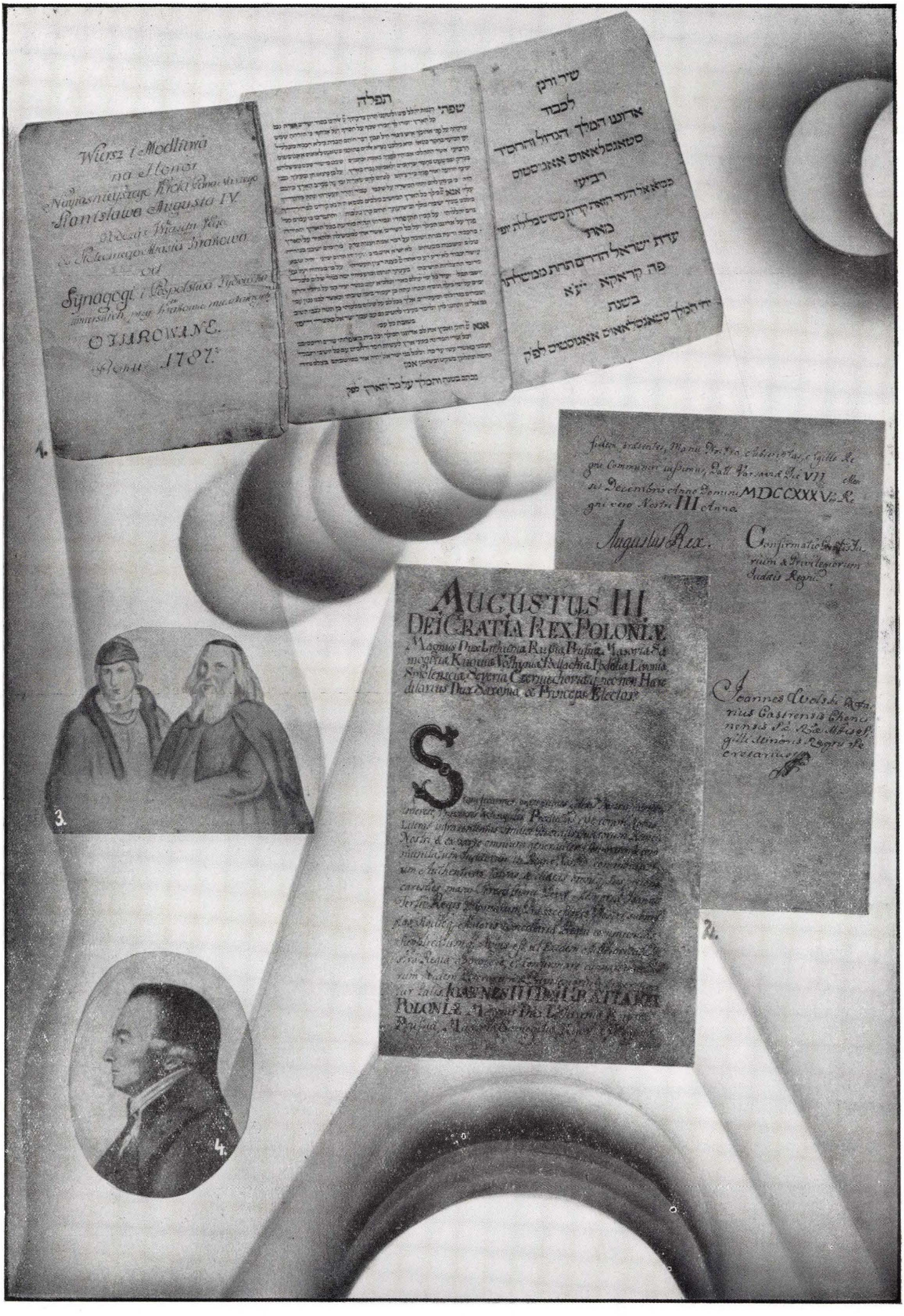
1, אן אדרעס פון דער יידישער קהילה אין קראָקע, וואָס איז איבערגעגעבן געוואָרן דעם קעניג סטאַניסלאַוו אויגוסט אין יאָר 1787, גע-שריבן אויף פּאַרמעט אין פּויליש און אין העברעאיש. אויפן בילד : א) דער שער-בלאַט פון פּוילישן טעקסט, ב) דער שער-בלאַט פון לשון-קודש-טעקסט, ג) א תפילה אין לשון-קודש. 2, אלגעמיינע פּריוויליגיעס פון די קראָ-קעווער און בכלל פּוילישע) יידן, וואָס זענען באשטעטיקט געוואָרן דורך דעם קעניג אויגוסט דעם 3-טן, דעם 7טן דעצעמבער 1735. 3, שמו-אל זביטקאָווער און זיין פרוי. (בילד פון ב. קא-נאלעטא. וואַרשעווער מוזעאום). 4, שלמה מיי-מאן.

1) Address of Jewish Council in Cracow handed to the King Stanislas August in 1787. Text in Polish and Hebrew on parchment. On the illustration 2) title page of the Hebrew text ; 2) General privilege of the Cracow Jews (and all Polish Jews) confirmed by the King August III. 7th Dec. 1735 ;; 3) Szmul Zbytkawer and his wife (painting by B. Canaleto, Museum of Warsaw) ; 4) Salomon Majmon.

1) Adres Gminy Żydowskiej w Krakowie, wręczony królowi Stanisławowi Augustowi w r. 1787, na pergaminie z tekstem polskim i hebrajskim. Na rycinie : a) karta tytułowa tekstu polskiego, b) modlitwa hebrajska, c) karta tytułowa tekstu hebrajskiego; 2) Przywilej generalny Żydów krakowskich (i polskich w ogóle), potwierdzony przez króla Augusta III. dnia 7. XII. 1735; 3) Szmul Zbytkawer i jego żona (obraz B. Canaletta. Muzeum w Warszawie); 4) Salomon Majmon.

1, Memorial del Consistorio Judío de Cracovia, en pergamino, con textos polaco y hebreo, entregado en 1787 al rey Stanislao Augusto Poniatowski. En el grabado : a) página titular del texto polaco ; b) oración hebrea ; c) página titular del texto hebreo. — 2, Privilegio general de los Judíos de Cracovia (y de Polonia, en general), confirmado en fecha de 7.XII.1735 por el rey Augusto III. — 3, Schmul Zbytkawer y su esposa (pintura de B. Canaletto, Museo en Varsavia). 4. Salomon Maymon.

1. כתב הודיה של הקהלה היהודית בקרקוב, שנמסר למלך סטניסלב אוגוסט בשנת 1787. כתוב על הקלף בפולנית ובעברית: א) השער של הטכסט הפולני, ב) השער של הטכסט העברי, ג) תפילה בעברית;
2. הזכויות המיוחדות הכלליות של יהודי קרקוב (וכל יהודי פולין), אשר אושרו על-ידי המלך אוגוסט השלישי ב-7 בדצמבר 1735;
3. שמואל זביטקובר ואשתו (תמונה מאת ב. קאנלט במוזיאון הוורשאי);
4. שלמה מיימון.

Wiersz i Modlitwa
na Hołdowanie
Najiaśniejszego Króla Pana naszego
Stanisława Augusta IV.
Obecnie Bożą Łaską
i Rzeczypospolitej
Od
Synagogi Starozakonnych
OSTROWNE.
Roku 1767.
1.
תפלה
שידור
לכבוד
2.
Judex Arbitrorum, Magna Curia Coronae Regni Capitaneus, Aquilae Regiae Communis insignis, Dativus Varsoviae Die VII Mensis Decembris Anno Domini MDCCXXXV. Regni vero Nostri III Anno
Augustus Rex.
Confirmatio Statutorum & Privilegiorum Judaeis Regni.
AUGUSTUS III
DEI GRATIA REX POLONIAE
Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, &c.
3.
Joannes Wolski Dei Gratia Episcopus Castrensis Chanoviensis &c. Regni Majestatis Cancellarius
4.

AU cours de la grande « Diète de Quatre Ans » (1788-1792) qui fit voter d'importantes réformes sociales et en premier lieu, la Constitution du 3 mai 1791, le problème de l'émancipation des Juifs, objet de vives controverses, fut traité dans de nombreux ouvrages contemporains. Parmi les « progressistes » polonais, partisans de l'émancipation juive, il faut surtout citer les noms de Mateusz Topor BUTRYMOWICZ, Tadeusz CZACKI et de l'abbé-démocrate Hugo KOLLONTAJ.

Une insurrection nationale contre l'oppresseur russe éclate en 1794. Dans le serment solennel qu'il faisait à la nation sur le Grand'Marché de Cracovie (le 24 mars 1794), Tadeusz KOSCIUSZKO, commandant en chef de l'insurrection, déclarait entre autres : « Lorsqu'il s'agit de défendre la Patrie, à mes yeux égalité fait loi : Juif, paysan, noble, prêtre, bourgeois, tous jouissent au même degré de mon respect. »

L'appel du héros national trouva de nombreux échos.

Czas wielkiego ,,Sejmu Czteroletniego'' (1788-1792), reform i ,,Konstytucji 3-Maja'' 1791 był m. inn. okresem żywych dyskusyj w sprawie emancypacji Żydów. Ukazują się liczne publikacje na powyższy temat. Wśród rzeczników postępu zapisali się w tej kwestii zwłaszcza : Mateusz Topór-Butrymowicz, Tadeusz Czacki. W obronie Żydów stanął również ksiądz Hugo Kołłontaj.

Wybucha Powstanie Kościuszkowskie. W przysiędze złożonej na rynku krakowskim Naczelnik Tadeusz Kościuszko oświadczył : ,,W obronie Ojczyzny równość u mnie popłaca i dlatego Żyd, chłop, szlachcic, ksiądz i mieszczanin równego są u mnie szacunku''. Wezwanie T. Kościuszki nie pozostało bez odzewu.

Durante la gran « Dieta de Cuatro Años » (1788-1792), que hizo nacer numerosas reformas sociales, entre otras aquellas de la celebre « Constitución del 3 de Mayo » 1791, la emancipación de los Judíos constituyó el objeto de vivas discusiones y de varias obras publicadas por escritores famosos de la época, tales como : Mateo Topor-Butrymowicz, Tadeo Czacki, y padre Hugo Kollontay.

En 1794 estalla una insurrección contra los Rusos bajo el comando del generalísimo Tadeo Kosciuszko, que, en su juramento prestado en la Plaza Mayor de Cracovia, declaró : « Cuando se trata de la defensa de la Patria, todos son para mí iguales : sea Judio, o campesino, sea socerdote, noble, o burgués, — todos gozan, al mismo grado, mi respeto ».

La proclamación de Kosciuszko no quedó sin eco.

די צייט פונעם „פירידיקן סיום". נייע רעפֿארמען און די „קאָנסטיטוציע פון דרייטן מאַי". דאָס יאָר 1791 איז אַדורך אונטערן צייכן פון לעבהאַפֿטע דיסקוסיעס איבער דער עמאנציפּאַציע פון די יידן. ס'באווייזן זיך אַ סך אויסגאַבן, וואָס באַהאַנדלען דאָס דאָזיקע פּראָבלעם.

צווישן די אָנהענגער פון דעם פּאַרשריטלעכער אידעע האָבן זיך הויפּטזעכלעך אויסגעצייכנט מאַטעאוש טאָפּור-בוטרימאָוויטש און טאַדעאוש טשאַצקי. אויך דער גלח הוגו קאָלאָנטיי האָט זיך געפּינען צווישן די פּאַרטיידיקער, צווישן די, וואָס האָבן זיך געשטעלט אויף דער זייט פון די יידן.

ס'איז אויסגעבראָכן דער קאָשטשושקאָ-אויפֿשטאַנד. איז דער שבועה, וואָס איז אָפּגענעבן געוואָרן אויפן קראָקעווער מאַרק, האָט דער פירער פון אויפֿשטאַנד, טאדעאוש קאָשטשושקאָ דערקלערט (דעם 24-טן מערץ 1794) :

— „אין דער פאַרטיידיקונג פונעם פּאָטערלאַנד וועט ביי מיר אָפּגענומען ווערן דער פֿרינציפּ פון גלייכקייט און דעריבער האָב איך א גלייכן דרך-ארץ פאַרן ייד, פאַרן פויער, פאַרן שלאכטשיץ, פאַרן גלח און פאַרן געווויגלעכן בירגער".

דער רוף פון קאָשטשושקאָ איז נישט געבליבן אָן קיין אָפּקלאַנג.

The period of the great "Four Years' Parliament" (1788-1792) of reforms and of the May 3, 1791 Constitution was also a period of lively discussion concerning Jewish emancipation. This subject is dealt with in several publications. Among the promoters of progress the most famous were Mateusz Topor Butrymowicz, Tadeusz Czacki. One of the defenders of Jews was Father Hugo Kollontaj. The Kosciuszko uprising took place. In his oath taken at the Cracow market, the Commander Tadeusz Kosciuszko declared: "In defence of the Fatherland, equality pays and therefore Jew, peasant, noble, priest and bourgeois are of equal merit to me."

This declaration did not remain without an echo.

„סיום ארבע השנים" פותח תקופה חדשה, הריהי תקופת הריפורמות ו„חוקת השלושה במאי. שנת 1791 עומדת גם בסימן של דיונים ערים בשאלת האמנציפציה של היהודים ומתרבים החיבורים המוקדשים לשאלה זאת.

מטאוש טופור בוטרימוביץ' וטדאוש צ'אצקי הם האישים הבולטים בקרב התומכים ברעיון מתקדם זה. גם הכומר הוגא קולונטיי מקומו בין המתיצבים לימין היהודים.

קושצ'ושקו מעורר את העם הפולני להתקוממות. בשבועתו בשוק קרקוב נאמר :

בהגנה על המולדת אשמור על עקרון השוויון ואתיחס במידה שווה של כבוד ליהודי, לאכר, לאציל, לכומר ולאזרח הרגיל".

קריאתו של ראש ההתקוממות קושצ'יושקו לא נעדרה הד.

1) Stanislaw Malachowski, président (maréchal) de la Diète de 4 Ans ; 2) Tadeusz Czacki ; 3) Titres des hymnes de grâce chantés dans les synagogues le 3 mai 1792 ; 4) Le général Tadeusz Kosciuszko.

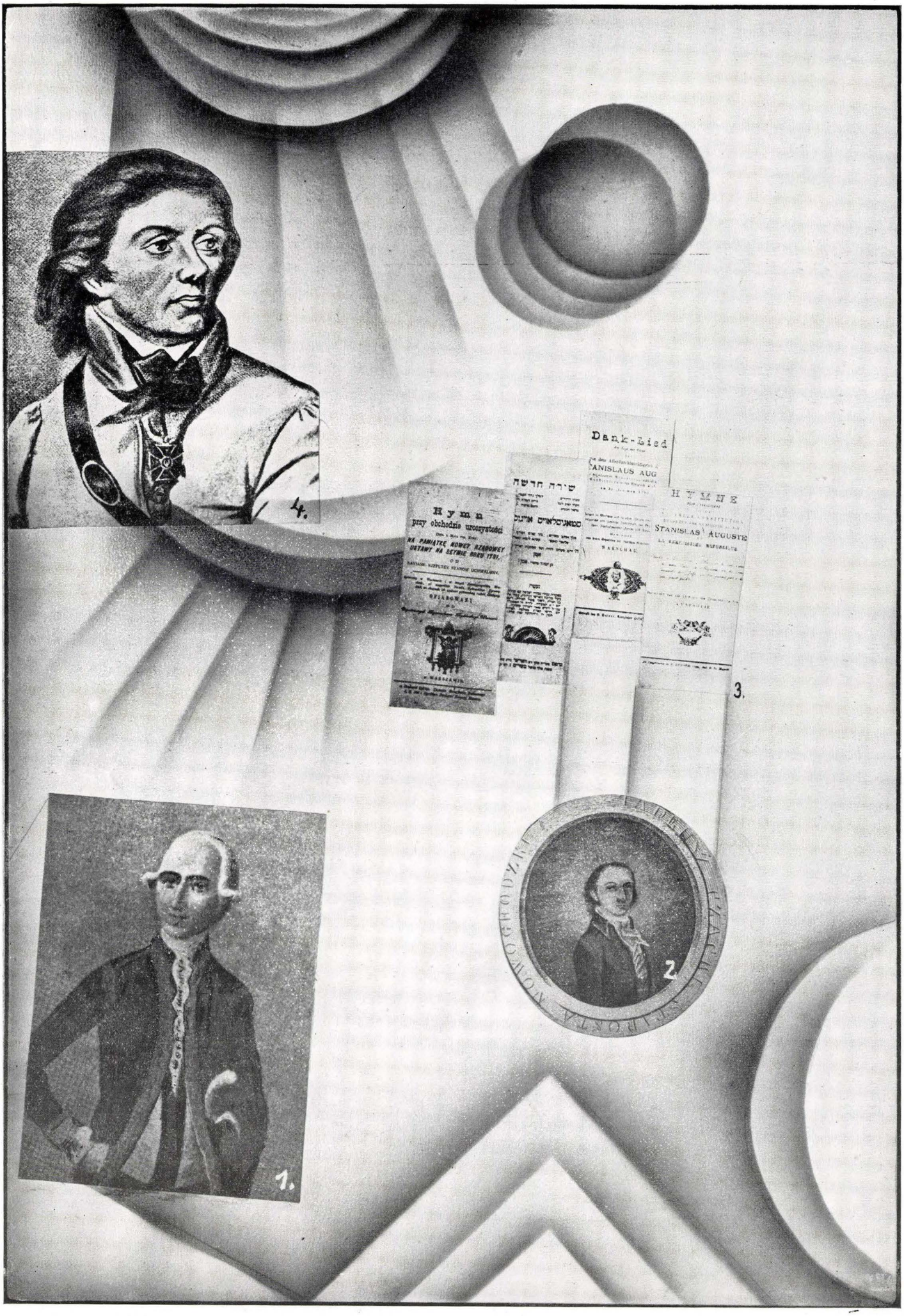
1, סטאַניסלאַוו מאַלאַכאָווסקי, פּוילישער סיום-מארשאַלעק פון „פּיר יאָריקן" סיום. 2, טאדעאוש טשאַצקי. (א מיניאַטור פון יעטער צייט). 3, די נעמען פון תפילות, וואָס מען האָט געזונגען אין די שולן דעם 3טן מאי 1792. 4, טאדעאוש קאָשטשושקאָ (1746 — 1817).

1) Stanislaw Malachowski, Lord President of the Four Years Diet ; 2) Tadeusz Chaski (contemporary miniature) ; 3) Titles of Thanksgiving Hymns sung in synagogues on 3rd May 1792 ; 4) General Tadeusz Kosciuszko (1746-1817).

1) Stanisław Małachowski, marszałek Sejmu Czteroletniego; 2) Tadeusz Czacki (miniatura współczesna); 3) Tytuł hymnów dziękczynnych, śpiewanych w synagogach w dniu 3. maja 1792; 4) Naczelnik Tadeusz Kościuszko (1746-1817).

1, Stanislao Malachowski, presidente de la Dieta (Junta) de Cuatro Años. — 2. Tadeo Czacki (miniatura de la época). 3, Títulos de Himnos de Gracias, cantados en las sinagogas el día de 3 de Mayo 1792. — 5, Generalísimo Tadeo Kosciuszko. (1746-1817).

1. סטניסלב מלכובסקי, נשיא הסיים הפולני („סיים „ארבע השנים");
2. טדאוש צ'פסקי (זעירית מזמנו);
3. שמות התפילות, שהושרו בבתי־הכנסת ב־3 במאי 1792;
4. טדאוש קושצ'יושקו (1746-1817).

Dank-Lied
HYMNE
STANISLAS AUGUSTE
Hymn
przy obchodzie uroczystości
1.
2.
3.
4.

AU cours des glorieuses journées d'avril 1794 où, répondant à l'appel de Kilinski, le peuple de Varsovie s'était insurgé, « les Juifs — écrit un témoin oculaire, A. Trebicki — sortaient en foule et, se voilant les yeux, couraient droit sur les canons et les baïonnettes ».

Comme l'insurerction se prolonge, BEREK JOSELEWICZ forme un régiment spécial de Juifs que le commandant en chef, Tadeusz Kosciuszko accueille par un article dans la « Gazette du Gouvernement » intitulé : « Information concernant le futur Régiment Israélite ».

Voici ce que notait à ce sujet le poète F. Karpinski : « Ce n'est pas sans entrain, et peu nombreux, que les habitants de Varsovie sortaient pour monter la garde aux fortifications de Praga. Seul le régiment juif ne quittait jamais les tranchées, remplissant ses fonctions avec courage. » Salverte, député à l'Assemblée Législative, écrira plus tard : « Après la défaite de Kosciuszko, c'est dans la vilie de Varsovie que les patriotes polonais opposèrent une ultime résistance. Le faubourg de Praga, protégé par le régiment juif, fut pris d'assaut et tous les combattants passés au fil de l'épée. Le lendemain, on trouva sur les retranchements le régiment entier plongé dans le sommeil éternel ; pas un soldat qui n'eût répondu « Présent » à l'appel de la mort ».

Un autre texte contemporain constate : « Les Russes faisaient irruption dans les demeures et égorgeaient les gens sans merci. Ils en voulaient particulièrement aux Juifs, car ceux-ci, afin de défendre la ville, avaient formé un régiment à part. »

Quant à Berek Joselewicz, il prit part aux durs combats menés en Lombardie par les Légions de Dombrowski, fit les campagnes de Napoléon où il gagna sur les champs de bataille d'Allemagne et d'Italie la légion d'honneur et la médaille Virtuti Militari. Après la création du Grand-Duché de Varsovie, il rentra dans son pays. Il prit part en 1809 à la campagne d'Autriche, où les régiments polonais du Grand-Duché formaient l'avant-garde des armées de Napoléon ; il fit preuve de courage dans de nombreuses escarmouches et mourut en héros le 5 mai 1809 au cours de la bataille de Kock.

1) Berek Joselewicz ; 2) L'appel de B. Joselewicz aux Juifs de Varsovie, en 1794 ; 3) Les Juifs sur les remparts du faubourg de Praga, à Varsovie, en 1794 (miniature d'A. Szyk) ; 4, 5) Lettres de B. Joselewicz au général Dabrowski ; 4) du 14-VII-1802 ; 5) du 29-III-1799 ; 6) B. Joselewicz devant Kock (tableau de Julius Kossak) ; 7) Fragment de l'article annonçant la mort de B. Joselewicz, publié dans *Le Moniteur* français (Paris, le 9-V-1809).

1) בערק יאָסעלעוויטש; 2) זיין אויפרוף צו די יידן אין וואַרשע, אין 1794; 3) יידן פאַרטיידיקן די וואַרשעווער פאָרשטאָט, פּראַגע, (מיניאַטור פון א. שיק); 4, 5) ב. יאָסעלעוויטשעס בריוו צום געניראל דאָמבראָווסקי; 6) ב. יאָסעלעוויטש הינטער קאָזאַק (בילד פון י. קאָסאַק); 7) נעקראָלאָג פאר ב. יאָסעלעוויטש אין דעם פאַריזער זשורנאל „מאָניטער", דעם 9-טן מאי 1809.

1) Berek Joselewicz ; 2) Declaration of Berek Joselewicz to Jews of Warsaw ; 3) The Jews on the ramparts of suburb Praga in Warsaw, 1794 (miniature by A. Szyk) ; 4, 5) Letters of B. Joselewicz to Gen. Dabrowski ; 4) of the 4-7-1802 ; 5) of 29-3-1799 ; 6) B. Joselewicz before Kock (painting by Juliusz Kossak) ; 7) Some lines from an article announcing the death of B. Joselewicz published in the French periodical — "Le Moniteur" (Paris 9-5-1809).

1) ברק יוסלביץ; 2) כרוזו של יוסלביץ לי־הודי ורשה, בשנת 1794; 3) יהודים מגינים עַל פרבר וורשה, פראג, בשנת 1794 (זעירות א. שיק); 4, 5) מכתבו של ב. יוסלביץ לגנרל דומ־בּרובסקי; 4) מה־14. 7. 1802 ; 5) מה־29. 3. 1799; 6) ב. יוסלביץ ע"י קוצק (תמונה מאת יוליום קוסק); קטע מנקרולוג שהוקדש לב. יוסלביץ בכתב העת הצרפתי „מוניטר" (פריז, ה־9 במאי 1809).

1) Berek Joselewicz; 2) Odezwa Berka Joselewicza do Żydów w Warszawie, w r. 1794; 3) Żydzi na szańcach Pragi w r. 1794 (miniatura A. Szyka); 4, 5) Listy B. Joselewicza do generała Dąbrowskiego; 4) z dn. 14. VII. 1802; 5) z dn. 29. III. 1799; 6) B. Joselewicz pod Kockiem (obraz Juliusza Kossaka); 7) Wyimek z nekrologu, poświęconego B. J. w piśmie francuskim „Moniteur" (Paryż, 9. V. 1809).

1, Berek Joselewicz. — 2, Proclamación de Berek Joselewicz a los Judíos de Varsavia, en 1794. — 3, Judíos sobre las murallas de Praga (barrio de Varsavia, en 1794 (miniatura de A. Szyk). — 4, 5, Cartas de B. Joselewicz al général Dabrowski. — 4, carta del 14.VII.1802 ; 5, de 29.III.1799. — 6, B. Joselewicz en la batalla de Kock (cuadro de Julio Kossak). — 7, Extracto de un necrólogo consagrado a la memoria de B. Joselewicz en el periódico francés « Le Moniteur », (Paris, 9.V.1809).

אין די אומפאַרגעסלעכע „אפּריל־טעג" פון 1894 אין וואַרשע, ווען ס'איז אָנגענאַנגען די שלאַכט אונטער קילינסקים אָנפירונג, — שרייבט דער עדוּאיה, אַנטאַני ט־ענביצקי, — האָבן זיך די יידן געזאַמלט מחנותווייז און זיך פאַרשטעלנדיק די אויגן מיט די הענט געלאָפן „אויף בלינד" גלייך אויף די הארמאטן און באגנעטן.

ווען דער אויפשטאַנד פארציט זיך — שאפט בערעק יאָסעלעוויטש א באזונדער יידיש פּולק. די דאָזיקע איניציאַטיוו איז ווי־דער באגריסט געוואָרן דורך מאַדעאוש קאָשטשושקאָ אין זיין אַ־טיקל, וואָס איז געדרוקט געווען אין דער רעגירונג־צייטונג „גא־זעטא ווישאַדאָווא" א. ב. „די באדייטונג פונעם זיך פאַרמירנדיקן יידישן פּולק".

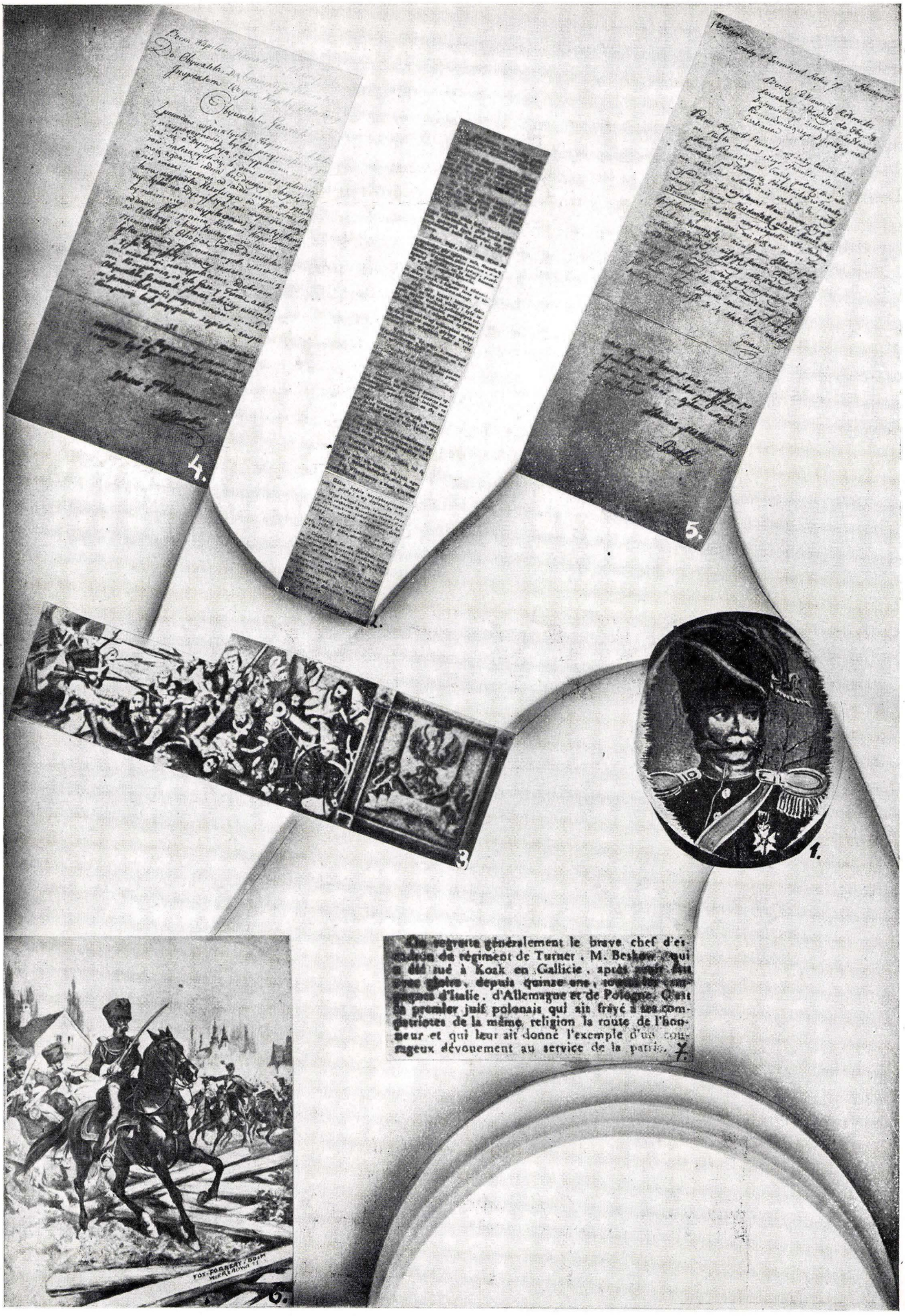
דער פּוילישער דיכטער פראַנטשישעק קאַרפינסקי האָט דאָן צוו"אנד. געשריבן : „מיט גרויסע שוועריקייטן האָבן די וואַרשע־ווער אינזוווינער — און דאָס אין קלייניע גרופּן — קוים געקאָנט דערגיין צו די פֿראָגער אָקאָפּעס. דער יידישער רעגימענט בלויז איז קיינמאָל נישט אָפּגעטרעטן פון זיינע אָקאָפּעס און מיט א סך פּליימיקייט אויסגעפילט זיינע פליכטן".

סאָלווערט (דעפוטאט פון דעם פראנציזישן פארלאמענט) וועט שפּעטער זאָגן : „נאָכן פאַלן פון קאשטשושקאָ האָבן די פּוילישע פאַטריאָטן אין וואַרשע געמאכט די לעצטע אָנשטרענגונגען. די וואַרשעווער פֿאַרשטאָט פּראָגע, וואָס איז געווען געדעקט דורכן יידישן רעגימענט, איז גענומען געוואָרן מיט שטורעם. זיי זענען אַלע נעפאַלן געקאָמבאַטעט פון דער שווערד. אויפן אָנדערן טאָג האָט מען אין די פֿאַרטיפיקאַציעס געפונען דעם גאַנצן פּולק פאר־זינקען אין אייבּיקן שלאָף. קיין איין זעלנער איז נישט אַנטלאָפן פֿון מויט".

אין איינער פון די פיל באשרייבונגען פון יענער צייט ווערט איבערגעגעבן : „די רוסן האָבן זיך אריינגעריסן אין די הייזער און געמאָרדעט. צו מיינסט האָבן זיי אויסגעלאָזט זייער כעס צו יידן אוים נקמה פֿאַרן האָבן פֿאַרמידט א באזונדער פּולק אויף צו פאַרטיידיקן די שטאָט".

אויך די יידן אין ווילנער קאָנט האָבן געזומען אָ באדייטנדיקן אָנטייל אינעם אויפשטאַנד. צווישן אנדערע איז דאָרט געווען טע־מיק ד"ר שמואל פּאַלאָקוס.

בערעק יאָסעלעוויטש האָט שפּעטער געטיילט דעם גורל און די שווערקייטן פון די פּוילישע לעגיאָנען און מיטגעמאַכט די נא־

Qu regrette généralement le brave chef d'escadron du régiment de Turner, M. Beshow, qui a été tué à Koak en Gallicie, après avoir fait preuve, depuis quinze ans, toutes les campagnes d'Italie, d'Allemagne et de Pologne. C'est le premier juif polonais qui ait frayé à ses compatriotes de la même religion la route de l'honneur et qui leur ait donné l'exemple d'un courageux dévouement au service de la patrie. 7.

In those memorable days of April 1794 when the fight in Warsaw was going on under the command of Kilinski, the Jews—writes an eye-witness, Antoni Trebicki—"gathered in great number, and covering their eyes, ran blindly towards the guns and bayonets".

With the prolongation of the uprising, Berek Joselewicz created a separate Jewish regiment. (Tadeusz Kosciuszko welcomed this initiative in an article appearing n the "Governmental Newspaper" under the title "initiation on the New Jewish Regment".)

Franciszek Karpinski wrote, among other things: "The inhabitants of Warsaw went to the trenches of Praga only with difficulty and in small numbers... only the Jewish regiment did not leave the trenches and fulfilled its duty with celerity." Salvere (a deputy of the French Assembly) said later: "After Kosciuszko's fall, his Polish patriots produced their last efforts in Warsaw. Its suburb, Praga, defended by a Jewish regiment, fell under a severe attack; all were slain under the sword. On the next day the entire regiment was found in the fortifications, resting in eternal sleep; nat one soldier escaped before the appeal of death."

In one of the numerous texts of those days, we read: "The Russians broke into the houses and slaughtered the people without mercy. They were especially bitter about Jews because, to defend the town, they had formed a separate regiment."

The Jews also played an important part in the uprisings in the Vilno region (where Dr. Samuel Polacus, among others, was active).

Berek Joselewicz afterwards shared the destiny of the Polish legions; he took part in the Napoleonic campaigns in Italy and Germany, earning on the field of combat the cross of the Legion of Honour and Virtuti Militari. With the creation of the Duchy of Warsaw he returned to Poland. He took part, in 1809, in the Franco-Austrian War (in which the army of the Duchy of Warsaw constituted an advance guard of Napoleon). He fought in many battles and died as a hero on May 5, 1809, near Kock.

בימי אפריל הבלתי נשכחים של וורשה בהם התנהל הקרב בהנהגתו של קילינסקי—כותב עד הראיה אנטוני טרמביצקי—התאספו היהודים מחנות מחנות ובהסתירם את עיניהם בידיהם הסתערו ב„סנוורים" על התותחים ועל הכידונים.

בהמשך ההתקוממות ייסד ברק יוסלביץ גדוד יהודי מיוחד. במאמר בשם „חשיבותו של הגדוד היהודי ההולך ונוצר" אשר פורסם בע. תון הממשלתי „גזמה ז'ונדובה" מקדם קושצ'יושקו בברכה את היזמה הזאת.

המשורר הפולני פרנציושק קארפינסקי כתב אז בין השאר :„בקשיים מרובים עלה בידי תושבי וורשה, וגם זאת בקבוצות קטנות, לה גיע איך שהוא לקו החפירות שבפראגה. רק הגדוד היהודי לא נסוג מחפירותיו ומלא בשקידה רבה את משימותיו".

ציר הפרלמנט הצרפתי סאלוורט אמר לאחר זמן : „לאחר נפילתו של קושצ'יושקו עשו הפטריוטים הפולנים בוורשה את המאמצים האחרונים. פראגה, פרבר ה של וורשה, שהגדוד היהודי הגן עליה נכבשה בהתקפת סערה. כולם נפלו לפי חרב. למחרת יום נמצא כל הגדוד בתוך הביצורים שקוע בשנת נצח. אף חייל אחד לא ברח מפני המוות".

באחד מן התאורים המרובים של אותם הימים כתוב לאמור : „הרוסים התפרצו לתוך הבתים ורצחו. ביחוד כילו את חמתם ביהו דים והתנקמו בהם על שהקימו גדוד מיוחד להגנת העיר".

גם היהודים שבמחוז וילנה לקחו חבל בהתקוממות. בין השאר היה שם פעיל ד"ר שמואל פולאקום.

ברק יוסלביץ קשר אחר כך את גורלו בגורל הלגיונים הפולניים. התענה בסבלם והשתתף במסעי המלחמה של נפוליאון באיטליה ובגרמניה. כפרס בעד מעשי גבורתו בשדה הקרבות הוענקו לו אות ההצטינות של לגיון-הכבוד והצלב „וירטוטי מיליטארי".

לאחר ההתקוממות של נסיכות וורשה חזר הביתה והשתתף במל חמת אוסטריה—צרפת של שנת 1809 (במלחמה זו מלאה נסיכות וורשה את תפקיד החלוץ של נפוליאון) מקומו לא נפקד בהרבה תגרות והתנגשויות ובחמשה במאי של אותה שנה מת מות גבורים ליד קוצק.

W pamiętnych dniach kwietniowych (1794) Warszawy, gdy bój toczył się pod wodzą Kilińskiego, Żydzi — pisze naoczny świadek, Antoni Trębicki — „kupili się tłumami, a oczy swoje zasłoniwszy, biegli na oślep na działa i bagnety".

Gdy powstanie się przedłuża, Berek Joselewicz tworzy oddzielny pułk żydowski. (Tad. Kościuszko powitał tę inicjatywę w artykule pod tytułem „Uświadomienie o formującym się pułku starozakonnych", na łamach „Gazety Rządowej").

Franciszek Karpiński zapisał między innymi . „Mieszkaniec Warszawy z trudnością i to w małej liczbie do okopów praskich wychodził. (...). Sam tylko regiment żydowski nie odstępował nigdy okopów i pilnie robił swoją powinność". Salverte (deputowany francuskiej izby prawodawczej) powie później : „Po upadku Kościuszki, patrioci polscy robili ostatnie wysiłki w Warszawie. Przedmieście Praga, osłaniane przez starozakonny regiment, zdobyto szturmem; wszystko zginęło pod cięciem miecza. Nazajutrz znaleziono na fortyfikacjach cały pułk w śnie wiecznym; ani jeden żołnierz nie zbiegł przed apelem śmierci".

Jeden z licznych ówczesnych tekstów podaje : „Rosjanie wdzierali się do domów i zabijali ludzi bez litości. Szczególnie byli rozgoryczeni na Żydów, gdyż dla obrony miasta uformowali oddzielny pułk".

Znaczny udział w powstaniu wzięli Żydzi również na Wileńszczyźnie (gdzie działał między innymi dr. Samuel Polacus).

Berek Joselewicz dzielił potem trudy legionów polskich, odbył kampanie napoleońskie we Włoszech i w Niemczech, zdobywając na polach walk krzyż Legii Honorowej i krzyż Virtuti Militari. Z powstaniem Księstwa Warszawskiego wrócił do kraju. Wziął udział, w 1809, w wojnie austriacko-francuskiej (w której armia Księstwa Warszawskiego odegrała rolę awangardy Napoleona). Bił się w wielu potyczkach i zginął śmiercią bohaterską 5 maja 1809 pod Kockiem.

Durante los gloriosos días de abril 1794, cuando el pueblo de Varsavia luchaba contra los Rusos bajo el comando de Kilinski, « los Judíos », nota A. Trebicki, uno de los testigos

Fin en la página 103.

1) Berek Joselewicz (tableau de J. Kossak); 2, 3) Lettre de B. Joselewicz au général Dabrowski (le 6-VI-1798) ; 4) La mort héroïque de Berek devant la ville de Kock (tableau d'H. Pilatti) ; 5) Le tombeau de B. Joselewicz près de Kock.

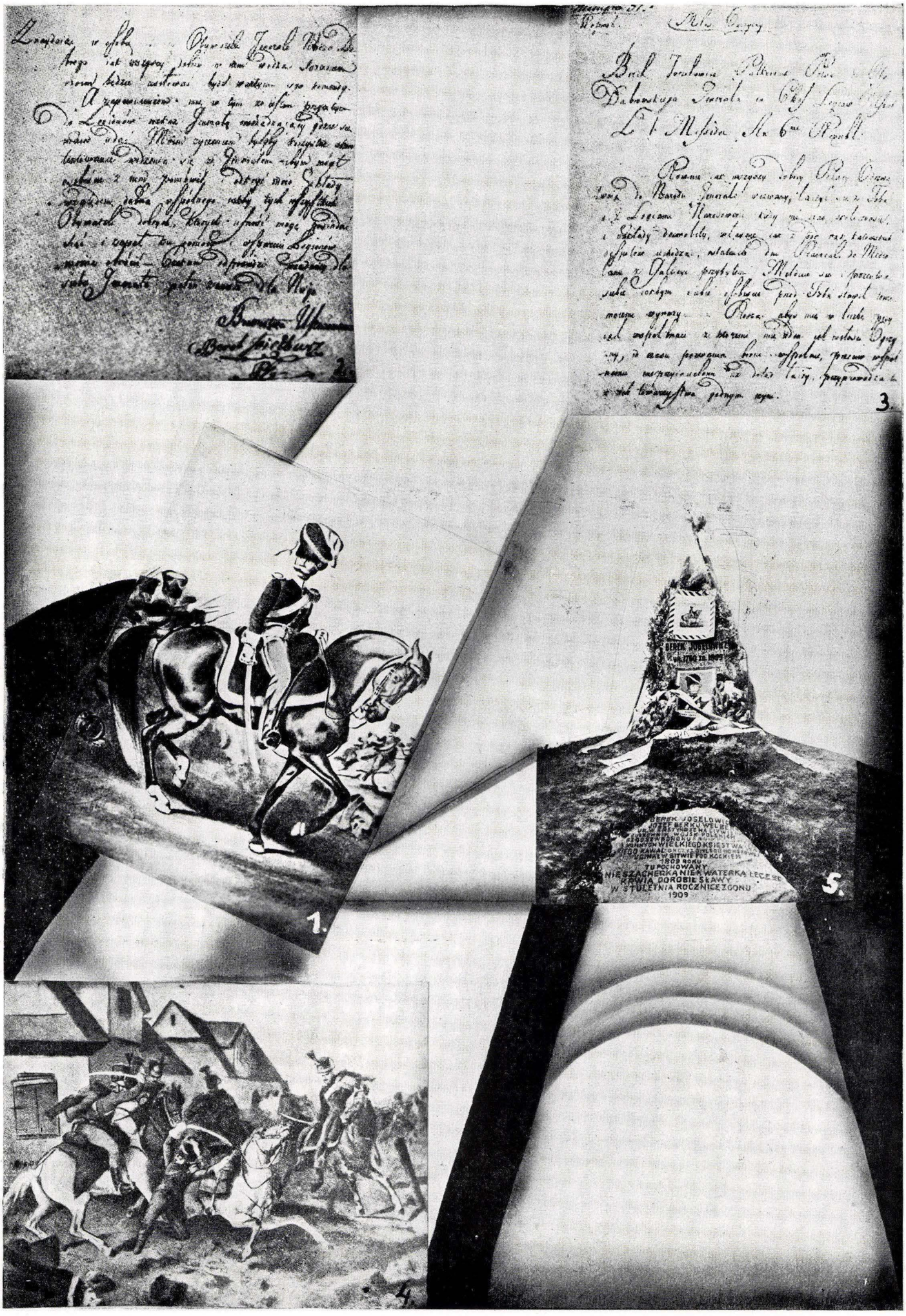
1, בערעק יאָסעלעוויטש (בילד פון יוליוש קאסאק). 2, 3, א בריוו פון בערעק יאָסעלעוויטש צום געניראל דאָמבראָווסקי פון 6-טן יונ ני 1798. 4, דער העלדישער טויט פון בערעק יאָסעלעוויטש הינטער קאָצק (בילד פון העניריק פילאָטן). 5, דאָס קבר פון בערעק יאָסעלעוויטש הינטער קאָצק.

1) Berek Joselewicz (painting by Juliusz Kossak) ; 2, 3) Letter of B. Joselewicz to Gen. Dabrowski (6-6-1798). The heroic death of Berek before the town of Kock (painting by Henryk Pillati) ; 5) The tomb of B. Joselewicz near Kock.

1) Berek Joselewicz (obraz Juliusza Kossaka) ; 2, 3) List B. Joselewicza do generała Dąbrowskiego z 6. VI. 1798; 4) Bohaterska śmierć Berka pod Kockiem (obraz Henryka Pillatiego) ; 5) Grób B. Joselewicza pod Kockiem.

1, Berek Joselewicz (retrato de Julio Kossak). — 2, 3, Carta de B. Joselewicz al general Dabrowski del 6.VI.1798. — 4, Muerte heróica de Berek Joselewicz en la batalla de Kock, (cuadro de Enrique Pillati). — 5, Sepulcro de Berek Joselewicz cerca de Kock.

1. ברק יוסלביץ' תמונה מאת יוליוש קוסאק);
2, 3. מכתב מאת ברק יוסלביץ' לגנרל דומבראובסקי מששה ביוני 1798;
4. מות הגבורים של ברק יוסלביץ' ליד קוצק (תמונה מאת הנריך פילט);
5. קברו של ברק יוסלביץ' ליד קוצק.

1.
2.
3.
4.
5.
BEREK JOSELOWICZ
1909 ROKU
TU POCHOWANY
NIESZACHERKA NIEK WATERKĄ ŁECZĘ SIĘ
KRWIĄ DOROBIĘ SŁAWY
W STULETNIA ROCZNICĘ ZGONU
1909

Tekst do str. 56.

Handel Polski z Gdańskiem — stwierdza L. Kocze — ,,doznał rozmachu'' w pierwszej połowie XVI wieku głównie dzięki Żydom. Największymi kupcami na Gdańsk byli w latach 1550-1572 Żydzi, pozostający na usługach króla (tak zwani ,,Judaei regii' lub ,,Judaei — servitores regii''). Po wcieleniu Inflant do Polski, Żydzi zjawiają się na rynku ryskim. Już w samym akcie inkorporacyjnym (1561) jest mowa o kupcach żydowskich jako łącznikach handlowych między Inflantami a Polska.

Pod koniec XV wieku ożywiły się też stosunki handlowe Żydów z Królewcem i Kownem.

Żydzi poznańscy i krakowscy sięgają do wielkich centrów w Niemczech (Hamburg, Frankfurt nad Menem, Lipsk); stoją też w bezpośrednich stosunkach handlowych z Wenecją i Florencją.

Fin a la página 70.

El comercio polaco con la ciudad de Gdansk « floreció esplendidamente » en la primera mitad del XVI-o siglo, principalmente gracias a la participacion de los Judíos », — como comprueba L. Kocze.

A fines del XV-o siglo se reanimaron también las relaciones comerciales de los Judíos con las ciudades de Krolewiec (Königsberg) y de Kowno.

Los Judíos de Poznan y de Cracovia alcanzan a los grandes centros comerciales de Alemania (Hamburgo, Francfort del Meno, Leipzig) y mantienen relaciones comerciales directas con Venecia y Florencia.

נוסך מדף 72.

צפייה זו לגאולה בתוך האוירה הדחוסה של סוד ומסתורין באה פתאום על סיפוקה עם בשורת „המשיח", שהגיעה בשנת 1655 מעיר סמירנה שבתורכיה, בה הופיע שבתי צבי. הידיעה על בוא הגואל נתקבלה בהתלהבות אין קץ. בדומה ליהודים במדינות אחרות רבו- גם בפולין היהודים שעזבו את עסקיהם, הזניחו את עבודתם בסדנה ובשדה ועשו את ימיהם קודש לתפילות ותשבחות לכבוד ה„גואל". לבסוף נבחרו משלחות, שעלו רגל לתורכיה, לעירו של „המשיח". אולם „המשיח" עוזב את מקור מחצבתו ומקבל את דת האיסלם לאחר שהשולטן התורכי אוסר אותו וכולאו בבית-הסוהר שלו.

נציגי יהדות פולין המשתתפים בכנס של ועד ארבע הארצות, בפברואר 1670, מכריזים על שבתי צבי, כי הוא מומר „ומשיח שקר" ומנדים את המאמינים בו.

אף-על-פי-כן מוסיף העם להאמין ב„משיח" ובעיקר דבקו בו המוני העם העניים בגלילי הספר המזרחיים של פולין ובקרפטים. מבשרים, חוזים ובעלי מופתים משוטטים בקהלות היהודיות ומוסי- פים להטיף לנביאם ומרובים היהודים היוצאים לדרך הנדודים האחרונה לארץ הקודש. רבים מבין השבתאים, שנאלצו להשתמד, חועלו לאחד עזבם את מקור מחצבתם למעלת אצילים.

Tekst do str. 72.

W atmosferze parnej od mistycyzmu, nadeszła na jesieni 1665, wieść z dalekiej Smyrny o pojawieniu się ,,Mesjasza'' w osobie Sabataja Cwi. Nowina wywołuje ataki zbiorowej histerii. Podobnie jak w niektórych innych krajach, również w Polsce Żydzi w różnych ośrodkach porzucili swe sklepy i kramy, zaniedbali robotę w warsztatach i w polu, całymi dniami śpiewali w bóżnicy pieśni na cześć ,,zbawcy''. Do ,,mesjasza'' wybrały się delegacja i pielgrzymki.

W 1666 Sabataj Cwi, uwięziony przez sułtana tureckiego, przyjmuje mahometanizm. W lutym 1670, reprezentanci żydostwa polskiego, zebrani na ,,sejmie czterech ziem'' w Lublinie, potępiają ,,odstępcę i oszusta'' i rzucają klątwę na jego popleczników. Wiara w ,,mesjasza'' była jednak za silna, zwłaszcza wśród ludu, wśród biedaków na wschodnich kresach Rzeczypospolitej i na Podkarpaciu. Krążą misjonarze, cudotwórcy, znachorzy. Wędrówki do Ziemi Świętej. (Wielu ,,sabataistów'', przyciśniętych do muru, przyjmuje chrzest; razem z chrztem otrzymują oni szlachectwo).

End to page 64.

Italy and Germany). Many of those physicians held high Kehillah posts and among them a few were elected as leaders of whole Polish Jewry in their role of "marshals". The noteworthy scientific ability of some of them is also to be underlined.

נוסך מדף 64.

הסינודיה הקתולית פנתה בקריאה לאוכלוסיה הנוצרית (בשנת 962) שלא תשתמש ברופאים יהודים. גזירה זו נתחדשה גם בסי- נוריות המאוחרות של הכמורה הקתולית (בשנים 1227, 1246, 1255, 1267, 1287 ו1434). בעת ובעונה אחת פתחו הרופאים הנוצ- רים בהסתה פרועה על הרופאים היהודים ופרסמו כתבי פלסתר שה- כילו עלילות משונות, שכל כוונתן היתה להבאיש את ריחם של הרופ- אים היהודים. אך על הרדיפות הללו גדול היה אמונה של האוכלוסיה הנוצרית ברופאים היהודים ומספר דורשי עצתם היה רב כמקודם. אפילו בעתות הריאקציה השחורה ביותר היו יהודים רופאיהם הפר- טיים של הקלריקים והמלכים ואף של האפיפיורים.

מצב דומה לזה שרר בפולין. גם שם לא שקטו המתחרים הלא- יהודים. הם ארגנו פעולות ובפרסומיהם הפיצו עלילות שקר על הרופאים היהודים. אך גם בפולין היו לאצילים, לכמרים, ולכל המלכים, החל מקזימיר יאגלו וגמור בבטורי, יאן סובייסקי השל- שי וסטניסלב אוגוסט, רופאים יהודים.

מריבות היו המשפחות היהודיות המיוחסות של רופאים ורוקחים שחיו אז בפולין. רובם היו נאלצים ללמוד בחו"ל (בעיקר באיטליה ובגרמניה) רבים מהם כהנו במשרות גבוהות, במשרדי קהלה ואף עמדו בראשה של יהדות פולין כולה בתור ראשי „ועד ארבע הארצות". בחלקם הרב הצטיינו הרופאים היהודים במדעי הרפואה וזכו לשם ולתהלה.

Tekst do str. 64.

Kościół katolicki już na soborze trulańskim (rok 692) zabrania chrześcijanom wzywać żydowskich lekarzy; zakazy te powtarzały dalsze sobory (1227, 1246, 1255, 1267, 1287, 1434). Równocześnie konkurenci, lekarze nie-Żydzi, organizowali kampanie i ogłaszali pisma, w których publikowali wszystkie możliwe bzdury i kalumnie przeciw żydowskim lekarzom. Szykany. Mimo to wziętość żydowskich lekarzy była duża i zarówno kalifowie i cesarze jak papieże (nawet w okresie reakcyj!) miewali lekarzy nadwornych Żydów.

Podobnie w Polsce. I tu — kampanie organizowane przez nie-Żydów, konkurentów, szykany i pisma oszczercze. Wszakże i tu wielcy panowie, duchowni i świeccy, nadto wszyscy królowie od Kazimierza Jagiellończyka aż do Batorego, a z następnych Jan III Sobieski i Stanisław August, mieli lekarzy nadwornych Żydów.

Żyło w Polsce cały szereg wybitnych rodzin żydowskich lekarzy i aptekarzy. Studia musieli odbywać zagranicą — głównie we Włoszech i w Niemczech.) Mnóstwo z tych lekarzy piastowało wysokie urzędy kahalne, ziemskie a nawet przewodziło całemu żydostwu polskiemu w roli marszałków ,,Sejmu Czterech Ziem''. Bardzo cenna była również działalność naukowa wielu z nich.

Texto a la página 64.

Señores eclesiásticos y laicos, todos los reyes polacos, de Casimiro Jagelonico (pron. : Yaguelonico) a Batory, y más tarde los reyes Juan III. Sobieski y Stanislas Augusto Poniatowski, mantenian en su corte médicos hebreos.

Vivían en Polonia numerosas familias distinguidas de médicos y boticarios judíos. Muchos entre ellos ocupaban altos oficios en el Consistorio, en las provincias y aún presidían a los Judios polacos en cualidad de « Mariscales » de la « Dieta de Cuatro Provincias ». Muchos entre ellos desarollaban una actividad científica preciosísima.

סוף מדף 74.

הבישוף מיקוליי דמבובסקי השתמש בפרנקיסטים, כדי לנגח כהם את היהודים. 21—20 ביוני 1757 ערך ויכוח פומבי בין חסידי הכת החדשה והרבנים. האחרונים הובאו על ידי משמר מזוין למקום הויכוח.

הבישות סאלטיק כפה על היהודים ויכוח שני (בנובמבר 1759), שנערך בקתדרה של לבוב ונסתיים בשריפת התלמוד ואלפי ספרים אחרים וכן בגל חדש של פרעות ביהודים.

בטכס התנצרותו של פראנק, שנערך בורשה, השתתפו המלך הפולני אוגוסט השני ואשת המיניסטר ברילוב. כעבור זמן מה העמידה הכמורה הקתולית את פראנק לדין והוא הושב בכלא צנסטוחוב, שהותקן כארמון בשבילו. שם קהל את ה„מאמינים" שבאו לבקרו במאסרו. לאחר החלוקה הראשונה של פולין, יצא פרנק לחפשי והתיישב סמוך לברנו, בארמון ליד אופנבך.

רוח החיים בתנועת הפרנקיסטים היתה חווה בתו היפה של פרנק (מסתבר כי עם אוהביה המרובים נמנה גם הקיסר יוסף השני. אמו מריה טרזה הכריחה את חווה לעקור מברנו ולצאת לחו"ל לשם מניעת נשואי בנה אתה).

הפרנקיסטים שקבלו את דת הנצרות נחשבו לאצילי יחש והעמידו את משפחות האצילים הראשונות, שמוצאן היה יהודי.

Tekst do str. 74.

W następnym wieku Jakub Leibowicz Frank (urodzony w Korołówce na Podolu; 1726-1791) występuje jako następca Sabataja Cwi i skupia licznych zwolenników. Wieści o orgiach w jego sekcie. Rabini, zebrani na sejmiku brodzkim (1756), rzucają klątwę na ,,mesjasza'' i jego wyznawców.

By wykorzystać frankizm przeciw Żydom, biskup kamieniecki — Mikołaj Dembowski, zarządza dysputę (20. VI. 1757) między frankistami a rabinami (sprowadzonymi przymusowo, pod konwojem). Do innej takiej ,,dysputy'' (poprzedzonej — dla pewności — pogromem) zmusza biskup Sołtyk (we wrześniu 1759, w katedrze lwowskiej). ,,Dysputom'' towarzyszy publiczne auto-da-fe Talmudu i tysięcy ksiąg żydowskich oraz antyżydowskie ekscesy.

Chrzest Franka (patronował mu sam król August II z ministrową Brühlową). Później uwięziony (na odmianę — tym razem przez kler katolicki !) w Częstochowie (w twierdzy... zamienionej na pałac), Frank przyjmuje w więzieniu tłumy ,,wiernych''. Po pierwszym rozbiorze Polski osiadł koło Brna, w zamku Izenburg pod Offenbachem. Duszą ,,kompanii'' była córka Franka — piękna Ewa (Awacza). (Podobno kochał się w niej między innymi cesarz Józef II, którego matka Maria Teresa zmusiła do wyjazdu z Brna i z Austrii, by nie dopuścić do małżeństwa).

Frankiści, otrzymując z chrztem — szlachectwo, dali początek licznym polskim rodzinom szlacheckim żydowskiego pochodzenia.

Texto a la página 74.

En el siglo XVIII° Jacobo Leibowicz Frank, nacido en Korolowka en la provincia de Podole, (1726-1791), se proclama como sucesor de Sabatay Cwi, y reune muchos adherentes. Rumores corren que hay orgias en su secta. Los rabinos reunidos en la dieta provincial de la ciudad de Brody (en 1756), echan un anatema contra el falso « mesías » y sus partidarios.

Para explotar el « franquismo » contra los Judíos, Nicolas Dembowski, obispo de Kamieniec Podolski, organiza una disputa (el 20.VI.1757) entre los « franquistas » y los rabinos, (traidos por fuerza, bajo escolta). Una otra « disputa forzada » de este genero, (precedida de un « pogrom ») es organizada (en septiembre 1759) en la catedral de Lwow, por el obispo Soltyk.

Frank se convierte en cristianismo, (el rey polaco Augusto II con la mujer del ministro Bruhl asistieron a su bautismo). Poco tiempo después aprisionado (por instigación del clero católico...) en la ciudad de Czestochova), en una fortaleza cambiada en un palacio, Frank recibe en su « castillo » muchedumbres de fieles.. Después del primero repartimiento de Polonia (1772) Frank se estableció en el castillo de Isenburg, cerca de Brno en Moravia, donde su hija, la hermosa Avacha (Eva), fué la « anima » de las reuniones de franquistas. Se dice que entre tantos otros el futuro emperador austriaco Jose II se enamoró de ella, y que su madre, la imperatriz Maria Teresa, tuvo que hacerle partir de Brno y de Austria con motivo de impedir su casamiento con Avacha.

Los franquistas, recibiendo con el bautismo la nobleza, principiaron la larga serie de nobles familias polacas de origen judío.

נוסך מדף 80.

המוני החוכרים, בעלי האכסניות, הסרסורים וחייטי הקונפקציה המנושלים והמרוששים היוו בעיה קשה עד למאד. נוספו עליהם גם מחנות גדולים של מחזרים על הפתחים והלכים בכל המדינה.

המלך סטניסלב אוגוסט בכבודו ובעצמו התיצב בראש התנועה, ששמה לה למטרה את הפרודוקטיביזציה של הפרולטריון הקבצני והוא תמך בחרשתנים יהודים ולא-יהודים שהקימו מפעלים חדשים והעסיקו בהם יהודים. בסופה של דבר צצו ורבו המפעלים שסיפקו סחורות בשביל תצרוכת המונית, כמו מברסות ובתי-חרושת לטכס-טיל בניגוד למפעלים התעשייתים של אדירי ההון הפולנים, שייצרו רק דברי מותרות, כגון כלי חרסינה יקרים וכיוצא באלה.

תפקיד ראשון במעלה בקרב ציבור החרשתנים ואילי הכסף מן הסוג החדש מילא שמואל זביטקובר.

תנועת ההשכלה שקמה אז שימשה גורם של התחדשות בחיים היהודיים והיא נועדה למלא תפקיד חשוב בתולדות העם. היא שעוררה בקרב תלמידי הישיבות את השאיפה להשכלה חילונית ולנסיעות לחו"ל על מנת להכיר לדעת את העולם החיצוני. אחד מצמאי דעת אלה היה שלמה מיימון.

Tekst do str. 80.

Ciężkim problemem była sprawa spauperyzowanych mas żydowskich (deposedowani szynkarze, faktorzy, tandeciarze i tysiączne rzesze włóczęgów żydowskich). Na czele ruchu, zmierzającego do produktywizacji ,,szmacianego proletariatu'' żydowskiego, stanął sam król Stanisław August. Wydawał on ostre zarządzenia przeciw włóczęgom żydowskim; równocześnie popierał żydowskich i nieżydowskich przedsiębiorców, którzy zakładali fabryki i zatrudniali w nich Żydów. Powstaje cały szereg żydowskich fabryk, produkujących rzeczy powszechnego użytku: garbarni, fabryk sukna i płótna itd. (W przeciwieństwie do fabryk, będących własnością magnatów i produkujących wyroby luksusowe, jak porcelana it.d.) Wśród wielkich finansistów i przedsiębiorców żydowskich dużą rolę odegrał w tym ruchu między innymi Szmul Zbytkawer.

Skądinąd — impuls do przebudowy żydowstwa daje ruch ,,haskali'' (,,oświecenia''), który miał odegrać dużą rolę w historii Żydów: garnięcie się młodych talmudystów do wiedzy świeckiej, wyjazdy zagranicę. Wśród nich był między innymi Salomon Majmon.

Texto a la página 80.

En esta época la situación de las masas judías extremamente empobrecidas, (posaderos desposeidos, corredores, prenderos, y millares de vagabundos judíos), constituía un problema gravísimo muy difícil a resolver. El rey Stanislao Augusto Poniatowski se puso personalmente a la cabeza del movimiento que miraba la integración del proletariado judío en el progreso de la producción nacional polaca, echando decretos severos contra los vagabundos judíos y apoyando, al mismo tiempo, a todos los empresarios, judíos, o non-judíos, que estaban construyendo fábricas y contrataban obreros judíos. Nace una serie de fábricas judías, donde se producen objetos de uso general: curtidurias, fábricas de paño y de lienzo etc., mientras que las fábricas fondadas por los magnates producen objetos de lujo, como porcelana, tapices etc. Entre numerosos financieros y empresarios judíos de la época, Schmul Zbytkawer desempeño un papel particularmente importante.

De otra parte el renacimiento del judaismo recibe un fuerte impulso del movimiento « haskala », es decir « racionalismo », que debía desempeñar un papel muy importante en el desarollo intelectual y social de los Judíos: los jóvenes talmudistas empiezan a interesarse a la ciencia laica, numerosos parten al extranjero. Uno de más distinguidos de este grupo fué Salomon Maimon.

DANS le Grand-Duché de Varsovie — 1807-1815 — créé par Napoléon, ainsi que dans le Royaume du Congrès — 1815-1830 — les masses du prolétariat juif restent plongées dans la plus profonde misère. Leur situation s'aggrave d'année en année sous le poids des impôts, ordinaires et surtout ceux qu'on crée spécialement à l'intention des Juifs. En même temps, la haute bourgeoisie juive, peu nombreuse et composée surtout de nouveaux riches, place ses capitaux dans les banques qu'elle crée au fur et à mesure, dans l'industrie agricole, etc... Ces milieux de Juifs enrichis, désirant se distinguer des masses misérables de leurs coreligionnaires, font des démarches pour obtenir des privilèges. Bénéficiant de la position adoptée par les hommes d'Etat polonais (qui sont ou bien antisémites, ou bien, avant de les émanciper, exigent de la part des Juifs une assimilation complète), les Juifs enrichis deviennent les précurseurs du courant d'assimiliation qui devait à l'avenir pendant des dizaines d'années devenir une des lignes de conduite de la politique juive en Pologne.

Le gouvernement du tsar profite de l'attitude de ces politiciens pour semer la discorde entre Juifs et Polonais dont les rapports commencent à s'envenimer. Parmi les notables polonais, on ne peut guère citer que Surowiecki et W. Lukasinski pour avoir osé envisager la question juive d'une façon pénétrante et hardie. En effet, ils préconisaient l'émancipation politique des Juifs sans restrictions.

1) Nuchim Salomon Brünner, patricien juif de Varsovie, de la première moitié du XIXe s., un des plus importants « Juifs distingués » ; 2) Amalia Brünner, née Dawid, femme de N. S. Brünner. Type de Juive varsovienne « distinguée » de la première moitié du XIXe s. ; 3) Matatias Rosen (mort en 1865), un des chefs du mouvement d'assimilation ; 4) Dr. A. M. Goldschmidt, premier prédicateur « progressiste » à Varsovie. Dans les années 40 du XIXe siècle il prononçait des sermons en allemand, à la synagogue des « assimilateurs », rue Danielewiczowska ; 5) Antoni Eisenbaum, leader du mouvement d'assimilation, chargé de la direction de l'Ecole Rabbinique de Varsovie.

1, נחום שלמה ברינגער, א יידישער נגיד אין וואַרשע אין דער ערשטער העלפט פון 19טן יאָרהונדערט, א הויפט-פיגור אין דעם לאגער פון די „דיסטינגירטע יידן". 2, אמאַליא ברינגער (פרוי פון נ. ס. ברינגער) א טיפּ פון א יידישער פרוי פון דער וואַרשעווער אריסטאָקראַטיע אין דער ערשטער העלפט פון 19-טן י. ה. 3, מאַטיאש ראָזען, געשטאָרבן אין 1865, איינער פון די פירער פון דער אסימילאציע. 4, ד"ר א. מ. גאָלדשמיט, דער ערשטער סינאַגאָגע-פּרעדיקער אין וואַרשע, געפּרעדיקט אין די 40-ער יאָרן פון 19-טן י. ה. אין דער דייטשער שפּראַך, אין דער סינאַגאָגע פון די אסימילאַטאָרן, אויף דאניעלויוויטשאווסקא. 5, אנטאַני אייזענבאום, פּירער פון דער אסימילאציע, פּלייכטן-אויספּירער פון דירעקטאָר אין וואַרשעווער ראַבינער-סעמינאר.

1) Nuchim Salomon Brunner, Jewish patrician from Warsaw, the first half of the 19th Century. One of the most outstanding figures from the group of so-called "distinguished" Jews ; 2) Amalia Brunner David (wife of N. S. Brunner) Type of "distinguished" Jewess first half of 19th Century ; 3) Matatias Rosen (died in 1805) one of the leaders of the Movement of Assimilation ; 4) Dr. A. M. Goldschmidt, the first progressive preacher in Warsaw. During years between 1840-1850, he gave sermons in German at the synagogue of the "assimilated" in Danielewiczowska Street; 5) Antoni Eisenbaum, leader of the Movement of Assimilation, and Head of Rabbinical school in Warsaw.

1) Nuchim Salomon Brünner, patrycjusz żydowski w Warszawie, z pierwszej połowy XIX w.; czołowa postać w obozie „dystyngowanych Żydów"; 2) Amalia z Dawidów Brünnerowa (żona N. S. Brünnera). Typ warszawskiej „dystyngowanej" Żydówki z pierwszej połowy XIX w.; 3) Matatias Rosen (zm. 1865) ; jeden z przywódców asymilacji; 4) dr. A. M. Goldschmidt, pierwszy kaznodzieja „postępowy" w Warszawie. Wygłaszał w latach 40-tych XIX w. niemieckie kazania w synagodze asymilatorów przy ul. Danielewiczowskiej; 5) Antoni Eisenbaum, przywódca asymilacji; p. o. dyrektora Szkoły Rabinów w Warszawie.

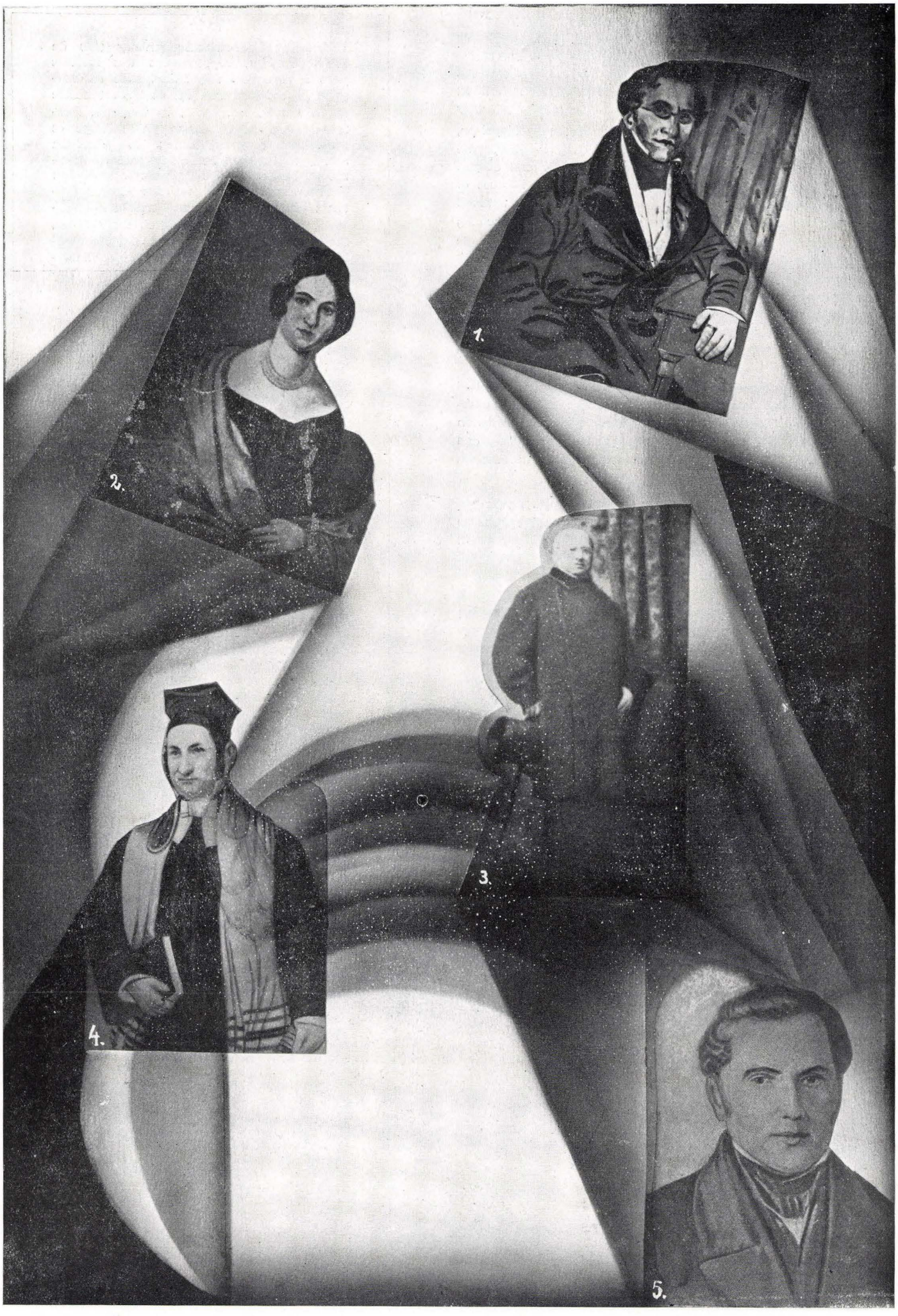
1, Nuchim Salomon Brunner, patricio judío en Varsavia de la primera mitad del 19-o siglo, una de las mas eminentes personalidades del grupo de « Judíos distinguidos ». — 2, Amalia Brunner, de familia Dawid, (esposa de N.S. Brunner), Tipo de una « Judía distinguida » de Varsavia de la primera mitad des 19-o siglo. — 3, Matias Rosen (muerto en 1805), uno de los « leaders » de la asimilación. — 4, Dr. A.M. Goldschmidt, primero predicador « progresivo » en Varsavia. Habia predicado en alemán entre 1840 y 1850, en la sinagoga de los asimilados, situada en la calle Danielewiczowska. — 5, Antoni Eisenbaum, leader de la asimilación, director de la Escuela de Rabinos en Varsavia.

אינעם „וואַרשעווער פּירשטענטום", וואָס איז געשאַפן געוואָרן דורך נאַפּאָלעאָנען (1807 — 1813) און שפּעטער אינעם קאָנגרעס-קעניגרייך (1815 — 1826) — שטייגט אומגעהייער די פּאַראַרעמונג פון די יידישע מאַסן. פון יאָר צו יאָר ווערט גרעסער דער הונגער און ס'הערן זיך אלץ מער די זיפצן און קרעכצן. דאָס גאַנצע לאַנד געפינט זיך אונטערן דרוק פון די אלגעמיינע שטייערן. נאָך שווערער ליידן די יידן, אויף וועמען ס'איז ארויפגעלייגט געוואָרן נאָך א לאַסט פון ספּעציפּיש-יידישע שטייערן. גלייכצייטיק לאָקירט דער קליינער טייל רייכגעוואָרענע יידן, וואָס געהערט שוין איצט צום „העכערן קלאַס", זייערע קאַפּיטאַלן אין די בענק, וואָס ווערן דורך זיי געשאפן און אין דער לאַנדווירטשאַפּט-אינדוסטרי.

די דאָזיקע „בעסערע יידן", וואָס האָבן זיך אָפּגעגרענעצט פון דער „פּינצטערער מאסע" און איר גורל — זוכן און באמיען זיך שוין צו קריגן פאר זיך ספּעציעלע פריווילעגיעס. זיי וויסן ווי אזוי אויסצונוצן די באציאונג און שמעלונג פון די פּוילישע פּאָליטיקער (סיי די אנטיסעמיטן, סיי די, וואָס פאָדערן די פולשטענדיקע אסימילאציע פון די יידן, ווי א פאַרבאדינג פאר דער אנערקענונג פון זייער גלייכבאַרעכטיקונג) און ווערן אזוי ארום דער גרונטשיכט פון דער אסימילאציע, וואָס האָט שפּעטער אין משך פון א פאָר צענדליק יאָר באדארפט אָנפירן מיט דער יידישער פּאָליטיק.

די פּריערדערמאָנטע שטעלונג פון די פּוילישע פּאָליטיקער האָט די צארישע רעגירונג אויסגעניצט פאר זיך, בכדי אריינצוהאַקן א „קלין" אין די צווישן-באציאונגען פון יידן און פּאָלאקן. די

1. נחום שלמה ברינגר, נגיד יהודי בורשה באמצע המאה ה-19. מראשי המחנה של „יהודים מצויינים";
2. אמליה ברינגר (אשתו של נ. ש. ברינגר). דמות של אשה יהודית מן החברה הגבוהה בורשה באמצע המאה ה-19;
3. מתיאס רוזן, ממנהיגי המתבוללים. מת בשנת 1865;
4. ד"ר א. מ. גולדשמיט, הדרשן הראשון בבית-הכנסת של המתבוללים בורשה, ברחוב דניאליוויצ'ובסקה. דרשותיו היו בגרמנית בשנות הארבעים של המאה ה-19;
5. אנטוני אייזבאום, מנהיג המתבוללים וממלא תפקיד מנהל מדרשת הרבנים בורשה.

1.
2.
3.
4.
5.

פּוילישׁ-יידישע באציאונגען האָבן זיך פאקטיש אָנגעהויבן צו פארשארפן. פון די פּוילישע „סטאמיסטיקער" האָבן נאָר צוויי — סוראָוויעצקי און וואַלעריאַן לוקאַשינסקי — באנומען טיפער און מיט א סך מוט דאָס „יידישע פּראָבלעם". זיי האָבן געפּאָ-דערט די פּולע פּאָליטישע עמאַנציפּאַציע פאר די יידן — אָן קיין שום באדינגונגען און פאָרבאהאַלטן.

In the Duchy of Warsaw (1807-1813), created by Napoleon, and later in the "Congress Kingdom" (1815-1826), the pauperisation of the Jewish masses became deeper and deeper. With the passage of time this continued to increase because of very high general taxes as well as specifically Jewish taxes. Parallelly, the Jewish "upper class", few in number, becoming rich, places its capital in factories, banks, industry, etc. These "distinguished" Jews differentiated themselves from the "plebs" and their destiny and sought privileges only for themselves. They exploited the attitude taken by Polish politicians who were either anti-Semites or demanded complete assimilation of Jews before granting them equal rights and became, themselves, the promoters of assimilation, which for dozens of years dominated Jewish politics.

The above-mentioned attitude of Polish politicians was exploited by the Russian government which tried to divide to rule. Polish-Jewish relations deteriorated. Only Surowiecki and Walerian Lukasinski looked upon the Jewish question more profoundly and with audacity. They demanded the unconditional political Jewish emancipation.

ב„נסיכות וורשה" מיסודו של נפּוליאון (1807 — 1813). ואחר כך בממלכת פּולין הקונגרסאית (1813—1826) הלך וגבר תהליך ההתרוששות של המוני העם היהודים. משנה לשנה נתעצם הרעב וגברה אנחת העניים.

המדינה כולה נאנקה תחת עול המסים הכבד. ביחוד גדול סבל היהודים שנוסף המסים הכלליים עליהם לשלם גם מסים יהודיים המיוחדים להם בלבד. אך יחד עם זאת משקיעים היהודים המעטים שהתעשרו והנחשבים כבר לבני „המעמד העליון" את הונם בבנקים, שהם מייסדים וכן בתעשיה החקלאית.

יהודים „מעולים" אלה מתנכרים ל„המונים החשוכים" ולגורלם והם משתדלים לכבוש לעצמם זכויות מיוחדות. הם יודעים לנצל לטובתם את עמדתם של המדינאים הפולנים (הן של האנטישמים והן של אלה הדורשים מאת היהודים את התבוללותם הגמורה כתנאי מוקדם לשווין זכויות) ונעשים לעמודי התווך של ההתבול-לות, לאותה השכבה, שבמשך עשרות בשנים לאחר מכן החזיקה בידיה את ההנהגה וקבעה את הפוליטיקה היהודית.

את עמדתם הנ'ל של המדינאים הפולנים נצלה ממשלת הצאר לשם תקיעת טריז ביחסים שבין היהודים והפולנים. ואמנם היחסים בין הפולנים והיהודים הלכו והשתבשו. מבין ה„סטאטיסטיקנים" הפולנים נמצאו רק שנים — סובוביצקי וכן וואלריאן לוקאשינס-קי — שגילו אומץ רב והבנה עמוקה בטפולם ב„בעיה היהודית". הם דרשו מתן זכויות שוות ליהודים ללא כל תנאים וסייגים.

W utworzonym przez Napoleona „Księstwie Warszawskim" (1807-1813), później w „Królestwie Kongresowym" (1815-1826), pogłębia się niesłychanie pauperyzacja

Dokończenie na str. 103.

Texto español en la página 103.

1. ברק שמולביץ' זונגברג (בנו של שמואל זביטקובר, מומחה לעניני יהו־דים בנסיכות וורשה ובממלכת פולין הקונגרסאית (אבי משפחת ברגסון). תמר'ל, היתה ידועה בצדקנותה ובהגנתה על החסידים (אשתו של שמולביץ' זונג־ברג);
3. אברהם שטרן, מתמתקאי וממציא, חבר „החברה המדעית" בוורשה;
4. חיים דודסון, רב ראשי בוורשה (מת בשנת 1854);
5. יעקב טוגנדהולד, יורשו של א. אייז־נזבאום במדרשת הרבנים (של המתבו־ללים). מלוחמי התקוממות אוקטובר. פו־בליציסטן ומתרגם.

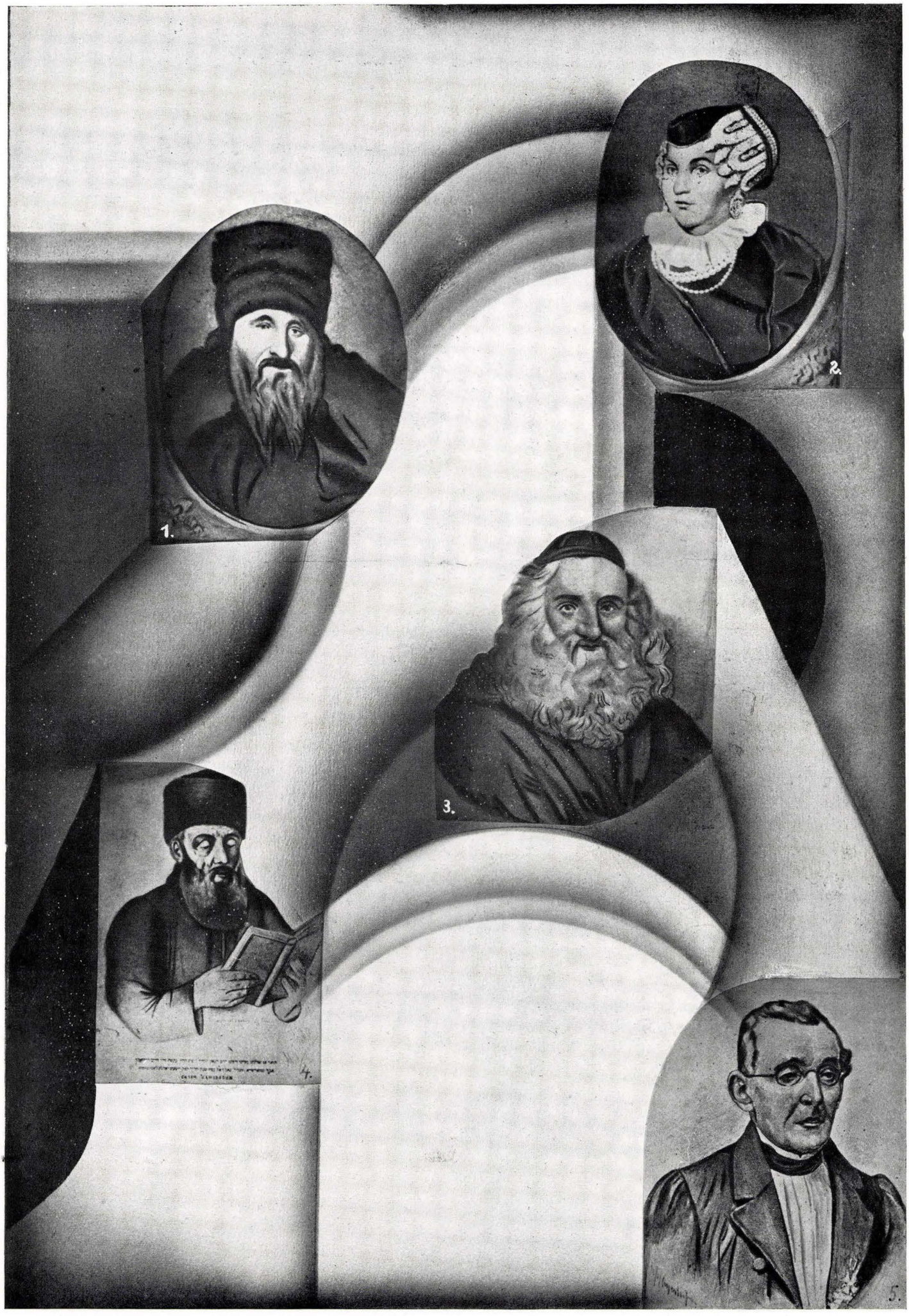
1) Berek Szmulowicz-Sonnenberg (fils de S. Zbytkower), représentant des intérêts juifs à l'époque de la Principauté de Varsovie et du Royaume du Congrès (ancêtre de la famille Bergson) ; 2) Temerla, femme du précédent, femme philanthrope et protectrice du chassidisme ; 3) Abraham Stern, mathématicien et inventeur, membre de la Société des Sciences à Varsovie ; 4) Chaim Dawidson, un des plus importants conservateurs, grand rabbin de Varsovie, mort en 1854 ; 5) Jacob Tugendhold, successeur d'A. Eisenbaum à l'Ecole Rabbinique à Varsovie, combattant de l'Insurrection de Novembre 1830, publiciste, traducteur.

1, בערעק שמולעוויטש זאנענבערג (זון פון שמואל זביטקאָווער) פארטיידיקער פון יידי־שע ענינים ביים ווארשעווער פירשטנטום און קאָנגרעס-קעניגרייך. (דער אָנהייבער פון דער פאמיליע בערגסאָן). 2, טעמערל, באַקאַנט צו־ליב איר גרויסער צדקה און באשיצערן פון די חסידים. (פרוי פון שמולעוויטש זאנענבערג). 3, אברהם שטערן, מאַטעמאַטיקער און דער־פינדער, מיטגליד פון דער „וויסנשאפטלעכער געזעלשאפט" אין וואַרשע. 4, חיים דאווידסאָן, אויבערר־ב פון וואַרשע (געשטאָרבן אין יאָר 1854). 5, יאקוב טוגענדהאלד, נאָכפאָלגער פון א. אייזענבאום אין דער (אסימילאַטאָרישער) ראָבינער-שול. קעמפער אין דעם נאָוועמבער־אויפשטאַנד, פּובליציסט און איבערזעצער.

1) Berek Szmulowicz - Sonnenberg (son of Szmul-Zbytkower) advocate for Jewish cause in the Era of Principality of Warsaw and Kingdom of Congress (Ancestor of Bergson family) ; 2) Tamerla (wife of Szmulowicz-Sonnenberg) philanthropist and protector of Chassidism ; 3) Abraham Stern mathematician, inventor, member of Warsaw Scientific Association ; 4) Chaim Davidson outstanding personality from Conservative group, Grand Rabbi of Warsaw (died 1854) ; 5) Jakub Tugendhold successor to A. Eisenbaum as the head of the Assimilated Rabbinical School combatant in the "November Insurrection" 1830, publicist and translator.

1) Berek Szmulowicz-Sonnenberg (syn Szmula Zbytkowera), rzecznik interesów żydowskich w dobie Księstwa Warszawskiego i Królestwa Kongresowego (protoplasta rodziny Bergsonów) ; 2) Temerla (żona Szmulowicza-Sonnenberga) ; filantropka i protektorka chasydyzmu ; 3) Abraham Stern, matematyk i wynalazca, członek Towarzystwa Naukowego w Warszawie ; 4) Chaim Dawidson, czołowa postać w obozie zachowawców, nadrabin warszawski (zm. 1854) ; 5) Jakub Tugenhold, następca A. Eisenbauma na stanowisku (asymilacyjnej) Szkoły Rabinów, żołnierz Powstania Listopadowego, publicysta, tłumacz.

1, Berek Schmulowicz-Sonnenberg (hijo de Schmul Zbytkower), defensor de los intereses judíos en la época del Ducado de Varsavia y del Reino del Congreso, (uno de los antepasados de la familia del filosofo Bergson). — 2, Temerla, esposa de Schmulowicz-Sonnenberg, señora filantrópica y protectora del « chasidismo » (pron. : jasidismo). — 3, Abraham Stern, matemático y inventor, miembro de la Sociedad Científica de Varsavia. — 4, Jaime Dawidson, personalidad eminente del grupo conservativo, gran rabino de Varsavia (murió en 1854). — 5, Jacobo Tugenhold, sucesor de A. Eisenbaum, como director de la Escuela Asimilada de Rabinos, soldado de la Insurrección de Noviembre (1830), publicista y traductor.

1.
2.
3.
4.
5.

FAUT-IL laisser les Juifs s'enrôler dans la Garde Nationale ? Et si oui, quelle sorte de Juifs ? Est-ce uniquement ceux qui auront coupé leur barbe, ou bien les barbus aussi, pourvu qu'ils soient riches ? Voilà le genre de « problèmes » que discutaient d'urgence les dirigeants de l'Insurrection de Novembre 1830.

Malgré les déceptions des premières semaines, les Juifs polonais, depuis le début jusqu'à la fin de la guerre, ont fait preuve d'enthousiasme sincère et d'esprit de sacrifice. A côté de ceux qui s'étaient engagés dans les armées un grand nombre travaillait pour l'insurrection dans les ateliers nationaux. Leurs sacrifices d'argent ne furent point négligeables.

Partout où l'on s'est battu en Pologne, il s'est trouvé des Juifs pour combattre dans les rangs des insurgés. Quant aux Juifs de Lithuanie, le « Journal Universel » (Dziennik Powszechny) du 6 février 1831 annonçait qu' « ils sympathisent plus que jamais avec les Polonais et désirent voir de leurs yeux nos armées fouler la terre des Jagellons. » A Lublin et dans le district de Kalisz — des formations de volontaires juifs. Quant aux Juifs du palatinat de Cracovie (occupation autrichienne), la collecte qu'ils organisent pour aider leurs volontaires donne d'importants résultats matériels.

Malheureusement, il y eut des actes de cruauté. Les chefs des « maquis » en Lithuanie (majors Puszet et Pson) ont sur la conscience la mort de dizaines de Juifs : ils les faisaient pendre sans jugement et menaçaient de punir les officiers qui essayaient de s'interposer à ces violences.

Au mois d'avril et au début de mai 1831, il semblait que le Gouvernement révolutionnaire va profiter de l'occasion pour émanciper les Juifs, étant donné le prestige dont jouit la « Société Patriotique » et son président, l'historien démocrate Joachim Lelewel. Cependant à la mi-mai, les débats sur la cause juive à la Diète ne satisfont personne. Tandis que l'enthousiasme des milieux conservateurs juifs tombe à zéro, les « progressistes » continueront à nourrir des illusions.

La défaite de l'insurrection approche, les troupes russes attendent le signal de l'assaut. C'est alors que l'on daigne se rappeler l'existence des masses de pauvres juifs qu'on se met à enrôler bon gré mal gré dans les rangs de la « Garde de Sûreté ». Elle se composait, si l'on en croit un témoin - Ostrowski, « de pauvres misérables, apeurés, à demi-nus, comme si, leur vie durant, une force inhumaine et fatale n'avait cessé de les accabler ». Pas de traces d'uniformes : ils étaient vêtus de capotes, coiffés de leurs calottes noires où ils épinglaient des aigles polonaises avec l'inscription « Garde de Sûreté ». Pour toutes armes, ils avaient des piques, des faux ou des baïonnettes emmanchées sur des bâtons. On se moquait d'eux. Pourtant, ils se conduisirent en héros. Au cours des journées tragiques du 6 et du 7 septembre, quand l'ennemi donna l'assaut au secteur confié à la garde juive, celle-ci, composée de pauvres diables, combattit « avec un véritable courage », ainsi que l'a noté le chef du secteur (de Czernokov à Mokotow) le colonel Wilson.

נישט אומעטום האָט מען זיך באצויגן צו די יידן מיט אָנערקענונג. די פירער פון די פּאַרטיזאַנער-אָפּטיילונגען פון מאיאָר פּרשעט און פּשאַן, וואָס האָבן אָפּגעריכט אין ליטע האָבן געהאט אויף זייער געווישן א סך יידן. די יידן האָט מען דאָרט געהאָנגען אפילו אָן א ענריכט. די אָפּיצירן, וואָס האָבן געפּרוווט פּארטיידיקן די קרבנות, האָט מען געדראָט מיט שטראָפן.

אַפּריל 1831. ס'האָט זיך געדאָכט, אז די רעוואָלוציאָנערע רעגירונג וועט די יידן געבן גלייכבארעכטיקונג. א גרויסן איינפלום אין דער דאָזיקער ריכטונג האָט אויסגעאיבט די „געזעלשאַפט פון פּאטריאָטן" און איר פירער — דער היסטאָריקער און דעמאָקראט יאָאכים לעלעווועל. די „יידישע" דעבאטע אין סיים, וואָס איז פּאָר-געקומען אין מאי פון זעלבן יאָר, האָט געבראכט אן אנטוישונג. זי האָט אָפּגעקילט דעם ענטוזיאזם אין יידישן קאָנסערוואטיסטן-לאָגער. דאָגען די יידישע „פּראָגרעסיסטן" האָבן ווייטער נישט אויפגעגעבן זייערע האָפענונגען.

אין דער לעצטער פאזע פון דער מלחמה, ווען ס'האָט שוין גע-האלטן ערב דעם שטורעם אויף ווארשע, האָט מען זיך אויפסניי דערמאָנט אין דער יידישער פּארעמטער מאסע, וואָס איז פּריער פולשטענדיק געווען איגנאָרירט און פּארעכט. מ'האָט איצט אויף כוח אָנגעהויבן „רעקווירירן" יידן און ארויסשטופן זיי אין דער „זיכערקייט-דינסט".

די דאָזיקע „מיליץ", אדער „סטראוש", ווי מ'האָט זיי גערופן, זע-נען באשטאַנען, — ווי ס'באשרייבט זיי אָסטראָווסקי, — פון פּארעמטע, האלבנאקטע, צעשאָקענע מענטשן, וואָס האָבן גע-מאכט דעם איינדרוק, ווי זיי וואָלטן אויף אן אוממענטשלעכן אופן פּארפאָלגט געווארן דורך דער איבערמאכט פונעם פּאטאָליזם".

זיי האָבן נישט געהאט קיין מונדירן. געגאנגען אָנגעטון אין קא-פּאטעס און יאַרמולקעס. דעם פּויליש אדלער פּארשפּילעט אויף זיך מיט אן אויפשריפט : „זיכערקייט-וואך". זייער נאָנצער וואָפן איז באשטאנען פון קאָסעס, פיקעס, אדער באגנעטן, וואָס זענען געווען ארויפגעזעצט אויף שטעקנס. זיי זענען דעריבער פּאר-שטעלעך געווען אן אביעקט פון חוזק. ס'איז געווען שוין פון וועמען אָפּצולאָכן, איראָניזירן. אָבער אין דער זעלבער צייט האָבן זיי זיך שוין באוויזן אויסצוצייכענען, זיך ארויסצווויזן מיט זייער מוט און העלדישקייט.

1) Les Juifs dans la Garde Nationale à Varsovie (1830-31) ; 2) La Garde Municipale Israélite à l'époque de l'Insurrection de Novembre ; 3) Les Juifs du Corps de Sécurité (1830-31) ; 4) Les Juifs de la Garde Nationale Israélite.

1, יידן אין דער ווארשעווער נאציאָנאל-גווארדיע (1830-31). 2, יידישע שטאָטישע גווארדיסטן פון דעם נאָווועמבער - אויפשטאנד. 3, יידן אין זיכערהייטס-דינסט (1830-31). 4, יידן אין דער שטאָטישער גווארדיע.

1) Jews in National Guard of Warsaw (1830-1831) ; 2) Jews in the City Guard at the time of the "November Insurrection" ; 3) Jews in Security Corps (1830-1831) ; 4) The Jewish Guard.

1) Żydzi w Warszawskiej Gwardii Narodowej (1830-1831) ; 2) Starozakonni gwardziści miejscy z okresu Powstania Listopadowego ; 3) Żydzi w Straży Bezpieczeństwa (1830-1831) ; 4) Żydzi w Gwardii Miejskiej Starozakonnych.

1, Judíos en la Guardia Nacional de Varsavia (1830-1831). — 2, Judíos en la Guardia Municipal, en la época de la Insurrección de Noviembre 1830-1831. — 3, Judíos en la Guardia de Seguridad (1830-1831). — 4, Judíos en la Guardia Municipal.

1. יהודים במשמר הלאומי של וורשה (1830-1831);
2. יהודים, חברי המשמר הלאומי, בתקוממות נובמבר;
3. יהודים בשרות הבטחון (1830-1831);
4. יהודים במשמר העירוני.

— צי דארף מען יידן אריינענעמען אין דער פּאָלקגווארדיע ? אויב יאָ — וועלכע ? צי בלויז יידן אָן בערד, צי אויך מיט בערד, נאָר... רייכע ?

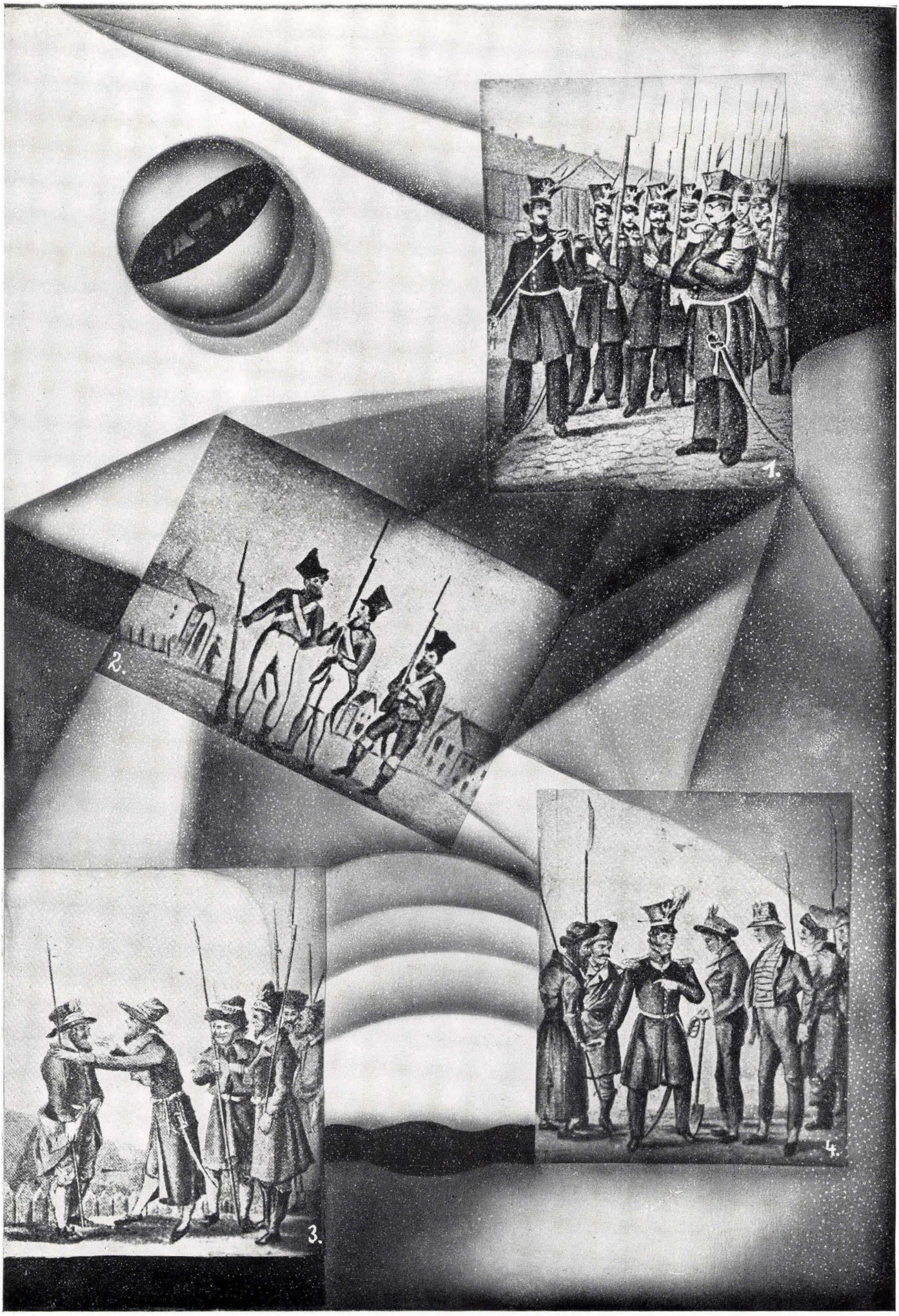
דאָס זענען געווען די „פּראָבלעמען", וואָס די לייטונג פון דעם-נאָוועמבער- אויפשטאנד (1830) האָט באלד ביים אָנהייב ארויסגע-רוקט צום לייזן.

נישט געקוקט אויף די אנטוישונגען, וואָס די יידן האָבן געהאט אויסצושטיין אין די ערשטע פּאָר וואָכן, האָבן זיי פונדעסטוועגן — אי דעמאָלט אי שפּעטער — ארויסגעוויזן א סך ענטוזיאזם און קרב-נות-גרייטקייט פאַרן אויפשטאנד.

די יידן האָבן צאָלריך אָנטיילגענומען אין דער אויפשטאנד-ארמיי. ברייטע קרייזן פון יידישע האנטווערקער זענען אוועק אין די וואר - שטאָטן, וואָס האָבן געארבעט פאַרן אויפשטאנד. אויך פינאנציעל האָבן די יידן געשטיצט דעם אויפשטאנד מיט א ברייטער האנט. די יידן האָבן זיך געשלאָגן אין די אויפשטאנד-אָפּטיילונגען אין פאר-שידענע טיילן פון פוילן.

אויך די ליטווישע יידן, ווי ס'גיט איבער דער „דזשענעק פּאָוו-שעכני" (פון 6-טן פעברואר 1831), — ווייזן ארוים ווי קיינמאָל נישט בזי דאָן זייער סימפּאטיע צו די פּאָלאקן און וואָלטן שוין גע-וואָלט זעען, ווי אונדזער ארמיי וועט פּארטרעטן די יאגעלאָנישע ערד".

אין לובלין אנטשטייט א יידישע פּרייוויליקער-גרופּע. יידן — פּרייוויליקע קעמפּן אין קאלישׂ. גלייכצייטיק האָבן די יידן פון קראָ-קעווער קאָנט (אָקופּירט דורך די עסטרייכער) געשאָפּן א גרעסערע סומע געלט, וואָס איז געגאנגען אויף א פּאָנד פּאַר די פּרייוויליקע.

1.
2.
3.
4.

גרם לאכזבה הוא צינן את ההתלהבות במחנה השמרני היהודי. לעומת זאת לא נתעררה כלל תקוותם של היהודים „המתקדמים" לשיפור המצב.

בשלב האחרון של המלחמה, ערב ההסתערות על וורשה, נזכרו הפולנים בהמוני היהודים המרוששים, שמקודם התיחסו אליהם בזלזול ובבוז וגייסו אותם בכוח ל„שרות הבטחון".

משמר הבטחון היה מורכב, כפי שכותב אוסטרובסקי, מ„עניים עירומים למחצה ונפחדים שעשו את הרושם כאילו בחות פטליסטיים אדירים רודפים אותם באכזריות רבה".

לחיילי המשמר לא היו מדים והם לבשו קפטות ולראשיהם כומתות. לבושם זה היה מצורף הנשר הפולני עם הכתובת „משמר בטחון". כלי נשקם היו חרמש, כידון או פגיון מהודקים למקלות. אין תימה שעוררו לעג, אעפ"י, שהצטיינו במעשי גבורה והעזה. ב-6 ו-7 באפריל, בעת התקפה על קטע החזית שהופקד בידיהם — מצ'יארניקוב עד מוקוטוב — נלחמה דלת-עם יהודית זו ב„גבורה אמיתית" — כפי שמציין בדין-וחשבון שלו מפקד ההגנה בקטע זה, אלוף — משנה וילסון.

— Czy dopuścić Żydów do Gwardii Narodowej? A jeśli tak, których? Czy tylko tych bez bród, czy także brodaczy ale... bogatych? Oto jakie ,,zagadnienia'' były zrazu dyskutowane przez kierownictwo powstania.

Mimo rozczarowań doznanych w tych pierwszych tygodniach Żydzi wykazali — zarówno w tym jak w późniejszych okresach — dużo zapału i ofiarności. Niezależnie od uczestnictwa w armii, w warsztatach pracowały dla powstania liczne rzesze żydowskich rzemieślników. Niemniej duża była ich ofiarność finansowa.

Bili się Żydzi w oddziałach powstańczych, w różnych stronach Polski. Również o litewskich Żydach donosił

Dokończenie na str. 103.

Texto español en la página 103.

1) Drapeau du détachement juif participant à l'Insurrection de 1831 ; 2) Officiers et sous-officiers juifs de la Garde Municipale (1830-31) ; 3) Jozef Berkowicz (fils de B. Joselewicz) ; 4) Diplôme du décernement de la Croix de Mérite en or au Docteur Lubelski, en 1831.

1, די פאָן פון א יידישער אָפּטיילונג אין דעם אויפשטאנד פון 1831. 2, יידישע אָפיצירן און אונטעראָפיצירן אין דער שטאָטישער גווארדיע (1830-31). 3, יוזעף בערקאָוויטש (זון פון ב. יאָסעלעוויטש). 4, דער דיפּלאָם פאר ד"ר לובעלסקי וועגן באקומען א גאָלדענעם פאר-דינסט־קרויץ אין יאָר 1831.

1) A flag of a Jewish unit in the Insurrection 1831 ; 2) Jewish officers and N.C.Os. in the City Guard (1830-1831) ; 3) Jozef Berkowicz (son of B. Joselewicz) ; 4) Diploma awarding the Golden Cross of Merit to Dr. Lubelski for his action in the Insurrection 1831.

1) Proporzec żydowskiego oddziału w powstaniu 1831; 2) Żydzi oficerowie i podoficerowie w Gwardii Miejskiej (1830-1831) ; 3) Józef Berkowicz (syn B. Joselewicza) ; 4) Dyplom nadania dr. Lubelskiemu złotego krzyża za zasługi w r. 1831.

1, Bandera de la unidad militar judía en la Insurrección de 1831. — 2, Oficiales y sub-oficiales en la Guardia Municipal (1830-1831). — 3, Josef Berkowicz (hijo de Berek Joselewicz). — 4, Diploma del otorgamiento de la Cruz de Oro por el Mérito al Dr. Lubelski, por sus acciones durante la Insurrección de 1830-1831.

1. דגל הפלוגה היהודית בהתקוממות של שנת 1831;
2. קצינים ותת־קצינים יהודים במשמר העירוני (1830-1831);
3. יוזף ברקוביץ׳ (בנו של ברק יוסל־ביץ׳);
4. התעודה על העניקת צלב ההצטיינות לד״ר לובלסקי בשנת 1831.

דעם 6-טן און 7-טן אפריל, בעתן שטורעם אויפן קאמפאשנית, וואָס איז זיי אָנגעטרויט געוואָרן — פון די משערניאקאָוואר רא-גאטקעם ביז מאקאטאָוו — האָט אָט די דאָזיקע יידישע אָרעמקייט געקעמפט מיט „אמתער גבורה", ווי ס׳האָט זיך אויסגעדריקט אין זיין באריכט דער פּולקאָווניק ווילסאָן, וואָס האָט אָנגעפירט מיט דער פּאָרטיידיקונג אויפן דאָזיקן אָפּשניט.

Should the Jews be allowed to enter the National Guard? If so, which Jews? Only those without beards or also those with beards who are rich? These were the problems discussed by the leadership of the uprising.

In spite of the disappointments of the first few weeks, the Jews showed at that time, as well as later, much enthusiasm and willingness to sacrifice themselves. Aside from taking part in the army, hosts of artisans laboured in workshops for the uprising. Their financial contribution was equally important.

In various parts of Poland the Jews fought in the ranks of the uprisers. The "Dziennik Powszechny" (of February 6, 1831) wrote about the Lituanian Jews: "As never before they cooperate with Poles and desire to see our army entering the soil of Jagiellons." In Lublin a group of Jewish volunteers. Jews volunteered in the region of Kalisz. At the same time the Jews in the Cracow region (occupied by Austria) initiated an important money-raising campaign on behalf of the volunteers.

No everywhere were the contributions of the Jews met with gratitude. Certain commanders of partisan troops, such as Majors Puszet and Pszon (operating in Lithuania), had the lives of many Jews on their conscience (in the region of Augustow). They hung them without trial and the officers who tried to protect the victims were threatened with punishment.

During the month of April and at the beginning of May 1831, it seemed that the revolutionary government would accord equal rights to the Jews, especially under the influence of "Patriotic Society" and its leader—historian and democrat, Joachim Lelewel. The Parliament's debate on the Jewish question in the second half of May constituted a disappointment. It cooled the enthusiasm of the Jewish conservative section. The Jewish progressists continued to have illusions.

In the final phase of the war, when the assault on Warsaw was imminent, the previously despised Jewish proletariat was suddenly remembered and every effort was made to incorporate the paupers into the "Security Guard". This "Guard" was composed—according to the description of Ostrowski—of "poor men, half naked, full of fear, as if pursued continually by some fatalistic force". They did not even have uniforms. They were in their "kapotes" and scull-caps to which they attached Polish eagles with an inscription, "Security Guard". They were armed with scythes and spears or bayonets attached to sticks. Although ridiculed, they behaved heroically. During the assault on Warsaw, on the 6 and 7 of September, the pauperised Jews defended their sector with "real courage", as related by Colonel Wilson, who was in command of the sector.

היש לקבל את היהודים למשמר העם? ואם כן — איזו מהם? האם רק מחוסרי זקן, או גם מזוקנים? האם רק עשירים?

אלו היו „הבעיות", שהנהגת ההתקוממות בנובמבר 1830 ניסתה מיד בראשיתה למצא להן פתרון.

על אף אכזבות היהודים בשבועות הראשונים גילו בכל זאת — או ואף בימים שלאחר מכן — התלהבות ומידה מרובה של הקרבה לענין ההתקוממות.

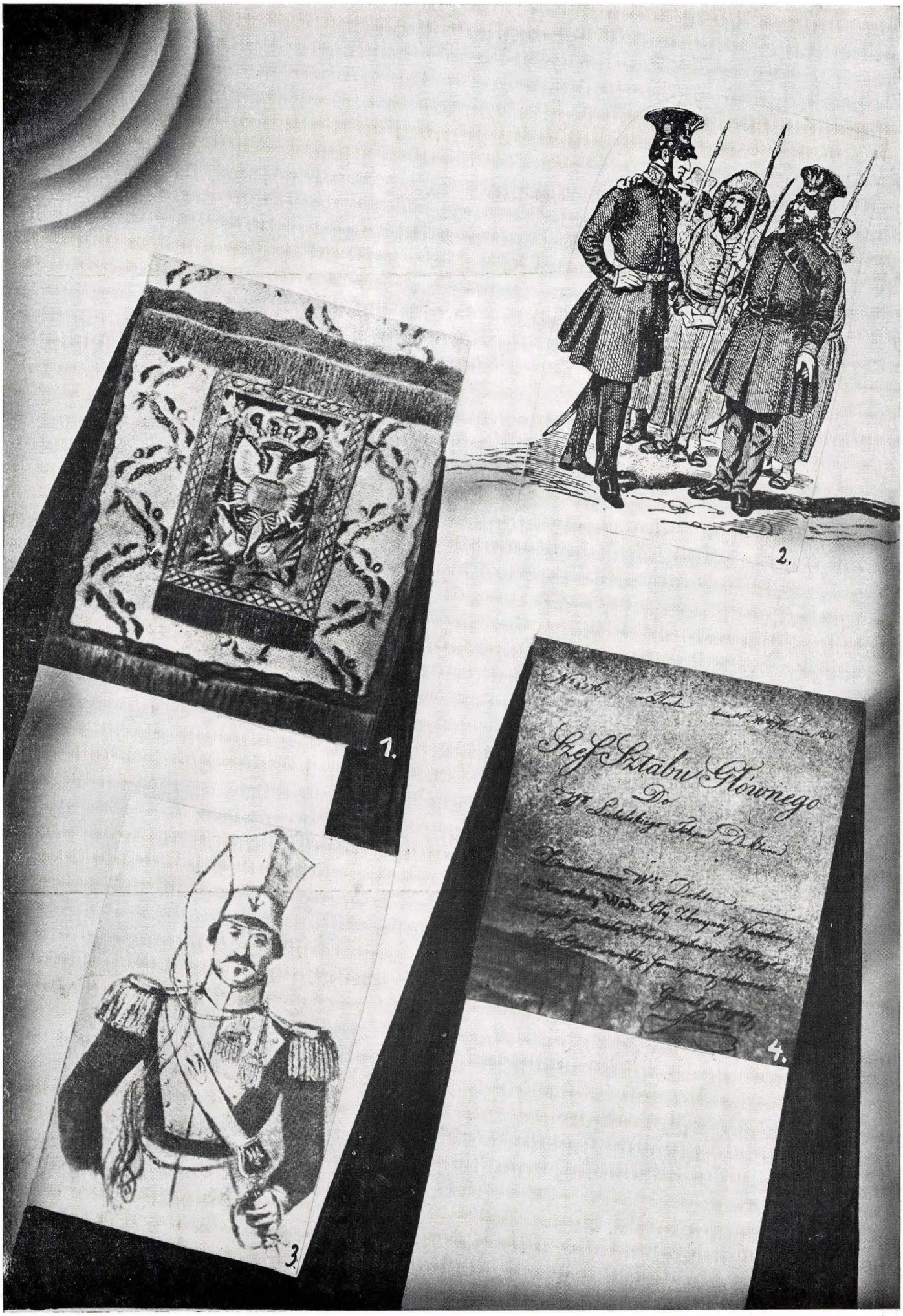
היהודים השתתפו בהמון בצבא המרד. חוגים נרחבים של בעלי מלאכה יהודים התגייסו למדנאות. שעבדו למען המרד. היהודים תמכו ביד רחבה בכספם בהתקוממות ואף השתתפו בקרבות של גדודי המתקוממים בחלקיה השונים של פולין.

אף יהודי ליטא — מוסר העתון „רז'ננק פובשכני" מיום 6 בפברואר 1831 — מגלים יותר מאשר עד כה יחס של אהדה לפולנים ומצפים לשעה בה ידרוך הצבא שלנו על אדמת היאגילונים".

בלובלין קמה קבוצת מתנדבים יהודים. יהודים מתנדבים נלחמים בקאליש. באותו זמן אספו היהודים במחוז קרקוב (נכבש על ידי האוסטרים) סכום כסף גדול שהוקדש לטובת המתנדבים.

לא בכל מקום זכו היהודים להכרה. מנהיגי פלוגות הפרטיזנים של המיור פושט ופשון, שהיו פעילים בליטא, חטאו ליהודים רבים. שם נתלו יהודים אפילו ללא משפט. הקצינים שניסו להגן על הקרבנות נתקלו באיומי עונשין.

הניע החודש אפריל 1831. נדמה היה כי הממשלה המהפכנית תעניק ליהודים שוויון זכויות. „בכיוון זה נודעה השפעה מרובה ל„חברת הפטריוטים" ומנהלה ההסטוריון והדימוקרט יואכים לעלוול. אך הדיון „היהודי" שהתקיים בסיים בחודש מאי של אותה השנה,

1.
2.
3.
4.
Szef Sztabu Głównego

PARMI les combattants de l'insurrection de 1830 qui, après la défaite, avaient émigré à l'étranger, il y avait un asez grand nombre de Juifs. Les chefs de l'émigration polonaise dont le siège principal se trouvait à Paris, en analysant les causes des récents désastres nationaux, prirent également conscience des erreurs commises vis-à-vis des Juifs. Le 3 novembre 1833, l'historien LELEWEL publie à ce proops un Manifeste signé par tous les membres du « Comité National ». En voici un des principaux passages : « Bientôt, la Pologne ressuscitera : il convient que ceux qui vivent ensemble sur la même terre, alignent en toute confiance leur pas sur le pas de leurs frères Polonais. Quand viendra le jour de la Victoire, tous les comptes seront réglés, les Juifs auront conquis leurs droits ; si toutefois ils insistent pour retourner en Palestine, il est certain que les Polonais les aideront à réaliser ce désir. » Ce manifeste suscita une quantité de brochures polémiques.

Parmi tant d'autres écrivains, le chantre national polonais, Adam MICKIEWICZ, a consacré aux Juifs dans ses œuvres des pages pleines de sympathie ; en 1854, au début de la guerre de Crimée, le grand poète se rend à Constantinople pour y organiser une Légion Juive que devaient former entre autres les Juifs enrôlés dans l'armée russe et faits prisonniers, ainsi que les Juifs de l'Empire Ottoman.

א סך יידן האָבן זיך געפינען צווישן די אויפשטענדלער, וואָס האָבן נאָכן אויפשטאַנד עמיגרירט קיין אויסלאַנד. די פּוילישע עמיגראַציע (וואָס האָט נעהאַט איר צענטער אין פּאַריז) האָט ערשט איצט איינגעזען די פעלערן, וואָס זענען באגאַנגען גענוּאָרן אין דער נישטלאַנגער פאַרגאַנגענהייט און פאר איין וועגס האָט זיך שוין אויך דערמאָנט אין די עוולות, וואָס זענען אָפּגעטון געוואָרן לגבי די יידן.

אין שייכות דערמיט דערשיינט דעם 3-טן נאָוועמבער 1833 א מאניפעסט פון לעלעוועלן — אונטערגעשריבן דורך אלע מיטגלידער פון „נאציאָנאלן קאָמיטעט". צווישן אנדערע געפינט זיך דאָרט אזא אפּזאץ : „אין גיכן וועט פּוילן ווידער אויפלעבן; זאלן דעריבער אלע באווויינער פון דער דאָזיקער ערד גיין האַנט ביי האַנט מיט די בריידער — פּאָלאַיאקן. וועלן ס'וועט קומען דער טאָג פון נצחון וועלן אלע חשבונות ווערן רעגולירט; די יידן וועלן באקומען זייער פולע רעכט; אין פאל וועלן זיי וועלן נאָך דעם אויסדריקן זייער פאַרלאַנג זיך אומצוקערן קיין ארץ-ישראל — וועלן זיי די פּאָלאַיאקן העלפן פארווירקלעכן די דאָזיקע שטרעבונג". ס'באווייזן זיך אויך א גאנצע ריי אויסגאבעס, ווו ס'ווערט באהאנדלט דאָס דאָזיקע פראבלעם.

דער באדייטנדיקסטער פּוילישער פּאָעט אדאם מיצקעוויטש האָט א סך פרעכטיקע קאפיטלען אין זיינע ווערק געווידמעט די יידן. נאָכן אויסברוך פון דער קרימער מלחמה האָט ער ארגאניזירט א יידישן לעגיאָן (צוו"אנד האָבן אויך געזאָלט אריינגעציען ווערן אים רוסיש־יידישע געפאנגענע און טערקישע יידן).

Among those who participated in the uprising and who, after the defeat, emigrated abroad, were many Jews. The Polish emigration, with his centre in Paris, reflecting upon the mistakes of the recent past considered as well the errors vis-a-vis the Jews. On November 3, 1833, a manifest appeared by J. Lelewel on this subject, signed by all the members of the "National Committee". The following paragraph of the manifesto should be quoted: "Poland will soon rise again; those who inhabit its soil should go hand in hand with their Polish brothers; counts will be settled, Jews will obtain their rights; if the Jews would press for returning to Palestine, the Poles would help them to realize their desire." Several publications appeared on this subject.

The greatest Polish poet, Adam Mickiewicz, dedicated inspiring thoughts and beautiful lines to Jews. During the Crimean War, Mickiewicz wanted to organise a Jewish Legion (among other Jews—Russian prisoners and Turkish Jews—were to join this Legion).

מרובים היו היהודים בקרב המתקוממים הפולנים שהגרו לאחר ההתקוממות לחו"ל. מרכז המהגרים הפולנים נמצא בפריס ורק בהמצאם בנכר הכירו בשגיאות שנעשו בעבר הלא רחוק ודרך אגב הודו גם במעשי העוול שנעשו ביהודים.

כהמשך לכך נתפרסם ב-3 בנובמבר 1833 המנשר של ללווּל חתום על ידי כל חברי „הועד הלאומי". בין השאר כתוב בו : „בקרוב תקום פולין לתחיה ועל כל היושבים על אדמתה ללכת יד ביד עם אחיהם הפולנים. בבוא יום הנצחון יסולקו כל החשבונות והיהודים יהנו משווין זכויות, והיה אם לאחר מכן יביעו את רצונם לשוב לארץ ישראל עזור יעזרו להם הפולנים בהגשמת שאיפתם זאת". בחיבורים רבים היוצאים אז לאור נדונה בעיה, זו בהרחבה.

גדול המשוררים הפולנים אדם מיצקיביץ הקדיש הרבה פרקים נבחרים מכתביו ליהודים. לאחר שפרצה מלחמת קרים אירגן אפילו לגיון יהודי (בין השאר נועדו גם שבויים יהודים מרוסיה ויהודים תורכיים לשרת בו).

Wśród uczestników powstania, którzy po jego upadku wyemigrowali zagranicę, znalazło się również wielu Żydów. Emigracja polska (z ośrodkiem w Paryżu), rozważając błędy niedawnej przeszłości, przypomina sobie również błędy popełnione w stosunku do Żydów. 3. XI. 1833 ukazuje się w tej sprawie manifest J. Lelewela, podpisany przez wszystkich członków „Komitetu Narodowego". W nim taki między innymi ustęp : „Polska wkrótce znowu powstanie; niechże żyjący na jej glebie, idą ręka w rękę z braćmi — Polakami. Gdy nadejdzie dzień zwycięstwa, rachunki będą załatwione, Żydzi zdobędą prawa; gdyby zaś nalegać mieli na powrót do Palestyny, Polacy pomogą im do urzeczywistnienia tej chęci". Ukazuje się szereg pism na ten temat.

Piękne akcenty i ustępy poświęcił Żydom w swoich dziełach, między innymi najwybitniejszy poeta polski Adam Mickiewicz, który — po wybuchu wojny krymskiej — oddał się organizowaniu legionu żydowskiego (mieli być do niego zaciągnięci m. in. Żydzi — jeńcy rosyjscy oraz Żydzi tureccy).

Texto español en la página 120.

1) Adam Mickiewicz (1798-1855) ; 2) Joachim Lelewel (1786-1861) ; 3) Isidor Bruner, combattant de la Légion de Mickiewicz, en 1848 ; connu aussi par son attitude courageuse pendant le « chahut » déclenché, en 1859, par les antisémites en Pologne ; combattant de l'insurrection de 1863.

1) אדאם מיצקעוויטש (1798—1855); 2) יאָאכים לעלעוועל (1786—1861); 3) איזידאר ברונער, זעלנער פון דעם מיצקעוויטשעס־לגיאָן אין 1848; בארימט אלס פארטיידיקער פון יידישן כבוד בעת דער אנטיסעמיטישער העצע אין 1859; קעמפער אין דעם פוילישן אויפשטאנד פון 1863.

1) Adam Mickiewicz (6798-1855) ; 2) Joachim Lelewel (1786-1861); 3) Isidor Bruner, soldier of the Mickiewicz Legion in 1848 ; celebrated for his defense of Jewish dignity during the antisemite manifestation in 1859; participant of the Polish insurrection of 1863.

1) אדם מיצקביץ' (1798—1855); 2) יואכים לעלבל (1786—1861); 3) איזידור ברונר, חייל הלגיון של מיצקביץ' משנת 1848; ידוע בהגנתו על הכבוד היהודי בעת המהומה האנטישמית בשנת 1859; השתתל בהתקוממות של 1863.

1) Adám Mickiewicz (1798-1855); 2) Joaquin Lelewel (1786-1861 ; 3) Isidorio Bruner, soldato de la Legión de Mickiewicz de 1848, célebre por la defensa de la dignidad judía durante la manifestación anti-semite de 1859 ; participe de la insurrección polaca de 1863.

1) Adam Mickiewicz (1798-1855); 2) Joachim Lelewel (1786-1861) ; 3) Izydor Bruner, żołnierz legionu mickiewiczowskiego z 1848 roku; głośny z obrony godności żydowskiej w czasie wrzawy antysemickiej w 1959; uczestnik powstania 1863 roku.

1.
3.
4.

TERRITOIRES annexés par la PRUSSE Grand-Duché de Poznanie, Haute-Silésie : Au début du XIXe siècle, le gopvernement prussien adopte une ligne de conduite dirigée contre les « Juifs mendiants » et favorise l'assimilation ; cette tendance trouve des appuis dans la HASKALA (courant d'éducation qui, en l'occurrence, gravitait vers la civilisation allemande). L'assimilation mène tout droit aux conversions au christianisme et aux mariages mixtes. D'ailleurs, on note à cette époque une émigration en masse de ces provinces. Des Juifs vont se fixer principalement aux Etats-Unis, mais aussi dans les capitales d'Europe, à Berlin, à Londres et à Paris.

On distingue en ce temps deux catégories de Juifs — les « protégés » — qui devaient devenir les « naturalisés — et les « tolérés ». On ouvre des écoles spéciales qui ont pour mission de convertir les Juifs ; on les oblige à apprendre l'allemand (phénomène de « l'émancipation » comme prix de la germanisation).

L'une après l'autre, on vote des lois — 1845-1847 — supprimant les restrictions de tous genres. La Constitution de 1850 apporte aux Juifs de Prusse une émancipation complète.

Les artisans juifs ouvrent des ateliers. De nombreux Juifs deviennent chefs d'industrie, animateurs et pionniers dans des domaines alors nouveaux comme les chemins de fer, la création des villes d'eau, etc. Beaucoup d'autres Juifs deviennent savants, écrivains, artistes.

Dans cette province, les tendances nationalistes (les activités du rabbin de Grodzisk, du rabbin de Torun, Hirsz Kaliszer, aussi bien que le 1er Congrès des Zélateurs de Sion convoqué en 1884 à Katowice et le sionisme politique de Herzl) n'ont pas pénétré les masses juives en profondeur.

1) La vieille synagogue à Wrocław ; 2) La nouvelle synagogue à Wrocław ; 3) La synagogue à Poznan ; 4) Elia Gutmacher (1796-1874), « tradic de Grodzisk » et pionnier du mouvement « Amis du Sion » (dessin : H. Struck) ; 5) Participants de la conférence des « Amis du Sion » à Katowice en 1884 au premier rang, cinquième de droite, Dr. L. Pinsker, auteur de l' « Auto-émancipation », exposé du programme sioniste avant Herzl) ; 6) Dr. A. Ruppin (né en 1876 à Rawicz), statisticien et sociologue juif. Pendant de longues années, chef de la colonisation juive en Palestine ; 7) Edward Lasker (né en 1829 à Jarocin). Député au parlement du Reich ; 8) Maksymilian Harden (né en 1861 à Poznan, mort en 1927 à Berlin). D'abord acteur, ensuite homme de Lettres et publiciste allemand ; 9) M. Lilien. Emigrants juifs.

1) בית הכנסת הישן בווּרוצלב (ברסלאו); 2) בית הכנסת החדש בווּרוצלב; 3) בית הכנסת בפוזנניה; 4) ע. גוטמכר (1796—1874), הצדיק מגרודז'יסק, חלוץ תנועת „חובבי ציון" (ציור מאת ה. שטרוק); 5) המשתתפים בועידת „חובבי ציון" בקמוביץ, בשנת 1884 (בשורה הראשונה, החמישי משמאל — ד"ר ל. פינסקר, מחבר ה„אוטו־אמנציפציה", ספר התכנית של הציונות הטרום־הרצליאנית); 5) ד"ר א. רוּבּין (נולד ב-1876), היה במשך הרבה שנים מנהל ההתישבות בארץ ישראל; 7) אדוארד לסקר (נולד ב-1829 ביארוצ'ין), ציר הפרלמנט הגרמני; 8) מקסימיליאן הארדן (נולד בשנת 1871 בפוזנניה, מת ב־1927 בברלין), שחקן וא"כ — סופר גרמני ופובליציסטן; 9) מ. ליליאן : מהגרים יהודים.

1) The old synagogue of Wroclaw; 2) The new synagogue of Wroclaw; 3) The synagogue of Poznan; 4) Elia Gutmacher, tsadik of Grodzisk and pioneer of the movement «The Friends of Sion» (1796-1874), (drawing by H. Struck); 5) Participants of the Congress of the «Friends of Sion» at Katowice in 1884. (In the first row, the fifth from the left: Dr. L. Pinsker, author of «Auto-Emancipation», program of Zionism before Herzl); 6) Dr. A. Ruppin (born in 1876 in Rawicz). Statistician and sociologist. Head—for long years— of the Jewish colonization of Palestine; 7) Edward Lasker (born in 1829 in Jarocin). Member of the German Parliament; 8) Maximilian Harden (born in 1861 in Poznan, dead in 1927 in Berlin). First actor, afterwards eminent German writer and publicist; 9) M. Lilien: Jewish emigrants.

1. Stara synagoga we Wrocławiu; 2) Nowa synagoga we Wrocławiu; 3) Synagoga w Poznaniu; 4) Elia Gutmacher (1796-1874), „cadyk z Grodziska" i pionier ruchu „Miłośników Syjonu" (rys. H. Struck) ; 5) Uczestnicy konferencji „Miłośników Syjonu" w Katowicach, w 1884 (w pierwszym rzędzie, piąty od lewej, dr L. Pinsker, autor „Auto-emancypacji", programowego dzieła syjonizmu przed-Herzlowskiego) ; 6) Dr A. Ruppin (ur. 1876, w Rawiczu). Statystyk i socjolog żydowski. Wieloletni kierownik kolonizacji żydowskiej w Palestynie. 7) Edward Lasker (ur. 1829 w Jarocinie). Poseł do parlamentu Rzeszy Niemieckiej. 8) Maksymilian Harden (ur. 1861 w Poznaniu, zm. 1927 w Berlinie). Zrazu aktor, później wybitny literat i publicysta niemiecki. 9) M. Lilien : Emigranci żydowscy.

1) La vieja sinagoga de Wroclaw; 2) La nueva sinagoga de Wroclaw; 3) Sinagoga de Poznan; 4) Elia Gutmacher, «tsadik» de la ciudad de Grodzisk y militante del movimiento «Los Amigbe del Sion» (1796-1874) (dibujo de H. Struck); 5) Participantes del Congreso de los «Amigos del Sion», en 1884 en Katowice ; 6) Dr. A. Ruppin (nacido en 1876 en la ciudad de Rawicz). Estadistico y sociólogo. Dirigia, durante largos años, la colonización en Palestina ; 7) Edward Lasker (nacido en 1829 en la ciudad de Jarocin). Miembro del Parlamento alemán ; 8) Maximilian Harden (nacido en 1861 en Poznan, muerto en 1827 en Berlin). Primero, actor, pues escritor y publicista alemán eminente ; 9) M. Lilien : «Emigrantes Judios».

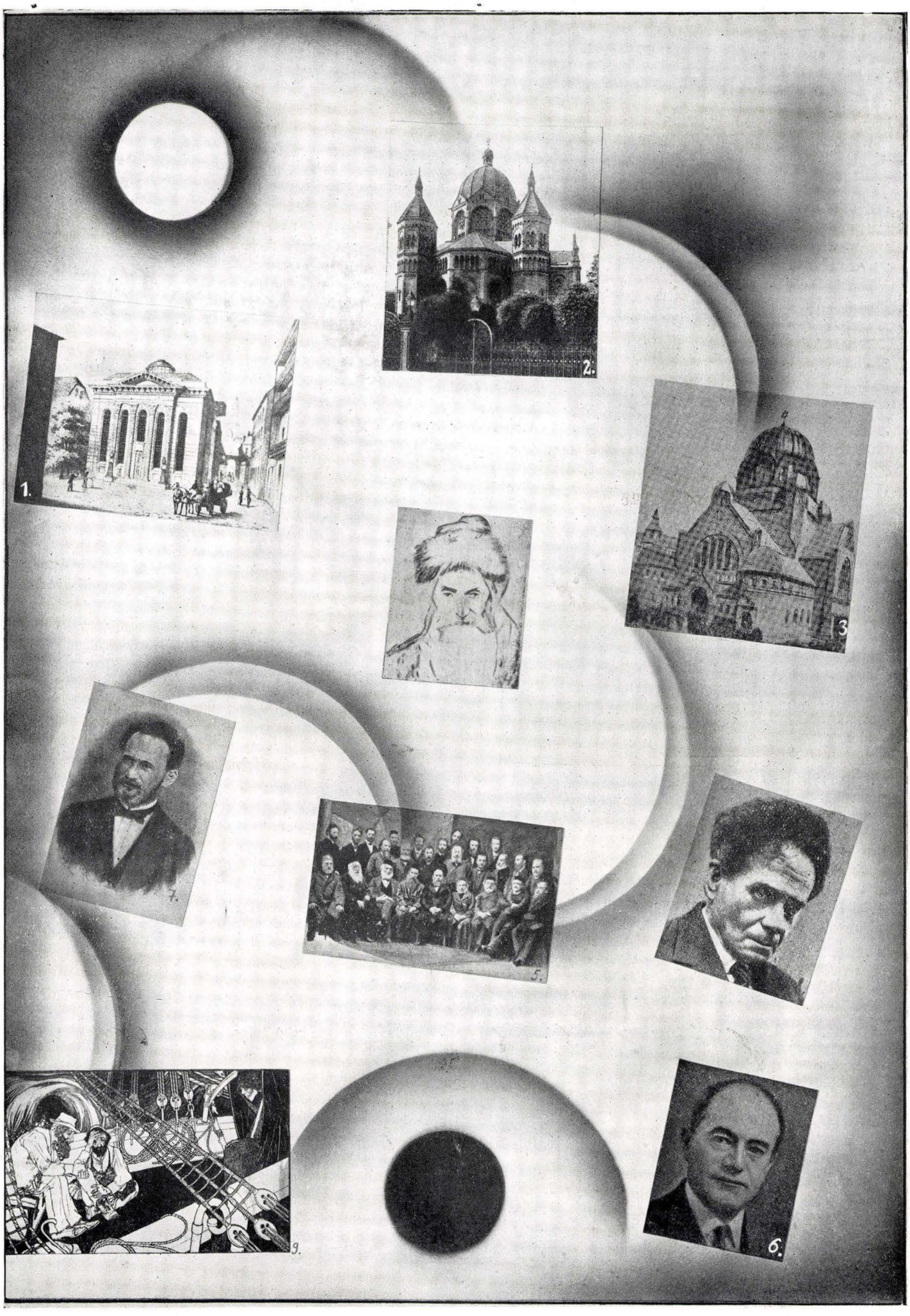
אוּנטער דער פּרייסישער אָקופּאַציע

די פּרייסישע רעגירונג האָט געפירט א כּפֿעציעלע פּאָליטיק בנוגע די יידן. זי איז הויפּטזעכלעך געוועגן געוענדט קעגן די אזויגערופענע „בעטלער־יידן". דאָקעגן האָט די פּרייסישע רעגירונג פּאוואָרי־זירט די אסימילאציע (די דאָזיקע כּענדענצן זענען נאָך פּאר־שטאַרקט געוואָרן דורך דער השכּלה־באוועגונג, וואָס האָט גראוויטירט צו דער דייטשער קולטור). די אסימילאַציע האָט זייער אָפּט געפירט צו שמד און געמישטע חתונות.

איינע פון די סיבות, וואָס האָבן דאָרט גורם געווען א פארקלע־נערונג פון דער צאָל יידן, איז געווען די באדייטנדיקע יידישע עמיגראציע אין אנדערע לענדער, צוליב וועלכער עס קיין אמעריקע. פּוילישע יידן האָבן זיך אויך באזעצט אין בערלין, פּאריז און לאָנדאָן.

לויטן פּרייסישן מעטאָד איז געקומען די פונאַנדערטיילונג פון יידן אויף „פּראָטעזשירטע" און „טאָלערירטע" (שפּעטער אויף: „נאַטוראַליזירטע" און טאָלערירטע). ס'זענען געשפּנט געוואָרן ספּע־ציעלע שולן פּאר יידן, וווּ מ'האָט געצוווּנגען צו לערנען די דייטשע שפּראַך (עמאנציפּאציע פּאר גערמאניזאציע).

1) די אלטע שול אין ווראָצלאַוו (ברעסלאו); 2) די נייע שול אין ווראָצלאַוו; 3) די שול אין פּאָזנאַן (פּויזן); 4) גוממאַכער 1796—1874), דער צדיק פון גראָדזשיסק, פּיאָניער פון דער חובבי־ציון־באַוועגונג (צייכנונג פון ה. שטרוק); 5) אָנטיילנעמער פון דער חובבי־ציון־קאָנפּער־ענץ אין קאטאָוויץ, אין 1884 (אין דער ער־שטער רייע, דער פינפטער פון לינקס — ד"ר ל. פינסקער, דער מחבר פון דער „זעלבסט־עמאנ־ציפּאציע", דעם פּראָגראם־ווערק פון דעם פּאר הערצליאנישן ציוניזם); 6) ד"ר א. רופּין (געב. 1876). אין משך פון א סך יאָרן געווען דער לייטער פון דער קאָלאָניזאציע אין ארץ־ישראל; 7) עדוואַרד לאסקער (געב. 1829 אין יאָראָצין). דעפוטאט צום דייטשן רייכס־פּארלאַמענט; 8) מאַקסימיליאן האַרדען (געב. 1871 אין פּאָזנאַן, געשט. 1927 אין בערלין). אַקטיאָר און טּפּעטער—דייטשער שרייבער און פּובליציסט; 9) מ. ליליען: יידישע עמיגראַנטן.

1.
2.
3
7.
5.
6.
9.

די ווייטערדיקע געזעצן (אין 1845 און 1847) ברענגען מיט זיך פרישע ענדערונגען. ערשט די קאָנסטיטוציע פון 1850 האָט די יידן גענעבן די פולע עמאַנציפּאַציע.

ס'טרעט אריין אן אויפלעבונג און ס'קומט פאָר א שטאַרקע אַנטוויקלונג פון דער יידישער האַנטווערקערי. יידן הייבן אָן פאַר־נעמען אן אָנגעזעהן אָרט אינעם האַנדל און אין דער אינדוסטרי. יידן ווערן צווישן אנדערע די פּיאָנערן פונעם באַנוועזן, שטעלן אויף קורערטער אר"גל. אויך אינעם גייסטיקן לעבן קומט פאָר אן אויפ־לעבונג. עם וואקסט די צאָל יידן־ווייסנשאפטלער, ליטעראַטן, אר־טיסטן (בדרך כלל — אסימילירט צו דער דייטשער קולטור).

די יידיש־נאַציאָנאַלע שטרעמונגען רופן נישט ארויס קיין גרויסן אָפּקלאַנג. ס'האָט נישט קיין איבעריק גרויסע ווירקונג דער ערשטער צוואַמענפאָר פון די „חובבי ציון", וואָס איז פאָרגעקומען אין 1884 אין קאַטאָוויץ, פונקט ווי דער שפּעטערדיקער הערצליאַנישער ציוניזם.

UNDER PRUSSIAN OCCUPATION
(GREAT DUCHY OF POZNAN, UPPER SILESIA)

The politics of the Prussian government regarding the Jewish question were directed against so-called "Betteljuden" and favoured assimilation. (These tendencies were renforced by Jewish "enlightenment"—"haskala", gravitating towards the German culture.) The assimilation had as a result numerous conversions and mixed marriages. Emigration (mainly to the U.S.A., but also to Berlin, Paris and London) was also a factor in the decline of the number of Jews.

Division of Jews into "protected" and "tolerated" (later into naturalised and tolerated). Opening of special "mission schools" for Jews, the obligation to learn German (emancipation for Germanisation).

The Acts of 1845 and 1847 abolished the limitations. The Constitution of 1850 brought the Jews full emancipation.

The development of Jewish artisanship. Several outstanding leaders in industry and commerce (among others, pioneers in railway, establishers of health resorts, etc.). Many Jews—scientists, writers, artists.

Jewish national movements (the action of the "tsaddik of Grodzisk" and of the rabbi of Torun—Hirsz Kaliszer—as well as the first meeting of the "Lovers of Zion" which took place in 1884 in Katowice, and the Herzl's zionism) had little influence.

הממשלה הפרוסית נהלה מדיניות מיוחדת לגבי היהודים, שבעק־רה היתה מכוונת נגד עניי העם („בעטל יודן"). לעומת זאת קירבה את המתבוללים (תנועת ההשכלה, שנמשכה אחר התרבות הגרמנית הגבירה מגמת התבוללות). ההתבוללות הביאה לרוב להמרת הדת ולנשואי תערובת.

אחת הסיבות להתמעטות מספר היהודים במחוזות הללו נבעה מן ההגירה היהודית הניכרת למדינות חוץ, לרוב לאמריקה. יהודים פולנים השתקעו גם בברלין, בפריס ובלונדון.

בהתאם לשיטה הפרוסית חולקו היהודים ל„בעלי חסות" ול„נס־בלים" (בעבור זמן גם ל„מאוזרחים" ול„נסבלים"). נפתחו בתי ספר מיוחדים ליהודים בהם הוכרחו ללמוד את השפה הגרמנית (אמנציפציה במחיר גרמניזציה!).

חוקים חדשים (1845, ו־1847) מביאים הגבלות נוספות. רק החו־קה משנת 1850 מקנה ליהודים שווין זכויות גמור.

בעקבות ההתעוררות החלה עתה מתפתחת מאד המלאכה היהו־דית. יהודים תופסים עמדות חשובות במסחר ובתעשיה. היהודים הם החלוצים בכלילת מסילות ברזל, ביסוד קיטנות וכו'. גם בחיי הרוח רבה ההתעוררות. הולך וגדל מספר המלומדים, הסופרים והאמנים היהודים.

נצני התנועה הלאומית היהודית באותה התקופה אינם מעוררים הד ראוי לשמו. בעלי ההשפעה בחיים היהודיים הם צדיקים ורביים. גדולה גם השפעת „הצדיק מגרודזיסק", רבה של טורן, הרב הרש קאליישר. הועידה הראשונה של „חובבי ציון" שנערכה בשנת 1884 בקטוביץ, רישומה לא היה ניכר ביותר בציונות ההרצליאנית המאוחרת יותר.

POD ZABOREM PRUSKIM
(*Wielkie Księstwo Poznańskie, Śląsk Górny*)

Polityka rządu pruskiego na odcinku „żydowskim" była skierowana przeciw tak zwanym „Betteljuden", a fa-woryzowała asymilację. (Tendencje te wzmacniało rów-nież żydowskie „oświecenie"-„haskala", grawitujące ku niemieckiej kulturze). Asymilacja prowadziła do częstych chrztów i do małżeństw mieszanych. Na zmniejszenie liczby Żydów wpływała dalej ich liczna stąd emigracja (głównie do Stanów Zjednoczonych, także do Berlina, Paryża i Londynu).

Podział Żydów na „protegowanych" i „tolerowanych" (potem na : naturalizowanych i tolerowanych). Otwarcie specjalnych szkół „misyjnych" dla Żydów, przymus uczenia się języka niemieckiego (emancypacja za germanizację!). Kolejne ustawy (1845, 1847) znoszą ograniczenia. Konstytucja z 1850 przynosi Żydom pełną emancypację.

Rozwój rzemiosła żydowskiego. Duży procent Żydów, wybitnych „kapitanów" przemysłu i handlu (między innymi pionierzy w kolejnictwie, założyciele uzdrowisk it.d.). Długi szereg Żydów-naukowców, literatów, artystów.

Prądy żydowskie narodowe (zarówno akcja „cadyka z Grodziska" i rabina toruńskiego — Hirsza Kaliszera, jak pierwszy zjazd „Miłośników Syjonu" odbyty w 1884 w Katowicach i późniejszy syjonizm herzlowski) mają nie-duży oddźwięk.

— *En los territorios ocupados por la Prussia :* (Gran Ducado de Poznan, *Alta-Silesia*).

... La asimilación en estos territorios conduce a frecuentes conversiones en cristianismo y a matrimonios mixtos. La diminución del número de Judíos en estas provincias es, además, debida a su emigración (principalmente a los Estados-Unidos, a Berlín, Paris y Londres.)

Los Judíos son divididos en dos categorías : en « protegi-dos » (futuros « naturalizados ») y « tolerados ». — Se abren escuelas especiales de « misión » para los Judíos (con objeto de convertirlos en cristianismo), donde se les obliga de aprender la lengua alemana — (emancipación-a costa de germanización !)

Leyes sucesivas (de 1845, 1847,) suprimen todas las restricciones, la Constitucion de 1850 otorga a los Judíos la emancipación completa. — Artesanos judíos abren sus talleres. Numerosos otros se hacen jefes (« capitanes ») de la industria y del comercio y « gastadores », que abren el camino a empresas nuevas : (ferrocariles, balnearios etc.). Muchos se consagran a la ciencia, a la literatura y al arte.

En estos territorios las corrientes nacionales judías (como la activitad del « Tsadik » de la ciudad de Grodzisk, o la del rabi Hirsch Kalischer de la ciudad de Torun ; el I-ero Congreso de la Asociación « Los Amigos de Sion », reunido en 1884 en la ciudad de Katowice, y el sionismo de Herzl,) no suscitan algún eco profundo en las masas judías.

Dokończenie do str. 70.

W wielu miejscowościach Żydzi walczą u boku armii polskej; w innych sami stawiają zbrojny opór (z tego cza-su pochodzą synagogi obronne·

Dalsze ofiary wśród Żydów pociągnęła wojna polsko-moskiewska (1655). Wojna ze Szwedami (1655-1656) dała się szczególnie we znaki Żydom Małopolski i Wielkopolski. W 1655 — pogromy na Ukrainie.

Ogrom tych kolejnych nieszczęść kieruje do szukania pociechy w mistycyźmie i w coraz żarliwszym wyczekiwa-niu „roku ocalenia".

Texto a la página 70.

En 1648 estalló en los territorios orientales de Polonia una rebelión de los Cosacos bajo la conducta de Bohdan Chmielnicki, el que echó la orden : « Muerte a los Polacos y a los Judios ! », orden seguida de matanzas, durante las cuales varios millares de Judíos hallaron la muerte, y de pillajes que por su crueldad dejan atrás todos los prece-dientes. Varios consistorios judíos caen víctimas de esos excesos.

En numerosas localidades los Judios luchan juntos al ejército polaco, en otra parte resisten heroicamente solos (de esa época proceden las sinagogas fortificadas.

La guerra polono-rusa de 1655, pues la guerra con la Suecia (1655-1656) hicieron muchas nuevas víctimas entre los Judios. En 1655 hubo nuevas matanzas (« pogromes ») en Ukraina.

La enormidad de todos esos desastres y des gracias incita a los Judios a buscar una consolación en el misticismo y en la espera ardiente del año de la Salvación ».

Zakończenie do str. 94-96.

„Dziennik Powszechny" (z 6. II. 1831), że „jak nigdy bardziej sprzyjają Polakom i pragną ujrzeć nasze wojsko, wstępujące na ziemię Jagiellonów". W Lublinie — grupa ochotników żydowskich. Żydzi-ochotnicy w kaliskim. Równocześnie Żydzi województwa krakowskiego (zabór austriacki) zainicjowali większą zbiórkę pieniężną na rzecz ochotników.

Nie wszędzie spotykało za to Żydów uznanie. Dowódcy takich na przykład oddziałów partyzanckich majora Puszeta i Pszona (operujący na Litwie) miały (w Augustowskim) na sumieniu wielu Żydów. Wieszali ich bez sądu; oficerom, usiłującym bronić ofiary, grozili karami.

W kwietniu i z początkiem maja 1831 zdawało się, że rząd rewolucyjny nada Żydom równouprawnienie, zwłaszcza pod wpływem „Towarzystwa Patriotycznego" i jego przywódcy — historyka i demokraty Joachima Lelewela. Debata żydowska na sejmie w drugiej połowie maja przyniosła rozczarowanie. Ostudziła ona zapał żydowskiego obozu zachowawczego. Żydowscy „postępowcy" łudzili się nadal.

W ostatniej fazie wojny, gdy bliski był szturm na Warszawę, przypomniano sobie... wzgardzoną przedtem całkowicie biedotę żydowską i zaczęto ją na gwałt „rekwirować" do „Straży Bezpieczeństwa". „Straż" ta składała się — według opisu Ostrowskiego — z „ludzi zbiedniałych, półnagich, trwożliwych, jakby ich zawsze nieludzka jakowa ścigała przemoc fatalizmu". Mundurów nie mieli. Byli w kapotach i jarmułkach, do których przyczepiali orły polskie z napisem „Straż Bezpieczeństwa". Uzbrojeni w kosy, piki lub w bagnety... osadzone na drzewcach. Ironizowani. Tymczasem — spisali się po bohatersku. 6 i 7 września, podczas szturmu przy poruczonej sobie przestrzeni (od rogatek czerniakowskich ku mokotowskim), ta biedota żydowska walczyła z „męstwem prawdziwym", jak relacjonował pułkownik Wilson, który kierował obroną na tym odcinku.

Texto a la página 94-96.

Hay que permitir a los Judíos de alistarse en la Guardia Nacional ? — Y, en caso positivo, a cuales Judíos ? Sólo aquellos sin barbas, o también... los barbudos, pero... ricos ? Tales « problemas » constituían, al principio, el objeto de las discusiones de los jefes de la Insurreccion de 1830-31.

A pesar de las decepciones iniciales, los Judíos probaron durante todo el transcurso de la Insurreccion el mismo entusiasmo y sacrificio, luchando, unos al lado de otros, con los insurgentes, en todas las partes de Polonia. — También los Judíos de Lituania, — así como anunciaba el diario « Dziennik Powszechny » (« Diario Universal ») del 6.11.1831, — « simpatizan, — como nunca antes, — con los Polacos y desean ardientemente saludar a nuestros soldados en la tierra de los Jagellones ». (pron. Yaguelones). — En Lublin y en la región de Kalisz se forman grupos de voluntarios judíos. Al mismo tiempo, los Judíos del palatinado de Cracovia (bajo la ocupación austriaca) organizan una colecta importante de dinero en favor de los voluntarios.

En abril y al principio de mayo 1831 ya pareció seguro que el gobierno revolucionario otorgare la igualdad a los Judíos, particularmente bajo la influencia de la « Sociedad Patriotica » y de su presidente Joaquín Lelewel, historiador y demócrata famoso. Sin embargo, los debates sobre la cuestión judía, que se habian tenido en la Dieta en la segunda mitad del mayo, no se han acabado sino con una desilusión casi completa.

En la ultima fase de la Insurrección, cuando el ataque de las tropas rusas contra la capital fué inminente, las autoridades se recordaron la existencia de las pobres masas judías, antes tanto despreciadas, — apresurándose a alistarlos en la « Guardia de Seguridad ». Según la descripcion de Ostrowski, esta « Guardia » se componía « de hombres empobrecidos, asustados, medio-desnudos ». No vestían uniformes militares, sino sus viejas capotas y sus gorritos negros. Armados de picas, de guadañas o de bayonetas enmangadas en simples palos, hicieron objeto de burlas. Pero, « esos pobres diablos se distingieron heroicamente en los días tragicos de 6 y 7 de septiembre 1831, durante el asalto de los Rusos contra el sector confiado a su defensa (desde el barrio de Tchernikov hasta las barreras de Mokotov)», — asi como lo refiere el coronel Wilson, comandante de aquel sector.

Fin a la página 85-86.

oculares de los combates, — « cubriéndose los ojos, corrían en masa contra los cañones y las bayonetas ».

Como la insurrección se prolonga, Berek Joselewicz forma un regimiento judío especial. (El comandante Kosciuszko saludó esta iniciativa por un articulo publicado en la « Gaceta Oficial », bajo el título : « Información sobre el futuro Regimiento Israelita ».)

El poeta Francisco Karpinski notó, entre otros : « Los habitantes de Varsavia, poco numerosos y solo con gran dificultad salían para montar la guardia sobre las murallas de Praga — (barrio de Varsavia). — Sólo el regimiento judío no dejó nunca las fortificaciones, cumpliendo con celo su deber ».

Salverte, diputado a la Asemblea Legislativa Francesa, dirá poco despues : « Después de la derrota de Kosciuszko los patriotas polacos hicieron los últimos esfuerzos en Varsavia para resistir al enemigo. — El barrio de Praga, defendido por el regimiento judío fué tomado por asalto y todos los defensores perecieron. — pasando a cuchillo. El dia siguiente todo el regimiento fué encontrado sumido en el sueño eterno ; todos sus soldados contestaron : « Presente ! » a la llamada de la muerte »...

Uno de numerosos textos contemporáneos cuenta : « Los Rusos invadían las casas y mataban a los hombres cruelmente y sin lastima. Eran particularmente enfadados contra los Judíos, porque, para defender la capital, habían formado un regimiento especial ».

También en la region de Wilno participaron activamente los Judíos a la insurrección, donde, entre numerosos otros, el dr. Samuel Polacus se distinguió de modo particular.

En lo que concierne Berek Joselewicz, él participó a los combates de las legiones polacas integradas bajo el comando del general Dombrowski en el ejercito de Napoleon I. en Italia y en Alemania, ganando sobre los campos de batalla la cruz de la Legión de Honor y la de la orden « Virtuti Militari ». — Después de la creación del Ducado de Varsavia volvió al pais. En 1809 participó a la guerra franco-austriaca, donde el ejército del Ducado desempeño el papel de vanguardia de Napoleon, se batió con valor en numerosas escaramuzas y murió heroicamente el 5 de mayo 1809 en la batalla de Kock.

Zakończenie tekstu do str. 90-92.

mas żydowskich. Potęgują ją jeszcze, z roku na rok, brzemię ogólno-krajowych i specyficznie żydowskich podatków. Równocześnie, nieliczna, „wyższa klasa" Żydów, zbogaciwszy się, lokuje kapitały w zakładanych przez siebie bankach, w przemyśle rolniczym it.d. Ci „dystyngowani" Żydzi, odgraniczając się od „ciemnej masy" i jej losu, zabiegają zrazu o przywileje dla siebie. Korzystając ze stanowiska zajętego przez polskich polityków (bądź antysemitów, bądź żądających całkowitej asymilacji Żydów, przed przyznaniem im równouprawnienia) stają się oni protoplastami asymilacji, która później miała przez kilka dziesięcioleci kierować żydowską polityką.

Wspomniane wyżej stanowisko polityków polskich rząd rosyjski wykorzystuje dla wbijania „klina". Stosunki polsko-żydowskie w istocie się zaogniają. Ze „statystów" polskich — tylko *Surowiecki* i *Walerian Łukasiński* ujmują „kwestię żydowską" głębiej i ze śmiałością. Żądają oni politycznej emancypacji Żydów bez żadnych zastrzeżeń.

Texto a la página 90-92.

En el Ducado de Varsavia (1807-1813) criado por Napoleon, y más tarde en el Reino de Congreso (1815-1826) la pobreza de la masas judías va profundizándose de una manera indescriptible, mientras que la poco numerosa clase «superior» de los Judíos enriquecidos coloca sus capitales en los bancos, que está criando, en la industria agrícola etc. Aquellos Judíos « distinguidos », deseando separarse de las masas miserables y de su suerte, dan pasos con objeto de obtener unos privilegios, y al mismo tiempo se hacen precursores de la asimilación que, en lo porvenir, debía dirigir la politica judía durante numerosos decenios.

El gobierno ruso aprovecha la actitud (antisemita) de ciertos políticos polacos para sembrar la discordia entre los Polacos y Judíos cuyas relaciones empiezan a envenenarse. De todos los « estadistas » polacos sólo Surowiecki y Walerian Lukasinski se atreven a concebir la cuestión judía de una manera más profunda : reclaman la emancipación politica de los Judíos total, sin restriccion !

EN GALICIE, province annexée par l'Autriche, l'empereur Joseph II octroie, en 1785 et 1789, des « édits de tolérance » : ceux-ci annoncent la suppression des restrictions touchant le négoce, le libre accès aux métiers d'artisan, du commerce et de l'industrie, la permission d'acquérir des immeubles. Dans le même esprit, on s'applique à intégrer au processus de production les masses appauvries du prolétariat juif ou de les fixer comme colons à la campagne. On tente d'autre part d'abolir l'autonomie des consistoires et les particularités vestimentaires. On entreprend de réorganiser sur une vaste échelle l'instruction en créant des écoles laïques. Ce système de réformes appelées « joséphiniennes » qui s'était fixé comme triple but la Déjudaïsation, l'Assimilation et la Germanisation était prématuré ; il fut mis en œuvre dans un rythme à la fois trop rapide et trop superficiel et oubliait de tenir compte des particularités et des besoins spécifiques des Juifs de Galicie ; aussi ses résultats aboutirent à un échec.

Il s'ensuivit une période de chicanes et de réaction.

Les idées révolutionnaires qui inspirent le « Printemps des Peuples » de 1848 provoquent un élan de sympathie chez les Juifs. Plusieurs notables israélites — e. a. le rabbin Meisels — font partie de la délégation qui va soumettre les doléances de la province de Galicie au gouvernement de Vienne. Les Juifs prennent part à l'organisation de la Garde Nationale. Ces activités intéressent surtout les milieux de l' « intelligentsia » juive ; les masses de Juifs orthodoxes observent une attitude indifférente. Ces factions adverses mènent une lutte acharnée non exempte d'épisodes dramatiques.

אין „גאליציע", וואָס האָט זיך געפינען אונטער דער עסטרייכישער הערשאפט, האָט דער קייסער יאָזעף דער צווייטער אויסגעגעבן (אין 1785 און 1789) די אזויגערופענע „טאָלעראַנץ-פּאטענטן" : אָפּשאפונג פון די האנדל-באגרענעצונגען, צוטריטלעכקייט צו דער האַנטווערקערייַ און אינדוסטרי, פרייער באזיץ פון אומבאוועגלעכע גיטער. אויך זענען געמאכט געוואָרן פרוון צו פּראָדוקטיוויזירן די פּויפּעריזירטע יידישע מאסן און זיי באזעצן אויף ערד. און פרוון אָפּצושאפן די אויטאָנאָמיע פון דער קהילה און די באזונדערע יידישע הלבשה. און צום סוף ווערט אונטערגענומען א בריימפּאר-מאָסטענע אקציע צו אָרגאניזירן דאָס וועלטלעכע שולוועזן.

די דאָזיקע פּראָנץ-יאָזעף-„רעפּאָרמען" (געצילט צו „אנטיידישונג-אסימילאציע און גערמאניזירונג"), וואָס זענען אונטערגענומען געוואָרן מיט א צו גיכן טעמפּ, נישט געווען פּרעציז דורכגעטראכט און האָבן זיך נישט גערעכנט מיט די באזונדערקייטן און ספּעציפּישע באדערפענישן פונעם גאליציאנער יידנטום, האָבן אין סך־הכל נישט געגעבן די געווונטשענע רעזולטאַטן.

ווי א פּועל-יוצא איז אריינגעטרעטן א פּעריאָד פון רעאקציע און פּרישע שוועריקייטן.

די לאָזונגען פון דער מערץ־רעוואָלוציע — „דער פרילינג פון די פעלקער" — (1848) — געפינט ביי יידן א ברייטן אָפּקלאַנג. אין־נעם צוזאמענשטעל פון דער דעלעגאציע, וואָס האָט זיך געלאָזט קיין ווין מיט פּאָדערונגען פאר גאליציע, האָבן זיך אויך געפינען יידן און צווישן אנדערע — הרב מיזעלס. יידן האָבן גענומען אן אקטיוון אָנטייל אינעם אָרגאניזירן די „נאציאָנאלע גווארדיע", צו מיינסט פון די שיכטן פון דער יידישער אינטעליגענץ. די אָרטאָ־דאָקסישע יידן זענען געבליבן גליייכגילטיק צום גאנצן ענין. צווישן די דאָזיקע צוויי ריכטונגען, אגב קומען פאָר פּארבייסענע מחלוקתן, וואָס טראָגן אָפּטמאָל א דראסטישן כאראקטער.

אין די יאָרן 1859 — 1867 ווערט אָפּגעשאפט א גאנצע רייַ בא־גרענעצונגען. אין נייגעשאפענעם גאליצישן סיים קומען פאָר הייסע וויכוחים איבערן פּאָרשלאג וועגן דער עמאנציפּאציע פון די יידן. דער פּאָרשלאג ווערט אונטערגעשטיצט דורך די ליבעראַלע פּויליש־שע סיים-דעפוטאטן — סמאָלקא, זיעמיאלקאָווסקי, באָרקאָווסקי א"א. די נייע קאָנסטיטוציע פון 1867 פירט איין פּולשטענדיקע גלייכבא־רעכטיקונג פאר אלע בירגער.

In Galicia (which was under Austrian occupation) Emperor Joseph II gave (1785-1789) so-called "patents of tolerance": abolition of limitations concerning commerce, free access to artisanship and industry, purchasing of real estate. Experiments of productivisation of the pauperised Jewish masses and of agricultural colonisation. Attempts to abolish the authority of the "Kehillahs" and the difference in dress. Considerable efforts to organise secular education. The above "Joseph's Reforms" aiming at dejudaisation, assimilation and germanisation were effected too quickly, not thought over in detail and did not take into account the particularities and specific needs of the Galicia Jews and therefore did not bring about great results.

Thereafter: period of reaction and difficulties.

The slogan of the March Revolution of 1848, "The Springtime of the People" found a great echo among the Jews. Among the members of the delegation which went to Vienna carrying the

1) Portes et murs d'enceinte de la ville de Kazimierz, aux abords de Cracovie (dessin de J. Glogowski, 1802) ; 2) La ville de Kazimierz vue du côté juif, fin du XVIIIe s. (dessin de Litoschek) ; 3) Un des donjons de la ville de Kazimierz (dessin de J. Glogowski, 1808) ; 4) Hôtel de ville de Kazimierz (aquarelle de Gryglewski, 1833-1879) ; 5-12) Types de Juifs de la première moitié du XIXe siècle (1, 3 et 5-12 : eaux-fortes de Kielinski, 1808-1849).

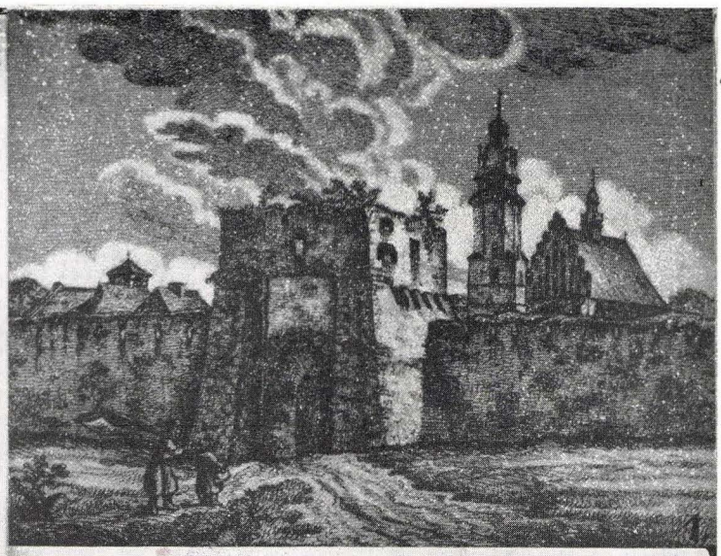
1, טויערן און מויערן פון דער שטאָט קאָזימערזש נעבן קראָקע (צייכענונג פון יוזף גלאָגאָווסקי, יאָר 1802). 2, אן אויסבליק אויף דער שטאָט קאָזשימיערזש פון דער יידישער געגנט. סוף פון 18טן י. ה. (צייכענונג פון לי־טאשאק). 3, איינע פון די טורעמס אין קאָזשימיערזש, צייכענונג פון גריגלעווסקי 1833 — 1879). 5—12, יידישע טיפּן פון דער ערשטער העלפט פון 19טן יאָרהונדערט. (1, 3, 5—12 : שטיכן פון ק. נ. וויעלינסקי, יאָרן — 1808—1849).

1) The gates and walls of the town of Kazimierz near Cracow (drawing by Glogowski 1802) ; 2) The town of Kazimierz seen from Jewish side of the town, end of 18th Century (drawing by Litoschek) ; 3) One of the donjons of the town Kazimierz (drawing by J. Glogowski 1808) ; 4) Town hall of Kazimierz (aquarelle by Gryglewski 1833-1879) ; 5-12) Jews from the first half of 19th Century (1, 3 and 5-12 eaux-fortes by Kielinski 1808-1849).

1) Bramy i mury miasta Kazimierza przy Krakowie (rys. J. Głogowskiego z 1802) ; 2) Widok m. Kazimierza od strony żydowskiej, koniec w. XVIII (rys. Litoschek) ; 3) Jedna z baszt m. Kazimierza (rys. J. Głogowskiego z 1808) ; 4) Ratusz na Kazimierzu (akwarela Gryglewskiego, 1833-1879) ; 5—12) Typy żydowskie z pierwszej połowy XIX w. ; — (1, 3, i 5—12: kwasoryty K. W. Kielińskiego z lat 1808-1849).

1, Puertas y muros de la ciudad de Kazimierz, cerca de Cracovia, (dibujo de Glogowski, 1802). — 2, Vista de la ciudad de Kazimierz del lado judío ; fin del 18-o siglo, (dibujo de Litoschek). — 2, Una de las atalayas de la ciudad de Kazimierz (dibujo de Glogowski, de 1808). — 4, Ayuntamiento de la ciudad de Kazimierz, (acuarela de Gryglewski, 1833-1879). — 5-12, Tipos judíos de la primera mitad del 19-o siglo. — (1, 2 y 5-12) (aguas-fuertes de K. W. Kielinski, de 1808-1849).

1. **שערי העיר קזימיר וחומותיה ליד קרקוב** (ציור מאת יוזף קלוגובסקי, 1802);
2. **מבט על העיר קזימיר מן הרובע היהודי. סוף המאה ה־18** (ציור מאת ליטאשק);
3. **אחד המגדלים בקזימיר** (ציור מאת י. גלוגובסקי, 1808);
4. **בית המועצה בקזימיר** (ציור מאת גריגלבסקי, 1833־1879);
5־12. **טיפוסי יהודים במחצית הראשונה של המאה התשע־עשרה.** (1, 3, 5־12 — תחריטים מאת ק. נ. וויליגסקי בשנים 1808־1849).

1.

7.

8.

5.

6.

9.

10.

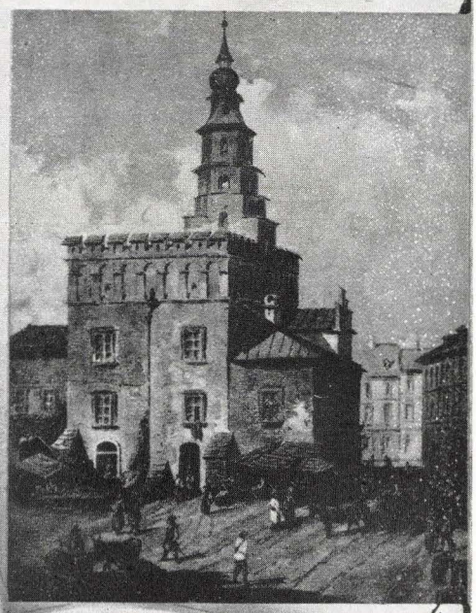
11.

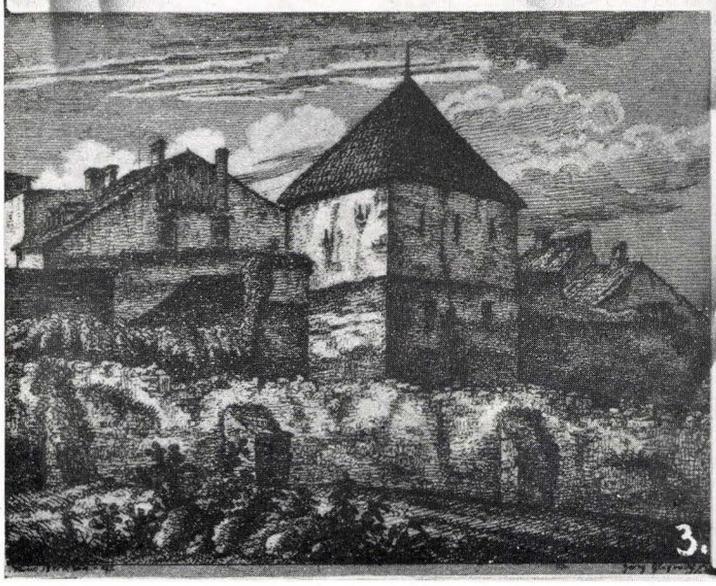
12.

2.

4.

3.

demands of Galicia there were several Jews—among others Rabbi Meisels. The Jews took an active part in the organisation of the "National Guard". (All this concerned mainly the Jewish intelligentsia class; the orthodox remained rather indifferent. Sharp and often dramatic fights took place between these two groups.)

In the period 1859-1867 gradual abolition of limitations. In the newly created Parliament of Galicia, long and sharp discussions took place on the project of Jewish emancipation (this project was supported by the Polish liberal deputies—Smolka, Ziemialkowski, Borkowski and others). The new Constitution of 1867 introduced completely equal rights for all citizens.

גליציה היתה נתונה לשלטון אוסטרי והקיסר יוסף השני הוציא „כתב סובלנות" (1785 ו-1789); בוטלו ההגבלות במסחר, במלאכה ובתעשיה והובטח קנין חפשי של נכסים לא ניידים. כמו כן נעשו נסיונות לפרודוקטיביזציה של ההמונים היהודים המרוששים ליישוב עם על אדמה. בד בבד נעשה הנסיון לביטול האוטונומיה של הקהלות והתלבושת היהודית המיוחדת. ובסוף הוחל בפעולה רבת ממדים לארגון רשת בתי ספר חילוניים.

ה„ריפורמות" הללו של פראנץ יוסף (מכוונות ל„שלילת הצביון היהודי, להתבוללות ולגרמניזציה") בוצעו בקצב מהיר מדי, לא חושבו מראש כהלכה ואף לא הותאמו לצרכיה המיוחדים ולייחודה של יהדות גליציה ובסופו של דבר לא הבשילו את התוצאות המקוות.

המסקנה היתה : הגבלות חדשות ותחילתה של תקופת ריאקציה. סימתה של מהפכת-מרץ „אביב העמים" (1848) עוררה הד חזק בקרב היהודים.

בין חברי המשלחת שיצאה לווינה, כדי להביא לשם את תביעותיה של גליציה, נמצאו גם יהודים, בכללם הרב מייזלס. היהודים השתתפו במרץ בארגון „המשמר הלאומי", רובם מחוגי האינטליגנציה. היהודים החרדים גילו אדישות לכל הענין הזה. חלוקי דעות חמורים מפלגים שני מחנות אלה ולעתים קרובות אופי נסער ביותר למריבותיהם התכופות.

בשנים 1859—1867 בוטלה שורה שלמה של הגבלות. בסיים הגליצאי שנוסד זה מקרוב התנהלו ויכוחים סוערים בענין האמנציפציה ליהודים. צירי הסיים הפולנים הליברלים סמולקה, זימיילקובסקי, בורקובסקי ואחרים תמכו בהצעה. החוקה החדשה משנת 1867 מעניקה שוויון זכויות גמור לכל האזרחים.

W „GALICJI" (która znajdowała się pod zaborem austriackim) cesarz Józef II wydaje (1785, 1789) tak zwane„ patenty tolerancyjne" : zniesienie ograniczeń dotyczących handlu, udostępnienie rzemiosła i przemysłu, nabywanie nieruchomości. Próby produktywizacji spauperyzowanych mas żydowskich i kolonizacji rolnej. Próby zniesienia autonomii kahalnej i odrębności stroju. Szeroko zakrojona akcja organizowania szkolnictwa świeckiego. Powyższe „Reformy Józefińskie" (mające na celu „dejudaizację, asymilację i germanizację"), podjęte w tempie zbyt szybkim, nieprzemyślane w szczegółach i nie liczące się z odrębnością oraz specyficznymi potrzebami galicyjskiego żydowstwa, nie dały zbyt wielkich rezultatów.

Skolei : okres reakcji i utrudnień.

Hasła rewolucji marcowej („Wiosna ludów" 1848) znajdują duży oddźwięk u Żydów. W skład delegacji, udającej się do Wiednia z żądaniami Galicji, weszło szereg Żydów (między innymi rabin Meisels). Czynny udział wzięli Żydzi w organizowaniu „Gwardii Narodowej". (Wszystko to dotyczy głównie warstwy żydowskiej inteligencji; ortodoksja pozostała raczej obojętna. Toczą się zacięte, i często dramatyczne walki między tymi odłamami).

W okresie 1859-1867 znoszenie kolejnych ograniczeń. W nowoutworzonym Sejmie Galicyjskim toczą się zacięte i przewlekłe dyskusje nad wnioskiem o emancypację Żydów (wniosek popierają polscy posłowie liberalni — Smolka, Ziemiałkowski, Borkowski i inni). Nowa konstytucja z 1867 wprowadza zupełne równouprawnienie wszystkich obywateli.

En Galicia (provincia bajo la ocupación austríaca) el emperador Jose II. otorga (en 1785, 1789) los asi-llamados « edictos de tolerancia » que suprimen las restricciones concernientes el negocio de los Judíos, el libero acceso al artesanado y a la industria, la permisión de adquirir inmuebles.

Emprendese una ancha organización con objeto de secularizar la instrucción pública. — Las reformas « Josefinianas » (con la triple tendencia de : « dejudiizar », « asimilar » y « germanizar »), emprendidas demasiado de prisa y de manera superficial, sin contar con las particularidades, ni con las necesidades del pueblo judío en Galicia, faltaron casi totalmente.

Fin en la página 108.

1) Franciszek Smolka (1810-1899) en uniforme de la Garde Nationale ; 2) Programme électoral du rabbin Meisels, publié en 1848 à Cracovie ; 3) Adresse des habitants (propriétaires terriens) des régions de Stanislawow et de Wegriwiec, remise au rabbin Meisels en 1861 en reconnaissance de son activité patriotique. Parmi les signataires figurent, entre autres, trois abbés ; 4) Appel du Gouvernement National aux Juifs, en 1848.

1, פראנטשישעק סמאלקא (1810 — 1899) אין מונדיר פון דער נאציאנאלער גווארדיע. 2, דער פארוואל-פראגראם פון רב מייזלס, ארויסגענעבן אין יאר 1848 אין קראקע. 3, אן אדרעס פון דעם סטאניסלאווואוער קרייז און וועגראווער קרייז געגעבן דעם רב מייזלס אין יאר 1861 פאר זיין פאטריאטישער טעטיקייט. צווישן די אונטערגעשריבענע : דער גלח יאן שימבארסקי, א. סטיפולקאווסקי, גלח אנדזשעי פאנטאשיק, גלח יאן קאנטי טשיטשטשעווימש און אנד. 4, אן אויפרוף פון דער פוי-לישער נאציאנאל-רעגירונג צו יידן אין יאר 1848.

1) Franciszek Smolka (1810-1839) in uniform of the National Guard ; 2) Electoral programme of Rabbi Meisels published in Cracow 1848 ; 3) Letters of tribute from citizens of the district of Stanislawow and Wegrowsk presented in 1861 to Rabbi Meisels in recognition of his patriotic activities. Between signatory : Father Jan Szymborski, A. Stypulski, Father Andrzej Fatosik, Father Jan Kanty Czyzewicz and others ; 4) The National Government Proclamation to Jews 1848.

1) Franciszek Smolka (1810-1899) w mundurze Gwardii Narodowej ; 2) Program przedwyborczy rabina Meiselsa, wydany w r. 1848 w Krakowie ; 3) Adres obywateli okręgu Stanisławowskiego i Węgrowskiego, wręczony rabinowi Meiselsowi w r. 1861 w uznaniu jego patriotycznej działalności. Wśród podpisanych : ksiądz Jan Szymborski, A. Stypułkowski, ks. Andrzej Fątosik, ks. Jan Kanty Czyżewicz i inni ; 4) Odezwa Rządu Narodowego do Żydów w 1848.

1, Francisco Smolka (1810-1899), en uniforme de la Guardia Nacional. — 2, Programa electoral de rabi Meisels, publicado, en 1848, en Cracovia. — 3, Memorial de los ciudadanos de la región de Stanislawow y de Wegrowsk, entregado al rabi Meisels en 1861, en reconocimiento de su actividad patriotica, señalado, entre otros por : padre Jan Szymborski, A. Stypulkowski, padre Andrzej Fatosik, padre Jan Kanty Czyzewicz, y otros. — 4, Proclamación del Gobierno Nacional a los Judíos, en 1848.

1. פרנציישק סמולקה (1810-1899) במדי המשמר הלאומי;
2. מצע הבחירות של הרב מייזלס, הוצא בקרקוב בשנת 1848;
3. כתב-הודיה של מחוז סטניסלבוב ומחוז ווגרוב, שנמסר לרב מייזלס בשנת 1861 על פעולתו הפטריוטית. בין החתומים: הכומר יאן שימברסקי, א. סטיפולקובסקי, הכומר אנדזיי פנטשיק, הכומר יאן קאנטי צ'יצ'ויץ' ואחרים;
4. כרוז הממשלה הפולנית הלאומית אל היהודים בשנת 1848.

Szanowni Obywatele! stając przed Wami jako kandydat do ważnego powołania, o które kilkokrotnie już Waszém zaufaniem zaszczycony dziś się ubiegam, mam sobie za obowiązek krótko ale stanowczo powiedzieć, w jaki je pojmuję sposób. Przedstawiać Was Obywatele na Sejmie w Kromieryżu, pragnę nietylko jako współwyznawca większości wyborców, ale jako deputowany narodowy, w całém znaczeniu wyrazu tego.

Od chwili jak Wasze pozyskam głosy, już nietylko sprawę mych Współwyznawców, lecz zarazem sprawę ogółu mieć będę przed oczyma i sprawę tę wszelkiemi sposoby wedle najlepszego uznania mojego popierać będę. Jak zaś sprawy téj zbawienie pojmuję, prosto i pokrótce wam opowiem.

Zgodnie z własném przekonaniem i nauczony doświadczeniem, uznaję iż przyszłość Ojczyzny naszéj Polskiéj nie na drodze dyssolucyi społecznéj, ale na drodze organicznéj może być tylko zapewnioną, dla tego stale trzymać się będę zasad i ludzi którzy do tego podadzą rękę. Pojmując potrzeby ludzkości w obecnémi onéj przekształceniu, szczérym jestem wyznawcą zasad wolności, rozwinięcia praw politycznych, i współudziału wszystkich Obywateli w tych prawach, i tak jak w całém życiu mojém tak w Sejmie zasad tych bronić będę z całą szczérością i odwagą na jaką mnie stanie.

Te zasady uważam jako prawdziwą demokracyą która nie tnie zniża a wszystko podnosi, nie burzy tylko, ale buduje i nową budowę prawdziwą miłością utwierdza. W imieniu tych zasad pragnę być deputowanym. Środki wypłyną z rozwoju okoliczności.

Dzień dzisiejszy, chwila obecna, (choćbym upadł w usiłowaniu mojem), będą zawsze dla mnie drogą pamiątką, kiedy stanąłem przed wami, syn niedawno upośledzonego pokolenia, jako kandydat, do najwyższéj godności wolnego Obywatela w wolnym kraju napotkać może.

Kraków, dnia 20. Grudnia 1848. *Baer Meisels.*

2.

RZĄD NARODOWY
do Braci Izraelitów.

Polacy!

Godzina pojednania się z sobą rodzin społeczeńskich wybiła. Byliście pod zarządem wrogów uważani za oddzielny naród. Rewolucya przyjmuje was na łono społeczeńskie. zapewnia wam jako braciom jednéj ziemi prawa ludzkie— i zawita was jako Synów Ojczyzny godnych wyswobodzenia i otrzymania bezwzględnéj równości. Gdy atoli używanie praw i pełnienie obowiązków powinno być odpowiednie, przeto wzywa was Rząd Rewolucyjny do szeregów Obrońców — i oświadcza że wszelkie Manifesta wydane i wydać się mające stósują się i do Polaków Izraelitów.

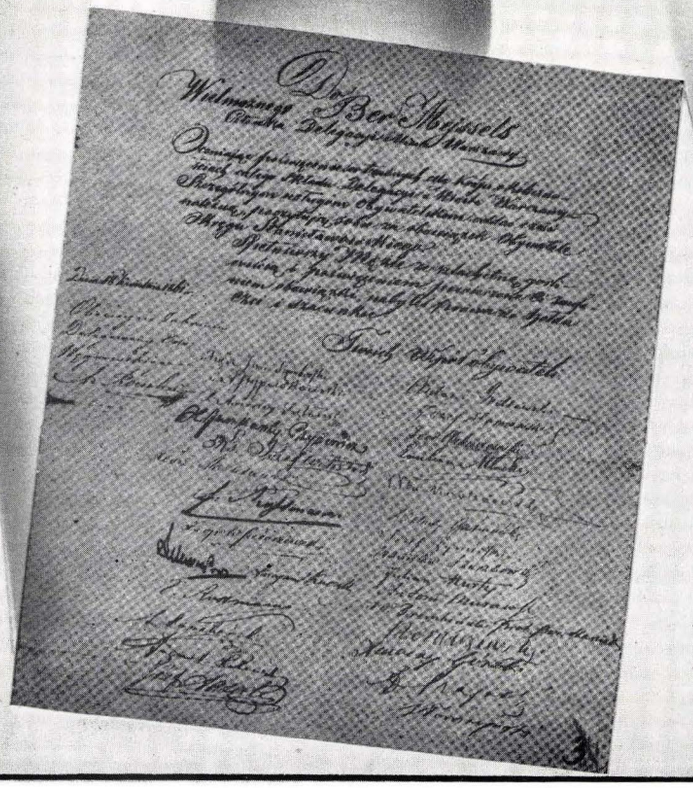
Kraków dnia 23 Lutego 1846 r.

L. Gorzkowski.
J. Tyssowski.
A. Grzegorzewski.
Rogawski Sekr.

4.

1.

3.

DANS le « ROYAUME DE POLOGNE », le terrain est devenu favorable à un véritable « rapprochement polono-juif ». Au sein même de la « Société d'Agriculture », la plus hostile à l'émancipation des Juifs, plusieurs propriétaires fonciers préconisent une fraternisation entre les deux peuples et lèguent des sommes d'argent destinées à secourir les « Israélites indigents ».

Le 27 février 1861, dans le quartier de Leszno à Varsovie, a lieu une mémorable manifestation patriotique terminée par la mort tragique des « cinq patriotes ». Leurs obsèques se transforment en une belle manifestation de fraternisation polono-juive. Mêlés au clergé catholique, deux prédicateurs juifs, Markus Jastrow et Isaac Kramsztyk, suivent le convoi, ainsi que le rabbin Meisels qui prononce sur la tombe des « cinq » la prière des morts.

Au mois de mars 1861, le rabbin Meisels lance une proclamation, rédigée en yiddish, puis en hébreu, où il dénonce l'oppression exercée par le gouvernement tsariste vis-à-vis des Juifs et stigmatise la politique du gouverneur Muchanow, « Aman » moderne.

« La Ressource du Commerce », club des riches négociants de Varsovie, révoque son ancienne résolution qui établissait des listes séparées pour Chrétiens et Juifs. Successeur de Muchanow, le marquis Wielopolski s'efforce de gagner les Juifs à sa politique de conciliation à l'égard du tsarisme. Cependant son ordre de noyer les manifestations des patriotes dans le sang dresse contre lui toute la population, polonaise aussi bien que juive. Au cours d'une démonstration de ce genre, aux côtés du moine Capucin qui saluait de la croix la foule des patriotes, tombent, frappés à mort, quatre jeunes Juifs : Michel Lande, Ryng, Rubin Maslanka et Salomon Nissenblatt. Le 10 novembre, le gouverneur fait arrêter le rabbin Meisels, Jastrow et Kramsztyk, les deux prédicateurs des synagogues assimilées et de nombreux Juifs patriotes. Libéré à la suite d'une intervention de l'ambassadeur d'Autriche, le rabbin Meisels doit prendre le chemin de l'exil.

Le 5 juin 1862, Wielopolski fait publier un « ukase » du tsar qui constitue dans l'histoire de l'émancipation des Juifs du « Royaume » un tournant décisif. En voici les principaux points : 1° permission d'acquérir des immeubles dans les propriétés où le servage vient d'être aboli ; 2° liberté de se fixer dans les villes et les quartiers anciennement prohibés ; 3° formule pour témoigner et prêter serment devant les tribunaux qui remplace l'ancienne formule infamante dite « more iudaïco » ; 4° promesse de supprimer les impôts spéciaux pour Juifs et de donner toute franchise à l'exercice des métiers et du commerce. Peu après, on permettra aux Juifs d'accéder aux grades d'officier dans l'armée.

Enfin, le 16 janvier 1863, le gouverneur ordonne la fameuse « levée par force » qui déclenche la dernière insurrection polonaise. Dès sa première proclamation (du 22. 1.), le gouvernement clandestin déclare citoyens libres tous les fils de la Pologne sans différence de condition ni de religion.

Le grand-duc Constantin veut forcer le rabbin Meisels qui vient de rentrer d'exil à excommunier solennellement les Juifs qui ont pris les armes ; celui-ci refuse. Le 22 juin 1863, le Gouvernement National fait rédiger en polonais et en hébreu une proclamation destinée « A nos Frères Polonais de Confession Mosaïque » qui fait sur les populations juives une profonde impression.

C'est le Juif Henryk Wohl qui dresse le projet d'un emprunt national dont le lancement apportera en deux semaines au Gouvernement National la somme d'environ 6 millions de zlotys. Arrêté et déporté en Sibérie, Wohl est aussitôt remplacé à son poste au département des finances par Arthur Goldman, étudiant à l'université de Varsovie. Les Juifs Henryk Merzbach et Isaac Goldman sont employés au Bureau de Presse du Gouvernement clandestin, tandis que le Juif Adolf Rosmanit assure la direction des « Nouvelles du Champ de Bataille ». Devenu dictateur, Romuald Traugutt nomme membre du Gouvernement National un jeune Juif, Wladyslaw Epstein.

Dans les rangs des « maquisards » combattent de nombreux Juifs dont certains sont officiers. Important est le nombre de Juifs morts au combat ou déportés en Sibérie.

En Galicie cependant, les Juifs de Cracovie recrutent des sections de volontaires qui montent au combat. Dans beaucoup de pays, à l'étranger, les Juifs sympathisent avec l'insurrection. Le grand rabbin de Paris, Aristide Astruc, organise des collectes publiques pour subvenir aux besoins des insurgés. A Londres, la Chambre des Communes écoute le discours que prononce en faveur des combattants de Pologne le député Francis Goldschmidt, d'origine juive. Enfin à New-York naît un Comité polono-juif destiné à secourir l'insurrection.

אינעם „פוילישן קעניגרייך" קומט מיט דער צייט צו א „פוילישׂ-יידישע" דערנענטערונג, אפילו אין דער צוריקגעשטאנענער רע-אקציאנערער „לאנדווירטשאפטלעכע געזעלשאפט", וואס איז אזוי עקשנותדיק געווען קעגן דער גלייכבארעכטיקונג פון די יידן, — גע-פינען זיך שוין אויך דאָ אזעלכע, וואס טרעטן ארויס פאר דער פוי-לישׂ-יידישער פארבריידערונג און מאכן אפילו א געלטזאמלונג פאר אַרעמעלייט פון משהם גלויבן.

דעם 27-טן פעברואר 1861 איז אין וואַרשע פאָרגעקומען א גרוי-סע דעמאָנסטראַציע פון פוילישע פאטריאָטן אויף לעשנע גאס, וואס האָט זיך פארענדיקט מיטן טויט פון „פינף געפאלענע". זייער לוויה ווערט ספּאָנטאן פארוואַנדלט אין א דעמאָנסטראַציע פאר דער פוי-לישׂ-יידישער פארבריידערונג. אינעם טרויערצוג האָט מען לעבן די קאטוילישע גייסטלעכע געזען גיין הרב מייזעלס און די וואַרשעווער יידישע פּרעדיקער מאַרקוס יאסטראָוו און יצחק קראמטשיק. אויפן בית-עולם נאָך דער קבורה האָט הרב מייזעלס געהאלטן א הספּד נאָך די אומגעקומענע.

א חודש שפּעטער האָט הרב מייזעלס ארויסגעגעבן אן אויפרוף אין יידיש און נאָך דעם אין העברעאיש. אינעם אויפרוף רעכנט ער אויס די אַלע עוולות, וואס די רוסן זענען באגאנגען לגבי די יידן און דעמאָקרט די פּאָליטיק פונעם רוסישן „המן" — מוכאנאָוו.

דער קאזנאָ פון די פוילישע סוחרים אנולירט דעם אלטן בא-שלום וועגן איינפירן באזונדערע רשימות פאר קריסטן און יידן. דער מארקיזאביא וויעלאָפּאָלסקי (וואס האָט איבערגענומען די מאכט נאָך מוכאנאָוון) באמיט זיך צו געווינען די סימפּאטיע פון די יידן פאר זיין שלום-פּאָליטיק בנוגע רוסלאנד. צוליב די שחיטות,

1) Le rabbin Ber Dow Meisels (portrait du milieu du XIXe s.) ; 2) Le rabbin B. D. Meisels (portrait de l'époque de l'Insurrection de Janvier 1863) ; 3) Cachet officiel du rabbin Meisels ; 4) A. Grottger : « Les Juifs en 1863 ».

1, דער רב דוב בער מייזעלס (פּאָרטרעט פון דער העלפט פון 19-טן י. ה.). 2, דער רב דוב בער מייזעלס (פּאָרטרעט פון יאנואר-אויפ-שטאנד). 3, דער אמטלעכער שטעמפּל פון הרב מייזעלס. 4, אַרטור גראטגער : „יידן אין 1863".

1) Rabbi Ber Dow Meisels (portrait from the middle of 19th century) ; 2) Rabbi B. D. Meisels (portrait at the time of the January Insurrection 1863) ; 3) Rabbi Meisels' official seal ; 4) Arthur Grottger, "Jews in 1863".

1) Rabin Ber Dow Meisels (portret z połowy XIX w.) ; 2) Rabin B. D. Meisels (portret z okresu powstania styczniowego) ; 3) Urzędowa pieczęć rabina Meiselsa ; 4) Artur Grottger : „Żydzi w 1863".

1, Rabi Ber Dow Meisels (retrato de la mitad del 19-o siglo). — 2, Rabi B. D. Meisels (retrato de la época de la Insurrección de Enero 1863). — 3, Sello oficial de rabi Meisels. — 4, Artur Grottger : « Judíos en 1863 ».

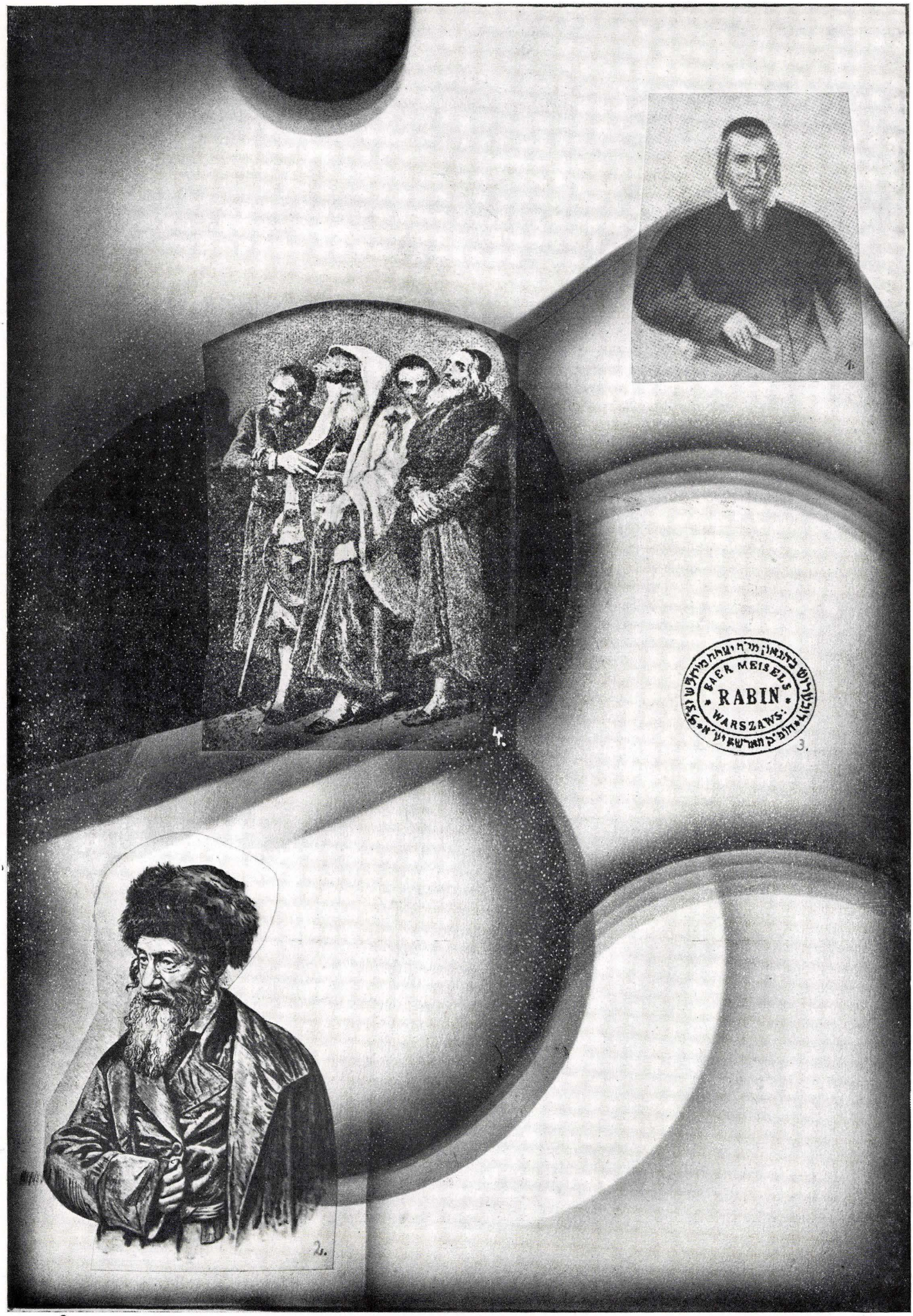
1. הרב דב בר מייזלס (פורטרט ממחצית המאה ה־19);
2. הרב דב בר מייזלס (פורטרט מימי התקוממות ינואר);
3. החותמת הרשמית של הרב מייזלס;
4. ארתור גרוטגר: יהודים בשנת 1863.

Fin a la página 106.

Sigue un período de reacción y de dificultades.

Las ideas revolucionarias del marzo 1848 (« Primavera de Pueblos ») suscitan sentimientos de profunda simpatía entre los Judíos. Notables judíos, entre otros el rabi Meisels, — pertenecen a la delegación que parte a Viena con objeto de presentar las peticiones de Galicia al gobierno austríaco. Los Judíos participan activamente a la formación de la « Guardia Nacional ».

En el período de 1859-1867 siguense suprimiendo otras restricciones. En la Dieta de Galicia, recién otorgada a los Polacos de esta provincia, perduran discusiones encarnizadas sobre la moción concerniente la emancipación de los Judíos, moción apoyada por los diputados liberales polacos : Smolka, Ziemialkowski, Borkowski y otros. — La nueva constitución de 1867 introduce la igualdad de todos los ciudadanos.

BAER MEISEL'S
RABIN
WARSZAWS:

וואָם ער האָט פֿאַראַרדנט דורכצופירן איבער די פֿאטריאָטישע דע-מאָנסטראַציעס — טרייסלט זיך אָבער אָפּ פון אים די גרעסטע מער-הייט פון דער עזעלשאפט — פֿאָליאקן צוגלייך מיט די יידן.

אויף איינער פון די דעמאָנסטראַציעס זענען לעבן א קאָפּוצינער (דערשינען מיט א צלם פארן עולם, וואָם האָט געזונגען פֿאטריאָטי-שע לידער) געפאלן די יונגע יידישע בחורים : מיכאל לאנדע, רינג, ראובן מאשלאנקא און שלמה ניסענבלאט.

דעם 10-טן נאָוועמבער ווערן ארעסטירט הרב מייזעלס, ביידע פֿרעדיקער פון דער רעפֿארמירטער סינאגאגע — יאסטראָוו און קראמטשיק און א סך אנדערע יידן-פֿאטריאָטן. אויף דער אינטער-ווענץ פון אן עסטרייכישן דעפוטאט ווערט הרב מייזעלס — נאָכן אָפּזיצן דריי חדשים אין ארעסט — באפרייט פון תפיסה. ער ווערט דאן געצווינגען צו פארלאָזן דאָס לאנד.

דעם 5-טן יוני 1862 געלינגט וויעלאָפּאָלסקין ארויסצוקריגן פון דער צארישער מאַכט א פארדרונג, וואָם שטעלט מיט זיך פאָר אן איבערבוך אין דער געשיכטע פון דער עמאנציפאציע פון די יידן אין פוילישן קעניגרייך : א דערלויבעניש אויף : 1) רעכט צו בא-זיצן אומבאוועגלעכע גיטער אויף די ערטער, וווּ ס'איז אפּגעשאפט געווארן די פויער-פארשלאָפונג (פאנשטשיזנע), 2) וווינרעכט אין די שטעט און קוואַרטאַלן, וווּ יידן איז געווען פארבאָטן צו וווי-נען, 3) עדות־זאָגן אין די געריכטן און שווערן אויף אן אופן, וואָם זאָל נישט באַלידיקן די רעליגיעזע געפילן, חוץ דעם — אן אָנזאָג אָפּצושאפן די ספעציעלע יידישע שטייערן און פרייע רעכט אויף האַנטווערקעריי און האנדל, און אויך : צולאָזן יידן צו דער ראנגע פון אן אפיציר.

דעם 16טן יאנואר 1863 האָט די רוסישע מאַכט אָנגעהויבן דורכ-פירן די בארימטע מאָבילזאציע פון די רעקרוטן. דאָס האָט גרעדינט פאָר א סיגנאל צום פוילישן יאנואר-אויפשטאנד. אינעם ערשטן אויפרוף, וואָם די פוילישע אויפשאנד־רעגירונג האָט דעם 22-טן פון זעלבן חודש ארויסגעגעבן צו דער באפעלקערונג, ווערן אלע זין פון פוילן, אן אונטערשיד פון שטאנד און רעליגיע — אָנערקענט אלס פרייע בירגער.

דער גרויספירשט קאָנסטאַנטי פאָדערט אויף הרב מייזעלס, (וואָם איז שוין געהאט צוריקגעקומען אין לאנד אריין) אז ער זאָל אלע יידן, וואָם האָבן אָנטיילגענומען אין אויפשטאנד, ליינן אין חרם אריין. הרב מייזעלס האָט אומגעוואקלט געגעבן אן אָפּזאג. דעם 22-טן יוני האָט די פוילישע נאציאנאלע רעגירונג, וואָם האָט אָנגעפירט מיטן אויפשטאנד, ארויסגעלאָזט אן אויפרוף אין פוי-ליש און העברעאיש : „צו די בריידער פֿאָליאקן פון משהם גלויבן". דער אויפרוף האָט געמאכט א גרויסן רושם אויף אלע יידן.

דער ייד הענריק וואָהל האָט אויסגעארבעט א פראיעקט פון א נא-ציאנאלער הלוואה, וואָם האָט אין משך פון צוויי וואָכן אריינגע-בראכט דער רעגירונג ארום זעקס מיליאָן זלאָטעס. נאָך דעם ווי וואָהל ווערט ארעסטירט און פארשיקט קיין סיביר, פארנעמט זיין אָרט אין פינאנץ-דעפּארטאַמענט פון דער נאציאָנאלער רעגירונג א צווייטער ייד — ארטור גאָלדמאן (סטודענט פון דער וואַרשעווער הויכשול). אין דער פרעסע-אָפּטיילונג ביי דער נאציאָנאלער רעגי-רונג האָבן געארבעט די יידן : הענריק מעזשבאך און איזאק גאָלד-מאן. די „ידיעות פון שלאכט-פעלד" זענען רעדאגירט געווארן דורך א יידישן זשורנאליסט אדאָלף רָאסמאניט. בעת דער דיקטאטור פון טראוגוטן איז אינער פון די מיטגלידער פון דער נאציאָנאלער רעגירונג געווען דער יידישער יונגערמאן וולאדיסלאוו עפשטיין.

אין די אויפשטאנד־אָפּטיילונגען האָט זיך געפינען א באדייטנ-דיקע צאָל יידן און א ריי אָפּיצירן. א סך זענען געפאלן אין די קאמפן און א סך זענען פארשיקט געווארן קיין סיביר.

א גרויסע צאָל יידן פון קראָקע זענען אין גאַליציע געווען טעטיק פאָרן אויפשטאנד און ארגאניזירט פרייוויליקע אין די אויפשטאנד-רייען. אין פארשידענע לענדער מערקט זיך א לעבעדיקע פאראינ-טערעסירונג ביי די יידן פאר די אויפשטאנד-קעמפער. א דאנק דער איניציאטיוו פונעם פארייזער ראבינער אריסטיד אסטריק ווערט דורכגעפירט א געלט-זאמלונג לטובת די אויפשטענדלער. אין לאנ-דאנער פארלאמענט טרעט ארוים מיט א רעדע דער יידישער דעפו-טאט פּ־אנציז גאָלדשמידט, וואָם איז פול מיט סימפאטיע פאר די קעמפער. און אויך אין ניו־יאָרק ווערט געשאפן א פויליש-יידישער קאָמיטעט צו העלפן די אויפשטענדלער.

found advocating Polish-Jewish brotherhood and making testaments in favour of "poor Jews".

On February 27, 1861, a memorable, patriotic manifestation took place on Leszno Street in Warsaw and it finished with the death of the "five fallen". Their funerals became the demonstration of Polish-Jewish brotherhood. In the cortege, side by side with the Catholic priests, were Rabbi Meisels and cantors of Warsaw, Markus Jastrow and Izak Kramsztyk. At the cemetery Rabbi Meisels read the prayer for the dead .

In the month of March, Rabbi Meisels published a manifesto in Yiddish and then in Hebrew. In it he enumerated the injustices perpetrated upon the Jews by the Russians and unmasked the politics of "Haman"—Muchanow.

With time Polish-Jewish coming-together grew in the "Kingdom of Poland". Even in the "Agriculture Society" (the group most resistant to granting equality to Jews) some landowners could be

1) Manifestation politique aux incidents sanglants, à Varsovie, le 8-IV-1861. Le Juif Lande brandit la croix tombée des mains de l'abbé mourant (d'après A. Szyk) ; 2) Evasion des déportés de Sibérie (tableau d'A. Sohaczewski, Juif insurgé de 1863 ; tableau original au Musée de Lwow) ; 3) « Libération » (tableau d'A. Sochaczewski, Musée de Lwow) ; 4) Le Juif Jozef Spissman après 20 ans de Sibérie.

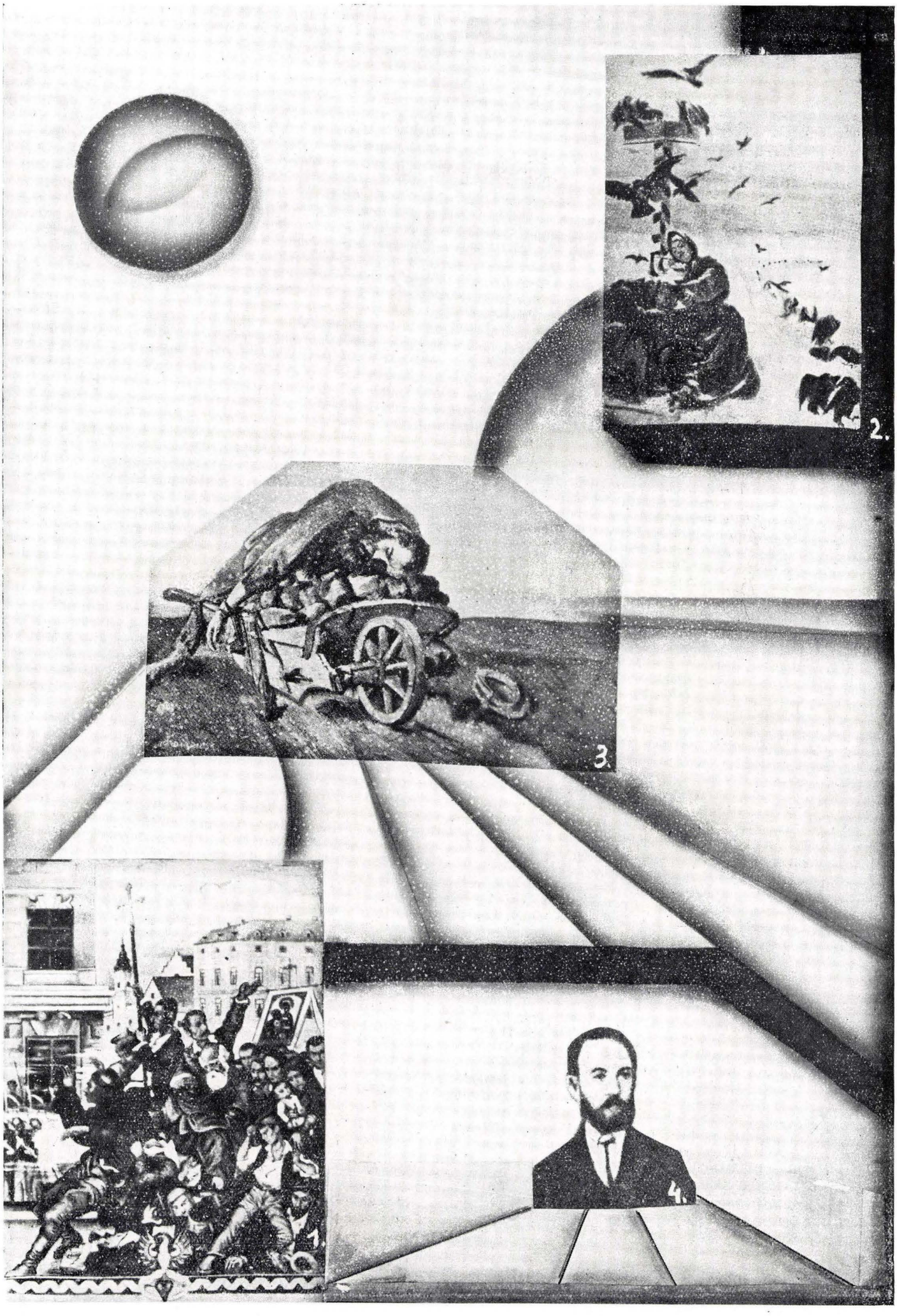
1, א בלוטיקע פאָליטישע דעמאָנסטראציע אין ווארשע דעם 8-טן אפריל 1861. אין דער האנט פון ייד לאנדוי דער קרייץ, וואָם איז א-רויסגעפאלן פון די הענט פון פארוווונדעטן גלח (לויט דעם בילד פון א. שיק). 2, דאָס אנטלויפן פון די פארשיקטע פון סיביר (לויט דעם בילד פון אלעקסאנדער סאָכאטשעווסקי — אן א-טיילנעמער אין אויפשטאנד פון 1863, דער אָ-ריגינאל געפינט זיך אין לעמבערגער מוזעאום. 3, „אויסלייזונג" — א בילד פון א. סאָכא-טשעווסקי (געפינט זיך אין לעמב. מוזעאום). 4, דער ייד יוסף שפיזמאן נאָך 20 יאָר פאר-שיקונג אין סיביר.

1) On the 8th of April 1861: a political demonstration involving bloodshed. Lande, a Jew, raising a cross which has dropped from the hands of a dying priest (after picture by A. Szyk) ; 2) Flight of prisoners from deportation to Siberia (painting by Aleksander Sochaczewski - Insurgent Jew of 1863 ; original of the painting in Museum of Lvov) ; 4) Josef Spissman, Jew, after 20 years of exile in Siberia.

1) Krwawa demonstracja polityczna w Warszawie, 8. IV. 1861. W ręku Zyda Landego — krzyż, który wypadł z rąk konającego księdza (wdł. A. Szyka) ; 2) Ucieczka zesłańców z Sybiru (obraz Aleksandra Sochaczewskiego, Żyda-powstańca z 1863; oryginał w Muzeum we Lwowie) ; 3) „Wyzwolenie" (obraz A. Sochaczewskiego, jak wyżej) ; 4) Żyd Józef Spissman po 20 latach Syberii.

1, Demonstración politica sangrienta en Varsavia el 8.IV.1861, a la cual el Judío Lande levantó la cruz caída de la mano de un sacerdote moribundo, (según un grabado de A. Szyk). — 2, Fuga de los deportados de Siberia (cuadro de Aleksander Sochaczewski : Insurgente Judío de 1863 ; original en el Museo de Lwow). — 3, « Liberacion » (cuadro de Sochaczewski). — 4, Josef Spissman, después de 20 años de deportación en Siberia).

1. ההפגנה הפוליטית בוורשה, שנסתיימה בשפיכת דמים, 8 באפריל 1861. היהודי לנדאו מחזיק בידו את הצלב, שנשמט מידיו של הכומר הפצוע (לפי תמונה מאת א. שיק);
2. בריחת הנדונים לגירוש לסיביר (לפי תמונתו של אלכסנדר סוכצ'בסקי, שהש-תתף בהתקוממות של שנת 1863. האו-ריגינאל נמצא במוזיאון לבוב);
3. „פדות" — תמונה מאת א. סוכ-צ'בסקי (נמצאת במוזיאון לבוב);
4. היהודי יוסף שפיזמן לאחר 20 שנות גירוש לסיביר.

2.
3.
4.

The Polish Chamber of Commerce abolished an old rule about seperate lists for Christians and Jews. Marquis Wielopolski, who came to power after Muchanow, tried to gain the support of Jews to his politics of conciliation with Russia. However the massacres ordered by him during patriotic demonstrations turned the majority of citizens, Polish as well as Jewish, against him. In one of the demonstrations four Jewish youth—Michal Lande, Ryng, Rubin Maslanka and Salomon Nissenblatt—fell next to a Capuchin monk (who came out singing patriotic songs to the crowds with a cross). On November 10, Rabbi Meisels, both cantors of the liberal synagogues—Jastrow and Kramsztyk—and many Jewish patriots were arrested. Liberated after three months, thanks to an intervention of an Austrian deputy, Meisels was obliged to leave the country.

On June 5, 1862, Wielopolski obtained a tsar's "ukaz" which constituted a crucial point in the history of emancipation of Jews of the "Kingdom of Poland": 1) the permission to buy real estate in the areas where serfdom was abolished; 2) free settlement in formerly forbidden towns and areas; 3) testifying and taking oath in courts in a dignified way; in addition, a promise to abolish special Jewish taxes and of freedom to exercise commercial and artisan professions. Thereafter, free access of Jews to officers' careers in the army.

On January 16, 1863 began the infamous "forced mobilisation" which resulted in the January uprising. The Polish Uprising government in its first manifesto (January 22) recognized all "sons of Poland" without regard to social status and religion, as free citizens.

The Grand Duke Konstanty ordered Rabbi Meisels (who in the meantime had returned to the country) to cast a great curse on the Jews who took part in the uprising; Meisels refused. On June 22 the revolutionary National Government published a manifesto in Polish and Hebrew "To Brother Poles of Mosaic Religion". It made a great impression on Jews.

A Jew, Henryk Wohl, elaborated a project of a national loan which, within two weeks brought the sum of 6 million zlotys to the National Government. After Wohl's arrest and his deportation to Siberia, his position in the financial department in the National Government was taken by another Jew, Artur Goldman (student at the Warsaw University). Henryk Merzbach and Izak Goldman, Jews, worked in the press office of the National Government. A Jew, Adolf Rosmanit, published "News from the Battle Field". At the time of Traugutt's dictatorship a young Jew, Wladyslaw Epstein, was a member of the National Government.

In Galicia the Cracow Jews worked for the usprising and organised the volunteers. Jews in various countries reacted strongly to the uprising. The Rabbi of Paris, Aristide Astruc, initiated money collections for the benefit of the uprisers. In the English Parliament a Jewish M.P., Francis Goldschmidt, made a speech in favour of the uprising. In New York a Polish-Jewish Committee was formed to bring assistance to the uprisers.

הריפורמי יאסטרוב וקראמשטיק וכן הרבה פטריוטים יהודים אחרים. כתוצאה מהתערבותו של ציר פרלמנט אוסטרי יוצא הרב מייזלס לחפשי לאחר שבתו שלושה חדשים במאסר והוא נאלץ לעזוב את הארץ.

ב-5 ביוני 1862 עלה בידי ווייליופולסקי להשיג אצל שלטונות הצאר רשיון, שמהווה מפנה בתולדות האמנציפציה של היהודים בממלכת פולין. התקנה החדשה מקנה ליהודים: 1) זכות הבעלות על נכסים לא ניידים במקומות בהם בוטלה הצמיתות (שעבוד האכרים לבעלי האחוזות); זכות הישיבה בבתי הדין ומתן שבועה בצורה שלא תפגע ברגשות הדתיים שלהם. נוסף על כך מבטיחה התקנה החדשה לבטל את המסים היהודיים המיוחדים ולאפשר התעסקות חפשית במלאכה ובמסחר וכן להתיר ליהודים להגיע לדרגת קצין.

ב-16 בינואר 1863 נגשו השלטונות הרוסיים לביצוע הגיוס המפורסם של הטירונים. גיוס זה שימש אות למרד ינואר. בכרוז הראשון לאובלוסיה של ממשלת ההתקוממות הפולנית מ-22 באותו חודש מוכרים כל בני פולין, ללא הבדל מעמד ודת, בתור אזרחים חפשים.

הנסיך הגדול קונסטאנטי דורש מאת הרב מייזלס (שחזר בינתים לפולין) להחרים את כל היהודים שהשתתפו במרד. ללא כל הסום סירב הרב מייזלס למלא דרישה זו. ב-22 ביוני הוציאה הממשלה

1) Appel du Gouvernement National aux Juifs, le 22-IV-1863 ; 2) Invitation à l'office patriotique célébré à la synagogue des « assimilateurs », rue Danielewiczowska et rue Nalewki à Varsovie ; 3) Invitation à l'office solennel pour le bien-être de la Patrie, à Varsovie, le 9-X-1861 ; 4) L'acte de nomination d'Izydor Karlsbad au grade de lieutenant de l'Armée Polonaise.

1, אן אויפרוף פון דער פוילישער נאציאנאלער רעגירונג פון 22-טן אפריל 1863. 2, אן אינלאדונג אויף א פאטריאטישער תפילה אין די אסימילאטארישע שול אויף דאניל־עוויטשסקא און נאלעווקעס. 9 אויגוסט 1861. 4, דער נאמיניר־אקט פון אזידאר קארלסבאד אלס א־פיציר אין דער פוילישער ארמיי.

1) The National Government proclamation to Jews, 22-IV-1863 ; 2) Invitation to a patriotic religious service celebrated at the synagogue for the "Assimilated" in Danielowiczowska and Nalewski Streets in Warsaw. 3) Invitation to a solemn divine service in Warsaw held for prosperity of Fatherland 9-10-1861 ; 4) Decree nominating Izydor Karlsbad to the grade of lieutenant of the Polish Army.

1) Odezwa Rządu Narodowego do Zydów z 22. VI. 1863; 2) Zaproszenie na nabożeństwo patriotyczne w Synagodze asymilatorów przy ul. Danielewiczowskiej i na Nalewkach; 3) Zaproszenie na uroczyste nabożeństwo za pomyślność Ojczyzny, w Warszawie, 9. X. 1861; 4) Akt nominacyjny Izydora Karlsbada na porucznika W. P.

1, Proclamación del Gobierno Nacional a los Judíos, de 22.VI.1863. — 2, Invitación al servicio religioso patriótico, celebrado en la sinagoga de los Judíos asimilados. — 3, Invitación a un servicio religioso solemne en intencion de la prosperidad de la Patria, el 9.X.1861. — 4, Acto de nominación de Izydor Karlsbad al grado de teniente del Ejercito Polaco.

1. כרוז של הממשלה הפולנית הלאומית מיום עשרים ושנים באפריל, 1863;
2. הזמנה לתפילה פטריוטית בבתי־הכנסת של המתבוללים ברחוב דניאליווי־צ'בסקה וברחוב נלווקי, 9 באוגוסט 1861;
4. כתב המינוי של איזידור קרלסבד לקצין בצבא הפולני.

ב„ממלכת פולין" חלה בינתים התקרבות „פולנית-יהודית". אפילו בקרב החוגים הריאקציוניים של בעלי האחוזות, שנלחמו בעקשנות נגד מתן זכויות שוות ליהודים נמצאים עתה יחידים הקוראים לאחווה פולנית-יהודית ואף אוספים כסף לטובת העניים בני דת משה.

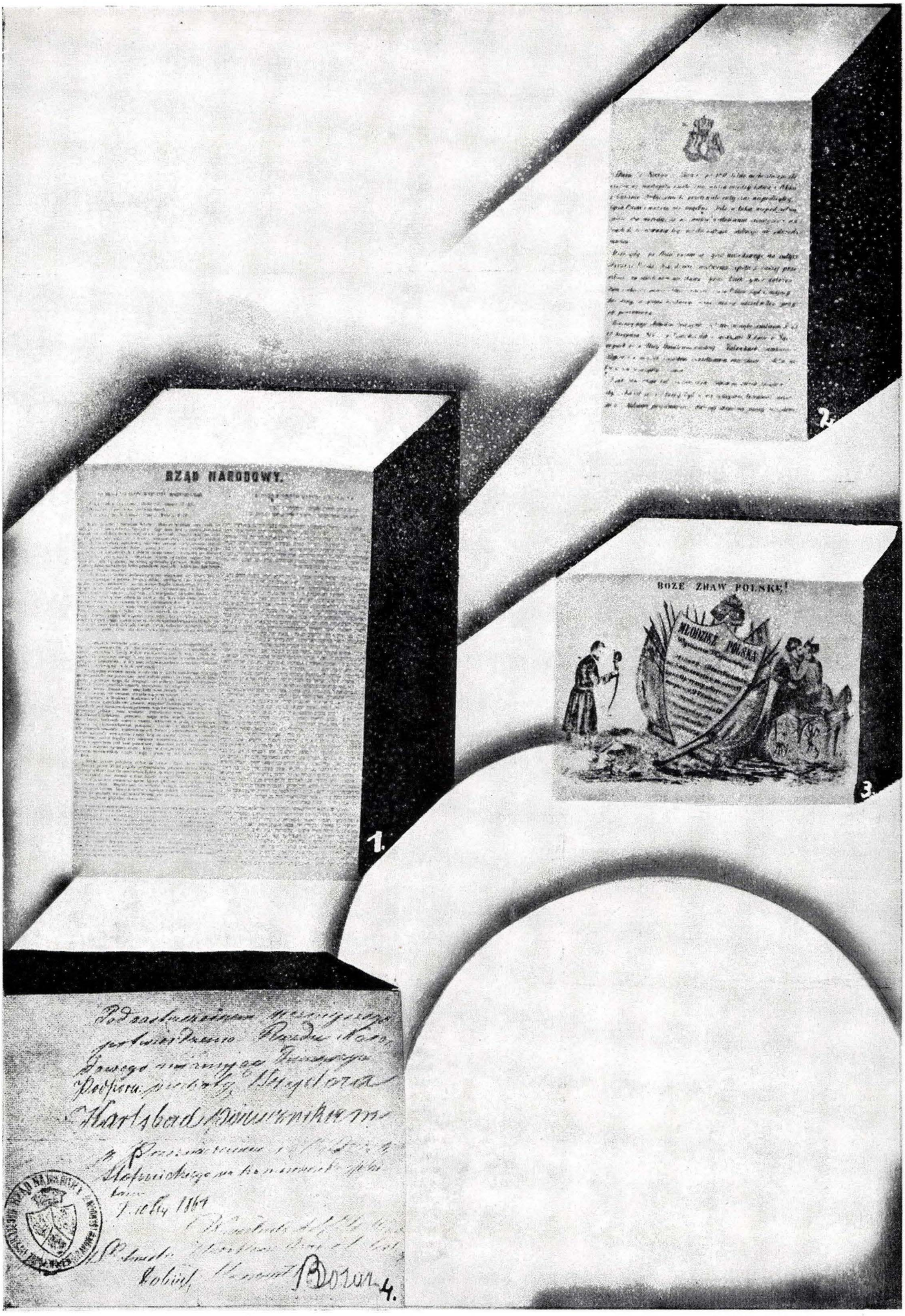
ב-27 בפברואר 1861 נערכה בוורשה, ברחוב לשנו, הפגנה גדולה של פטריוטים פולנים, שעלתה ב„חמשה חללים". הלווייתם נהפכה באורח ספונטאני להפגנת האחווה הפולנית - היהודית. בתהלוכת האבל צעדו ליד נציגי הכמורה הקתולית הרב מייזלס, הדרשן מרקום יאסטרוב ויצחק ר' קראמשטיק. הרב מייזלס הספיד את החללים בבית-הקברות.

כעבור חודש הוציא הרב מייזלס כרוז באידית ואחר כך בעברית. בכרוז מפורטים מעשי העוול שהרוסים עשו ליהודים ומוקעת מדיניותו של „המן" הרוסי — מוכאנוב.

הקאסינו של הסוחרים הפולנים מבטל את ההחלטה הישנה בדבר רשימות נפרדות של נוצרים ויהודים. הרוזן ווייליופולסקי (שקבל בידיו את השלטון לאחר מוכאנוב). משתדל לזכות באהדת היהודים למדיניות השלום שלו לנגי רוסיה אולם הוראותיו לדכא במעשי טבח את הפגנות הפטריוטים מרתיעים את רובה של דעת הקהל — פולנים ויהודים כאחד.

באחד מהפגנות הללו, נפלו חלל ליד הקפוצין (הופיע עם צלב בידו לפני קהל המפגינים, ששר שירים פטריוטיים) הצעירים היהודים מיכאל לנדה, רינג, ראובן משלנקה ושלמה ניסנבלט.

ב-10 בנובמבר נאסר הרב מייזלס, שני הדרשנים של בית הכנסת הפולנית הלאומית, שעמדה בראש המרד כרוז בפולנית ובעברית

RZĄD NARODOWY.
1.
2.
BOŻE ZBAW POLSKĘ!
WŁODZIMIERZ POLSKA
3.
4.

ל„אחים הפולנים בני דת משה". רישומו של ברוז זה על היהודים היה חזק מאד.

היהודי הנריק וואהל עיבד תכנית להקמת לאומית שהכניסה לממשלה במשך שבועיים כששה מיליונים זהובים. לאחר מאסרו של וואהל וגירושו לסיביר ממלא את מקומו במחלקת הכספים של הממשלה הלאומית יהודי אחר — ארטור גולדמן, סטודנט המכללה בוורשה. במחלקת העתונות של הממשלה הלאומית עבדו היהודים: הנריק מז'באך ויצחק גולדמן. את ה„ידיעות משדה הקרב" ערך עתונאי יהודי בשם אדולף רוזמניט. בימי הדיקטאטורה של טראוגוט היה הצעיר היהודי וולאדיסלב אפשטיין אחד מחברי הממשלה הלאומית.

בגדודי המורדים השתתפו יהודים וקצינים יהודים במספר ניכר. רבים מהם נפלו בקרבות ורבים שולחו לסיביר.

בקרקוב נמצאו הרבה יהודים שפעלו לטובת המרד וגייסו מתנדבים לגדודי המתקוממים. במדינות שונות גדולה התענינות היהודים בהתקוממות. ליזמתו של רבה של פריס, אריסטיד אוסטריק, נערך אוסף ככפים למען המתקוממים. בפרלמנט הברזיטי משמיע הציר היהודי פרנסיז גולדסמיטס נאום מלא אהדה ללוחמים הפטריוטים. גם בניו־יארק נוסד ועד פולני - יהודי לעזרת המתקוממים.

W „KRÓLESTWIE POLSKIM" następuje z czasem „zbliżenie polsko-żydowskie". Nawet w „Towarzystwie Rolniczym" (najbardziej opornym równouprawnieniu Żydów) znaleźli się poszczególni ziemianie, manifestujący na rzecz polsko-żydowskiego zbratania i czyniący zapisy na rzecz „ubogich starozakonnych".

W dniu 27 lutego 1861 odbyła się w Warszawie pamiętna manifestacja patriotyczna na Lesznie, zakończona śmiercią „pięciu poległych". Ich pogrzeb staje się demonstracją polsko-żydowskiego zbratania. W pochodzie, obok duchowieństwa katolickiego, kroczyli — rabin Meisels i żydowscy kaznodzieje warszawscy Markus Jastrow i Izak Kramsztyk. Na cmentarzu Meisels odmówił żałobną modlitwę za zmarłych.

W marcu rabin Meisels wydaje odezwę w języku żydowskim, potem w języku hebrajskim. Wylicza w niej krzywdy doznane przez Żydów od Rosji i demaskuje politykę „Hamana" — Muchanowa.

Polska „Resursa Kupiecka" uchyla dawną uchwałę o oddzielnych listach dla chrześcijan i Żydów. Margrabia Wielopolski (który objął władzę po Muchanowie) stara się pozyskać Żydów dla swej polityki pojednawczej w stosunku do Rosji. Zarządzone przez niego masakry patriotycznych demonstracyj, kierują jednak przeciwko niemu większość społeczeństwa, zarówno polskiego jak żydowskiego. W jednej z demonstracyj, obok kapucyna (który wyszedł z krzyżem do tłumu, śpiewającego pieśni patriotyczne) zginęli młodzieńcy żydowscy — Michał Lande, Ryng, Rubin Maślanka i Salomon Nissenblatt. 10. XI.aresztowanie ra-

Zakończenie na str. 120.

Texto espagñol en la página 120.

1) Manifestation à l'occasion des obsèques des cinq morts tués pendant la manifestation patriotique du 2-III-1861. Les prêtres de toutes les confessions y participent.

2) Le drapeau offert aux insurgés par les Juives de Kalisz ; 3) Le Juif H. Wohl, directeur du département des finances au Gouvernement National, déporté à Usol, dans la région d'Irkuck (portrait du temps de la déportation en Sibérie) ; 4) Conspirateurs polonais en route pour la Sibérie (Arrêtés le 6-X-1861. Partis de Varsovie le 3-I-1862. Photo prise devant une auberge près de Minsk. Dans ce groupe il y a six Juifs).

1, מאניפעסטאציע־לוויה פון די 5 געפאלענע בעת דער פאטריאטישער דעמאנסטראציע דעם 2־טן מערץ 1861. עם נעמען אנטייל גייסטלעכע פון אלע רעליגיעס. אין דער לינקער זייט — אין דער הייך — דער רב מיזעלס און דער סינאגאגע־פרעדיקער ד"ר יאסראוו, אין תפילה־מלבושים. 2, די פאן, וואס איז געשענקט געווארן די אויפשטענדלער דורך יידישע פרויען אין קאליש. 3, דער ייד הענריק וואהל, דירעקטאר פון דער פינאנץ־אפטיילונג ביי דער פוילישער רעגירונג, פארשיקט קיין אוסאל, ביי סיביר). 4, די פוילישע פארשווערער אויפן וועג קיין סיביר. (ארעסטירט דעם 16, 10, 1861. ארויסגענאנגען פון וואַרשע דעם 3־טן יאנואר 1862. פאטאגראפירט נעבן א קרעטשמע אין מינסק ליטעווסק. צווישן זיי — זעקס יידן.

1) Huge funeral of the five patriots killed during demonstration on March 2, 1861. Clergymen of all faiths taking part in the funeral. On the left side from the top Rabbi Meisels and Dr. Jastrow in liturgical dress ; 2) The flag presented by Jews from Kalisz to the insurgents ; 3) H. Wohl, a Jew director of the National Government Finance Department, deported at Usol district of Irkuck (portrait at the time of deportation).

1) Manifestacyjny pogrzeb pięciu poległych w czasie demonstracji patriotycznej 2. III. 1861. Udział duchownych wszystkich wyznań. Po lewej stronie — u góry — rabin Meisels i kaznodzieja dr. Jastrow, w strojach liturgicznych; 2) Sztandar ofiarowany powstańcom przez Żydówki z Kalisza; 3) Żyd Henryk Wohl, dyrektor wydziału skarbu Rządu Narodowego, zesłany do Usola pod Irkuckiem (portret z czasów pobytu Wohla na Sybirze); 4) Spiskowcy polscy w drodze na Sybir (aresztowani 16. X. 1861. Wyszli z Warszawy 3. I. 1862. Fotografia zdjęta przed karczmą za Mińskiem Litewskim. Rząd górny : Maurycy Unschlicht (Żyd), St. Ambroziewicz, Wł. Garczyński. Rząd środkowy : Leon Wagenfisch (Żyd), Jakub Feingold (Żyd), Wiktor Ramler, Bernard Goldman (Żyd). Rząd dolny : Józef Hertz (Żyd), Henryk Senator (Żyd).

1, Funerales demonstrativos de cinco patriotas muertos durante la manifestacion del 2,III.1861, con la participación de los eclesiásticos de todas la confesiones. Al lado izquierdo — arriba : — rabi Meisels y el predicador Dr. Jastrow en atavios litúrgicos. — 2, Bandera ofrecida a los insurgentes por las Judías de la ciudad de Kalisz. — 3, El Judío Enrique Wohl, director del departamento de la Hacienda del Gobierno Nacional, deportado a Usol, cerca de Irkuck, (Siberia) (retrato de Wohl en la época de su deportación). — 4, Conjurados polacos, en camino por la Siberia. (Detenidos el 16.X.1861, dejaron Varsavia el 3.I.1862. Fotografía hecha delante de una posada, cerca de Minsk. En la fila, arriba : Mauricio Unschlicht, (Judío), St-Ambroziewicz, Wl. Garczynski. En medio : Leon Wagenfisch, (Judío), Jacobo Feingold, (Judío), Victor Ramler, Bernardo Goldman (Judío). Debajo : Josef Hertz, (Judío), Enrique Senator (Judío).

1. הלוויה הפגנתית של חמשת חללי ההפגנה הפטריוטית ב־2 במרץ, 1861. בהלוויה משתתפים נושאי הכהונה של כל הדתות. מצד שמאל למעלה — הרב מייזלס ודרשן בית־הכנסת ד"ר יאסטרוב במדי הכהונה שלהם;
2. הדגל, שניתן למתקוממים במתנה על ידי נשים יהודיות בקאליש;
3. היהודי הנריק וואהל, מנהל מחלקת הכספים של הממשלה הפולנית, גורש לאוסל, שליד אירקוטסק (הפורטרט של וואהל מעת הגירוש בסיביר);
4. המתקוממים הפולנים בדרכם לסיביר (נאסרו ב־16 באוקטובר, 1861. צולמו ליד מסבאה במינסק ליטבסק. בשורה הראשונה, למעלה: מאוריצי אונשליכט (יהודי), סט. אמברוזביץ', וול. גרצ'ינסקי. השורה האמצעית: ליאון וונגפיש (יהודי), יעקב פיינגולד (יהודי), ויקטור רמלר, ברנרד גולדמן (יהודי). השורה למטה: יוזף הרץ (יהודי), הנריק סנטור (יהודי).

Walecznym Braciom
poświęcają
Polki Izraelitki
Kalisz
1863
1.
2.
3.
4.

PENDANT la période de 1864 à 1905, on assiste sur les territoires du Royaume de Pologne à une montée constante de l'antisémitisme. La catastrophe de l'insurrection de 1863 provoque une dépression, puis une révolution économique.

Le premier périodique antisémite, « Rola », rédigé par Jelenski, commence à paraître. De nombreux organes de presse polonais : le « Przeglad Tygodniowy », le « Kurier Codzienny », la « Prawda », ainsi que des écrivains progressistes connus — A. Swietochowski, Boleslaw Prus, Bogumil Prawdzicki parmi tant d'autres — s'élèvent avec véhémence contre les calomnies de la « Rola ».

Après l'assassinat d'Alexandre II, politique réactionnaire de Moscou. La même année 1881 voit s'abattre sur l'Empire russe une vague de pogromes où le quartier juif de Varsovie n'est pas épargné. Protestant contre ces actes de violence, les milieux progressistes polonais tiennent à prendre nettement position en créant le « Comité de Secours aux Victimes des récentes émeutes ». Le grand écrivain, Madame Eliza Orzeszkowa publie à ce propos une étude sur « Les Juifs et la question juive » où elle déclare entre autres qu'on n'a plus le droit de traiter aujourd'hui les Juifs de la même façon dont les Espagnols ont jadis traité les Maures, « car toutes les fois que n'importe quels Espagnols persécutent et oppriment n'importe quels Maures, il est vrai que les Maures en souffrent, mais le sort des Espagnols est beuacoup plus à plaindre ».

Fondée en 1886, la « Ligue Polonaise » est transformée en 1897 en « Parti National-Démocrate » qui devait devenir la tristement connue N.D. (Endecja), synonyme d'un antisémitisme farouche. L'antisémitisme économique fait des progrès. Les partis socialistes polonais — « Prolétariat », « S.D.K.P. i L. » et le plus important d'entre eux — « P.P.S. » annonçaient dans leurs programmes une émancipation totale des Juifs ; ils voyaient pourtant l'assimilation d'un œil favorable.

La communauté juive de Pologne — aussi bien les masses d'ouvriers socialistes (groupées plus tard dans le « Bund ») que les milieux sionistes (« Zélateurs de Sion », et plus tard le mouvement de sionisme politique de Herzl) — prend conscience de plus en plus nettement de son identité nationale.

דער צייטאָפשניט פון 1864 ביז 1905 גייט דורך אין פוילישן קעניגרייך אונטערן צייכן פון שטייגנדיקן אנטיסעמיטיזם. עס הערשט א רעפרעסיע-שטימונג צוליבן פאלן פונעם אויפשטאנד און צוליב דער עקאנאמישער איבערקערעניש.

ס'באוויזט זיך אן אנטיסעמיטיש בלעטל „ראלא", וואס ווערט רעדאגירט דורך יעלענסקי. א גאנצע רייַ פוילישע צייטונגען (ווי „פשעגלאנד טיגאדניאווי", „פראוודא", „קוריער צאדזשענני") טרעטן ארויס קעגן אים און זיין אנטיסעמיטישער העצע. אויך פוילישע פארגעשריטענע שרייבער, ווי אלעקסאנדער שוויענטאכאווסקי, באלעסלאוו פרוס, באגומיל פראוודזשיצקי נעמען שטעלונג אין דער דאזיקער פראגע.

נאכן דערמארדן דעם רוסישן צאר „אלעקסאנדער דער צווייטער" ווערט פארשארפט די פאליטיק פון די רעאקציאנערן. אין 1881 צעגיסט זיך א כוואליע פון פאגראמען איבער רוסלאנד. אויך אין וואַרשע ברעכט אויס א פאגראם. אין די פוילישע פארגעשריטענע קרייזן הערשט אן אויפגעבראכטקייט קעגן די ארגאניזאטארן פונעם פאגראם. זיי ברענגען מוטיק צום אויסדרוק זייער שטעלונג דורכן שאפן הילף-קאמיטעטן לטובת די געליטענע פון די לעצטע געשעענישן.

די שרייבערין אזשעזשקאווא גיט ארויס א בוך „וועגן יידן און יידישן פראבלעם". צווישן אנדער שרייבט זי דארט, „אז מען קאן זיך היינט נישט אויפפירן לגבי די יידן אזוי, ווי די שפאניער זענען זיך אמאל באגאנגען מיט די מאורען, ווייל ווייל די שפאניער זאלן נישט האבן אונטערגעדריקט און אויסגעראטן די מאורן, ווייל די מאורן זאלן נישט האבן געליטן, — האט עס די שפאניער מער נאך געשאדנט".

די „פוילישע ליגע", וואס איז אנטשטאנען אין 1886, ווערט אין 1897 פארוואנדלט אין דער טרויעריק-בארימטער „ענדעציע" („נאציאנאל-דעמאקראטישע פארטיי"). עס אנטוויקלט זיך די אידאלאגיע פון „ווירטשאפטלעכן אנטיסעמיטיזם", וואס נעמט אן קאנקרעטע פארמען אין לעבן. דער סאציאליזם האט, וואס אן אמת, אנערקענט די יידן פולשטענדיקע גלייכבארעכטיקונג („פראלעטאריאט", די „פוילישע סאציאליסטישע פארטיי" און די „סאציאל-דעמאקראטישע פארטיי פון קרוינפוילן און ליטע"), ער האט אבער פראפאגירט אסימילאציע.

אינעם יידישן לעבן קומט פאר אין דער זעלבער צייט א שטארקער אויפשטייג פונעם נאציאנאלן באוווסטזיין הן אין די סאציא-

ליסטישע ארבעטער-קרייזן, הן אין די קרייזן פון די ציוניסטן (צום ערשט אין דער חובבי-ציון-באוועגונג און נאך אינעם הערצליאנישן פאליטישן ציוניזם).

1) Eliza Orzeszkowa (1842-1910), éminente femme de lettres polonaise, auteur de plusieurs excellents romans, nouvelles et articles ayant pour thème les Juifs et le problème juif ; 2, 3, 4) Illustrations d'Andriolli pour le roman « Meir Ezofowicz » d'E. Orzeszkowa. 2. Meir confie à Golda le testament de l'aïeul ; 3. Meir ; 4. Golda et Abel au marché ; 5) Maria Konopnicka (1846-1910) éminente poétesse polonaise, représentante de la démocratie (son œuvre nombreuse et variée comporte entre autres l'émouvant récit « Mendel Gdanski », etc.).

1, עליזא אזשעשקאווא, (1842 — 1910) א באדייטנדיקע פוילישע שרייבערין, האט געווידמעט דער יידישער טעמאטיק א רייַ אויסגעצייכנטע ראמאנען, נאוועלן און ארטיקלען. 2, 3, 4, די אילוסטראציעס פון אנדראָליי צו עליזא אזשעשקאווס „מאיר עזעפאוויטש". (2, מאיר פארטרויט גאלדען צו באהאלטן זיין צוואה. 3, מאיר. 4, גאלדע און אבעל, קראמ-מער, אויפן מארק). 5, מאריא קאָנאָפּניצקא (1846 — 1910), א באריטנדיקע פוילישע פּאָעטעסין, די ווארט-זאגערין פון דער דעמאקראטיע, אָנגעשריבן צווישן אנדערע א ווערק א. נ. „מענדל גדאנסקי".

1) Eliza Orzeszkowa (1842-1910) distinguished Polish woman writer, author of numerous excellent novels and articles which have Jews and Jewish problems as subject matter ; 2, 3, 4) Illustration by Andriolli for E. Orzeszkowa novel : "Meir Ezofowicz" ; 2) Meir commiting Golda to take care of the testament of his grandfather ; 3) Meir ; 4) Golda and Abel in the market place ; 5) Maria Konopnicka eminent Polish poetess fought for democracy (Among her numerous works is "Mendel Gdanski").

1) Eliza Orzeszkowa (1842-1910), wybitna powieściopisarka polska, poświęciła tematyce żydowskiej szereg znakomitych powieści, nowel i artykułów ; 2, 3, 4) Ilustracje Andriolli'ego do powieści E. Orzeszkowej „Meir Ezofowicz" (2. — Meir powierza Goldzie testament seniora do przechowania ; 3. — Meir, 4. — Gołda i Abel, karaimi, na jarmarku) ; 5) Maria Konopnicka (1846-1910), wybitna poetka polska, rzeczniczka demokracji (autorka między wielu innymi dziełami utworu „Mendel Gdański" itd.).

1, Elisa Orzeszkowa, (1842-1910), escritora polaca eminente, había consagrado a los problemas judíos numerosas excelentes novelas y artículos. — 2, 3, 4, Ilustraciones de Andriolli de la novela de Orzeszkowa : « Meir Ezofowicz ». 2, « Meir comete el testamento de su abuelo al cuidado de Golda. » 3, Meir. 4, Golda y Abel en el mercado. — 5, Maria Konopnicka (1846-1910), poetisa polaca eminente, defensora de la democracia (autora, — entre numerosas otras, — de la obra : « Mendel Gdanski ».).

1. עליזה אוז'שקובה (1842-1910), סופרת פולנית יקירה. כתבה רומנים מצוינים אחדים, נובילות ומאמרים על נושאים יהודיים;
2, 3, 4. ציוריו של אנדריאולי לרומן „מאיר יזפוביץ" מאת עליזה אוז'שקובה;
2. מאיר מוסר לגולד את צוואתו לשמירה;
3. מאיר;
4. גולדה ואבל, קראים, בשוק;
5. מריה קונופניצקה (1846-1910), משוררת פולנית יקירה, מראשי דובריה של הדימוקרטיה. בין השאר חיברה ספר בשם „מנדל גדנסקי".

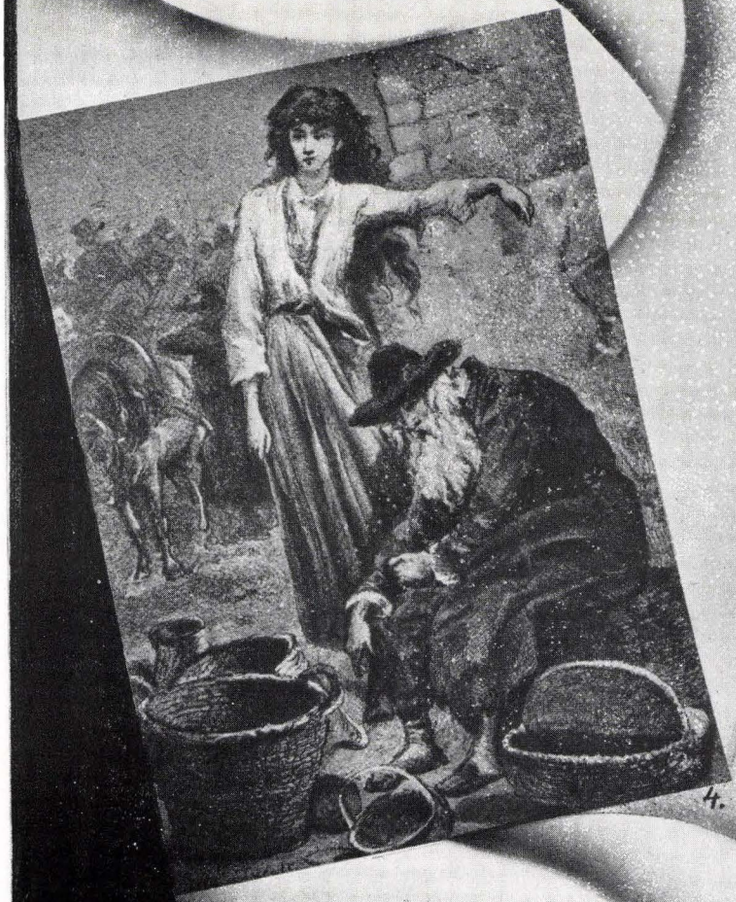
2.

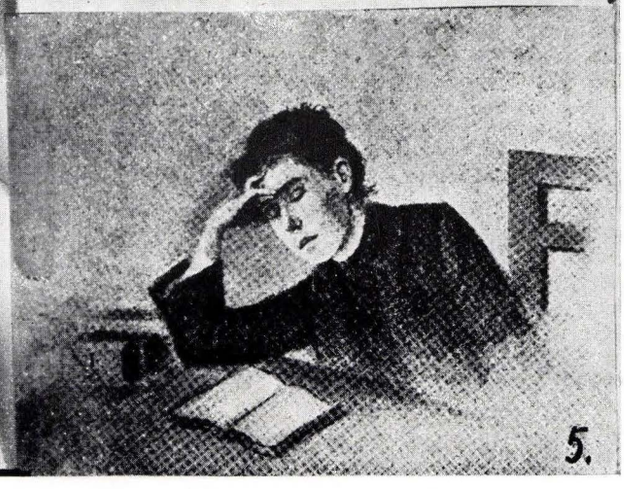
3.

1

4.

5.

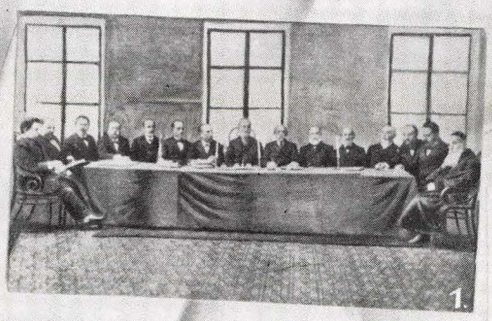
1) L'administration du consistoire juif à Varsovie sous la présidence du Dr. L. Natansohn (photo de 1894) ; 2) Haim Zelig Słonimski (1810-1904). Mathématicien et astronome. Fondateur du « Hacefira », hebdomadaire, puis quotidien en hébreux (dont le rédacteur était Nahum Sokolow). Auteur d'œuvres scientifiques. Lauréat de l'Académie de Saint-Pétersbourg pour l'invention de la machine à calculer. Auteur de nombreuses autres inventions ; 3) Jakob Rotwand (1818-1912). Depuis 1843, secrétaire du consistoire juif à Varsovie, défenseur de l'assimilation. Prend une part active aux préparatifs de l'Insurrection de Janvier. En 1861, arrêté et mis en forteresse, ensuite déporté à Tchelabinsk. Ecrivain, journaliste et traducteur ; 4) Michal Bergson (mort en 1919). Président du consistoire juif à Varsovie 1896-1918 ; 5) Dr. Ludwik Natansohn (1821-1896). Président du consistoire juif à Varsovie 1871-1896 ; 6) Leopold Kronenberg Banquier et industriel. A beaucoup fait pour le développement des communications, surtout des chemins de fer. A contribué à la fondation de l'Ecole Supérieure de Commerce. Actif dans les préparatifs de l'Insurrection de Novembre. Dès 1857, s'occupe du journal « Gazeta Codzienna », dont il change le nom pour « Polska » et confie sa rédaction à J. I. Kraszewski ; 7) Aleksander Sochaczewski (1839-1923) arrêté pour conspiration avant l'Insurrection de Janvier. Condamné à mort et gracié à la dernière minute avant l'exécution. 20 ans en Sibérie. Grand peintre. Auteur de nombreux tableaux patriotiques ; 8) Professeur Ludwik Gumplowicz, éminent sociologue. Il a combattu, comme son père (ultérieurement président du consistoire juif à Cracovie) et ses frères, Maksymilian et Ignacy, dans les rangs insurrectionnels ; 9) Prof. Dr. Ludwik Gumplowicz avec son fils Maksymilian (plus tard historien) ; 10) Abraham Gumplowicz (assis), père de Ludwik, debout — près de lui — son fils Dr. Maksymilian Teofil, médecin en Hollande ; 11) Jakob Natansohn, professeur à l'Ecole Supérieure, auteur de traités de chimie ; 12) Hipolit Wawelberg. Banquier. Célèbre en Pologne pour sa philanthropie presque sans exemple. A doté un hôpital juif, a fondé à ses frais (avec Rotwand) une école technique exemplaire et bien connue, une colonie d'été pour enfants, sans différence de confession, des habitations à bon marché pour ouvriers, des éditions à bon marché des écrivains polonais. Il a supporté, pour une large part, les frais de la construction du monument d'Adam Mickiewicz, etc. ; 13) Le premier numéro de « Hacefira » de Ch. Z. Slonimski.

1) קהילה־פארוואלטונג אין ווארשע, אונ־ טער דעם פארזיץ פון ד"ר ל. נאטאנזאן (פאר טא פון 1894 י.). פון לינקס צו רעכטס : אסי־ מילאנטן: פראפ. ש. דיקשטיין, מיקאלאי ברוי־ מאן, אדוו. מאקסימיליאן פאזנאנסקי, אדוו. יו־ זעף קירשראט, הענריק לעווי, מיכאל בערגזאן, לעאן גראסגליק, ד"ר לודוויק נאטאנזאן (פאר זיצער), י. לעוועבערג; קאנסערוואטיסטן : ש. אייזנמאן, ליבער קארנאלד, ל. לאטע, אברהם בראוווסקי; אסימילאנט זיגמונט פרומקין, הרב ז. קלעפפיש; 2) חיים זעליג סלאנימסקי (1819—1904). מאטעמאטיקער און אסטרא־ נאם. גרינדער פון „הצפירה" (וואס איר רע־ דאקטאר איז געווען נ. סאקאלאוו). מחבר פון צאלרייכע וויסנשאפטלעכע ווערק. פרייז־טרע־ גער פון דער פעטערסבורגער אקאדעמיע פאר דער דערפינדונג פון רעכענונג־מאשין. מחבר פון א ריי אנדערע דערפינדונגען; 3) יעקב (יאקוב) ראטוואנד (1818—1912). זינט 1843 סעקרעטאר פון דער יידישער קהילה אין וואר־ שע. אנהענגער פון אסימילאציע. טעמיק אין צוגרייר טונגען צום יאנואר־אויפשטאנד אין 1861, ארעסטירט און פארשיקט. שרייבער, זשורנא־ ליסט און איבערזעצער; 4) מיכאל בערגזאן (געשט. 1919). ראש הקהילה אין וואר־שע 1896 — 1918. 5) ד"ר לודוויק נאטאנזאן (1821—1896). ראש פון דער וואר־שעווער קהילה 1871—1896; 6) לעאפאלד קראנע־ בערג. באנקירער און אינדוסטריעלער. געהאט גרויסע פארדינסטן אין דער אנטוויקלונג פון דער קאמוניקאציע, בפרט אין דעם אייזן־באן־ וועזן. בייגעשטייערט צום גרינדן פון דער הויי־ כער האנדלס־שול. טעמיק ביים צוגרייטן דעם יאנואר־אויפשטאנד. אין 1857 איבערגענומען דעם זשורנאל „גאזעטא צאדזשיענסקא" געביט זיין נאמען אויף „פאלסקא", איבערגעגעבן די רעדאקציע דעם באוווסטן שרייבער קראשעווי־ סקי; 7) אלעקסאנדער סאכאטשעווסקי (1829 — 1923). אריעסטירט פאר זיין אקטיוויטעט ערב דעם יאנואר־אויפשטאנד (שיסן צו פאלי־ ציי — א. אז"ו), פארמשפט צום טויט, באי־ גנעדיקט אין לעצטן מאמענט, פארשיקט אויף 20 יאר קיין סיביר. באוווסטער מאלער, מחבר פון א ריי בילדער אויף נאציאנאל־פוילישע טע־ מעס; 8) פראפ. לודוויק גומפלאוויטש. באווס־ טער סאציאלאג, ווי זיין פאטער אברהם (שפע־ טער — ראש פון דער קראקעווער קהילה) און זייער ברידער מאקסימיליאן און איגנאצי האט אויך געקעמפט אין די רייען פון די אויפ־ שטענדלער. 9) פראפ. ד"ר לודוויק גומפלא־ ווישע מיט זיין זון מאקסימיליאן (דעם שפע־ טערדיקן היסטאריקער); 10) אברהם גומפלא־ וויטש, לודוויקס־פאטער, (זיצנ), לעבן אים שטייט זיין זון ד"ר מאקסימיליאן טעאפיל־ דאקטער אין האלאנד; 11) יאקוב נאטאנזאן, פראפעסאר פון חויך־שול, מחבר פון סטודיעס איבער בעמישע פראבלעמען; געגומען אן אק־ טיוון אנטייל אין די אינדוסטריעלע אונטערנע־ מונגען פון קראנענבערגן; 2) היפאליט וואוועל־ בערג. באנקיר. בארימער פילאנטראפ. אונ־ מערגעשטיצט דעם יידישן שפיטאל, געגרינדעט (מיט ראטוואנדן) די בארימט־געוואָרענע טעכ־ נישע־שול, זומער־קאלאניע פאר קינדער אן אונטערשיד פון זייער אפשטאם, ביליקע וווי־ נונגען פאר ארבעטער, ביליקע אויסגאבן פון ווערק פון פוילישע שרייבער; געדעקט די גרעב־ טע טייל אויס הוצאות פון בויען דעם מיצקיע־ ווישע־מאנומענט; 13) דער ערשטער נומער פון חיים זעליג סלאנימסקיס „הצפירה".

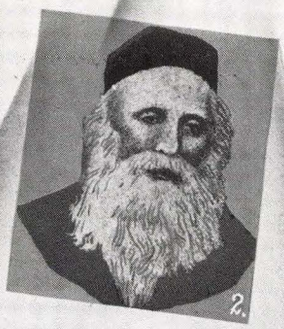
1) Direction of the Jewish Consistory of Warsaw under the presidency of dr. L. Natanson (phot. of 1894); 2) Haim Selig Slonimski (1810-1904). Matematician and astronomer. Founder of the weekly, and afterwards daily paper in Hebrew: «Hacefira», (his redactor was Nahum Sokolow). Author of numerous scientific works. Laureate of the Academy of St. Petetsbourg for the invention of a calculating-machine. Author of several other inventions; 3) Jacob Rotwand (1818-1912). From 1843 secretary of the Jewish Consistory of Warsaw, partisan of the assimilation. Participates actively in the preparations to the Insurrection of 1863. In 1861 arrested and deported to Tchelabinsk. Writer, journalist and translator; 4) Michael Bergson (dead in 1919). President of the Jewich Consistory of Warsaw (1896-1918); 5) Dr. Ludwik Natansohn (1821-1896). President of the Jewish Consistory of Warsaw (1871-1896); 6) Leopold Kronenberg, banker and manufacturer. He greatly contributed to the development of the means of communication, particularly to that of the railways. He also contributed to the foudation of the «High School for Trade». Very active in the preparations to the Insurrection of 1863. From 1857 takes over the direction of the paper «Gazeta Codzienna» and changes its name into »Polska» («Poland»). He confides its redaction to the celebrated writer I. J. Kraszewski; 7) Alexander Sochaczewski (1839-1923). Arrested for conspiracy before the Insurrection of 1863. Sentenced to death and pardoned at the last moment, before the execution, he passed 20 years in Siberia. Great painter. Author of many patriotic pictures; 8) Professor Ludwik Gumplowicz, outstanding sociologist. Like his father (later president of the Jewish Consistory of Cracow) and his two brothers Maximilian and Ignace, he fought in the insurrectionary ranks; 9) Prof. Dr. Ludwik Gumplowicz with his son Maximilian (later famous historian); 10) Abraham Gumplowicz (seated), father of Ludwik; close by standing his son Dr. Maximilian Theophile, physician in Holland; 11) Jacob Natanson, professor of the «Central School», author of treaties about chemistry; 12) Hipolit Wawelberg, banker, celebrated philanthropist, he richly endowed a Jewish hospital and founded (together with Rotwand) an exemplary and renowned «Technical School», a summer colony for children, regardless of religious confession, cheap lodgements for workers, cheap editions of Polish classics etc. It was he who covered a large part of the costs of the construcion of Adam Mickiewicz's monument in Warsaw; 13) The first copy of Ch. S. Slonimski's «Hacefira».

1) ועד הקהילה בורשה, היו"ר — ד"ר ל. נטנסון (התמונה משנת 1894); 2) חיים זליג סלונימסקי (1810 — 1904), מתימטיקאי ואסטרונום; מייסד „הצפירה" (שעורכה היה נחום סוקולוב); מחבר יצירות מדעיות מרובות; זכה בפרס האקדמיה הפטרסבורגאית בעד המצאת מכונת החישוב; 3) יעקב (יאקוב) רוטוונד (1818—1912) מזכיר הקהילה היהודית בורשה משנת 1843; מצדד ההתבוללות; ב־1861 נאסר וגורש. סופר, עתונאי ומתרגם. 4) מיכאל ברגסון (מת ב־1919), ראש הקהילה בורשה 1896—1918; 5) ד"ר לודוויק נטנסון (1821—1896) ראש הקהילה בורשה 1871 — 1896; 6) לאופולד קרונענברג, בנקאי ותעשיין, זכויותיו מרובות בהתפתחות התחבורה ומסלת הברזל בפרט. תרם תרומה נכרת לייסוד בית ספר גבוה למסחר; 7) אלכסנדר סוכצ'בסקי (1829 — 1923) נאסר באשמת פעולה בעד התקוממות ינואר (ירה בשוטרים וכו'), נידון למוות וקבל חנינה ברגע האחרון. גורש 20 שנה לסיביר. צייר מפורסם. צייר שורת תמונות על נושאים לאומיים ־ פולניים; 8) פרופ' לודוויק גומפלוביץ' סוציולוג ידוע. בא־ ביו אברהם (שהיה א"כ ראש הקהילה בקרקוב) ואחיו מקסימיליאן ואיגנצי, נלחם בשורות המתקוממים; 9) פרופ. ד"ר לודוויק גומפלוביץ' ובנו מקסימיליאן (ההיסטוריון); 10) אברהם גומפלוביץ' אביו של לודוויק (יושב). על ידו עומד בנו ד"ר מקסימיליאן טאופיל — רופא בהולאנד; 11) יעקב נטנסון, פרופסור בבית הספר הגבוה, מחבר מחקרים על בעיות כימיות; לקח חבל פעיל במפעלי התעשיה של קרונענברג; 12) היפוליט וואוועלברג, בנקאי, נדבן מפורסם, תמך בבית החולים היהודי, ייסד יחד עם רוטוונד את בית הספר הטכני המפורסם, ייסד מחנה קיץ בשביל ילדים מבלי הבדל מוצאם, דירות זולות בשביל פועלים, הוצאות זולות של יצירות סופרים פולניים. הוא כיסה בכספו את רוב הוצאות הבנייה של מצבת הזכרון למיצקביץ'; 13) הגליון הראשון של „הצפירה" בעריכתו של ח. ז. סלונימסקי.

1) *Zarząd Gminy Żydowskiej w Warszawie*, pod prezesurą dr L. Natansohna (fotogr. z 1894). Od lewej ku prawej siedzą : asymilatorzy — prof. Samuel Dikształn, Mikołaj Brauman, mec. Maksymilian Poznański, mec. Józef Kirszrot, Henryk Lewy, Michał Bergson, Leon Grossgluck, dr Ludwik Natanson (prezes), Jakub Löwenberg; zachowawcy — Salomon Eisenman, Liber Korngold, Lewek Lotte, Abraham Borowski; asymilator Zygmunt Frumkin; rabin Zanwel Klepfisz. 2) *Chaim Zelig Słonimski* (1810-1904). Matematyk i ostronom. Założyciel zrazu tygodnika, potem dziennika w języku hebrajskim p. n. „Hacefira" (którego redaktorem był Nahum Sokołow). Laureat Akademii Petersburskiej za wynalazek maszyny rachunkowej. Autor szeregu dzieł naukowych, odkryć i wynalazków. 3) *Jakub Rotwand* (1818-1912). Od 1843 sekretarz Żydowskiej Gminy Wyznaniowej w Warszawie; rzecznik asymilacji. Bardzo czynny w przygotowaniach do Powstania Styczniowego. W 1861 aresztowany i osadzony w cytadeli, potem zesłany do Czelabińska. Pisarz, dziennikarz i tłumacz. 4) *Michał Bergson* (zm. 1919). Prezes Żyd. Gminy Wyznaniowej w Warszawie 1896-1918. 5) *Dr Ludwik Natansohn* (1821-1896). Prezes Żyd. Gminy Wyznan. w War-

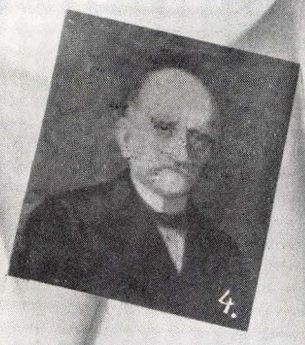
1.

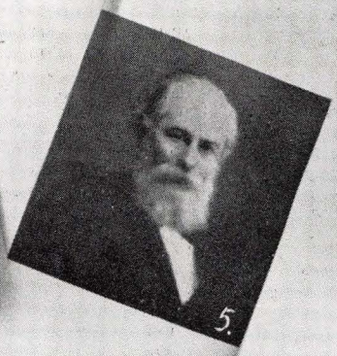
2.

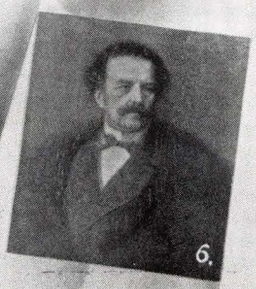
3.

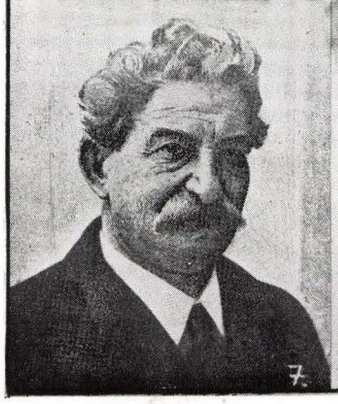
4.

5.

6.

7.

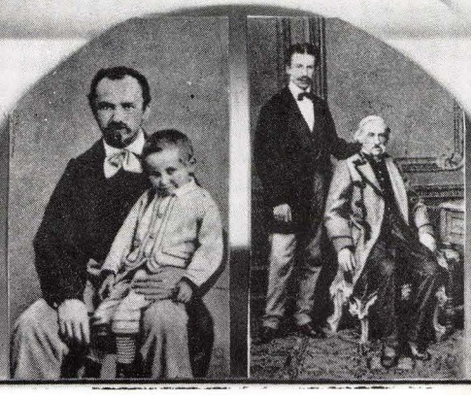

הצפירה

HAZEFIRAH.

מכתב עתי משמיע חדשות

13

11.

12.

szawie 1871-1896. 6) *Leopold Kronenberg*. Bankier i przemysłowiec. Położył duże zasługi m. in. na polu rozwoju komunikacji, szczególnie kolejnictwa. Przyczynił się do założenia Wyższej Szkoły Handlowej. Czynny w przygotowaniach do Powstania 1863. Od 1857 przejmuje „Gazetę Codzienną", zmienia jej nazwę na „Polska", powierza jej redakcję J. I. Kraszewskiemu. 7) *Aleksander Sochaczewski* (1839-1923). Aresztowany za działalność konspiracyjną przed Powstaniem Styczniowym (strzelanie do policji, przechowywanie druków i broni). Skazany na śmierć i ułaskawiony w ostatniej chwili przed egzekucją. 20 lat na Syberii. Wybitny malarz, autor szeregu obrazów o polskiej tematyce patriotycznej. 8) *Prof. Ludwik Gumplowicz*, wybitny socjolog. Podobnie jak jego ojciec (późniejszy prezes Gminy Żyd. w Krakowie) oraz jego bracia Maksymilian i **Ignacy, wal**czył w szeregach powstańczych. 9) *Prof. dr Ludwik Gumplowicz* ze synem Maksymilianem (późniejszym historykiem). 10) *Abraham Gumplowicz* (siedzi), ojciec Ludwika, obok niego stoi jego syn dr Maksymilian Teofil, lekarz w Holandii. 11) *Jakub Natanson*, profesor Szkoły Gł., autor rozpraw z dziedziny chemii; aktywny w przedsięwzięciach przemysłowych Krenenberga. 12) *Hipolit Wawelberg*. Bankowiec. Zasłynął jako filantrop w Polsce bezmała bezprzykładny. Dotował szpital żydowski, ufundował (z Rotwandem) wzorową i głośną szkołę techniczną, kolonię letnią dla dzieci bez różnicy wyznania, tanie mieszkania dla robotników, tanie wydania dzieł polskich pisarzy. Pokrył w znacznej części koszta budowy pomnika A. Mickiewicza, etc. 13) Pierwszy numer „Hacefiry" Ch. Z. Słonimskiego.

1) Dirección del Consistorio Judío de Varsavia bajo la présidencia de dr. L. Natansohn (foto de 1894); 2) Jaim Selig Slonimski (1810-1904), matemático y astrónomo, fundador del periódico hebreo «Hacefira» (su redactor habia sido Nahum Sokolow). Autor de numerosas obras científicas, laureado de la Adademia de Petersburgo por la invención de una máquina a calcular. Autor de numerosas otras invenciones; 3) Jacobo Rotwand (1818-1912). Desde 1843 secretario del Consistorio Judío de Varsavia, abogado de la asimilación. Participa activamente a los preparativos a la insurrección de 1863. En 1861 detenido y deportado a Tchelabinsk. Escritor, periodista y traductor; 4) Miguel Bergson (muerto en 1919), Presidente del Consistorio Judío de Varsavia (1896-1918). Dr. Ludwik Natansohn (1821-1896); 6) Leopold Kronenberg, banquero y fabricante, ha contribuido mucho al desarrollo de los medios de comunicación, particularmente a los ferrocarriles. Ha tambien contribuido a la fundacion de la Escuela Superior de Comercio. Participaba activamente a los preparativos a la insurrección de 1863. Desde 1857 asume la direccion del diario «Gazeta Codzienna» y cambia su título en «Polska» (Polonia), confiando su redacción al célebre novelista I. J. Kraszewski; 7) Alexander Sochaczewski (1839-1923). Detenido por conspiración antes de la Insurrección de 1863. Condenado a muerte y graciado en el último momento inmediatamente antes de la ejecución, pasó 20 años en deportaciôn en Siberia. Pintor célebre, autor de numerosos cuadros patrióticos; 8) Profesor Ludwik Gumplowicz, sociólogo eminente. Como su padre, (más tarde presidente del Consistorio Judio de Cracovia), y sus dos hijos Maximiliano y Ignacio, luchaba en las filas de los insurgentes polacos cotra los Rusos; 9) Prof. dr. Ludwik Gumplowicz con su hijo Maximiliano, célebre hostoriador; 10) Abraham Gumplowicz (sentado), padre de Ludwik, a su lado su hijo, Dr. Maximiliano Teofilo, médico en Holanda; 11) Jacobo Natanson, profesor de la Escuela Central, autor de varios tratados de química; 12) Hipolit Wawelberg, banquero y célebre filantropo, dotó ricamente un hospital judío y fundó (en común con Rotwand) la célebre y ejemplar «Escuela Tecnica», una colonia de verano de niños, sin distinción de confesión, viviendas baratas para obreros, ediciones baratas de clásicos polacos populares etc. Contribuyó largamente a las espensas de la fundación del momumento del poeta nacional polaco Mickiewicz en Varsovia; 13) Primero ejemplar de la «Hacefira» de Ch. S. Slonimski.

During the period of 1864-1905, anti-Semitism grew steadily in the „Kingdom of Poland". Economic depression after the defeat of the uprising.

An anti-Semitic newspaper, "Rola" was being published under the editorship of Jelenski. Several Polish newspapers ("Przeglad Tygodniowy", "Prawda", "Kurier Codzienny") protested against his articles. Protests came as well from Polish progressive writers (Aleksander Swietochowski, Boleslaw Prus, Bogumil Prawdzicki and others). After the assassination of Tsar Aleksander II— reactionary politics. In 1881 pogroms in Russia; also pogrom in Warsaw. The progressive Polish circles, furious with the initiators, confirmed their attitude by creating a "Committee of Assistance to the Victims of the Last Assaults". E. Orzeszkowa published a book "About Jews and the Jewish Question" (where she wrote that one could not now behave towards the Jews as once ago the Spaniards behaved towards the Moors, "Because if at any time any Spaniards persecute or kill any Moors, it is bad for the Moors but still worse for the Spaniards.")

In 1886 the "Polish League" was established and became, in 1897, the wellknon anti-Semitic "National Democratic Party" (en-decja). Development of "economic anti-Semetism". Complete equality for the Jews was recognized only by socialism ("Proletariate", "The Polish Socialist Party" and "The Social Democracy of Polish Kingdom and Lithuania"), which advocated, however, assimilation.

The national sentiment became stronger and stronger among Jews, in the Socialist workers' circles (later Bund) as well as in Zionist ones (at the beginning the movement of "Lovers of Zion", thereafter the political zionism of Herzl).

השנים 1864 — 1905 עומדות בפולין הקונגרסאית בסימן של אנטישמיות עולה וגוברת. משתרר מצב של דכאון מפאת כשלון ההתקוממות וההפיכה הכלכלית.

מופיע עתון אנטישמי בשם „דולה", שעורכו הוא יילנסקי. שורה שלמה של עתונים פולנים („פשגלונד טיגודניובי", „פרב־דה", „קוריער צודז'נני") יוצאת נגד העתון החדש והסתתו האנטישמית. גם סופרים פולנים מתקדמים, כמו אלקסנדר שוויינטוכובסקי, בולסלב פרוס, בוגומיל פראבדזשיצקי נוקטים עמדה בשאלה זו.

לאחר רציחת הצאר הרוסי „אלכסנדר השני" גוברת המדיניות הריאקציונית. בשנת 1881 מציף גל של פוגרומים את רוסיה גם בוורשה פרצו פרעות. בחוגי המתקדמים הפולנים מרובה ההתמרמרות על מארגני הפוגרום הזה. ביטוי אמיץ להתמרמרות זו ניתן על ידי הקמת ועדי עזרה לטובת נפגעי הפוגרום.

הסופרת אוז'שקובה „מוציאה ספר בשם „על יהודים והשאלה היהודית". בספרה היא כותבת: שאי אפשר עכשו לנהוג ביהודים כפי שנהגו פעם הספרדים למורים, „משום שכל כמה שהספרדים הרבו לדבא ולהשמיד את המורים — יצא שכרם בהפסדם".

„הליגה הפולנית", שנוסדה בשנת 1886 הפכה בשנת 1897 ל„אנדציה" הנודעת לשמצה („המפלגה הלאומית הדימוקרטית") מתפתחת האידיאולוגיה של „האנטישמיות הכלכלית", הקורמת עור וגידים בחיי המציאות. הסוציאליזם הפולני מצדד אמנם בשוויון זכויות ליהודים („פרולטריאט", „המפלגה הסוציאליסטית הפולנית" ו„הסוציאל-דימוקרטיה של פולין הקונגרסאית וליטא"), אך למעשה הוא מטיף להתבוללות.

בחיי היהודים עצמם עולה וגוברת בינתים ההכרה הלאומית הן במחנה הפועלים הסוציאליסטי והן בחוגי הציונים (תחילה בתנועה של „חיבת ציון" ואחר כך עם קום הציונות המדינית של הרצל).

Okres 1864-1905 jest w Królestwie Polskim dobą narastającego antysemityzmu. Depresja po upadku powstania i przewrót ekonomiczny.

Ukazuje się antysemickie czasopismo ,,Rola" pod redakcją Jeleńskiego. Przeciw jego elukubracjom występują polskie pisma („Przegląd Tygodnia", ,,Prawda", ,,Kurier Codzienny") i polscy pisarze postępowi (Aleksander Świętochowski, Bolesław Prus, Bogumił Prawdzicki i szereg innych).

Po zabójstwie cara Aleksandra II — polityka reakcyjna. W 1881 pogromy w Rosji; wybucha też pogrom w Warszawie. Polskie koła postępowe, oburzone na inscenizatorów, dają wyraz swemu stanowisku przez utworzenie ,,Komitetu wspomagania poszkodowanych od ostatnich rozruchów". E. Orzeszkowa wydaje książkę ,,O Żydach i kwestii żydowskiej" (gdzie pisze między innymi, że nie można obecnie postępować z Żydami tak, jak ongiś

Hiszpanie z Maurami, ,,gdyż ilekroć jacykolwiek Hiszpanie gnębią i tępią jakichkolwiek Maurów, Maurowie źle na tym wychodzą, ale Hiszpanie daleko jeszcze gorzej'').

W 1886 założona ,,Liga Polska'', zamieniona w 1897 na osławione antysemickie ,,Stronnictwo Narodowo-Demokratyczne'' (endecja). Rozwój ,,antysemityzmu gospodarczego''. Zupełne równouprawnienie przyznawał Żydom socjalizm (,,Proletariat'', ,,Polska Partia Socjalistyczna'' i ,,Socjalna Demokracja Królestwa Polskiego i Litwy''), propagująca jednak asymilację.

W żydostwie coraz silniejsze uświadomienie narodowe. Zarówno w kołach robotniczo-socjalistycznych (późniejszy ,,Bund''), jak syjonistycznych (zrazu ruch ,,Miłośników Syjonu'', z czasem herzlowski syjonizm polityczny).

El período desde 1864-1905 acusa en el « Reino de Polonia » la subida constante del antisemitismo. La derrota de la Insurrección de 1863 provoca una depresión profunda y una revolución economica.

El periódico antisemita « Rola », bajo la redacción de Jelenski, hace su aparición. — Otros periódicos polacos (« Revista de la Semana », « La Verdad », « Correo del Día », — Przeglad Tygodnia », « Prawda », « Kurier Codzienny », asi como los escritores polacos progresistas conocidos (Alejandro Swietochowski, Boleslaw Prus, Bogumil Prawdzicki y otros), se levantan con indignación contra las lucubraciones calumniosas de Jelenski.

El asesinado del tsar Alejandro II. provoca una política de reacción, seguida de una serie de « pogromes » (1881) en Rusia y en Varsavia. Los medios polacos progresistas, para manifestar su indignación causada por los actos de violencia, crean un « Comité de Ayuda a las Víctimas de los Ultimos Excesos ». — Elisa Orzeszkowa pública un libro intitulado : « Los Judíos y la cuestión Judía », donde escribe, entre otros, — que hoy « no se puede tratar a los Judíos, de la misma manera, como, antiguamente, los Españoles habian tratado a los Moros », porque, cada vez, que Españoles algunos persecutan y oprimen a algunos Moros, los Moros sufren, pero la suerte de los Españoles no es mejor ».

La conciencia nacional entre los Judíos (en las masas de obreros agrupadas en la asociación socialista de « Bund », en los medios sionistas de « Los Amigos de Sion » y en el movimiento sionista de Herzl) está creciendo cada vez más.

Fin a la página 98.

Entre los combatientes de la Insurrección que, después de su derrota, habían emigrado al extranjero, hubo también muchos Judíos. Los jefes de la emigración polaca, cuya residencia central fué Paris, analizando los errores del pasado reciente, se recordó, tambien los cometidos con respecto a los Judíos. El 3.XI.1833 Joaquín Lelewel publica en este asunto un manifiesto firmado por todos los miembros del « Comité Nacional ». Hé aquí uno de los pasajes más importantes de ese manifiesto : « La Polonia pronto va a renacer ! Que todos los que viven en su tierra se hagan hermanos ! El día de la Victoria cabal todas las cuentas serán arregladas, los Judíos habran conquistado sus derechos ; pero, si, sin embargo, insisten en el deseo de volver en Palestina, los Polacos les ayudarán a realizarlo. » — El manifiesto fué seguido de otras publicaciones sobre el mismo asunto.

Adán Mickiewicz, el más grande poeta nacional polaco, que, entre tantos otros, había consagrado en sus obras, bellisimas páginas a los Judíos, se fué al principio de la guerra de Crimea, — a Constantinopla, con objeto de organizar una Legión Judía (compuesta de Judíos, soldados del ejército ruso, hechos prisioneros de guerra, así como de Judios turcos).

Texto a la página 114.

En el « Reino de Polonia ». — se opera una « reconciliación polono-judía ».

El 27 de Febrero 1861 hubo en Varsavia, en el barrio de Leszno, la memorable manifestación patriótica acabada con la muerte tragica de « cinco patriotas ». — Sus funerales se vuelven en una demonstración de fraternidad polono-judía.

En marzo del mismo año el rabi Meisels publica una proclamación en lengua judía y, pues, en hebreo, en la cual el denuncia todos los daños infligidos a los Judíos por el gobierno ruso, estigmatizando al mismo tiempo la política del gobernador Muchanow, « Haman » ruso.

El marqués Wielopolski, succesor de Muchanow, se esfuerza de ganar a los Judíos para su politica de conciliacion con respecto a la Rusia. Sin embargo, sus órdenes de matar las demonstraciones patrioticas, levantan contra él la mayoría de la población, tan bien polaca, que judía. Durante una de tales demonstraciones, — al lado de un padre Capuchino, que saludó con la cruz a la muchedumbre de patriotas, perecieron también algunos jovenes judíos : Miguel Lande, Ryng, Rubin Maslanka y Salomon Nissenblatt. El 10.XI. el gobernador hace detener al rabi Meisels, asi como a Jastrow y Kramsztyk, dos predicadores de las sinagogas asimiladas.

El 16.I.1863 el gobernador Wielopolski ordena la famosa « leva forzada », que suelta la Insurrección de Enero 1863. — El gobierno insurreccional, desde su primera proclamación de 22.I.63., — declara ciudadanos libres a todos los hijos de Polonia, sin distinción de clase social ni de religion.

El gran-duque Constantín exige del rabi Meisels (vuelto, entretanto, de su deportación), de echar un anatema contra los Judíos que participan a la Insurrección ; el rabi Meisels — niega. El 22.VI.63. el Gobierno Nacional pública una proclamación, en polaco y hebreo, « A Nuestros Hermanos Polacos de Religion Mosaica », que hace una impresión profunda sobre la población judía.

El Judío Enrique Wohl elabora un proyecto de un empréstito nacional, que dentro de dos semanas, lleva al Gobierno Nacional la suma importante de 6.000.000 de zlotys. Después de la deportación de Wohl a Siberia, él fué reemplazado en el Departamento de la Hacienda por el Judío Arturo Goldman, estudiante de la universidad de Varsavia. Los Judíos Enrique Merzbach y Isaac Goldman son empleados en el Servicio de la Prensa del Gobierno Nacional. El Judío Adolfo Rosmarit redige las «Novedades del Campo de Batalla». Bajo la dictadura de Traugutt un joven Judío, Wladyslaw Epstein, es miembro del Gobierno Nacional.

Numerosos Judíos, algunos con grados de oficiales, — combaten, unos al lado de otros, con los insurgentes contra los opresores rusos. Muchos mueren en batallas, muchos son deportados a Siberia.

Zakończenie do str. 114.

bina Meiselsa, obu kaznodziejów z synagog asymilacyjnych — Jastrowa i Kramsztyka, oraz wielu Żydów-patriotów. Uwolniony po trzech miesiącach (po interwencji posła austriackiego) Meisels musi opuścić kraj.

5. VI. 1862. Wielopolski uzyskuje ukaz carski, stanowiący przełom w dziejach emancypacji Żydów Królestwa (1) zezwolenie na : nabywanie nieruchomości w dobrach gdzie zniesiono pańszczyznę, 2) swobodne osiedlanie się w dawniej zakazanych miastach i dzielnicach, 3) świadczenie w sądach i przysięganie według nieuwłaczającej przysięgi; ponadto — zapowiedź zniesienia specjalnych podatków żydowskich oraz wolność w wykonaniu rzemiosł i handlu). Z kolei : dopuszczenie Żydów do stopni oficerskich.

16. I. 1863 rozpoczęła się osławiona branka, która dała hasło do powstania styczniowego. Polski rząd powstańczy, w pierwszej swojej odezwie (22. I.) uznał wszystkich synów Polski bez *różnicy stanu i religii* za wolnych obywateli.

Od rabina Meiselsa (który tymczasem wrócił do kraju) wielki książę Konstanty zażądał rzucenia wielkiej klątwy na Żydów, uczestników powstania; Meisels odmówił. 22. VI. powstańczy Rząd Narodowy wydaje (w języku polskim i hebrajskim) odezwę ,,do Braci-Polaków Mojżeszowego Zakonu''. Wywołuje ona duże wrażenie na Żydach.

Żyd Henryk Wohl opracował projekt pożyczki narodowej, która w dwóch tygodniach dała Rządowi Narodowemu około 6.000.000 złotych. Po aresztowaniu Wohla i zsyłce na Sybir, stanowisko jego w departamencie finansów Rządu Narodowego zajął Żyd Artur Goldman (student wszechnicy warszawskiej). W biurze prasowym Rządu Narodowego pracowali Żydzi — Henryk Marzbach i Izak Goldman. Żyd Adolf Rosmanit redagował ,,Wiadomości z pola bitwy''. Za dyktatury Traugutta — członkiem Rządu Narodowego był Żyd — młody Władysław Epstein.

Liczny udział Żydów w oddziałach powstańczych. Szereg oficerów. Wielu padło w bojach, wielu zostało zesłanych na Sybir.

W Galicji działają dla powstania i organizują ochotników Żydzi krakowscy. Żywe reakcje dla powstania u Żydów w różnych krajach. Rabin paryski Aristide Astruc inicjuje zbiórki pieniężne na rzecz powstańców. W parlamencie londyńskim wygłosił mowę na rzecz powstania poseł Żyd Francis Goldschmidt. W New-Yorku powstał komitet polsko-żydowski dla niesienia pomocy powstańcom.

LA vague révolutionnaire qui envahit en 1905 et 1906 l'Empire russe déferle également sur les territoires du « Royaume du Congrès ». Le gouvernement du tsar s'empresse de diriger le choc de ces courants révolutionnaires contre la population juive, écrasée à l'époque par des pogromes ; cette ligne de conduite est adoptée également par les milieux réactionnaires polonais. En Pologne pourtant point de massacres à l'époque : il n'y eut que des émeutes à Ostrowiec et Czenstochowa ; quant au pogrome de Siedlce, les Polonais n'y prennent point part.

La jeunesse juive participe très activement au mouvement révolutionnaire européen de l'époque.

די רעוואָלוציאָנערע באוועגונג אין רוסלאנד פון 1905 און 1906 כאפט ארום אויך דאָס „פוילישע קעניגרייך". דער צאריזם דער-טרינקט דעם רעוואָלוציאָנערן אויפברויז פון די מאסן אין אנטי-יידישע פּאָגראָמען. די פוילישע רעאקציע כאפט גיך אונטער די דא-זיקע טענדענצן. אין פוילן איז אָבער נישט דערגאנגען צו קיין פּא-גראָמען אין גרעסערן מאָסשטאָב. אין אָסטראָווצע און אין טשענס-טאָכאָו זענען פּאָרגעקומען קלענערע אומרועס. אין שעדלעץ איז אין 1905 פּאָרגעקומען א פּאָגראָם אָבער אָן דער באטיליקונג פון די פּאָליאַקן.

אויך די יידן נעמען א גרויסן אָנטייל אין דער רעוואָלוציאָנערער באוועגונג פון יענער צייט.

The revolutionary movment in Russia in 1905-1906 comprised the "Kingdom of Poland". When the tsar drowned the revolutionary fever of the masses in anti-Jewish pogroms, these tendencies were taken over by the Polish reactionaries as well. There were no large pogroms in Poland, but little assaults in Ostrowiec and Czestochowa. Pogrom in Siedlce in 1905 but without participation of Poles.

Jews took an important part in the revolutionary movment of this period.

התנועה המהפכנית ברוסיה (1905 ו-1906) נותנת אותותיה גם בפולין הקונגרסאית. שלטונות הצאר מדכאים את ההתפרצות המהפכנית של ההמונים על ידי עריכת פוגרומים ביהודים. הריאק-ציה הפולנית נתפסת מיד לכיוון החדש. אעפ"י לא הגיעו הדברים בפולין עד לידי פוגרומים בקנה מדה גדול. באוסטרובצה ובצ'נסטו-חוב פרצו מהומות בהיקף קטן. בשדלץ נערך בשנת 1905 פוגרום דמים, אך ללא השתתפות פולנים.

בתנועה המהפכנית של אותם הימים לוקחים היהודים חלק במי-דה ניכרת.

Ruch rewolucyjny w Rosji 1905-1906 objął również „Królestwo Polskie". Kiedy carat topi wrzenie rewolucyjnych mas w antyżydowskich pogromach, tendencje te przejmuje także reakcja polska. Do większych pogromów w Polsce jednak nie doszło (były mniejsze rozruchy w Ostrowcu i Częstochowie. Pogrom w Siedlcach w 1905, ale bez udziału Polaków).

Duży udział Żydów w ruchu rewolucyjnym tego czasu.

La revolución estallada en Rusia en 1905-1906, se extiende también sobre el territorio del « Reino de Polonia ». Cuando el gobierno del tsar está ahogando en la sangre de los Judios la ebullición de las masas revolucionarias rusas, los medios reaccionarios polacos imitan el ejemplo ruso. Pero, (excepto unos, poco importantes excesos en las ciudades de Czestochowa (Tchenstojowa) y Ostrowiec) no hubo matanzas serias en el territorio polaco. Al « pogrom » de 1905 en la ciudad de Siedlce los Polacos no habían participado.

Los jóvenes judíos participan activamente al movimiento revolucionario europeo de esta época.

1) E. M. Lilien : « Les pères et les fils » (ce dessin représente le drame des Juifs sous l'occupation russe, à l'époque de la guerre russo-japonaise : les pères fuient devant les pogroms, tandis que les fils partent pour la guerre) ; 2) Trophées des pogroms de 1905-1906 : un bébé assassiné et une main de Juif tranchée ; 3) La justice tsariste et les pogroms (caricature de Rachmanowski; 4) Plaque commérative en souvenir des Juifs assassinés pendant le massacre de Kichyniev, en 1903.

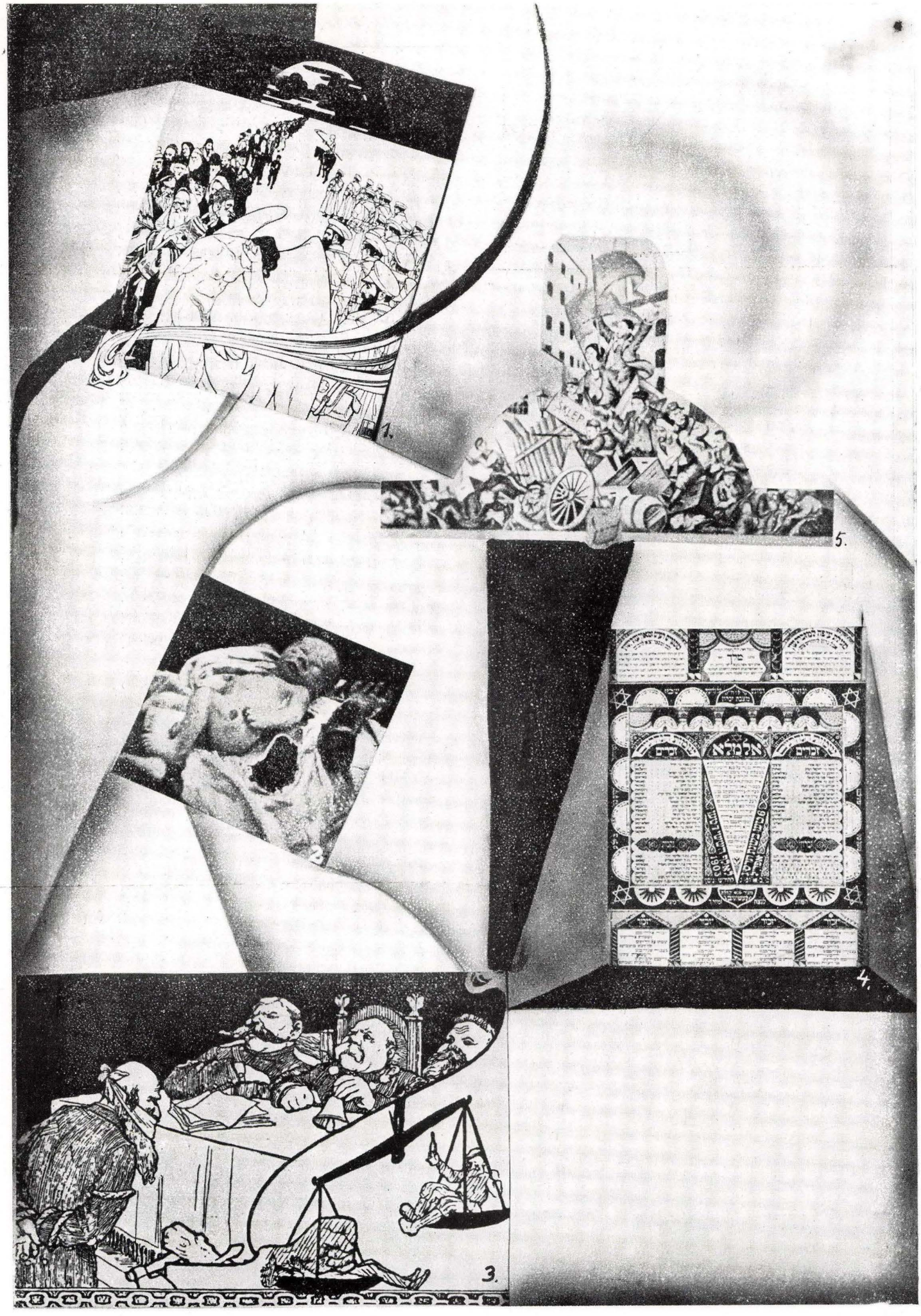
1, א. מ. ליליען : „פאָטערס און זין". (די צייכענונג שטעלט פאר די יידישע טראגעדיע אונטער דער רוסישער אָקופּאציע, בעת דער רוסישר-יאַפּאָנישער מלחמה. די טאטעס אנט-לויפן אין מורא פאר פּאָגראָמען, בעת די זין גייען אַוועק אויפן פראָנט. 2, א טראפּעע פון די שווארץ-מאהניקעס אין די יאָרן 1905-6 : א דערמאָרדעט עופּהלע און אָפּגעשניטענע האנט פון א יד. 3, צארישע גערעכטיקייט און די פּאָגראָמען פון יאָר 1905-6. (א קאריקאטור פון יענער צייט, פון ראכמאנאָווסקי). 4, אָנ-דענק-טאָוול פאר די דערמאָרדעטע יידן אין קע-שעניאָווער פּאָגראָם. 1903.

1) E. D. Lilien : "Fathers and Sons" (This drawing represents the tragedy of Jews under Russian occupation during the time of the Russian Japanese war : the fathers fleeing the pogroms while the sons are leaving for war ; 2) Trophies of the pogrom 1905-1906 : a baby murdered and a hand of a Jew struck off. The Tzar's justice and the pogroms (caricature by Rachomowski) ; 4) Commemorative plaque in memory of Jews murdered at Kichyniev massacre in 1903.

1) E. M. Lilien : „Ojcowie i dzieci" rysunek przedstawia tragedię Żydów pod zaborem rosyjskim w okresie wojny rosyjsko-japońskiej : ojcowie uciekają przed pogromami, podczas gdy synowie ruszają na wojnę) ; 2) Trofea czarnosecińców 1905-1906 : zamordowane niemowlę i odcięta ręka Żyda ; 3) Sprawiedliwość carska i pogromy z lat 1905-1906 (karykatura współczesna Rachmanowskiego) ; 4) Tablica na pamiątkę Żydów, zamordowanych podczas rzezi w Kiszyniewie w roku 1903.

1, E. M. Lilien : « Padres e hijos », grabado que representa la tragedia de los Judíos bajo la ocupación rusa, en la época de la guerra ruso-japonesa : los padres huyen las persecuciones sangrientas, « pogrom »), mientras que los hijos se marchan a la guerra. — 2, Trofeos de los persecutores (« pogromistas ») de 1905-1906 : un niño asesinado, mano de un Judío amputada. — 3, « Justicia tsarista » y las persecuciones de 1905-1906. (caricatura de la época de Rachmanowski). — 4, Placa en memoria de Judíos asesinados durante las matanzas en Kisheniev en 1903.

1. א. מ. ליליין „אבות ובנים" (הציור מתאר את הגורל הטראגי של היהודים בתחום השלטון הרוסי בעת מלחמת רו-סיה-יאפן: האבות בורחים מפחד פוגרו-מים ואילו הבנים יוצאים לחזית;
2. שלל הפורעים בשנים 1905-1906: תינוק הרוג ויד קטועה של יהודי;
3. צדק צארי בפוגרומים בשנים 1905-1906 (קריקטורה מאותו הזמן מאת רח-מנובסקי);
4. טבלת-זכרון ליהודים שנרצחו בפו-גרום של קישינב, 1903.

1.
SKLEP
5.
3.
אלמנא
4.

1) Jan Kirszrot (1879-1917). Pionnier du sionisme politique; 2) Henryk Reizes (1878-1932). Député au parlement autrichien, 1911-1918; 3) Dr. Henryk Gabel (1873-1910). Député au parlement autrichien, 1907-1910, membre du Comité Exécutif de l'Organisation Sioniste Mondiale; 4) Dr. Gerszon Zipper, président de l'Organisation Sioniste dans la Galicie de l'Est. Fondateur d'un Lycée à Tel-Aviv. Fondateur du quotidien « Chwila » à Lwow; 5) Le cercle juif au parlement de Vienne.

6) Adolf Stand, président de l'Organisation Sioniste dans la Galicie de l'Est. En 1907 élu député au parlement autrichien; 7) Leib Davidsohn (1853-1923). Pionnier du mouvement sioniste; 8) Dr. Abraham Salz. Fondateur de l'Association pour la colonisation de la Palestine « Ahawat Zion » (1897) et de la première colonie des Juifs de Galicie en Palestine; 9) Abraham Podliszewski (mort en 1930). Président du Bureau Autonome Sioniste de 1907 à 1915; 10) Mojzesz Koerner (né en 1877). Ingénieur. Conseiller municipal de Varsovie; 1922-1928 sénateur de la République. Membre du Comité Central de l'Organisation Sioniste.

1) יאן קירשראָט (1879—1917). פיאָניער פון פאָליטישן ציוניזם אין נעוו. „קאָנגרעס - פוילן"; 2) הענריק רייזעם (1878—1932). דע־פוטאַט צום עסטרייכישן פארלאמענט 1911—1918; 3) ד"ר הענריק גאבעל (1873—1910). דעפוטאַט צום עסטרייכישן פארלאמענט. מיט־גליד פון דעם אקציאָן-קאָמיטעט פון דער ציו־ניסטישער וועלט-ארגאניזאציע; 4) ד"ר גרשון ציפפער. פאָרזיצער פון דער ציוניסטישער אר - גאניזאציע אין מזרח־גאליציען. גרינדער פון ג׳ימנאזיום אין תל אביב. גרינדער פון דער טאָג־צייטונג „כווילא" אין לעמבערג; 5) דער יידי־שער קלוב אין ווינער-פארלאמענט; 6) אדאלף שטאנד, לאנגיעריקער פאָרזיצער פון דער ציו־ניסטישער ארגאניזאציע אין מזרח־גאליציען. אין 1907 אויסגעווײלט אלס דעפוטאַט צום עסטרייכישן פארלאמענט; 7) דוד דאווידזאָן (1853—1923). פיאָניער פון דער ציוניסטי - שער באוועגונג אין נעוו. „קאָנגרעס פוילן". 8) ד"ר אברהם זאלץ. גרינדער פון דער געזעל־שאַפט פאר קאָלאָניזירן ארץ ישראל — „אה־בת ציון" (1897) און פון דער ערשטער קאָלא־ניע פון גאליציאַנער יידן אין ארץ ישראל. אָנ־טיילנעמער אין דעם 1-טן ציוניסטישן קאָנ - גרעס; 9) אברהם פאָדליש־עווסקי (געשט. 1920) פאָרזיצער פון ציוניסטישן אויטאָנאָם־ביורא אין נעוו. „קאָנגרעס פוילן", אין דעם פערייאָד 1907—1915; 10) משה קערנער (געב. 1877). אינזשיניער. שטאָט־ראטמאן פון ווארשע. 1922—1928 דעפוטאַט צום פוילישן סענאט. מיטגליד פון צ. ק. פון דער ציוניסט. אָרגא־ניזאציע.

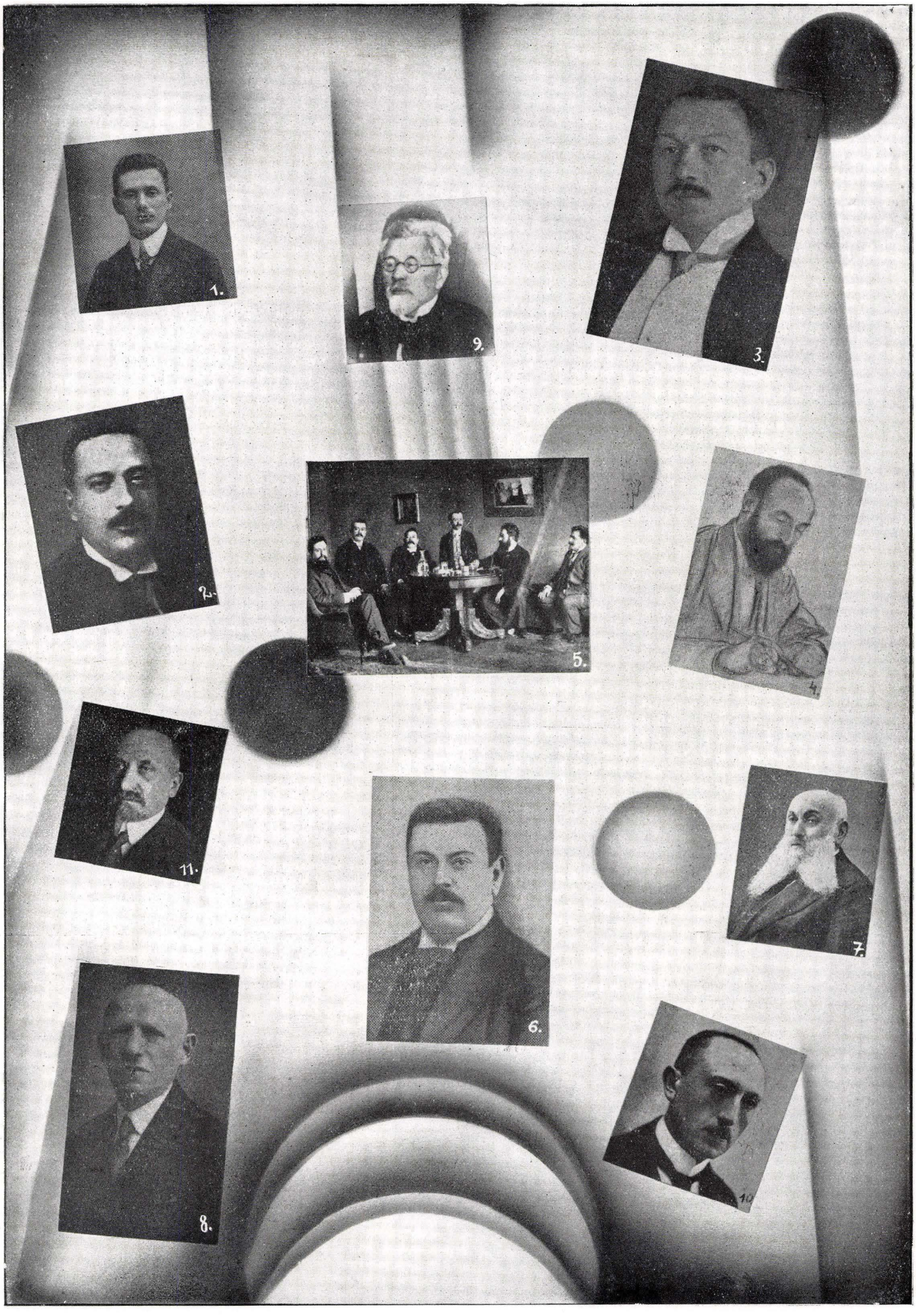
1) Jan Kirszrot (1879-1917), pioneer of Zionism in the ancient Polish «Congress Kingdom»; à) Henry Reizes (1878-1932), member of the Austrian Parliament (1911-1918); 3) Dr. Henry Gabel (1873-1910), member of the Austrian Parliament (1907-1910). Member of the Executive Committee of the World Organization of Zionism; 4) Dr. Gerson Zipper, president of the Zionist Organization in Eastern Galicia. Founder of a High School in Tel Aviv. Founder of the newspaper «Chwila» in Lvov; 5) The «Jewish Group» in the Austrian Parliament; 6) Adolf Stand, president of the Zionist Organization in Eastern Galicia. In 1907 elected deputy to the Austrian Parliament; 7) Leib Dawidson (1853-1923), pioneer of the Zionist movement in the ancient «Congress-Kingdoms» of Poland; 8) Dr. Abraham Salz. Founder of the Association for the colonization of Palestine «Ahavat Zion» (1897), and of the first colony of Jews in Palestine; 9) Abraham Podliszewski (dead in 1930). President of the «Autonomous Zionist Office» in the ancient «Congress-Kingdom» of Poland from 1907-1915; 10) Moses Koerner (born in 1877). Engineer. Alderman of Warsaw, from 1922-1928 senator of the Polish Republic. Member of the Central Committee of the Zionist Organization.

1) יאן קירשרוט (1879 — 1917). חלוץ הציונות המדינית ב„פולין הקונגרסאית"; 2) הנריק רייזם (1878—1932). ציר הפרלמנט האוסטרי 1911—1918; 3) ד"ר הנריק גבל (1873—1910). ציר הפרלמנט האוסטרי. חבר הועד הפועל של ההסתדרות הציונית העולמית; 4) ד"ר גרשון ציפפר. יו"ר ההסתדרות הציו־נית בגליציה המזרחית מייסד הגימנסיה בתל אביב. מייסד העתון „כוילה" בלמברג; 5) המו־שטנד, יו"ר ההסתדרות הציונית בגליציה המז־רחית במשך הרבה שנים. בשנת 1907 נבחר לציר הפרלמנט האוסטרי; 7) דוד דוידזון (1853—1929). חלוץ התנועה הציונית ב„פו־לין הקונגרסאית" לכשעבר; 8) ד"ר אברהם זלץ. מייסד החברה ליישוב א"י, „אהבת ציון" (1897)) ומייסד המושבה הראשונה של יהודי גליציה בארץ ישראל: ציר הקונגרס הציוני הראשון; 9) אברהם פודליש־בסקי (מת ב-1930). יו"ר הלשכה הציונית האוטונומית ב„פולין הקונגרסאית" לכשעבר בתקופה 1907—1915; 10) משה קרנר (נולד ב־1877). מהנדס, חבר מועצת העיריה בורשה, 1922—1928 ציר הסנט הפולני. חבר הועד המרכזי של ההסתדרות הציונית.

1) *Jan Kirszrot* (1879-1917). Pionier syjonizmu politycznego w b. Królestwie. Organizator rzemieślników żyd. 2) *Henryk Reizes* (1878-1932). Poseł do Parlamentu Austriackiego 1911-1918. Członek Żyd. Rady Narodowej. 3) Dr *Henryk Gabel* (1873-1910). Poseł do parlamentu austr. 1907-1910, członek „Koła Żyd.", prezes „Żyd. Związku Narodowego" w Austrii, członek Komitetu Wykonawczego Świat. Organizacji Syjonistycznej. 4) Dr *Gerszon Zipper*, wieloletni prezes Organizacji Syjonistycznej w Galicji Wschodniej. Założyciel gimnazjum w Tel-Awiwie. Założyciel dziennika „Chwila" we Lwowie. 5) *Koło Żydowskie w Parlamencie wiedeńskim.*

6) *Adolf Stand*, wieloletni prezes Organ. Syjonistycznej w Galicji Wschodniej. W 1907 wybrany na posła do parlamentu austryjackiego, tam — członek pierwszego Koła Żydowskiego. 7) *Leib Dawidsohn* (1853-1923). Pionier ruchu syjonistycznego w b. Królestwie. 8) Dr *Abraham Salz*. Założyciel Towarzystwa dla Kolonizacji Palestyny „Ahawat Sion" (1897) i pierwszej kolonii Żydów z Galicji w Palestynie. Uczestnik I. Kongresu Syjonistycznego. 9) *Abraham Podliszewski* (zmarł w 1930). Prezes Auton. Biura Syjonist. w b. Królestwie w latach 1907-1915. 10) *Mojżesz Koerner* (ur. 1877), inżynier. Radny m. Warszawy; 1922-1928 senator Rzeczypospolitej. Członek Centr. Komitetu Organ. Syjon.

1) Jan Kirszrot (1879-1917), militante del Zionismo en Polonia Central (Reino de Congreso); 2) Enrique Reizes (1878-1932), miembro del Parlamento Austriaco (1911-1918); 3) Dr. Enrique Gabel (1873-1910), miembro del Parlamento Austriaco (1907-1910). Miembro del Comité Ejecutivo de la Organización Mundial del Zionismo; 4) Dr. Gerson Zipper, presidente de la organización zionista en Polonia oriental (Galicia). Fundador del Liceo de Tel Aviv. Fundador del diario «Chwila» (en lengua polaca) en Lwow; 5) El «Grupo Judío» en el Parlamento Austriaco; 6) Adolf Stand, presidente de la organización zionista de Galicia. En 1907 miembro del Parlamento Austríaco; 7) Leib Dawidson (1853-1923), militante del movimiento zionista en Polonia Central; 8) Dr. Abraham Salz, fundador de la Sociedad para la Colonización de Palestina «Ahavat Zion» (1897) y de la primera colonia judía en Palestina; 9) Abraham Podliszewski (muerto en 1930). Presidente del Servicio Autónomo Zionista en Polonia Central desde 1907-1915; 10) Moses Koerner (nacido en 1877), ingeniero, consejedo municipal de Varsavia. Desde 1922-1928 senador de la República de Polonia. Miembro del Comité Central de la Organización Zionista.

1.
9.
3.
2.
5.
4
11.
6.
7.
8.
10

DE nombreux Juifs participent dès le début aux activités qui préparent les cadres des futures « Légions » de Pilsudski ; ils collaborent activement avec les organismes qui combattent pour l'indépendance : l'« Unia », les Sociétés de Tir, ainsi qu'avec les centres clandestins nés à l'étranger, en Suisse, à Paris ; à Varsovie, ils coopèrent avec l'« Union de Combat Direct Actif », noyau du fameux bataillon de Varsovie.

Les Juifs s'enrôlent en masse dans les « Légions » qui, dès le 6 août 1914, montent en ligne ; ils y atteignent aux grades d'officiers ; beaucoup d'entre eux sont médecins militaires, beaucoup sont décorés pour leur courage.

Au cours du fameux procès de Marmarsz-Sziget, jugé par le Conseil de guerre autrichien et où les « légionnaires » risquaient la peine de mort, quatre avocats juifs — le Dr Natan Lôwenstein, Me J. Przeworski, le Dr Herman Diamand et le Dr Herman Lieberman — se chargèrent de défendre les accusés.

Cependant, dès le début de 1914, les milieux russophiles de Pologne (tous réactionnaires, avec le parti « Endecja » à leur tête) déclenchent une violente campagne antisémite, non sans l'appui du Gouvernement militaire russe. De cette manière, les réactionnairs peuvent combattre à la fois leurs adversaires du « Royaume », connus pour leurs sympathies autrichiennes, en même temps que les journaux de Galicie voués à la propagande des Légions.

Les campagnes de diffamation qu'entreprennent les journalistes russophiles du « Royaume » arrivent à inquiéter les « progressistes » russes. Leurs sentiments s'expriment dans une série d'articles polémiques qu'ils publient dans la presse russe et surtout dans un écrit collectif, l'« Appel au sujet de la Question Juive », que signent tous les grands écrivains et hommes politiques russes, depuis les radicaux jusqu'aux modérés. D'autre part, certains d'entre eux — Maxime Gorki, Andréev, Merejkovski, Pantelév, Dolgoroukow, Troubetskoï — ont pris la défense des Juifs dans des articles à part.

א גרויסע צאָל יידן נעמען אנטייל אין די צוגרייטונגען פון די „לעגיאָנערן" — אין די פאָרייניקטע אומאָפּהענגיקייט - אַרגאַניזאַציעס : „אוניא", שיסער־פאַרבאַנד און אין די אויסלענ - דישע צענטערס אין דער שווייץ, אין פּאַריז, און אין ווארשע : אי- נעם „פאַרבאַנד פון די קעמפּער אקטיוויסטן", פון וועלכן ס'האָט זיך שפּעטער פאָרמירט דער באַרימטער ווארשעווער באטאַליאָן.

אין די „לעגיאָנען" גופּא איז דער אָנטייל פון די יידן זייער א גרויסער. א סך יידן געפינען זיך אויף פאָראַנטוואַרטלעכע פאָסטנס. א רייַ אנדערע צייכענען זיך אוים אין שלאַכטן. ס'זענען אויך טע- טיק יידן־דראָקטוירים.

אינעם בארימטן פּראָצעס, וואָס איז פאָרגעקומען אין מאר- מאראָש־סיגעט, זענען די פיר אדוואָקאַטן, וואָס האָבן פאָרטריידיקט די לעגיאָנערן (באשולדיקטע אין „מלוכה-פאראט", פאר וועלכן ס'האָט געדראָט טויטשטראָף) געווען יידן : ד"ר נתן לעווענשטיין, אדוו. י. פּשעוואָרסקי, ד"ר הערמאן דיאָמאנט און ד"ר הערמאן ליי- בערמאן.

מיטן אויסברוך פון דער וועלט-מלחמה האָט די פּוילישע רעאַק- ציע, — מיט די ענדעקעס בראש, וואָס האָט אין דער שטיל מיט- גאַרבעט מיט דער צאַרישער מאַכט, אויפגעהויבן דעם קאָפּ. עס האָט זיך פאַרשמאַרקט די אנטיסעמיטישע העצע אויפן גאנצן פראָנט.

מיטן דאָזיקן מיטל האָט די רעאקציע געקעמפט מיט אירע קעג- נערס, וועמען זי האָט חושד געווען אין פּראָ-עסטרייכישער אָריענ- טאַציע און אויך אין מיטארבעט מיט דער אויסלענדישער פּרעסע פון די לעגיאָנערן.

די דענונציירנדיקע קאמפּאניע, וואָס איז געפירט געוואָרן דורך די פּובליציסטן־רוסאָפילן פון דער פּוילישער רעאקציע האָט בא- אומרואיקט אפילו די פאָרגעשריטענע רוסן. ווי אן אויסדרוק פון די דאָזיקע געפילן זייערע, האָבן זיך באוויזן א גאנצע ריי ארטיק- לען אין דער רוסישער פּרעסע. ס'איז אויך דערשינען א קאָלעקטי- וועל „אויפרוף וועגן דער יידן־פראָגע", וואָס איז געווען אונטער- געשריבן דורך די באדייטנדיקסטע רוסישע שרייבער און טוער — פון די ראדיקאלן ביז די סאמע נייטראַלע. חוץ דעם זענען מיט ספּעציעלע ארטיקלען אין דער פּארטיידיקונג פון די יידן ארויסגע- טרעטן אזעלכע רוסישע שרייבער און טוער, ווי גאָרקי, אנדרעיעוו, מע־עזשקאָווסקי, פּאנטעליימון, דאָלגאָרוקאָוו, טראבעצקי און אנ- דערע.

Numerous Jews took an active part in the preparatory action of what was to become "Legions" (in the united organs of independence "Union", in pre-military associations, in different

1) Dr. A. Schwarz (Vision de la Résurrection de la Pologne, par le peintre Jacek Malczewski, 1915) ; 2) Dr. A. Sternschuss, collectionneur, mort en combattant dans les Légions de Pilsudski ; 3) Groupe de Juifs légionnaires de la Première Brigade ; 4) B. Mansperl, lieutenant des Légions, tombé devant Kukly ; 5) F. Smilowski, légionnaire, mort au champ d'honneur ; 6) A. Szyk ; La mort de B. Mansperl ; 7) Juifs de Galicie, émigrés, priant au cours de la Première guerre mondiale.

1, ד"ר אדאָלף שוואַרץ (וויזיע פון וויידערגע- בורט פון פּוילן, לייוונט פון זשאק מאלטשעווס- קי אין יאָר 1915. 2, ד"ר אדאָלף שטערנשוס, קאלעקציאנער, געפאלן ווי לעגיאָנער. 3, א גרו- פּע יידן, לעגיאָנערן אין דער ערשטער בריגא- דע. 4, בראָניסלאַוו מאנספּערל, לעגיאָנער-אָפי- ציר, געפאלן הינטער קוקלי. 5, פּילים סמילאָוו- סקי, לעגיאָנער, געפאלן אין שלאכט. 6, ארטור שיק : דער טויט פון בראָניסלאַוו מאַנספּערל. 7, גאַליציש יידן בעתן דאוונען, אויף דער עוואקואציע אין דער ערשטער וועלט-מלחמה.

1) Dr. A. Szwarz (Vision of Resurrection of Poland - by Jacek Malczewski 1915) ; 2) Dr. A. Sternschuss, collector, died fighting in the Legion of Pilsudski ; 3) A group of Jewish legionnairies from the 1st Brigade ; 4) Bronislaw Mansperl, lieutenant of the Legion, killed before Kukly ; 5) Filip Smilowski killed on the field of battle ; 6) A. Szyk : Death of Bronislaw Mansperl ; 7) Jews from Galicia, refugees praying during the time of the first World War.

1) Dr. Adolf Schwarz (Wizja Odrodzenia Polski, pędzla Jacka Malczewskiego, r. 1915) ; 2) Dr. Adolf Sternschuss, kolekcjoner, poległ jako legionista ; 3) Grupa Żydów-Legionistów I. Brygady ; 4) Bronisław Mansperl, porucznik Legionów, poległ pod Kukłami ; 5) Filip Śmiłowski, legionista, zginął śmiercią żołnierza ; 6) A. Szyk : „Śmierć Bronisława Mansperla" ; 7) Żydzi galicyjscy, modlący się na uchodźctwie w czasie I. wojny światowej.

1, Dr. Adolfo Schwarz (Visión de la Resurrección de la Polonia, cuadro de Jacek Malczewski, célebre pintor, de 1915). — 2, Dr. Adolfo Sternschuss, colector, muerto en batalla, como soldado de la Legión del Mariscal Pilsudski. — 3, Grupo de Judíos-legionarios de la I-ra Brigada (de Pilsudski). — 4, Bronislaw Mansperl, teniente de la Legión de Pilsudski, muerto en la batalla de Kukly. — 5, Felipe Smilowski, legionario, muerto en batalla. — 6, A. Szyk : « Muerte del Teniente Mansperl », (cuadro). — 7, Judíos refugiados de Galicia (parte de Polonia oriental ocupada por los Austriacos), rezan durante la I-ra guerra mundial.

1. ד"ר אדולף שוואַרץ (חזון של פולין הקמה לתחיה, צייר ז'ק מלצ'בסקי בשנת 1915);
2. אדולף שטרנשוס, נפל חלל כלגיונר פולני;
3. קבוצת יהודים, לגיונרים של הברי־ גדה הראשונה;
4. ברוניסלב מנספרל, לגיונר־קצין, נפל חלל ליד קוקלי;
5. פילים סמילווסקי, לגיונר, נפל בקרב;
6. ארתור שיק: מותו של ברוניסלב מנספרל;
7. יהודים מגליציה מתפללים בעת הפי־ גוי במלחמת העולם הראשונה.

Les partisans de l'assimilation

1) Feliks Perl (1871-1927), un des dirigeants du parti « Prolétariat », ensuite du Parti Socialiste Polonais (PPS), rédacteur de l'organe (clandestin) de ce parti. Incarcéré à plusieurs reprises. Eminent publiciste et théoricien du socialisme lié à la lutte pour l'indépendance nationale. Une des personnalités principales du PPS et des combattants pour l'indépendance nationale ; 2) Herman Diamand. Né en 1860 à Lwow. Eminent homme politique et homme d'Etat, publiciste, député socialiste, diplomate ; 3) Dr. Herman Lieberman, un des dirigeants du PPS en Galicie dans les années 1907-1918, plusieurs fois député, haute personnalité au gouvernement polonais de Londres pendant la deuxième guerre mondiale, mort en émigration ; 4) Dr. Natan Lowenstein (mort en 1932), avocat célèbre, titulaire de nombreuses décorations, anobli sous la monarchie autrichienne, longtemps député au Parlement de Vienne, député à la Diète Constituante polonaise ; 5) Dr. Adolf Gross (1864-1934), avocat célèbre, fondateur du démocratique *Journal de Cracovie*, chef et inspirateur du « Parti des Juifs Indépendants », député au Parlement de Vienne (membre du même club que Thomas Massaryk). Auteur de la première loi sur les logements. Très actif en faveur des logements bon marché à Cracovie et en Galicie. Longtemps conseiller municipal à Cracovie ; 6) Henryk Kalischer (mort en 1932), plusieurs fois député au Parlement de Vienne, puis à la Diète Constituante polonaise ; 7) M. Léon Berenson, un des principaux partisans de l'assimilation des Juifs en Pologne au début du XXe siècle ; 8) Feliks Schleicher (mort en 1932), un des principaux partisans de l'assimilation dans le Sud-Est de la Pologne, longtemps maire adjoint de la ville de Lwow. Vers la fin de sa vie favorable au mouvement national juif, membre de l'Agence Juive).

די פֿאַרשטייער פון דער אסימילאציע :

1, פעליקס פּערל (1871—1927). רעדאק - טאָר פון געהיימען „ראָבאָטניק" אין צארי - שער-תקופה; געזעסן עטלעכע מאל אין תפי- סות. איינע צוויישן די הויפּט-פערזעלעכקייטן פון דער פוילישער סאציאליסטישער פארטיי און פון דעם פוילישן אומאפהענגיקייטס-לאַ - גער בכלל. גלענצנדיקער פובליציסט און טע- אָרעטיקער פון דעם פרייהייטס-סאציאליזם. 2, הערמאן דיאמאנד. באוווסטער פאליטיקער און מלוכהמאן, פובליציסט, דעפוטאט פון פּ. פּ. ס. אין ווינער פארלאמענט און שפּעטער אין די פוילישע סיימען, דעלעגאט פון דער פוילישער רעגירונג אין וויכטיקעשלחות קיין אויסלאנד.

3, ד"ר הערמאן ליבערמאן, הויפּט-פירער פון דער גאליציישער פּ. פּ. ס. אין די יאָרן 1917—1918, לאנג־יערריקער דעפוטאט אין די פוילישע סיימען. ארעסטאנט פון ברייסקער תפיסה. מאר- שאלעק פון נאציאנאל-ראט אין לאנדאן בעת דער צווייטער וועלט-מלחמה. (געשטאָרבן אויף דער עמיגראציע). 4, ד"ר נאטאן לעווענשטיין (געשטאָרבן 1932), באריטער אדוואָקאט, קא- וואליער פון פיל אָרדנס, געאדלט אין די צייטן פון דער עסטרייכישער מאָנאַרכיע, לאנג־יערי- קער דעפוטאט אין ווינער־פארלאמענט. דעפו- טאט אין פוילישן סיים. 5, ד"ר אדאלף גראָסס (1864 — 1936) באריטער אדוואָ - קאט, גרינדער פון דעמאקראטישן „דזשעננינק קראקאָווסקי", דער אָנפירער פון די „אומאפ- הענניקע יידן". אין 1916 געווילט אין עסט- רייכישן פארלאמענט. דער שעפער פון ערשטן געזעץ וועגן לאקאטאָרן־שוץ (ריימאן־גראָסס לעקס"), דער גרינדער פון קאָאָפּעראטיוו צו בויען ביליקע ווויננונגען אין קראקעווער יידישן פירטל און רעאליזאטאָר פון בויען אַרבעטער - הייזער („גראָס־הייזער"); 6, ד"ר הענריק קא- לישער (געשטאָרבן 1932), לאנג־יעריקער דע - פוטאט אין עסטרייכישן פארלאמענט, מיטגליד פון „פוילישן קאלאָ", שפּעטער מיטגליד פון פוילישן נעזעצגעבערישן סיים. 7, אדוו. לעאָן בערענסאָן, אייגער פון די באדייטנדיקסטע פי- רער פון אסימילירטן יידנטום אין פוילן אין אָנהייב פון 20-טן יאָרהונדערט. 8, פילים שליי- כער (געשטאָרבן 1932) אָנפירנדיקע פערזאָן פון דער אסימילאציע אין מזרחדיקן קלויג - פוילן, פילירעקער וויצע-פרעזידענט פון לעמ בערג. אין די לעצטע יאָרן פון זיין לעבן האָט ער זיך פאָזיטיוו באצויגן צו דער יידישער נא- ציאָנאַלער באוועגונג; מיטגליד פון דער יידי - שער אגענטיר.

The Partisans of Assimilation.

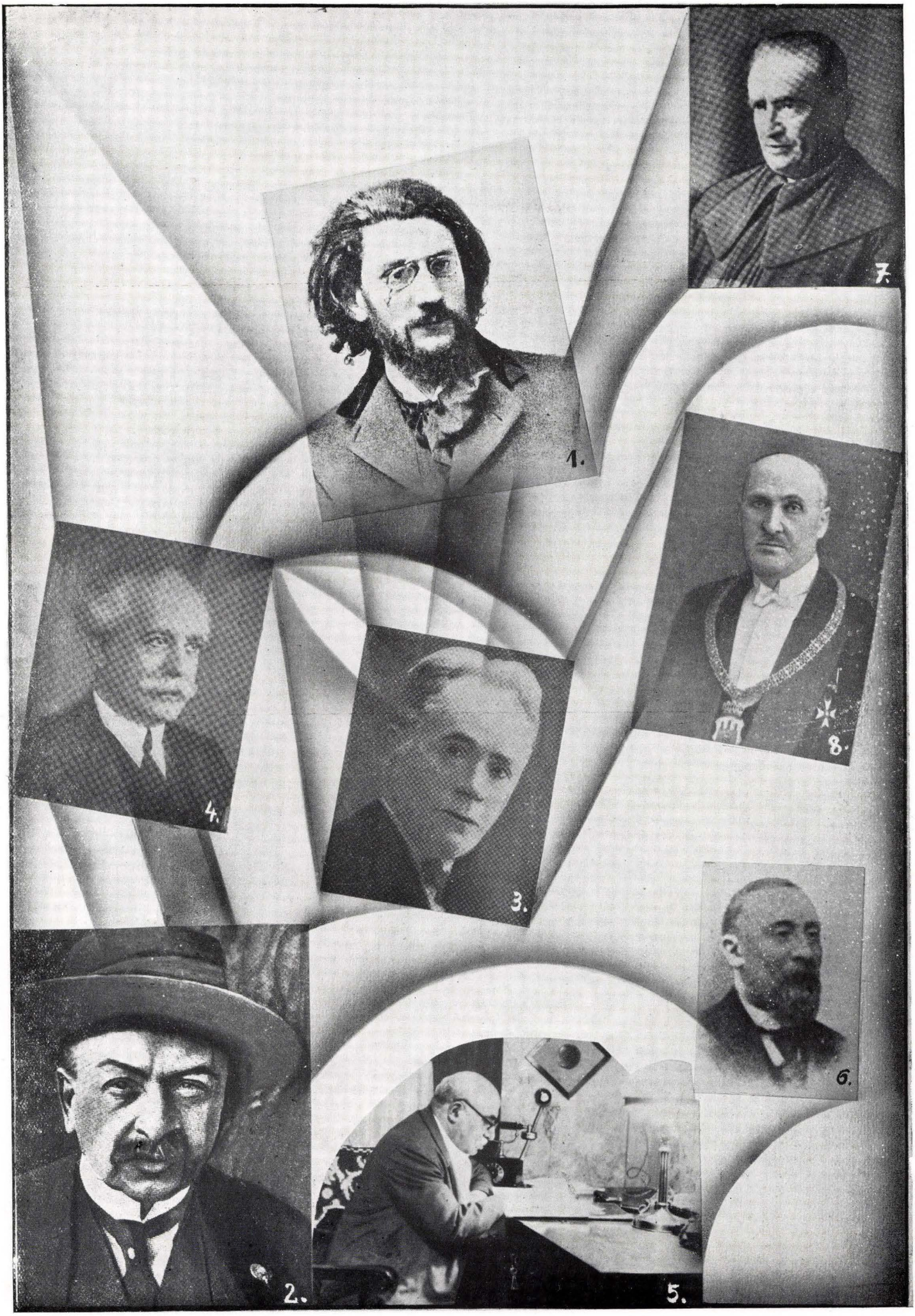
1) Feliks Perl (1871-1927) one of the leaders of the Proletariat and later of the "Polish Socialist Party" (P.P.S.) Editor of "Robotnik" clandestine paper of P.P.S. at the time of Russian Occupation. Imprisoned by Tzarist authorities in Vilna and Warsaw after 1905. F. Perl was a very eminent publicist and theorist on socialism as combined with the struggle for national independence. One of the most outstanding personalities of the Polish Socialist Party — P.P.S. and the Polish movement for National Independence ; 2) Herman Diamand. Born in 1860 at Lvov. Distinguished statesman and publicist ; Socialist M. P. Diplomat on behalf of the Polish Government ; 3) Dr. Herman Lieberman, one of the leaders of the P.P.S. in Galicia. M.P. During the second world war leader of the Polish National Council in London. Died in Great Britain ; 4) Dr. Nathan Lowenstein (died in 1932) Eminent lawyer deputy to Vienna Parliament, member of the Polish Committee, knighted at the time of the Austrian Monarchy. Deputy to Polish Legislative Assembly ; 5) Dr. Adolf Gross (1864-1936) eminent lawyer, established democratic newspaper "Gazeta Krakowska" ("Journal of Cracow"). Leader and theorist of the "Movement of Independent Jews". In 1906 elected in Cracow to Austrian Parliament (member of the same political club as Thomas Masaryk, author of the first Hausing Bill ("Reiman Gross Lex") Cracow town councillor for many years ; 6) Dr. Henryk Kaliszer (died in 1932) several times Deputy to Vienna Parliament, member of "Polish Group", later Deputy to Polish Legislative Assembly ; 7) Leon Berenson, lawyer, one of the outstanding partisans of assimilation of Jews in Poland at the beginning of the 20th century ; 8) Feliks Schleicher (died in 1932) one of the leading advisers of assimilationists in South-east part of Poland, deputy-mayor of the town of Lvov. Toward the end of his life he was favorable to the Jewish National Movement. Member of the Jewish Agency.

W obozie asymilacji : 1) Feliks Perl (1871-1927). Członek „Proletariatu", później „P.P.S.". Redaktor tajnego „Robotnika" w Kijowie, Rydze, Warszawie. Więziony przez carat w Wilnie. Ponowne uwięzienie po 1905 w Warszawie. Wybitny publicysta i teoretyk niepodległościowego socjalizmu. Jedna z czołowych postaci Polskiej Partii Socjalistycznej i polskiego obozu niepodległościowego w ogóle.

2) Herman Diamand. Ur. w 1860 we Lwowie. Wybitny polityk i mąż stanu, publicysta, poseł z ramienia P.P.S. do parlamentu wiedeńskiego i do trzech kolejnych sejmów Rzeczypospolitej. Delegat Rządu Polskiego w wielu misjach zagranicznych.

3) Dr. Herman Lieberman, czołowy działacz P.P.S. w Galicji w latach 1907-1918, poseł na kolejne sejmy, więzień brzeski, marszałek Polskiej Rady Narodowej w Londynie, w czasie II. wojny światowej (zmarł na emigracji) ; 4) Dr Natan Löwenstein (zm. 1932). Sławny obrońca, kawaler wielu orderów, uszlachcony za czasów monarchii austriackiej, wieloletni poseł do parlamentu wiedeńskiego, członek „Koła Polskiego", poseł na polski Sejm Ustawodawczy ; 5) Dr. Adolf Gross (1864-1936). Wybitny adwokat. Założyciel demokratycznego „Dziennika Krakowskiego". Przywódca i ideolog „Stronnictwa Niezawisłych Żydów". W 1906 wybrany (z Krakowa) posłem do parlamentu austriackiego. (Tu we wspólnym klubie z Tomaszem Masarykiem). Twórca pierwszej ustawy mieszkaniowej („Reiman-Gross Lex"). Twórca kooperatywy dla budowy tanich domów i realizator popularnych w żydowskiej dzielnicy Krakowa domów robotniczych („Domy Grossa"). Założyciel Spółki Mieszkaniowej dla miast galicyjskich. Wieloletni radny m. Krakowa ; 6) Dr. Henryk Kolischer (zm. w 1932), wieloletni poseł do parlamentu austriackiego, członek „Koła Polskiego, później poseł na polski Sejm Ustawodawczy ; 7) Adw. Leon Berenson, jeden z czołowych działaczy asymilacji żydowskiej w Polsce na początku XX wieku ; 8) Filip Schleicher (zm. 1932), czołowa postać asymilacji we Wschodniej Małopolsce, wieloletni wiceprezydent miasta Lwowa. Pod koniec życia pozytywnie ustosunkowany do żydowskiego ruchu narodowego, członek Żydowskiej Agencji dla odbudowy ojczyzny żydowskiej w Palestynie.

Grupo de Asimilacion : 1, Félix Perl (1871-1927). Miembro de la organisación « El Proletariado » y más tarde del Partido Socialista Polaco (PPS). Redactor del periódico clandestino « El Obrero » (« Robotnik ») en Kiev, Riga y Varsavia. Aprisionado en Wilno por los Rusos. Una de las personalidades más eminentes del Partido Sociallista Polaco y del movimiento por la independencia polaca. — 2, Herman Diamand, nacido en 1860 en Lwow. Estadista y político eminente, publicista, diputado al Parlamento austriaco del Partido Socialista Polaco, pues sucesivamente diputado a las tres Dietas de la Polonia independiente. Delegado del Gobierno Polaco en varias misiones extranjeras. — 3, Dr. Herman Liebermann, leader distiguido del Partido Socialista Polaco de Galicia en 1907-1918, diputado a todas la Dietas de Polonia, aprisionado en Brzesc. Durante la II-a guerra mundial presidente del Consejo Nacional Polaco en Londres, donde murió. — 4, Dr. Nathan Loewenstein (m. en 1932). Abogado célebre, Caballero de varias ordenes, ennoblecido en la época de la monarquía austriaca, diputado al Parlamento de Viena, miembro del « Grupo Polaco », en el Parlamento, diputado a la Dieta Legislativa de la Polonia independiente. — 5, Dr. Adolfo Gross (1864-1936). Abogado eminente, fundador del periódico democrático « Dziennik Krakowski » (« Diario de Cracovia »), leader ideológico del « Partido de los Judíos Independientes ». En 1906 elegido en Cracovia diputado al Parlamento austríaco, donde fue miembro del mismo grupo junto con Tomas Masaryk. Criador de la primera ley sobre las habitaciones (« Reiman-Gross-Lex »). Criador de la sociedad cooperativa para la construccion de casas baratas y realizador de casas populares de obreros en el barrio judío de Cracovia. (Casas de « Gross »). Consejero, — de muchos años, — de la municipalidad de Cracovia. — 6, Dr. Enrique Kolischer (m. en 1932), muchas veces diputado al Parlamento austríaco, miembro del « Grupo Polaco » en aquel Parlamento, pues diputado a la Dieta legislativa de Polonia. — 7, Leon Berenson, abogado, uno de los « leaders » eminentes de la asimilación judía en Polonia, en el principio del 20-o

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

centres abroad, as for example in Switzerland and in Paris; in Warsaw in "Association for Active Combat" from which the famous Battalion of Warsaw was later created).

In the Legions themselves the part played by Jews was very important. Many of them had responsible posts, many were decorated at the front. Jews-physicians in Legions.

In the famous trial of Marmarosz-Szigt the Legionnaires were defended (being accused of high treason for which the penalty was death) by four Jewish lawyers (Dr. Natan Lowenstein, Dr. J. Przeworski, Dr. Herman Diamand and Dr. Herman Lieberman).

In the meantime in the "Kingdom" the philo-Russian Polish reactionaries (en-decja on the top) reenforced the anti-Jewish campaign at the time of the outbreak of the First World War, in a silent agreement with the tsar's commanders. They fought in this way with their adversaries suspected of pro-Austrian orientation and with the press of the Legions. The denonciatory campaigns of philo-Russian publicists who were Polish reactionaries moved even the progressive Russians. As an expression of their sentiments, they published several articles in the Russian press and a beautiful collective "Manifesto on the Jewish Question" signed by the most eminent Russian writers and politicians (such as Gorki, Andrejew, Merezkowski, Pantielejew, Dolgorukow, Trubeckoj and others) to the defence of Jews in individual articles.

מספר רב של יהודים משתתף בפועל ממש בהכנת ה„לגיונים", שקמו בתקופה מאוחרת, על ידי השתייכותם לארגונים המאוחדים „אוניה", ברית הקלעים ולמרכזים שבשוויץ ובפרים. בוורשה הש-תתפו היהודים בפעולות „ברית הלוחמים האקטיביסטים" מהם קם אחר כך הבטליון הוורשאי המפורסם. גם ב„לגיונים" עצמם מרובה השתתפות היהודים ורבים מהם תופסים בהם עמדות אחראיות. יהודים רבים מצטיינים גם בקרבות של הלגיונים. גם רופאים יהו-דים משרתים בהם.

במשפט הידוע, שנערך במרמרוש סיגט היו ארבעת הסניגורים דים : ד"ר נתן ליבשטיין, העו"ד י. פשבורסקי, ד"ר הרמן דיא-מנט וד"ר הרמן ליברמן.

כשפרצה מלחמת העולם הראשונה הרימה ראש הריאקציה הפו-של הלגיונרים (הם נאשמו בבגידה והיו צפויים לעונש מוות) יהו-לנית בהנהלת ה„אנדציה", שבחשאי שיתפה פעולה עם שלטונות הצאר, ההסתה האנטישמית גברה לאורך כל החזית.

בנשק האנטישימיות נלחמה הריאקציה הפולנית במתנגדיה, שחשדה בהם כי האוריינטציה שלהם היא פרו-אוסטרית והם אף משתפים פעולה עם עתוני הלגיונרים בחו"ל.

מסע המלשינות של הפובליציסטים הפרו-רוסיים ממחנה הריאק-ציה הפולנית הרתיע אפילו הוגי מתקדמים רוסיים. עדות לכך במאמרים המרובים שנתפרסמו בעתונות הרוסית. יצא גם כרוז משותף „בענין השאלה היהודית", שסופרים ואנשי ציבור רוסים מן הרדיקלים לבלתי מפלגתיים חתמו עליו. מלבד זאת פירסמו מאמר-הגנה על היהודים סופרים ואישים רוסים בעלי שיעור קו-מה כגורקי, אנדרייב, מרז'קובסקי, פנטלייב, דולגורוקוב, טרובצקוי ואחרים.

Czynny udział biorą liczni Żydzi już w przygotowaniach do późniejszych ,,Legionów'' (w zjednoczonych organizacjach niepodległościowych — ,,Unia'', w Związkach Strzeleckich, w ośrodkach zagranicznych, np. na terenie szwajcarskim, na gruncie paryskim; w Warszawie — w ,,Związku Walki Czynnej'', z której powstał później słynny batalion warszawski).

W samych ,,Legionach'' udział Żydów bardzo liczny. Wielu na odpowiedzialnych stanowiskach, szereg odznaczonych w bojach. Żydzi-lekarze w Legionach.

W słynnym procesie w Marmarosz-Sziget bronili legionistów (oskarżonych o ,,zdradę stanu'' za którą groziła im kara śmierci) czterej adwokaci-Żydzi (dr. Natan Löwenstein, adw. J. Przeworski, dr. Herman Diamand oraz dr. Herman Lieberman).

Tymczasem w ,,Królestwie'' filo-rosyjska reakcja polska (z endecją na czele), z wybuchem pierwszej wojny światowej wzmaga kampanię antyżydowską, w cichym porozumieniu z dowództwem carskim. Walczy w ten sposób z swoimi przeciwnikami, których posądza o orientację austriacką, oraz z zakordonową prasą legionową. Kampanie denuncjatorskie rusofilskich publicystów polskiej reakcji zaniepokoiły nawet postępowych Rosjan. Wyrazem tych ich uczuć były liczne artykuły w prasie rosyjskiej oraz piękna zbiorowa ,,Odezwa w sprawie żydowskiej'', podpisana przez najwybitniejszych pisarzy i działaczy rosyjskich, od radykałów do najbardziej umiarkowanych. Nadto, poszczególni pisarze i działacze rosyjscy (jak : Gorkij, Andrejew, Mereżkowski, Pantielejew, Dołgorukow, Trubeckoj i inni wystąpili w obronie Żydów w oddzielnych artykułach.

Participan también à la actividad preparativa de la futuras « Legiones » polacas del Mariscal Pilsudski (en las organizaciones reunidas de indepedencia « Unia », en las Asociaciones de Tiradores, en los centros al extranjero organizados en Suiza, en Paris, etc.; en Varsavia colaboran con la « Asociatión de la Lucha Activa », de la cual naciô, mas tarde, el famoso batallón de Varsavia).

La participación de los Judíos à las « Legiones de Pilsudski » fué muy numerosa. Nemorosos ganan grados de oficiales superiores, numerosos obtienen distinciones por valor en combates, muchos desempeñan un papel importante como médicos.

En el famoso proceso en Marmarosz-Sziget los legionarios (acusados de « traicion » por el tribunal militar austríaco) son defendidos por cuatro abogados judíos (dr. Natan Loewenstein, J. Przeworski, dr. Herman Diamand y dr. Herman Lieberman).

siglo. — 8, Felipe Schleicher, (m. en 1932), personalidad eminente del movimiento de asimilación de los Judíos en Polonia oriental (Galicia oriental), vice-presidente de la municipalidad de Lwow por muchos años. Hacia la fin de su vida favoreció el movimiento nacional judío y fué miembro de la Agencia Nacional Judía para la reconstrucción de la patria judía en Palestina.

נציגי ההתבוללות :

1) פֿליקס פרל (1871—1927), מהמנהיגים הראשיים של המפלגה הסוציאליסטית הפולנית (פ.פ.ס.) פובליציסטן ידוע, תיאורטיקן ולוחם בעד שחרור פולין. 2) הרמן דיאמנט. מדינאי ידוע, פובליציסטן, ציר סוציאליסטי ודיפלומט.

3. ד"ר הרמן ליברמן, המנהיג הראשי של פ. פ. ס. (המפלגה הפולנית הסוציא-ליסטית) בשנים 1917-1918. ציר לסיים הפולני במשך שנים רבות. אסיר בבית-הסוהר בבריסק. נשיא המועצה הלאומית בלונדון בעת מלחמת העולם השניה (מת בגולה);

4. ד"ר נתן לבנשטיין (מת בשנת 1932). עורך-דין מפורסם, חבר במסדרים רבים, הועלה למעלת אציל בימי המלכה האו-סטרית וציר הפרלמנט בוינה במשך שנים רבות. חבר של הסיעה הפולנית שם וציר בסיים המחוקק הפולני;

5. ד"ר אדולף גרוס (1864-1936). עו-רך-דין מפורסם, מייסד העתון הדימוקר-טי „דז'ניק קרקובסקי". המנהיג והאי-דיאולוג של „היהודים הבלתי תלויים". בשנת 1916 נבחר בקרקוב לפרלמנט האו-סטרי (היה שם חבר במועדון המשותף יחד עם תומס מסריק). יוצרו של החוק הראשון להגנת דיירים („ריימן-גרוס לכס"). מייסד הקואופרטיב להקמת די-רות זולות ברובע היהודי בקרקוב ובו-נה בתי-הפועלים הראשונים („בתי גרוס"), המייסד של בתים משותפים בהרבה מע-רי גליציה. חבר מועצת העיר קרקוב במשך שנים מרובות. מומחה לעניני עי-ריות וכלכלה;

6. ד"ר הנריק קאלישר, (מת ב-1932). במשך שנים מרובות ציר בפרלמנט האו-סטרי וחבר הסיעה הפולנית שם. לאחר מכן ציר לסיים המחוקק הפולני;

7. העורך-דין ליאון ברנסון, מחשובי המנהיגים של המתבוללים היהודים בתח-לת המאה העשרים;

8. פילפ שלייכר (מת ב-1932), מראשי המתבוללים בגליציה המזרחית. סגן-ראש עירית לבוב במשך שנים רבות. בשנות היו האחרונות התייחס בחיוב לתנועה הלאומית היהודית. חבר הסוכנות היהו-דית.

LA Constitution (1921) de la Pologne ressuscitée garantit des droits égaux à tous les citoyens sans distinction de nationalité et de religion.

La droite, ayant à sa tête le parti tristement connu sous le nom de « N. D. » (« Démocratie Nationale ») combat la majorité démocratique du pays en provoquant l'état d'anarchie. A l'issue d'une sinistre campagne démagogique, E. Niewiadowski, porte-parole de la « N. D. », assassine en 1922 le premier Président de la République Polonaise, Gabriel Narutowicz, démocrate sincère. Les Universités deviennent chaque année le théâtre sanglant d'excès antisémites, organisés par les « camlots » N. D. Ces « tumultes », érigés en système, sont combattus par les partis démocrates et surtout par les masses ouvrières.

A la suite du coup d'Etat de mai 1926, le pouvoir passe aux mains d'une quasi-dictature militaire contrôlée par le maréchal Jozef Pilsudski. Son gouvernement est loin d'être homogène : entre autres, nombre d'anciens démocrates y participent, inspirés par le souvenir des combats en commun dans les Légions (1914-1918) et par des liens personnels, mais fort souvent aussi par opportunisme. Avec le temps, surtout après la mort de J. Pilsudski (1935), le « gouvernement des colonels », à la recherche d'un large appui, entreprend une fébrile et chaotique surenchère avec la « N. D. » : il prône un « radicalisme national » et un « cours anti-juif ». Cette tendance va s'ampifier à la suite du flirt terminé par une « mauvaise alliance » avec l'Allemagne hitlérienne, conclue d'ailleurs contre l'opinion des masses du peuple. La campagne antisémite reçoit une approbation presque officielle. Excès sanglants dans les Universités et pogromes sinistres (entre autre, à Przytyk et à Minsk Mazowiecki). Empreinté à l'Allemagne hitlérienne, le principe de « **responsabliité collective** » trouve une popularité lugubre et des réalisations criminelles. A partir de l'automne 1939, le même mot d'ordre servira bientôt, à une grande échelle, de prétexte aux Allemands pour exterminer en masse les Polonais.

די קאָנסטיטוציע פון דער אויפסניי אנטשטאַנענער פוילישער מלוכה פארזיכערט גלייכע רעכט פאר אלע בירגער אָן אונטערשיד פון זייער גלויבן און נאציאָנאליטעט. די נאציאָנאליסטישע פאַרטייען, מיט דער טרויעריק-בארימטער „ענדעציע" („נאַראָדאוא דעמאקראציא") בראש, קעמפן אבער קעגן דער דעמאקראטישער מערהייט דורך אָרגאניזירן אן אנארכיע-צושטאַנד. אלס פועל יוצא פון איר שוידערלעכער העצע, האָט אייניגער פון אירע פאַנאַטיקער — עליגיוש ניוויאראָוומסקי — דערמאָרדעט (אין יאָר 1922) דעם ערשטן מלוכה-פּרעזידענט גאברי‌על נאָרוטאָוויטש. די ענדעקישע יוגנט אָרגאניזירט אומאויפהערלעך אנטיסעמיטישע בלוטיקע אויפּרפאלן אויף די אוניווערסיטעטן. קעגן דער ענדעציע קעמפן די דעמאָקראטישע גרופּירונגען און באַזונדערס די אַרבעטער-פּאַרטייען.

אין מאַי 1926 קומט צו א פּאָליטישע איבערקערעניש און די מאַכט ווערט איבערגענומען דורך כמעט א מיליטעריסטער דיקטאטור, אָנגעפירט פון מארשאַל יוזף פּילסודסקי. דער רעגירונגם-לאָגער, אין וועלכן עס האָבן זיך אויך געפונען געווען דעמאָקראטן (מיט צוליב פערזענלעכע פארבינדונגען, און טייל צוליב סענטימענטן פאר דער געמיינזאמער לעגיאָנען-פארגאנגענהייט, און נאָך מער צוליב גאָר אָפּפאַרטונסטישע סיבות) איז ווייט פון בילדן א פּאָליטישע אינהייט. מיט דער צייט, זוכנדיק אן אָנשפּאר, הייבט אָן די רעגירונג-גרופּע (בפרט נאָך פּילסודסקים טויט) צו ליציטירן זיך מיט דער „ענדעציע" אין „נאציאָנאלן ראדיקאליזם" און אין אַנטיסעמיטיזם. די דאָזיקע טענדענצן ווערן נאָך מער פאַרטיפט דורך דעם טרויעריק-בארימטן „פּלירט" און דורך די פּאָליטישע פאקטן מיט היטלער-דייטשלאנד. די אנטיסעמיטישע העצע באקומט אן אפיציעלע ברכה. די בלוטיקע עקסצעסן אויף די אוניווערסיטעטן חזרן זיך איבער ווּאָם אמאל עפטער. צוגלייך ווערן אָרגאני-זירט אנטיסעמיטישע פּאָגראָמען, ווי צ. ב. אין פּשיטיק און אין מינסק מאזאָוויעצקי. די שוידערלעכע לאָזונג פון „געמיינזאמער פאַראַנטוואָרטלעכקייט", איבערגענומען פון היטלער-דייטשלאַנד, איז גורם בלוטיקע רעזולטאטן. דאָס איז געווען די זעלבע לאָזונג,

מיט וועלכער עס האָבן זיך מיטגאָרנישט קיין סך שפּעטער באנוצט די דייטשן, ווי מיט א פּרעטעקסט צו מאסן-מאָרדן איבער די פּאָלאקן גופא.

The Constitution of the resuscitated Polish State guaranteed equal rights to all citizens, without difference of nationality and confession.

But the political parties of the right, particularly the so-called «national-democracy», opposed the genuine democratic order of the most outstanding representatives of the «national democracy», E. Niewiadomski, murders in 1922 the first constitutive President of the Polish State, Gabriel Narutowicz.

The Universities are every year the show-place of bloody excesses organized by «national» students against their Jewish colleagues.

The excesses of the «national-democracy» growing up to a system, are fought against by the groups of the genuine democratic camp, especially by the working class organizations.

After the «coup d'état» of May 1926 the power in Poland is assumed by a half-military dictature (calling itself «sanation»), patronized by Marshal Joseph Pilsudski.

But the «sanation», in the ranks of which (now, owing to personal relations based on sentimental reminiscence of their common «Legionary past», now, as a result of sheer opportunism) there found itself also a handful of ex-democrats,—is far from consistency.

With the time the governing group, in research of support, particularly after the death of Marshal Pilsudski, begins a feverish and chaotic rivalry with the «national democracy» in organizing the «national radicalism» and the «anti-jewish course».

This attitude of the official elements is reinforced by the political pacts and «flirting» with hitlerism, however, not shared by the majority of the Polish poeple. The anti-jewish course obtains nearly the official approbation. Bloody excesses in the Universities are multiplying, there are «pogroms» at Przytyk and at Minsk Mazowiecki.

The watch-word of the so-called «collective resposibility» adopted from hitlerism, gets a popular instrument of the most terroristic propaganda, the same watch-word that will serve Hitler Germany in the II-nd World-War as pretexte for collective massacres of the Poles.

חוקת מדינת פולין שקמה לתחיה מבטיחה זכויות שוות לכל האזרחים ללא הבדל אמונתם והשתייכותם הלאומית. ברם נלחמות המפלגות הלאומניות, ובראשן האנדציה הידועה, נגד הרוב הדמוקרטי ע"י השלטת מצב של אנרכיה. כתוצאת ההסתה האיומה של האנדציה רצח ע. גיבידומסקי, מפעילי המפלגה, את נשיא המדינה הראשון גבריאל נארוטוביץ'. באוניברסיטאות מארגן הנוער האנדקי מהומות דמים אנטישמיות. הגופים הדמוקרטיים וביחוד המוני הפועלים נלחמים באנדציה. במאי 1926 חלה המהפכה הפוליטית ואת רסן השלטון תופסת הדיקטטורה הצבאים למחצה בהנהלת המרשל יוזף פילסודסקי. המחנה הממשלתי שהכיל גם חלק מהדמוקרטים לכשעבר שנכנסו בו מתוך קשרים אישיים, סנטימנטים לעבר המשותף בלגיונים ולעתים יותר תכופות מפני סיבות אופורטוניסטיות), רחוק היה מלהוות אחדות פוליטית. הקבוצה הממשלתית, בחפשה סעד בצבור, התחילה במשך הזמן—ביחוד אחרי מותו של פילסודסקי — להתחרות עם האנדקים ב„רדיקליזם לאומי" וב„קו אנטישמי". ה„פלירט" הידוע והחוזים הפוליטיים עם גרמניה ההיטלריסטית מעמיקים עוד יותר את המגמות האלה. ההסתה האנטישמית מקבלת גושפנקה כמעט רשמית. מהומות הדמים באוניברסיטאות חוזרות לעתים תכופות יותר ופרעות אנטישמיות מאורגנות בין היתר בפשיטק ובמינסק מזוביצק (מזריץ'). סיסמת „האחריות הקולקטיבית" של היהודים, שאותה קבלו מגרמניה ההיטלריסטית, זוכה לפרסום איום ולתוצאות דמים. באותה סיסמה דגלו בזמננו, הקרוב יותר, הגרמנים כעילה לרצח ההמוני שערכו בין הפולנים גופא.

Konstytucja odrodzonego Państwa Polskiego zapewnia równe prawa wszystkim obywatelom bez różnicy narodowości i wyznania.

Prawica (z osławioną ,,eNDecją'' na czele) walczy jednak przeciw demokratycznej większości organizowaniem anarchii. Przy wtórze obskurnej kampanii ze strony N.D., rzecznik jej E. Niewiadomski morduje (w r. 1922) pierwszego Prezydenta Rzeczypospolitej, Gabriela Narutowicza. Uniwersytety są co roku widownią organizowanych przez młodzież endecką krwawych ekscesów antyżydowskich. Wybryki N.D., podniesione do systemu, zwalczane są przez ugrupowania obozu demokratycznego, głównie przez masy robotnicze.

W wyniku zamachu stanu, dokonanego w maju 1926, dochodzi w Polsce do władzy pół-dyktatura wojskowa (przybierając nazwę ,,Sanacji'') pod patronatem marszałka Józefa Piłsudskiego. Obóz rządowy, w którym (wskutek osobistych powiązań, czasem i sentymentu dla wspólnej przeszłości legionowej, a jeszcze częściej w rezultacie oportunizmu) znalazła się również pewna część byłych demokratów, daleki jest od jednolitości. Z czasem, w poszukiwaniu oparcia, grupa rządowa rozpoczyna — zwłaszcza po śmierci J. Piłsudskiego — coraz bardziej gorączkową i chaotyczną licytację z N.D. na ,,radykalizm narodowy'' i ,,kurs antyżydowski''. Pogłębia go jeszcze osławiony ,,flirt' i polityczne pakty z hitlerowskimi Niemcami, uprawiane zresztą przeciw opinii narodu. Heca antyżydowska zyskuje aprobatę niemal oficjalną. Dochodzi coraz częściej do krwawych ekscesów na uniwersytetach i do krwawych pogromów antyżydowskich, między innymi w Przytyku i Mińsku Mazowieckim. Ponurą popularność i krwawe realizacje zyskuje między innymi przejęte od hitlerowskich Niemiec hasło *,,odpowiedzialności zbiorowej''* To samo hasło, które, niebawem, te same hitlerowskie Niemcy zastosują na wielką skalę, jako pretekst do masowego mordowania Polaków.

La Constitución del Estado Polaco renacido garantia derechos iguales a todos los ciudadanos, sin distinción de nacionalidad ni de religión.

Pero los partidos politicos de la derecha, particularmente la asi-llamada «democracia nacional», combate el orden democratico de la mayoria, organizando anarquia y terror. Uno de más eminentes representantes de la «democracia nacional», E. Niewiadomski, asesina en 1922 Gabriel Narutowicz, primer Presidente constitutivo del Estado Polaco.

Las Universidades se vuelven en arenas de sangrientos excesos organizados por los estudiantes «nacionales» contra sus colegas judíos.

Los excesos de la «democracia nacional», que se han vuelto en un sistema, son, sin embargo, combatidos por los grupos del campo de la democracia genuina, particularmente por las organizaciones de los obreros.

Después del «coup d'état» del Mariscal Pilsudski (en Mayo 1926), una media-dictadura militar (asi-llamada «sanación), bajo el patronato del Mariscal Pilsudski, asume el poder en Polonia.

Sin embargo, la «sanación», en cuyas filas (ya, gracias a las relaciones personales apoyadas sobre reminiscencias del común pasado vivido en las legiones de Pilsudski, ya por consiguiente de puro oportunismo), se hallaban también pocos ex-democratas, — es muy lejos de ser consistente...

Más tarde el grupo dirigente, buscando un apoyo, particularmente después de la muerte del Mariscal Pilsudski, empieza una febril y caotica rivalidad con la «democracia nacional» instituyendo una especie de «radicalismo nacional», acompañado de un «curso anti-semita».

Esta actitud de los elementos oficiales, reforzada por el pacto y la coqueteria con el hitlerismo, no fué seguida por la mayoría del pueblo polaco. El curso anti-semita recibe casi la aprobación del gobierno. Los excesos criminales en las universidades se multiplican, se notan «pogromes» sangrientos en las ciudades de Przytyk y de Minsk Mazowiecki.

El «santo y seña» de la asi-Hamada «responsabilitad colectiva», copiada del hitlerismo, se vuelve en un instrumento popular de la propaganda terrorista. El mismo «santo y seña» sirve a la Alemania de Hitler en la segunda guerra mundial como pretexto de matanzas colectivas de los Polacos.

Des partis politiques juifs :

LE parti ouvrier socialiste juif « BUND » (fondé en 1897) poursuit son action socialiste et, simultanément, lutte pour une autonomie culturelle juive. Il a fait beaucoup pour l'éveil et l'organisation des masses ouvrières juives. Sa force reposait sur la bonne organisation de ses Unions Professionnelles et sur de grandes réussites dans le domaine de la culture laïque, des écoles et de la littérature en langue yiddish. Ce parti est par sa conception opposé au sionisme.

LES partis POALE-SION-C(eire) S (ion) et HITACHDUT, fondés sur une idéologie socialiste, liaient la renaissance du judaïsme avec le travail de pionniers en Palestine. Ils développèrent le mouvement « haloutz », qui, envoyant sur la Terre d'Israël des pionniers dévoués, fournit le fondement de la renaissance juive dans ce pays. Ces partis y fondèrent des colonies et des collectivités, organisèrent le mouvement syndicaliste, et donnèrent au « Futur Etat » des cadres de chefs et d'ouvriers dévoués.

LE parti POALE-SION de gauche (dont le chef était Zérubavel) est resté jusqu'à la veille de la deuxième guerre mondiale en dehors de l'Organisation Sioniste. Il soulignait le radicalisme social dans l'esprit de la IIIe Internationale. Dans la vie culturelle, il était le défenseur du yiddishisme.

LE programme du parti de Sionistes GENERAUX (divisé en groupes «A» et «B») s'oppasait à la différeniciation dans le mouvement sioniste, proclamant le sionisme «simple», «sans suppléments ». Ce parti s'appuyait généralement sur la bourgeoisie moyenne. Nombre de chefs et de parlementaires sont issus de ce parti. Il disposait d'une presse riche en langues yiddish et polonaise.

LES porte-parole de l'orthodoxie religieuse juive étaient deux partis politiques : AGUDAH — orthodoxie à l'extrême —, et MIZRACHI — sioniste —, qui organisa aussi des groupes « haloutz » guidés par l'idéologie religieuse.

LE mouvement SIONISTE-REVISIONNISTE, dont le créateur et chef fut Vladimir Jabotynski, représentait dans le sionisme la droite radicale. Il divisa temporairement en deux partis: celui de l' « Etat Juif » (dirigé par M. Grossman) restait dans l'Organisation sioniste, et celui des « Revisionnistes » (avec Vl. Jabotynski) rompait avec l'Organisation Sioniste. L'organisation des jeunes du Parti Revisionniste, « Bétar », avait une structure paramilitaire.

LE parti communiste était en Pologne illégal. Il n'avait pas de « section juive » particulière. On peut donc parler, tout au plus, de la participation à ce parti de personnes d'**origine** juive (ou bien de « cellules » parmi la population juive). Beaucoup surtout parmi la jeunesse, croyant aux idées communistes, tra-

vaillaient pour elles dans un indéniable esprit de sacrifice. Vu le caractère conspirateur de l'action communiste avant la guerre, nous ne disposons pas de photos qui auraient pu fidèlement en illustrer le secteur « juif ». Les écrivains juifs communistes (comme, par exemple, Peretz Markisch, disparu à la suite de la « liquidation » de la culture et de la littérature yiddish en U.R.S.S.) figurent dans les colonnes consacrées aux lettres juives.

צווישן די יידישע פארטייען :

די יידישע סאציאליסטישע ארבעטער פארטיי „ב ו נ ד" (גע-גרינדעט אין 1897), האט — צווישן אלע אירע סאציאליסטישע אקטיוויטעטן—געשאפט פאר דער יידישער קולטור-אויטאנאמיע. זי האט געלייגט גרויסע פארדינסטן אין וועקן און ארגאניזירן די ייד. ארבעטער-מאסן, געהאט גוט ארגאניזירטע פראפעסיאנעלע פא-רייענע, ארויסגעווייזן גרויסע איבערגעבנקייט און דערגרייכט בא-דייטנדיקע רעזולטאטן אין דער דאמען פון דער וועלטלעכער קול-טור, ליטעראטור און שול-ווען אין דער ייד. שפראך. פאליטיש האט זי באשאפט דעם ציוניזם.

די סאציאליסטישע פארטייען „פ ו ע ל י צ ו ן צ. ס." און „ה ת א ח ד ו ת", האבן פארבינדן דעם רענעסאנס פון יידנטום מיט דער פיזיקיערן-ארבעט אין ארץ ישראל. זיי האבן פו-נאנדערגעבויט די חלוצישע באווענונג, וועלכע האט געלייגט די פונ-דאמענטן פאר דער יידישער „מלוכה אין וועג". ווי דער הויפט-באשטאנדטייל פון מ פ א " י, האבן זיי אין ארץ ישראל געגרינ-דעט קאלאניעס און קבוצים, ארגאניזירט דארט די סינדיקאליע בא-וועגונג, און שפעטער געגעבן דער ווידער-געבוירענער מדינה קאדרן פון איבערגעגעבענע ארבעטער און אנפירער.

די ל י נ ק ע פ ו ע ל י צ ו ן (מיט זרבבל בראש) איז געבליבן (ביז ערב דער 2-טער וועלט-מלחמה) מחוץ פון דער ציו-ניסטישער ארגאניזאציע. זי האט אונטערגעשטראכן איר ראדיקא-ליזם אין גייסט פון דעם 3-טן אינטערנאציאנאל. אין איר קולטור-פעטיקייט האט זי געפרעדיקט יידישיזם.

„צ ו נ י ם כ ל ל י ם" (צעטיילט אויף צוויי גרופירונגען : א. און ב.) האבן פראפאגירט „סתם"-ציוניזם, ציוניזם „אן צו-גאבן". זיי האבן זיך געשטיצט הויפטזעכלעך אויף די מאסן פון מיטל-בירגערטום. און האבן ארויסגעגעבן א ריי פאליטישע אנפי-רער, דיספאנירט מיט א רייכער פרעסע סיי אין דער יידישער און סיי אין דער פוילישער שפראך.

„מ ז ר ח י" און די עקסטרעם-ארטאדאקסישע „א ג ו ד ה" זענען געווען פארטייען פון די רעליגיעזע מאסן. די ציוניסטישע „מזרחי" האט צ. א. ארגאניזירט אויך אייגענע חלוצישע גרופן.

די רעוויזיאניסטישע באווענונג (נעגרינדעט און אנגעפירט דורך ז. זשאבאטינסקי) האט רעפרעזענטירט דעם עקסטרעם רעכטן פליגל פון ציוניזם. צעטיילט אויף „יודנשטאט-פארטיי" וועלכע—אונטער דער אנפירונג פון מ. גראסמאן — איז געבליבן אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע) און אויף „רעוויזיאניסטן" (מיט ז. זשאבאטינסקי, וואס האבן צייטווייליק איבערגעריסן מיט איר). „בית"ר" איז געווען די יוגנט-ארגאניזאציע פון דער רעוויזיאניס-טישער פארטיי.

אין פארמלחמהדיקן פוילן איז די קאמוניסטישע פארטיי געווען אומלעגאל. זי האט נישט געהאט קיין באזונדערע „יידישע סעקציע". העכסטנס קען מען דערויבער רעדן וועגן דער באטייליקונג אין איר פון פערזאנען פון יידישן אפשטאם (עוועניטועל וועגן די „קאמו-ניסטישע קעמערלעך צווישן דער יידישער באפעלקערונג"). א סך, בפרט פון דער יוגנט, גלויבנדיק סובייקטיוו אין קאמוניסטישן אי-דעאל, זענען געווען איבערגעגעבן און אקטיוו אין דער געהיימער קאמוניסטישער באווענונג.

צוליב דעם קאנספיראטיוון כאראקטער פון דער קאמוניסטישער טעטיקייט, באזיצן מיר נישט קיין פאטאגראפיעס וואס וואלטן גע-קענט געטרויי אילוסטרירן דעם „יידישן אפשניט". די יידישע שרייב-בער-קאמוניסטן (ווי צ. ב. פרץ מארקיש, וועלכער איז פארשוווונדן מיט אנדערע, אין רעזולטאט פון דער „ליקווידאציע" פון דער יידי-שער ליטעראטור און קולטור אין ראטנבארבאנד) פיגורירן אין די קאפיטלען געווידמעט דער יידישער ליטעראטור.

Some Jewish Political Parties.

The Jewish Socialist Labour Party «BUND» (founded in 1897), simultaneously with its socialist activity, struggles for Jewish cultural autonomy. Its merits in the awekening and organizing of Jewish worker masses are considerable. Its strength consists on the good organization of its syndicates and on the remarkable realizations in the domain of the lay culture, as in the development of its schools and its literature in the Yiddish language. In its conception this political party is opposed to Zionism.

The Paries «POALE-ZION,-C(eire)-Z(ion) et «HITACHDUT», professing the socialist ideology, united the rebirth of Judaism with the activity of the pioneers in Palestine. Developping the movement of «halouts», and sending to Israel their devoted pioneers, the two mentioned parties created the bases of the Jewish rebirth in Palestine. With the aid of the organization «Mapaj» they founded there colonies and collectivities, organized the syndicalist movement and gave the «awakening Jewish State» the framework of devoted workers and leaders.

The left wing of POALE-ZION (headed by Zerubawel) remained until the eve of the 2-nd Wold War outside of the Zionist Organization. It underlined the social radicalism in the spirit of the IIIrd International. In the cultural domain it advocated the Yiddish movement.

The Party of the «**General Zionists**» (divided in groups «A» and «B»), proclaimed opposition to all kind of differentiation in the Zionist movement, professing the «simple» Zionism without «supplements». This party principally, based itself on the middle classes, the so-called «bourgeoisie». Many leaders and politics were members of this party. It disposed of a rich press in both, Yiddish and Polish languages.

Two political parties represented the Jewish religious orthodoxy: the extremely orthodox «AGUDA» and «MIZRACHI». The latter, professing the Zionist program, organized autonomous groups of «halouts», guided by religious ideology.

The «ZIONIST-REVISIONNIST» movement, the creator and chief of which had been Vladimir Zabotynski, represented the radical right of Zionism. It was temporarily split into two fractions: 1) that of the «Jewish State» (which, under the direction of M. Grossman, remained in the Zionist Organization), and 2) that of «Revisionnists» (headed by V. Zabotynski) split, for a certain time with thie Organization. «BETAR», organization of the youth of the Revisionnist Party, had a para-military character.

The Communist Party in Poland had been an illegal one. There had been no autonomous Jewish communist section in it. One may only speak of some persons of **Jewish descent** which had been its members, or of clandestine cells among the Jewish population. Many yuong Jews indulging to communist ideals, acted for them with sincere devotion and indeniable sacrifice.

Considering the character of conspiracy of the communist activity in pre-war times, we don't dispose of any protographs capable of illustrating its «Jewish sector».

The Jewish communist writers, as for instance Peretz Markish, (who had disappeard with many others in consequence of the suppression of the Jewish (Yiddish) culture and literature in Soviet Russia), figure in the columns devoted to «Jewish letters».

בין המפלגות היהודיות :

מפלגת הפועלים היהודית-סוציאליסטית „בונד" (נוסדה בשנת 1897) נלחמה—מלבד פעולותיה הסוציאליסטיות—בעד אוטונומיה תרבותית יהודית. זכויותיה גדולות בערוד וארגון המוני הפועלים היהודים. היו לה אגודים מקצועיים מאורגנים יפה. התמסרה לעבודה בשטח התרבות החילונית, הספרות וההוראה בשפת יידיש וגם השיגה תוצאות ניכרות בפעולתה זו. בשדה הפוליטיקה היהודית נלחמה נגד הציונות.

המפלגות הסוציאליסטיות „פועלי ציון צ. ס." ו„התאחדות" קשרו את תחיית היהדות בפעולה החלוצית בארץ ישראל. הן בנו את התנועה החלוצית שהניחה את היסוד לתחיית הארץ. בהוותן את החלק העיקרי של מפא"י, הן ייסדו בארץ מושבות וקבוצים, ארגנו את תנועת האגודים המקצועיים ונתנו ל„מדינה בדרך" שורות של פועלים ומנהיגים מסורים.

מפלגת „פועלי ציון שמאל" (עם זרבבל בראש) נשארה עד מלחמת העולם השניה מחוץ להסתדרות הציונית. היא הדגישה את רדיקליותה ברוח האינטרנציונאל ה-3. בשטח התרבות דגלה ביידישיזם.

ה„ציונים הכלליים" (מחולקים לשני מחנות : א' וב') הטיפו ל„סתם"-ציונות, לציונות „בלי תוספות". הם סמכו בעיקר על המוני המעמד הבינוני. משורותיהם יצאו מנהיגים פוליטיים ולרשותם עמדה עתונות עשירה בשפות יידיש ופולנית.

למפלגות הדתיות -קיצוניות „אגודה" ו„מזרחי" השתייכו המוני החרדים. המפלגה הציונית „מזרחי" ארגנה גם קבוצות חלוצים משלה.

התנועה הרביזיוניסטית (נוסדה ונוהלה ע"י ז. זבוטינסקי) ייצגה את הימין הקיצוני של הציונות. בתנועה זו שני חלקים : מפלגת ה„יידנשטאט" (בהנהלתו של מ. גרוסמן), נשארה בהסתדרות הציונית וה„רביזיוניסטים" (עם ז. ז'בוטינסקי) שעזבו זמנית את ההסתדרות הציונית. תנועת הנוער של המפלגה הרביזיוניסטית היתה „בית"ר.

בפולין שלפני המלחמה היתה המפלגה הקומוניסטית במחתרת. „מחלקה יהודית" מיוחדת לא היתה בה. לפיכך אפשר לכל היותר לדבר על השתתפות במפלגה הקומוניסטית של אנשים ממוצא יהודי (אולי גם על „תאים באוכלוסיה היהודית"). הרבה, לרוב צעירים, האמינו באופן סובייקטיבי ברעיונות הקומוניסטיים והתמסרו לפעולה בתנועה הקומוניסטית.

מפני האופי החשאי של הפעולה הקומוניסטית אין לנו תמונות שהיו יכולות להדגים את ה„סקטור היהודי". על הסופרים הקומוניסטיים היהודים (כגון פרץ מרקיש, שנעלם יחד עם אחרים כתוצאת ה„חיסול" של תרבות יידיש וספרותה בברית המועצות) מדובר בפרקים שהוקדשו לספרות היהודית.

Spośród żydowskich partyj politycznych :

Żydowska Socjalistyczna Partia Robotnicza ,,Bund'' (założona w r. 1897), razem z działalnością w duchu socjalistycznym, walczyła o żydowską autonomię kulturalną. Położyła duże zasługi w budzeniu i organizowaniu żydowskich mas robotniczych. Siłę jej stanowiły między innymi dobrze zorganizowane Związki Zawodowe, oddanie i duże osiągnięcia w dziedzinie świeckiej kultury, szkół i literatury w języku żydowskim. W koncepcji, przeciwna syjonizmowi.

Partie Poale-Syon — C(eire) S(yon) i Hitachdut, stojąc na gruncie ideologii socjalistycznej, łączyły renesans żydostwa z pracą pionierską w Palestynie. Rozbudowały ruch ,,chalucowy'', który — wysyłając do Ziemi Izraela oddanych pionierów — dał podwaliny żydowskiego odrodzenia w tym kraju. Tworząc tam złom ugrupowania ,,Mapaj'', zakładały osiedla i kolektywy, organizowały ruch syndykalistyczny, dały ,,państwu w drodze'' kadry oddanych robotników i przywódców.

Partia Lewicy Poale-Syjon (której przywódcą był Zerubwel) pozostawała, aż do przede dnia drugiej wojny światowej poza organizacją syjonistyczną. Podkreślała radykalizm społeczny w duchu III. Międzynarodówki. W życiu kulturalnym była rzecznikiem jidiszyzmu.

Partia Ogólnych Syjonistów (podzielona na ugrupowania ,,A'' i ,,B'') głosiła przeciwstawienie się zróżnicowaniu w ruchu syjonistycznym, syjonizm ,,zwykły'', ,,bez dodatków''. Opierała się głównie na rzeszach średniego mieszczaństwa. Wydała szereg przywódców i parlamentarzystów. Dysponowała bogatą prasą w języku żydowskim i polskim.

Rzecznikami religijnej ortodoksji żydowskiej były dwie partie polityczne : skrajnie ortodoksyjna Aguda i Mizrachi. Ta ostatnia, programowo syjonistyczna, organizowała również oddzielne grupy ,,chalucowe'', kierowane ideologią religijną.

Ruch syjonistyczno-rewizjonistyczny, którego twórcą i przywódcą był Włodzimierz Żabotyński, reprezentował w syjonizmie radykalną prawicę. Rozbity czasowo na partię ,,Państwa Żydowskiego'' (która, pod przewodnictwem M. Grossmana, pozostała w Organizacji Syjon.) i ,,Rewizjonistów'' (z Wł. Żabotyńskim, którzy czasowo z nią zerwali). Organizacją młodzieżową Partii Rewizjonistycznej był ,,Betar'', o strukturze para-militarnej.

Partia Komunistyczna była w Polsce nielegalna. Nie miała odrębnej ,,sekcji żydowskiej'. Można więc mówić co najwyżej o udziale w niej osób żydowskiego *pochodzenia* (względnie ,,komórek wśród ludu żydowskiego''). Wielu, zwłaszcza wśród młodzieży, wierząc subiektywnie ideom komunistycznym, działało dla nich z niewątpliwym poświęceniem.

Zważywszy konspiracyjny charakter działalności komunistycznej przed wojną, nie dysponujemy zdjęciami, które mogłyby wiernie zilustrować jej odcinek ,,żydowski''. Pisarze żydowscy-komuniści (jak np. Perec Markisz, który znikł razem z innymi, w rezultacie ,,likwidacji' kultury i literatury żydowskiej w Z.S.S.R.) uwzględnieni są w kolumnach poświęconych piśmiennictwu żydowskiemu.

Partidos politicos Judios.

El partido socialista judia «BUND» (fundado en 1897), simultaneamente con su actividad socialista, lucha por la autonomia cultural judia. Sus méritos en el despierto y en la organización de los obreros judios son considerables. Su fuerza reside en una buena organización de su sindicado y en sus realizaciones notables en el campo de la cultura laica, asi como en el desarrollo de sus escuelas y de su literatura en yiddish. En su concepción, este partido politico es opuesto al zionismo.

Los partidos «POALE-ZION», -(C(eire)-Z(ion), y «HITACHDUT», profesando la ideologia socialista, unian el renacimiento del Judaismo con la actividad de la joven vanguardia judia en Palestina. Desarrollando el movimiento de los «halouts» y enviando sus fieles jóvenes en Palestina, los dos partidos crearon las bases del renacimiento judio en Palestina, donde con la ayuda de la organización «Mapai», fundaron colonias y colectividades, organizaron el movimiento sindicalista y dieron al futuro «Estado Judio» los cuadros la columna consagrada a los territorios, los cuales después de obreros y de jefes adictos.

El ala izquierda del partido «POALE-ZION» (presidido por Zerubawel), quedó hasta las visperas de la segunda guerra mundial, fuera de la Organización Zionista. Subrayando el radicalismo social en el espíritu de la III-ra Internacional, ella proclamó el desarrollo del movimiento yiddish en el campo de la cultura. En el estado renacido de Israel ella constituye una fracción del grupo «Mapam».

El partido del «ZIONISMO GENERAL» (dividido en dos grupos «A» y «B») proclamaba una oposición a toda especie de diferenciación en el movimiento zionista, profesando el zionismo «simple», sin «suplementos». Este partido se apoyó principalmente sobre las medias clases de la «burguesia» y contaba con muchos jefes políticos. El disponía de una rica prensa en lenguas yiddish y polaca.

La ortodoxía religiosa judía era representada por dos partidos politicos: la «AGUDA» y «MIZRAKHI» Este ultimo profesaba el programa zionista y organizaba grupos autónomos de «halouts» con ideología religiosa.

El movimiento «ZIONISTA-REVISIONISTA», cuyo creador y jefe había sido Vladimir Zabotynski, representaba la derecha radical del zionismo. Este partido era temporalmente hendido en dos fracciones: 1) la fracción llamada «del Estado Judío», (la cual bajo la presidencia de M. Grossman quedó en la organizacion zionista), y 2) la fracción «Revisionista» (bajo la dirección de V. Zabotynski) la cual se isoló, por cierto tiempo, de esta organización. La sección de jóvenes de esta última fracción, «BETAR», tenía un caracter paramilitar.

El Partido COMUNISTA en Polonia ha sido una organización ilegal. Entonces, no se puede hablar de unas secciones judías de este Partido, se puede solo hablar de unas personas de *origen judía* que eran miembros de esta organización clandestina, o de unas celdillas secretas entre la población judía. Munchos jóvenes judíos, inspirandose de los ideales comunistas, luchaban por ellos con sincero sacrificio.

Tomando en consideración este caracter conspirador de la activadad comunista antes de la guerra, no pudimos procurarnos unas fotografías capaces de ilustrar su «sector judío».

Los escritores comunistas judíos, como p. e. Perets Markish, (que desapareció con muchos otros en consecuencia de la supresión de la cultura y de la literatura judía (yiddish) en Rusia Sovietica), figuran en las columnas consagradas á las letras judías, en general.

Quand la Pologne renaissait après la première guerre mondiale

1) Les représentants des Juifs de Deblin accueillent le maréchal Pilsudski avec du pain et du sel, selon la coutume polonaise. La ville et la forteresse viennent d'être libérées des troupes soviétiques ; 2) Accord entre la Milice Juive et l'Armée Polonaise pendant le siège de Lwow, en 1918 ; 3) Attestation délivrée par le Comité National Polonais ; 5) Les Juifs de la ville de Tarnopol accueillent solennellement le chef victorieux de l'Armée Polonaise.

W dniach odrodzenia Polski po I. wojnie światowej : 1) Przedstawiciele społeczeństwa żydowskiego w Dęblinie witają chlebem i solą Naczelnego Wodza po oswobodzeniu miasta i twierdzy od wojsk sowieckich; 2) Umowa między Milicją Żydowską a Wojskiem Polskim w czasie obrony Lwowa w 1918 roku; 3) Zaświadczenie, wydane przez Komitet Naordowy Polski w listopadzie i przyjęcie do wiadomości powstania milicji żydowskiej; 4) Zarządzenie Polskiego Komitetu Narodowego: 5) Uroczyste powitanie zwycięskiego wodza przez Żydów miasta Tarnopola. Do Naczelnika Piłsudskiego przemawia prezes gminy żydowskiej dr. Józef Parnas. Obok Marszałka — prezydent m. Tarnopola dr. Włodzimierz Lenkiewicz. Pod baldachimem rabini Munisz Babad i Jakub Szalita.

אין די טעג פון פוילנס ווידערגעבורט נאָך דער ערשטער וועלט-מלחמה.

1, דעמבלינער פאָרשטייער פון דער יידישער געזעלשאפט באגריסן מיט ברויט און זאַלץ דעם פוילישן הויפט-אָנפירער נאָך דעם ווי די שטאָט און פעסטונג דעמבלין איז באפרייט געוואָרן פון סאָוויעטישן מיליטער. 2, דער אָפּמאך צווישן דער יידישער בירגער-מיליץ און דעם פוילישן מיליטער בעת דער פארטיידיקונג פון לעמבערג אין יאָר 1918. 3, א באשטעמיקונג, וואָס איז ארויסגעגעבן געוואָרן דורך דעם פוילישן נאציאָנאל-קאָמיטעט אין אָקטאָבער, וועלכע נעמט צו קענטעניש די אנטשטייאונג פון א יידישער מיליץ. (אונטערגעשריבן : ד"ר לעאָנארד סטאל, ד"ר ערנעסט אדאם און — וואר-שייגלעך — גלאזשעווסקי). 4, די פאראָרדענונג פון דעם פוילישן נאציאָנאלן קאָמיטעט. (די זעלביקע אונטערשריפטן). 5, פייערלעכע באגריסונג פון די מאַרנאָפאָלער יידן פאר דעם זיגרייכן מיליטער-פירער.

בימי תקומת פולין לאחר מלחמת העולם הראשונה:

1. נציגי היהודים בדמבלין מקדמים בלחם ובמלח את פני המפקד הפולני העליון לאחר שחרור העיר והמבצר דמבלין מן הכיבוש הסובייטי;
2. ההסכם בין המשמר האזרחי היהודי והצבא הפולני בעת ההגנה על לבוב בשנת 1918;
3. אישורו של הועד הלאומי הפולני, כי קיבל לתשומת לבו את הקמתו של המשמר היהודי (חתומים: ד"ר ליאונרד סטאל, ד"ר ארנסט אדם וכנראה גם גלאזבסקי);
4. הפקודה בכתב של הועד הלאומי הפולני (אותן החתימות);
5. יהודי טרנופול עורכים קבלת פנים חגיגית למפקד הצבאי עטור הנצחון.

In the Days of Revival of Poland after the first World War.

1) Jewish delegation from Deblin greeting Marshal Pilsudski with bread and salt according to Polish custom. The town and fortress have just been liberated from the Soviet army ; 2) Agreement between Jewish Militia and Polish Army during the siege of Lvov in 1918 ; 3) Attestation delivered by National Polish Committee in November 1918. Acknowledgment of formation of the Jewish Militia ; 4) Resolution of the Polish National Committee ; 5) Jews from the town of Tarnopol making a solemn welcome to the victorious chief of the Polish Army.

En la época de la Resurrección de Polonia, después de la I-ra guerra mundial. — 1, Representantes judíos de la ciudad de Deblin saludan al Mariscal Pilsudski con pan y sal después de la liberación de la ciudad del ejército sovietico. — 2, Acuerdo entre la Milicia Judía y el Ejército Polaco durante la defensa de la ciudad de Lwow en 1918. — 3, Atestación entregada a la Milicia Judía, en noviembre 1918, por el Comité Nacional Polaco, con el reconocimiento de la formación de la Milicia. — 4, Resolución del Comité Nacional Polaco. — 5, Acogida solemne preparada al generalísimo polaco por los Judios de la ciudad de Tarnopol.

1.

...a Mitelmana i tylu innych.
jedna sprawa: milicja żydowska!"

Odezwy te ogłoszono w [illegible]
też dniu [illegible]

Umowa

pomiedzy Milicyą żydowską a Wojskiem Polskiem

zawarta dnia 10 listopada 1918 we Lwowie.

I. Milicya Żydowska ma za zadanie utrzymanie porządku i bezpieczeństwa publicznego w częściach miasta zamieszkanych przez ludność Żydowską. Nie może ona brać udziału w walkach ani po stronie Polaków ani Ukraińców.

II. Członkowie milicyi mają mieć na rękawie lewym białą opaskę i być zaopatrzeni w legitymacye wydane przez komendę Milicyi Żydowskiej.

III. Komenda Milicyi Żydowskiej ma przesłać spis członków Milicyi oraz co trzy dni zawiadamiać o zmianach składu milicyi.

IV. Rejon działalności Milicyi Żydowskiej ograniczony jest następującemi ulicami: Kleparowska - Weteranów - Pod Dębem - Panieński Zborowskich - Kąpielna - Zamkowa - Klasztorna - Podwale - Sobieskiego Karola Ludwika - Jagiellońska - Kołłątaja - Kazimierzowska - Kleparowska.

V. Wojska polskie będą przestrzegać neutralności Milicyi Żydowskiej.

[signature] Kapitan
[signature]

2.

Komitet Narodowy Pol

Pośw[illegible]dczenie.

Stwierdzamy, że Komendant miejscowej żydowskiej [illegible] Komitetu Narodowego porozumienie [illegible] neutralności i podstaw wzajemności, że zawierzają się jednak w celu utrzymania spokoju i bezpieczeństwa w dzielnicy przeważnie żydowskiej zamieszkałej. Komitet przyjmuje to oświadczenie do wiadomości [illegible] porozumienie z Komendą wojsk polskich celem ~~ostatecznego~~ wydania zarządzeń, którymi uregulowany stosunek i zakres działania tych [illegible] wobec wojsk polskich.

Lwów 9 Listopada 1918.

[signature]
[signature]

4.

Lwów, dnia 9 listopada 1918.

Do Komitetu Narodowego Polskiego.

Niżej podpisana żydowska Dzielnica Bezpieczeństwa zorganizowana w celu przywrócenia porządku i bezpieczeństwa miejskiej ludności żydowskiej

1) Tempel na Żółkiewskiem;
2) Bożnica na ul. Brzozowej;
3) ul. Żółkiewska l. 25
4) ul. Wiadarska l. 25
5) ul. Ruszcicka l. 13

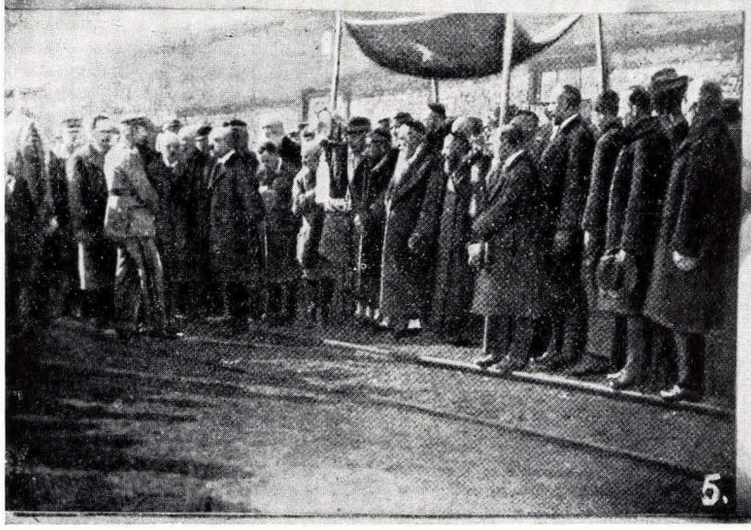
Uprasza się uprzejmie Pol. Komitet Narodowego o uznanie naszych władz, oraz, by pozostawił i nieprzeszkadzał milicyantom.

Za Dzielnicę 9 listopada 1918

Prezydium Pol. Kom. Nar.

[signature]
[signature]

3.

5.

1) Le rabbin Dr. O. Thon, dirigeant sioniste dans le Sud-Est de la Pologne. Plusieurs fois député, président du Cercle Juif à la Diète. membre du Comité d'Action de l'Organisation Sioniste Mondiale ; 2) Dr. Léon Reich (1879-1930), longtemps président de l'Organisation Sioniste de la Pologne du Sud-Est ; en 1922-1929 député, président du Cercle Juif ; 3) Isaac Grünbaum (né en 1879), pionnier du sionisme politique dans le centre de la Pologne. Depuis 1919 député. Plus tard, en Israël, ministre du premier gouvernement du jeune Etat Juif ; 4) R. Szereszewski (né en 1869). Au cours de la première guerre mondiale trésorier de l'Association Aide aux Juifs Victimes de la guerre et président du Comité Juif de la Sécurité. Depuis 1916 conseiller municipal, 1922-1928 sénateur polonais ; 5) N. Przylucki, chef du Parti Populaire Juif (créé en 1916), député en 1922-23 ; 6) Dr. I. Schwarzbart, dirigeant des sionistes généraux en Pologne du Sud, député à la dernière Diète polonaise. Au cours de la deuxième guerre mondiale membre du Conseil National Polonais à Londres. Membre de l'Exécutive de l'Agence Juive Mondiale.

1, הרב ד"ר יהושיע טאן, פירער פון ציונים אין מערבדיקן קליינפוילן. כסדרדיקער דעפו־ טאט אין פוילישן סיים. פארזיצער פון „יידישן קאלא" אין פוילישן סיים, מיטגליד פון „אק־ציאנס-קאמיטעט" פון דער ציוניסטישער וועלט־ארגאניזאציע. 2, ד"ר ליאן רייך (1879 — 1930) לאנג-יאריקער פרעזעס פון דער ציוניס־ טישער ארגאניזאציע אין מזרחדיקן קליינפוילן אין די יאהרן 1922 — 1929 דעפוטאט אין סיים, פארזיצער פון „יידישן קאלא". 3, יצחק גרינבוים, (געבוירן אין יאר 1879) פיאנער פון פאלִיטישן ציוניזם אין קאנגרעס-פוילן. רעפע־ רענט אויף דעם העלסינפארסער צוזאמענפאר אין 1906. פון 1919 — דעפוטאט אין פוילישן סיים. אין ישראל דער מיניסטער אין דער ער־ שטער רעגירונג פון דער אנשטאנענער יידישער מלוכה. 4, רפאל שערעשעווסקי, געב. 1869; בעת דער ערשטער וועלט־מלחמה, קאסירער פון דער געזעלשאפט צו העלפן די יידישע מלחמה־ קרבנות און פארזיצער פון יידישן זיכערהייטס־ קאמיטעט. פון 1916 — ראטמאן. 1922 — 1928 בענאטאר פון דער פוילישער רעפובליק. 5, נח פרילוצקי (נעב. 1882) פירער פון דער יידישער פאלקס-פארטיי, נעגרינדעט אין יאר 1916. אין די יאהרן 1922 — 1928 דעפוטאט אין פוילישן סיים. 6, ד"ר איגנאצי שווארצ־ בארט. ציוניסטישער פירער אין מערבדיקן קליינפוילן. דעפוטאט צו דעם לעצטן פוילישן סיים. בעת דער 2טער וועלט-מלחמה — מיט־ גליד פון דער פוילישער נאציאנאל־ראט אין לאנדן. עגזעקוטיוו-מיטגליד פון דעם ייד. וועלט־ קאנגרעס.

1) Rabbi Dr. Ozjasz Thon, Zionist leader in South-east Poland. Many times elected Deputy, and President of the Jewish Club in the Polish Assembly. Member of the Executive of the World Zionist Organization ; 2) Dr. Leon Reich (1879-1930). For many years leader of the Zionist Organization in South-east Poland. From 1922 till 1929 President of the "Jewish Club' ; 3) Izaac Grunbaum (born in 1879) pioneer of political Zionism. From 1919 Deputy to Polish Parliament. Later, in Israel, a minister in the first government of the young Jewish state ; 4) R. Szereszewski (born in 1869). During first World War treasurer of Relief Association for Jewish victims of the war, and chief of the Jewish Security Committee. From 1916 alderman, 1922-1928 representative to Polish Senate ; 5) Nojach Prylucki (born in 1882) leader of Jewish People's Party (formed in 1916) Deputy in 1922-1928 ; 6) Ignacy Schwarcbart, leader of "General Zionists" in South of Poland. Deputy to the last Polish Assembly. During the second World War member of the Polish National Council in London. Member of the World Jewish Congress.

1) Rabin Dr. Ozjasz Thon. Przywódca syjonizmu w zachodniej Małopolsce. Poseł na kolejne sejmy. Prezes „Koła Żydowskiego" w Sejmie. Członek „Komitetu Akcyjnego" Światowej Organizacji Syjonistycznej ; 2) Dr Leon Reich (1879-1930), wieloletni prezes Organizacji Syjonistycznej w Małopolsce Wschodniej, w latach 1922-1929 poseł na sejmy, prezes Koła Żydowskiego ; 3) Izak Grübaum (ur. 1879). Pionier syjonizmu politycznego w b. Królestwie, referent na Zjeździe w Helsingforsie 1906. Od 1919 — poseł na Sejm. Potem w Izraelu : minister w pierwszym rządzie państwa żydowskiego ; 4) Rafał Szereszewski (ur. 1869), w czasie I. wojny światowej skarbnik Towarzystwa Pomocy Żydowskim Ofiarom Wojny i przewodniczący Żydowskiego Komitetu Bezpieczeństwa. Od 1916 radny, 1922-1928 senator Rzeczypospolitej Polskiej ; 5) Nojach Przylucki (ur. 1882) : przywódca (zorganizowanego w 1916) Żydowskiego Stronnictwa Ludowego, w 1922-19.8 poseł na Sejm ; 6) Dr. Ignacy Schwarzbart, przywódca ogólnych syjonistów w zachodniej Małopolsce. Poseł do ostatniego sejmu Rzeczypospolitej. W czasie II. wojny światowej — członek Polskiej Rady Narodowej w Londynie. Członek Egzekutywy Światowej Agencji Żydowskiej.

1, Rabi Dr. Osias Thon, leader sionista en 1922-1929 en Polonia Oriental (Galicia), diputado a la Dieta Polaca, presidente del « Grupo Judío » en la Dieta. Miembro del « Comité Ejecutivo de la Organización Sionista Mundial ». — 2, Dr. Leon Reich (1879-1930), presidente, de muchos años, de la Organización Sionista en Galicia, en 1922-1929 diputado a la Dieta Polaca, presidente del « Grupo Judío » en la Dieta. — 3, Isaac Grünbaum (n. en 1879), leader del sionismo político en la provincia polaca ocupada antes de la I-a guerra mundial por los Rusos. Desde 1919 — diputado a la Dieta Polaca. Más tarde, en Israel, ministro en el primero gobierno del Estado judío. — 4, Rafal Szereszewski, (nacido en 1869), durante la I-ra guerra mundial tesorero de la Sociedad de Ayuda a las Víctimas Judías de la guerra y presidente del Comité Judío de Seguridad. Desde 1916 consejero municipal, en 1922-1928 senador de la República de Polonia. — 5, Noyach Prylucki, (n. en 1882), jefe del Partido Popular Judío (fundado en 1916). En 1922-1928 diputado a la Dieta. — 6, Dr. Ignacio Schwarzbart, leader de « Sionistas generales » en Galicia Occidental. Diputado a la última Dieta de la República Polaca. Durante la segunda guerra mundial miembro del Consejo Nacional Polaco en Londres. Miembro de la Agencia Judía Mundial.

1. ד"ר יהושע טון, מנהיג הציונים בג־ליציה המערבית. ציר בסיים הפולני. יושב־ראש הסיעה היהודית.

2. ד"ר ליאון רייך (1879־1930) במשך שנים רבות יושב־ראש ההסתדרות הצ־יונית בגליציה המזרחית. ציר לסיים בש־נים 1922־1929 ויו"ר הסיעה היהודית;

3. יצחק גרינבוים (נולד בשנת 1879), חלוץ הציונות המדינית בפולין הקונגר־סאית. המרצה הראשי בועידת הלסינג־פורס בשנת 1906. משנת 1919 ציר בסיים הפולני. שר ממשלת ישראל הרא־שונה;

4. רפאל שרשבסקי (נולד ב־1869), גזבר קרן העזרה לנפגעי המלחמה היהודים ויושב־ראש ועד הבטחון היהודי. משנת 1916 חבר במועצת העיריה. 1922־1928 סינטור בסינאט של מדינת פולין;

5. נח פרילוצקי (נולד בשנת 1882), מנ־היג המפלגה היהודית העממית, שנוסדה בשנת 1916. בשנים 1922־1928 ציר בסיים הפולני;

6. ד"ר איגנצי שוורצברט. מנהיג הציו־נים הכללים בגליציה המערבית. ציר בסיים הפולני האחרון. בעת מלחמת העולם השניה — חבר המועצה הפולנית הלאומית בלונדון. חבר הסוכנות הי־הודית.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

1) הועד של משלחות היהודים בפריז : ל. מרשל, ד"ר י. טהאן, נ. סוקולוב, ד"ר מ. רינגל, וו. מק, ל. מוצקין, ד"ר מ. ברוידה, ד"ר ל. רייך, מ. אוסישקין ואחרים; 2) וצלב ווישליצקי ציר הסיים, יו"ר המרכז של אגודי הסוחרים היהודיים; 3) ד"ר מיכאל רינגל (נולד בשנת 1880). עסקן צבורי ופוליטי. מנהיג ציוני. 4) אפולינרי האַרטגלאס. עורך דין ופובליציסטן, מנהיג ציוני. מ-1918 עד 1930 — ציר הסיים; 5) ד"ר אמיל זומרשטיין (נולד ב-1883). מנהיג ציוני בגליציה המזרחית. משנת 1922 — ציר הסיים. אחרי מלחמת העולם השניה — היו"ר הראשון של הועד המרכזי של היהודים בפולין; 6) ד"ר הנריק רוזמארין (נולד ב-1882). מנהיג ציוני בגליציה המזרחית. ממייסדי כתב העת „כווילא". משנת 1922 — ציר הסיים; 7) ד"ר יצחק שיפר. היסטוריון: מייסד הארגונים הציוניים הראשונים בגליציה המזרחית. ציר הסיים; 8) י. לוין - אמשטיין, מנהיג ידוע של המפלגה הציונית - דתית „מזרחי"; 9) הרב ג. אונטרמן. ממנהיגי ה„מזרחי"; 10) הרב יצחק ניסנבוים. ממנהיגי ה„מזרחי"; 11) אשר מנדלזון, סנטור; 12) אליהו קירשבוים — מבאי כח היהודות החרדית בפרלמנט הפולני; 13) הרב יצחק רובינשטיין. יו"ר ה„מזרחי" בוילנה. סנטור 1922—1930.
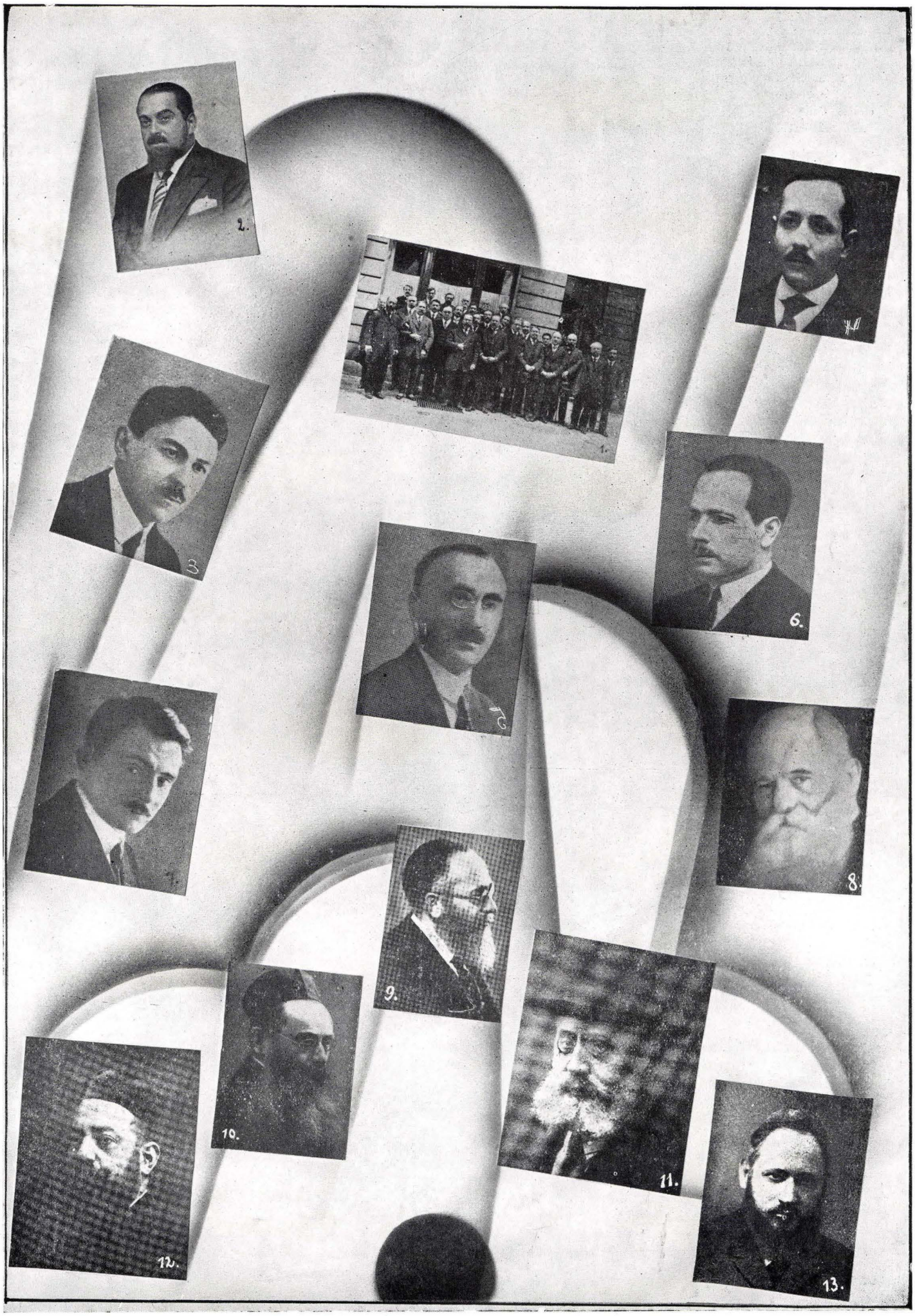
1) *Komitet delegacyj żydowskich w Paryżu :* Luis Marshall, dr O. Thon, N. Sokołow, dr M. Ringel, W. Mack, L. Motzkin, dr M. Brande, dr L. Reich, M. Uszyszkin i inni; 2) Wacław *Wiślicki*. Poseł na sejm. Prezes Zarządu Centrali Związku Kupców. 3) *Michał Ringel* (ur. 1880). Działacz społeczny i polityk. Przywódca syjonistyczny. Współzałożyciel „Nowego Dziennika" i prezes jego Rady Nadzorczej. 4) *Apolinary Hartglas* (ur. 1883). Adwokat i publicysta. Założyciel pisma „Głos Żydowski". 1919-1930 poseł na sejm. 5) Dr *Emil Sommerstein* (ur. 1883). Członek naczelnych władz Organ. Syjon. w Małopolsce Wschodniej. Od 1922 poseł na sejm. Po II. wojnie światowej pierwszy przewodniczący Centralnego Komitetu Żydów. 6) Dr *Henryk Rozmarin* (ur. 1882). Członek naczelnych władz Org. Syjon. w Małopolsce Wschodniej. Współzałożyciel „Chwili". Od 1922 poseł na sejm. 7) Dr *Ignacy Schipper*. Historyk. Organizator pierwszych stowarzyszeń syjonistycznych w Galicji Wschodniej. Poseł na sejm. 8) *J. Lewin-Epstein*, jeden z wybitnych przywódców religijnych partii syjonist. „Mizrachi". 9) Rabin *G. Unterman*, jeden z przywódców „Mizrachi". 10) Rabin *Izak Nissenbaum*. Jeden z przywódców partii „Mizrachi". 11) *Osher Mendelson*, senator Rzeczypospolitej. 12) *Eliah Kirschbaum*, członek parlamentu polskiego z ramienia żydostwa ortodoksyjnego. 13) Rabin *Izak Rubinstein*, prezes Mizrachi w Wilnie. Senator w latach 1922-1930.

1) Comité de delegaciones judías en Paris; 2) Waclaw Wislicki, miembro del Parlamento, presidente de la Dirección Central de la Cámara de Comercio; 3) Dr. Miguel Ringel (nacido en 1880). Leader social y politico del Zionismo; 4) Apolinario Hartglas (nacido en 1883), jurista y escritor politico. De 1919-1930 miembro del Parlamento Polaco; 5) Dr. Emil Sommerstein (nacido en 1883), de 1922 miembro del Parlamento Polaco. Después de la segunda guerra mundial, primer presidente del Comité Central Judío; 6) Dr. Enrique Rosmarin (nacido en 1882), uno de los fundadores del periódico judío en lengua polaca «Chwila» («El Momento»). De 1922 miembro del Parlamento Polaco; 7) Dr. Ignacio Schipper, historiador. Organizador de las primeras sociedades zionistas en Galicia (Polonia del sur-este). Miembro del Parlamento; 8) I. Lewin-Epstein, uno de más eminentes jefes del partido zionista religioso «Mizrachi»; 10) Rabi Isaac Nissenbaum, uno de los jefes de «Mizrachi»; 11) Osher Mendelsohn, senador de la República de Polonia; 12) Elia Kirschbaum, miembro del Parlamento Polaco, representante de los Judíos ortodoxos; 13) Rabi Isaac Rubinstein, jefe del Partido «Mizrachi» en Wilno, Senador deste 1922-1930.

1) Le comité des délégations juives à Paris; 2) Waclaw Wislicki. Député au parlement. Président de la Chambre de Commerce; 3) Dr. Michal Ringel (né en 1880). Se consacre à l'action sociale et politique. Leader sioniste; 4) Apolinary Hartglas (né en 1883). Avocat et publiciste. 1919-1930 député au parlement; 5) Dr. Emil Sommerstein (né en 1883). Leader sioniste. Dès 1922 député au parlement. Après la 2e guerre mondiale, premier président du Comité Juif; 6) Dr. Henryk Rozmarin (né en 1882). Leader sioniste. Un des fondateurs de « Chwila ». Dès 1922 député; 7) Dr. Ignacy Schipper. Historien. Organisateur des premières sociétés sionistes en Galicie. Député; 8) J. Lewin-Epstein, un des chefs notoires du parti sioniste religieux « Mizrahi »; 9) Rabbin G. Unterman, un chef de « Mizrahi »; 10) Rabbin Izak Nissenbaum. Un chef du parti « Mizrahi »; 11) Osher Mendelson, sénateur de la République; 12) Eliah Kirschbaum, membre du parlement polonais, représentant des Juifs orthodoxes. 13) Rabbin J. Rubinstein, Président du parti « Mizrahi » à Vilno, Sénateur 1922-1930.

1) דער קאָמיטעט פון די דעלעגאַציעס אין פאַריז : ל. מארשאל, ד"ר י. טהאַן, נ. סאָקאָלאָוו, ד"ר מ. רינגעל, וו. מאק, ל. מאָצקין, ד"ר מ. ברוידע, ד"ר מ. אוסישקין, א. א.; 2) וואצלאוו ווישליצקי. סיים-דעפוטאט. פאַרזיצער פון דער צענטראַלע פון ייד. סוחרים-פאַראַבאנדן; 3) ד"ר מיכאל רינגעל (געב. 1880). געזעלשאַפטל.- און פאָליטישער טוער; 4) אפאָלינארי האַרטגלאַס (געב. 1883). אַדוואָקאַט אוּן פובליציסט. ציוניסטישער דעפוטאט צום סיים. 5) ד"ר עמיל זאָמערשטיין (געב. 1883). ציוניסטישער פירער אין מזרח-גאַליציען, פון 1922 דעפוטאט צום סיים. נאָך דער צווייטער וועלט-מלחמה — ערשטער פאָרזיצער פון צענטראַל-קאָמיטעט פון יידן אין פוילן; 6) ד"ר הענריק ראָזמארין (געב. 1882). ציוניסטישער פירער אין מזרח-גאַליציען. מיטגרינדער פונם זשור-נאַל „כווילא". פון 1922 דעפוטאט צום סיים; 7) ד"ר יצחק שיפער. היסטאָריקער. גרינדער פון די ערשטע ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס אין מזרח-גאַליציען. דעפוטאַט צום סיים; 8) לעווין-עפשטיין, א באַוווסטער אָנפירער פון דער ציוניסטישער, רעליגיעזער פארטיי „מזרחי"; 9) הרב ג. אונטערמאַן, איינער פון די פירנדיקע טוער פון „מזרחי"; 10) הרב יצחק ניסענבוים. איינער פון די פירנד קע טוער פון „מזרחי"; 11) אשר מענדעלזאָן, סענאַטאָר. 12) אליהו קירשבוים, אייגער פון די רעפּרעזענטאַנטן פון אָרטאָדאָקסישן יידנטום אין פויליש פּאַרלאַמענט. 13) הרב יצחק רובינשטיין, פאָרזיצער פון „מזרחי" אין ווילנע. סענאַטאָר 1922—1930.

1) Committee of Jewish delegations in Paris; 2) Waclaw Wislicki, member of Parliament, president of the Central Direction of the Chamber of Commerce; 3) Michael Ringel (born in 1880). Social and political leader of Zionism; 4) Apolinary Hartglas (born in 1883), lawyer and political writer. From 1919-1930 member of the Polish Parliament; 5) Dr. Emil Sommerstein (born in 1883), from 1922 member of the Polish Parliament. After the 2-nd World War first president of the Central Committee of Jews; 6) Dr. Henry Rozmarin (born in 1882), one of the founders of the newspaper «Chwila» («The Moment»). From 1922 member of Parliament; 7) Dr. Ignace Schipper. Historian. Organizer of the first Zionist societies in Galicia. Member of Parliament; 8) I. Lewin Epstein, one of the out standing leaders of the religious Zionist party «Mizrachi»; 9) Rabbi G. Unterman, one of the leaders of «Mizrachi»; 10) Rabbi Isaac Nissenbaum, one of the leaders of «Mizrachi»; 11) Osher Mendelson, senator of the Polish Republic; 12) Eliah Kirschbaum, member of the Polish Parliament, representative of the orthodox Jews ; 13) Rabbi Isaac Rubinstein, leader of the «Mizrachi» Party in Wilno. Senator from 1922-1930.

2.
1.
6.
3
8.
9.
10.
11.
12.
13.

1) R. Eliachu, gaon de Vilno ; 2) Portraits de rabbins polonais et lithuaniens (lithographie en couleurs) ; 3) Tsaddick de Belz — R. Jesashar D. Rokeach ; 4) A. L. M. Attez, tsaddick de Gora Kalwaria ; 5) Portrait du rabbin spektor de Kaunas et du gaon de Vilno ; 6) Célèbre rabbin de Vilno ; 7) Rabbin de Belz avec sa « cour ».

1, ר' אליהו דער ווילנער גאון. 2, פאָרטרעטן פון פוילישע און ליטווישע רבנים (קאָלירטע ליטאָגראפיע). 3, דער בעלזער רבי ר' ישׂשכר דוד רוקח. 4, דער גערער רבי ר' אריה לייב מ־דכי אַלטער. 5, פאָרטרעטן פון קאָוונער רב, ספּעקטאָר און ווילנער גאון. 6, דער בארימטער ווילנער רב. 7, דער בעלזער רבי מיט זיין שטאָב. פאָטאָגראָפירט אין מאריענבאד, 1920.

1) R. R. Eliachu, Gaon of Vilno; 2) Portrait of Polish and Lithuanian Rabbis (lithography in colour) ; 3) Tsaddick from Belz R. Jesahar D. Rollech ; 4) Arie Leib Mordchaj Alter, tsaddick from Gora Kalwaria ; 5) Portrait of Rabbi Spector from Kalwaria and the Gaon of Vilno. Famous Rabbi of Vilno; 7) Rabbi of Belz with his attendants.

1) R. Eliachu, gaon wileński; 2) Portrety rabinów polskich i litewskich (barwna litografia) ; 3) Cadyk z Belza R. Jesashar D. Rokeach; 4) Arie Lejb Mordechaj Alter, cadyk z Góry Kalwarii; 5) Portrety rabina koweńskiego Spektora i gaona wileńskiego; 6) Słynny rabin wileński; 7) Rabin z Belza ze swoją „świtą".

1, R. Eliachu, « gaon » de Wilno. — 2, Retratos de rabis polacos y lituanos (litografia colorada). — 3, R. Jesashar D. Rokeach, « tsadik », de la ciudad de Belz. — 4, Arie Leyb Mordejay Alter, « tsadik » de la ciudad de Gora Kalwarja. — 5, Retratos del rabi Spektor de la ciudad de Kowno y del gaon de Wilno. — 6, Célebre rabi de Wilno — 7, El Rabi de Belz, con su séquito

1. הגאון מוילנה;
2. פורטרטים של רבנים בפולין ובלי־טא (ליטוגראפיה צבעונית);
3. הרבי מבלז, ר' יששכר דוד רוקח;
4. הרבי מגור, ר' אריה לייב מרדכי אלטר;
5. פורטרטים של הרב מקובנו ספקטור והגאון מוילנה;
6. הרב המפורסם מוילנה;
7. הרבי מבלז ופמלייתו. הצילום נעשה במריינבד בשנת 1920

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

1) R. Schapsé Kohen ; 2) Le Rabbin de Belz; 3) Le bureau du Congrès des Rabbins à Varsovie en 1932; 4) Le Rabbin de Czortkow vient pour inaugurer (la mise d'une mesousa-plaquette contenant la prière) la Yeshiva à Lublin; 5) Le Rabbin, Aron Lewin, un des représentants éminents de l'orthodoxie juive au parlement polonais; 6) Le Rabbin Israël Friedman de Czortkow.

1) R. Shabse Kohen; 2) The Rabbi of Belz; 3) The Presidency of the Congress of Rabbis held in Warsaw in 1932; 4) The Rabbi of Czortkow starts to the inauguration of the «Yeshiva» (putting of the «mesousa») in Lublin; 5) Rabbi Aaron Lewin, one of the outstanding representatives of Jewish orthodoxy in the Polish Parliament; 6) Rabbi Israel Friedman of Czortkow.

1) ר. שבתי כהן (ש"ק); 2) דער בעלזער רבי ר. יששכר דוד רוקח; 3) פרעזידיום פון א רבנים־צוזאמענפאר אין וואַרשע, אין 1932 יאָר; 4) דער טשאָרטקאָווער רבי קומט צוקלאפן די מזוזה אין דער לובלינער ישיבה; 5) הרב א. לעווין, איינער פון די באַווסטע פּאָרשטיי - ער פון דער ייד. אַרטאָדאָקסישער באפעלקע רונג אין פּוילישן פּאַרלאַמענט; 6) הרב ישראל פרידמאן פון טשאָרטקאָוו.

1) ר' שבתי כהן (ש"ך); הרבי מבלז ר' יששכר דוד רוקח; 3) נשיאות כינוס הרבנים בורשה, בשנת 1932; 4) הרבי מצ'ורטקוב בא לקבוע את המזוזה בישיבת לובלין; 5) הרב א. לוין, נציג ידוע של האוכלוסיה היהודית החרדית בפרלמנט הפולני; 6) הרב ישראל פרידמן מצ'ורטקוב.

1) R. Szabse Kohen; 2) Rabin z Bełza; 3) Prezydium Zjazdu Rabinów w Warszawie, w roku 1932; 4) Rabin z Czortkowa udaje się na inaugurację (przybicie mezury) Jesziwy w Lublinie; 5) Rabin Aron Lewin, jeden z wybitnych przedstawicieli ortodoksji żyd. w polskim parlamencie; 6) Rabin Izrael Friedman z Czortkowa.

1) R. Shabse Kohen; 2) El rabino de Belz; 3) La Presidencia del Congreso de Rabinos, reunido en 1932 en Varsavia; 4) El rabino de Czortkow sale para la inauguración de la «Yeshiva» en Lublin (puesta de la «mesusa»). 5) Rabi Aaron Lewin, uno de los más eminentes representantes de la ortodoxia judía en el Parlamento Polaco; 6) Rabi Israel Friedman de Czortkow.

1.
2.
3.
4
5.
6.

Poale-Sion : 1) Joseph Schprintsak (actuellement président du Parlement israélien) ; 2) Berl Locker (actuellement président de l'Exécutif de l'Organisation Sioniste Mondiale) ; 3) Z. Roubachov-Schasar (ministre de l'Education dans le premier Gouverniement d'Israël) ; 4) Melech Neustadt-Neu (actuellement secrétaire général de l' « Ikhud » Mondial) ; 5) L'ing. Anselm Reiss (en Pologne, président du Comité Central du Parti ; continue ses activités en Israël) ; 6) Dr. Arieh Tartakower (un des chefs du parti « Hitakhdouth » en Pologne; actuellement président de l'Exécutif de la Section d'Israël du Congrès Juif Mondial et professeur à l'Université de Jérusalem ; 7) Première Association des Etudiants Sionistes « Hérout » à Lvov (1907); 8) Comité Central du « Poale-Sion » pour la Galicie (Lwow, 1906) ; 9) Comité Central du « Poale-Sion » pour la Galicie (1908) ; 10) Premier Comité Central du « Poale-Sion » en Pologne après la première Guerre Mondiale ; 11) Congrès d'unification des deux branches du Poale-Sion (Galicie et « Royaume du Congrès », 1918) ; 12) Centrale de l'Organisation « Hekhaloutz » en Pologne (1926) ; 13) Conférence Unifiée du Poale-Sion (C. S.) et du parti « Hitakhdouth » (Gdansk, 1932) ; 14) Congrès de la Ligue pour la Palestine Ouvrière en Pologne (1933) ; 15) Zeroubavel, leader du parti Poale-Sion de Gauche (peint par Benn ; 16) Chefs du Poale-Sion de Gauche. De gauche à droite : A. Buksbaum, J. Kenner, J. Lew, J. Witkin (Zeroubavel), S. Sagan, J. Rosen.

פועלי-ציון :

1) יוסף שפרינצאק (איצט : פרעזידענט פון כנסת אין ישראל); 2) בערל לאקער (איצט : עקזעקוטיוו-פרעזידענט פון דער ציוניסטישער וועלט־ארגאניזאציע); 3) זלמן רובאשאוו, בילדונגם־מיניסטער אין דער ערשטער ישראל - רעגירונג; 4) מלך ניישטאט - נוי (איצט: געניראל־סעקרעטאר פון איחוד עולמי); 5) אינזש. א. ריים (אין פארמלחמהדיקן פוילן — פאַרזיצער פון צ.-ק. פועלי־ציון־צ. ס.; קאנ־טינואירט זיין טעטיקייט אין ישראל); 6) ד"ר א. טארטאקאווער (אין פוילן — אנפירער פון „התאחדות", איצט: עגזעקוטיוו־פאַרזיצער פון דעם ייד. וועלט־קאנגרעס אין ישראל און אוניוועדזיטעט־פראפעסאר אין ירושלים); 7) דער ערשטער ציוניסטישער אקאדעמיקער־פא־ריין „חרות" אין לעמבערג (אין גרינדונג־יאר 1907), זיצן פון לינקס : שענקער, מ. ארנאלד, א. ריים, א. לאנדעס, ז. געלמאר. שטייען : הערציק, א. ראזבלאט־גוט, א. שאַרער, מ. פענדלער, הערץ. אונטן : וועלפלינג; 8) צ. ק. פועלי-ציון אין עסטרייך, פאר גאליציע, אין לעמבערג (1906). זיצן : ד"ר י. שיפער, ז. הערץ, מ. קאנדעל, י. ריים. שטייען : לענרו, ד"ר מייזל, ש. קרעץ, ב. האבער; 9) צ. ק. פועלי-ציון פאר גאליציע (1908). פון לינקס: א. דרימער, מ. קאנדעל, ש. הערץ, ד"ר מ. ראזענפעלד, אינזש. א. ריים; 10) דער ערשטער צ. ק. פון פועלי־ציון אין פוילן נאך דער 1טער וועלט-מלחמה. זיצן, פון לינקס : מ. אידלמאן, רייכמאן, וועשער; שטייען : ד"ר י. שיפער, ש. זרובבל, ז. רובאשאוו; 11) דער פוע־לי־ציון־פאַריניקונג־צוזאמענפאר פון קליין־פוי־לן און פון ג. קאנגרעס-פוילן (1918); 12) מרכז החלוץ אין פוילן (1926). שטייען פון לינקס: הייעם, אליהו דאבקין, באוקאווער, י. סעלאך, י. פונמן; שטייען : י. גובערמאן, האפט, יפה, א. האפט, י. שליכט-אר, מאנדעלבלאט, בער־דיטשעווסקי; 13) פאריניקונג־קאנפערענץ פון פועלי־ציון (צ. ס.) און התאחדות (דאנציק 1932). אין פרעזידיום, פון לינקס : א. ריים, א. טארטאקאווער, א. זילבערשיין, דוד בן-גוריון, ב. לאקער, י. שפרינצאק; 14) צוזאמענ־פאר פון דער „ארבעטנדיקער ארץ ישראל" אין פוילן (1933). פון רעכטס, זיצן : מ. טא־צא, א. ריים, ה.שאשקיעס, וואנדערוועלדע און זיין פרוי, יוסף שפרינצאק, דאבקין, י. גינפעלד, י. פונט. הינטער וואנדערוועלדע שטייט: יצחק בן-צבי; 15) זרובבל, הויפט־אנ־פירער פון. דעמ לינקער פועלי-ציון־פאַרטיי 16) אנפירער פון דער לינקער פועלי-ציון - פארטיי. פון לינקס : אנטאני בוקסבוים, יעקב קענער, יצחק לעוו, יעקב וויטקין (זרובבל), ש. סאגאן, יוסף ראזען. 1, 3, 15) געמאלט : בען.

«*Poale-Zion*» : 1). Joseph Shprintsak, (actually Speaker of the Parliament of the State of Israel) ; 2). Berl Locker, (actually: president of the Executive of the Zionist World Organization); 3). Zalmen Rubashov-Shazar (minister of National Education in the I-st Goverment of the State of Israel) ; 4). Melech Neustadt-Neu, (actually: general secretary of «Ichudu»); 5) Engineer Anselm Reiss (while in Poland-president of the Central Committee of the Party ; now continuing his activity in Israel) ; 6). Dr. Arieh Tartakower, (while in Poland: president of the party «Hitachdut», actually : preisdent of the Executive of the World Congress of Jews for Israel, and university professor in Jerusalem) ; 7). «Chejrut», the first Zionist Student's Organization in Lvov (Lemberg) (1907, year of its foundation) ; 8). Central Committee of «Poale-Zion» in Austria, organization for Galicia, residing in Lvov (Lemberg) (1906) ; 9). Central Committee af «Poale-Zion» for Galicia (1908) ; 10). The first Central Committee of «Poale-Zion» in Poland, after the I-st World War ; 11). Congress of Poale-Zionist representatives of ancient Galicia and Congress-Poland (Central Poland) (1918) ; 12). The central seat of «Hechaluts» in Poland (1926) ; 13). A conference of «Poale-Zion» with «Hitachdut» Gdansk (Danzig, 1932) ; 14). Congress of the «Ligue for Working Palestine» in Poland in 1933: Sitting from the right : M. Tatsa, A. Reiss (?) H. Szoskies, Vandervelde and his wife, J. Shprintsak, E. Dobkin, J. Ginfeld, J. Funt ; behind Vandervelde, standing : Icchak Ben Tswi ; 15). Zerubawel, (drawing by Ben), outstanding head of the Left of «Poale-Zion» ; 16). Leaders of the Left of «Poale-Zion» : From the left : Anton Buksbaum, Jacob Kenner, Isaac Lew, Jacob Witkin (Zerubawel), Schachna Sagan, Joseph Rosen.

פועלי ציון :

1) יוסף שפרינצק (צייר בן), (עתה : יו"ר הכנסת בישראל); 2) ברל לוקר (עתה : נשיא האכסקוטיבה של ההסתדרות הציונית העולמית); 3) זלמן רובשוב—שזר (צייר בן) — שר החנוך בממשלת ישראל הראשונה; 4) מלך ניישטט-נוי (עתה : המזכיר הכללי של האיחוד העולמי); 5) אינג' א. ריים (בפולין שלפני המלחמה — יו"ר הועד המרכזי של פו־עלי ציון-צ. ס.; ממשיך את פעולתו בישראל; 6) ד"ר א. טרטקובר (בפולין — מנהיג ה„התח־אחדות"; עתה : יו"ר האכסקוטיבה של הקונ־גרס היהודי העולמי בישראל ופרופיסור האו־ניברסיטה בירושלים); 7) אגודת האקדמיק - אים הציונית הראשונה „חרות" בלמברג (בשנת הווסדה — 1907), יושבים משמאל : שנקר, מ. ארנולד, א. ריים,א. לנדס, ז. גלמר. עומדים : הרצוק, א. רוזנבלט, גוט, א. שטרר, מ. פנדלר, הרץ. למטה : וולפלינג; 8) הועד המרכזי של פועלי ציון באוסטריה, בעד גליציה, בלמברג (1906), יושבים : ד"ר י. שיפר, ז. הרץ, מ. קנדל, י. ריים. עומדים : לנרו, ד"ר מייזל, ש. קרץ, ב. האבר; 9) הועד המרכזי של פועלי ציון בעד גליציה (1908). משמאל : א. דרימר, מ. קנדל, ש. הרץ, ד"ר מ. רוזנפלד, אינג' א. ריים; 10) הועד המרכזי הראשון של פועלי ציון בפולין אחרי מלחמת העולם הרא־שונה. יושבים משמאל : מ. אייזלמן, רייכמן, וושר; עומדים : ד"ר י. שיפר, ש. זרובבל, ז. רובשוב; 11) כנוס האיחוד של פועלי ציון מפולין הקטנה ופולין הקונגרסאית (1918). 12) מרכז החלוץ בפולין (1926). עומדים משמאל חייאם, אליהו דובקין, באוקובר, י.

Poale-Syjon : 1) Josef Szprincak (obecnie : przewodniczący parlamentu Izraela) ; 2) Berl Locker (obecnie : przewodniczący Egzekutywy Światowej Organizacji Syjonistycznej) ; 3) Zalmen Rubaszow-Szazar (Minister Oświaty w I. rządzie Izraela) ; 4) Melech Neustadt-Neu (obecnie : sekretarz gen. światow. „Ichudu") ; 5) Inż. Anzelm Reiss (w Polsce — przewodniczący Centr. Komitetu partii ; kontynuuje działalność w Izraelu) ; 6) Dr. Arieh Tarkower (przywódca partii „Hitachdut" w Polsce; obecnie: przew. Egzekutywy Świat. Kongresu Żyd. na Izrael i prof. Uniwersytetu w Jerozolimie) ; 7) Pierwsze Stow. Akademickie Syj. „Chejrut", we Lwowie (w roku założenia — 1907). Siedzą od lewej : Schenker, M. Arnold, A. Reiss, A. Landes, Z. Gellmar. Stoją : Herzig, A. Rosenblat-Gutt, A. Starer, Markus Fendler, Herz. U nóg : Wölfling; 8) C. K. Poale-Syjon w Austrii, dla Galicji, z siedzibą we Lwowie (1906). Siedzą : Dr. I. Schipper, Z. Herz, M. Kandel, J. Reiss; stoją : Lenru, Dr. Meisel, S. Kretz, B. Haber; 9) C. K. Poale-Syjon, działający na Galicję (1908). Od lewej : A. Drimmer, M. Kandel, S. Herz, Dr. M. Rosenfeld, Inż. A. Reiss; 10) Pierwszy C. K. Poale_Syjon w Polsce po I. wojnie światowej. Od lewej siedzą : M. Eidelman, Reichman, Weszer; stoją : Dr. I. Schipper, S. Zerubawel, Z. Rubaszow; 11) Zjazd zjednoczeniowy Poale-Syjon z Małopolski i b. Królestwa (1918); 12) Centrala „Hechalucu" w Polsce (1926). Stoją od lewej : Ch. Chajes, E. Dobkin, Bankower, I. Selak, I. Funt; stoją : J. Guberman, Haft, Jaffe, A. Haft, J. Schlich-Or, Mandelblat, Berdyczewski; 13) Konferencja zjednoczeniowa „Poale-Syjon" (C. S.) i „Hitachdutu" (Gdańsk, 1932). W prezydium od lewej : A. Reiss, A. Tartakower, A. Silberschein, D. Ben-Gurion, B. Locker, J. Szprincak; 14) Zjazd Ligi dla Pracującej Palestyny w Polsce; w. roku 1933. Od prawej, siedzą : M. Taca, A. Reiss (?), H. Szoskies, Vanderwelde i jego żona, J. Szpincak, E. Dobkin, J. Ginfeld, I. Funt. Stoi za Vanderweldem : Icchak Ben Zwi; 15) Zerubawel (rys. Ben), czołowy przywódca Poale-Syjon-Lewicy; 16) Przywódcy Poale-Syjon-Lewicy. Od lewej : Antoni Buksbaum, Jakub Kenner, Izak Lew, Jakub Witkin (Zerubawel), Szachna Sagan, Józef Rosen.

«*Poale-Zion*» : 1). Josef Shprintsak (actualmente : presidente del Parlamento en Israel) ; 2). Berl Locker (actualmente : presidente del Comité Ejecutivo de la Organizacion Zionista Mundial) ; 3). Zalmen Rubashov-Shazar (ministro de Educacion Nacional en el 1-ro Gobierno de Israel) ; 4). Melech Neustadt-Neu (actualmente : secretario general de «Ichudu») ; 5). Ingeniero Anselm Reiss (en Polonia, antes de la guerra : presidente del Comité Central del Partido ; está continuando su actitud en Israel) ; 6). Dr. Arieh Tartakower (en Polonia, antes de la guerra : presidente del partido «Hitachdut», (actualmente : presidente del Comité Ejecutivo del Congreso Mundial de Judíos en Israel y profesor de universidad en Jerusalén) ; 7). «Chejrut», primera organización zionista de estudiantes en Lvov (Lemberg) (1907, año de su fundación) ; 8). Comité Central de «Poale-Zion» en Austria, organización para Galicia, con residencia en Lvov (Lemberg), (1906) ; 9). Comité Central de «Poale-Zion» para Galicia (1908) ; 10). El I-ero Comité Central de «Poale-Zion» en Polonia, despues de la I-ra guerra mundial ; 11). Congreso de representantes de Poale-Zion de Galicia

Fin en la página 148.

1.

2.

3.

10.

7.

11.

5.

8.

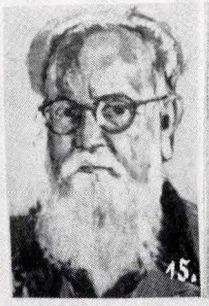

6.

12.

9.

13.

14.

15.

16.

Le Parti Poale-Sion (C. S.) : 1) D. Ben Gourion (X) à Varsovie (1934) ; 2) Congrès du parti Zeïrei-Sion en Pologne (1919) ; 3 Comité Central de la Ligue pour la Palestine Ouvrière (Varsovie 1924) ; 4) Bureau du Comité Central Poale-Sion-C.S. (Varsovie, 1934) ; 5) Le Poale-Sion dans le défilé du 1er mai 1934 à Varsovie ; 6) Congrès de la Ligue pour la Palestine Ouvrière ; 7) Meeting à Varsovie, place Muranowski (la parole est à M. Neu).

A Cracovie: 8) Organisation « Haoved »; 9) Un grand meeting, rue Krakowska (la parole est à M. Borwicz) ; 10, 11) Défilé du 1er mai ; 12) Jacob Leszczynski à Cracovie (1933) ; 13) A l'occasion du 25e anniversaire (1909-1934) des activités de S. Wellner ; 14) Naftali Birnhack.

פועלי-ציון (צ. ס.) :

1) דוד בן־גוריון (*) אין ווארשע, אין 1934. צ. א.: מ. נוי (**), קאשטאן (***); פעלא מאלקין (****); 2) דער צוזאמענפאר פון דער צעירי-ציון־פארטיי אין פוילן, אין 1919; 3) צענטראל־קאמיטעט פון „ארץ־ישר־אל העובדת" (ווארשע, 1924); ס'זיצן פון לינקס : יונה גרינפעלד, י. ריטאוו, אליהו גא־לאמב, י. מונדלעק, אליהו דאבקין, צבי רא־זענשטיין. ס'שטייען : בענדערסקי, בן־דובי, מייזעלס, טאצא, פינחס ראשיש, ש. בראגינ - סקי, בערל טאי, י. האלפערן; 4) אין ביורא פון דעם צענטראל־קאמיטעט פועלי־ציון, צ. ס. (ווארשע 1934); פון רעכטס אויף לינקס: י. מארגענשטערן (געפאלן אין דעם ווארשעווער געטא־אויפשטאנד), ל. שטשופאקיעוויטש, י. שיינבוים, מלך נוי, הרצל בערגער, אברהם ביאלאפאלסקי, נ. קאנטאראוויטש, י. פעטשע - ניק; ס'שטייען: גראביע און אדוי. שמחה קאץ; 5) 1־טער מאי 1934; דער דעמאנסטראציע־צוג פון פועלי־ציון (צ. ס.) אין די גאסן פון ווארשע צ. א.: י. גרינפעלד (I), א. ריים (II), רות ריים (III), א. ביאלאפאלסקי ז"ל (IA), מ. נוי (A), צבי קרוי (IA), הרצל בערגער (IIA); 6) ערשטער קאנגרעס פאר „ארץ ישראל העו־בדת"; 7) מיטינג פון פועלי־ציון (צ. ס.) אויפן מוראנאוו־פלאץ אינווארשע; ס'רעדט : מ. נוי (נעבן שטייט גאלדבערג);

אין קראקע : 8) „העובד", צ. א.: ש. וועל־נער (*) און העניג (**); 9) בעת א גרויסער פארזאמלונג אויף דעם „זיסער־הויף"; עם רעדט: מ. באראוויטש (*); צ. א.: מ. ל. שטערנ־פעלד (**); 10, 11) 1־טער מאי־צוג אויף די גאסן פון קראקע; צ. א. : ד"ר י. ארנהאלד (*) לאנדוי (**), חצקל פרידבערג (***); 12 יע־קב לעשצ'שינסקי אין קראקע (1933); 13) מינוי־און־צוואנציק יאר יובל (1809—1934) פון פארטיי־טעטיקייט פון שלמה וועלנער (*); צ. א.: מארום סאבעל (ז"ל) (**); 14 נפתלי בירנהאק ז"ל.

Texto a la página 146

y de Polonia Central (1918) ; 12). Residencia Central de «Hechaluts» en Polonia (1926) ; 13). Conferencia de «Poale-Zion» con «Hitachdut» (Gdansk, 1932) ; 14). Congreso de la «Liga para la Palestina de Trabajo» en Polonia (en 1933) ; Asentados : desde la derecha : M. Tatza, A. Reiss (?), H. Szoskies, Vandervelde con su mujer, J. Shprintsak, E. Dobkin, J. Ginfeld, J. Funt. Detrás de Vandervelde, en pie : Icchak Ben Tswi ; 15). Zerubawel (dibujo de B'n), leader eminente de la Izquierda de «Poale-Zion» ; 16). Leaders de la Izquierda de Poale-Zion : Desde la izquierda : Anton Buksbaum, Jacob Kenner, Isaac Lew, Jacob Witkin (Zerubawel), Shachna Sagan, Josef Rosen.

« *Poale-Zion* » (*C.S.*) : 1) D. Ben-Gourion (x) in Warsaw (1934) ; 2) Congress of the party « Zeïrei-Zion » in Poland (1919) ; 3) The Central Committee of the « Ligue for Working Palestine » (Warsaw, 1924) ; 4) Office of the Central Committee of Poale-Zion-C.S. (Warsaw, 1934) ; 5) «Poale-Zion» in the first May defile in Warsaw, 1934 ; 6) Congress of the Ligue for Working Palestine ; 7) A meeting in Warsaw, Muranowski Place (the speaker is M. Neu).

In Cracow : 8) Organization « Haoved » ; 9) A big meeting, Krakowska-Street, (the speaker is M. Borwicz) ; 10, 11) First May defile ; 12) Jacob Leszczynsky in Cracow (1933); 13) The 25-th anniversary (1909-1034) of the activity of S. Wellner ; 14) Naphtali Birnhack.

פועלי ציון (צ. ס.):

1) דוד בן-גוריון (*) בורשה, בשנת 1934. בין היתר : מ. נוי (**), קשטן (***), פלה מלקין (****); 2) כנוס מפלגת צעירי ציון בפולין, ב-1919; הועד המרכזי של „ארץ ישר־אל העובדת" (ורשה, 1924); יושבים משמאל: יונה גרינפלד, י. ריטוב, אליהו גולומב, י. מונ־דלק, אליהו דובקין, צבי רוזנשטיין. עומדים : בנדרסקי, בן-דובי, מייזלס, מצה, פנחס רשיש, ש. ברגינסקי, ברל טוי, י. הלפרן; 4) בלשכת הועד המרכזי של פועלי ציון־צ. ס. (ורשה 1934); מימין לשמאל : י. מורגנשטרן (נפל במרד הגיטו הורשאי), ל. שצ'ופקביץ, י. שיינ־בוים, מלך נוי, הרצל ברגר, אברהם ביאלופול־סקי, נ. קנטורוביץ', י. פצ'ניק; עומדים : גרביה והעו"ד שמחה כץ; 5) ה-1 במאי 1934; תהלוכת ההפגנה של פועלי ציון (צ. ס.) בחור־צות ורשה. בין היתר : י. גרינפלד (I), א. ריים (II), רות ריימן (III); א. ביאלופולסקי ז"ל (IA) מ. נוי (A), צבי קרוי (IA), הרצל ברגר (IIA), 6) הקונגרס הראשון של „ארץ ישראל העוב־דת"; 7) אספת עם של פועלי ציון (צ. ס.) בכבר מורנוב בורשה : נואם : מ. נוי (על ידו עומד גולדברג);

בקרקוב: 8) „העובד". בין היתר: ש. וולנר (*) ורניג (**); 9) בעת אספה גדולה ב„חצר זי־סר"; נואם : מ. בורביץ' (*); בין היתר : מ. ל. שטרנפלד (**); 10, 11) תהלוכת ה-1 במאי בחוצות קרקוב; בין היתר : ד"ר י. ארנ־הולד (*), לנדוי (**), יחזקאל פרידברג (***), 12) יעקב לשצ'ינסקי בקרקוב (1933); 13) יובל כ"ה שנה (1909—1934) לפעולתו המפ־לגתית של שלמה וולנר (*); בין היתר : מו־רום סובל ז"ל (**); 14 נפתלי בירנהק ז"ל.

Poale-Syjon (C. S.): 1) Dawid Ben-Gurion (x) w Warszawie, w 1934; 2) Zjazd Partii Ceirej-Syjon w Polsce w roku 1919; 3) Centralny Komitet Ligi dla Pracującej Palestyny (Warszawa, 1924).

Siedzą od lewej: Jona Grünfeld, J. Rytow, Eliahu Gołomb, J. Mundlek, Eliahu Dobkin, Cwi Rosenstein; stoją: Benderski, Ben-Dubi, Meisels, Taca, Pinchas Raszisz, S. Bragiński, Berl Taj, J. Halpern; 4) W biurze Centralnego Komitetu Poale-Syjon-C.S. (Warszawa, 1934); od prawej ku lewej: J. Morgenstern (padły później w Powstaniu Ghetta Warszawy), L. Szczupakiewicz, J. Schönbaum, M. Neu, Herzl Berger, Abraham Białopolski, N. Kantorowicz, J. Peczenik; stoją: Grabie i adw. Symche Katz. 5) Pochód demonstracyjny 1-go Maja (1934) na ulicach Warszawy. M. in. J. Grünfeld (I), A. Reiss (II), Rut Reiss (III), A. Białopolski (IV), M. Neu (V), Cwi Kroj (VI), H. Berger (VII). 6) I. Kongres „Pracującej Palestyny". 7) Zgromadzenie na placu Muranowskim w Warszawie (przemawia Neu; obok stoi Goldberg).

W Krakowie : 8) Org. „Haowed". M. i. — Wellner (x) i Hönig (xx) ; 9) Zgromadzenie na wielkim „podwórzu Süsserów" przy ulicy Krakowskiej. Przemawia M. Borwicz (x), m. i. M. L. Sternfeld (xx) ; 10) Pochód 1-majowy na ulicach Krakowa ; m. in.: Dr J. Arnhold (*), Landau (**), Chaskiel Friedberg (***). 12) Jakub Leszczyński w Krakowie (1933). 13) Dwudziestopięcioletni jubileusz (1909-1934) pracy partyjnej Salomona Wellnera (x) ; m. in.: Morus Sobel (**). 14) Naftali Birnhack.

« *Poale-Zion* » (C. S.) : 1) D. Ben-Gourion (x), en Varsovia (1934) ; 2) Congreso del Partido « Zeirei-Zion » en Polonia (1919); 3) El Comite Central de la « Liga para la Palestina en Trabajo » (Varsovia, 1924) ; 4) Oficio del Comité Central de Poale-Zion C. S. (Varsovia, 1934) ; 5. « Poale-Zion » en el desfile del 1-er de Mayo en Varsovia, 1934); 6) Congreso de la « Liga para la Palestina en Trabajo » ; 7) Una asamblea pública en Varsovia, Plaza Muranowski (la palabra es a M. Neu).

En Cracovia : 8) Organizacion «Haoved»; 9) Una asemblea pública en la Calle Krakowska (la palabra es a M. Borwicz); 10, 11) Desfile del 1-er de Mayo ; 12) Jacobo Leszczynski en Cracovia (1933); 13) El 25-o aniversario (1909-1934) de la actividad de S. Wellner ; 14) Naftali Birnhack.

2.

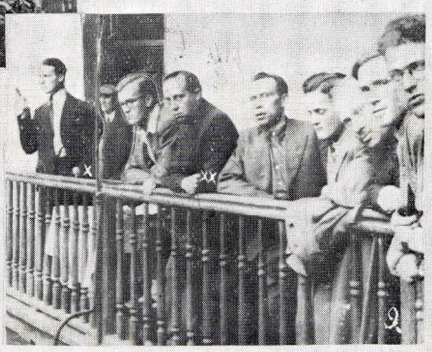
1.

3.

7.

9.

4.

8.

5.

10.

11.

12.

6.

13

14

לִיאוֹן רַייך, א. קירשבּרוין, הרב לוין, מינצבּרג, ד"ר פֿלדמן, גבֿרת מלצר, ד"ר ויגודסקי. עומדים: ד"ר הויזנר, ד"ר רוזנבלום, הסנטור ד"ר ווּרצל, הסנטור רומישטרייך, הצירים־הלמן, פֿרוסטיק, שמפל, הלר, זילבּרשטיין, ד"ר שוורץ, ד"ר שיפֿר, פֿרבּוש; 2) הועד המרכזי של ההסתדרות הציונית בורשה (1932); יושבים משבאל: ד"ר י. דוידוביץ, א. לוין, א. אלנבּרג, ד"ר מ. קלומל, י. גרינבוים, א.גולד־ברג, מ. קרנר, מ. קירשנבוים. עומדים מימאל: י. לנדשטוק, מ. דנציגרקורן, נ. אש, א. גולד־שטיין, י. גולדשטיין, מ. פרייד, ד"ר אסתר מנגלי, עו"ד מ. פוליאקביץ, י. גראויצקי, ד"ר י. שיפֿר, פ. קמינר וי. רכטמן; 3) האכסקו־טיבה של ההסתדרות הציונית בלמברג (1928) עם הד"ר לִיאוֹן רייך בראש; 4) במרכז „המשרד האי" (ורשה 1932); מימין: קשטן, ד"ר מ. קלוינבוים (משה סנה), מלך ניישטט (מ. נוי), יצחק גרינבוים, ה. שפֿר, ד"ר אברהם זילבּרשיין, 5, 6) אנשים מפוּלין בעלי עמדות מנהיגים בארגונים יהודיים של ארצות אחרות; 5) ברוך צוקרמן, יו"ר מפלגת פועלי ציון צ. ס. בארצות הברית, תיאורטיקן של תנועת העובדים הציונית־סוציאליסטית, מעורכי הירחון „דער קעמפער"; 6) מרק יארבלום, מנהיג ציוני ויו"ר שורת ארגוני יהודים בצרפת; 7) ברוך צוקרמן בלמברג (מימין: דוד פרנקל, עסקן מפלגת פועלי ציון בלמברג); 8) הועד המרכזי של „א"י העובדת" (1931). יושבים מימין: וו. רומנובסקי, י. הלפרן, מ. מורגנשטרן, מ. ניישטט, ל. שצ'ופקביץ', אברמזון, פֿרלמן; עומדים מימין: י. קוזלובסקי, שטיינברד, גולדבּרג.

ב„הסתדרות הרביזיוניסטית" : 9) כנוס עולמי של בית"ר (ורשה 1938); מימין לשמאל: ירמיהו הלפרן, רפאל רוזוב, אייזיק רמבה, זאב ז'בוטינסקי — ראש בית"ר, אהרן פרופס, ד"ר אריה קפל, יחזקאל דיליאן; 10) זאב ז'בוטינסקי (I), בקליש (1928), (II י. דרביץ', III י. נהרי — מינדזיז'צקי); 11 זאב ז'בוטינסקי בחגיגת הסתדרות הסטודנטים הרביזיוניסטית „גליליה" (ורשה, 1933); 12) הנשיאות בועידה העולמית השלישית של המפלגה הציונית־הרביזיוניסטית (קרקוב 1935); יושבים מימין לשמאל: ד"ר אוסקר רבינוביץ' זאב ז'בוטינסקי — נשיא האחוד העולמי הרביזיוניסטי אינז'. מירון שפקין, ד"ר משה לוסטיק; עומדים מימין: ד"ר דוד וודבינסקי, ד"ר בנו שטרנברג, ד"ר בוכווייץ, לוזן, ד"ר יעקב דם ופ. שטנדיק; 13) חנוכת דגל בית"ר בסטניסלבוב (1939); בתמונה: נציב בית"ר האחרון בפולין מנחם בגין (מימין: משה כהן מהנהלת המחוז בלמברג).

1) W „Zydowskim Kole" sejmowym, po posiedzeniu (1924). Siedzą, od prawej, posłowie: I Grünbaum, W. Wiślicki, Stuczyński, sekr. Cilan, Dr. Leon Reich, A. Kirschbraun, rabin Lewin, Minzberg, Dr. Feldman, pani Melzer, Dr. Wygodzki. Stoją: Dr. Hausner, Dr. Rosenblat, sen. Dr. Wurzel, sen. Rotenstreich, posłowie Helman, Syrkus, Frostig, Stempel, Heller, Silberstein, Dr. Schwarz, Dr. Schipper, Federbuck. 2) C. K. Organ Syjon. w Warszawie (1932). Siedzą, od lewej: Dr. J. Dawidsohn, A. Lewin, A. Ellenberg, Dr. M. Klumel, I. Grünbaum,, A. Goldberg, M. Koerner, M. Kirszenbaum. Stoją, od lewej: Inż. J. Landsztok, M. Darcygierkron, N. Asz, A. Goldstein, I. Goldstein, M. Freid, Dr. Estera Mangel, adw. M. Polakiewicz, J. Grawicki, Dr. I. Schipper, P. Kaminer i J. Rechtman. 3) Egzekutywa Organizacji Syjonistycznej we Lwowie (1928), z Dr. L. Reichem. 4) W centrali „Biura Palestyńskiego" (Warszawa, 1932). Od prawej: Kasztan, Dr. M. Kleinbaum (M. Sneh), Melech Neustadt (Neu), Icchak Grünbaum, R. Szefer, Dr. Abraham Silberschein. 5, 6) Z Polski na czołowe stanowiska w organizacjach żydowskich w innych krajach: 5) Baruch Zuckerman, przywódca partii Poale-Syjon (C. S.) w Stanach

Zakończenie na str. 156.

Texto español en la página 156.

1) « Cercle Juif » au Parlement Polonais (1924) ; 2) Comité Central de l'Organisation Sioniste à Varsovie (1932) ; 3) Exécutif de l'Organisation Sioniste à Lvov (1928) ; 4) Dans le « Bureau pour la Palestine » (Varsovie, 1932) ; 5, 6) Partis de Pologne aux postes de direction dans les organisations juives d'autres pays ; 5) Baruch Zuckerman, chef du parti Poale-Sion (C.S.) aux Etats-Unis, théoricien du mouvement, rédacteur de la revue mensuelle « Der Kemfer » ; 6) Marc Jarblum, chef sioniste et président de nombreuses organisations juives en France ; en Israël depuis 1954 ; 7) B. Zuckerman à Lvov ; 8) Comité Central de la « Ligue pour la Palestine Ouvrière » (1931).

Chez les « Révisionnistes » : 9) Congrès Mondial de « Bétar » (Varsovie, 1938) ; 10) Vl. Jabotynsky (I) à Kalisz (1928) ; 11) Vl. Jabotynsky participe à la fête de la Corporation des Etudiants « Révisionnistes » (Varsovie, 1933) ; 12) Bureau de la IIIe Conférence Mondiale du Parti Sioniste-Révisionniste (Cracovie, 1935) ; 13) Inauguration du drapeau de l'Organisation Bétar à Stanislawow (1939). (Sur la photo : Menachem Begin, le dernier commandant du Bétar en Pologne).

1)אין יידישן „קאלא" אין סיים, נאך א זיצונג; עס זיצן פון רעכטס צו לינקס: די דעפוטאטן י. גרינבוים, ווּ. ווישלִיצקי, סטוטשינסקי, סעקרעטאר צילאן, ד"ר לִעאָן רייך, א. קירשבּרוין, הרב לעווין, מינצבּערג, ד"ר פעלדמאן, פרוי מעלצער, ד"ר ווינגאָרסקי. ס'שטייען: ד"ר הויזנער, ד"ר ראָזענבלאָם, סענ. ווּורצעל, סענ. ראָטענשטרייך, דעפוטאטן העלמאן, סירקום, פֿראָסטיק, שטעמפעל, העלפֿער, זילבּער־שטיין, ד"ר שוואַרץ, ד"ר שיפֿער, פעדערבוש; 2) צענטראל־קאָמיטעט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין ווּאַרשע (1932); ס'זיצן פון לינקס: ד"ר י. דאווידאָוויטש, א. לעווין, א. עלענבערג, ד"ר מ. קלומעל, י. גרינבוים, א. גאָלדבערג, מ. קערנער, מ. קירשנבוים. ס'שטייען פון לינקס: י. לאנדשטאָק, מ. דאנציגיער־קראָן, נ. אש, א. גאָלדשטיין, י. גאָלדשטיין, מ. פֿרייד, ד"ר אסתר מאנגעל, אדוו. מ. פּאָליא־קעוויטש, י. גראָוויצקי, ד"ר י. שיפֿער, פּ. קאמינער אוו י. רעכטמאן; 3) די עקזעקוטיוו פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין לעמבערג (1928) מיט ד"ר לִעאָן רייך בראש; 4) אין מ־כז פון „ארץ ישראל אמט" (ווארשע 1932); פון רעכטס: קאשטאן, ד"ר מ. קלינבוים (משה סנה), מלך ניישטאדט (מ. נוי), יצחק גרינבוים, ה. שעפֿער, ד"ר אברהם זילבערשיין; 5, 6) פון פוילן אויף די אָנפירער־פּאָזיציעס אין די ייִד. אָרגאַניזאַציעס אין אנדערע לענדער; 5) ברוך צוקערמאן, פאָרזיצער פון דער פאַרטיי פועלי־ציון - צ. ס. אין די פאַרייניקטע שטאַטן, טעאָרעטיקער פון דער ציוניסטיש־סאָציאליסט. ארבעטער באוועגונג, מיטרעדאקטאר פון חודש־זשורנאל „דער קעמפער"; 6) מארק יארבלום, ציוניסטישער פירער און פאָרזיצער פון א רייי ייִד. אָרגאַניזאַציעס אין פֿראַנקרייך: 7) ברוך צוקערמאן אין לעמבערג (פון רעכטס: דוד פרענקעל, פועלי־ציוניסטישער מוער אין לעמבערג); 8) צענטראל־קאָמיטעט פאר „ארץ ישראל העובדת" (1931). עס זיצן פון רעכטס: וו. ראָמאַנאָווסקי, י. האלפערן, מ. מאָרגענשטערן, מ. נייישטאט, ל. שטשופאקיעוויטש, אבראמזאָן, פֿערלמאן; עס שטייען פון רעכטס: י. קאָזלאָווסקי, שטיינבארד, גאָלדבערג.

אין דער רעוויזיאָניסטישער אָרגאַניזאַציע: 9) וועלט־צוזאמענפאר פון בית"ר (ווארשע 1938); פון רעכטס אויף לינקס: ירמיהו האלפערן, רפאל ראזאוו, אייזיק רעמבא, זאב זשאבאטינסקי, ראש בית"ר, א. פּראָפּעס, ד"ר אריה קעפּעל, יחזקאל דיליאן; 10) זאב שוּאַבאָטינסקי (I) אין קאליש (1928), (II י. דראַבוויטש, III י. נהרי - מיענדשיזשעצקי); 11) זאב זשאבאטינסקי אויף א פייערונג אין רעוויזיאָניסטישער שטודענטן-אָרגאַניזאַציע „גליליה" (ווארשע 1933); 12) פֿרעזידיום פון דער וועלט־קאָנפערענץ פון דער ציוניסטיש־רעוויזיאָניסטישער פּאַרטיי (קראָקע 1935); ס'זיצן פון רעכטס אויף לינקס: ד"ר אסקאר ראבי־נאָוויטש, זאב זשאבאטינסקי, פֿרעזידענט פון דער רעוויזיאָניסטישער וועלט־אוניאָן, אינזש. מיראן שעסקין, ד"ר משה לוסטיק; ס'שטייען פון רעכטס: ד"ר דוד וודאָווינסקי, ד"ר בענא שטערנבערג, ד"ר בוכווייץ, לוזאן, ד"ר יעקב דאם און פּ. שטענדיק. 13) אנטהילונג פון דער בית"ר־פאָן אין סטאַניסלאָוואָם (1929); אויף דעם בילד: דער לעצטער נציב פון בית"ר אין פוילן מנחם בעגין (פון רעכטס: משה כהן פון דער קרייז־לייטונג אין לעבמערג).

1). In the «Jewish Club» of the Polish Parliament, after a session (1924), Seated right to left, deputies: J. Grunbaum, W. Wislicki, Stuczynski, secretary Cilan, Dr. Leon Reich, A. Kirschbaum, rabbi Lewin, Minzberg, Dr. Feldman, Mrs, Melzer, Dr. Wygodzki, — Standing: Dr. Hausner, Dr. Rosenblatt, senator Dr. Wurzel, sen. Rotenstreich, — deputies: Helman, Syrkus, Frostig, Stempel, Heller, Silberstein, Dr. Schwarz, Dr. Schipper, Federbusch; 2). Central Committee of the Zionist Organization in Warsaw (1932). Seated, left to right: Dr. J. Dawidsohn, A. Lewin, A. Ellenberg, Dr. M. Klumel, I. Grunbaum, A. Goldberg, M. Koerner, M. Kirschenbaum, Standing, left to right: engineer J. Landschtok, M. Darcygierkron, N. Asch, A. Goldstein, I. Goldstein, M. Freid, Dr. Esther Mangel, M. Polakiewicz, lawyer, J. Grawicki, Dr. J. Schipper, M. Kaminer and J. Rechtman; 3). The Executive of the Zionist Organization in Lvov (Lemberg) (1928) with Dr. L. Reich; 4). In the central seat of the «Office for Palestine» (Warsaw, 1932); right to left: Kasztan, Dr. M. Kleinbaum, (M. Sneh), Melech Neustadt (Neu), Icchak Grunbaum, R. Schefer, Dr. Abraham Silberschein; 5, 6). From Poland off to eminent situations in Jewish organizations in other countries; 5). Baruch Zuckerman, leader of thy Poale-Zion Party in the U.S.A. Theoretiist of the Zionist-Socialist Worker Movement. Publicist and one of the redactors of the monthly «Der Kemfer»; 6). Marc Jarblum, head of the zionist and of many other Jewish organizations in France; 7). B. Zuckerman in Lvov (Lemberg) (on the right: David Frankel); 8). The Central Committee of the «Ligue for Working Palestine» (1931). Seated, right to left: W. Romanowski, J. Halpern, M. Morgenstein, M. Neustadt, L. Szczupakiewicz, Abrasohn, Perlman. Standing, right to left: J. Kozlowski (?), Steinbard, Goldberg (?).

In the «Revisionists» organization : 9). The world Congress of «Betar» (Warsaw, 1938); right to left: Jer. Halperin, Rafal Rozow, Aisik Remba, Vladimir Zobotynski, Aron Propes, Dr. Arieh Kepel, Jeh. Dilian; 10). Vl. Zabotynski (I) in Kalisz (1928) (II. Jehoshua Drawicz, III. J. Nahari-Miedzyrzecki); 11). Vl. Zabotynski participating in a festival organized by the Revisionist Student's Corporation (Warsaw, 1933); 12). The Presidency of the III-rd Conference of the World Zionist-Revisionist-Party (Cracow, 1935): Seated, right to left: Dr. O. Rabinowicz, VI. Zabotynski, (president of the World Organization of the Revisionist Party), engineer Miran Szeskin, Dr. M. Lustig. Standing, right to left: Dr. D. Wdowinski, Dr. B. Sternberg, Dr. Buchweitz, Luzan, Dr. Jacob Dam, Stendig; 13). Consecration of the flag of the organization «Betar» at Stanislawow (1939). The photograph represents Menachem Begin, the last commander of «Betar» in Poland (on the right: M. Kahn).

1) ה„קולו" היהודי בסיים, אחרי ישיבה; יושבים מימין לשמאל: הצירים י. גרינבוים, וו. ווישלִיצקי, כטוצ'ינסקי, המזכיר צילן, ד"ר

2.

1.

3.

4.

5.

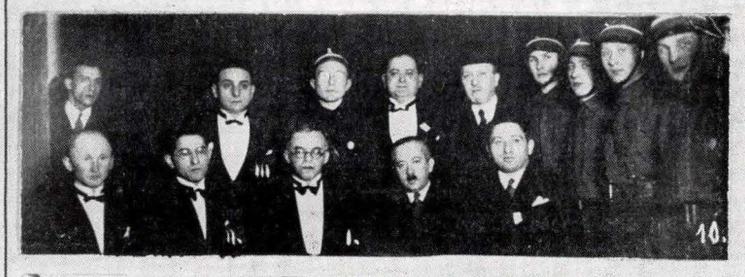
6.

9.

7.

10.

11.

12.

8.

13.

Le Parti Socialiste Juif « Bund »

1) Victor Alter (1890-1941). Ingénieur. Combattant clandestin du « Bund » à l'époque du tsarisme. Membre du Comité Central du « Bund ». Conseiller municipal de Varsovie. Publiciste éminent. Assassiné par les autorités soviétiques en 1941 ; 2) Henri Ehrlich (1882-1941). Avocat et publiciste éminent. Membre du Comité Central et un des grands chefs du « Bund » en Pologne. Conseiller municipal de Varsovie. Assassiné par les autorités soviétiques en 1941 ; 3) Yeheskiel Portnoï, pionnier du socialisme juif (1896-1900), prison et déportation en Sibérie ; un des chefs du « Bund » ; 4) Bronislas Grosser (1883-1912) ; rédacteur de la « Voix du Bund » ; fondateur de plusieurs institutions culturelles.

6) B. Michalewicz (1876-1928). Leader éminent du « Bund » à l'époque du tsar, déporté en Sibérie. Organisateur des écoles juives. Rédacteur de la « Folkstsaïtoung » ; 7) S. Mendelson (1896-1948). 1928-1939, secrétaire de l'Organisation Centrale des Ecoles Juives. Rédacteur d'un journal pédagogique ; 8) Jacob Pat. Pédagogue. Militant de l'éducation juive. Ecrivain et journaliste. Rédacteur de la « Folkstsaïtoung ». Orateur éminent. Rédacteur de revues pédagogiques. Actuellement en Amérique : secrétaire de l'Executive du « Comité Juif Ouvrier ».

9) A. Litwak, de son vrai nom Ch. J. Helfand (1884-1932). Organisateur des Comités de langue yiddisch dans la région de Vilno (1885). Plusieurs fois interné et déporté en Sibérie (1902-1904), publiciste et homme de lettres ; 10) Le bureau du congrès national du Bund (1926).

די יידישע סאָציאַליסטישע פּאַרטיי „בונד"

1) ווִיקטאָר אַלטער (1890 — 1941). פון באַרוף — אינזשיניער, א פּיזיקער. אונטערער-דישער קעמפער בעת דער צאַרישער אָקופּאַציע. מיטגליד פון צ. ק. פון „בונד". ראַטמאַן אין ווַארשעווער שטאָטראַט. באַוווסטער זשורנאַ-ליסט און פּאָלעמיקער. דערמאָרדעט דורך דער סאָוויעטישער מאַכט. 2) הענריק ערליך (1882 — 1941). אַדוואָקאַט. פירער פון „בונד" אין פוילן. פּובליציסט. ראַטמאַן אין ווארשעווער שטאָטראַט. טעאָרעטיקער און אידעאָלאָג. דער-מאָרדעט דורך דער סאָוויעטישער מאַכט. 3) יחזקאל פּאַרטוני (1872—1941). פּיאָניער פון יידישן סאָציאַליזם. געוועסן אין תפיסות און פאַרשיקט קיין סיביר, פירער פון „בונד", גע-וועזן טעניק א. פ . „יוזעף".

4, בראַנישלאַוו גראָסער, (1883—1912), גרינדער פון דער „אומאָפּהענגיקע סאָציאַליס-טישע יוגנט". פון 1903 פירער פון „בונד". רעדאקטאָר פון „גלאָס בונדו".

5, ווולאדימיר מעדעם, (1879 — 1923) פירער און טעאָרעטיקער פון „בונד", אין 1901 פאר-משפט אויף קאַטאָרגע. פון 1905 טעטיק אין ווילנער געגנט און אין קאָנגרעס-פּוילן. פון 1913 — 1915 אין תפיסה. גרינדער פון פאר-טייאישן צענטראַל-אַרגאַן „לעבנס-פראגן".

6, ביניש מיכאַלעוויטש (1876 — 1928). פאַרשיקט קיין סיביר דורך דעם צאַרישן רע-זשים. בויער פון יידישן שולווועזן אין פוילן. פאַרזיצער פון „צישא". מיטגליד פון צ. ק. פון „בונד". פובליציסט און פאָלקס-טריבון.

7, שלמה מענדעלסאָן (1896—1948). מיט-רעדאקטאָר פון דערציאונגס-זשורנאל „שול-ווועזן". באַדייטנדיקער קולטור-טוער, פובלי-ציסט און ליטעראטור-קריטיקער. 1928—1939 סעקרעטאַר פון דער צענטראַלער שול-אָרגאני-זאַציע („צישא"). 8, יעקב פּאַט. פּעדאַגאָג און שול-טוער. זשורנאליסט און בעלעטריסט. רע-דאקטאָר פון פּעדאגאגישע אויסגאבן. פאָלקס-טריבון. איצט אין אמעריקע — עקזעקוטיוו סעקרעטאַר פון דעם יידישן ארבעטער-קאָמיטעט. 9, א. ליטוואַק (א. י. העלפּאַנד, 1884 — 1932) אָרגאניזאַטאָר פון די א. ג. „זשארגאָן-קאָמיטעטן" אין ווילנער געגנט (1895) פון וועלכע עס זענען שפּעטער אנט-סטאַנען די לאָקאַלע אָרגאניזאַציעס פון „בונד". פּיל מאָל ארעסטירט און פאַרשיקט קיין סיביר (1902 — 1904) פּובליציסט און ליטעראט. 10, פּרעזידיום פון לאנד-צוזאמענקאָמ פון „בונד" אין יאָר 1926, פון דער לינקער זייט : מ. וואסער, ישראל ליכטענשטיין, ארקאדי קרע-מער, י. פּאָרטנאָי, ש. זיגלבוים. אויף דער טרי-בונע : ה. ערליך.

Jewish Socialist Party — «BUND».

1). Victor Alter (1890-1941). Engineer-Physisist Active member of the «Bund» — underground in Russia of the Czars. Member of the Central Committee of the «Bund». Alderman of Warsaw. One of the most outstanding representatives of the «Bund». Eminent journalist and polemic. Murdered in 1941 by the Soviets ; 2). Henry Ehrlich (1882-1941). Lawyer. One of the most eminent «Bund» leaders in Poland. Member of the Central Committee of the «Bund». Alderman of Warsaw. Member of the Direction of the Jewish Congregation in Warsaw. Theorist of high esteem. Murdered in 1941 by the Soviets ; 3). Yeheskiel Portnoj, (1882-1941), pioneer of the Jewish socialism. From 1896 to 1900 in prisons and deported to Siberia. Leader of the «Bund», worked under the pseudonym of «Josef» ; 4). Bronislaw Grosser (1883-1912). Founder of the «Youth Independent Socialist Group». From 1903 leader of the «Bund» and editor of the paper : «Glos Bundu» («Voice of the Bund»). Founder of numerous cultural institutions ; 5). Vladimir Medem (1879-1923), leader and theorist of the «Bund». In 1901 condemned to deportation. From 1905 active in the province of Vilno and in the ex-Congress Kingdom of Poland (Central Poland). From 1913 to 1915 in prison. Founder of «Lebensfragen», central organ of the Party. B. Michalewicz (1876-1928). Eminent leader of the «Bund». Deported to Siberia by the autorities of the tsar. Builder of the Jewish school-system in Poland. President of «Ciszo» («Central Organization of Jewish Schools»). Member of the Central Committee of the «Bund». Collaborator of the paper «Folkstsajtung» ; 7). S. Mendelsohn (1896-1948). At first leader of the Popular Party. Redactor of the periodical «Dos Folk». Afterwards member of the «Bund». From 1928 to 1939 secretary of «Ciszo», («Central Organization of Jewish Schools»). Collaborator and co-redactor of the pedagogical paper «Shul-Wezn». About the end of life was active in America ; 8). Jacob Pat. Pedagogue and leader on the domain of the Jewish school organization. Journalist and novelist. Collaborator of the paper «Folkstsajtung». Redactor of the Jewish pedagogical publications and of the literary and social periodical «Forojs». Tribune off the people. At present is active in America as Executive secretary of the «Jewish Committee of Workers» ; 9). A. Litwak, (assumed name of Ch. J. Helfand, — 1884-1932). Organizer of the so-called «Committees of Yiddish Language» in the province of Vilno (1895) from which later originated the local organizations of the «Bund». Several times arrested and deported to Siberia, (1902-1904). Publicist and writer ; 10). Presidency of the national congress of the «Bund» (1926). From left to right : M. Wasser, Isaac Lichtenstein, Arkadia Kremer, J. Portnoj, Sh. Zygielbojm. On the platform : Ehrlich.

המפלגה הסוציאליסטית היהודית „בונד":

1) ויקטור אלתר (1890—1941), מהנדס-פיזיקאי. מבאי כח הראשיים של המפלגה הזאת. חבר מועצת העיריה בורשה. עתונאי דגול ופול-מסן. נרצח ע"י שלטונות הסובייטים.

2) הנריק אוליך (1882—1941) עורך דין. אחד המנהיגים הדגולים של ה„בונד" בפולין. פובליצ סטן. חבר מועצת העיריה בורשה. נרצח ע"י שלטונות הסובייטים.

3) יחזקאל פורטנוי (נולד בשנת 1872), חלוץ הסוציאליזם היהודי. משנת 1896 עד 1900 היה כלוא בבתי-סוהר וגורש לסיביר. מנהיג ה„בונד". פעל בעילום שם „יוזף";

4) ברוניסלב גרוסר (1883—1912) מייסד התנועה „נוער סוציאליסטי בלתי תלוי". משנת 1903 מנהיג ה„בונד". עורך כתב העת „גלוס בונדו". בשליחות מפלגתו ניהל בורשה את הבחירות ל„דומה" הרביעית. מייסד של מוסדות תרבות מרובים;

5) ווֹלאדימיר מדם (1879—1923) מנהיג ותיאורתיקן של ה„בונד". בשנת 1901 נידון לגירוש. משנת 1905 פעיל במחוז וילנה ובפור-לין הקונגרסאית. משנת 1913—1915 אסיר. מייסד במאון המפלגה המרכזי „לעבענס-פראגן";

6) ביניש מיכלביץ (1876—1928). הוגלה לסיביר בימי הצר. בונה האוטונומיות היהודית בפולין. יוצר ה„ציש"א" (מרכז בתי הספר היהודיים).

7) שלמה מנדלסון (1895—1948). בשנות 1928—1939 מזכיר ה„ציש"א". מעורכי כתב העת הפדגוגי „שול-ווועזן", בסוף ימי חייו היה פעיל באמריקה.

8) יעקב פט. פדגוג ועסקן בישטה ההוראה בפולין. עתונאי וסופר. מנהיג עממי. כעת : מזכיר האכסקוטיבה של „ועד הפועלים היהו-די" באמריקה.

9) א. ליטוואק (א. י. הלפנד 1884—1932). מארגן „ועדי הז'רגון" במחוז וילנה (1895). מהם קמו אחר־כך הסניפים המקומיים של ה„בונד". נאסר פעמים רבות וגורש לסיביר (1902—1904). פובליציסטן וסופר;

10) הנשיאות של כנס „בונד" בשנת 1926. משמאל : מ. וואסר, ישראל ליכטנשטיין, אר-קדי קרמר, י. פורטנוי, ש. זיגלבוים. על הבמה: ה. ארליך.

Żydowska Partia Socjalistyczna „Bund" : 1) Wiktor Alter (1890-1941). Inżynier-fizyk. Uczestnik podziemnej działalności „Bundu" w dobie caratu. Członek Centralnego Komitetu „Bundu" i jeden z czołowych reprezentantów tej partii. Radny miasta Warszawy. Wybitny dziennikarz i polemista. Zamordowany przez władze sowieckie w 1941. 2) Henryk Ehrlich (1882-1941). Adwokat. Jeden z najwybitniejszych przywódców „Bundu" w Polsce. Publicysta. Członek Centr. Komitetu „Bundu". Radny miasta Warszawy. Członek Zarządu Gminy Żydowskiej w Warszawie. Ceniony teoretyk. Zamordowany przez władze sowieckie w 1941 r. 3) Jecheskiel Portnoj (1882-1941), pionier żydowskiego socjalizmu; 1896-1900 w więzieniach i na Sybirze; przywódca Bundu, działał pod pseudonimem „Józef"; 4) Bronisław Grosser (1883-1912), założyciel grupy „niezależnej młodzieży socjalistycznej"; od 1903 przywódca „Bundu", redaktor „Głosu Bundu". Założyciel szeregu instytucyj kulturalnych; 5) Władymir Medem (1879-1923), przywódca i teoretyk „Bundu". W 1901 zasądzony na katorgę. Od 1905 czynny na Wileszczyźnie i w b. Kongresówce. 1913-1915 w więzieniu. Założyciel centralnego organu partii „Lebensfragen". 6) B. Michalewicz (1876-1928). Wybitny działacz „Bundu". Zesłany na Syberię za czasów caratu. Budowniczy żydowskiego szkolnictwa w Polsce. Przewodniczący „Ciszo". Członek C. K. „Bundu". Publicysta. Współredaktor „Folkscajtung". 7) S. Mendelson (1896-1948). Zrazu działacz Partii Ludowej. Redaktor czasopisma „Dos Folk". Później w „Bundzie". 1928-1939 sekretarz Centralnej Organizacji Szkół Żydowskich („Ciszo"). Współredaktor czasopisma pedagogicznego „Szul-Wezn". Pod koniec życia działał w Ameryce. 8) Jakub Pat. Pedagog i działacz na niwie żydowskiego szkolnictwa. Dziennikarz i beletrysta. Współredaktor „Folkscajtung", redaktor żydowskich wydawnictw pedagogicznych oraz pisma literacko-społecznego „Forojs". Trybun ludowy. Obecnie czynny w Ameryce : sekretarz egzekutywy „Żydowskiego Komitetu Robotniczego". 9) A. Litwak (pseudonim Ch. J. Helfanda, 1884-1932). Organizator tzw. „Komitetów Zargonowych" na Wileńszczyźnie (1895), z których później powstały lokalne organizacje „Bundu". Wielokrotnie aresztowany i zesłany na Sybir (1902-1904), publicysta i literat.

10) Prezydium ogólnokrajowego Zjazdu „Bundu" (1926). Od strony lewej : M. Wasser, Izak Lichtenstein, Arkadia Kremer, J. Portnoj, Sz. Zygielbojm. Na mównicy M. Ehrlich.

Texto español en la página 156.

8.
9.
4.
1.
7.
6.
3.
5.
2.
10.

Hors-texte : Un regard dans l'avenir : le « *Comité Juif Ouvrier* » aux Etats-Unis (à présent) : 1) David Dubinsky, président et secrétaire général de l'« International Ladies Garment Union », trésorier du « Comité Juif Ouvrier » ; 2) Adolf Held, président du « Comité Juif Ouvrier », président de la « Forward-Association » ; 3) N. Chanin, secrétaire général du « Cercle Ouvrier », président du Comité administratif du « Comité Juif Ouvrier » ; 4) B. Tabachinsky, national directeur du « Comité Juif Ourvier » ; 5) Benjamin Gebiner, secrétaire général-adjoint du « Cercle Ouvrier » ★) Isidore Nagler, secrétaire du « Comité Juif Ouvrier ».

Parmi les dirigeants du « *Bund* » : 6) J. Jankielewicz (mort en 1920) ; 7) D. Blond-Michalewicz ; 8) Emmanuel Nowogrodski ; 9) Ch. Wasser, (mort en 1953) ; 10) S. Hertz ; 11) J. Leszczynski-Chmurner (1881-1935), Israël Lichtenstein (1883-1933), Dr Boris Joffé (1893-1925) ; 12) D. Meyer ; 13) S. Shweber ; 14) S. Milman ; 15) E. L. Zelmanowicz ; 16) L. Oler ; 17) Prof. L. Hersch ; 18) Dr Emanuel Sherer ; 19) Yehiel Naïman (mort en 1953) ; 20) Ch. L. Kazdan ; 21 A. Stolar ; 22) Le journal « Lebensfragen » ; 23) Membres du «Bund» internés dans la forteresse de Demblin pendant la 1re guerre mondiale (1918) ; 25,26) Assemblée du « Bund » à Varsovie (26, la parole est à N. Chainin) ; 27) La presse de l'organisation « Tsoukounft » (1919-1922) ; 28) Un meeting des organisations de jeunesse, polonaises et juives (Varsovie). Sont assis, de droite à gauche : J. Gros, J. Lipszyc, N. Szafran, et les représentants des organisations de jeunesse socialiste polonaise ; 29) Un groupe du Comité Etranger du « Bund » ; de droite à gauche : W. Medem, Gleb-Mitnikovitch, M. Winocour, W. Kosowski.

Out of the text : an outlook into the future : « *The Jewish Labor Committee* » in the U.S.A., to-day: 1). David Dubinsky, president and general secretary of the « International Ladies' Garment Union », treasurer of the « *Jewish Labor Committee* » ; 2). Adolf Held, chairman of the « *Jewish Labor Committee* », president of the « Forward Association » ; 3) N. Chanin, general secretary of the « Workmen's Circle », chairman of the office-committee of the « *Jewish Labor Committee* ; 4) B. Tabachinsky, national campaign-director of the « *Jewish Labor Committee* » ; 5) Benjamin Gebiner, general secretary assistant of the « Workmen's Circle » ; Isidore Nagler, secretary of the «*Jewish Labor Committee*».

Some « *Bund* » leaders : 6) J. Jankielewicz (died in 1920) ; 7) D. BlondMichalewicz ; 8) Emanuel Nowogrodzki ; 9) Ch. Wasser (died in 1953) ; 10) S. Hertz ; 11) J. Leszczynski-Chmurner (1881-1935), Israel Lichtenstein (1883-1933), Dr. Boris Joffe (1893-1925) ; 12) D. Meyer ; 13) S. Shweber ; 14) S. Milman ; 15) E. Zelmanowicz ; 16) L. Oler ; 17) Prof. L. Hersch ; 18) Dr. Emanuel Sherer ; 19) Yehiel Naiman (died in 1953) ; 20) Ch. L. Kazdan ; 21) A. Stolar; 22) The newspaper : « Lebensfragen »; 23) « Bund » members interned in the fortress of Demblin during the 1-st World War (1918); 25, 26) A. « Bund » assembly in Warsaw (26, speaker : N. Chanin); 27) The press of the organization « Zukunft » (1919-1922); 28) A meeting of the Polish and Jewish youth organizations (Warsaw). From right, seated : J Gros, J. Lipszyc, N. Szafran and representatives of the organization of the Polish socialist youth; 29) A group of the Foreign Committee of the « Bund », — from right : W. Medem, Gleb-Mitnikovitch, M. Winocour, W. Kosowski.

Poza tekstem; rzut oka w przyszłość: „*Żydowski Komiett Robotniczy*" w Ameryce (obecnie): 1) Dawid Dubiński, przewodniczący i sekretarz generalny „International Ladies Garment Union", skarbnik „Zyd. Komitetu Robotniczego". 2) Adolf Held, przewodniczący „Zyd. Komitetu Robotniczego", prezes „Forward-Association". 3) N. Chanin, sekretarz generalny „Koła Robotniczego", przewodniczący administracyjnego Komitetu „Zyd. Komitetu Robotniczego". 4) B. Tabaczyński, krajowy dyrektor „Zyd. Kom. Robotn.". 5) Beniamin Gebiner, zast. generalnego sekretarza „Koła Robotniczego". *) Izydor Nagler, sekretarz „Zyd. Kom. Robotniczego".

Pośród przywódców „Bundu": 6) J. Jankielewicz (zmarł w 1920). 7) Dina Blond-Michalewicz. 8) Emanuel Nowogródski. 9) Chaim Wasser (zmarł w 1953). 10) Szulem Hertz. 11) Józef Leszczyński-Chmurner (1881-1935), Izrael Lichtenstein (1883-1933), Dr Borys Joffe (1893-1925). 12) Dawid Meyer. 13) Sara Schweber. 14) Szmul Milman. 15) Efroim Lozer Zelmanowicz. 16) Leon Oler. 17) Prof. Liebman Hersch. 18) Dr Emanuel Sherer. 19) Jechiel Najman (zmarł w 1953). 20) Ch. L. Każdan. 21) Abram Stolar. 22) Czasopismo „Lebensfragen". 23) Oddział bojowy „Bundu" w Pińsku, w dobie 1905-1906. 24) Członkowie „Bundu" i „Cukunft'u", internowani w twierdzy w Modlinie podczas pierwszej wojny światowej (1918). 25, 26) Zjazd obwodowy „Bundu" w Warszawie, w 1928 (26, przemawia N. Chanin). 27) Prasa organizacji „Cukunft" (1919-1922). 28) Zgromadzenie młodzieży polskiej i żydowskiej (Warszawa). Siedzą, od prawej: J. Gros, J. Lipszyc, N. Szafran i przedstawiciele polskich socjalistycznych organizacyj młodzieżowych. 29) Grupa Zagranicznego Komitetu „Bundu"; od prawej: W. Medem, Gleb-Mitnikowicz, M. Winokur, W. Kosowski.

Fuera del texto : una mirada hacia el porvenir : El « *Comité Judío del Trabajo en América* », actualmente : 1) David Dubinsky, presidente y secretario general de la « Unión Internacional de Vestidos por Señoras », tesorero del « Comité Judío del Trabajo»; 2) Adolf Held, presidente del « Comité Judío del Trabajo », presidente de la Associacion « Forward » ; 3) N. Chanin, secretario general del « Circulo de Obreros », presidente del departemento administrativo del « Comité Judío del Trabajo »; 4) B. Tabachinsky, director del « Comité Judío del Trabajo » ; 5. Benjamino Gebiner, secretario general adjunto del « Circulo de Obreros»; *) Isidorio Nagler, secretario del « Comité Judío del Trabajo ».

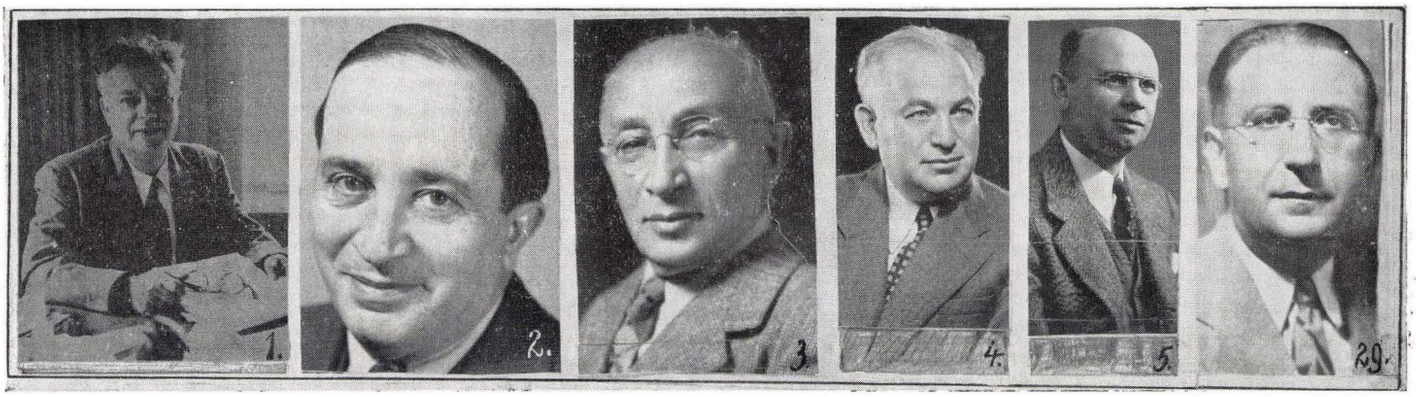
Algunos jefes de la organización «*Bund*»: 6) J. Yankielevich (muerto en 1920); 7) D. Blond-Mikhalevich ; 8) Emanuel Nowogrodzki ; 9 Ch. Wasser (muerto en 1953); 10) S. Hertz; 11) J. Lechtchinsky-Chmurner (1881-1935), Israel Likhtenstein (1883-1933), dr. Boris Joffe (1893-1925); 12) D. Meyer; 13) S. Shweber; 14) S. Milman; 15) E. Zelmanovich ; 16) L. Oler; 17) Profesor L. Hersch ; 18) Dr. Emanuel Sherer ; 19) Yehiel Naiman (muerto en 1953) ; 20) Ch. L. Kazdan; 21) A. Stolar; 22) El diario : « Lebensfragen » ; 23) Algunos miembros del « Bund » internados en la fortaleza de Demblin durante la 1-era Guerra Mundial (1918) ; 25, 26) Una asemblea del « Bund » en Varsovia (la palabra es a N. Chanin) ; 27) La prensa de la organización «Zukunft» (1919-1922); 28) Una reunión de las organizaciones de juventud polaca y judía en Varsovia. De derecha, sentados : J. Gros, J. Lipshits, N. Shafran y représentantes de la organización de la juventud socialista polaca; 29) Un grupo del « Comité por el Extranjero » del « Bund », de derecha : W. Medem, Gleb-Mitnikovich, M. Winocour, W. Kosowski.

אויסער טעקסט : א בליק אין דער צוקונפט: "יידישער ארבעטער־קאָמיטעט" אין אמעריקע (איצטער): 1) דוד דובינסקי, פֿאָרזיצער פון נענעראל־סעקרעטאר פון „אינטערנאציאָנאלער לעדידים־גארמענט־יוניאָן", קאסירער פון „ייד. ארבעטער־קאָמיטעט"; 2) אדאָלף העלד , פֿאָרזיצער פון „ייד. ארבעטער־קאָמיטעט", פֿרעזידענט פון „פֿארווערטס־אסאָסיאיישאָן"; 3) נחום כאנין, געגנראל־סעקרעטאר פון „ארבעטער־רינג", פֿאָרזיצער פון אָפּיס־קאָמיטעט פון „ייד. א. ק."; 4) בנימין טאבאטשינסקי, נא־ציאָנאל קאמפּאַן־דירעקטאָר פון „ייד. א. ק."; 5) בנימין געבינער, געהילפס־געגנראל־סעקרעטאר בײם „ארבעטער־רינג; *) איזידאר, נאגלער, סעקרעטאר פון „ייד. ארבעטער־קאָמיטעט".

צוויישן די אָנפירער פון „בונד" : 6) יוסף יאנקעלעוויטש (געשטאָרבן אין 1920); 7) דינה בלאָנד־מיכאלעוויטש; 8) עמנואל נאָווא־גרודזקי; 9) חיים וואסער (געשטא. 1953); 10) שלום הערץ; 11) יוסף לעשטשינסקי—כמור־נער (1881 — 1935), ישראל ליכטענשטיין (18883—1933), ד"ר יאָפע (1893—1925); 12) דוד מייער; שרה שוועבער; 14 שמואל מילמאן; 15) אפרים לאָזער זעלמאנאָוויטש; 16) לעאָן אָלער; 17) פֿראָפ. ל. הערש; 18) ד"ר עמנואל שערער; 19) יחיאל נייטאן (געשט. 1953); 20) ח. ל. קאזשדאן; 21) אברהם סטאָלאר; 22) דער שזורנאל „לעבענס־פֿראגען"; 23) דער באָיאָוואָי־אָטריאד פון „בונד" אין פּינסק אין דער תקופה 1905 — 1906; 24) ארעסטירטע „צוקונפט"־טוער און בונדיסטן אין מאָדלינער פעסטונג בעת דער 1-טער וועלט־מלחמה (1918); 25, 26) ראַיאָן־צוואמענפֿלי פון „בונד", אין וואַרשע, אין 1928 (26, עם רעדט נ. כאנין); 27) „צוקונפט" פֿרעסע (1919—1922); 28 מיטינג פון יידישע און פּוילישע יוגנט־אָרגאַניזאציעס (וואַרשע). עם זיצן פון רעכטס : י. גראָס (איצט : רעדאקטאָר פון „אונזער שטימע" אין פּאריז), י. ליפּשיץ, נ. שאפּראן און פֿאָרשטייער פון די פּוילישע (29 שע סאָציאליסטישע יוגנט־אָרגאַניזאציעס; גרופּע פון אויסלענדישן־קאָמיטעט פון בונד; פון רעכטס: וו. מעדעם, גלעב מיטניקאָוויטש, מ. ווינאקור, וו. קאָסאָווסקי.

מחוץ לנוסח; מבט עין לעתיד: „ועד העובדים היהודי" באמריקה (כיום): 1) דוד דובינסקי, יו"ר ומזכיר כללי של „למדים־גרמנט יוניון הבינלאומי", גזבר „ועד העובדים היהודי"; 2) אדולף הלד, יו"ר „ועד העובדים היהודי", נשיא ה„פורווערטס־אסוסייישן"; 3) נחום כנין, המזכיר הכללי של ה„ארבעטער־רינג", יו"ר הועד של „ועד העובדים היהודי"; 4) בנימין טבצ'ינסקי, מנהל המפעל הלאומי של „ועד העובדים היהודי"; 5) בנימין גבינר, סגן המזכיר הכללי של ה„ארבעטער־רינג"; *) איזידור נגלר, מזכיר „ועד העובדים היהודי".

בין מנהיגי ה„בונד" : 6) יוסף ינקילביץ' (מת ב-1920); 7) דינה בלונד-מיכלביץ'; 8) עמנואל נובוגרודזקי; 9) חיים ווסר (מת ב-1953); 10 שלום הרץ; 11) יוסף לשצ'ינסקי-כמורנער (1881—1935), ישראל ליכטנשטיין (1883—1933), ד"ר בורים יפה (1893—1935); 12) דוד מאיר; 13) שרה שוובר; 14) שמואל מילמן; 15) אפרים לזר זלמנוביץ'; 16) ליאון אולר; 17) פרופ. ל. הרש; 18) ד"ר עמנואל שרר; 19) יחיאל נייטן (מת ב-1953); 20) ח. ל. קז'דן; 21) אברם סטולר; 22) פלוגת המחץ של ה„בונד" בפינסק בתקופת השנים 1905 — 1906; 24) עסקני ה„צוקונפט" ובונדאים — אסירים במצור מודלין בעת מלחמת העולם הראשונה (1918); 25, 26) כנוס מחוזי של ה„בונד" בורשה, בשנת 1928 (26, כנין נואם); 27) קבוצת ועד חוץ לארץ של ה„בונד"; מימין : וו. מדם,גלב מיטניקוביץ', מ. וינוקור, וו. קוסובסקי.

1.
2.
3.
4.
5.
29.

6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
22.
16.
18.
29.
19.
14.
15.
13.
17.
20.
21.
25.
23.
26.
24.
27.
28.

Texto a la página 152.

Partido Socialista Judío «BUND».

1). Victor Alter (1890-1941). Ingeniero-físico. Uno de eminentes representantes del Partido socialista judío «Bund». Consejero de la municipalidad de Varsovia. Periodista y polemista distinguido. Asesinado por las autoridades sovieticas en 1941 ; 2). Enrique Ehrlich (1882-1941). Abogado. Uno de los leaders más eminentes del «Bund» en Polonia. Periodista. Consejero municipal de Varsovia. Asesinado por las autoridades sovieticas en 1941 ; 3). Jecheskiel (pron. Yejesquel) Portnoy (1882-1941), leader de la vanguardia del socialismo judío. El periodo de 1896-1900 pasa en cárceles y en deportación en Siberia. Se valia del seudónimo «Josef» ; 4). Bronislaw Grosser (1883-1912), fundador del «grupo independiente de la juventud socialista». Desde 1903 — jefe del «Bund», redactor del periódico «Glos Bundu», («La Voz del Bund»). Fundador de varias instituciones culturales ; 5). Vladimir Medem (1879-1923), leader y teórico del «Bund». En 1901 condenado a la deportacion en Siberia. Desde 1905 activo en la provincia de Vilno y en el ex-reino de Polonia del Congreso. Desde 1913-1915 en prisión. Fundador del periódico «Lebensfragen» («Problemas de la Vida»), órgano central del Partido ; 6) B. Michalewicz, (1876-1928). Leader eminente del «Bund». Deportado en Siberia por las autoridades zaristas. Creador de la instrucción escolar judía en Polonia. Preisdente de la organisación «Ciszo» («Organisación Central de las Escuelas Judías») ; 7). S. Mendelsohn (1896-1948). Desde 1928-1939 secretario de «Ciszo». Redactor del periódico pedagogico «Shul-Wezn ; 8). Jacobo Pat. Pedagogo y leader eminente en el campo de la instruccion escolar judía en Polonia. Periodista y novelista. Tribuno del pueblo ; 9). A. Litwak (seudónimo de Ch. J. Helfand), (1884-1932). Organizador de «Comités Judios» («Yiddish») en la provincia de Wilno, (en 1895), de las cuales nacieron las organizaciones locales del «Bund». Publicista y escritor, muchas veces aprisionado y deportado en Siberia (1902-1904) ; 10). Presidencia del Congreso Nacional del «Bund», celebrado en 1926. De izquierda a derecha : M. Wasser, Isaac Lichtenstein, Arkadia Kremer, J. Portnoj, Sch. Zygielboim. En la tribuna : Ehrlich.

Les Juifs combattants de la première guerre mondiale

1) Le drapeau de l'Association des Juifs anciens combattants pour l'Indépendance de la Pologne (l'endroit) ; 2) Le même drapeau (l'envers) ; 3) Inauguration du cimetière des anciens combattants juifs à Cracovie (1937) ; 4) Délégués et drapeau de la section de Lwow de l'Association des Juifs anciens combattants pour l'Indépendance de la Pologne ; 5) Les Juifs anciens combattants participent à la campagne en faveur de l'Emprunt National.

יידן קאָמבאַטאַנטן פון דער ערשטער וועלט-מלחמה.

1, די פאָן פון פאריין פון די יידישע קעמפער פאר פוילנס אומאָפּהענגיקייט (רעכטע זייט) . 2, דאָס זעלביקע — די לינקע זייט. 3, די חיי-ליקונגס-צערעמאָניע פון עפענען א בית עולם פאר יידישע פראָנט-קעמפער אין קראָקע (1937). 4, פאָסט-פאָן פון לעמבערגער אָפּטיי-לונג פון יידישע קעמפער פאר פוילנס אומאָפּ-העניקייט. 5, יידישע קאָמבאַטאַנטן אין דער אניטאציע אקציע פאר דער נאציאָנאלער הל-וואה.

Jewish ex-Servicemen of the first World War.

1) Flag of the Association of Jewish Ex-Servicemen (right side) ; 2) The same flag (left side) ; 3) Dedication of a cemetery in Cracow for Jewish combatants ; 4) Delegates and flags from Lvov section of the Association ; 5) The Jewish Ex-servicemen take part in campaign for a National Loan.

Zydzi Kombatanci z 1. wojny światowej.

1) Sztandar Związku Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski (strona prawa) ; 2) jak poprzednio (strona lewa) ; 3) Poświęcenie cmentarza dla Kombatantów Żydów w Krakowie (r. 1937) ; 4) Poczt sztandarowy oddziału lwowskiego Związku Żydów U. W. o N. P. ; 5) Kombatanci Żydzi w akcji propagandowej na rzecz Pożyczki Narodowej.

Soldados Judíos de la I-ra Guerra Mundial.

1, Bandera de la Asociación de los Combatientes Judíos por la Independencia de Polonia, (lado derecho) — 2, Lo mismo (lado izquierdo). — 3, Consagración del cementerio de los ex-combatientes judíos en Cracovia, (1937). — 4, Delegación con bandera de la sección de Lwow de la Asociación de los Combatientes Judíos por la Independencia de Polonia. — 5, Combatientes Judíos activos en la propaganda en favor del Empréstito Nacional.

יהודים לוחמים במלחמת העולם הראשונה :

1. דגל ברית הלוחמים היהודים לעצמאות פולין (מצד ימין);
2. כנ"ל (מצד שמאל);
3. טכס הפתיחה של בית-קברות ללוחמי חזית יהודים בקרקוב (בשנת 1917);
4. דגל סניף הלוחמים היהודים בלבוב;
5. לוחמים יהודים משתתפים בתעמולה להפצת אגרות המלווה הלאומית של ממשלת פולין.

Zakończenie do str. 150.

Zjednoczonych Ameryki Północnej. Teoryk syjon.-socjal. ruchu robotniczego. Publicysta. Współredaktor miesięcznika „Der Kemfer". 6) Marc Jarblum, przywódca syjon. i przewodniczący wielu organizacyj żyd. we Francji. 7) B. Zuckerman we Lwowie z prawej: Dawid Fränkel). 8) Centralny Komitet „Ligi dla Pracującej Palestyny" (1931). Siedzą od prawej : W. Romanowski, J. Halpern, M. Morgenstern, M. Neustadt, L. Szczupakiewicz, Abramsohn, Perlman. Stoją, od prawej : J. Kozłowski (?), Steinbard, Goldberg (?).

W Organizacji „Rewizjonistów": 9) Światowy Zjazd „Betar'u" (Warszawa, 1938). Od prawej : Jer. Halperin, Rafał Rozow, Ajzyk Remba, Włodzimierz Żabotyński, Aron Propes, Dr. Arich Kepel, Jeh. Dilian. 10) Wł. Żabotyński (I) w Kaliszu (1928), (II. Jehoszna Drawicz, III. J. Nahari-Międzyrzecki). 11) Wł. Żabotyński na uroczystości w Rewizjonistycznej Korporacji Akademickiej (Warszawa, 1933). 12) Prezydium III. Konferencji Światowej Partii Syjon.-Rewizjonis. (Kraków, 1935). Siedzą, od prawej: Dr. O. Rabinowicz, Wł. Żabotyński (Prezydent Światowej Organizacji Rewizj.), Inż. Miran Szeskim, Dr. M. Lustig. Stoją, od prawej : Dr. D. Wdowiński, Dr. B. Sternberg, Dr. Buchweitz, Luzan, Dr. Jakub Dam, Stendig. 13) Odsłonięcie sztandaru organizacji „Betar", w Stanisławowie (1933). Na zdjęciu Menachem Begin, ostatni komendant „Betaru" w Polsce (z prawej: M. Kahn).

Texto a la página 150.

1). En el «Grupo Judio» de la Dieta Polaca, despues de una sesión (1924). Asentados : desde la derecha, los diputados : J. Gruenbaum, W. Wislicki, Stuczynski, secretario Cilan, dr. Leon Reich, A. Kirschbaum, rabi Lewin, Minzberg, dr. Feldman, Señora Melzer, dr. Wygodzki. — En pie : dr. Hausner, dr. Rosenblatt, senador dr. Wurzel, senador Rotenstreich. Los diputados : Helman, Syrkus, Frostig, Stempel, Heller, Silberstein, dr. Schwarz, dr. Schipper, Federbusch.
2). Comité Central de la Organización Zionista en Varsovia (1932). Sentados, desde la izquierda : dr. J. Dawidsohn, A. Lewin, A. Ellenberg, dr. M. Klumel, I. Gruenbaum, A. Goldberg, M. Koerner, M. Kirschenbaum. — En pie : (desde la izquierda) : ingeniero J. Landstok, M. Darcygierkron, N. Asch, A. Goldstein, I. Goldstein, M. Freid, Señora dr. Ester Mangel, M. Polakiewicz, abogado, J. Grawicki, dr. J. Schipper, M. Kaminer, J. Rechtman. — 3). Comité Ejecutivo del Partido Zionista en Lvov (Lemberg), (1928), con el dr. L. Reich. 4). En la dirección central del «Oficio para Palestina» (Varsavia, 1932). Desde la derecha : Kasztan, dr. M. Kleinbaum (M. Sneh), Melech Neustadt — (Neu), Icchak Gruenbaum, R. Schefer, dr, Abraham Silberschein. 5, 6). Salidos de Polonia para asumir ocupaciones eminentes en organizaciones judías en otros países. 5). Baruch Zuckerman, jefe del partido Poale-Zion en los Estados Unidos de América del Norte. Teórico del movimiento obrero Zionista-Socialista. Publicista y uno de los redactores del periódico mensual «Der Kemfer». 6) Marc Jarblum, director del partido zionista y de numerosas otras organizaciones judías en Francia. 7). Zuckerman en la ciudad de Lvov (Lemberg), aderecha : David Fraenkel). 8). Comité Central de la «Liga para la Palestina de Trabajo» (1931). — Asentados desde la derecha : W. Romanowski, J. Halpern, M. Morgenstein, M. Neustadt, L. Szczupakiewicz, Abramsohn, Perlman. — En pie : desde la derecha : J. Kozlowski (?) Steinbard, Goldberg (?).

En la organizacion de «Revisionistas» : 9). Congreso mundial de «Betar» (Varsavia 1938). Desde la derecha : Jer. Halperin, Rafal Rozow, Aisik Remba, Vladimir Zabotynski, Aron Propes, dr. Arich Kepel, Jeh. Dilian. 10). VI. Zabotynski (I) en Kalisz, (1928), II. Jehoshua Drawicz, III. J. Nahari-Miedzyrzecki). 11. VI. Zabotynski participa a una fiesta organizada por la Corporacion Estudiantina de Revisionistas (Varsavia, 1933). 12). La Presidencia de la 3-ra Conferencia del Partido Mundial Revisionista (Cracovia, 1935). Asentados, desde la derecha : Dr. O. Rabinowicz, VI. Zabotynski, (presidente de la Organización Mundial del Partido Revisionista), ingeniero Miran Szeskin, dr. M. Lustig. En pie : desde la derecha : dr. D. Wdowinski, dr. B. Sternberg, dr. Buchweitz, Luzan, dr. Jacob Dam, Stendig. 13). Consagración de la bandera de la organizacion «Betar» en la ciudad de Stanislawow (1939). En la foto Menachem Begin, el ultimo comandante de «Betar» en Polonia (a derecha : M. Kahn).

ZWIĄZEK
ŻYDÓW
UCZESTNIKÓW WALK
O
NIEPODLEGŁOŚĆ
POLSKI
ODDZIAŁ WARSZAWSKI
SPEŁNIJCIE SWÓJ OBO
SUBSKRYBUJCIE PO
1.
2.
3.
4.
5.

1) Réunion du Bureau central de l'Association des Juifs anciens combattants pour l'Indépendance de la Pologne ; 2) Délégation de l'Association des anciens combattants juifs chez le prof. I. Moscicki, président de la République Polonaise ; 3) Grand gala à la Sorbonne à l'occasion de la conférence mondiale des anciens combattants juifs à Paris, en 1935. Sur la photo, entre autres : 1. Zirler (Lwow), 2. Goldkraut (Varsovie), 3. Menkes (Lodz), 4. Holzer (Gdynia), 5. Freud (Cracovie), 6. Le ministre Fabry (Paris), 7. Adler (Cracovie), 8. Le général Gouraud (Paris), 9. Flaum (Varsovie), 10. René Cassin, président de l'UFAC ; 4) Les délégués juifs à la conférence mondiale à Paris ; 5) Grand dîner de Pâques organisé pour les soldats juifs par la section de Lodz de l'Association des Juifs anciens combattants pour l'Indépendance de la Pologne. A la table commune sont assis les représentants des autorités civiles et militaires.

1) Sesja Zarządu Głównego Związku Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski; 2) Delegacja Zw. Kombatantów-Żydów u prezydenta Rzeczypospolitej prof. I. Mościckiego; 3) Uroczysta akademia na Sorbonie z okazji Konferencji Światowej Żydowskich Kombatantów w Paryżu, w 1935. Na zdjęciu m. in.: 1) Zirler (Lwów), 2. Goldkrant (Warszawa), 3. Menkes (Łódź), 4. Holzer (Gdynia), 5. Freud (Kraków), 6. Minister Fabry (Paryż), 7. Adler (Kraków), 8. Generał Gouraud (Paryż), 9. Flaum (Warszawa), 10. Prezes Unii Federacyjnej Kombatantów Francuskich René Cassin; 4) Delegaci Kombatantów Żydowskich w czasie Konferencji Światowej w Paryżu; 5) Uroczysty wieczór (paschalny) sederowy, urządzony dla żołnierzy Żydów przez oddział Z. U. W. o N. P. w Łodzi. Przy wspólnym stole przedstawiciele władz cywilnych i wojskowych.

1, סעסיע פון דער הויפט-פארוואלטונג פון פאריין פון יידישע קעמפער פאר פוילנס אומ-אפהענגיקייט. 2, דעלעגאציע פון יידישע פראנט-קעמפער ביים פוילישן מלוכה-פרעזי-דענט פראפ. מאשטשיקי. 3, פייערלעכע אקא-דעמיע אין דער סאָרבאָנע אין שייכות מיט דער וועלט-קאָנפערענץ פון יידישע פראנט-קעמפער אין פאריז, אין יאָר 1935. אויף דער פאטא : צווישן אנדערע: 1, זיללער (לעמבערג). 2, גאָלד קראָן (וואַרשע). 3, מענקעס (לאָדזש). 4, האל-צער (גדיניע). 5, פרויד (קראָקע). 6, מיני. פאב-רי (פאריז). 7, אדלער (קראָקע). 8, גענ. זשו-ראָ (פאריז). 9, פלאום (וואַרשע). 10, דער פרעזעס פון די פראנצ. קאָמבאטאַנטן, רענע קאסיען. 4, דעלעגאציע פון יידישע קאָמבא-טאַנטן בעת דער פאריזער וועלט-קאָנפערענץ. 5, פייערלעכער סדר, איינגעאָרדנט דורך דעם יידישן קאָמבאטאַנטן פאריין אין לאָדזש. ביים אלגעמיינעם טיש : פאָרשטייער פון דער ציווי-לער און מילימערישער מאַכט.

1. ישיבת ההנהלה הראשית של ברית הלוחמים היהודים לעצמאות פולין;
2. משלחת לוחמי חזית יהודים לראיון אצל נשיא המדינה הפולני, פרופ' מוש-ציצקי;
3. אקדמיה חגיגית בסורבונה בקשר לועידה העולמית של לוחמי חזית יהודים בפריס, בשנת 1935;
4. משלחת לוחמים יהודים לועידה העו-למית בפריס;
5. סדר חגיגי בליל פסח, ערוך על-ידי ברית הלוחמים היהודים בלודז. ליד השולחן נציגי השלטונות האזרחיים וה-צבאיים.

1) A session of the Central Committee of the Associaation of Jewish Ex-servicemen which fought for Polish independence ; 2) Delegation from Association of Jewish Ex-servicemen being received by the President of Poland, Prof. J. Moscicki ; 3) A gala at the Sorbonne on the occasion of the World Conference of Jewish Ex-servicemen in Paris in 1935. On the photograph between others : 1) Zirler (Lvov) ; 2) Goldkraut (Warsaw) ; 3) Menkes (Lodz) ; 4) Holzer (Gdynia) ; 5) Freud (Cracow) ; 6) Min. Fabry (Paris) ; 7) Adler (Cracow); 8) Gen. Gouraud (Paris) ; 9) Flaum (Warsaw) ; 10) René Cassin, President of the French Ex-servicemen's Asscciation.
4) Jewish Delegation of Ex-servicemen at World conference in Paris ; 5) Great reception for Passover organized by Association of Jewish Ex-servicemen which fought for Polish Independence. At the same table are representatives of civil and military authorities.

1, Una sesión de la Direcciôn General de la Asociación de los Judíos combatientes por la Independencia de Polonia. — 2, Delegación de la Asociaciôn de Combatientes Judíos, recibida por el profesor Moscicki, presidente de la Republica de Polonia. — 3, Gala solemne celebrada en la Sorbona, en ocasión de la Conferencia Mundial de los Combatientes Judíos, en Paris. — 4, Delegación de los Combatientes Judíos a la Conferencia Mundial en Paris. — 5, Recepcion pascual solemne organizada para los ex-combatientes judíos por la independecia de Polonia en la ciudad de Lodz.

1.
2.
3.
4.
CONFERENCE MONDIALE DES ANCIENS COMBATTANTS JUIFS PARIS. JUIN. 1935
5.

Industry and Commerce.

1-30) Outstanding representatives of industry and commerce, pioneers of several branches of the heavy industry, proprietors or directors of big factories, foundries, banks, and so on.

A-D) Congresses of Jewish tradesmen in Poland.

במסגרת המסחר והתעשיה :

1—30) באי כח ידועים במסחר ובתעשיר, חלוצים בענפים שונים של התעשיה הגדולה, בעלי בתי חרושת גדולים או מנהלים של בתי חרושת, בתי החתן, בנקים וכו'; א—ד) קונגרסים של סוחרים יהודים בפולין.

W PRZEMYŚLE I HANDLU :

1) H. Friedman, pionier żeglugi parowej na Wiśle (zm. w 1906); 2) Zygmunt Jarociński (1823-1909), pionier wielkiego przemysłu włókienniczego w Łodzi; 3) Juliusz Eiger, założyciel cementowni „Wysoka" (zm. 1923); 4) Edward Arnhold (1849-1925), pionier wielkiego przemysłu węglowego na Górnym Śląsku; 5) Bronisław Eiger, czynny na polu przemysłu cementowego, prezes zarządu żydowskiej szkoły rzemieślniczej w Warszawie, na Stawkach (zm. 1923); 6) Bolesław Eiger, czynny na polu przemysłu cementowego, konsul, członek Rady Stanu i pierwszej Rady Miejskiej w Warszawie, filantrop; 7) Szymon Furstenberg, dyrektor główny Polskich Zakładów Przemysłu Cynkowego Sp. Akc. w Będzinie; 8) Mojżesz Hochberg, czynny na polu przemysłu metalurgicznego; 9) Naum Ejtingon, prezes Zarządu Włókienniczej Spółki Akcyjnej „N. Ejtingon i S-ka" w Łodzi; 10) senator Adolf Truskier, polityk i działacz społeczny; 11) Jerzy Wolanowski, prezes Syndykatu Polskich Hut Żelaznych (zm. 1933); 12) I. K. Poznański, pionier wielkiego przemysłu włókienniczego w Łodzi; 13) Naum Menn, prezes Centralnego Związku Przemysłu Mydlarskiego; 14) R. Szereszewski, wybitny finansista i polityk; 15) konsul Maks Kon, jeden z kierowników „Widzewskiej Manufaktury" w Łodzi; 16) Borys Ejtingon (1877-1932) współwłaściciel Spółki Akc. „N. Ejtigon i S-ka" w Łodzi; 17) Oskar Kon, prezes zarządu sp. akc. „Widzewska Manufaktura"; 18) Józef B. Rosenfeld, pionier przemysłu metalowego; 19) Maurycy Szwarcsztein, wiceprezes Syndykatu polskich fabrykantów papieru; 20) Samuel Halperin, założyciel „Pepege" w Grudziądzu i pionier przemysłu gumowego w Polsce; 21) Eliasz Mazur, współwłaściciel Łuszczarni Ryżu i „Młynów Krakowskich" w Gdyni; prezes Gminy Żydowskiej w Warszawie; 22) Maksymilian Friede, sędzia handlowy, prezes Federacji Przedstawicieli Handlowych R.P., radca Izby Handlowo-Przemysłowej; 23) Jakub Himmelfarb, sędzia handlowy, wiceprezes Rady Centrali Związku Kupców Żydowskich w Warszawie; 24) Dr Henryk Gleisner, czynny na polu przemysłu kinematograficznego; 25) A. Herz, pionier kinematografii w Polsce; 26) Zagajski, czynny na polu przemysłu budowlanego, zbieracz zabytków sztuki żydowskiej; 27) Dr Emil Spät, dyrektor Powszechnego Banku Kredytowego; 28) Aleksander Moszkowski, dyrektor Banku Zachodniego; 29) Dr Józef Landau, prezes Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej, kawaler krzyża „Polonia Restituta"; 30) Samuel Elbinger (zm. 1933), współwłaściciel Banku Handlu Zagranicznego.

A) Pierwszy zjazd żydowskiego kupiectwa Polski, odbyty 21-22 października 1919; B) Centrala Związku Kupców Żydowskich na Powszechnej Wystawie w Poznaniu (1929); C) Zjazd Kupiectwa Żyd. w Polsce (21-22 maja 1922); D) Zjazd Rady Federacji Zrzeszeń Przedstawicieli Handlowych (Warszawa, 1. IV. 1933).

Industria y Comercio.

1-30) Representantes eminentes de la industria y del comercio, jefes de diferentes ramos de la industria pesada, propietarios o directores de fábricas, funderías, bancos etc. A-D) Congresos de negociantes judios en Polonia.

Dans le commerce et dans l'industrie :

1-30) D'éminants représentants de l'industrie et du commerce; pionniers des branches diverses de la grande industrie, propriétaires ou dirigeants de grandes usines, de fonderies, de banques, etc.

A-D) Congrès des commerçants juifs en Pologne.

האנדל און אינדוסטרי : 1) ה. פרידמאן, פיאָניער פון דעם דאמף־פארקער אויף דער ווייסל (געשט. אין 1906); 2) זיגמונט יאראָצינסקי (1823—1909), פיאָניער פון דער גרויסער שטריקערייי־אינדוסטרי אין לאָדזש; 3) יולויש אייגער, גרינדער פון דער גרויסער צע־מענט־פאבריק (געשט. 1923); 4) עדוואַרד ארנהאָלד (1849—1925), פיאָניער פון דער גרויסער קויל־אינדוסטרי אין הויך־שלעזיען; 5) בראָניסלאַוו אייגער, טעטיק אין דער צעמענט־בראַנזשע, פאָרזיצער פון דער ייד. האַנדוועַרקער־שול אין וואַרשע (געשט. 1923); 6) באָלעסלאַוו אייגער, טעטיק אין דער צעמענט־בראַנזשע, קאָנזול, מיטגליד פון וואַרשעווער שטאָטראַט, פילאַנטראָפּ; 7) שמעון פירסטענבערג, שעף־דירעקטאָר פון די צינק־אנשטאַלטן אין בענדין; 8) מ. האָכבערג, טעטיק אין דער מעטאַל־אינדוסטרי. נ. עטינגאָן, פאָרזיצער פון דער פאַרוואַלטונג פון די שטריקער־פאבריק „עטינגאָן" אין לאָדזש; 10) סענאַטאָר אדאָלף טרוסקער, פּאָליטיקער און געזעלשאפטלעבער־טוער; 11) יעזשי וואָלאָנאָווסקי, פאָרזיצער פון דעם סינדיקאט פון פוילישע אייזן־הוטעס (געשטאַרבן 1923); 12) י. ק. פאָזנאנסקי, פּיאָניער פון דער גרויסער שטריקעריי־אינדוסטרי אין לאָדזש; 13) נ. מען, פאָרזיצער פון דעם צענט־אָלן פאַרבאנד פון זייף־אינדוסטרי; 14) ר. שערעשעווסקי, באַווסטער פינאנסיסט אוּן פּאָליטיקער; 15) קאָנסול מאַקס קאָן, אייניער פון די לייטער אין „ווידזשעוו.־מאנופאקטור" אין לאָדזש; 16) באָריס עיטינגאָן (1877—1932), מיטאייגנטימער פון די פאבריקן „עיטינגאָן" אין לאָדזש; 17) אָסקאר קאָן, פאָרזיצער פון דער פאַרוואַלטונג אין „ווידשעוו־מאנופאקטור"; 18) יוזעף ב. ראָזענפעלד, פּיאָניער פון דער מעטאַל־אינדוסטרי; 19) מ. שווארצשטיין, וויצע־פאָרזיצער פון דעם סינדיקאט פון די פוילישע פאפיר־פאבריקאַנטן; 30) ש. האַלפּערין, גרינדער פון „פעפּעגע" אין גרודזשיאָנדז אוּן פּיאָניער פון גומי־אינדוסטרי אין פוילן; 21) ע. מאַזור, מיטאייגנטימער פון די „קראָקאָווער מילן" אין גדיניא, פאָרזיצער פון דער ייד. קהילה אין וואַרשע; 22) מאקסימיליאָן פרידע, האנדל־רייכטער, פאָרזיצער פון דער פערַאַציע פון האנדל־פאָרשטייער; 23) י. הימעלפארב, האנדל־רייכטער, וויצע־פאָרזיצער פון דעם צענטראַל־פאַרבאנד פון ייד. סוחרים; 24) ד"ר ה. גלייזנער, טעטיק אין דער פילם־אינדוסטרי; 25) א. הערץ, פּיאָניער פון דער פילם־אינדוסטרי אין פוילן; 26) זאגאיסקי, טעטיק אין דער בוי־בראַנזשע, זאמלער פון דער ייד. קונסט; 27) ד"ר עמיל שפּעט, דירעקטאָר פון דעם „אלגעמ. גרעדיט־באַנק"; 28) א. מאשקאָווסקי, דירעקטאָר פון דעם מערב־באנק; 29) ד"ר י. לאַנדוי, פאָרזיצער פון דעם פאַרבאַנד פון דער כעמישער אינדוסטרי; 30) ש. עלבינגער (געשט. 1933), מיטאייגנטימער פון באנק פאַר אויסלענדישן האנדל.; א) דער ערשטער צוזאמענפאָר פון ייד. סוחרים (21-22 אקטאָבער 1919); ב) די צענטראל פון דעם פאַרבאַנד פון ייד. סוחרים אויף דער אלגעמיינער אויסשטעלונג אין פוזין (1929); צע) צוזאמענפאָר פון ייד. סוחרים (1922); דע) צוזאמענפאָר פון דער פערַאַציע פון האנדל־פאַרשטייער־פאַרבאַנדן (וואַרשע, 1933).

ZWIĄZEK KÓŁEK CENTRALA
VII Zjazd Rady Federacji Zrzeszeń Przedstawicieli Handlowych
Warszawa 1 - VII 1933 r.

Dans divers domaines des sciences

Linguistique : 1) Dr. L. Zamenhof (créateur de l'espéranto) ; 2) J. Fürst ; Histoire de la philosophie : 3) David Neumark ; Neurologie : 4) L. M. Hirschfeld ; Psychologie appliquée : 5) L. Gumplowicz ; Droit : 6) J. B. Bloch ; Physiologie : 7) Samuel Goldflamm.

פון פארשידענע וויסנשאפטס-געביטן

איז דער ליגוויסטיק : 1, ד"ר לודוויק זא-
מענהאף (שעפער פון עספּעראנטא). 2, יוליוש
פירשט.
אויפן געביט פון פילאָזאָפּיע : 3, דוד נייי -
מארק.
אויפן געביט פון נעוראָלאָגיע : 4, לודוויק
מאוריצי הירשפעלד.
אויפן געביט פון פראקטישער פסיכאָלאָגיע:
5, לודוויק גומפּלאוויטש.
אויפן געביט פון רעכט-ווישנשאפט : 6, יאן
באָגומיל בלאָך.
אויפן געביט פון פיזיאָלאָגיע: 7, ד"ר סאמו-
על גאָלדפלאם.

In Various Branches of Sciences.

1) Dr. L. Zamenhof (Linguistic. Creator of Esperanto) ; 2) J. Furst (History of philosophy) ; 3) David Neumark (Neurology) ; 4) L. M. Hirszfeld Psychology (applied) ; 5) L. Gumplowicz (Law); 6) J. B. Bloch (Physiology); 7) Samuel Goldflamm.

W różnych dziedzinach wiedzy :

W lingwistyce : 1) Dr. Ludwik Zamenhof (twórca języka „esperanto") ; 2) Juliusz Fürst. W dziedzinie historii filozofii : 3) Dawid Neumark. W dziedzinie neurologii : 4) Ludwik Maurycy Hirschfeld. W dziedzinie psychologii stosowanej : 5) Ludwik Gumplowicz. W dziedzinie wiedzy prawniczej : 6) Jan Bogumił Bloch. W dziedzinie fizjologii : 7) dr. Samuel Goldflamm.

En varios campos científicos.

Linguistica : 1, Dr. Ludwik Zamenhof (criador de « esperanto ». 2, Julio Furst.
Historia de filosofía : 3, Dawid Neumark.
Neurología : 4, Luis Mauricio Hirschfeld.
Psicología aplicada : 5, Luis Gumplowicz.
Legislatura : 6, Jan Bogumił Bloch.
Fisiologia : 7, Dr. Samuel Goldflamm.

משטחים מדעיים שונים:

בלשנות: 1. ד"ר לודויק זמנהוף (יוצר האספרנטו);
2. יוליוש פירשט;
פילוסופיה: 3. דוד ניימרק;
נוורולוגיה: 4. לודויק מאוריצי הירש־פלד;
פסיכולוגיה מעשית: 5. לודויק גומ־פלוביץ;
מדעי החוק: 6. יאן בוגומיל בלוך;
פיזיולוגיה: 7. ד"ר סמואל גולדפלם.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

Quelques savants spécialisés dans les questions de littérature et de culture juives

1) Salomon Buber (histoire de la littérature en langues hébraïque et yiddisch) ; 2) Daniel Chwolson (histoire des littératures des peuples sémitiques) ; 3) M. Berson (histoire des Juifs en Pologne) ; 4) Samuel Abraham Poznanski (histoire de la littérature en langues hébraïque et yiddisch) ; 5) H. Graetz (histoire générale des Juifs) ; 6) Dr. M. Balaban (histoire des Juifs en Pologne) ; 7) Prof. Dr. Moïse Schorr (histoire des littératures des peuples sémitiques).

פון דער סעריע : פאָרשער פון יידישער געשיכטע און יידישער קולטור.

1, סאַלאָמאָן בובער (געשיכטע פון דער יידישער און העברעאישער ליטעראטור). 2, דניאל כוואלסאָן (געשיכטע פון דער ליטעראטור ביי די סעמיטישע פעלקער). 3, מאטיאש בערסאָן (געשיכטע פון יידן אין פוילן). 4, ש. א. פאָזנאנסקי (געשיכטע פון העברעאישער און יידישער ליטעראטור. 5, הירש גרעץ (אלגעמיינע יידישע געשיכטע). 6, ד"ר מאיר באלאבאן (געשיכטע פון יידן אין פוילן). 7, פראָפ. ד"ר משה שאר (געשיכטע פון די ליטעראטורן ביי די סעמיטישע פעלקער).

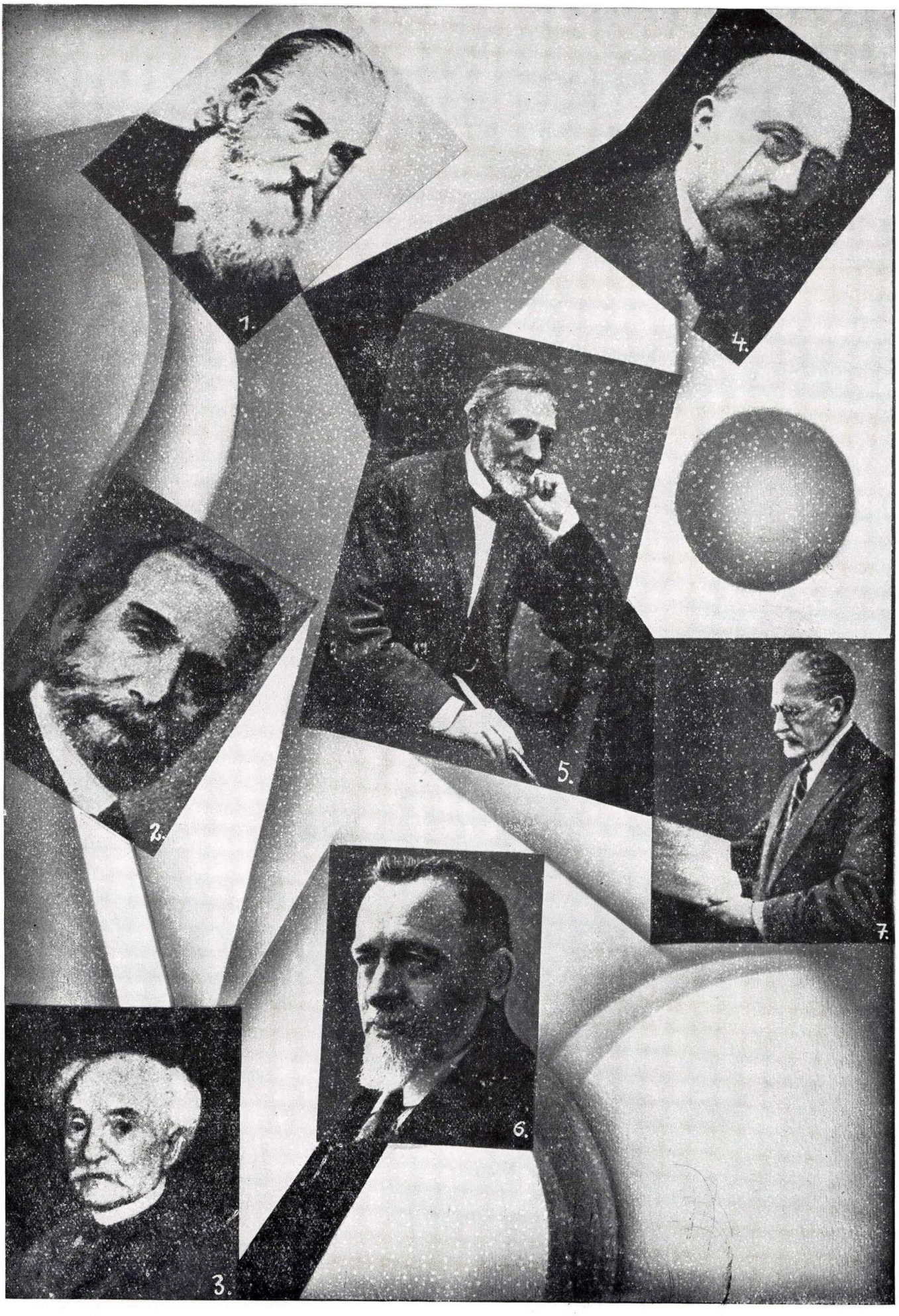
1) Salomon Buber (History of literature in Hebrew and Yiddish language) ; 2) David Chwolson (History of literature of Semitic peoples) ; 3) M. Berson (History of Jews in Poland) ; 4) Samuel Abraham Poznanski (History of Hebrew and Yiddish literature) ; 5) H. Graetz (General History of Jews) ; 6) Dr. M. Balaban (History of Jews in Poland) ; 7) Prof. Dr. Moise Schorr (History of Literature of the Semitic Peoples).

Z galerii badaczy historii i kultury żydowskiej : 1) Salomon Buber (historia literatury hebrajskiej i żydowskiej) ; 2) Daniel Chwolson (historia literatury ludów semickich) ; 3) Matiasz Berson (Historia Żydów w Polsce) ; 4) Samuel Abr. Poznański (Historia literatury hebrajskiej i żydowskiej) ; 5) Henryk Grätz (Historia Żydów) ; 6) Dr. M. Bałaban (Historia Żydów w Polsce). 7) profesor dr. Mojżesz Schorr (Historia literatur ludów semickich).

De la Galería de los Investigadores de la historia y literatura judías. — 1, Salomon Buber (historia de la literatura hebráica y judía). — 2, Daniel Chwolson (historia de la literatura de los pueblos semíticos). — 3, Matias Berson (Historia de los Judíos en Polonia). — 4, Samuel Abr. Poznanski (Historia de la literatura hebráica y judía). — 5, Enrique Graetz (Historia de los Judíos). — 6, Dr. M. Balaban — : Historia de los Judíos en Polonia). — 7, Profesor Dr. Moise Schorr : Historia de la Literatura de los Pueblos Semíticos).

מן הסריה : חוקרי ההיסטוריה והתרבות היהודית :

1. סלמון בובר (תולדות הספרות היהודית והעברית);
2. דניאל כוולסון (תולדות הספרות של העמים השמיים);
3. מתיאס ברסון (תולדות היהודים בפולין);
4. ש. א. פוזננסקי (תולדות הספרות היהודית והעברית);
5. הירש גרץ (היסטוריה כללית של העם היהודי);
6. ד"ר מאיר בלבן (תולדות היהודים בפולין);
7. פרופ. ד"ר משה שור (תולדות הספרויות של העמים השמיים).

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

NE en 1851 à Zamosc, mort en 1915 à Varsovie. Publie d'abord des poèmes en hébreux, ensuite en yiddish, dont il devient un classique. Ses ouvrages les plus célèbres sont : « Récits hasydiques » et « Poésies populaires » (1904). Parmi les poèmes divers: « Monisch » (1888), « Golem », « Adeptes de Kabalah », « Boncie Szwayig ». Drames : « La chaîne d'or « (1907). Feuilletoniste. Rédacteur de quelques périodiques yiddish. Editeur de « La Bibliothèque Juive ».

געב. 1851 אין זאמאשטש, געשט. 1915 אין ווארשע. געדרוקט לויבט צוערשט זיינע שאפונגען אויף העברעאיש, שפעטער אין דער יידישער שפראך און געווארן איינער פון אירע הויפט־קלאסיקער. בארימט זענען זיינע „חסידישע געשיכטעס" און זיינע „פאלקס - פאעזיעס" (1904). צווישן די באזונדערע שאפונגען : „מאניש" (1888), „גולם", „קאבאליסטן", „באנטשע שווייג". דראמען : „די גאלדענע קייט" (1907), „די נאכט אויף דעם אלטן מארק" א. א. פעלייעטאניסט. רעדאקטאר פון עטלעכע זשורנאלן. ארויסגעבער פון דער „יידישער ביבליאטעק".

Perets J. L., born in 1851 at Zamosc, dies in 1915 in Warsaw. He first publishes poems in Hebrew and afterwards in the Yiddish language, of which he becomes one of the most eminent classics. His most celebrated works are: «Hasidic Tales» and «Popular Poems» (edited in 1904). His most known poems: «Monish» (1888), «Golem», «The Kabalists», «Bontsie Shwaig». His dramas: «The Golden Chain» (1907), «At Night on the Old Market», and others. Writer of «feuilletons» and redactor of some Yiddish periodics, editor of the «Jewish Library».

נולד ב-1851 בזמושץ, מת ב-1915 בורשה. לכתחילה פרסם את יצירותיו בעברית, א"כ בשפת יידיש. היה אחד הקלסיקאים העיקריים בשפה זו. מפורסמות הן יצירותיו : „סיפורי חסידים" ו„סיפורי עם" (1904). מספוריו המיוחדים כדאי להזכיר את „מוניש" (1888), „גולם", „חמקובלים", ו„בונצ'ה שווייג". מחזות: „שרשרת הזהב" (1907), „בלילה בשוק הישן" ואחרים. פיליטוניסטן. עורך כתבי עת אחדים. מוציא לאור את ה„יידישע ביבליאטעק".

Urodzony 1851 w Zamościu, zmarł 1915 w Warszawie. Ogłasza zrazu utwory w języku hebrajskim, później w żydowskim, którego stał się jednym z czołowych klasyków. Słynne są jego ,,Opowiadania chasydzkie'' i ,,Poezje ludowe'' (1904). Z poszczególnych utworów : ,,Monisz (1888), ,,Golem'', ,,Kabaliści'', ,,Boncie Szwajg''. Dramaty : ,,Złoty łańcuch'' (1907), ,,Noc na Starym Rynku'' i inne. Felietonista. Redaktor kilku periodyków żydowskich. Wydawca ,,Biblioteki żydowskiej''.

Perets J. L. nacido en 1861 en Zamosc, muerto en 1915 en Varsavia. Primero, pública poesias en lengua hebrea y pues en lengua judía (yiddish), de la cual se hace uno do los clásicos más eminentes. Sus más celebres obras son: «Cuentos Hasídicos» y «Poemas populares» (publicados en 1904). Sus poemas más conocidos son: «Monish» (1888), «Golem», «Los Cabalistas», «Bontsie Shwaig»; sus dramas: «La cadena dorada» (1907), «Una noche en la «Vieja Plaza Mayor» etc. Escritor de folletinos y redactor de periódicos judíos, editor de la «Biblioteca Judía».

J. L. Peretz, un classique de la littérature en langue yiddisch

1) J. L. Peretz ; 2) Lettre de Peretz à « Mendele » (l' « aïeul » de la littérature en langue yiddisch) ; 3) Zamosc (ville natale de Peretz, photo Kacizna), paysage qui a servi de décor à la pièce dramatique de Peretz « La nuit au vieux marché » ; 4) Pièce dramatique mise en scène au théâtre juif ; 5) H. D. Nomebrg, Dr. Ch. Zytlowski, Chalom Asch, J. L. Peretz, Abraham Reisen à la conférence de Tchernovitz.

י. ל. פרץ — קלאסיקער פון דער יידישער ליטעראטור.

1, י. ל. פרץ. 2, פרצס בריוו צו מענדעלע מוכר ספרים. 3, זאמאשטש, פרצעס געבוירן-שטאט (פאטא : א. קאציזנע). דער אויסבליק וואס האט געדינט אלס פאן פון פרצעס דראמע „ביינאכט אויפן אלטן מארק". 4, אינסצענירונג פון א פיעסע אין יידישן טעאטער. 5, ה. ד. נאמבערג, ד"ר ח. זשיטלאווסקי, שלום אש, י. ל. פרץ, אברהם רייזן אויף דער קאנפערענץ אין טשערנאוויץ.

J. L. Perec, classic writer of Yiddish literature

1) J. L. Perec ; 2) Letter of Perec to "Mendele" grandfather of Yiddish literature ; 3) Zamozc (birth-place of Perec ; photography Kacizna) — landscape that served for the decoration of the drama of Perec "The Night in the Old Market"; 4) A performance at the jewish theatre; 5) H. D. Nomberg, Dr. Ch. Zytkowski, Chalom Asch, J. L. Perec, Abraham Reisen at conference in Tzernowitz.

J. L. Perec, klasyk literatury w języku żydowskim : 1) J. L. Perec ; 2) List Pereca do ,,Mendele'' (,,dziadek'' literatury żydowskiej) ; 3) Zamość (miasto rodzinne Pereca, fot. Kacyzne) ; widok, który posłużył za tło dramatu Pereca p.n. ,,Noc na starym rynku''; 4) Inscenizacja w teatrze żydowskim (patrz Teatr) ; 5) H. D. Nomberg, dr. Ch. Zytłowski, Szalom Asz, J. L. Perec, Abraham Reisen, na konferencji w Czerniowcach.

J.L. Perec, clásico de la literatura en lengua judía.

1, J.L. Perec. — 2, Carta de Perec a « Mendele », (« abuelo » de la literatura judía). — 3, Zamosc, (suelo nativo de Perec, fotografía de Kacizne) ; vista que sirvió de fondo al drama de Perec, bajo el titulo : « Noche en la vieja plaza mayor ». 4, Una representación en el teatro judío. — 5, H. D. Nomberg, dr. Ch. Zytlowski, Schalom Asch, J. L. Perec, Abraham Reisen, reunidos en la conferencia en Tchernowitz.

י. ל. פרץ — קלסיקן הספרות האידית :

1. י. ל. פרץ;
2. מכתב מאת פרץ למנדלי מוכר ספרים;
3. זמושץ, עיר מולדתו של פרץ (צילום: א. קציזנה). שוק העיר, המשמש רקע למחזהו של פרץ בשם „בלילה בשוק הישן";
4. הצגת המחזה בתיאטרון יהודי;
5. ה. ד. נומברג, ד"ר ח. זיטלובסקי, שלום אש, י. ל. פרץ, אברהם רייזן בועידת צ'רנוביץ.

1.

3.

4.

5.

1) Haim Nachman Bialik (1873-1934) (né en Volhynie). Le plus remarquable poète de la littérature en hébreux moderne. (Poèmes: « Dans la ville du massacre », « Le chant du feu », etc). Auteur de récits et d'un recueil de légendes; critique et publiciste. Rédacteur de la revue « Hasziloach »; 2) Jakob Dinensohn (1836-1919). Créateur du roman sentimental en yiddish (« Pour les fautes des pères », « Le jeune homme noir », « La pierre sur le chemin », etc.). Combattant de l'« Haskala » et champion de la tolérence religieuse; 3) Szymon Samuel Frug (1860-1916). Ecrivit d'abord en russe, ensuite en yiddish : Chants du ghetto, Mélodies Bibliques, Chants de Sion, Poèmes satiriques, Ballades et Légendes; 4) Jakob Gordin (né en 1853 en Russie, mort en 1909 à New-York). Successivement : ouvrier de port, acteur, instituteur, agitateur social, rédacteur et dramaturge. A écrit (ou adapté) pour la scène juive 80 pièces environ (dont la plus connue est « Mirele Efros »); 5) Jehoasz (Salomon Blumengarten). Né en 1870 en Lithuanie, mort en 1927 à New-York) : « Recueil de chants » (1907), ensuite 2 volumes de poèmes, 4 volumes de traductions (Textes bibliques), « Contes »; 6) Leib Jafé (né en 1876). Homme politique sioniste. Poète yiddish et hébreux. Rédacteur de la revue « Haolam » et « Haarec ». Directeur de Keren Kajemeth; 7) Jehuda Leib Gordon (né en 1830 à Vilno, mort en 1892 à Saint-Pétersbourg). Pédagogue, romancier, poète, publiciste. Combattant de l'« Haskala » et porte-parole de la deuxième phase de ce mouvement. Vice-rédacteur de la revue « Hamelic »; 8) Dawid Fryszman (né en 1864 à Zgierz, près de Lodz, mort en 1922 à Berlin). Poète lyrique et satirique, nouvelliste et critique littéraire. A traduit en hébreux : Pouchkine, Herzl. Nietzsche, Byron, Wilde, R. Tagore, A. France, Goethe, Shakespeare et autres. Porte-parole de l'« Europe » dans la littérature hébraïque. A écrit également en yiddish.

1) Chaim Nachman Bialik (1873-1934), (born in Wolhynie). The most eminent poet of the new Hebrew literature. (Poems: «In the city of the massacre,» «The fire-spiral» etc.). Author of tales, legends. Critic and publicist. Redactor of the periodical «Hashiloakh»; 2) Jacob Dinesohn (1836-1919). Creator of the sentimental novel in Yiddish. («For our Fathers' Faults», «The Black Youth», «The Stone on the Road» etc). Partisan of «Haskala» and of religious tolerance; 3) Simon Samuel Frug (1860-1916). First wrote in Russian, afterwards in Yiddish. (Songs of the Ghetto, Biblical Melodies, Songs of Sion, Satirical Poems, Ballads and Legends); 4) Jacob Gordin (born in 1853 in Russia, dead in 1909 in New York). Successively: port-worker, actor, teacher, social agitator, redactor and playwright. Wrote (respectively adapted) for the Jewish theatre about 80 plays (the most known is «Mirele Efros»); 5) Jehoasz (Salomon Blumengarten, born in 1870 in Lithuania, dead in 1927 in New York): «Selection of Songs» (1907), «Two Volumes of Poems», Four Volumes of Translations (Biblical Texts), and «Tales»; 6) Leib Jafe (born in 1876, fell in Palestine after the 2-nd World War). Zionist politician. Yiddish and Hebrew poet. Redactor of the review «Haolam» and «Haaretz». Director of «Keren Kajemeth»; 7) Jehuda Leib Gordon (born in 1830 in Vilno, dead in 1892 in Petersbourg). Pedagogue, novellist, publicist, partisan of «Haskala» and advocate of the second phase of this movement. Vice-redactor of the periodical «Hamelitz»; 8) David Fryszman (born in 1864 at Zgierz, near Lodz, dead in 1922 in Berlin). Lyric poet, satirist, novellist and literary critic. He translated into Hebrew: Pushkine, Herzl, Nietzsche, Byron, Wilde, R. Tagore, A. France, Goethe, Shakespeare and others. Partisan of «Europe» in the Hebrew literature. He also wrote in Yiddish.

1) Chaim Nachman Bialik (1873-1934). Ur. na Wołyniu. Najwybitniejszy poeta literatury nowo-hebrajskiej (Poematy : „W mieście rzezi", „Zwój ognia" itd.). Autor opowiadań i zbioru legend, krytyk i publicysta. Redaktor czasopisma „Hasziloach". 2) Jakub Dinesohn (1836-1919). Twórca romansu sentymentalnego w języku żyd. („Za winy ojców", „Czarny młodzieniec", „Kamień na drodze" itd.). Szermierz „Haskali" i tolerancji religijnej. 3) Szymon Samuel Frug (1860-1916). Zrazu pisał w języku rosyjskim, potem w żydowskim. (Pieśni ghetta, Melodie Biblijne, Pieśni Syjonu, Poematy satyryczne, Ballady i Legendy). 4) Jakub Gordin (ur. 1853 w Rosji, zm. 1909 w New Yorku). Kolejno : robotnik portowy, aktor, nauczyciel, agitator społeczny, redaktor i dramaturg. Napisał (wzgl. opracował) dla sceny żyd. około 80 sztuk (najpopularniejsza z nich „Mirele Efros"). 5) Jehoasz (Salomon Blumengarten. Ur. 1870 na Litwie, zm. 1927 w New Yorku): „Pieśni zebrane" (1907). Dwa dalsze tomy poezyj, 4 tomy tłumaczeń (tekstów biblijnych); „Bajki". 6) Leib Jafe (ur. 1876, zginął w Palestynie po II. wojnie światowej). Polityk syjonistyczny. Poeta żyd. i hebrajski. Redaktor czasopisma „Haolam" i „Haarec". Dyrektor Keren Kajemeth. 7) Jehuda Leib Gordon (ur. 1830 w Wilnie, zm. 1892 w Petersburgu). Pedagog, powieściopisarz, poeta, publicysta. Szermierz „Haskali" (Oświecenia) i rzecznik drugiej fazy tego ruchu. Wiceredaktor czasopisma „Hamelic". 8) Dawid Fryszman (ur. 1864 w Zgierzu obok Łodzi, zm. 1922 w Berlinie). Poeta liryczny, satyryk, nowelista i krytyk literacki. Tłumaczył na język hebrajski Puszkina, Herzla, Nietzschego, Byrona, Wilde'a, R. Tagore, A. France'a, Goethego, Shakespeare'a i in. Rzecznik „Europy" w liter. hebr. Pisał również w języku żydowskim.

1) חיים נחמן ביאַליק (1873—1934). גרעסטער דיכטער אין דער אויף וואַלין. דער גרעסטער דיכטער אין דער נייער־העברעאישער ליטעראַטור (פֿאַרמען: „בעיר ההרגה", „מגלת האש" א. א.). מחבר פון דערציילונגען און פון לעגענדעם־זאמלונגען, קריטיקער און פובליציסט. רעדאקטאָר פון „חשלוח"; 2) יעקב דינזאָן (1836—1919). שעפער פון סענטימענטאַלן ראָמאַן אין דער ייִדישער ליטעראטור. קעמפער פון דער השכלה־באַוועגונג און פאר דער רעליגיעזער טאָלעראַנץ; 3) שמעון שמואל פרוג (1860—1916). צוערשט האָט ער געשריבן אין דער רוסישער שפראַך, שפעטער אויף ייִדיש (מחבר פון „געטאָ" און „ציון־לידער", פון סאטיריש פֿאַרמען, פון באַלאַדן, לעגענדן א. א. 4) יעקב גאָרדין (געב. 1853 אין רוסלאַנד, געשט. 1909 אין ניו־יאָרק). סוקצעסיוו : פֿאַרט־אַרבעטער, אַקטיאָר, לערער, סאָציאַלער אגיטאַטאָר, רעדאַקטאָר און דראַמאַטורג. אָנגעשריבן (אָדער אויפֿגעפֿאָרבעט) 80 שאָפונגען פֿאַר דער ייִדישער בינע; 5) יהואש (שלמה בלומענגאַרטן. געב. 1870 אין ליטע, געשט. 1927 אין ניו־יאָרק) : עטלעכע בענדער פון לידער, פיר בענדער פון תנ"ך־איבערזעצונגען, א. א.; 6) לייב יאפע (געב. 1876, אומגעקומען אין ארץ־ישראל נאָך דער 2טער וועלט־מלחמה). ציוניסטישער פֿאַרטיקער, ייִד. און העברעאישער דיכטער, רעדאקטאָר פון „העולם" און פון „הארץ"; 7) יהודה לייב גאָרדאָן (געב. 1830 אין ווילנע, געשט. 1892 אין פעטערסבורג). פֿעדאַגאָג, ראָמאַן־שרייבער, דיכטער, פובליציסט. קעמפער פון דער הכּלה, ווייַטער־רעדאקטאָר פון „המליץ"; 8) דוד פרישמאַן (געב. 1864 אין זגיערש ביי לאָדזש, געשט. 1922 אין בערלין), לירישער דיכטער סאטיריקער, נאָוועליסט און ליטעראטור־קריטיקער. איבערגעזעצט אויף העברעאיש צ"א די ווערק פון פושקין, הערצל, ניטשע, בייראָן, ווייַלד, טאָלסטוי, א. פראַנס, גיטע, שעקספיר. געשריבן אויך אויף ייִדיש.

1) חיים נחמן ביאליק (1873—1934). נולד בוולין. המשורר הדגול בספרות העברית החדשה. מהפואימות המפורסמות: „בעיר ההרגה", „מגלת האש" וכו'). מחבר ספורים ואגדות, מבקר ופובליציסטן. עורך כתב העת „השלוח".

2) יעקב דינסון (1836—1919) יוצר הרומן הסנטימנטלי בשפת יידיש („בעוון אבות", „העלם השחור", „אבן בדרך" וכו'). לוחם ההשכלה והסובלנות הדתית. 3) שמעון שמואל פרוג (1860—1916). לכתחילה כתב ברוסית א"כ ביידיש (שירי הגיטו, נגינות התנ"ך, שירי ציון, שירים סטיריים, בלדות ואגדות). 4) יעקב גורדין (נולד ב-1853 ברוסיה, מת ב-1919 בניו־יארק). היה פועל בנמל, א"כ שחקן, מורה, תעמלן, עורך ודרמטורג. כתב (או עבד) בשביל הבמה היהודית כ־80 מחזות. (המפורסמת ביותר: „מירלה אפרת"). 5) יהואש (שלמה בלומנגרטן, נולד ב־1870 בליטא, מת ב־1927 בניו־יארק): „שירים נאספים" (1907), שני כרכי שירה, 4 כרכים תרגומים (תנ"ך) וגם „מעשיות". 6) לייב יפה (נולד ב־1876 בגרודנה, נהרג בארץ ישראל אחרי המלחמה העולמית השניה). מדינאי ציוני. משורר בעברית וביידיש. עורך כתבי העת „העולם" ו„הארץ". מנהל הקרן הקימת לישראל. 7) יהודה לייב גורדון (נולד ב־1830 בוילנה, מת ב־1892 בפטרבורג) פדגוג וסופר, משורר, פובליציסטן. לוחם ההשכלה, בפרט בשלב השני של התנועה הזאת. סגן העורך של כתב העת „המליץ". 8) דוד פרישמן (נולד ב־1864 בזגרז' ע"י לודז', מת ב־1922 בברלין). משורר לירי, סטיריקן, אמן הספור הקצר, מבקר ספרותי. הוא תרגם לעברית את פושקין, הרצל, ניצ'ה, ביירון, ווילד, ר. טגורה, א. פרנס, גטה, שקספיר ואחרים. רבה היתה השפעתו על הכיוון המודרני, האירופאי בספרות העברית. כתב גם בשפת יידיש.

1) Haim Nachman Bialik (1873-1934) (nacido en Volynia), poeta más distinguido de la literatura hebraica moderna. (Sus poemas: «En la ciudad de matanzas», «Espiral de Fuego» etc.). Autor de «Cuentos y Leyendas». Publicista y critico. Redactor del periódico «Hashiloach»; 2) Jacobo Dinesohn (1836-1919). Creador de la novela sentimental en lengua judía (yiddish). («Por las culpas de nuestros Padres», «El Joven Negro», «La Piedra en el Camino»). Partidario de la «Haskala» y de la tolerancia religiosa; 3) Simon Samuel Frug (1860-1916). Primero, escribia en ruso, pues en yiddish. («Cantos del Ghetto», «Melodias biblicas», «Cantos del Sion», «Poemas Satiricos», «Baladas y Leyendas»); 4) Jacobo Gordin (nacido en 1853 en Rusia, muerto en 1909 en Nueva York). Sucesivamente: obrero de puerto, actor, maestro, agitador social, redactor y dramaturgo. Ha escrito (respectivamente adaptado) para el teatro judío cenca 80 representaciones (la más conocida es: «Mirele Efros»); 5) Jehoash (Salomon Blumengarten, nacido en 1870 en Litania, muerto en 1927 en Nueva York): «Seleccion de Cantos» (1907); «Dos Volumenes de Poesías», «Cuatro Volumenes de Traducciones» (Textos Biblicos) y «Cuentos»); 6) Leib Jafe, nacido en 1876, caído en Palestina después de la segunda guerra mundial). Político zionista. Poeta yiddish y hebreo. Redactor de la Revista «Haolam» y «Haaretz». Director de «Keren Kaiemeth»; 7) Jehuda Leib Gordon (nacido en 1830 en Vilno, muerto en 1892 en Petersburgo). Redágogo, novelista, publicista, partidario de «Haskala» y abogado de la segunda fase de este movimiento. Vice-redactor del periódico «Hamelitz»; 8) David Fryshman (nacido en 1864 en Zgierz, cerca de Lodz, muerto en 1922 en Berlin). Poeta lírico, satirista, novelista y crítico. Ha traducido en lengua hebrea: Pushkin, Hertz, Nietzsche, Byron, Wilde, R. Tagore, A. Tagore, A. France, Goethe, Shakespeare, y otros. Partidario de «Europa» en la literatura hebrea. Ha también escrito en yiddish.

2.
3.
4.
1.
5.
7.
6.
8.

1) H. D. Nomberg (1876-1927) très apprécié comme nouvelliste, publiciste et traducteur; 2) Abraham Reisen (mort en 1953 à New-York), auteur de récits et poète, très populaire; 3) David Pinsky, remarquable dramaturge et romancier. Auteur de récits basés sur les motifs sociaux et sur les légendes talmudiques. Etabli en Israël; 4) Perec Hirschbein : dramaturge ; auteur des contes et des poésies en prose ; 5) Jona Rosenfeld, nouvelliste et romancier ; 6) Ş. Niger, doyen de la critique littéraire juive, auteur des monographies de Perets, de Leivick et d'autres, auteur de l'anthologie « Le Kidoush Ha-Shem », etc.; 7) Joseph Opatoshu (J. M. Opatowski (1886-1954). Un des plus éminents romanciers juifs, auteur d'une grande épopée « Dans les forêts polonaises » et de « L'année 1863 », auteur d'un grand nombre d'autres romans. Parmi ses dernières œuvres, entre autres, l'épopée « Bar Kohkba » et « Rabbi Akiba »; 8) H. Leivick (né en 1888), ancien détenu dans les prisons tsaristes et déporté en Sibérie. Remarquable poète et dramaturge, auteur, entre autres, de « Golem ». Ses drames font partie du grand répertoire des théâtres yiddisch et hébraïques ; ils étaient représentés aussi sur de nombreuses scènes non-juives ; 9) S. An-sky (1863-1920), poète et dramaturge ; auteur du fameux « Dibouk », auteur de récits chasydiques, des mémoires de 1914-1917, etc.; 10) Le remarquable écrivain et le leader social Hilel Caïtlin (1872-1943), entouré de sa famille; 11) Menachem Boraisha (mort en 1949 à New-York), grand poète, auteur, entre autres, de célèbres poèmes « Zawl Rimor » et « Der Gaïer » (épopée des luttes et des discordes juives durant les deux, trois dernières générations) ; 12) M. Ravitch : poète très connu et apprécié (« Spinoza », « Paysages préhistoriques », « Poèmes nus », etc.), essayiste (« Mon lexique », en deux volumes, etc.), auteur d'excellents récits de voyage, etc.; 13) Z. Segalovitch (1184-1940): poète et romancier, très populaire ; 14) Abraham Glanz-Leyeles, un des plus remarquables poètes juifs contemporains (« Shlomo Molkho », « Le Juif sur la mer », etc.) ; un des créateurs du nouveau mouvement dans la poésie juive ; essayiste et publiciste ; traducteur de poésies. Président de la « Société des Ecrivains Juifs J. L. Perets » aux Etats-Unis ; 15) Alter Kacizne (1885-1941), auteur de récits et dramaturge ; 16) J. Perlé (1883-1943), romancier ; décrivait surtout la vie des Juifs à Varsovie; 17) Benn: Illustration pour une œuvre de H. Leïvick ; 8, 13, 17) Peint. de Benn.

1) ה. ד. נאָמבערג (1876—1927). נאָוועליסט מיט א גרויסן פּסיכאָלאָגישן אינגטיקט; געווייסנהאפטער און גייסטרייכער פּובליציסט און איבערזעצער; 2) אברהם רייזען געשטו. 1953 אין ניו-יאָרק). דיכטער און דערציילער. הערַאָלד פון פּאָלקסטימלעכקייט; זיינע לידער זענען געווען זייער פּאָפּולער, באליבט און געזונגען דורך די יידישע מאסן; 3) דוד פּינסקי. באַוועגטער דראמאטורג („י. ח. ברענער", יעקל דער שמיד", „שבתי צבי", „דער אייבידקער ייד"; קאָמעדיע : „דער אוצר" א. א.) ראָמאניסט. מחבר פון דערציילונגען מיט כאָריאָלע מאָטיוון און מיט מאָטיוון פון די תלמודישע לעגענדעם. באזעצט אין ישראל; 4) פּרץ הירשביין (געב. 1880 אין גראָדנער געגנט, געשטו. אין אמעריקע). דראמאטורג („אויפן שייד־וועג", „ביים ברעג", „דער לעצטער" א. א.), כאראקטעריסטיש מיט פארבינדן רעאַליזמוס מיט סימבאָליזשקייט. דערציילער („פּאַרן מאָרגנשטערן"), מחבר פון לידער אין פּראָזע (וואנדערער־טרוימען") און איבערזעצער; 5)יונה ראָזענפעלד. מחבר פון נאָוועלן און ראָמאנען; זיך אויסגעצייכנט מיט טיפער פּסיכאָלאָגישער דורכדרינגלעכקייט; 6) ש. ניגער. נעסטאָר פון דער יידישער לימעראטור־קריטיק און גרויסער אויטאָריטעט אין דער דאָזיקער דאָמען. זיינע וויכטיקע אָפּשאָצונגען האָבן באגליים די שאפונגען פון עטלעכע דורות יידישע שרייבער. (צוויזשן א כך אַנדערע וועלט : מאָנאָגראפיעס וועגן י. ל. פּרץ, ה. ליי־וויק, א גרויסע כרעסטאָמאטיע „לקדוש השם"). באזעצט אין ניו־יאָרק; 7) יוסף אָפּאָטאָשו (יוסף מאיר אָפּאָטאָווסקי) (1886—1954). איינער פון די גלענצנדיקסטע יידישע ראָמאניסטשרייבער. פארעפנטלעכט איבער 20 ביכער; צווישן זיי דעם גרויסן עפּאָס „אין די פּוילישע וועלדער" און „1863" (א סך אויסגאבן און איבערזעצונגען). צווישן זיינע לעצטע ווערק : „די יידן־לעגענדע" און די ברייטפּאַרמאָסטענע „בר־כוכבא" און „רבי עקיבא"; 8) ה. לייוויק (געב. 1888). געזעסן אין צארישע תפיסות און געווען פּארשיקט קיין סיביר. שפּעטער זיך באזעצט אין אמעריקע. גרויסער דיכטער („אויף די וועגן פון סיביר", „שניי", לעצטנס ישראל־פּאָעמעס א. אז"ו). און דראָמאטורג (צוויזשן א סך אנדערע : „גולם", „שמאטעס"; נאָך דער לעצטער מלחמה: „די חתונה אין פערנוואלד"). זיינע דראמען, מיט דעם „גולם" בראש געהערן צו דעם גרויסן רעפּערטואר פון יידישן און העברעאישן טעאטער און זענען געווען אויסגעפירט אויך אויף א סך נישט־יידישע בינעס; 9) ש. אן־סקי (1863—1920). דיכטער און דראָמאטורג; מחבר פון דעם בארימטן „דיבוק", („צוויזשן צווי וועלטן"). בארימט אויך אָלם מחבר פון חסידישע מעשיות („חסידיש", מתנגדיש") און פון טריאָגיכער 1914—1917 („דער יידישער שער חורבן אין פּוילן, גאליציען און בוקאָווינע" — „זכרונות"). זאמלער פון יידּ. פּאָלקלאָר; 10) הלל צייטלין. (1872—1943), דער אלזויטיקער שרייבער און עסקן, מיט זיין משפּחה; 11) מנחם בּאָריישא (געשטו. אין ניו־יאָרק). באַוועסטער דיכטער, בארימט צ. א. מיט זיינע גרויסע פּאָעמען „זאוול רימער" און „דער גייער". מיט דער לעצטער האָט ער געשאפן א עפּאָפּיי איבער די ראָנגלענישן פון יידישן מענטשן אין די לעצטע צווויי דריי דורות; 12) מלך ראָוויטש. בריוט באקאנטער און געשעצטער דיכטער (לידער־זאמלונגען : „שפּינאָזא", „נאקעטע לידער", „פּרעהיסטאָרישע לאנדשאפטן" א. א.; לעצטנס: „די קרוינונג פון א יונגן יידישן דיכטער אין אמעריקע" און אן אָפּקלייב פון פריערדיקע בענדער א. נ. „די לידער פון מיינע לידער"); עסייאיסט (2־בענדיקער„מיין לעקסיקאָן", „איינעמם יידישע מחשבות"... א. א.), רייזע־באשרייבער. געווען רעדאקטאָר פון יידישן לימעראטור און זשורנאליסטן־פאריין אין ווארשע. באזעצט אין קאנאדע; 13) ז. סעגאלאָוויטש . (1884 — 1949). דיכטער און ראָמאניסט, זייער פּאָפּולער בּיי די יידישע לייענער. נאָך דער צווייטער וועלט־מלחמה געשאפן אויך א ריי חורבן־דיכטונגען. זיין לעצטע בוך געווידמעט דער „טראָמאצקע 13"; 14) אברהם גלאנץ־לעיעלס. איינער פון די באדייטנדסטע מאָדערנע יידישע דיכטער, (דראמאטישע פּאָעמעס : „שלמה מולכו", „אשר לעמלין"; גרויסער באנד פּאָעזיעס „דער ייד אויפן ים" א. א.), שעפער (צוזא־מען מיט אנדערע קאָלעגן) פון א נייער (די „אינזיכטיקע") ריכטונג אין דער יידישער פּאָעזיע. עסייאיסט און פּובליציסט. איבערזעצער. פּאָזיציע פון דעם „י. ל. פּרץ־שרייבער־פאַריין אין ניו־יאָרק; 15) אלטער קאָציזנע, (1885—1941), דערציילער און דראָמאטורג; 16) יהושע פּערלע (1883—1943), נאָוועליסט און ראָמאניסט; דער עיקר געשילדערט דאָס יידישע לעבן אין ווארשע; 17) אילוסטראציע צו ה. לייוויקס : „אין נעווירבל". 8, 13, 17, צייכנונגען פון בען.

1) *H.D. Nomberg* (1876-1927), distinguished novelist, publicist and translator ; 2) *Abraham Reisen* (died in 1953 in New-York), author of short-stories and poet, very popular with large masses of Jewish readers ; 3. *David Pinsky*, outstanding playwright and novelist, author of short-stories based on social themes and on Talmudic legends ; now lives in Israel ; 4) *Perets Hirschbein*, author of plays, short-stories, poems, translator of Tolstoy's works; 5) *Jona Rosenfeld*, novelist ; 6) Ş. *Niger*, father of the Jewish literary critique and great autority in this field, author of many monographs, under others : about Perets, Leivick, — and of a big anthology «Le Kidoush Ha-Shem», etc. ; 7) *Joseph Opatoshou* (J. M. Opatowski) (1886-1954), one of the most eminent Jewish novelists, author of epic works : « In the Polish Woods », « The year 1863 ». Among his last books let's note the two large epic works : « Bar Kokhba », and « Rabbi Akiba » ; 8) *H. Leivick* (born in 1888). Political prisoner in ancient Russia and deported to Siberia. — Eminent poet and playwright, author of the celebrated « Golem ». His plays belong to the large repertory of Yiddish and Hebrew theatres. They were also often represented in numerous not-Jewish theatres; 9) *S. An-ski* (1863-1920), poet and playwright, author of the celebrated « Dibouk », of hasidic short-stories and of memoirs of the epoch of 1914-1917, collector of the Jewish folklore; 10) *Hilel Caïtlin* (1872-1943), outstanding writer and social leader, amidst his family ; 11) *Menakhem Boraisha* (died in 1949 in New-York), eminent poet. Author of the celebrated poems : « Zawl Rimer » and « Der Gaïer». This last work is an epic, describing the struggles and pains of the Jewish people during the last two or three generations ; 12) *Melekh Ravitch*, eminent poet (author of : « Spinoza », « Pre-historic landscapes », « Nude Poems », etc.), essayist (author of « My dictionnary » in 2 volumes), author of excellent books of travels etc, ancient secretary of the Association of Jewish Writers in Warsaw. Now lives in Canada ; 13) *Z. Segalowicz* (1884-1949), poet and novelist, very popular with large masses of Jewish readers ; 14) *Abraham Glanz-Leyes*, one of the most eminent Jewish poets of to-day (author of : « Shlomo Molkho », « The Jew on the sea », etc.). One of the creators of the new current in Jewish poetry. Essayist and publicist. Translator of poetry. Chairman of the « Association of Jewish Writers of the name of J. L. Perets » in America ; 15) *Alter Kacizne* (1885-1941), author of short-stories and plays ; 16) *J. Perle* (1883-1943), novelist, principally described Jewish life in Warsaw; 17) *Benn:* Illustration to the work of H. Leivick ; 8, 13, 17) Paintings by Benn.

ה. ד. נומברג (1876—1927), נובליסטן בעל חוש פסיכולוגי (חודר; פובליציסטן נאמן וכובשר ומתרגם; 2) אברהם רייזן (מת ב־1953 בניו־יורק), משורר ומספר עממי. שיריו המפורסמים נתחברו מאד על המוני העם היהודי שגם שרו אותם; 3) דוד פינסקי, דרמטורגן ידוע („י. ח. ברנר", „יקל הנפח", „שבתי צבי", „היהודי הנצחי"; הקומדיה : „האוצר" ועוד). רומניסטן. מחבר ספורים על רקע סוציאלי וגם ער רקע אגדות התלמוד. התיישב בישראל; 4) פרץ הירשביין (נולד ב־1880 בסביבת גרודנו, מת באמריקה). דרמטורגן („על פרשת הדרך", „על החוץ", „האחרון" ועוד). את יצירותיו מאפיין קשר של מציאות וסמליות. מספר („בוכב הבקר"), מחבר שירים בפרוזה „גודרים—חולמים") ומתרגם. 5) יונה רוזנפלד. מחבר נובלות ורומנים. הצטיין בחוש פסיכולוגי עמוק; 6) ש. ניגר. זקן המבקרים הספרותיים ביידיש ובעל אויטוריטעט. הוא את היצירות של דורות אחדים של סופרים ריבה גדולה בשטה זה. הערכותיו החשובות יידישאיים. (בין יתר ספריו : מונוגרפיות על י. ל. פרץ, ה. לייויק, ספר לימוד גדול „על קידוש השם"). התיישב בניו־יורק; 7) יוסף אופטושו (יוסף מאיר אופּטובסקי), (1886—1954).

סוף בדף 172

Tekst polski na str. 172.

Texto español en la página 172.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

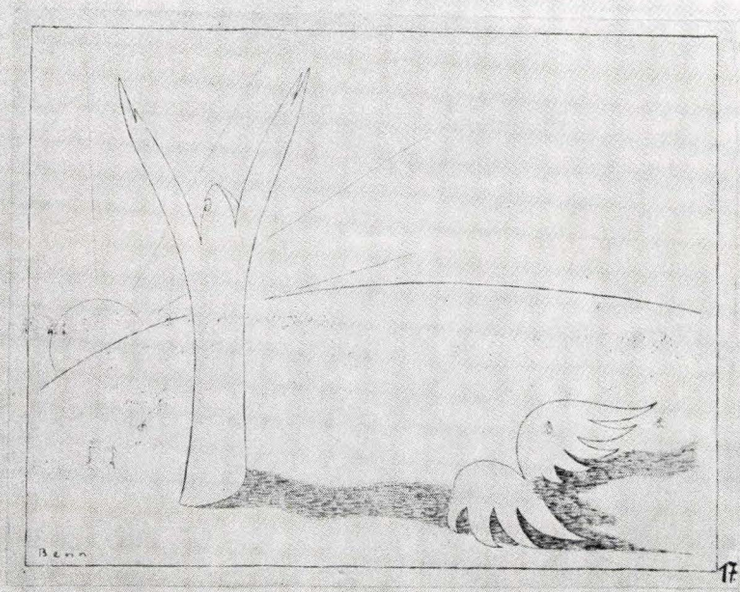

10.

11.

12.

13.

14.

17

15

16

סוף מדף 170

אחד הרומניסטים היהודיים המפורסמים ביותר. פרסם למעלה מ־20 ספרים; ביניהם האיפום הגדול „ביערות פולין" ו־„1863" (הרבה מהדורות ותרגומים). מספריו האחרונים: „אגדת היהודים" והאיפוסים הגדולים „בר כוכבא" ו„רבי עקיבא"; 8) ה. לייויק (נולד 1888), נאסר בימי הצאר וגורש לסיביר. א"כ התיישב באמריקה. משורר גדול („על דרכי סיביר", „שלג", פואימות על ישראל בזמן האחרון וכו') ודרמתורגן (בין היתר: „הגולם", „סחבות"; אחרי המלחמה האחרונה: „החתונה בפרנוולד"). מחזותיו ובראשם „הגולם" נכנסו לרפרטואר של הבמה היהודית והעברית ושוחקו גם על במות לא יהודיות; 9) ש. אנ־סקי (1863—1920). משורר ודרמתורגן; מחבר ה„דבוק" המפורסם („בין שני עולמות"). מפורסם גם כמחבר אגדות חסידיות („מחסידיש", „מתנגדיש") ויומנים 1914—1917 („החורבן היהודי בפולין, גליציה ובוקובינה — „זכרונות"). מאסף חומר פולקלוריסטי; 10) הלל צייטלין (1872 — 1943), סופר רב־צדדי ועסקן, עם משפחתו; 11) מנחם בוריישה (מת ב־1949 בניו־יורק). משורר מפורסם. ידוע בפואימות הגדולות: „זאוול רימער" ו„דער גייער". בזו האחרונה יצר איפוס על מאבקי האדם היהודי בדורות האחרונים; 12) מלך ראויץ'. משורר מפורסם ונכבד (אוספי שירים: „שפינוזה", „שירים עירומים", „נוראים פרהיסטוריים" וכו'. בזמן האחרון: „הכתרת משורר יהודי צעיר באמריקה וגם מבחר שירים מספריו הקודמים: „שירי שיריי"), מחבר מסות („הלקסיקון שלי" בשני חלקים, „מחשבות יהודיות של מישהו" וכו'), סופר מסעות; היה מזכיר אגודת הסופרים והעתונאים היהודיים בורשה. התיישב בקנדה; 13) ז. סגלוביץ'. אחרי מלחמת העולם השניה יצר הרבה שירי חורבן. ספרו האחרון הוקדש ל„טלומצקי 13"; 14) אברהם גלנץ־לילם. מחשובי המשוררים המודרניים ביידיש (פואימות דרמטיות: „שלמה מולכו", „אשר למדלין", ספר שירים גדול: „היהודי בים" ועוד), יוצר (יחד עם חברים אחדים) זרם חדש בשירה היהודית. כותב מסות ופובליציסטן. מתרגם. יו"ר אגודת הסופרים ע"ש י. ל. פרץ בניו־יורק; 15) אלתר קציזנה (1995 — 1941), מספר ודרמתורגן; 16) יהושע פרלה (1883—1943), נובליסטן ורומניסטן; תאר ביחוד את חיי היהודים בורשה; 17) הדגמה ל„אין גע־ווירבל" לייויק. 8, 13, 17) ציורי בן.

Texto a la página 170.

1) *H. D. Nomberg* (1876-1927), novelistá distinguido, publicista y traductor; 2) *Abraham Reisen* (murió en 1953 en Nueva-York), autor de novelas y poeta, muy popular entre las masas de lectores judíos; 3) *David Pinsky*, dramaturgo eminente y novelista, autor de cuentos sobre motivos sociales y leyendas sacadas del Talmud. Vive actualmente en Israel; 4) *Perets Hirshbein*, autor de dramas, cuentos, poesías, traductor de obras de Tolstoy; 5) *Yona Rosenfeld*, novelista; 6) *N. Niger*, padre de la crítica literaria judía, autoridad eminente en este campo, autor de varias monografias, entre otras: sobre Perets, Leivick,— y de una antologia importante : « Le Kidoush Ha-Shem, etc. ; 7) *José Opatoshou* (J. M. Opatowski) (1886-1954), uno de más eminentes novelistas judíos, autor de la epopeya : « En las selvas de Polonia » y « Año 1863 ». Entre sus últimas obras citemos dos epopeyas : « Bar Kokhba » y « Rabi Akiba »; 8) *H. Leivick* (nacido en 1888). Prisionero político en la Russia tsarista, deportado en Siberia, poeta y dramaturgo eminente, autor del célebre « Golem ». Sus dramas pertenecen al grande repertorio de las teatros yiddish y hebreos. Muchos teatros non-judíos habian también representado sus dramas; 9) *S. An-ski* (1863-1920), poeta y dramaturgo, autor del célebre « Dibouk », de cuentos hasídicos y de recuerdos de la época de 1914-1917, colector del folklore judío; 10) *Hilel Caïtlin*, escritor eminente y « leader » social, en medio de su familia; 11) *Menakhem Boraïsha* (murió en 1949 en Nueva-York), poeta distinguido. Autor de los poemas célebres : « Zawl Rimer » y « Der Gaier ». Este último es una épopeya que describe las luchas y aflicciones de los Judíos durante dos o tres generaciones ; 12) *Melekh Ravitch*, poeta eminente (autor de : « Spinoza », « Paisajes prehistoricos », « Poemas Nudos », etc.), escritor de ensayos (« Mi enciclopedia » en 2 volumenes), autor de excelentes libros de viajes, etc., ex-secretario de la Asociación de Escritores Judíos en Varsovia. Actualmente vive en el Canada; 13) *Z. Segalovich* (murió en 1949 es Nueva-York), poeta y novelista muy popular entre las masas de lectores judíos; 14) *Abraham Glanz-Leyes*, uno de más eminentes poetas judíos de ahora. (Autor de « Shlomo Molkho », « El Judío en el mar », etc). Uno de los creadores de la nueva corriente en la poesía judía. Autor de ensayos y publicista. Traductor de poesías. Presidente de la Asociación de Escritores Judíos del nombre de J. L. Perets en América; 15) *Alter Kacizne*, autor de cuentos y de dramas; 16) *J. Perle*, novelista, describe principalmente la vida Judía en Varsovia ; 17) *Benn :* Ilustración para un libro de H. Leivick; 8, 13, 17) Pinturas de Benn.

Tekst do str. 170.

1) *H. D. Nomberg* (1876-1927) ceniony nowelista, publicysta i tłumacz. 2) *Abraham Reisen* (zmarł w 1953 w New Yorku), autor opowiadań i poeta, bardzo popularny u szerokich rzesz czytelników żydowskich. 3) *Dawid Pinski*, wybitny dramaturg i powieściopisarz. Autor opowiadań opartych na motywach społecznych i na talmudycznych legendach. Osiadły w Izraelu. 4) *Perec Hirschbein*, autor dramatów (łączących realizm z symboliką), autor opowiadań i poezji prozą; tłumacz dzieł L. Tołstoja. 5) *Jona Rosenfeld*, nowelista i powieściopisarz. 6) *N. Niger*, nestor żydowskiej krytyki literackiej i duży autorytet w tej dziedzinie, autor, między wielu innymi, monografij o Perecu, Leivicku, rozległej antologii „Le' Kidusz Ha-Szem" itd. 7) *Józef Opatoshu* (J. M. Opatowski). (1886-1954). Jeden z najwybitniejszych powieściopisarzy żydowskich, autor, między wielu innymi, wielkiego eposu pn. „W lasach polskich" i „Rok 1863". Wśród jego ostatnich dzieł m. in. szeroko zakrojone eposy o „Bar-Kochbie" i „R. Akibie". 8) *H. Leivick* (ur. w 1888). Były więzień carskich więzień i zesłaniec sybirski. Wybitny poeta i dramaturg, autor, między wielu innymi, „Golema". Dramaty jego należą do wielkiego repertuaru scen żyd. i hebrajskich; były również wystawiane na wielu scenach nie-żyd. 9) *S. Anski* (1863-1920). Poeta i dramaturg. Autor słynnego „Dybuka". Autor opowiadań chasydzkich oraz pamiętników z doby 1914-1917. Zbieracz żydowskiego folkloru. 10) Wybitny pisarz i działacz społeczny *Hilel Cajtlin* (1872-1943), w otoczeniu rodziny. 11) *Menachem Borejsza* (zmarł w 1949, w New Yorku) ; wybitny poeta. Autor m. in. słynnych poematów „Żawl Rimer" i „Der Gajer" (to ostatnie dzieło jest epopeją o zmaganiach i rozterkach żyd. w ciągu ostatnich dwóch trzech pokoleń. 12) *Melech Rawicz*. Szeroko znany i ceniony poeta („Spinoza", „Pejsarze przedhistoryczne", „Nagie poematy" itd.), esseista (dwutomowy „Mój leksykon" itd.), autor świetnych opisów z podróży etc. Były sekretarz Związku Żyd. Literatów w Warszawie. Obecnie zamieszkały w Kanadzie. 13) *Z. Segałowicz* (1884-1949). Poeta i powieściopisarz, bardzo popularny wśród szerokich rzesz czytelników żyd. 14) *Abraham Glanz-Leyeles*, jeden z najwybitniejszych żyd. poetów współczesnych („Szlomo Molko", „Żyd na morzu" etc.). Współtwórca nowego prądu w poezji żyd. Esseista i publicysta. Tłumacz poezji. Przewodniczący „Związku żydowskich pisarzy im. J. L. Pereca" w Ameryce. 15) *Alter Kacizne* (1885-1941), autor opowiadań i dramatów. 16) J. Perle (1883-1943), powieściopisarz, opisywał głównie życie Żydów w Warszawie. 17) Benn: Ilustracja do utworu H. Leïvicka. 8, 13, 17) malow. *Benn*.

Le théâtre juif

1) Esther Rachel Kaminska (« la Duse » juive) ; 2) L'auberge à Kopyczynce où le théâtre juif donnait des représentations ; 3) Scène du « Dibbouk » d'Anski dans l'interprétation de la troupe juive de Vilno ; 4, 5) Le théâtre juif « Nouveautés » à Varsovie.

יידיש טעאטער.

1, אסתר רחל קאמינסקא (גערופן די „יידישע עלעאנארע דוז"). 2, א קרעטשמע אין קאפיטשיניעץ וווּ עס זענען פאָרגעקומען יידישע טעאטער־פאָרשטעלונגען. 3, א סצענע פון אנסקיס „דיבוק" אין דער אויספירונג פון דער „ייילנער טרופּע". 4, 5, דאָס יידישע טעאטער „נאָוואָשטשי" אין וואַרשע.

The Jewish Theatre

1) Esther Rachel Kaminska ("The Jewish E. Duse"); 2) The inn at Kopyczynce where the Jewish theatre played ; 3) A scene from "Dibouk" of Anski interpreted by the Jewish troupe from Vilno; 4, 5) The Jewish theatre "Novelty" at Warsaw.

Teatr żydowski :

1) Estera Rachela Kamińska (żydowska „Eleonora Duse"); 2) Karczma w Kopyczyńcach, gdzie odbywały się przedstawienia teatru żydowskiego; 3) Scena z dramatu Anskiego „Dybuk" (w inscenizacji żydowskiej „trupy wileńskiej"; 4, 5) Żydowski teatr „Nowości" w Warszawie.

Teatro Judío :

1, Estera Raquel Kaminska (« Eleonora Duse » judía). — 2, Posada en la ciudad de Kopyczynce, dondo se celebraban las representaciones del teatro. — 3, Escena del drama « Dybuk » de Anski, en interpretación de la « tropa teatral » judía de Wilno. — 4, 5, Teatro judío de «Novedades», en Varsavia.

התיאטרון היהודי:

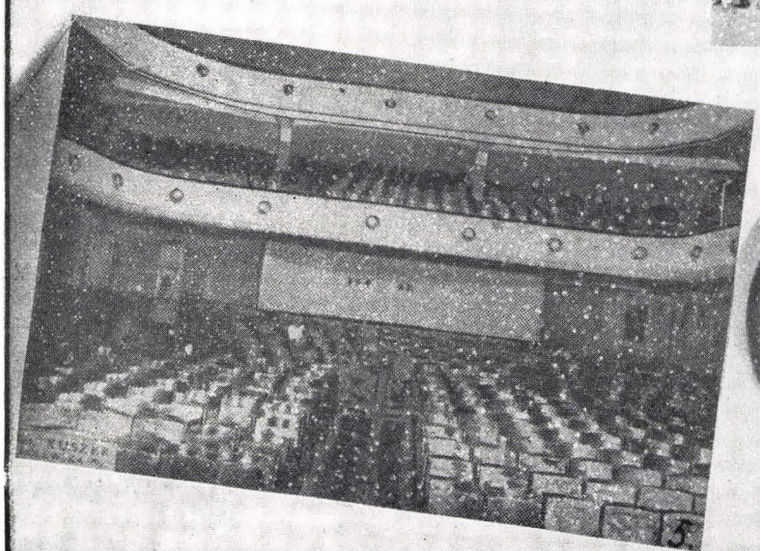
1. אסתר רחל קמינסקה (נקראה „אלי־אונורה דיז" היהודית);
2. אכסניה בקופיצינץ בה נערכו הצגות של תיאטרון יהודי;
3. תמונה מהצגת „דיבוק" לאנסקי ע"י הלהקה הוילנאית;
4, 5. התיאטרון היהודי „נובושצ'י" בוורשה.

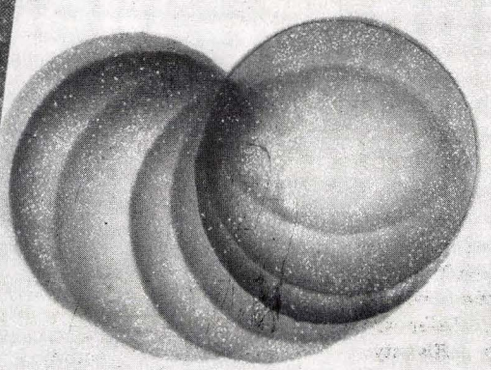

Juifs écrivains faisant partie de la littérature polonaise

1) Julian Klaczko (1825-1906) avait débuté en hébreu (poèmes et traductions du polonais). Plus tard il écrivit en polonais, en français et en allemand. Aussi bien en polonais qu'en français son style est remarquable. Publiciste d'envergure, critique littéraire et critique d'art. Eminente personnalité parmi les conservateurs polonais de son temps ; 2) Aleksander Kraushar (1842-1931), auteur de plusieurs recueils de poèmes, de nombreux essais d'histoire littéraire et d'ouvrages d'histoire *Frank et les Frankistes, Histoire des Juifs en Pologne,* etc. ; 3) Wilhelm Feldman (1868-1919) auteur de la *Littérature polonaise contemporaine,* critique (rédacteur de la revue *Krytyka*), publiciste et historien (*Histoire de la pensée politique polonaise, Les partis politiques en Galicie*), romancier (*La belle Juive, Le Youpin, Le rabbin miraculeux,* etc. ; 4) Julian Tuwim, un des plus grands poètes polonais de la période entre les deux guerres ; 5) Szymon Aszkenazy (1867-1935), prof. de l'Université de Lwow, un des plus éminents historiens polonais, auteur du *Prince Joseph,* de *Lukasinski,* de *Napoléon et la Pologne,* etc., etc. ; 6) Henryk Biegeleisen (1855-1934), auteur de l'*Histoire de la littérature polonaise* en cinq volumes, de très nombreux ouvrages, études, etc.

יידן — פוילישע שרייבער :

1, יוליאן קלאטשקא (1825—1906) אנגע־ זויבן שרייבן אין העברעאיש (פאעמען און אי־ בערזעצונגען פון דער פוילישער שפראך). דער־ נאך האט ער אנגעהויבן שרייבן אויף פויליש, פראנצויזיש און דייטש. אין פויליש, ווי אויך אין פראנצויזיש — א באוווסטער סטיליסט. א פובליציסט פון א גרויסן פארנעם. ליטערא־ טור־קריטיקער און קונסט־קריטיקער. איינער פון די פירער פון דעם קאנסערוואטיוון לא־ גער. 2, אלעקסאנדער קראוזהאר (1842 — 1931), אויטאר פון עלעבע בענדער פאעזיע, פיל סקיצן און געשיכטע פון דער פוילישער לי־ טעראטור, אויטאר פון די געשיכטלעבע אר־ בעטן : „פראנק און די פראנקיסטן", „געשיכ־ טע פון יידן אין פוילן" א. ד. גל. 3, ווילהעלם פעלדמאן (1868 — 1919) אויטאר פון ווערק: „די היינטצייטיקע פוילישע ליטעראטור", קרי־ טיקער (רעדאקטאר פון זשורנאל „קריטיק"), פובליציסט און היסטאריקער, („די געשיכטע פון פוילישן פאליטישן געדאנק", „פאליטישע פארטייען אין גאליציען"), געשריבן אויך דער־ ציילונגען און ראמאנען („די שיינע יידישקע", „דאם יידל", „דער בעל מופת" א. א.). 4, יול־ יאן טווים, איינער פון די באדייטענדיקסטע פוילישע פאעטן צוויי וועלט־מלחמות (געשטארבן אין ווארשע 1953). 5, שימאן אש־ קענאזי (1867 — 1935) אוניווערזיטעט־פראֿ־ פעסאר אין לעמבערג, איינער פון די באניי־ דיקסטע פוילישע היסטאריקער, דער מחבר פון די ווערק „פירשט יוזעף", „לוקאשינסקי", „נאפאלעאן און פוילן" א. א. וו. א. וו. 6, הענ־ ריק ביגעלאייזען (1855 — 1934), אויטאר פון א פינף בענדיקער געשיכטע פון דער פוילישער ליטעראטור, ווי אויך פון פיל מאנאגראפיעס, אפהאנדלונגען א. ד. גל.

Jewish Writers in Polish Literature.

1) Julian Klaczko (1825-1906) started writing in Hebrew (poems and translations from Polish). Later wrote in Polish, French and German. His style is remarkable in Polish as well as in French. Eminent personality among Polish anthologists of his time ; 2) Aleksander Kraushar (1842-1931) author of numerous collections of poems, essays on history of literature and historical writings "Frank and Frankists", "History of Jews in Poland" etc.; 3) Wilhelm Feldman (1868-1919) author of the "Polish Contemporary Literature" critic (editor of the revue "Krytyka") journalist and historian ("History of Polish Political Thoughts", "Political Parties in Galicia"), novelist ("The Beautiful Jewess", "The Jew", "The Miraculous" etc.) ; 4) Julian Tuwim, one of the greatest Polish poets between the two wars ; 5) Szymon Aszkenazy (1867-1935) prof. of University of Lvov ; one of the most distinguished of Polish historians, author of : "Prince Joseph", "Lukasinski", "Napoleon in Poland" etc. etc. ; 6) Henryk Biegeleisen (1855-1934) author of : "History of Polish Literature" in five volumes, and numerous works, studies etc.

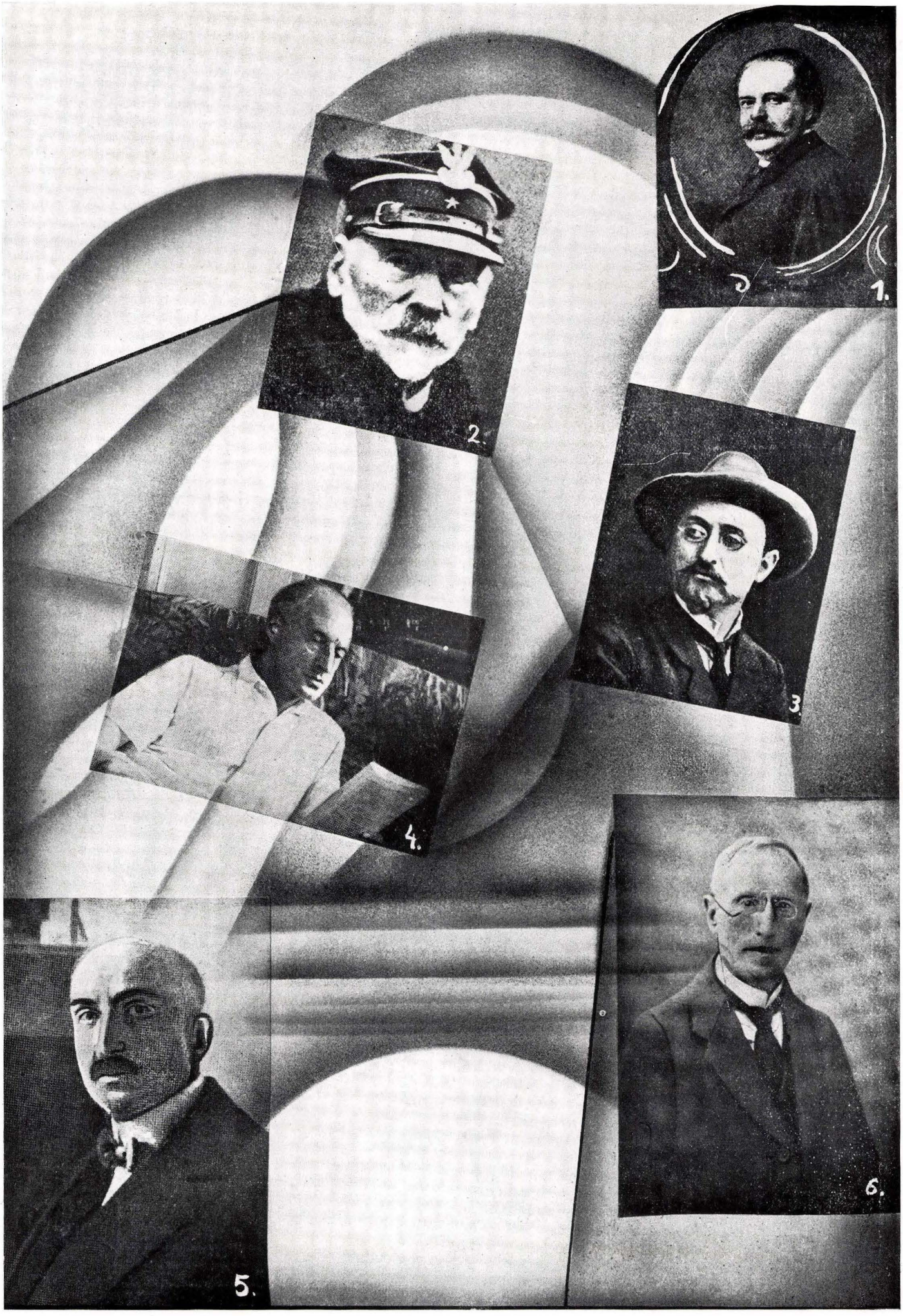
Pisarze polscy żydowskiego pochodzenia. 1) Julian Klaczko (1825-1906) zaczął swoją twórczość literacką w języku hebrajskim (poezje i tłumaczenia z języka polskiego). Następnie pisał po polsku, po francusku i po niemiecku. Znakomity stylista, zarówno w języku polskim jak francuskim. Wybitny publicysta, krytyk literacki i krytyk sztuki. W swoim czasie jedna z czołowych postaci polskiego obozu zachowawczego. 2) Aleksander Kraushar (1842-1931), autor szeregu zbiorów poezyj, licznych szkiców historyczno-literackich, dzieł historycznych pn. „Frank i frankiści". „Dzieje Żydów w Polsce" itd. 3) Wilhelm Feldman (1868-1919), autor „Współczesnej Literatury Polskiej", krytyk literacki (redaktor czasopisma pn. „Krytyka"), publicysta i historyk („Dzieje Polskiej Myśli Politycznej", „Partie Polityczne w Galicji"), powieściopisarz („Piękna Żydówka", „Żydziak" itd.). 4) Julian Tuwim (zmarł w 1954), jeden z najwybitniejszych poetów polskich okresu między-wojennego. 5) Szymon Aszkenazy (1867-1935), profesor Uniwersytetu Lwowskiego, znakomity historyk, autor dzieł: „Książę Józef", „Łukasiński", „Napoleon i Polska" etc. 6) Henryk Biegeleisen (1855-1934), autor pięciotomowej „Historii Literatury Polskiej" oraz licznych innych dzieł, rozpraw itd.

Escritores polacos de origen judío.

1) Judian Klaczko (1825-1906), empezó su actitud literaria en hebreo (poesías y traducciones del polaco). Mas tarde escribio en polaco, en frances y en aleman. Prosista perfecto en polaco y francés. Publicista eminente, critico de literatura y de arte. En su tiempo una de las personalidades mas distinguidas del partido conservador polaco; 2) Alejandro Kraushar (1842-1931), autor de varios tomos de poesias, estudios literarios y historicos, obras historicas, tales como : « Frank y los Franquistas », « Historia de los Judíos en Polonia », etc.); 3) Wilhelm (Guillermo) Feldman (1868-1919), autor de la « Literatura Polaca Contemporanea », critico literario (redactor del periodico « Krytyka » (« Crítica »), publicista y historiador (autor de: « Historia de las Ideas Politicas Polacas », « Partidos Politicos en Galicia »), novelista (autor de « La Judía hermosa », « Judion », etc.); 4) Julian Tuwin (muertó en 1954), uno de los mas eminentes poetas polacos del periodo entre las dos guerras mundiales ; 5) Simon Aszkenazy (1867-1935), profesor a la universidad de Lvov, historiador distinguido, autor de obras : « El principe Jose Poniatowski », « Lukasinski », « Napoleon y la Polonia », etc. ; 6) Enrique Biegeleisen (1855-1934), autor de la « Historia de la Literatura Polaca » en 5 volumenes y de numerosas otras obras, estudios, etc.

יהודים — סופרים פולניים :

1. יוליאן קלצ'קו (1825-1906) ראשית כתיבתו בעברית (פואמות ותרגומים מן הספרות הפולנית). אחר כך עבר לפול־ נית, צרפתית וגרמנית. ידוע כבעל סגנון בפולנית ובצרפתית. פובליציסטן בעל הי־ קף רחב. מבקר ספרותי ואמנותי. אחד מעמודי המחנה השמרני;
2. אלכסנדר קראוזהאר (1842-1931) חי־ בר כרכי שירה אחדים, כתב רשימות רבות וכן תולדות הספרות הפולנית. בין השאר מחברם של המחקרים ההיסטו־ ריים: „פרנק והפרנקיסטים", „ההיסטו־ ריה של היהודים בפולין" וכו';
3. וילהלם פלדמן (1863-1919) מחבר הספר: „הספרות הפולנית החדשה". מב־ קר (עורך כתב־העת „קריטיקה"), פובלי־ ציסטן והיסטוריון („תולדות המחשבה הפוליטית הפולנית", „מפלגות פוליטיות בגליציה"). כתב גם סיפורים ורומנים („היהודיה היפה", „היהודון", „בעל המופת" וכו');
4. יוליאן טובים, מגדולי המשוררים הפולנים בין שתי מלחמות העולם;
5. שמעון אשכנזי (1867-1935) פרופי־ סור באוניברסיטת לבוב, מחשובי ההיס־ טוריונים הפולנים, מחבר המחקרים „פירשט יוזף", „לוקשינסקי", „נפוליאון בפולין" ועוד;
6. הנריק ביגלאייזן (1855-1934) מחבר תולדות הספרות הפולנית בחמשה כרכים וכן של הרבה מונוגרפיות, מחקרים וכ־ יוצא באלה.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

1-6) La jeunesse juive offre un avion à l'armée polonaise (1938) ; 7) La prise solennelle de la terre du tombeau de B. Joselewicz à Kock, pour le cimetière des combattants Juifs à Cracovie. ; 8) L'inauguration dudit cimetière à Cracovie ; 9) Une séance du Pen-Club hébraïque à Varsovie ; 10) Un Congrès de l'organisation « Wizo » (Varsovie, 1937) ; 11) Le bureau dudit Congrès ; 12) Le 15e Congrès de l'Association des Instituteurs Juifs (1938) ; 13, 14, 15) Hitlérien polonais, l'ing. Adam Doboszynski devant la Cour à Lwow (1938). (Inspiré par les exploits hitlériens en Allemagne, Doboszynski organisa une « marche » de sa bande, qui dévastait des magasins juifs et planifiat l'incendu des synagogues).

Hors-texte ; un coup d'œil dans l'avenir : L'Association Nationale Juive des Ouvriers, en les U.S.A., actuellement ; 16) Meyer L. Brown (président de cette association) ; 17) Louis Segal (secrétaire général de cette organisation, membre du Comité d'Action de l'Organisation Sioniste Mondiale) ; 18) Joseph Schlossberg (président national de la « Comp. Histadrouth ») ; 19) Samuel Bonchek (vice-président de la dite Association) ; 20) Irwing Boxenbaum (Trésorier) ; 21) Isaac Hamlin (secrétaire national de la « Gewerk Comp. ») ; 22) Israël Stolarsky (secrétaire national adjoint de la « Comp. Histadrouth ») ; 23) Joseph Breslau (vice-président de l'Intern. Union of Workers of the Ladie's Confection et président du Conseil des Unions Syndicales pour Histadrouth).

1-6) The Jewish youth offers an aeroplane to the Polish Army (1938) ; 3) général Berbecki receives the plane on the aerodrome: On the right : professor M. Balaban ; 5) Representatives of the Jewish population : on the foreground rabbies Gutmacher and Kohane ; 7) From the festivity of the solemn transfert of a handfull of earth from the tomb of Berek Joselewicz at Kock to the cemetery of the Jewish Combattants in Cracow ; 8) Consecration of this cemetery in Cracow ; 9) A sitting of the Hebrew « Pen-Club » in Warsaw ; 10) Congress of « Wiro » in Warsaw ; The Presidency of the congress ; 12) The 15th Congress of Jewish Teachers (1938) ; 13) The trial of the « pogrom-maker » Adam Doboszynski (who upon the hitlérian model had organized antisemitic movement of his hand, the plundering of Jewish shop etc. and projected to set in fire all synagogues) before the court in Lwow, (1938).

Out of the text : Outlook into the future : Labor-Zionist-Order in america, at present; 16) Meyer L. Brown (president of the Association) ;17) Louis Segal (general secretary of the Association, member of the Executive Committee of the Zion. World Organization) ; 18) Joseph Schlossberg (national president of « Comp.-Histadrut ») ; 19) Samuel Bonchek (vice-president of the Association); 20) Irving Boxenbaum (treasurer of the Association) ; 21) Isaac Hamlin (national secretary of the Trade-unions-Comp.) ; 22) Israel Stolarsky, substitute of the national secretary of the « Comp. Histadrut ») ; 23) Joseph Breslau (vice-president of the International Union of Workers of the Ladies' Confection and president of the Trade-Unions'Council for « Histadrut » in America).

1-6) Młodzież żydowska ofiarowuje Armii Polskiej samolot (1938), (3, Generał Berbecki przejmuje samolot; 4, Na lotnisku: na prawo Prof. M. Bałaban; 5. przedstawiciele ludności żyd.: na przednim planie rabini Gutmacher i Kohane) ; 7) Z uroczystości pobrania ziemi z grobu Berka Joselewicza w Kocku dla cmentarza kombatantów żydowskich w Krakowie; 8) Uroczystość poświęcenia tegoż cmentarza w Krakowie.

9) Z zebrania hebrajskiego Pen-Clubu w Warszawie (siedzą od prawej: J. Warszawski, Pomeranz, A. Cajtlin, Hilel Cajtlin, Sztibl, J. Heftman, Jehuda Warszawski).

10) Kongres „Wizo" w Warszawie (1937) ; 11) Prezydium tegoż kongresu, od lewej: Bloch, Dr Lewanowa (Radom), poeta Natan Bystrzycki, Dr Resnikowa (Łódź), Dr Lewita (przewodnicząca Kongresu), Dr Koranowa, Kapłan, Szereszewska, I. Burwald.

12) 15-ty Zjazd Związku Nauczycieli Żydowskich (1938).

13) 14, 15) Proces pogromszczyka Adama Doboszyńskiego (który za wzorem hitlerowskim zorganizował „marsz" swojej bandy i rozbijanie sklepów żyd., oraz planował podpalenie synagog) przed sądem we Lwowie (1938).

Poza tekstem ; rzut oka w przyszłość: Narodowy (sionistyczny) Związek Żyd. Robotników w Ameryce, obecnie: 16) Meyer L. Brown (przewodniczący tego Związku) ; 17) Louis Segal (sekretarz generalny Związku; członek Komitetu Akcyjn. Świat. Org. Syjon.) ; 18) Joseph Schlossberg (przew. ogólnokrajowy „Company Histadrut") ; 19) Samuel Bonchek (wiceprzew. Związku) ; 20) Irwing Borenbaum (skarbnik Związku) ; 21) Isaac Hamlin (sekretarz ogólnokrajowy „Gewerkszafts-Company") ; 22) Israel Stolarsky, zastępca ogólno-krajowego sekretarza „Company-Histadrut") ; 23) Joseph Breslau (wiceprzew. Międzynarodowej Unii Robotników Damskiej Konfekcji i przew. Rady Związków Zawodowych dla Histadrutu, na Amerykę).

1—6) די יודישע יוגנט שענקט דער פוילישער ארמיי א פלוגצייג (1938); 3) געניראל בערבעצקי נעמט איבער דעם אראפלאן; 4) אויף דעם פלי-פעלד : רעכטס, פראפ. מ. באלאבאן; 5) פארשטייער פון דער יידישער באפעלקערונג : אין פארדערגרונט : די רבנים גוטמאכער און כהנה פאלגן־נאך דעם פלי פון אראפלאן; 7) מען נעמט ערד פון ב. יאסעלעוויטשעס קבר אין קאצק פאר דעם בית עולם פון יידישע קעמפער אין קראקע; 8) די צערעמאניע פון עפענען דעם דאזיקן בית עולם אין קראקע;

9) אויף דער פארזאמלונג פון דעם העברעאישן פען־קלוב אין וואַרשע (ס'זיצן פון רעכטס : וואַרשאווסקי, פאמעראנץ, אהרון צייטלין, הלל צייטלין, שטיבל, יוסף העפטמאן, י. וואַרשאווסקי, 10) דער קאנגרעס פון דער פרויען־ארגאניזאציע „ווויצא" (וואַרשע, 1937); 11) פרעזידיום פון דעם דאזיקן קאנגרעס. פון לינקס : בלאך, ד"ר לעוואנאווא (ראדאם), דער דיכטער נ. ביסטריצקי, ד"ר רעסניקאווא (לאדזש), ד"ר לעוויטא (פארזיצערין), ד"ר קאהאנאווא, קאפלאן, שערעשעווסקא, י. בור־וואלר.

12) די 15טע קאנפערענץ פון דעם יידישן לערער־פארבאנד אין פוילן (וואַרשע, 1938); 13, 14, 15) דער ענדעק און הוליגאן אדאם דאבאשינסקי, וועלכער האט ארגאניזירט א „מארש" פון זיין חברותה און אנפאלן אויף יידישע קראמען און געהאט בדע צו ברענגן יידישע בתי־מדרשים, פאר דעם גערישטע אין לעמבערג (1839).

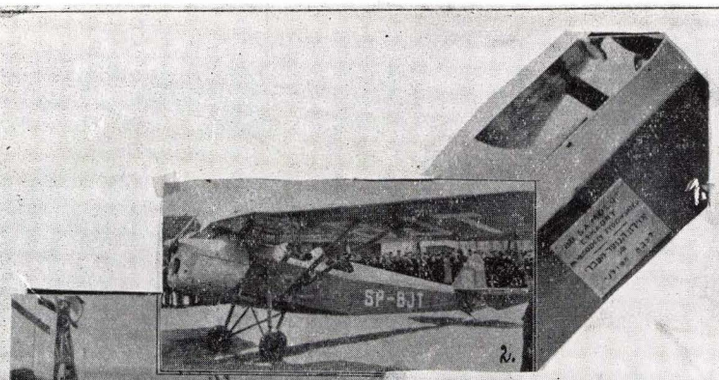
אויסער־טעקסט: א בליק אין דער צוקונפט: דער יידישער נאציאנאלער ארבעטער־פארבאנד אין אמעריקע (היינט צו טאג); 16) מאיר ל. בראון, פרעזידענט; 17) ל. סיגאל, גענעראל־סעקרעטאר; מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע; 18) יוסף שלאסבערג, נאציאנאל־פארזיצער פון קאמפיין־הסתדרות; 19) ש. באנטשעק, וויצע־פארזיצער פונעם פארבאנד; 20) ע. באקסענבוים, קאסירער; 21 איזיק העמלין, נאציאנאלער סעקרעטאר פון גענעראל־קאמפיין; 22) ישראל סטאלאר, נאציאנאלער נעהילף־סעקרעטאר פון הסתדרות־קאמפיין; 13) ברעסלוי, פארזיצער פון אינטערנעשאנאל ליידיס־גארמענט־וואַרקערס יוניאן און פארזיצער פון טרייד יוניאן קאנסול פאר דער הסתדרות אין אמעריקע.

1—6 הנוער היהודי נודב מטוס לצבא הפולני (1938) (הגנרל ברבצקי מקבל את המטוס); 4) בשדה התעופה : ימינה — הפרופ. מ. בלבן; 5) באי כח האוכלוסיה היהודית : בשורה הראשונה הרבנים גוטמכר וכהנא עוקבים אחרי טיסת המטוס; 7) לוקחים אדמה מקברו של ב. יוסלביץ' בקוצק בשביל בית הקברות של הלוחמים היהודים בקרקוב; 8) טכס הפתיחה של אותו בית הקברות בקרקוב; 9) באספת הפן־קלוב העברי בורשה (יושבים מימין : ורשבסקי, פומרנץ, אהרן צייטלין, הלל צייטלין, שטיבל, יוסף הפטמן, י. ורשבסקי; 10) קונגרס הסתדרות הנשים „ווויצא" (ורשה, 1937); 11) הנשיאות של הקונגרס הזה; 12) הועידה החמש עשרה של אגודת המורים היידישאית בפולין (ורשה, 1938); 13, 14, 15) איש האנדציה וצורר היהודים אדם דובוישינסקי, שארגן את "תהלוכת" החברותא שלו והתנפלויות על חנויות יהודים ושבדעתן היה גם להצית באש את בתי המדרש היהודיים, בעמדו לפני בית הדין בלמברג (1938).

מחוץ לנוסח : מבט־עין לעתיד : אגודת העובדים היהודי־לאומי באמריקה (כיום); 16) מאיר ל. בראון, נשיא; 17) ל. סיגל, מזכיר כללי; חבר האכסקוטיבה הציונית; 18) יוסף שלוסברג, יו"ר ארצי של מגבית ההסתדרות; 19) ש. בונצ'ק, סגן יו"ר של האגודה; 20) ע. בקסבוים, גזבר; 21) אייזיק המלין, מזכיר ארצי של מגבית האגודים המקצועיים; 22) ישראל סטולרסקי, סגן מזכיר ארצי של מגבית ההסתדרות; 23) יוסף ברסלוי, יו"ר ה„אינטרנשונל־ג־מנט־ווירקס־יוניון" ויו"ר ה„טרייד יוניון קאנסיל" בעד ההסתדרות באמריקה.

1-6) La juventud judia ofrece un avión al ejército polaco, (1938) ; 3) general Berbecki recibe el avión ; en el aeródromo : a derecha : el prof. Balaban ; 5) Representantes de la población judia : delante los rabbis Gutmacher y Kohane ; 7) Fragmento de la ceremonia de la toma de tierra de la tumba de Berek Joselewicz en Kock para el cementerio de los Combatientes Judíos en Cracovia ; 8) Consagración de este cementerio en Cracovia ; 9) Una reunión del « Pen-Club » Hebreo en Varsovia ; 10) Congreso de « Wizo » en Varsovia ; 11) La Presidencia del congreso ; 12) El 15-o congreso de maestros judiós)1938) ; 13) El proceso del « pogromista » polaco Adam Doboszynsky (que, a ejemplo de Hitler, organizó el movimiento antisemita de sus bandas, pillajes de los almacenes judios, etc. y proyectó de incendiar todas las sinagogas) delante el tribunal de Lvov (1938).

Fuera del texto: Mirada hacia el porvenir: Unión de Obreros Judios en America, actualmente ; 16) Mayer L. Brown (presidente de la Unión) ; 17) Luis Segal (secretaio general de la Unión, miembro del Comité Ejecutivo de la Organización Mundial Zionista) ; 18) Josef Schlossberg (presidente nacional de la « Compañia Histadrut » ; 19) Samuel Bonchek (vice-presidente de la Unión) ; 20) Irving Boxenbaum (tresorero de la Unión) ; 21) Isaac Hamlin (secretario nacional de la Compañia de Sindicatos) ; 22) Israel Stolarski (substituto del secretario nacional de la Compañia « Histadrut ») ; 23) Josef Breslau (vice-présidente de la Unión Internacional de Obreros de la Confección para Señoras y presidente del Consejo de los Sindicatos para « Histadrut » en América).

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.

1918 — 1939

Nous avons intitulé cette partie de notre livre « 1918-1939 ». Cependant c'est précisément ici que nous présentons entre autres reproductions, de nombreux monuments d'architecture, objets d'art populaire, etc., nés bien avant, parfois des siècles avant cette période.
Nous avons fait ainsi, car quelle que soit la date d'origine de ces objets et monuments, ils existaient tous encore à cette époque-là. Etant le patrimoine du passé, familier et parfaitement compréhensible, ils constituaient alors un élément essentiel de la vivante réalité contemporaine.
La plupart de ces objets et monuments, de même que des millions d'êtres humains, ont péri de la main de l'envahisseur nazi. Par là même cette partie de notre livre montre un aspect de plus du crime hitlérien.
Les légendes indiquent le plus souvent le nom de la localité (parfois aussi la date d'origine). Ces détails n'ont aujourd'hui, nous le soulignons, qu'une valeur documentaire. Ils indiquent uniquement où tel et tel objet ont existé avant septembre 1939.

Pour cette partie de notre livre, et particulièrement pour les pages consacrées au folklore, nous avons utilisé une série de photos publiées dans le recueil « Le monde qui a disparu », déjà mentionné par ailleurs. Comme dans ce recueil, nous mentionnons dans les légendes respectives le nom du photographe ; pour abréger, nous nous servons d'initiales quand le nom du même photographe revient plusieurs fois. A. K. veut dire Alter Kacizna ; R. V. — R. Vischniak ; M. K. — M. Kipnis.

To this part of the album we give the title « 1918-1939 » but a good many objects (within the domain of architecture, popular arts, etc.) originating from this and earlier periods are gathered here.
They were usually inherited and therefore need no explanation. And as such, those objects were still a real part of the life of this period.
The majority of them, like millions of people, fell under the hand of the Hitlerian invaders. In the same way the contents of this part of the album, illustrate one more aspect of the German criminality.
For the great number of those items we indicate the place and sometimes the date of their creation as well. These particulars indispensable to understanding, are today (and we submit this to the attention of the reader) rather, only of a historical significance. They merely illustrate where a specimen described existed before September 1939.

In the present part of the album and chiefly in the last pages illustrating every-day life, we use many photographs published in the collection "The World That Perished" (the collection has already been mentioned elsewhere). After the origin of specimens, we have printed names of the photographers, or sometimes only initials in order to save space. "A.K." — Alter Kacizna ; "R.V." — R. Vishniak ; "M.K." — M. Kipnis.

דער דאָזיקער טייל גיבן מיר דעם נאָמען : "1918-1939", נישט קוקנדיק אויף דעם, וואָס דאָ געפינען זיך צוו. אַנד. אַ גרויסע צאָל אָביעקטן (אין גע־ביט פון אַרכיטעקטור, פאָלקס־קונסט א. אַז. וו.), וועלכע זענען אַנטשטאַנען פיל פריער, טיילמאָל אויף גאַנצע יאָרהונדערטער פאָר דעם אָנגעוויזענעם צייט־אָפשניט.

דאָס איז אָבער געמאַכט געוואָרן מיט אַ כיוון. ווייל אומאָפהענגיק פון דער דאָטע פון זייער אַנטשטיין, האָבן די אַלע אָביעקטן עקזיסטירט אויך אין דער אויבנדערמאָנטער עפאָכע. זיי האָבן מיט זיך, זעלבסטפאָרשטענדלעך, פאָרגעשטעלט אַ ירושה פון דער פאָרגאָנגענהייט און אַלס אַזעלכע געווען אַ באַשיינפערלעכער עלעמענט פון דער לעבעדיקער היינטצייטיקייט.

די מערהייט פון די דאָזיקע אָביעקטן זענען, ווי מיליאָנען מענטשן, גע־פאַלן פון די הענט פון די היטלעריסטישע אָקופאַנטן, און דערפאָר וועט דער אינהאַלט פון דער דאָזיקער טייל אילוסטרירן נאָך אַן אַספעקט פון דייטשער פאַרברעכערישקייט !

ביי דער מערהייט פאָזיציעס איז אָנגעגעבן דאָס אָרט (און אָפט אויך די דאָטע פון אַנטשטיין). די דאָזיקע אינצלהייטן זענען נויטיק צוליב אָריענטא־ציע, ווייל ביים היינטיקן טאָג — און דאָס שטרייכן מיר אונטער פאָר אונזע־רע לייענער — האָט דאָס אָלץ בלויז אַ היסטאָרישע באַדייטונג. זיי ווייזן אָן ווו דער געגעבענער אָביעקט האָט עקזיסטירט פאָרן חודש סעפטעמבער 1939.

אין דער דאָזיקער אָפטיילונג, איבערהויפט אין די ווייטערדיקע זייטלעך, וועלכע אי־לוסטרירן דאָס שטייגער־לעבן, זענען אויסגענוצט אַ גאַנצע ריי פאָטאָס פון דער זאַמלונג „א וועלט וואָס איז פאַרשוווונדן" (וואָס איז שוין דערמאָנט געוואָרן אין אַ צווייט אָרט).
ליטן מוסטער פון קוואַל, נאָטירן מיר, ביי די געגעבענע פאָטאָס דעם נאָמען פון פאָטאָגראַפיסט; צוליב קירצונג באַנוצן מיר זיך טיילמאָל מיט די ראשי תיבות פונם געגע־בענעם נאָמען. דאָס טוען מיר אָפטער דאָרט, ווו דער נאָמען פונם פאָטאָגראַף חזרט זיך איבער. צ"ב ר"ת: א. ק. — אַלטער קאַציזנע; ר. ח. — ר. ווישניאַק; מ. ק. — מ. קיפניס.

Części niniejszej dajemy tytuł : „1918—1939". Mimo to, właśnie tutaj pomieszczono, między innymi, dużą ilość obiektów (z dziedziny architektury, sztuki ludowej itd.) powstałych nieraz na całe wieki przed rzeczonym okresem.

Zrobiono to celowo. Albowiem, niezależnie od daty ich powstania, wszystkie te obiekty istniały jeszcze w wymienionej epoce. Stanowiły one zwykłe, samo przez się zrozumiałe dziedzictwo przeszłości i jako takie były istotnym elementem żywej współczesności.

Większość tych obiektów, podobnie jak miliony ludzi, padało z ręki hitlerowskiego najeźdźcy. Tym samym, zawartość niniejszej części ilustruje jeszcze jeden aspekt niemieckiej zbrodni.

Przy większości pozycyj podano miejscowość (i często również datę powstania). Szczegóły te, konieczne dla orientacji, dzisiaj posiadają przeważnie — i na to zwracamy uwagę Czytelnika — znaczenie tylko historyczne. Mówią one jedynie, gdzie dany obiekt istniał przed wrześniem 1939.

1) W części niniejszej, zwłaszcza w dalszych kolumnach, ilustrujących życie obyczajowe, wykorzystano szereg zdjęć ze zbioru „Świat, który zniknął" (wspomnianego już na innym miejscu). Za wzorem źródła, notujemy często nazwisko fotografa. Dla skrótu posługujemy się nieraz monogramami odnośnie do tych fotografów, których nazwisko powtarza się wielokrotnie. I tak : „A. K" = Alter Kacizna; „R. V." = R. Vishniak; „M. K." = M. Kipnis.

« 1918-1939, » es el título que lleva esta parte del libro, aunque muchos objetos (e. g. : de arquitectura, de arte popular etc), procedentes de otras épocas, frecuentemente muy lejanas, se encuentren en ella. Esto a sido hecho de intento, pues todos aquellos objetos de varias épocas continuaban a existir en la época mencionada arriba. Constituyeron ellos la herencia habitual del pasado y, como tal, fueron un elemento esencial de la viva realidad de aquel período.

La mayoría de ellos, igualmente como millones de hombres, cayeron bajo los golpes de los invasores hitlerianos.

De tal manera, el contenido de esta parte del album ilustra un aspecto más de la criminalidad alemana.

La mayoría de posiciones se halla acompañada del nombre de la localidad, y tal vez, de la fecha de su creación. Estas particularidades indispensables para la orientación, — hoy, no tienen (y sometemos esto a la atención del lector,) sino una significacion histórica. Indican sólo donde un cierto objeto se encontraba antes de septiembre 1939.

En esta parte del album, sobre todo, en las últimas columnas que ilustran las costumbres de la vida diara, nos hemos valido de un gran número de fotografías publicadas en la coleccion (ya mencionada): « El Mundo que pereció ». Aquí indicamos frecuentemente sólo las letras iniciales de fotógrafos cuyos nombres se repiten muchas veces. P. e. : « A.K. » — Alter Kacizna ; « R.V. » — R. Vishniak ; « M. K. » — M. Kipnis.

1918

1939

פרק זה מכונה "1918-1939" אעפ"י שבין היתר מכונסים בו אובייקטים (משטח האדריכלות, האמנות העממית וכדומה), שהתהוו בתקופות מוקדמות, לפעמים אף מאות בשנים לפני הזמן המסומן בכותרת.

עירבוב זמנים זה נעשה בכוונה תחילה, משום שעל אף ההפרש הרב בתאריך ההתהוות מצויים היו כל האובייקטים האלה גם בתקופה האמורה. לפנינו, איפא, ירושת דורות רצופה, שהיוותה חלק בלתי נפרד של ההווה.

מרבית האובייקטים, שצילומיהם מכונסים בפרק זה, גורלם היה כגורל מיליוני אחים, שהושמדו על־ידי הכובשים הנאציים. תכנו של פרק זה עשוי לכן להדגים את הרצחנות הגרמנית גם מצד אחר!

בצדם של רבים מן הצילומים מסומן המקום ולפעמים גם תאריך ההתהוות. פרטים אלה חשובים לצורך התמצאותו של הקורא, אעפ"י שבימינו אלה ערכם היסטורי בלבד, שכן הם מעידים על מקום המצאו של אובייקט זה או אחר רק לפני חודש ספטמבר של שנת 1939.

1) דומה למקור מסומן גם הצילום. מטעמי קיצור מובאים רק ראשי התיבות, ביחוד במקומות בהם הולך ונשנה שם הצילום. לדוגמה: א. ק. — ראשי תיבות של אלתר קציזנה; ר. ו. — ר. וישניאק; מ. ק. — מ. קיפניס.

הילצערנע שולן:

1. אין שטעטל סוכאַסטאַוו;
2. „ „ וואַלפּיע;
3. „ „ ראַדזימין;
4. „ „ זאַבלודאַוו;
5. „ „ טערעספּאָל (ביי בריסק דליטע);
6. אַ קאַראַאימער שול אין לוצק.

Temples en bois

1) A Suchostaw ; 2) A Wolpa ; 3) A Radzyn ; 4) A Zabludow ;; 5) A Terespol (près de Brest Litovsk) ; 6) Synagogue caraïte à Luck.

Wooden Synagogues.

1) In the town of Suchostaw ; 2) in Wolpia ; 3) in Radzyn ; 4) in Zabludow ; 5) in Terespol (near Brzesc-Litewski) ; 6) Karaite Synagogue in Luck.

Bóżnice arewniane :

1) w m. Suchostaw; 2) w Wolpie; 3) w Radzyniu; 4) w Zabłudowie; 5) w Terespolu (koło Brześcia Litewskiego) ; 6) Synagoga karaimska w Łucku.

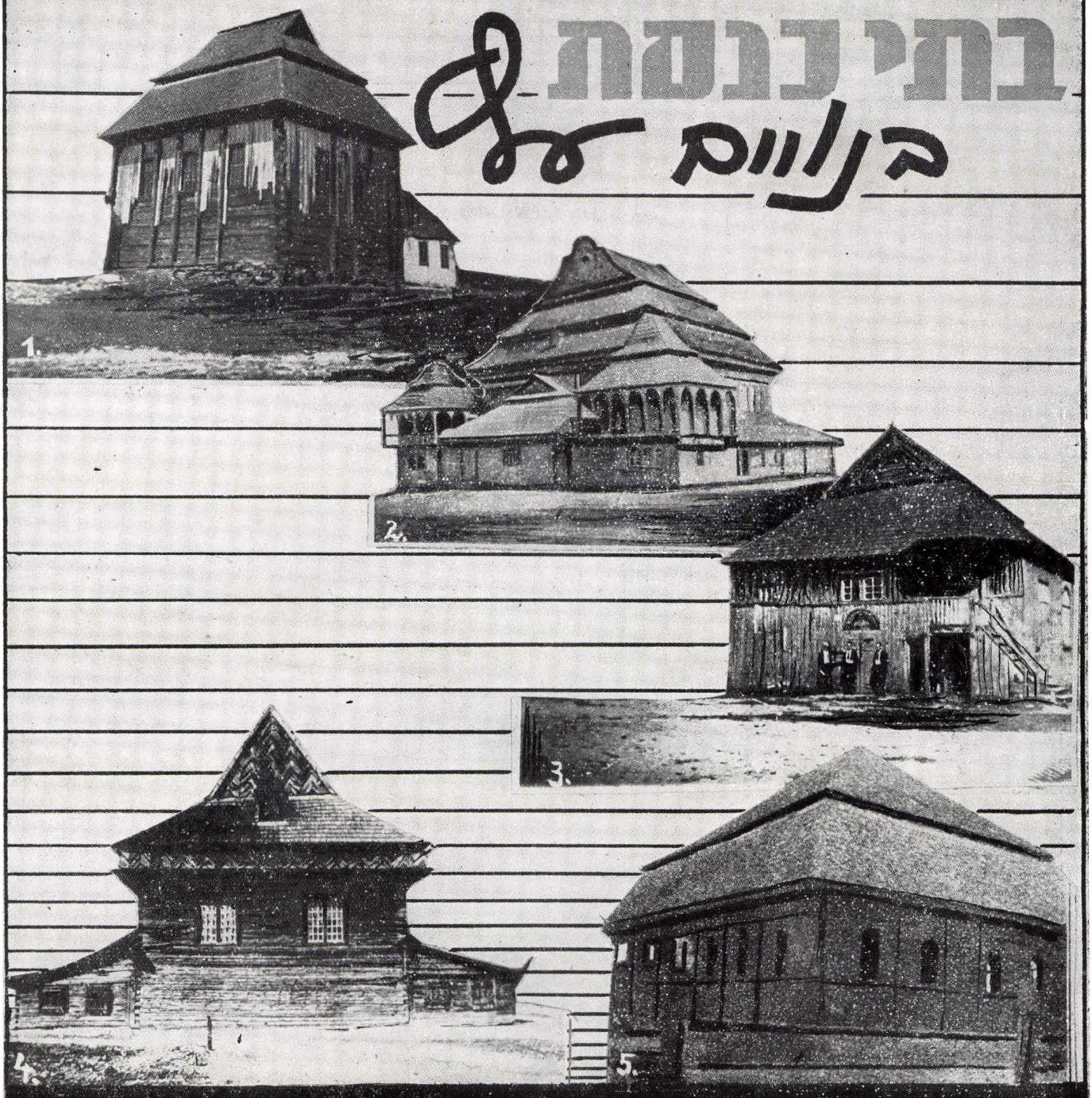
Sinagogas de madera :

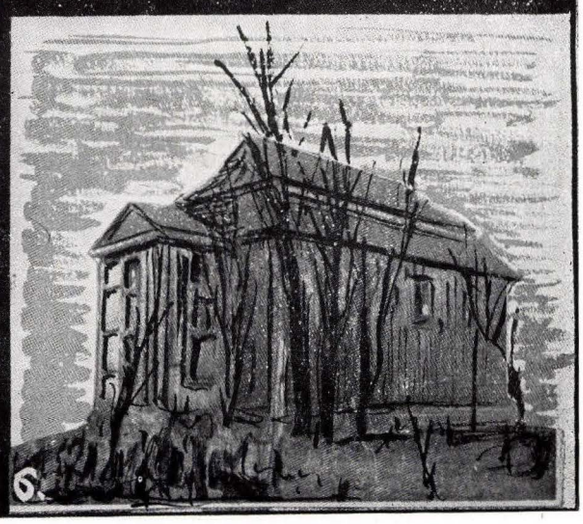
1, En la ciudad de Suchostaw. — 2, en la ciudad de Wolpia. — 3, en la ciudad de Radzyn ; 4, en la ciudad de Zabludow ; — 5, en Terespol (cerca de Brzesc Litewski) ; — 6, Sinagoga karaíta en Luck.

בתי־כנסת בנויים עץ:

1. בעיירה סוכאסטוב;
2. „ וואלפיה;
3. „ רדזימין;
4. „ זבלודוב;
5. „ טראסטפול (ליד בריסק דליטא);
6. בית־הכנסת של הקראים בלוצק.

בתי כנסת בגליל של הילצערט שוין

סינאַגאָגעס :

1. אַן אַלטע שול אין שטעטל סטעפאַן אויף וואָלין;
2. די שול „די גאָלדענע רויזע" (טורי זהב") אין לעמבערג (אַן אַקוואַרעל פון א. קאַמיענאָגראָדזקי);
3. שול פון די סאַדיגורער רביים;
4. די דייטשע שול אין טשענסטאָכוי;
5. אין וולאַדימיר וואָלינסק;
6. די אַלטע שול אין שעדלעץ;
7. אָסטראָלענקע: הינטערן בית־המדרש (פאָטאָ: א. קאַצינזע);
8. אין קרעמעניעץ.

Synagogues

1) Vieux temple à Stepan (Pologne orientale) ; 2) Le temple de la Rose d'Or (« Turej Zahaw ») à Lwow (aquarelle d'A. Kamieniogrodzki) ; 3) Temple des tsaddicks à Sadogora ; 4) Temple de Czestochowa ; 5) A Vladimir (Pologne orientale) ; 6) A Siedlce ; 7) A Ostroleka (photo A. K.) ; 8) A Krzemieniec.

Synagogues.

1) Old Synagogue in the town Stepan (Wolyn) ; 2) The Synagogue of Golden Rose ("Turei Zahav") in Lvov (aquarelle by Kamieniogrodzki) ; 3) Tzadik's House of Worship in Sadogora ; 4) Synagogue in Czestochowa ; 5) in Wlodzimierz Wolynski; 6) in Siedlce ;; 7) in Ostroleka (photograph by Kacizne) ; 8) in Krzemieniec.

Synagogi :

1) Stara bóżnica w m. Stepan (na Wołyniu) ; 2) Bóżnica Złotej Róży („Turej Zahaw") we Lwowie (akwarela A. Kamieniogrodzkiego) ; 3) Bóżnica cadyków w Sadogórze; 4) Bóżnica w Częstochowie; 5) we Włodzimierzu Wołyńskim; 6) w Siedlcach; 7) w Ostrołęce (fot. A. Kacizna) ; 8) W Krzemieńcu.

Sinagogas : 1, Vieja sinagoga en la ciudad de Stepan (región de Wolyn). — 2, Sinagoga de la « Rosa de Oro » (« Turej Zahaw ») en Lwow (acuarela de A. Kamieniogrodzki). — 3, Sinagoga de los « tsadik » en la ciudad de Sadogora. — 4, Sinagoga en la ciudad de Czestochowa. — 5, en la ciudad de Wlodzimierz Wolynski. — 6, en la ciudad de Siedlce. — 7, en la ciudad de Ostroleka. — 8, en la ciudad de Krzemieniec.

בתי־כנסת :

1. בית־כנסת ישן בעיירה סטיפן,וואלין;
2. בית־הכנסת של „גאָלדענע רויזע" („טורי זהב") בלבוב (אקוורל מאת א. קאמיינוגרודזקי);
3. בית־הכנסת של הרביים בסדיגור;
4. בית־הכנסת האשכנזי בצ'נסטוחוב;
5. בלודמיר, וואלין;
6. בית־הכנסת הישן בשדלץ;
7. אוסטרולנקה: מאחורי בית־המדרש הצילום מאת א. קציזנה);
8. בקרמניץ.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

סינאגאגעס — פעסטונגען:

1, 2. אין זשולקעוו;
3, 4. אין טאַרנאַפּאַל;
5, 6. אין לוצק.

Synagogues fortifiées

1, 2) A Zolkiew ; 3, 4) A Tarnopol ; 5, 6) A Luck.

Fortified Synagogues.

1, 2) In Zolkew ; 3, 4) In Tarnopol ; 5, 6) In Luck.

Synagogi warowne :

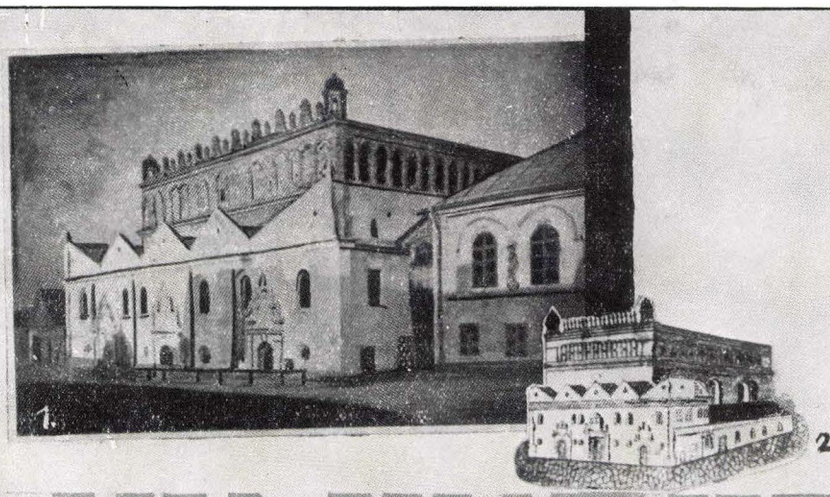
1, 2) w Żółkwi ; 3, 4) w Tarnopolu ; 5, 6) w Łucku.

Sinagogas fortificadas :

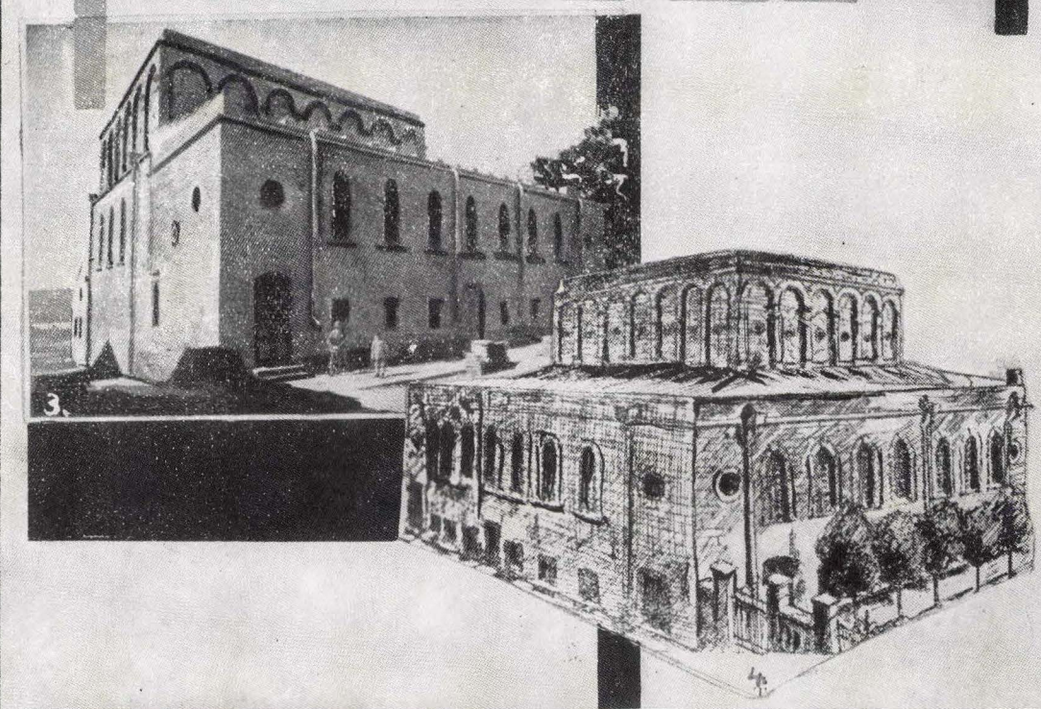
1, 2, en la ciudad de Zolkiew ; 3, 4, en Tarnopol ; 5, 6, en la ciudad de Luck.

בתי-כנסת — מבצרים:

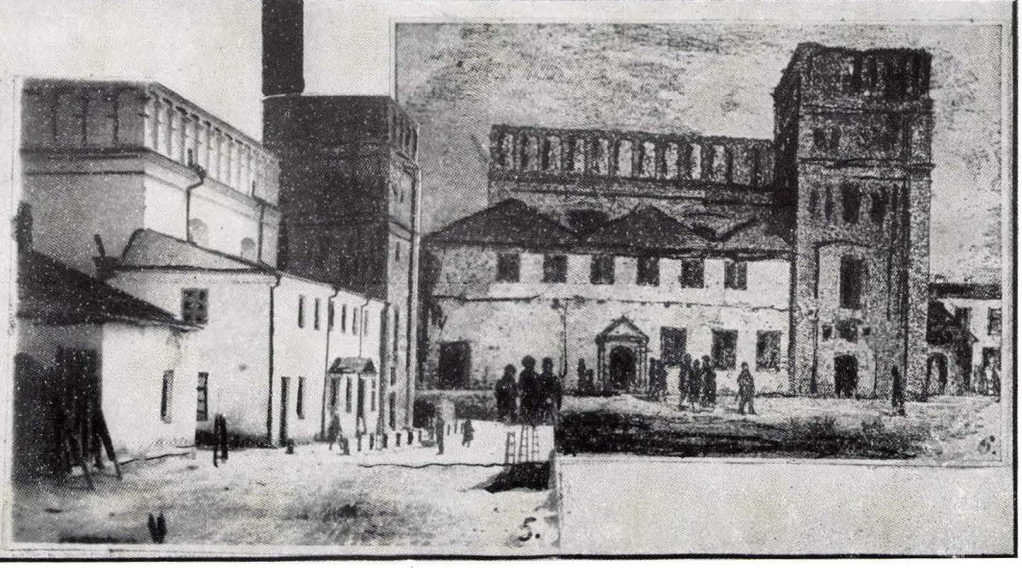
1, 2. בזשולקיב;
3, 4. בטרנופול;
5, 6. בלוצק.

שולן - פעטונגען

בתי כנסת מבוצרים

שולן-פעסטונגען:

1. אין לובאמלא אויף וואלין;
2. אין בעלז;
3. מהרש"א-שול אין אָסטרע;
5. אין סאקאל;
6. אין הוסיאטין (פאטא: א. קאציזנע).

Synagogues fortifiées

1) A Lubomla en Pologne orientale ; 2) A Belz ; 3) Synagogue « Maharsha » à Ostrog; 5) A Sokal ; 6) A Husiatyn (photo A. K.).

Fortified Synagogues.

1) At Lubomla (Wolyn) ; 2) At Belz ; 3) The Synagogue "Meharsha" in Ostrog; 5) In Sokal ; 6) In Husiatyn (photo by A. Kacizne).

Synagogi warowne :

1) w m. Lubomla na Wołyniu ; 2) w Bełzie ; 3) Synagoga „Maharsha" w Ostrogu ; 5) w Sokalu ; 6) w Husiatynie (fot. A. Kacizne).

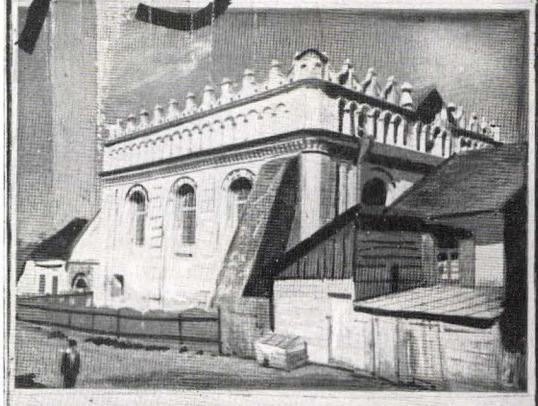
Sinagogas fortificadas.

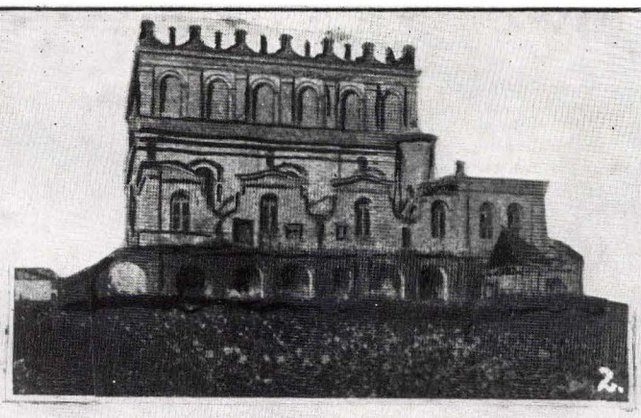
1, en la ciudad de Lubomla (región de Wolyn) ; 2, en la ciudad de Belz ; 3, Sinagoga « Maharsha » en la ciudad de Ostrog; 5, en la ciudad de Sokal ; 6, en la ciudad de Husiatyn (foto de A. Kacizne).

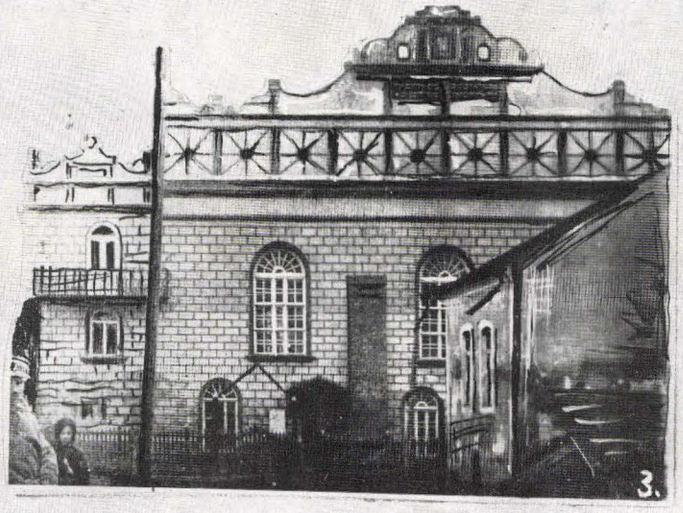
בתי-מדרש — מבצרים:

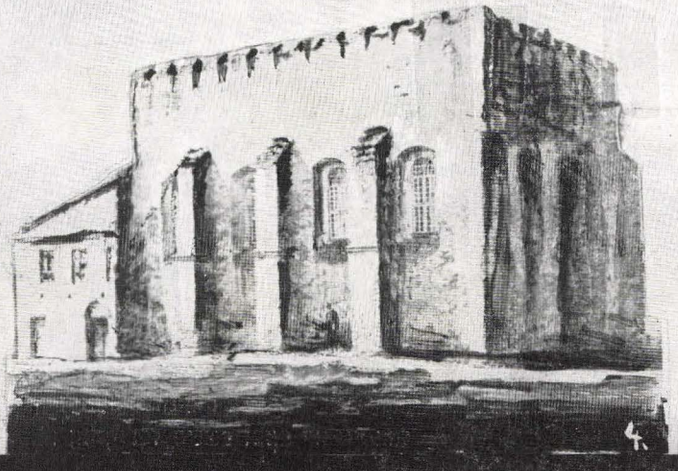
1. בלובומלה, וואלין;
2. בבלז;
3. בית-הכנסת של מהרש"א באוסטרה;
5. בסוקאל;
6. בהושיאטין (הצילום: א. קצ'יזנה).

עזרון פעטערזען

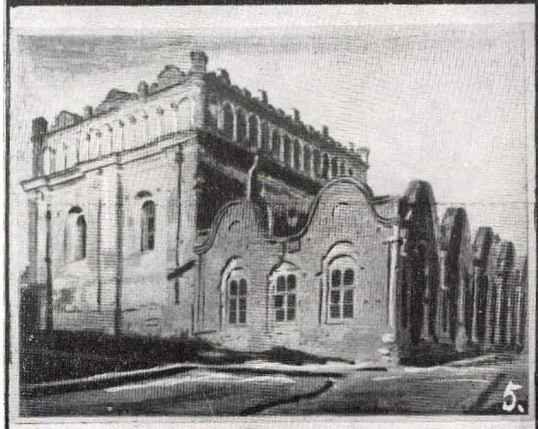

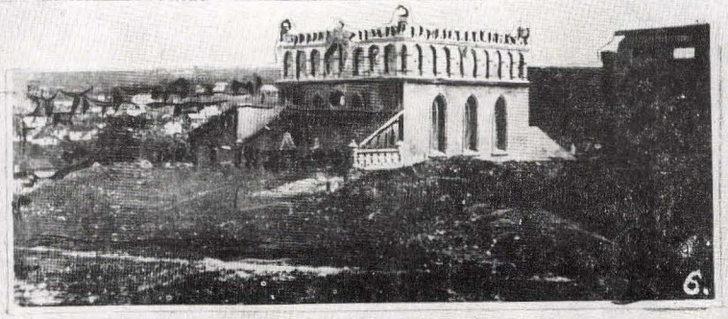

בתי כנסת מבוצרים

Vieux temple (XIVe s.) à Cracovie. 1) Le portail ; 2) Vue extérieure ; 3) L'entrée ; 4) L'intérieur ; 5) Supraportas au-dessus du tabernacle ; 6) Salle de prière réservée aux femmes ; 7) Porte en fer dans le mur d'ouest ; 8) Portail d'entrée dans la partie réservée aux femmes ; 9) Synagogue «Kupah» à Cracovie ; 10) Fragment de la voûte dans la « Haute » Synagogue à Cracovie ; 11) Tronc dans la Remuh-Synagogue à Cracovie ; 12) Portail d'entrée dans la Synagogue d'Isaak, à Cracovie ; 13) La rue « Szeroka » à Cracovie. Après l'expulsion des Juifs de Cracovie et leur établissement à « Casimir » (qui, à l'époque, ne faisait pas encore partie de Cracovie), c'est ici que, durant des siècles, se trouvait le centre de la « bourgade juive ». Un côté de cette rue (étant plutôt une place) est formé par le vieux temple ; 14) La cour d'une vieille maison à « Casimir ».

15, 16) Synagogue de la rue Tlumacka à Varsovie.

An old Synagogue from the 14th century in Cracow.

1) The gate ; 2) External view ; 3) Corridor ; 4) Interior view.

5) « Supraportas » above the shrine ; 6) prayer-hall for women ; 7) iron door in the western wall ; 8) entrance portal into the feminine section.

9) The « Kupa » synagogue in Cracow ;

10) Fragment of the vault of the « High Synagogue » in Cracow ;

11) Charity-box in the porch of the « Remuh » Synagogue in Cracow ;

12) Entrance portal of the Isaac Synagogue in Cracow.

13) « Szeroka » street in Cracow. — After the expulsion of the Jews from Cracow and their establishment at Kazimierz (which in those times was not yet a part of Cracow), there was the centre of « the Jewish town ». One of the four sides of this street (more properly-place) in constituted by the Old Synagogue ; 14) Court of an old house at Kazimierz.

15, 16) The Synagogue in Warsaw on Tlumacka Street.

אלטע שול פון 14־טן יאָרהונדערט אין קראָקע:
1) טויער; 2) אויסערלעכער אויסזען; 3) פאָר־
לויש; 4) אינעווייניקסטער אויסזען; 5) סופרא־
פאָרטאס" פון דעם ארון הקודש; 6) די „ווייי־
בער־שול"; 7) אייזערנער טויער אין דער
אָפּטיילונג פאר ווייבער;
9) די „קופה"־שול אין קראָקע; 10) פראַג־
מענט פון דער ארכיטעקטור אין דער „הויי־
בער"־שול אין קראָקע; 11) די צדקה־פושקע
אין דער רמ"א־שול אין קראָקע; 12) דער אי־
רייננאַנג־טויער אין דער יצחק־שול אין קראָקע.
13) די „בריידע" („שעראָקא") גאַס אין
קראָקע. נאָך דעם גרוש פון קראָקע, האָבן זיך
די יידן באזעצט אויף „קאזימיעוש" (וואָס
איז דעמאָלט נאָך נישט געווען קיין מייל פון
דער שטאָט קראָקע). די דאָזיקע „בריידע" -
גאַס (וואָס איז גיכער א פּלאַץ ווי א גאַס) איז
זייט דאמאָלט, אין משך פון גאנצע יאָרהונ -
דערטער, געווען דער צענטער פון דעם „יידישן
שטעטל". דאָ געפינט זיך אויך די „אלטע"־
שול; 14) א הויף אין אַלטן יידישן הויז
אויף „קאזימיעוש".
15, 16) טלאָמאצקער סינאַגאָגע אין וואר־
שע.

בית־הכנסת הישן בקראקוב מן המאה הארבע־
עשרה:
1) השער; 2) המראה החיצוני; 3) הפליש; 4)
המראה הפנימי; 5) קשוט מעל ארון הקדוש;
6) עזרת נישם; 7) שער ברזל בקיר המע־
רבי; 8) הכניסה לעזרת הנשים בבית הכנסת;
9) בית הכנסת "קופה" בקראקוב; 10) קטע
מבית הכנסת „הגבוה" בקראקוב; 11) קופת
צדקה בבית הכנסת רמ"א בקראקוב; 12) השער
בבית הכנסת יצחק בקראקוב;
13) הרחוב „הרחב" („שרוקה") בקראקוב;
אחרי שהיהודים גורשו מקראקוב והתיישבו בק־
ז'ימייז' (שעידן לא הוותה חלק מהעיר קראקוב),
נמצא כאן במשך דורות מרכז ה„עיירה היהו־
דית". „בית הכנסת הישן" מהווה את אחד
מארבעת צדי הרחוב (שהוא יותר ככר מאש־
רחוב); 14) חצר בבית ישן בקז'ימייז'.
15, 16) בית הכנסת הגדול שברחוב טלו־
כיצקה, ורשה.

Stara bóżnica z XIV w. w Krakowie : 1) brama ; 2) widok z zewnątrz ; 3) przedsionek ; 4) wnętrze ; 5) Supraportas nad szafą ołtarzową ; 6) sala modlitewna dla kobiet ; 7) żelazna brama w ścianie zachodniej ; 8) portal wejściowy do części zarezerwowanej dla kobiet ;

9) Bóżnica „Kupah" w Krakowie ;

10) Fragment sklepienia w bóżnicy „Wysokiej" w Krakowie ;

11) Skarbona w bóżnicy Remuh, w Krakowie ;

12) Portal bramy wejściowej do bóżnicy Izaka, w Krakowie ;

13) Ulica Szeroka w Krakowie. Po wydaleniu Żydów z śródmieścia Krakowa i ich osiedleniu się na „Kazimierzu" (który wówczas do Krakowa jeszcze nie należał), ulica ta (a właściwie plac) stanowiła, w ciągu kilku wieków, centrum „żydowskiego miasteczka". Tutaj także znajduje się „Stara" Bóżnica ;

14) Podwórze w starym domu na Kazimierzu ;

15, 16) Synagoga przy ulicy Tłumackiej w ~~kraju na język żyd.~~, zamieszkała w Żydowie. Warszawie.

Vieja sinagoga del XIV-o siglo en Cracovia : 1, la puerta. — 2, vista exterior. — 3, vestibulo. — 4, interior.

5) « Supraportas », encima del altar ; 6) sala de oraciones para las señoras ; 7) puerta de hierro en la pared occidental ; 8) portal del ingreso a la sección femenina.

9) Sinagoga « Kupa » en Cracovia ;

10) Fragmento de la bóveda de la « Sinagoga Alta » en Cracovia ;

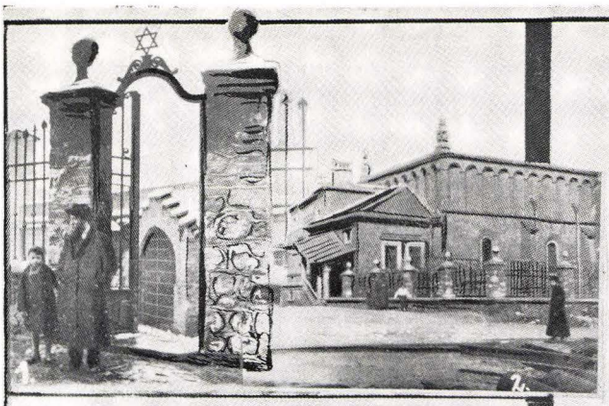
11) Cepo en el pórtico de la Sinagoga « Remuh » en Cracovia ;

12) Portal de la Sinagoga de Isaac en Cracovia.

13) Calle « Szeroka » en Cracovia. Después de la expulsion de los Judios de Cracovia y de su establecimiento en el barrio de Kazimierz (que en aquellos tiempos no habia todavia sido una parte de Cracovia) aqui ha sido el centro de « la ciudad judia ». — La Sinagoga Vieja constituye uno de cuatro lados de esta calle (más bien - plaza).

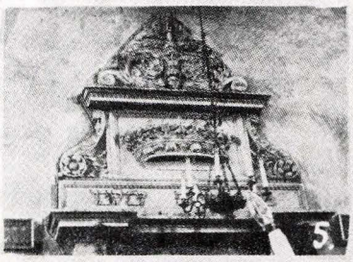
14) Patio de una casa vieja en Kazimierz.

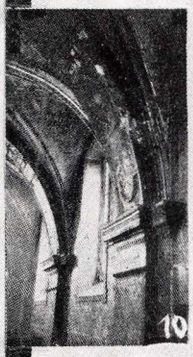
15, 16) Sinagoga en la calle Tlumacka, Varsavia.

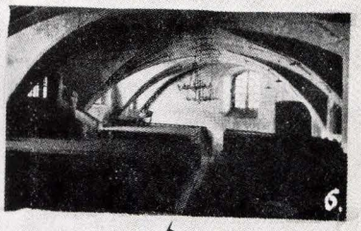

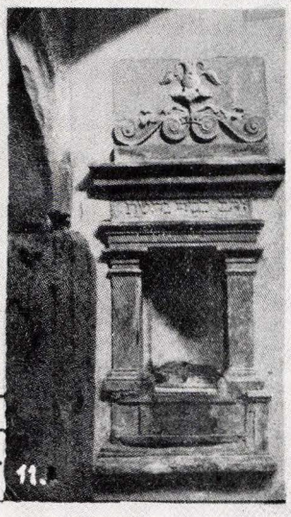

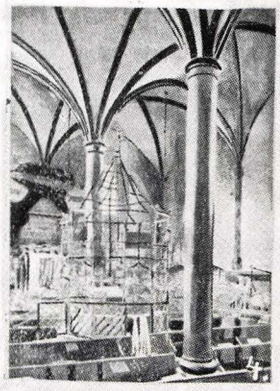

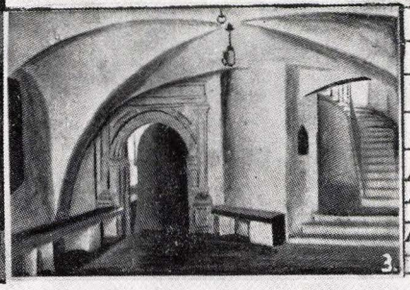

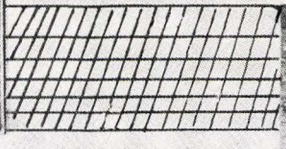

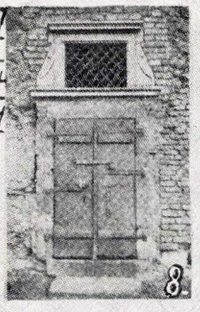

שולן

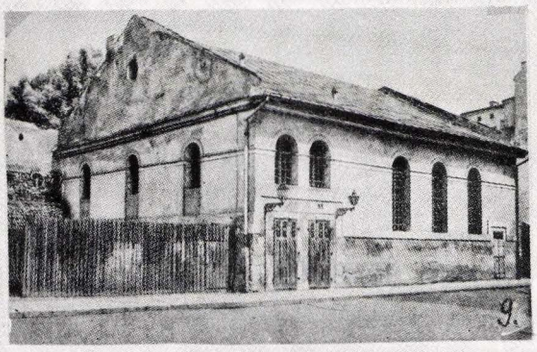

בתי כנסת

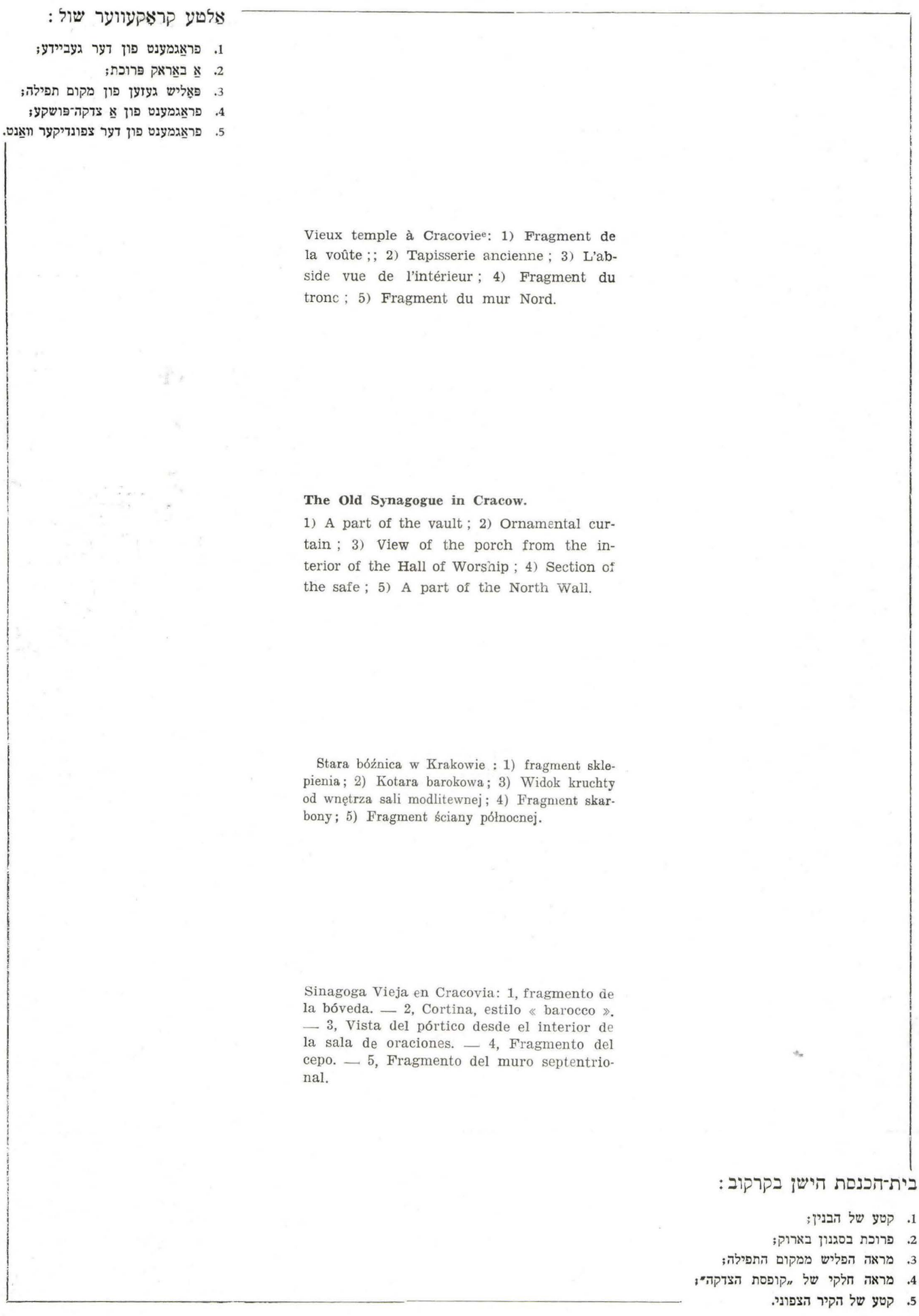

אַלטע קראַקעווער שול :

1. פראַגמענט פון דער געביידע;
2. אַ באַראָק פרוכת;
3. פאַליש געזען פון מקום תפילה;
4. פראַגמענט פון אַ צדקה־פושקע;
5. פראַגמענט פון דער צפונדיקער וואַנט.

Vieux temple à Cracoviee: 1) Fragment de la voûte ;; 2) Tapisserie ancienne ; 3) L'abside vue de l'intérieur ; 4) Fragment du tronc ; 5) Fragment du mur Nord.

The Old Synagogue in Cracow.

1) A part of the vault ; 2) Ornamental curtain ; 3) View of the porch from the interior of the Hall of Worship ; 4) Section of the safe ; 5) A part of the North Wall.

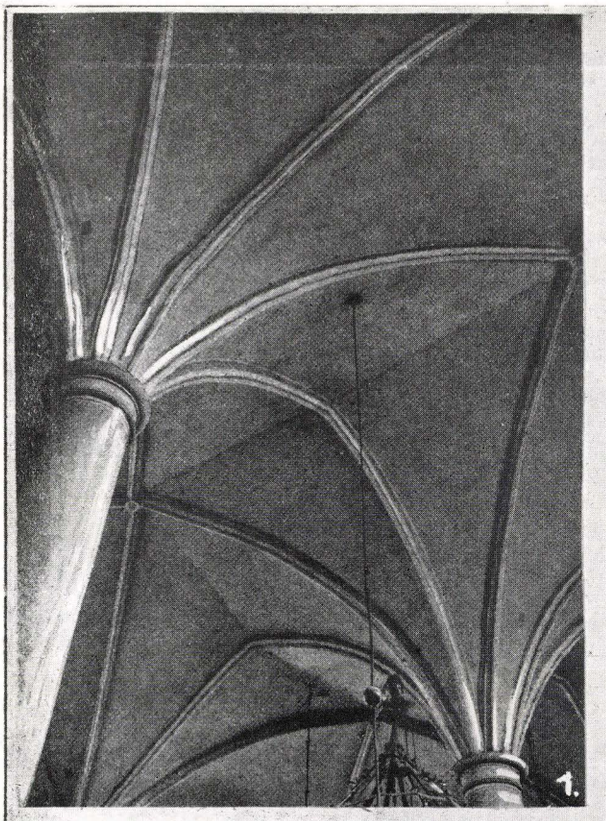
Stara bóżnica w Krakowie : 1) fragment sklepienia ; 2) Kotara barokowa ; 3) Widok kruchty od wnętrza sali modlitewnej ; 4) Fragment skarbony ; 5) Fragment ściany północnej.

Sinagoga Vieja en Cracovia: 1, fragmento de la bóveda. — 2, Cortina, estilo « barocco ». — 3, Vista del pórtico desde el interior de la sala de oraciones. — 4, Fragmento del cepo. — 5, Fragmento del muro septentrional.

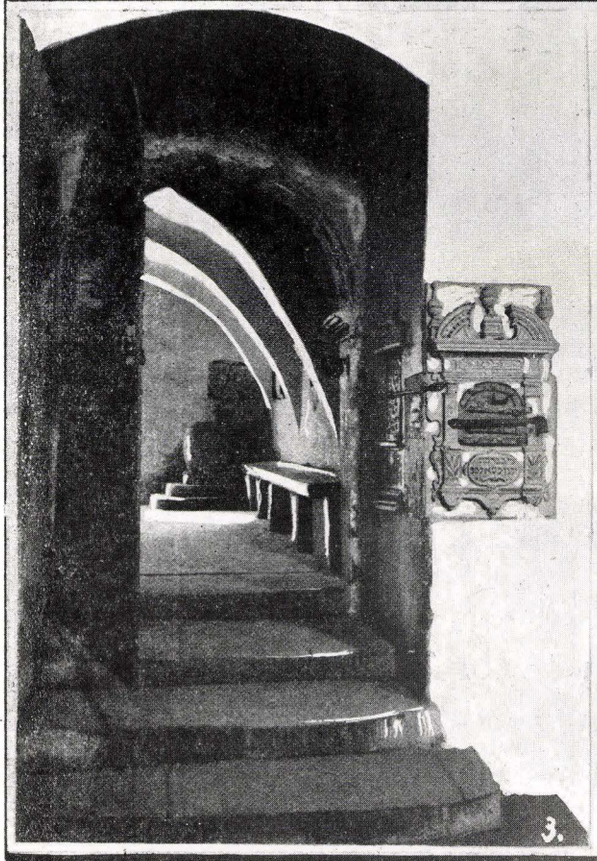
בית־הכנסת הישן בקרקוב :

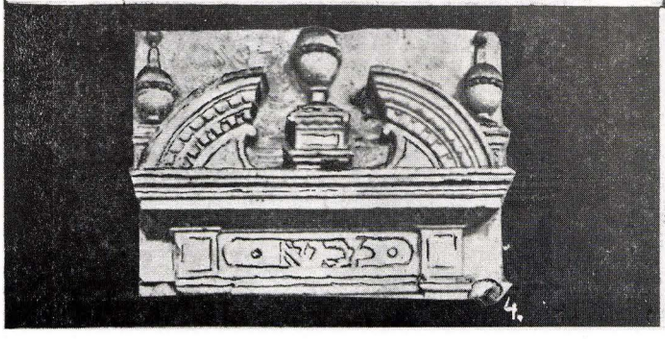
1. קטע של הבנין;
2. פרוכת בסגנון בארוק;
3. מראה הפליש ממקום התפילה;
4. מראה חלקי של „קופסת הצדקה";
5. קטע של הקיר הצפוני.

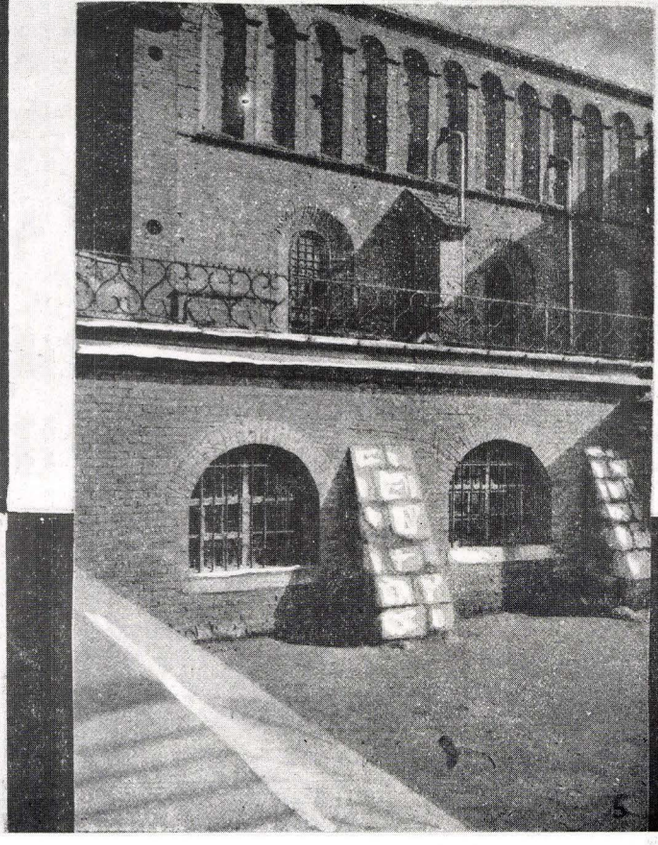
שילה
בתי כנסת

1.

2.

3.

4.

5.

אין קראַקע:

1. מקום תפילה אין דער אַלטער שול;
2. בית עלמין פון רמ"א.

די הויכע שול:

3. אויסערלעכער אויסזען;
4. ארון קודש;
5. צדקה־פושקע.

A Cracovie

1) Intérieur du Vieux Temple ; 2) Le cimetière Remuh ; Le Haut Temple : 3) Vue extérieure ; 4) Tabernacle ; 5) Le tronc.

In Cracow.

1) A view of the Hall of Worship in the "Old Synagogue" ; 2) Cemetery Remuh. The High Temple : 3) exterior view ; 4) The Ark ; 5) Collection box.

W Krakowie :

1) Sala modlitewna w Starej Bóżnicy; 2) Cmentarz Remuh.

Wysoka bóżnica : 3) z zewnątrz; 4) szafa ołtarzowa ; 5) skarbona.

En Cracovia :

1, Sala de oraciones en la « Sinagoga Vieja ». — 2, Cementerio « Remuh ». « Sinagoga Alta ». — 3, Vista experior. — 4, Arca del Testamento. — 5, Cepo.

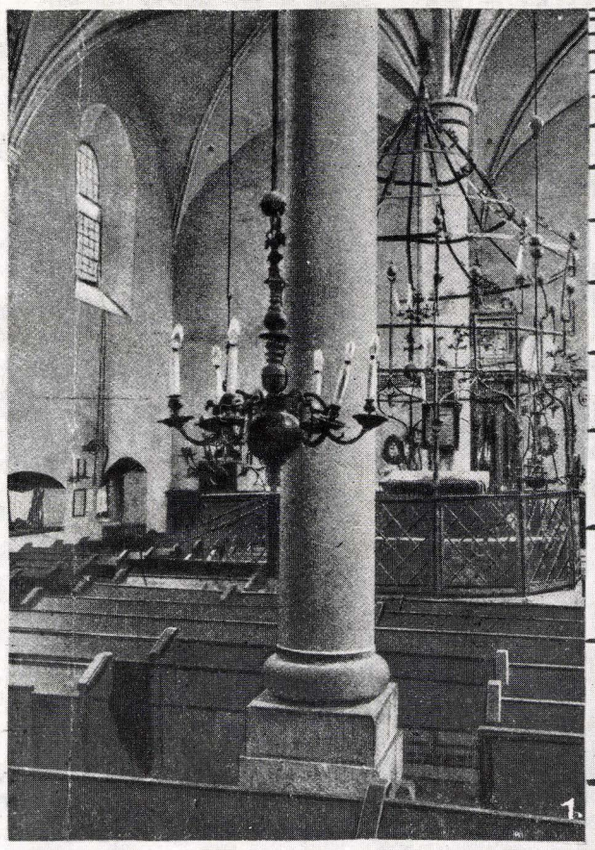
קרקוב:

בית־הכנסת „הגבוה":

1. מקום התפילה בבית־הכנסת הישן;
2. בית־העלמין של הרמ"א.

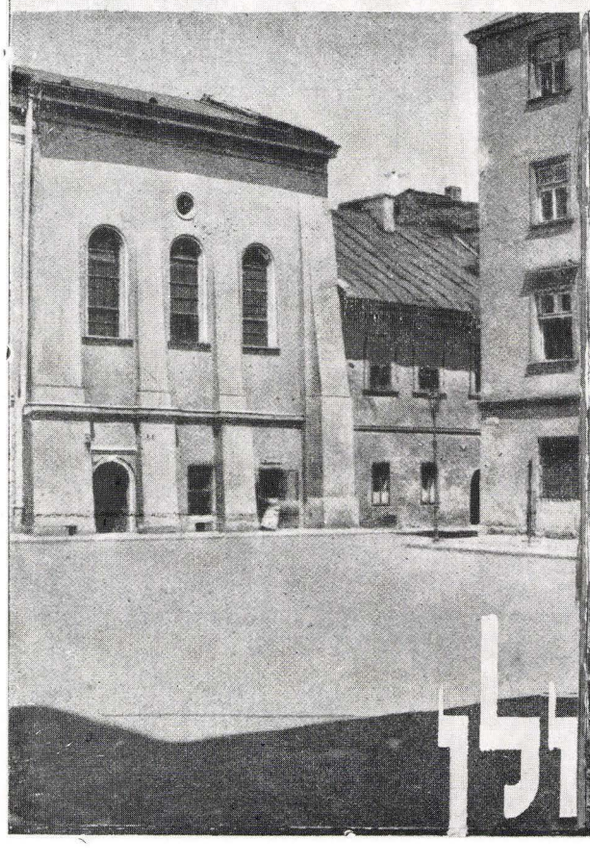
המראה החיצוני:

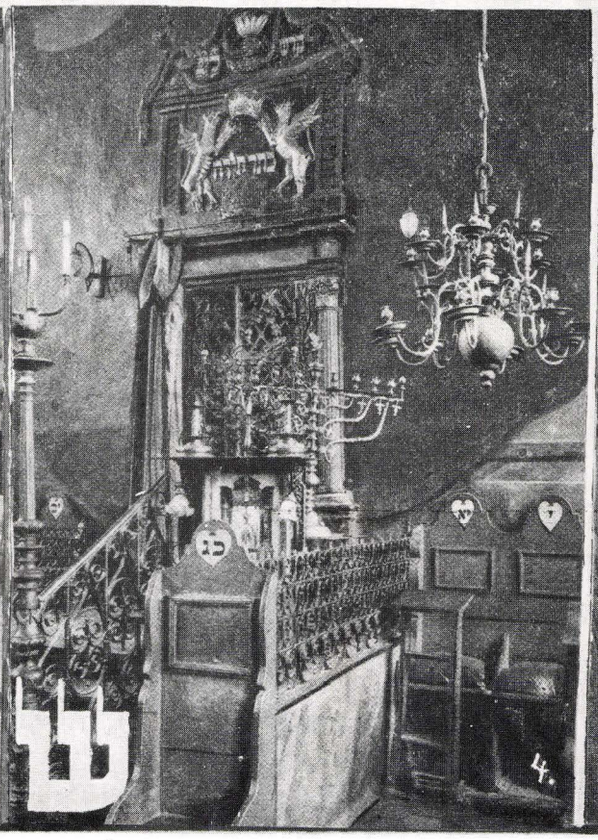
3. ארון הקודש;
4. „קופסת הצדקה".

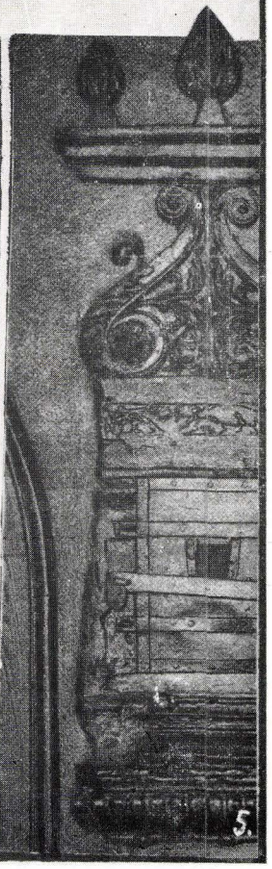

בתי כנסת

שולן

אין קראַקע:

1. אַן עמוד אין דער יצחק־שול;
2. די עזרת נשים אין דער יצחק־שול;
3. דער באַלעמער אין דער רמ״א־שול;
4. דער עלטסטער יידישער בית־החיים אויף קאַזשימיערזש אין קראַקע (שעראַקע גאַס). דער דאַזיקער בית־עלמין, וועלכער ווערט שוין נישט באַנוצט זייט דעם יאָר 1552, איז געווען פון אַלע זייטן אַרומ־גערינגלט מיט אַ מויער און נישט צו־געגלעך פאַר קיינעם. מצבות זענען שוין אויף אים נישט צו זען;
5. מויער־טיילן פון אויבנדערמאַנטן בית החיים און דאָס פאַרמויערטע טויער מיט שפורן פון צייכענונגען אויף אים (פון בוך פון מ. באַלאַבאַן).

In Cracow :

1) The Ark in the synagogue of Izak ; 2) Women's gallery ; 3) The Ark in the synagogue of Remuh ; 4) The oldest Jewish cemetery in Cracow (Szeroka Street). Not used from 1552, the burial ground was surrounded by walls and an entrance strictly prohibited. Tombstones in this cemetery are no longer visible ; 5) A part of the wall of the aforesaid cemetery with gate and fragments of sculpture on the tympanum (from M. Balaban).

A Cracovie :

1) Tabernacle au temple Isaac ; 2) Galerie réservée aux femmes au temple Isaac ; 3) Tabernacle au temple Remuh ; 4) Le plus vieux cimetière juif, au faubourg Kazimierz, à Cracovie (rue Szeroka). Le cimetière, abandoné depuis 1552, était entouré d'un mur et inaccessible à quiconque. Les monuments funéraires n'y sont plus visibles ; 5) Une partie du mur de ce cimetière, avec la porte condamnée et des vestiges de sculpture au-dessus de l'ancien portail.

En Cracovia :

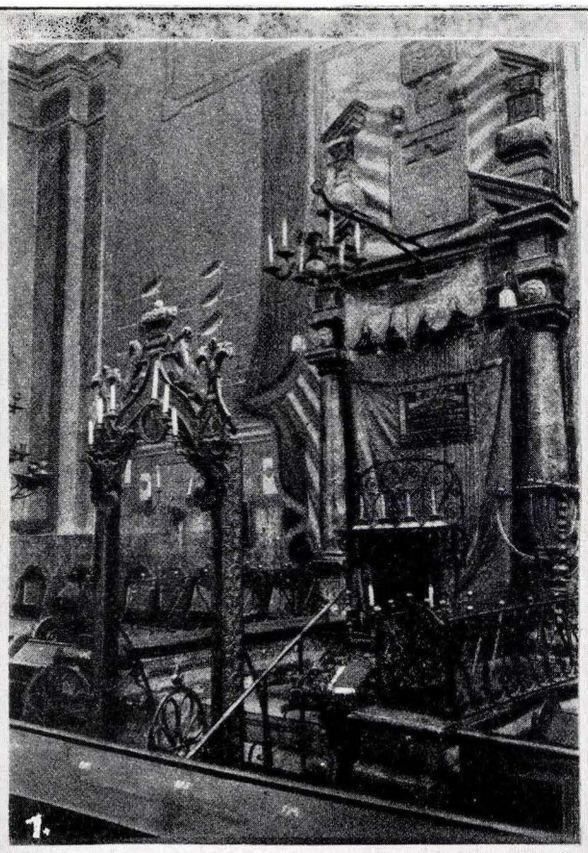
1, Arca en la sinagoga de Isaac. — 2, Galería de mujeres, en la sinagoga de Isaac. — 3, Arca en la sinagoga « Remuh ». 4, El más viejo cementerio judío en el barrio de Kazimierz en Cracovia (calle « Szeroka »). Este cementerio, nonempleado desde el año 1552, — circundado de muros, era inaccesible para nadie. Sepulcros, ya no se encuentran alli. — 5, Una parte de muros de este cementerio, con la puerta murada y fragmentos de esculturas.

W Krakowie :

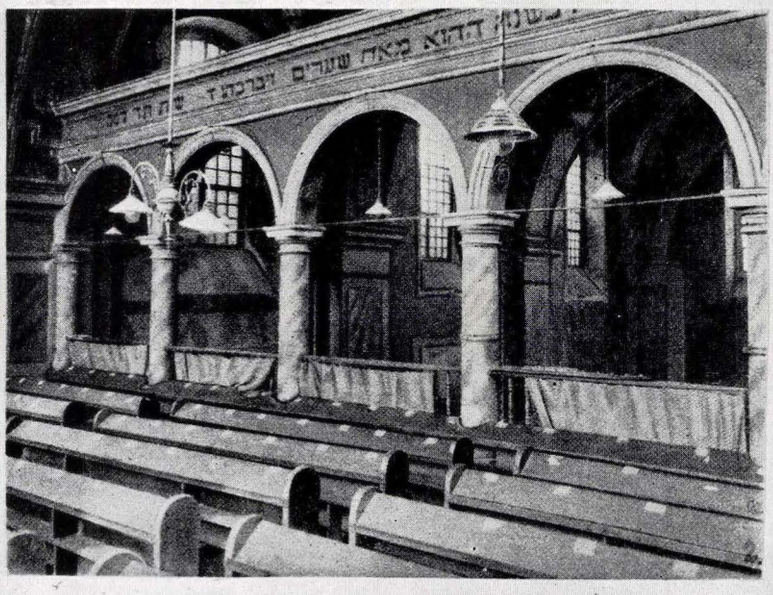
1) Szafa modlitewna w bóżnicy Izaka ; 2) Galeria dla kobiet w bóżnicy Izaka ; 3) Szafa ołtarzowa w bóżnicy Remuh ; 4) Najstarszy cmentarz żydowski na Kazimierzu w Krakowie (ul. Szeroka). Cmentarz ten, nieużywany od roku 1552 był okolony ze wszystkich stron murami i niedostępny dla nikogo. Nagrobków już na nim nie widać ; 5) Część murów rzeczonego cmentarza, z zamurowaną bramą i resztkami rzeźby na supraportas (z M. Bałabana).

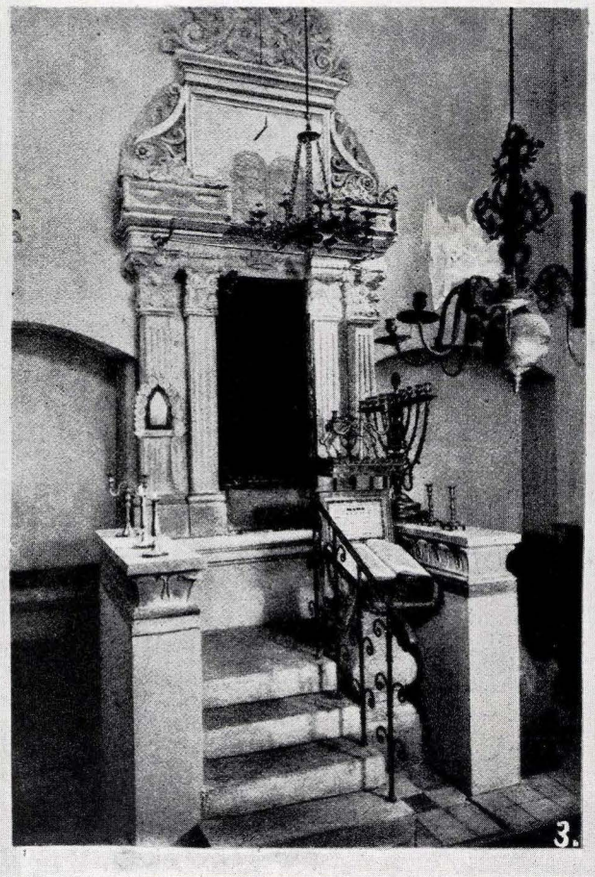
בקרקוב:

1. עמוד־התפילה (התיבה לפניה עובר החזן) ב„בית־הכנסת יצחק״;
2. עזרת הנשים בבית־הכנסת הנ״ל;
3. הבימה בבית־הכנסת של הרמ״א;
4. בית־הקברות הישן ביותר בקזימיר שבקרקוב (רחוב שרוקה). בית קברות זה, שחדלו להשתמש בו משנת 1552 ואילך, היה מוקף חומה וסגור בפני מבקרים. מצבות הקברים בו אינן נראות עוד לעין.
5. חלקי החומה של בית־העלמין הנ״ל והשער שנסתם עם עקבות ציורים עליו (מתוך ספרו של מ. בלבן).

1.

3.

5.

שולחן... בתי מדרש

אין קראַקע:

1, 3, 4. באַטשאַנס שול (פאַפּער), גע־
בויט אין יאָר 1620 (די פאַליכראָמיע פון
די וועגט איז פון אַ שפּעטערער דאַטע;
אַן אַלטער עמוד מיט זייער אינטערעסאַנ־
טע שניצערייען;
2. אינעווייניקסטער אויסזען פון דער
רמ״א־שול;
5. די יצחק־שול.

A Cracovie

1, 3, 4) Temple Bocian (Poper) construit en 1620 (La polychromie des murs est plus récente ; vieux tabernacle avec des sculptures très intéressantes) ; 2) Intérieur du temple Remuh ; 5) Temple Isaac.

In Cracow.

1, 3, 4) Bocian (Poper) Synagogue originating from 1620 (Polychrome on the walls are of more recent date ; old almanac adorned with interesting sculptures ; 2) Interior of the Synagogue Remuh ; 5) The Synagogue of Izak.

W Krakowie :

1, 3, 4) Bóżnica Bociana (Popera), założona w 1620 (Polichromia ścian nowszej daty; stara szafa ołtarzowa z bardzo ciekawymi rzeźbami) ; 2) Wnętrze bóżnicy Remuh ; 5) Bóżnica Izaka.

En Cracovia : 1, 3, 4, Sinagoga de Bocian (Poper), fundada en 1620. (Pinturas policromas sobre las paredes son de fecha mas reciente ; vieja arca adornada de esculturas muy interesantes). — 2, Interior de la sinagoga « Remuh ». — 5, Sinagoga de Isaac.

בקרקוב:

1, 3, 4. בית־הכנסת בוצ׳אן (פופר), נב־
נה בשנת 1620 (הפוליכרומיה שעל הקי־
רות היא מזמן מאוחר יותר; עמוד־תפילה
ישן עם גילופי עץ מעניינים);
2. בית־הכנסת של הרמ״א — המראה
הפנימי.
5. בית הכנסת של יצחק.

שונים
בתי כנסת
1.
2.
4.

1, 3, 4. סינאַגאָגע א. נ. פון יצחק נאַכ־
מאַנאָוויטש פון 17־טן י״ה אין לעמבערג;
2. יידישע תפיסה ביי דער דאָזיקער סי־
נאַגאָגע;
5. סינאַגאָגע אין דער לעמבערגער פאָר־
שטאָט;
6. הויף ביי דער ווילנער סינאַגאָגע;
7. ווילנער סינאַגאָגע.

1, 3, 4) Synagogue Isaac Nachmanowicz (XVIIe s.) à Lwow ; 2) Prison juive attachée à cette synagogue ; 5) Synagogue de faubourg à Lwow^{e}; 6) Cour de synagogue à Vilno ; 7) Synagogue à Vilno.

1, 3, 4) The Synagogue of Izak Nachamowicz (XVII Century) at Lvov ; 2. Jewish prison near the Synagogue ; 5) Synagogues on the outskirts of Lvov ; 6) Court of a Synagogue in Vilno ; 7) The Synagogue in Vilno.

1, 3, 4) Synagoga Izaka Nachmanowicza (w. XVII) we Lwowie; 2) Więzienie żydowskie przy tejże synagodze; 5) Synagoga przedmiejska we Lwowie; 6) Podwórze przy synagodze w Wilnie; 7) Synagoga w Wilnie.

1, 2, 3, Sinagoga de Isaac Nachmanowicz (s. XVII.) en Lwow. — 4, Cárcel judía cerca de esta sinagoga. — 5, Sinagoga en un barrio de Lwow. — 6, Corte de una sinagoga en la ciudad de Wilno. — 7, Sinagoga en Wilno.

1, 3, 4. בית־הכנסת ע״ש יצחק נחמנו־
ביץ׳ מן המאה ה־18, לבוב;
2. הכלא היהודי שליד בית־הכנסת;
5. בית־הכנסת שבפרבר לבוב;
6. חצר בית־הכנסת בוילנה;
7. בית־הכנסת בוילנה.

שולן

בתי כנסת

סינאַגאָגעס:

1,2. אין פּלאָצק;
3, 4. אין פּשעוואָרסק;
5. אויף טלאָמאַצקע אין וואַרשע;
6. אין טאַרנאָוו;
7. אין לעמבערג.

Synagogues

1, 2) A Plock ; 3, 4) A Przeworsk ; 5) Rue Tlumacka, à Varsovie ; 6) A Tarnow ; 7) Au faubourg de Zniesienie, à Lwow.

Synagogues.

1, 2) In Plock ; 3, 4) in Przeworsk ; 5) Warsaw - Tlumacka Street ; 6) In Tarnow ; 7) Lvov - Zniesienie Street.

Synagogi :

1, 2) w Płocku; 3, 4) w Przeworsku; 5) na Tłumackiem w Warszawie; 6) w Tarnowie; 7) na Zniesieniu we Lwowie.

Sinagogas : 1, 2, en la ciudad de Plock ; 3, 4, en la ciudad de Przeworsk. — 5, en la calle Tlumacka en Varsavia ; 6, en la ciudad de Tarnow ; 7, en el barrio Zniesienie de Lwow.

בתי-כנסת:

1, 2. בפלוצק;
3, 4. בפשבורסק;
5. ברחוב טלומצקי, ורשה;
6. בטרנוב;
7. בלבוב.

שירלי

בתי כנסת

1. בית המדרש אין לובלין;
2. מאָטיוו פון אַן אַלט פּרוכת אין דער לעמבערגער שטאָטישער שול (גאָלדענער דיקער האָפּט אויף טונקל־רויטן סאַמעט);
3. די גרויסע שול אין ווילנע;
4. אַ פּרוכת אויף אַן ארון קודש פון יאָר 1642 (פון דער אַזוי גערופענער „הויכער שול" אין קראַקע);
5. אַ געשניצטער עמוד אין דער פּלאָנסקער שול (סאַמועל גאָלדמאַן, לויט אַ צייכענונג פון יוסף בודקא);
6. אַ געשניצטער עמוד אין דער זשולקעווער סינאַגאָגע;
7. פראַגמענט פון עמוד אין דער ווישאָגראָדזקער שול (אַרבעט פון דוד פרידלענדער).

Intérieurs de synagogues

1) Le Beth-hamidras à Lublin ; 2) Fragment de tapisserie ancienne du temple de la ville, à Lwow (broderie or en relief sur du velours rouge foncé) ; 3) A Vilno ; 4) Tapisserie recouvrant le tabernacle, de 1642 (Le « Haut temple » à Cracovie) ; 5) Rétable du temple de Plonsk (Samuel Goldman, d'après le dessin de J. Budko) ; 6) Rétable à la synagogue de Zolkiew ; 7) Fragment de l'autel au temple Wyshohradzki (œuvre de David Friedländer).

Wnętrza synagog :

1) Bet-hamidrasz w Lublinie; 2) Motyw ze starej kotary w bóżnicy miejskiej we Lwowie (złoty, wypukły haft na ciemno-czerwonym aksamicie) ; 3) w Wilnie; 4) Kotara na szafę ołtarzową z roku 1642 (z tak zwanej „Wysokiej Bóżnicy" w Krakowie) ; 5) Ołtarz rzeźbiony w bóżnicy w Płońsku (Samuel Goldman, według rysunku Józefa Budko) ; 6) Ołtarz rzeźbiony w synagodze w Żółkwi; 7) Fragment ołtarza w bóżnicy Wyszochradzkiej (dzieło Dawida Friedländera).

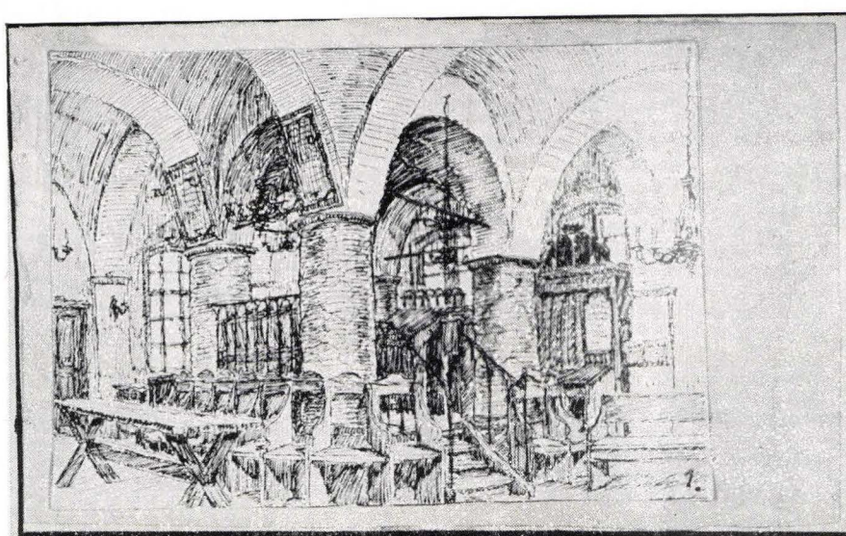
1. Beth-Hamidrash at Lublin ; 2) A motif from an old curtain from the municipal synagogue in Lvov (a golden embroidery in relief on dark-red velvet) ; 3) at Vilno ; 4) A curtain from the Ark, 1642 (from the so-called "High Temple" in Cracow) ; 5) The wooden carved Ark in the Synagogue at Plonsk (by Samuel Goldman, after Jozef Budko drawing) ; 6) The wooden carved Ark in the Synagogue at Zolkiew; 7) Sculptured fragment in the Synagogue at Wyszochradzka (work by David Friedlander).

Interiors of Synagogues.

Interiores de Sinagogas.

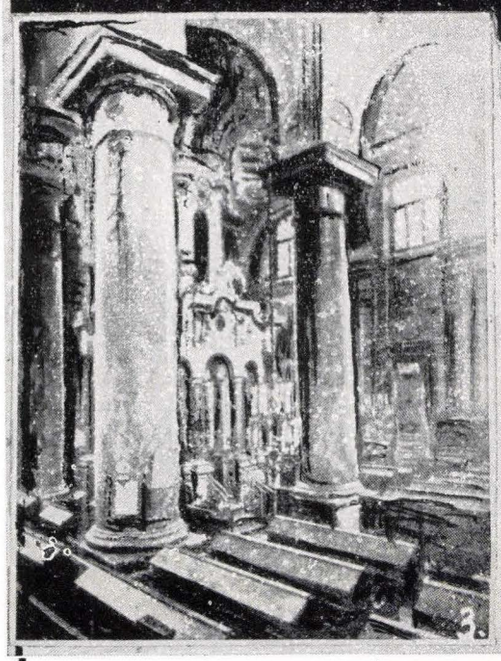
1, Beth-Hamidrasch en la ciudad de Lublin. 2, Motivo de una vieja cortina en la sinagoga municipal en Lwow. 3, El mismo en Wilno. 4, Cortina de la Arca del año 1642 (de la así-llamada « Sinagoga Alta » en Cracovia). 5, Altar esculpido en la sinagoga en Plonsk. 6, Altar esculpido en la sinagoga en la ciudad de Zolkiew. 7, Fragmento de un altar en la sinagoga en la ciudad de Wyszochradzk.

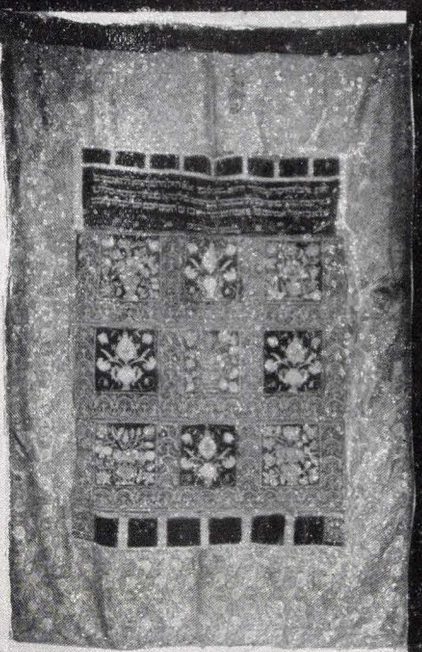
1. בית־המדרש בלובלין;
2. מוטיב של פרוכת ישנה בבית־הכנסת העירוני בלבוב (רקמת זהב עבה על קטיפה מצבע אדום כהה);
3. בית־הכנסת הגדול בווילנה;
4. פרוכת תלויה על ארון קודש משנת 1642 (בבית־הכנסת הקרוי „גבוה", קראקוב);
5. עמוד־תפילה מגולף מעץ בבית־הכנסת פלונסק (שמואל גולדמן, לפי ציור מאת יוסף רודקא);
6. עמוד־תפילה מגולף מעץ בבית־הכנסת בזולקיב;
7. קטע של עמוד־תפילה בבית־הכנסת בוישוגרוד (מעשה ידיו של דוד פרידלנדר).

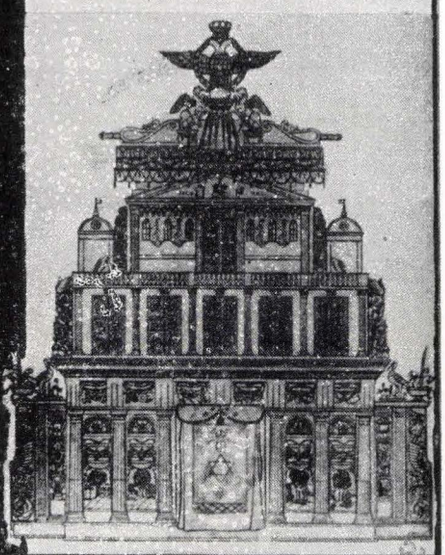

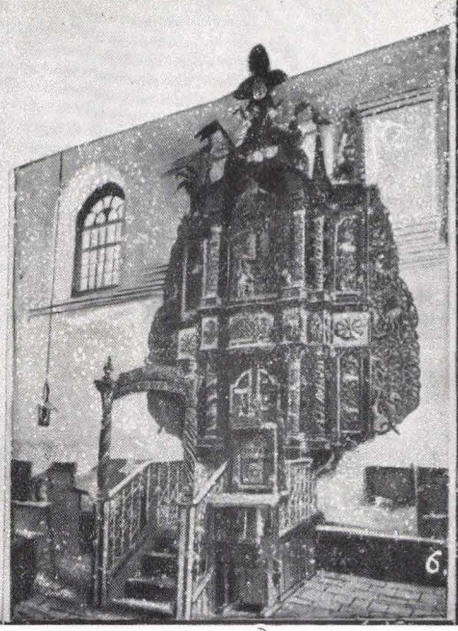
שולן פון אינעווייניק

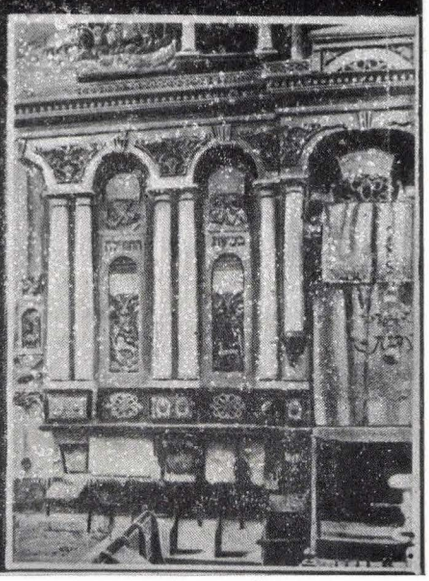

בתי כנסת - פנים

1. אין לאָנצוט (צייכענונג פון זיגמונד
פאָגעל פון אָנהויב 19־טן יאָרהונדערט;
פאָטאָ: ש. זייטשיק);
2. אין אָסטראָג;
3. אין פּלאָצק;
4. אין פּינסק;
5. אין לאצק.

Intérieurs de synagogues

1) A Lancut (dessin de Z. Fogel, début du XIXe s. ; photo Sz. Zajczyk) ; 2) A Ostrog ; 3) A Plock ; 4) A Pinsk ; 5) A Lack.

Interiors of Synagogues.

1) In Lancut (drawing by Zygm Fogel beginning of 19th Century) ; 2) At Ostrog; 3) In Plock ; 4) In Pinsk ; 5) In the town of Lack.

Wnętrza synagog :

1) W Łańcucie (rys. Zygmunta Fogla z początku XIX wieku; fot. Sz. Zajczyk) ; 2) w Ostrogu ; 3) w Płocku ; 4) w Pińsku ; 5) w m. Lack.

Interiores de sinagogas :

1, En la ciudad de Lancut (grabado de Sigismundo Fogel; principio del XIX-o siglo). 2, En la ciudad de Ostrog. 3, En Plock. 4, En la ciulad de Pinsk ; 5, En la ciudad de Lack.

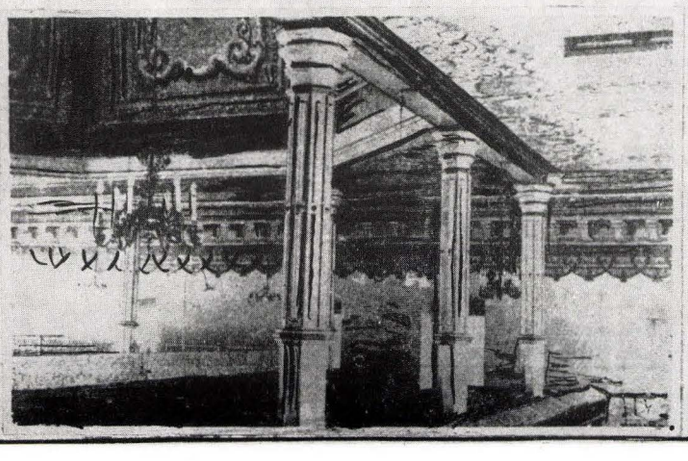
1. בלָנצוט (ציור מאת זיגמונד פוגל
מהתחלת המאה ה־19. הצילום: ש. זייי
צ'יק);
2. באוסטרא;
3. בפלוצק;
4. בפינסק;
5. בלצק.

בתי כנסת-פנים

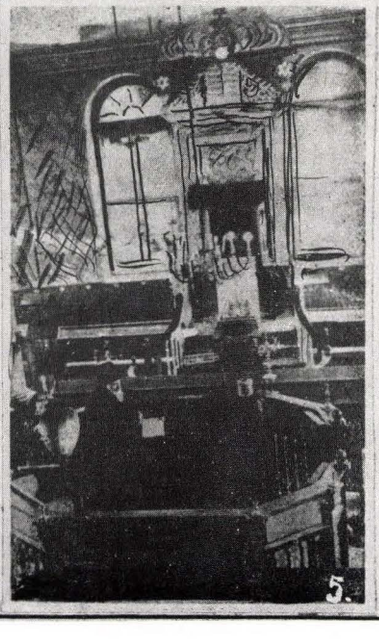

שולן-
איינהירניק

Intérieurs de synagogues

1, 2, 3) Solive du plus vieux temple de Lwow, trouvée lors de la démolition de la maison 29, rue Blacharska (rue Juive) ; 4) Bienenstock : Vitrail de temple ; 5) Au vieux temple, dans un faubourg de Lublin ; 6) Lettres hébraïques stylisées utilisées comme décor mural à la synagogue de Czestochowa ; 7) « Mizrah » — plaque pour le mur Est du temple ; 9) « Mizrah » par Sack ; 10) Plafond de temple (peint par S Sack) ; 11) Applique en cuivre — synagogue de Lwow.

Interiors of Synagogues.

1, 2, 3) A ceiling joint from the oldest synagogue in Lvov, found during the demolition of a house at 29 Blacharska Street ; 4) Bienenstock, stained glass window of a synagogue ; 5) an old synagogue in the suburbs of Lublin ; 6) Ornamental Hebrew letters as the decoration in the Synagogue at Czestochowa ; 7) "Mizrach" on the east wall of a Synagogue ; 9) idem (by Sack) ; 10) Ceiling of the Synagogue painted by Sack ; 11) Copper lamp from a Synagogue at Lvov.

Wnętrza synagog :

1, 2, 3) Belek z najstarszej synagogi lwowskiej, znaleziony przy rozbiorze domu pod nr 29, przy ulicy Blacharskiej (Zydowskiej) ; 4) Bienenstock : Witraż do bóżnicy ; 5) W starej bóżnicy na przedmieściu Lublina ; 6) Stylizowane litery hebrajskie jako dekoracja ścienna w synagodze w Częstochowie ; 7) „Mizrach" — tablica na wschodnią ścianę bóżnicy ; 9) jak wyżej (wyk.: Sack) ; 10) Plafon bóżnicy (malował S. Sack) ; 11) Kinkiet mosiężny (reflektor) z synagogi we Lwowie.

Interiores de sinagogas.

1, 2, 3, Viga de la más antigua sinagoga en Lwow, descubierta durante la demolición de la casa No. 29, calle Blacharska (antiguamente calle: Judía). 4, Bienenstock: Vidriera para una sinagoga. 5, En una vieja sinagoga, barrio de la ciudad de Lublin. 6, Letras hebreas ornamentales, como decorado del interior de la sinagoga en la ciudad de Czestochowa. 7, « Mizrach », sobre la pared oriental de una sinagoga. 9, Lo mismo. 10, Techo de una sinagoga. 11, Quinqué de cobre, de una sinagoga de Lwow.

1, 2, 3. בעלקעס פון דער עלטסטער לעמבערגער סינאַגאָגע. געפונען ביים פּרנאַנדערנעמען דאָס הויז נומ. 29 אויף דער בלאַכאַרסקע גאַס (יידישע);
4. בינעשטאָק: אַ ווינטראָזש צו אַ שול;
5. אַלטע שול אין אַ לובלינער פּאָרשטאָט;
6. סטיליזירטע העברעאישע אותיות אַלס וואַנט־דעקאָראַציע אין טשענסטאָכאָווער סינאַגאָגע;
7. „מזרח" — אַ טאָוול אויף דער מזרח־וואַנט פון דער שול;
9. „מזרח" — אַ טאָוול אויף דער מזרח־וואַנט פון דער שול (אויסגעפירט: טאָק);
10. אַ סופיט אין אַ שול (געמאָלט פון ס. טאָק);
11. אַ מעשענער קינקעט אין לעמבערגער סינאַגאָגע.

1, 2, 3. קורות מבית־הכנסת הישן ביותר בלבוב. נמצאו בעת פירוק הבית מספר 29 ברחוב בלכרסקה (הרחוב היהודי);
4. כוורת: מעשה זכוכית לחלון בבית־כנסת;
5. בית־כנסת ישן בפרבר לובלין;
6. אותיות עבריות מסוגננות כקישוט־קיר בבית־הכנסת שבצ'נסטוחוב;
7. טבלת „מזרח" על הקיר המזרחי של בית־הכנסת הנ"ל;
9. „מזרח" — טבלה בקיר המזרחי של בית־הכנסת (מעשה ידיו של ס. טאָק);
10. תקרה בבית־כנסת (צייר ס. טאָק);
11. מנורת נחושת בבית־הכנסת שבלבוב.

בתי כנסיות
פנים
מזרח
שולן
אינעווייניק

1. אין לוצקער סינאַגאָגע;
2. דער סופּיט אין רבנים בית־המדרש אין טשאַרטקאָוו;
3. פראַגמענט פון אַ וואַנט־דעקאָראַציע אין דער אַלטער טשענסטאָכאָוער שול (אויסגעפירט דורכן קונסטמאָלער ווילענבערג);
4. „שאַנדסלופּ" ביי דער לעמבערגער סינאַגאָגע;
5, 6. פראַגמענט פון פאָליכראָמיע (מאל. זוסמאַן, ברודי, 18־טער יאָרהונדערט);
7. ארון־קודש אין יצחק נאַכמאַנאָוויטשעס שול אין לעמבערג;
8. פראַגמענט פון פאָליכראָמיע אין דער גריצער שול (אויסג. דוד פרידלענדער).

Intérieurs de synagogues

1) « Almenor » à la synagogue de Luck ; 2) at Czortkow ; 3) Fragment of a wall ral au vieux temple de Czestochowa (peint par Willenberg) ; 4) Le pilori auprès d'une synagogue de Lwow ; 5, 6) Fragments de polychromie (peint par Zussman, à Brody, XVIIIe s.) ; 7) Tabernacle de la synagogue Isaac Nachmanowicz, à Lwow ; 8) Fragment de polychromie au temple de Grojec (par David Friedländer).

Interiors of Synagogues.

1) "Almenor" in the Synagogue at Luck : 2) at Czortków ; 3) Fragment of a wall decoration in an old Synagogue at Czestochowa (by the painter Willenberg) ; 4) A pillory near the Synagogue at Lvov ; 5, 6) Section of a polychrome (by the painter Zussman, Brody 18th Century) ; 7) The Ark from the Synagogue of Izak Nahmanowicz at Lvov ; 8) Section of a polychrome in the Synagogue at Grojec (by David Friedlander).

Wnętrza synagog :

1) „Almenor" w synagodze w Łucku ; 2) w Czortkowie ; 3) Fragment dekoracji ściennej w starej bóżnicy w Częstochowie (wykonał artysta-malarz Willenberg) ; 4) Pręgierz przy synagodze we Lwowie ; 5, 6) Fragment polichromii (malował Zussman, Brody, wiek XVIII) ; 7) Szafa ołtarzowa z synagogi Izaka Nachmanowicza we Lwowie ; 8) Fragment polichromii w bóżnicy w Grójcu (wykonał Dawid Friedländer).

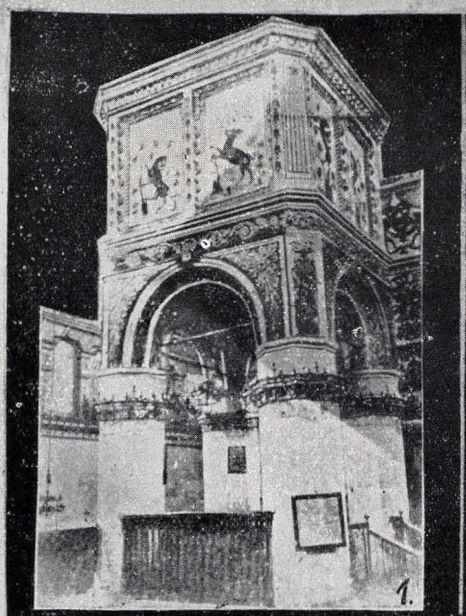
Interiores de sinagogas :

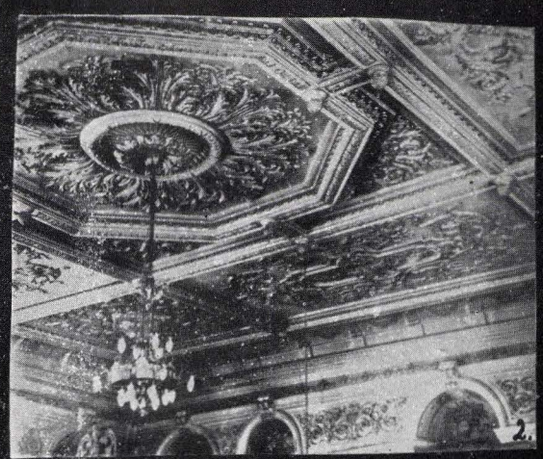
1, « Almenor » en la sinagoga en Luck. 2, Lo mismo en Czortkow. 3, Fragmento de un decorado mural en una vieja sinagoga, en Czestochowa. 4, Una picota, cerca de una sinagoga en Lwow. 5, 6, Fragmento de pintura policrómica (pintura de Zussman, ciudad de Brody, XVIII-o siglo). 7, Arca de la sinagoga de Isaac Nachmanowicz, en Lwow. 8, Fragmento de pintura policrómica de la sinagoga en la ciudad de Grojec (pintura de David Friedlander).

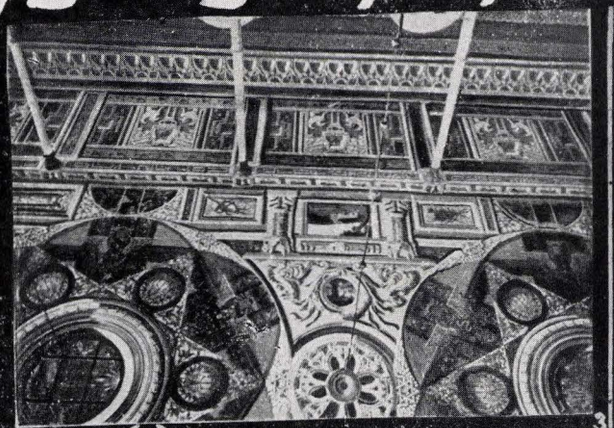
1. בבית־הכנסת שבלוצק;
2. התקרה בבית־המדרש של הרבנים בצ'ורטקוב;
3. קטע של קישוט־קיר בבית־הכנסת הישן שבצ'נסטוחוב (מעשה ידי הצייר וילנברג);
4. עמוד הקלון ליד בית־הכנסת בלבוב;
5, 6. קטע של פוליכרומיה (צייר זוסמן מברוד, מן המאה השמונה־עשרה);
7. ארון־הקודש של בית־הכנסת ע"ש נחמנוביץ' בלבוב;
8. קטע של פוליכרומיה בבית־הכנסת שבגרוייץ (צייר דוד פרידלנדר).

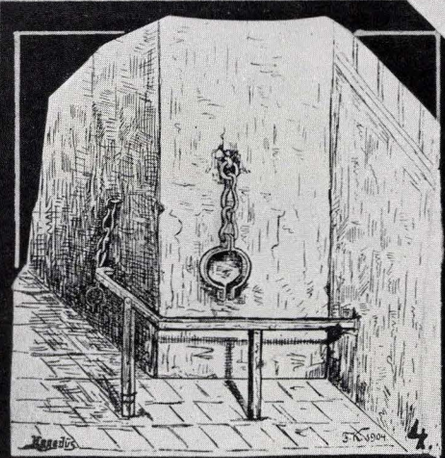
בתי כנסת-פנים

שולן פון אונטערווינק

1.

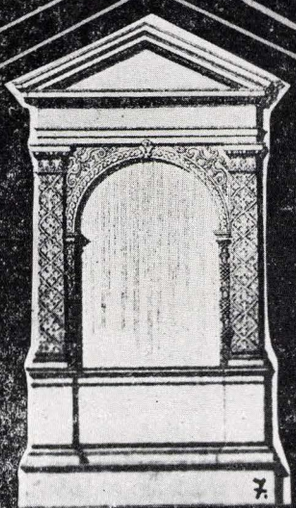

2.

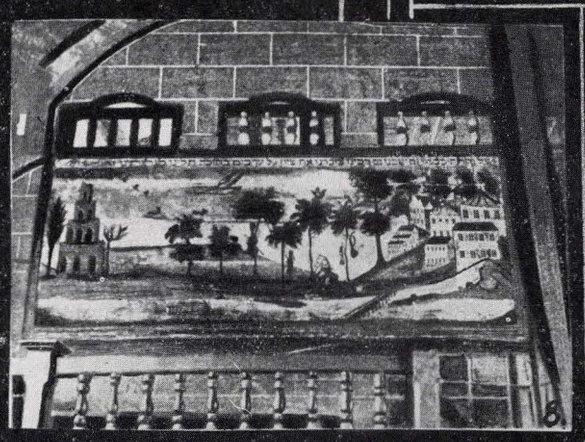

3.

4.

5.

6.

7.

8.

כתרי תורה:

צווישן אנדערע:

3. געגילדט פון 18־טן יאָרה. (פון דער אַלטער בראָדער שול);
5. זילבערנע פון 18־טן י"ה (אין בזשע־זשאַנער שול);
4. זילבערנע פון 18־טן יאָרה.;
7־10. כתרי תורה פון די אַז. גער. „שם טוב";
11. זילבערנע כלי קודש (אין דער „הויכער שול" אין קראַקע);

Couronnes de la Thora

Entre autres :

3) Plaquée or, du XVIIIe s. (vieux temple de Brody ; 5) en argent, du XVIIIe s. (même temple) ; 4) en argent, du XVIIIe s. (temple de Brzezany), 7-10) Couronnes dites « du bon renom » ; 11) Argenterie de temple (du « Haut temple » à Cracovie).

Torah Crowns.

Among others :

3) Gilded, from 18th Century, in the old Synagogue at Brody ; 5) of silver, 18th Century (idem) ; 4) of silver, 18th Century (Synagogue of Brzezany) ; 7-10) Crowns of so-called "Good Fame" ; 11) Synagogue silver (from so-called "High Temple" in Cracow).

Korony na torę :

Między innymi :

3) Pozłacana, z XVIII wieku (ze starej bóżnicy w Brodach) ; 5) srebrna, z XVIII w. (jak wyżej) ; 4) srebrna z XVIII w. (bóżnica w Brzeżanach) ; 7-10) Korony tak zwanej „dobrej sławy" ; 11) Srebro bóżniczne (z t. zw. „Wysokiej Bóżnicy" w Krakowie).

Coronas de Toras :

Entre otros :

3, Corona dorada del XVIII-o siglo (de la vieja sinagoga en Brody). 5, De plata, del XVIII-o siglo. (como arriba). 4, De plata del XVIII-o siglo (sinagoga en la ciudad de Brzezany). 7, 10, Coronas de así-llamada « Buena Fama ». 11, Plata sinagogal (de la así-llamada « Sinagoga Alta » en Cracovia).

כתרי תורה:

בין היתר:

3. מיזהב. מן המאה ה־18 (בבית־הכנסת הישן בברודי);
5. כתר־כסף מן המאה ה־18 (בבית־הכנסת שבבזי'אני);
4. כתר־כסף מן המאה ה־18;
7־10. כתרי תורה בבית־הכנסת הקרוי „שם טוב";
11. כלי קודש של כסף (בבית־הכנסת „הגבוה", קרקוב).

J.1612

כתרי תורה

1) Najstarszy „pisarz tory" w Łukowie; 2) Świecznik mosiężny ,z synagogi obronnej); 3) Proporzec pułkowy, porzucony przez cofające się w 1813 roku z rosyjskiej kampanii Napoleona oddziały rozbitków Księstwa Warszawskiego, używany jako kotara synagogalna w nowej bóżnicy w Częstochowie; 4) W bóżnicy w mieście Lack; 5) Tarcza srebrna, pozłacana z drugiej połowy 18-go wieku (Brody); 6) Tora (Wrocław, około 1776-1782); 7) Stary miedziany „Amud" (Żydowskie Muzeum w Wilnie); 8, 9, 10) Miedziana umywalnia w starej bóżnicy w Tarnopolu (wiek XVII).

1. ר׳ משה יעקב, דער עלטסטער סופר אין לוקאָוו;
2. קופערנע לייכטער (פון אַ באַפעס־טיקקטער שול);
3. אַ פולק־פאָן, אַן אַוועקגעוואָרפענע דורך די אָפטרעטנדיקע אין 1813 פון דער רוסישער קאַמפּאַניע, נאַפּאָלעאָנ׳ס שאַרית הפליטה פון וואַרשעווער פירשטנטום, און איז באַנוצט געוואָרן אַלס פּרוכת אין דער טשענסטאָכאָווער נייער שול;
4. אין דער שול פון שטעטל לוצק;
5. אַ זילבערנער מגן־דוד, געגילדט אין צוויטער העלפט 18־טן י״ה (אין בראָד);
6. אַ תורה (וואָצלאָוו, בערך 82־1776);
7. אַן אַלטער מעשענער עמוד מיט קינסטלעריש־אויסגעהאַמערטע באַפּוצונגען (ווילנער יידישער מוזיי);
8, 9, 10. מעשענע כיורים אין דער אַלטער טאַרנאָפּאָלער שול (17־טער יאָרה.).

1, El más anciano « escritor de la tora » en la ciudad de Lukow. 2, Candelero de cobre de una sinagoga fortificada. 3, Bandera de un regimiento, abandonada por los restos de las secciones del Grand Ducado de Varsavia durante la retirada del ejército de Napoleon I. de Rusia (1813), empleada como cortina sinagogal en la nueva sinagoga en Czestochowa. 4, En la sinagoga en Luck. 5, Peto de plata, dorado, de la segunda mitad del XVIII-o siglo (ciudad de Brody). 6, Tora, (Wroclaw cerca 1776-1782). 7. Un viejo « Amud » de cobre (Museo Judío en Wilno). 8, 9, 10, Palangana de cobre en una vieja sinagoga en la ciudad de Tarnopol (XVII-o siglo).

1) Le plus vieux « copiste de la Thora » à Lukow ; 2) Chandelier en cuivre (d'une synagogue fortifiée) ; 3) Drapeau de régiment, abandonné en 1813 par l'armée polonaise en déroute après la campagne de Russie de Napoléon. Ce drapeau servait comme tapisserie au nouveau temple de Czestochowa ; 4) Au temple de Lack ; 5) Plaque protectrice de la Thora, en vermeil, deuxième moitié du XVIIIe s. (à Brody) ; 6) Thora (Wroclaw, env. 1776-82) ; 7) Vieux « Amud » en cuivre (musée juif à Vilno) ; 8, 9, 10) Bassin en cuivre pour lavage des mains, au vieux temple de Tarnopol (XVIIe s.).

1. ר׳ משה יעקב, זקן הסופרים בלוקוב;
2. כמוט נחושת (של בית־כנסת מבוצר);
3. דגל של גדוד פולני, שהושלך בעת הנסיגה מרוסיה בשנת 1813. משארית הפליטה של נסיכות ורשה, אשר הוקמה ע״י נפוליאון. הדגל שימש פרוכת בבית־הכנסת החדש בצ׳נסטוחוב;
4. בבית־הכנסת שבעיירה לאצק;
5. מגן־דוד של כסף, מצופה זהב במחצית השניה של המאה השמונה־עשרה (בברוד);
6. ספר־תורה (ורוצלב, בערך משנות 1776־1782);
7. עמוד־תפילה ישן של נחושת עם קישוטים אמנותיים מרוקעים (המוזיאון היהודי בוילנה);
8, 9, 10. כיורי נחושת בבית־הכנסת הישן בטרנופול (המאה ה־17).

1) The oldest "Torah-scribe" in Lukow; 2) Copper candlestick from a fortified Synagogue ; 3) Regiment pennon (abandoned by the retreating remainders of the "Warsaw Principalty" forces at the time of the Napoleon campaign of 1813) used as a curtain in the new Synagogue at Czestochowa ; 4) In a Synagogue in the town of Lack ; 5) Silver breastplate gilded from the middle of the 18th Century (Brody) ; 6) Torah (Wroclaw, Breslau, from about 1776-82) ; 7) An old copper "Amud" (Jewish Museum in Vilna) ; 8, 9, 10) Copper bowl from an old Synagogue at Tarnopol (17th Century).

תשמישי קדושה

זילבערנע כלי קודש:

1. לאַסן אייגצוקויפן סרפי תורה (פון בערך 1860);
2. מגן־דוד אויף אַ ספר תורה (פון דער אַלטער ווילנער שול; פאָטאָ: זייטשיק;
3. מגן־דוד אויף אַ ספר תורה (פון בער־קאָוויטשער מוזיי);
7. אַ זילבערנער יד (אַלס טייטל ביי קריאת התורה; פון מינצ'ס זאַמלונגען אין וואַרשע;
8. אַ כתר־מעדאַליאָן (אָן עץ־חיים אין לעמבערגער שטאָט־שול);
9. אַ שול־האַמער אויפן אַלטן לעמבער־גער בית־החיים;
10. אין מיטן אַ יידישער מעטאַלאָפּלאַס־טיק; אין ביידע זייטן צוויי שופרות, זילבערנע מענטעלעך, צוויי מיניאַטור־תורהלעך, אין דער הויך אַ „יד" אויף צו לייענען די תורה;

Argenterie de temple

1) Lots pour l'achat d'une Thora (environ 1860) ; 2) Plaque protectrice pour la Thora (vieux temple, à Vilno ; photo Zajczyk) ; 3) Même objet (musée H. Berkowicz) ; 7) Petite main en argent, pour la lecture de la Thora (coll. Minz à Varsovie) ; 8) Médaillon d'une couronne pour les rouleaux de Thora (temple de la ville, à Lwow) ; 9) Marteau de l'employé du temple, au vieux cimetière de Lwow (XVIIe s.) ; 10) Au milieu : ferronnerie juive ; des deux côtés : deux trompettes liturgiques (« chofars »), étuis d'argent pour les philactères, deux rouleaux de Thora en miniature, en haut signet pour la lecture de la Thora.

Silver Ornaments in Synagogues.

1) Lots for buying Torah (about 1860) ; 2) Breastplate for Torah (from an old Synagogue in Vilna, photo by Zajczyk) ; 3) idem (Museum of H. Berkowicz) ; 7) Silver pointer (for the reading of the Scroll ; collection of Minz from Warsaw) ; 8) Medallion from a Scroll crown (Municipal Synagogue in Lvov) ; 9) A hammer of Synagogue guardian at the old cemetery at Lvov. (18th Century) ; 10) In the middle, a Jewish decorative work in metal, on both sides two ritual trumpets (Shofars) silver casket for the phylactery, two miniature Scrolls, on the top, pointer for the reading of the Scroll.

Srebro bóżniczne :

1) Losy na zakupno tory (z około 1860) ; 2) Tarcza na torę (ze starej bóżnicy w Wilnie ; fot. Zajczyk) ; 3) jak wyżej (Muzeum H. Berkowicza) ;
7) Srebrna rączka (jako wskazówka przy czytaniu tory ; zbiory Minza w Warszawie) ; 8) Medalion z korony na rodały (bóżnica miejska we Lwowie) ; 9) Młot Szkolnika na starym cmentarzu we Lwowie (wiek XVIII) ; 10) W środku metaloplastyka żydowska ; po obu stronach dwie trąbki obrzędowe (szofary) ; srebrne schowki na filakterie, dwa miniaturkowe rodały, u góry wskaźnik do odczytywania tory.

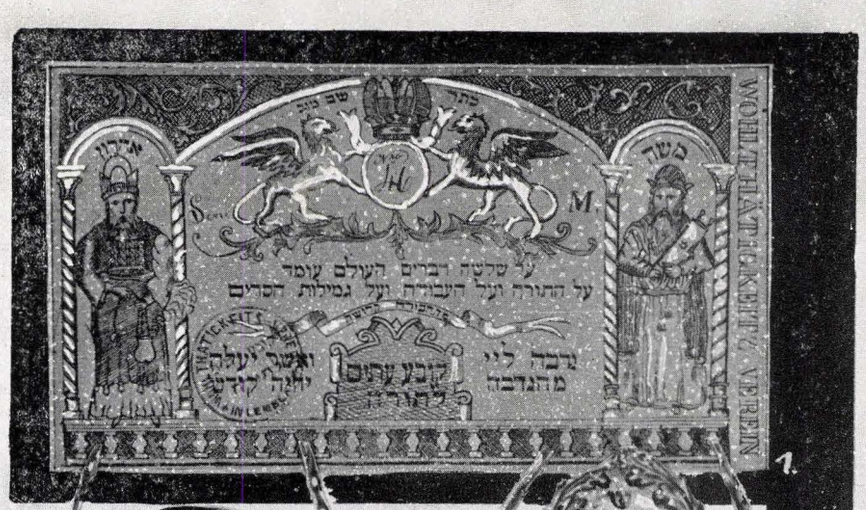
Plata sinagogal :

1, Lotes para la compra de la tora (cerca 1800). 2, Peto para la tora (de una vieja sinagoga en Wilno. 3, Como arriba (Museo de H. Berkowicz). 7, Apuntador de plata (para la lectura de la tora ; colección de Minz, Varsavia). 8, Medallón de la corona de la tora (sinagoga municipal en Lwow). 9, Martillo de un guarda de sinagoga en el viejo cementerio en Lwow (XVIII-o siglo). 10, En medio: objeto decorativo en metal, de ambos lados: dos trompetas rituales (« schofar »), cajitas de plata para las filacterias, dos miniaturas de rollos (tora), arriba un apuntador para la lectura de la tora.

כלי קודש של כסף:

1. תעודת הגרלה לרכישת ספרי־תורה (משנת 1860 בערך);
2. מגן־דוד על ספר־תורה (בית־הכנסת הישן בוילנה. צילום: זייצ'יק);
3. מגן־דוד על ספר תורה (מוזיאון בר־קוביץ');
7. „יד" של כסף (לשימוש בעת הקריאה בתורה; מאוסף מינץ בוורשה);
8. עץ־חיים, בית־הכנסת העירוני בלבוב;
9. פטיש של בית־כנסת בבית־הקברות הישן, לבוב;
10. באמצע תבליט מתכת יהודי; משני העברים שופרות, „כותנות" כסף, שני ספרי תורה זערורים ולמעלה „יד" לקריאה בתורה.

זילבערנע כלים

1.

2.

3.

11.

4.

5.

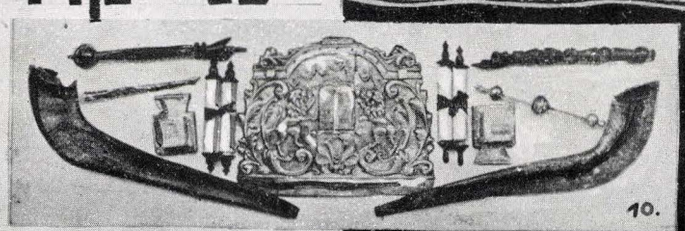

8.

6.

9.

כלי קודש מופספים

10.

1) Applique (synagogue de Sandomierz) ; 2, 3, 4, 5) Appliques de l'ancien temple de la ville à Lwow (sur les deux premières, les figures des personnages sont volontairement effacées) ; 6) Applique en cuivre avec des insignes militaires et les armes de la famille Sobieski (Lwow) ; 7) Lustre en cuivre du XVIIe s. (temple de Podkamien) ; 9) Chandelier en cuivre avec une tête de cerf (temple I. Nachmanowicz, à Lwow) ; 10) Plaque commémorative de 1835 (temple de Brody).

1) A lamp from the synagogue at Sandomierz ; 2, 3, 4, 5) A lamp from an ancient municipal Synagogue at Lvov (in the two first lamps human faces were intentionally destroyed) ; 6) A brass lamp, ornamented by the arms of the House of Sobieski (Lvov) ; 7) A brass chandelier from the 17th Century (Synagogue at Podkamien) ; 9) A brass candlestick ornamented with the head of a hart (J. Nachmanowicz Synagogue at Lvov) ; 10) Memorial tablet from 1835 (Synagogue at Brody).

1) Kinkiet ścienny (w synagodze w Sandomierzu) ; 2, 3, 4, 5) Kinkiety z dawnej synagogi miejskiej we Lwowie (na dwóch pierwszych, twarze postaci celowo zniszczone) ; 6) Kinkiet mosiężny z insygniami wojennymi i herbem Sobieskich (Lwów) ; 7) Pająk mosiężny z XVIII wieku (bóżnica w Podkamieniu) ; 9) Lichtarz mosiężny z głową jelenia (bóżnica J. Nachmanowicza we Lwowie) ; 10) Tablica pamiątkowa z 1835 (bóżnica w Brodach).

1, Qinqué en la sinagoga en la ciudad de Sandomierz. 2, 3, 4, 5, Quinqués de la vieja sinagoga municipal en Lwow, (en dos primeros, caras humanas intencionalmente destruidas). 6, Quinqué de bronce con insignias de guerra y armas de la casa de Sobieski (Lwow). 7, Candelero de bronce del XVIII-o siglo, (Sinagoga en la ciudad de Podkamien). 9, Candelero de bronce con cabeza de ciervo (sinagoga de J. Nachmanowicz en Lwow). 10, Placa memorial de 1835, (sinagoga en Brody).

1. אַ קינקעט (אין סאַנדאָמיערזשער סינאַגאָגע);
2, 3, 4, 5. קינקיעטן פון דער אַלטער (5,4,3,2 לעמבערגער סינאַגאָגע (אויף די ערשטע צוויי די פנימער פון די פיגורן ספעציעל פאַרניכטעט);
6. אַ מעשענער קינקעט מיט מיליטערישע צייכנס און סאָביעסקיס הערב (לעמבערג);
7. אַ מעשענער „שפין" פון 17-טן י"ה (אין פּאָדקאָמיענער שול);
9. אַ מעשענער לייכטער מיט אַ קאָפּ כּהן אַ הערש (אין נאַכמאַנאָוויטשעס שול אין לעמבערג);
10. אַ יזכור-טאָוול פון יאָר 1835 (אין בראָדער שול).

1. מנורת-קיר בבית-הכנסת שבסנדומיר;
2, 3, 4, 5. כמוטי-קיר של בית-הכנסת הישן שבלבוב (פני הדמויות שעל שני הפמוטים הראשונים הושחתו בכוונה תחילה);
6. הילת נחושת עם סמלים צבאיים ושלטו של סובייסקי (לבוב);
7. נברשת נחושת בצורת עכביש מן המאה ה-17 (בבית-הכנסת פודקאמיין);
9. הילת נחושת עם ראש צבי (בבית-הכנסת ע"ש נחמנוביץ, לבוב);
10. טבלה עם תפילת יזכור משנת 1835 (בבית-הכנסת שבברוד);

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
יהי רצון מלפניך "אלהינו ו
"אלהאבותינו שתחדש עלינו א"
החדש הזה לטובה וברכה ו
יתנו לנו חיים אריכים חיים של
שלום חיים של טובה חיים ש"
ברכה חיים של פרנסה חיים
של חמדון עצמות חיים ש"ש
בהם יראת שמים ויראת חטא
חיים שאין בהם בושה וכלימה
חיים של עושר וכבוד חיים
שתתן בנו אהבת תורה ויראת
שמים חיים שתמלא" משאלות
לבנו לטובה בזכות תפלת ערב
אמן סלה
בשנת תקפה
מנורות קיר
וואנט-לוכטער

לייכטער און מנורות :

צוו. אַנד. 1. ליכט־בענטשן (פּאָטאָ: א. קאָציזנע);
4. פון בערסאָנ׳ס מוזיי אין וואַרשע;
6. אַן אַלטער זילבערנער לייכטער;
7. סטאַנדאַרט־לייכטער;
9. א מנורה פון נאַכמאַנאָוויטשעס שול אין לעמבערג.

Chandeliers et menorahs

1) Allumage de cierges la veille du sabbath (photo A. K.).
Entre autres : 4) Au Musée Berson, à Varsovie ; 6) Chandelier ancien en argent ; 7) Chandeliers standard ; 9) Menorah de la synagogue I. Nachmanowicz, à Lwow ;

Candlesticks and Menorahs

1) Kindling of the candlesticks on the Sabbath eve.
Among others 4) From Museum of Berson at Warsaw ; 6) An old silver candlestick ; 7) Candlestick of a standard form ; 9) Menorah from the Nachmanowicz Synagogue at Lvov.

Lichtarze i menory :

1) Zapalenie świec w wigilię soboty (fot. A. Kacyzna) ; między innymi 4) z muzeum Bersona w Warszawie; 6) Stary lichtarz srebrny; 7) Lichtarze standardowe; 9) Menora z synagogi Nachmanowicza we Lwowie.

Candeleros y Menoras :

1, Encendimiento de las candelas en visperas del sábado (foto de Kacyzne). Entre otros: 4, del Museo de Berson en Varsavia. 6, Un candelero viejo de plata. Candeleros en forma común. 9, « Menora » de la sinagoga de Nachmanowicz en Lwow.

פמוטים ומנורות :

1. הדלקת נירות (צילום: א. קציזנה).
בין השאר 4. ממוזיאון ברסון בוורשה;
6. פמוט כסף ישן;
7. פמוט בתבנית רגילה;
9. מנורה בבית־הכנסת ע״ש נחמנוביץ׳ לבוב;

פמוטים ומנורות

לייכטער אין מנורות

Menorahs

Entre autres : 1) Chandelier en cuivre du temple « Maharsha » à Lublin (photo S. :ajczyk) ; 2) Menorah du temple Parnas, à Lublin ; 3) Menorah du temple « Maharsha » à Lublin ; 9) Lampe ancienne en cuivre, pour la Chanoukka (la sculpture représente Judith et Holopherne) ; 10) Lampe à huile en cuivre, ancienne (motifs de décoration : un cœur, le soleil, fruits palestiniens) (Musée d'Histoire et d'Ethnographie Sz. An-ski, à Vilno)

a) Bas-relief de l'Arc de Titus, à Rome. Les Juifs prisonniers portent les vestiges du Temple de Jérusalem (parmi ceux-ci, la menorah, prototype de toutes les menorahs ultérieures).

Menorahs.

Among others : 1) Brass candlestick from the "Maharshah" Synagogue at Lublin (photograph by Sz. Zajczyk) ; 2) Menorah from the Parnas Synagogue at Lublin ; 3) Menorah from Maharshahl Synagogue at Lublin ; 9) An old brass Hanukkah lamp (with sculptures representing Judith and Holoferns) ; 10) An old brass oil-lamp (ornamented with sculptures of Palestinian fruits, heart, sun)... (The Historical Museum of Sz An-ski in Vilno).

a) A bas-relief of the Titus Arch in Rome showing the procession of Jewish captives. They are carrying the spoils of the Temple and among other things a Menorah which was a prototype of all later ones).

Menory :

Między innymi : 1) Lichtarz mosiężny z bóżnicy „Maharszal'a" w Lublinie (fot. Sz. Zajczyk) ; 2) Menora z bóżnicy Parnas w Lublinie ; 3) Menora z bóżnicy Maharsza w Lublinie ; 9) Stara mosiężna lampa chanukowa (z rzeźbą przedstawiającą Judytę i Helifarnesa) ; 10) Stara mosiężna lampka oliwna (w ornamentyce : serce, słońce, owoce palestyńskie) (Muzeum Historyczno-Etnograficzne im. Sz. An-skiego w Wilnie).

a) Płaskorzeźba na Łuku Tytusa w Rzymie : Jeńcy-Żydzi niosą szczątki świątyni jezorolimskiej (wśród nich menorę — prototyp wszystkich późniejszych).

Entre otros : 1, Candelero de bronce de la sinagoga de « Maharschal » en Lublin (foto de Sch. Zajczyk). 2, « Menora » de la sinagoga de Parnas en Lublin. 3, Menora de la sinagoga de Maharsch en Lubin. 9, Vieja lámpara de bronce para la fiesta de « Hanuka » (con una escultura que representa « Judit y Holofernes »). 10, Vieja lámpara de aceite, de bronce, (el adorno representa : el corazón, el sol, fruta de Palestina) (Museo Histórico-Etnográfico de Sch. An-ski en Wilno).

a) Bajorrelieve sobre el Arco Triumfal de Tito en Roma; representa prisioneros judíos que llevan la ruina del templo de Jerusalén, y entre otros objetos una « Menora », prototipo de todas las futuras.

מנורות :

צווישן אַנדערע :

1. אַן מעשענער לייכטער אין מהרש"א־שול אין לובלין (פאָטאָ: ש. זייטשיק);
2. אַ מנורה פון דער פרנס־שול אין לובלין;
3. אַ מנורה פון דער מהרש"א־שול אין לובלין;
4. אַן אַלטע מעשענע חנוכה־לאָמפּ מיט אויסגעקריצטע פיגורן פון יהודית מיט הולפֿרנוס;
10. אַן אַלטע מעשענע אייל־לאָמפּ (אין די ארנאמענטן: אַ האַרץ, די זון אוּן ארץ־ישראל־פֿירות; פון ווילנער היסטאָרישׁ־עטנאָגראַפֿישן מוזיי א. נ. פון ש. אַנ־סקי);
א) פֿלאַכרעליעף אויפן טריומף־טויער פון טיטוס אין רוים: יידישע געפֿאַנגענע טראָגן טיילן פון בית־המקדש (צווישן זיי אַ מנורה, — דער פּראָטאָטיפּ פון די שפּעטערדיקע).

מנורות :

בין היתר :

1. פמוט נחושת בבית־הכנסת של מהרש"א, לובלין (צילום: ש. זייצ'יק);
2. מנורה ב„בית־הכנסת פרנס", לובלין;
3. מנורה בבית־הכנסת של מהרש"א לובלין;
4. חנוכיה ישנה של נחושת בה חרוטות דמויותיהם של יהודית והולפרנוס;
10. עששית שמן ישנה של נחושת (בקישוטים רואים: לב, שמש ופירות ארץ־ישראל. המוזיאון ההיסטורי־אתנוגרפי ע"ש ש. אנ־סקי, ווילנה);
א) תבליט על שער הנצחון של טיטוס ברומא. — שבויים יהודים נושאים כלים מבית־המקדש (בכללם מנורה — דוגמת־אב למנורות המאוחרות).

מנורות

מנורות:

צוו. אַנד. 8. פון יאָר 1823 (אין דער בוטשאַטשער שול);
10. אַ זילבערנע חנוכה־לאָמפּ, געוווצט אין דער צייט פון נסיעות (בערסאָנ'ס מוזיי אין וואַרשע);
11. אַ חנוכה־לאָמפּ פון מאיאליק.

Menorahs

Entre autres : 8) de 1823 (temple de Buczacz) ; 10) Lampe de Chanoukka en argent, utilisée en voyage (Musée M. Bersohn à Varsovie) ; 11) Lampe de Chanoukka en maïolique.

Among others : 8) from 1823 (Synagogue at Buczacz) ; 10) Hanukkah silver lamp used during journeys ; 11) Hanukkah lamp of majolica.

Menory :

Między innymi : 8) z roku 1823 (bóżnica w Buczaczu) ; 10) Lampa chanukowa ze srebra, używana podczas podróży (Muzeum im. M. Bersohna w Warszawie) ; 11) Lampa chanukowa z majoliki.

« *Menoras* ». Entre otras : 8, Del año 1823, (sinagoga en la ciudad de Buczacz). 10, Lámpara para « Hanuka » de plata, empleada en viaje. (Museo de Berson en Varsavia). 11, Lámpara para « Hanuka », de mayolica.

מנורות:

בין השאר 8. משנת 1823 (בבית־הכנסת בבוצ'אץ');
10. חנוכיית כסף לשימוש בנסיעות (מוזיאון ברסון, וורשה);
11. חנוכיה ממאיוליק.

מנורות

מזוזות :

1. מזוזה רגילה;
2. מזוזת כסף (מעשה ידי ברוך דורנפלד, לבוב);
3. חנוכיית שן וכסף מן המאה ה־18 (אוסף מינץ, וורשה).

גביעים :

5. גביע של כסף (מעשה ידי צורף הדגל ברוך דורנפלד, 1866־1928, לבוב, מאוסף גולדשטיין);
6. גביע שנעשה ממאפרה (הצמיד מן המאה ה־18, אוסף מינץ);
9. טס כסף לשימוש בימי חג בלבד. המוטיב באמצע: ברכת כהנים (אוסף ברנסון, וורשה).

Mezouzoths

1) Communes ; 2) En argent (par Baruch Dornfeld - Lwow) ; 3) Sculptée en ivoire ; en argent de la fin du XVIIIe s. (coll. Minz).

Timbales et coupes

5) en argent (par l'orfèvre Baruch Dornfeld : 1866-1928, à Lwow. Coll. M. Goldstein) ; 6) Combinée avec un cendrier (couvercle du XVIIIe s., coll. Minz) ; 9) Plateau en argent pour les fêtes. Au milieu : bénédiction du prêtre (Musée Bersohn).

1) *Standard Mezuzah ;* 2) Silver (made by Baruch Dornfeld. Lvov) ; 3) Ivory ; silver, end of 18th Century (collection of Minz) ;

Goblets : 5) Silver (by Baruch Dornfeld. 1866-1928 from the collection of M. Goldstein) ; 6) Goblet and ash-tray (cover from 18th Century. Collection of Minz) ; 9) Silver tray, used during festivities (In the middle the priest's blessing. From Collection of Berson Museum).

« *Mezuzah* ». 1, Modelos comunes. 2, De plata (ejecutado por Baruch Dornfeld, Lwow). 3, Esculpido en marfil. 4, De plata, de la fin del XVIII-o siglo, (colección de Minz).

Kubki : 5) srebrny (wykonany przez złotnika Barucha Dornfelda, 1866-1928, we Lwowie; zbiory M. Goldsteina) ; 6) kubek skombinowany z popielniczką (pokrywa z XVIII w., zbiory Minza) 9) Taca srebrna, używana podczas świąt. Motyw w środku wyobraża błogosławieństwo kapłańskie (ze zbiorów Muzeum im. Bersohna).

Mezuze : 1) standardowe; 2 srebrna (wykonał Baruch Dornfeld, Lwów; 3) rzeźbiona w kości słoniowej; 4) ze srebra, z końca XVIII wieku (ze zbiorów Minza).

Copas. 5, De plata (ejecutado por el platero Baruch Dornfeld, 1866-1928 en Lwow, colección de M. Goldstein). 6, Copa combinada con cenicero, (tapadera del XVIII-o siglo, colección de Minz). 9, Bandeja de plata, empleada durante las fiestas. El motivo, en medio representa la bendición sacer dotal, (colección en el Muséo de Bersohn, Varsavia).

מזוזות :

1. אַ געווינלעכע מזוזה;
2. אַ זילבערנע מזוזה (אויסגעפירט פון ברוך דארנפעלד, לעמבערג);
3. אויסגעשניצט אין העלפאַנט־ביין; פון זילבער, 18 יאָרה. (פון מינצ׳ס זאַמלונגען);

בעכערס :

5. אַ זילבערנער (אויסגעפירט דורכן גאָלדשמיד ברוך דארנפעלד — 1866־1928, לעמבערג, פון גאָלדשטיינ׳ס זאַמלונגען);
6. אַ בעכער אויסגעאַרבעט פון אַן אַש־בעכער (צודעקל פון 18־טן יאָר. (מינצ׳ס זאַמל.);
9. אַ זילבערנע טאַץ, געניצט נאָר יום־טוב; מיטן אינדערמיט שטעלט פאָר דאָס דוכענען פון כוהנים (פון די זאַמלונגען אין בערנסאָנ׳ס מוזיי).

מזוזות
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
בעצרס
גביעים

בשמים־ביקסן:

צוו. אַנד. 1. אין געשטאַלט פון אַ פאַ־
פּוגיי (געהערט צו דער בזשעזשאַנער
ייד. גמינע);
4. אין געשטאַלט פון אַ נוס, פיש און
אַ דעמבענע נוס;
11. אַ מעשן קעסעלע צו וואַשן די הענט
(פון 16־טן יאָרה.) אין דער רמ״א־שול
אין קראַקע; אינדערמיט משה מיט די
עשרת הדברות; לינקס — יצחק טראָגט
האָלץ פאַר דער עקידה; רעכטס — יעקב׳ס
חלום.

Encensoirs

Entre autres : 1) en forme de perroquet (propriété de la communauté juive à Brzezany) ; 4) en forme de noix, de poisson et de gland ; 11) Bassin en cuivre pour lavage de mains (XVIe s.) au temple Remuh, à Cracovie. Au milieu : Moïse avec les Tables d'Alliance ; à gauche : Isaac portant le bois au mont de Morija ; à droite : le songe de Jacob.

Censers.

Among others : 1) in the shape of a parrot (owned by the Jewish Community of Brzezany) ; 4) In the shape of nut, fish and acorn. ; 11) Copper bown for ablutions (16th Century) in the Synagogue of Remuh in Cracow. In the center, Moses and the Tablets of the Law ; left, — Isaac on his way to Mount Moriah ; right, the dream of Jacob

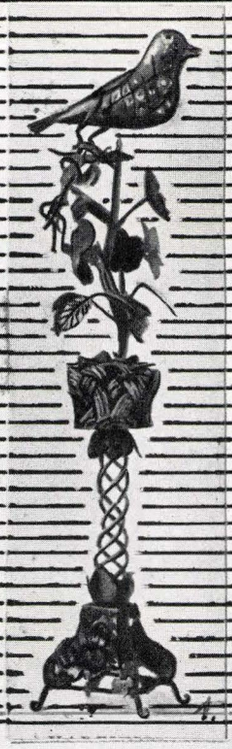
Kadzielniczki : Między innymi 1) w kształcie papugi (własność gminy żydowskiej w Brzeżanach) ; 4) w kształcie orzecha, ryby i żołędzia.
11) Kociołek miedziany do umywania rąk (wiek XVI) w bóżnicy Remuh w Krakowie. W pośrodku Mojżesz z Tablicami Przymierza; na lewo Izak niosący drzewo na Morię; na prawo — sen Jakuba.

Incensarios : Entre otros. 1, En forma de papagayo (propriedad del consistorio judío en la ciudad de Brzezany). 4, En forma de nuez, de pez y de bellota.
1, Palangana de cobre para lavarse las manos, (XVI-o siglo, en la sinagoga « Remuh » en Cracovia. En medio : Moises con las Tablas del Decálogo. A izquierda: Isaac cargado con madera, sube al monte Moriah; a derecha: sueño de Jacobo.

קופסאות לבשמים:

בין השאר 1. בצורת תוכי (שייך לקה־
לה היהודית בבז׳ז׳אני);
4. בתבנית אגוז ודג;
11. קערת נחושת קטנה לנטילת ידים
(מן המאה ה־16), בבית־הכנסת של רמ״א
בקרקוב; באמצע: משה עם לוחות הברית;
משמאל: יצחק נושא עצים לעקידה;
מימין: חלום יעקב.

כלי בושם

1.

2.

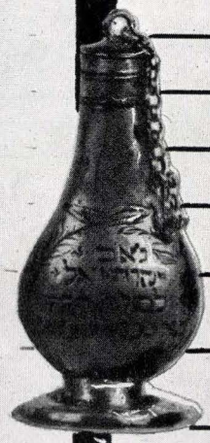

3.

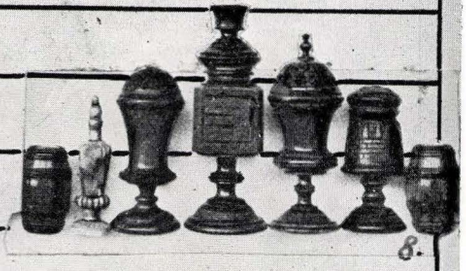

4.

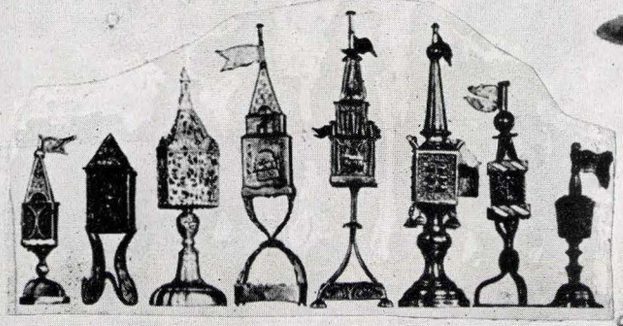

5.

11.

6.

7.

8.

9.

10.

בשמים ביקסלעך

1) Une lampe de Hanouka (en argent. Dimension : 1 m2) ; 2) Un plateau sculpté (diamètre : 75 cm.). (De la collection de Yehiel Nahari-Miedryrzecki).

1) Hanouka-lamp (in silver, dimension : 1 m2).
2) Sculptured tray (diameter : 75 cm) From the collection of Yehiel Nahari-Miedzyrzecki).

1) א חנוכה־לאמפּ פון טריסקער מגיד. (האָלט ערך א קוואדראַטמעטער, וועגט אי־ בער צוויי פּוד; איינגאנצן פון זילבער. ביז דער מלחמה האָט זי זיך געפונען אין באזיץ פון אן אָנגעזעענער יידישע משפּחה אין וואר־ שע).
2) א טאַץ מיט אינטערעסאנטע סקולפּטורן. (איר בריים : 75 צענטימעטער. זי געפינט זיך אין די זאַמלונגען פון דעם באַקאַנטן יידישן קונסט־קאָלעקציאָנער יחיאל נהרי־מיענדזי־ זשעצקי).

1) מנורת חנוכה של המגיד מטריסק (גדלה — מטר מרובע, משקלה — למעלה משני פוד־ דים, כולה כסף. עד המלחמה נמצאה בידי משפחה יהודית נכבדה בורשה).
2) גם עם פסולים מענינים (רחבו : 75 צ"מ. הוא נמצא באוספי מאסף האמנות היהו־ די יחיאל נהרי־מיינדזיז'צקי).

1) Lampa chanukowa (Wymiar: 1 m.² Cała ze srebra; waży ponad 2 pudy). Do wojny znajdowała się w posiadaniu żydowskiej rodziny w Warszawie.
2) Taca artystycznie rzeźbiona (średnica: 75 cm.). Ze zbiorów znanego żyd. kolekcjonera i mecenasa sztuki Jechiela Nahari-Międzyrzeckiego.

1) Lámpara de Hanuka (en plata, dimensión : 1 m2) ; 2) Bandeja esculpida (diámetro : 75 cm). De la colección de Yehiel Nahari-Miedzyrzecki).

אוצרות שלנו

2.

צו ברית מילה:

1. כסא של אליהו (אין נאַכמאַנאָוויטשעס שול אין לעמבערג);
6. כסא של אליהו (אין שול פון דעם שטעטל קורניק, פויזנער וואַיעוו.);
2. אַן אַלטע מעשענע טאַץ (אין ווילנער מוזיי א. נ. פון ש. אַנ־סקי);
5. אַ זילבערנע טאַץ אויף וועלכע מ׳האָט דערלאַנגט די קינדער צום פדיון הבן (לעמבערג);
3, 4. אַ זילבערן פודער־פושקעלע, וועל־כעס איז באַנוצט געווארן צו ברית־מילה, אין 18־טן יאָרה. (פון מינצ׳ס זאַמלונגען אין וואַרשע);
7, 8. „קוואַטער־קוילעטש";
9. „שיר המעלות" (אויסגעפירט: ס. דאַרנפעלד פון דאַלינאַ, 1893);
10. „קוויטלעך" צום שפילן.

לברית מילה:

1. כסא אליהו (בבית־הכנסת ע״ש נח־מנוביץ, לבוב);
6. כסא אליהו (בבית־הכנסת שבעיירה קורניק, מחוז פוזנאן);
2. טס נחושת ישן (מוזיאון ע״ש ש. אנ־סקי, וילנה);
5. כס נחושת עליו היו מגישים תינוקות לטכס של פדיון הבן (לבוב);
3, 4. קופסת־נוי של נחושת בה השתמשו בעת ברית־מילה במאה השמונה־עשרה (אוסף מינץ, ורשה);
7, 8. „חלת הסנדק";
9. „שיר המעלות" (מעשה ידי ס. דורנפלד מדולינה, 1893);
10. קלפים הקרויים „קוויטלעך".

Pour la circoncision

1) Fauteuil pour la circoncision (synagogue I. Nachmanowicz, à Lwow) ; 6) Id. (temple de Kurnik, district de Poznan) ; 2) Plateau ancien en cuivre (musée S. Anski, à Vilno) ; 5) Plateau en argent, sur lequel on posait les petits garçons à circoncire (Lwow) ; 3, 4) Poudrier en argent, servant à la circoncision, XVIIIe s. (coll. Minz, Varsovie) ; 7, 8) Galettes rituelles pour la cérémonie de la circoncision ; 9) Amulettes contre les mauvais esprits (par S. Dornfeld de Dolina, 1899) ; 10) Cartes à jouer le jeu « Kwitlech ».

The Act of Circumcision.

1) Circumcision Bench (I. Nachmanowicz Synagogue at Lvov) ; 6) Circumcision bench (Synagogue at Kurnik near Poznan) ; 2) Old brass tray Sz An-ski Museum at Vilna) ; 5) Silver tray on which infants were held for circumcision (Lvov) : 3, 4) Silver powder-box used in the act of circumcision 18th Century. (Minz collection, Warsaw) ; 7, 8) Special backings (so-called "Reshyt") for the ceremony of the circumcision ; 9) Amulet against evil spirits (by S. Dornfeld from Dolina 1893) ; 10) Playing cards so-called "Kwitlech".

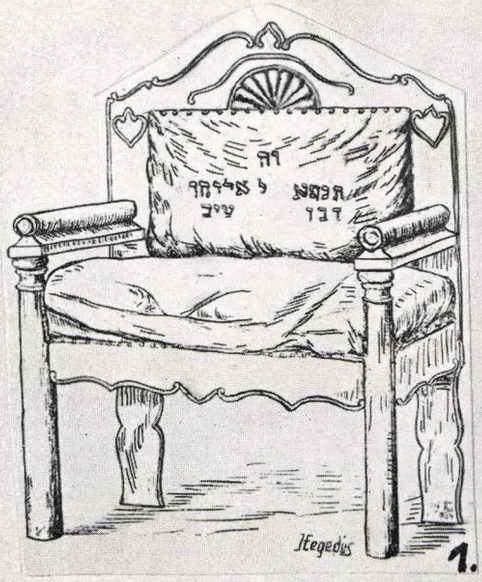
Do aktu obrzezania :

1) Fotel do obrzezania (w synagodze J. Nachmanowicza we Lwowie) ; 6) jak wyżej (w bóżnicy w m. Kurnik, wojew. Poznańskie) ; 2) Stara taca mosiężna (z Muzeum im. Sz. An-skiego w Wilnie) ; 5) Taca srebrna na której podawano chłopców do obrzezania (Lwów) ; 3, 4) Puderniczka ze srebra, używana przy akcie obrzezania, wiek XVIII (zbiory Minza, Warszawa) ; 7, 8) Pieczywo obrzędowe (tak zwane „reszyty") na uroczystość obrzezania.
9) Apotropcje (amulety) przeciw złym duchom (wykonał S. Dornfeld z Doliny, 1893) ; 10) Karty do gry tak zwane „Kwitlech".

Circoncisión :

1, Sillón para la circoncisiõn, (en la sinagoga de Nachmanowicz, en Lwow). 6, Lo mismo, (en la sinagoga, en la ciudad de Kurnik, depart. de Poznan). 2, Plato viejo de bronce, (del Museo de Sch. An-ski, en Wilno). 5, Plato de plata sobre el cual se tenían niños para la circoncisión, (de Lwow). 3, 4, Caja a polvos de plata empleada durante el acto de circoncisión. (XVIII-o siglo, colección de Minz, Varsavia). 7, 8, Pasteleria especial (así-llamado : «Reschyt» para la ceremonia de la circoncisión. 9, « Amuletos » contra los malos espíritus (ejecutados por S. Dornfeld de Dolina, 1893). 10, Naipes, así-llamados «Kwitlech».

צום ברית מילה

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

10.

9.

גלאָז און פּאָרצעלאַן:

1. (פּאָטאָ: א. קאַציזנע);
2. קידוש־בעכער פון דער פּרוזשאַנער שול;
3. אַלטער פּאַ־אַנס. שטעלט פּאָר דאָס קומען פון די מלאכים צו אברהם אבינו;
4. יידיש גלאָז (פון מינצ׳ס וואַרשעווער זאַמלונגען);
5. יידישער פּאָרצעלאַן (קריגן און קריג־לעך פון דער אַמאַליקער פּאַבריק אין קרוין־לוביטש);
7־8. גלעזער, בעכערס און כוסות;
9, 10, 11, 12, 13. יידישער פּאָרצעלאַן.

Verrerie et vaisselle

1) Photo A. K. ; 2) Coupe (temple de Pruzany) ; 3) Faïence ancienne, avec la représentation de l'arrivée des anges chez Abraham ; 4) Verrerie juive (coll. S. Münz, Varsovie) ; 5) Vaisselle juive (grandes et petites cruches provenant de l'ancienne manufacture à Lubycza Krolewska) ; 7, 8) Verres et coupes pour le sabbath et les fêtes ; 9, 10, 11, 12, 13) Vaisselle juive.

Glass and porcelain.

1) A. K. (Photograph by) ; 2) A cup (Synagogue at Pruzany) ; 3) An old porcelain representing the apparition of the Angels to Abraham ; 4) Jewish type of glass (from collection S. Munz at Warsaw) ; 5) Jewish porcelain (Pitchers, small jugs from the ancient factory at Lubycza Krolewska) ; 7, 8) Glasses, cups for Sabbath and Holy days ; 9, 10, 11, 12, 13) Jewish porcelain.

Szkło i porcelana :

1) ... (fot. A. Kacizne) ; 2) Puchar (bóżnica w Prużanach) ; 3) Stary fajans z wyobrażeniem sceny przybycia aniołów do Abrahama ; 4) Szkło żydowskie (ze zbiorów S. Münza w Warszawie) ; 5) Porcelana żydowska (dzbany i dzbanki) z dawnej fabryki w Lubyczy Królewskiej) ; 7, 8) Szklanki, puchary i kielichy na soboty i święta ; 9, 10, 11, 12, 13) Porcelana żydowska.

Vidreria, porcelana : 1, (foto de Kacyzne) 2, Copa, (en la sinagoga en Pruzany). 3, Vieja porcelana. — Representa la aparición de los ángelos a Abraham. 4, Vidreria judía típica (de la colección de C. Muenz de Varsavia). 5, Porcelana judía (Cántaros, jarros, de la antigua fábrica en la ciudad de Lubycza Krolewska). 7, 8, Vasos y copas para sábado y fiestas. 9, 10, 11, 12, 13, Porcelana judía.

כלי זכוכית וגביש:

1. (צילום א. קציזנה);
2. גביע לקידוש של הקהלה בפרוז׳אני;
3. כלי חרסינה ישן — מלאכים מבקרים אצל אברהם אבינו;
4. כלי זכוכית יהודיים (אוסף מינץ, ורשה);
5. כלי גביש יהודיים (כדים ופכים מבית־החרושת שנמצא פעם בלוביץ׳);
7־8. כוסות, כוסיות וגביעים;
9, 10, 11, 12, 13. כלי גביש יהודיים.

זכרונות
וחרסינה
גלאזוואָרג און פארצעלאן

אויסשניטן :

1. אַ „מזרח" (אויסגעפירט פון דוד ראָ־זענגאַרטן אין 1900);
2, 3, 4. „מזרח";
5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14. אויסשניטן אויף שבועות;
9. קאָלירטער אויסשניט פון יאָר 1866;
11. אַ יאָר־צייט.

Découpages en papier

1) Découpage « Mizrah » (par David Rosengarten, vers 1900) ; 2, 3, 4) « Mizrah » ; 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14) Découpages pour les fêtes de Chavouoth ; 9) Découpage multicolore de 1866 ; 11) Pour un anniversaire.

Cut-out drawings.

1) "Mizrach" (by David Rozengarten, about 1900) ; 2, 3, 4) "Mizrach" ; 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14) for the Shabath ; 9) of many colours, from 1866 ; 11) For anniversaries.

Wycinanki :

1) Wycinanka „Mizrach" (wyk. Dawid Rosengarten około 1900) ; 2, 3, 4) „Mizrach" ; 5, 6 7, 8, 10, 12, 13, 14) Wycinanki na Szawuoth ; 9) Wycinanka wielobarwna z roku 1866 ; 11) Na rocznicę.

Dibujos recortados.

1, « Mizrach » (por David Rosengarten, cerca 1900). 2, 3, 4, « Mizrach ». 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, Recortados para «Shawuoth». 9, Recortado multicolor del año 1866. 11, para aniversarios.

גזוזות :

1. „מזרח" (מאת דוד רוזנגרטן, 1900);
2, 3, 4. „מזרח";
5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14. גזוזות לחג השבועות;
9. גזוזות צבעוניות;
11. יום השנה (יאָר־צייט).

גזרי נייר
רוזנשטוק

פון שטייגער־קונסט:

1. אַ דעקל צו אַ שאַכטל פאַר אַ יזכור־בוך (געשניצט פון ש. סאק);
2. אַ זילבערן שעכטל מיט אַ האַלצשניט וואָס שטעלט פאַר דאָס טרעפן זיך פון אונזער מאַמע רבקה מיט אליעזר ביי דער ברונעם. דאָס דעקל פון אַ מטבע פון זיגמונד דער 1־טער (צייכענונג פון יעלניק);
3, 4, 5, 6. זייטיקע וועגטלעך פון דעם שאכטל (לויט ליליען);
7. יידישע טאבאק־שקעטעלע;
8־11. מעדאַליאָנען פון באַרימטע יידישע מוזיקער און דיכטער.

Art appliqué

1) Couvercle de coffret pour un livre commémoratif (sculpté par S. Sack) ; 2) Petit coffret en argent, avec la scène de la rencontre de Rebecca et d'Eliézer à la fontaine. Verrou avec une pièce de monnaie du roi Zygmunt I (dessin de Jelnik) ; 3, 4, 5, 6) Parois latérales du coffret (d'après Lilien) ; 7) Tabatière juive ; 8-11) Effigies de célèbres musiciens et poètes juifs.

From Applied Arts.

1) Cover of a box for a memorial book (by Sz Sack) ; 2) A relief on a silver box representing the meeting of Rebecca and Eliezer before the well. Cover of the box with a coin portraying Zygmunt the 1st (Drawing by Jelnik) ; 3, 4, 5, 6) The other sides of the box (after Lilien) ; 7) Jewish snuff-box ; 8-11) Plaquettes of famous Jewish musicians and poets.

Ze sztuki stosowanej :

1) Wieko szkatuły na księgę pamiątkową (rzeźbił Sz. Sack) ; 2) Srebrne puzderko z płaskorzeźbą przedstawiającą spotkanie Rebeki z Eleazarem przy studni. Wieczko z monetą Zygmunta I. (rys. Jelnik) ; 3, 4, 5, 6) Ściany boczne szkatuły (według Liliena) ; 7) Tabakiera żydowska ; 8-11) Plakiety wybitnych muzyków i poetów żydowskich.

Arte aplicado :

1, Cubierta de una caja para un libro conmemorativo (de Sch. Sack). 2, Cajita de plata cuyo bajorrelieve representa la entrevista de Rebeca con Eleazar cerca de la fuente. La cubierta de la cajita es de una moneda, que representa al rey Sigismundo I. (grabado de Jelnik). 3, 4, 5, 6, Paredes laterales de la cajita (según Lilien) 7, Tabaquera judía. 8-11, Plaqués de célebres músicos y poetas judíos.

אמנות ההוי:

1. צמיד לנרתיק של ספר־יזכור (מגולף על־ידי ש. סאק);
2. קופסת כסף עם פיתוחי עץ, המראים את פגישת רבקה עם אליעזר ליד הבאר. המכסה עשוי ממטבע של זיגמונד הראשון (צייר יילניק);
3, 4, 5, 6. הדפנות הצדדיות של הקופסה (לפי ציורו של ליליין);
7. קופסת טבק יהודית;
8־11. תמונות של מוזיקאים ומשוררים יהודים מפורסמים.

אמנות שמשות

קונסט גלעזערע

1.

2.
3.
4.
5.
6.
7.

12.

10.

9.

8.

11.

1. אַ קאַלענדאַר אויסגערעכנט ביזן יאָר 600 פון דער יידישער ערע (אויסג. ש. וואלאך, אין כאראסטקאָוו);
2. אַ „משנכנס אדר"־אויפשריפט (אויסג. ש. טאקן);
3. אַ „לשנה־טובה" אין העברעאיש און דייטש;
4. אַ פלאַקאַט פון אַ „בצלאל"־אויס־שטעלונג (אויסג. אַרטור מאַרקאָוויטש, 1912);
6. עקס־ליבריס;
7-12. עקס־ליבריסן;
13. אַ לשנה־טובה־ווונטש אין געשטאַלט פון אַ פלעשעלע מיט דער רפואה און רעצעפט;
14. פורים־ווונטשן פון יאָר 1865;
15. העברעאישע טעקסטן (תפילות, פיוטים(גערירבן מיט קלייניע אותיות אויף אייַ־שאַלעכטס און אַרבעס (די אַרבעס פון סופר דרייסין);
5, 16. געלעגנהייטלעכע מאַרקעס און ייד. צייכנס.

1. לוח מחושב עד לשנת ו' אלפים (הכין ש. וואלך בכורוסטקוב);
2. „משנכנס אדר" — כתובת מאת ש. טאקן;
3. ברכת „לשנה טובה" בעברית ובגרמנית;
4. פלקט של תערוכת „בצלאל" (מאת ארתור מרקוביץ, 1912);
6. מספרי;
7-12. מספרי;
13. ברכת „לשנה טובה" בצורת בקבוקון עם תרופה ומתכון;
14. איחולים לפורים משנת 1865;
15. טכסטים עבריים (תפילות, פיוטים) כתובים באותיות זעירות על קליפות ביצים ועל קטניות (עבודת הסופר דרייסין);
5, 16. בולים עם סימנים יהודיים לרגל מאורעות מיוחדים.

1) Calendrier prévu jusqu'à l'an 600 de l'ère juive (par E. Wallach, à Chorostkowa) ; 2) Table pour le mois Adar, dite Michenichnas (par S. Sack) ; 3) Vœux de Nouvel An, en hébreu et en allemand ; 4) Affiche d'une exposition du « Betzalel » (par A. Markowicz, 1912) ; 6) Ex-libris (dessiné par Z. Bierer) ; 7-12) Ex-libris ; 13) Vœux de Nouvel An sous forme de flacon avec médicament et ordonnance ; 14) Vœux de Pourim, de 1865 ; 15) Prières et cantiques en hébreu, écrits en caractères minuscules sur coquilles d'œufs et cosses de pois (travail exécuté par le copiste Dreisin) ; 5, 16) Timbres juifs émis à diverses occasions.

1) Calendar calculated at about 600th year of the Jewish era (by E. Wallach at Chorostkowa); 2) Tablet for the month Adar, so-called "Mishenichnas" by Sz. Sack) ; 3) New Year wishes in Hebrew and German ; 4) Placard for the exposition of "Betsalel" (by Artur Markowicz 1912) ; 6) Exlibris (drawing by Z. Bierer) ; 7-12) Ex-libris ; 13) New Year greetings in a form of a small medicine bottle and a medical prescription ; 14) Purim greetings from 1865 ; 15) Texts of Hebrew songs and prayers written in very small letters on egg-shells and pea-pods (work by the scribe - "sofer" Dreisine) ; 5, 10) Jewish memorial stamps.

1) Kalendarz obliczony do roku 600 ery żydowskiej (wyk. E. Wallach w Chorostkowej) ; 2) Tablica na miesiąc Adar tak zwany Miszenichnas (wyk. Sz. Sack) ; 3) Życzenia noworoczne w języku hebrajskim i niemieckim ; 4) Plakat wystawy „Becalelu" (wyk. Artur Markowicz, 1912) ; 6) Ex-libris (rys. Z. Bierer) ; 1-12) Ex-librisy ; 13) Noworoczne życzenia w formie flaszeczki z lekarstwem i receptą ; 14) Życzenia purimowe z 1865 ; 15) Teksty hebrajskie (modlitwy, pieśni) pisane drobiutkim maczkiem na skorupkach jaj i grochu (robota pisarza-„sofera" Dreisina) ; 5, 16) Okolicznościowe znaczki i marki żydowskie.

1, Calendario calculado hasta cerca el año 600 de la era hebrea, (ejecución de E. Wallach en la ciudad de Chorostkowa). 2, Plancha para el mes de Adar, así-llamado « Mischenichnas ». (de Sch. Sack). 3, Deseos para el Nuevo Año, en hebreo y en alemán. 4. Cartel para la exposición de « Betsalel », de Arthur Markowicz, 1912). 6. « Ex-libris » (grabado de Z. Bierer). 7-12, « Ex libris. » — 13, Deseos para el Nuevo Año en forma de una botella de medicamento, con prescripción. 14, Deseos para la fiesta de « Purim » de 1865. 15, Textos de himnos y oraciones hebreos escritos en letras minúscolas sobre cáscaras de huevo y de guisante (ejecución del escriba (« sofer ») Dreisin). 5, 16, Sellos conmemorativos Judíos.

WYSTAWA
BEZALELU
משונגס יאדר מרבין בשמחה
דגים
אדר
עזל
LVS
LUCIE
SCHWARZ
EX LIBRIS
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
גראפישע
קונסט
עבודות גרפיקה

פון פאַרשידענע פנקסים:

1. שער־בלאַט פון אַ פאַמיליע־יזכור־בוך;
2. אַ זילבערנע הילע אויף אַ סידור. אויפן לינקן פליגל אַ פוילישער אָדלער אין געשטאַלט פון אַן אראבעסקע־ארנאמענט פון 18־טן יאָרה. (פון מינצ'ס וואַרשעווער זאַמלונגען);
3. אַ קעפּל גענ. פון ז. מענקעס, 1919.
4. אַ בלעטל פון אַ יזכור־בוך;
5. אַ בלעטל פון אַ יזכור־בוך: אַ קאַלירט אויפקלעפּ־צעטל פון ק. האס;
6. אַן אייַנבונד (אויסג. ש. מאַנדער);
7. אַ בלעטל פון יוזעל טושער אין אַ פנקס;
8. פראַפ. ז. בירער: אַ בלעטל פון אַ ספר זכרון;
9. ש. סאק: ווי אויבן;
10. ה. לאַנגערמאַן: יידן. ווי אויבן;
11. ק. האָראָדינסקי: ווי אויבן;
12. געצייכנט ע. בייגאַנסקי: ווי אויבן.

Livres commémoratifs

1) Frontispice du livre des morts d'une famille ; 2) Reliure en argent pour un livre de prières. A gauche, l'aigle polonais stylisé. XVIIIe s. (coll. B. Münz, Varsovie) ; 3) Dessin de Z. Menkes, 1919. Page d'un livre commémoratif ; 4) Page d'un livre commémoratif : collage en couleurs de K. Hass ; 5) Reliure d'un livre commémoratif (par S. Mander) ; 6) Page de J. Tuszer dans le livre commémoratif ; 7) Prof. Z. Bierer : page d'un livre commémoratif[e]; 8) S. Sack, id. ; 9) H. Langerman : Juifs, id. ; 10) K. Horodynski : id. ; 11) dessin d'E. Bieganski : id.

From Memorial Books.

1) Title page of family memorial book ; 2) A silver binding on a prayer-book. On the left side, the Polish eagle. 18th Century (Collection of B. Minz at Warsaw) ; 3. A head drawing by Z. Menkes 1919. A page from a memorial book ; 4) Page from a Memorial book : Decoration by K. Hass; 5) A binding of a Memorial Book (by Sz. Mander) ; 6) The page of Jozef Tuszer in the Memorial Book ; 7) Prof. Z. Bierer page in the Memorial Book ; 8) Sz Sack page in the same book ; 9) H. Langerman page ; 10) K. Horodynski page ; 11) Drawing by E. Bieganski (The Memorial Book).

Z ksiąg pamiątkowych :

1) Karta tytułowa księgi zmarłych w rodzinie ; 2) Srebrna oprawa na modlitewnik. Na lewym skrzydle orzeł polski w postaci ornamentacji arabeskowej, wiek XVIII (Zbiory B. Minza w Warszawie) ; 3) Główka (rys. Z. Menkes, 1919. Karta z Księgi Pamiątek) ; 4) Karta z Księgi Pam.: Naklejanka barwna K. Hassa ; 5) Oprawa Księgi Pamiątkowej (wykonał Sz. Mander) ; 6) Karta Józefa Tuszera w Księdze Pam. ; 7) Prof. Z. Bierer : Karta z Księgi Pam. ; 8) Sz. Sack : jak wyżej ; 9) H. Langerman : Żydzi ; 10) jak wyżej ; 10) K. Horodyński : jak wyżej ; 11) Rys. E. Biegański : jak wyżej.

De libros conmemorativos :

1, Página titular de un libro de muertos de una familia. 2, Encuadernación de plata para un libro de devociones ; (XVIII-o siglo), — colección de Minz, Varsavia). 3, « Cabeza », (grabado de Z. Menkes ; 1919. Página de un Libro Conmemorativo. 4, Página de un Libro Conmemorativo. (Adorno de K. Hass). 5, Encuadernación de un Libro Conmemorativo. (Ejecutada por Sch. Mander). 6, Página de José Tuscher en el Libro Conmemorativo. 7, Profesor Z. Bierer: Página del Libro Conmemorativo. 8, Sch. Sack (como precediente). 9, H. Langerman : « Judíos » (como arriba). 10, K. Horodynski (como arriba). 11, E. Bieganski (grabado en un Libro Conmemorativo).

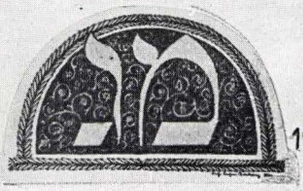
מתוך פנקסים שונים:

1. השער של ספר־יזכור משפחתי;
2. עטיפת כסף של סידור; על הצד השמאלי נשר פולני בתבנית קישוט של ערבסק (אוסף מינץ, וורשה);
3. ראש — ציור מאת ז. מנקס 1919. דף של ספר־יזכור;
4. דף של ספר־יזכור; מדבקה צבעונית מאת ק. האס;
5. כריכה (מעשה ידיו של ש. מנדר);
6. דף בספר־זכרון;
7. פרופ' ז. בירר: דף מספר־זכרון;
8. ש. סאק: כנ"ל;
9. ה.לנגרמן: יהודים, כנ"ל;
10. ק. הורודינסקי: כנ"ל;
11. צייר ע. בייגנסקי: כנ"ל.

אלטע פנקסים

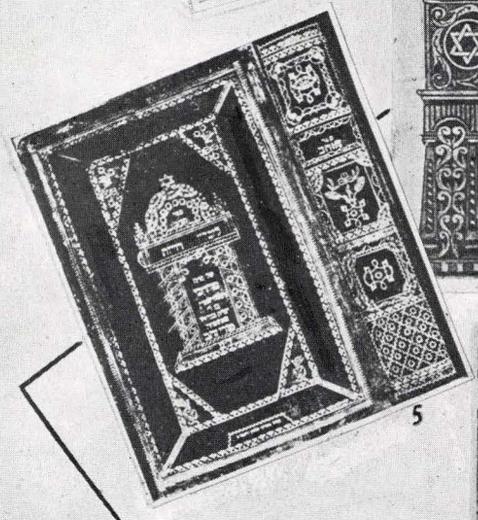

פנקסי זכרון

1) Broderies de tales, dites « ataroth » ; 2) Bristach ; 4-9) Calottes juives de fête ; 10-15) Boucles de ceintures pour le Grand Pardon : 16, 17) Cols ouvragés pour chasubles de fête ; 18) Motif chassidique pour broderie de tales (dessin de Hélène Goldfischer, dans un livre commémoratif) ; 19) Col ouvragé de chazen (chantre de synagogue) ; 20) Broderies de tales, dites atars ; 21-26) Corsages.

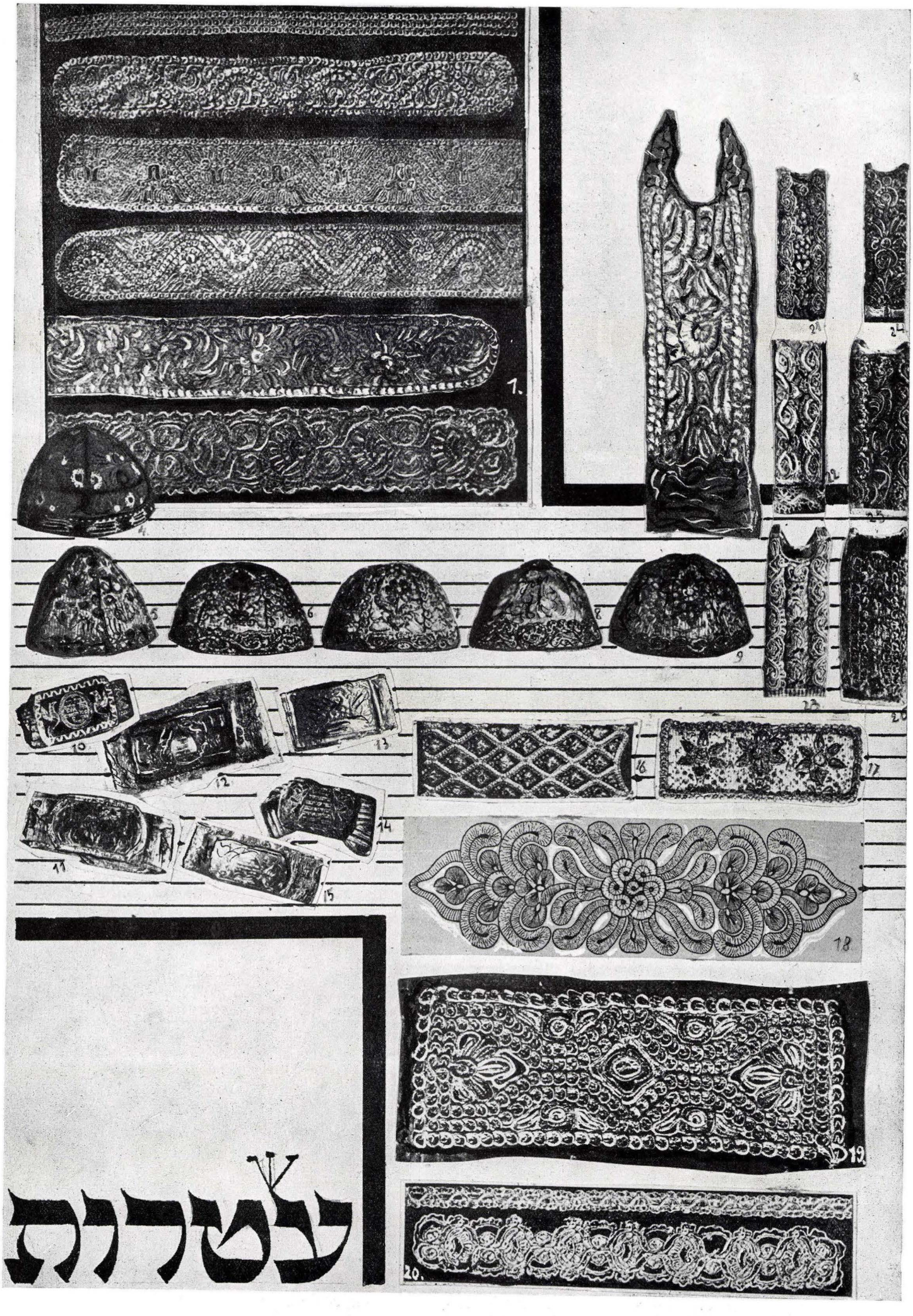
1) Ornaments of prayer-shawls so-called "Atar" ; 2) Bristach ; 4-9) Jewish "yarmulkas" for Holidays ; 10-15) Clasp for belts on the Day of Atonement ; 16,17) Ornamented collars for Holiday upper-garments ; 18) A motif for Chassidic ornamentation to "Atar" (drawings by Helena Goldfisher for Memorial Book) ; 19) An ornamental collar of a "chazen" (singer in Synagogue) ; 20) Ornamental prayer-shawls so-called "Atar" ; 21-26) Breastplates.

1) Ozdoby talesów tak zwane atary; 2) Bristach; 4-9) Świąteczne jarmułki żydowskie; 10-15) Klamry do pasów na Sądny Dzień; 16, 17) Ozdobne kołnierze do kitlów świątecznych; 18) Motyw chasydzki do atary (rys. Helena Goldfischer na karcie Księgi Pamiątkowej) ; 19) Kołnierz ozdobny chazena (śpiewaka synagogalnego) ; 20) Ozdoby talesów t. zw. atary; 21-26) Napierśniki.

Adornos de fajas de devoción, así-llamados « Atar ». 2, « Bristach ». 4-9, Gorritos Judíos para fiestas. 10-15, Hebillas de cinturas para la Fiesta de Expiación. 16,17, Collares adornados para casacones de fiesta. 18, Motivo jasídico para el « Atar » (dibujo de Helena Goldfischer para un Libro Conmemorativo). 19, Collar adornado de un « chazen » (pron : « jasen », cantor de sinagoga). 20, Adornos de fajas de devoción, así-llamados « Atar ». 21-26, Petos.

1. עטרות אויף טליתים;
4-9. יידישע יום־טובדיקע יאַרמולקעס;
10-15. קלאַמרעס צו יום־כיפור־גאַרטלען;
16-17. באַפוצטע קעלנער צו יום־טובדיקע קיטלען;
18. אַ חסידישער מאָטיוו פאַר אַן עטרה (געצ. פון העלענע גאָלדפישער אויף אַ זייטל פון אַ ספר זכרונות);
19. אַ באַפוצטער קאָלנער פון אַ חזן;
20. עטרות.

1. עטרות של טליתות;
4-9. כומות יהודיות לימי החג;
10-15. אבזמי אבנטים ליום־כפור;
16-17. צווארונים מקושטים של חלוקי חג;
18. מוטיב חסידי לעטרה (ציירה הלנה גולדפישר על דף של ספר זכרונות);
19. צווארון מקושט של חזן;
20. עטרות;

עטרות

1) Anneau de mariage en or, avec une petite maison (coll. B. Minz, Varsovie) ; 2, 3) Bandeau frontal en perles, pour femmes ; 4) Collier ; 5) Bagues ; 6) Médaillons et bracelets ; 7) Boucles d'oreilles et broches ; 8) Bijoux de Juives de la Pologne du Sud, XIXe s. (coll. M. Goldstein, Lwow) ; 9) Bagues et chevalières ; 10) Bagues, anneaux et broches juives de temps de guerre ; 12, 13, 15) Bandeaux frontaux de femmes, en perles ; 14) Diadème en perles porté par les Juives pieuses en Pologne du sud ; 16) Bandeaux frontaux de Juives.

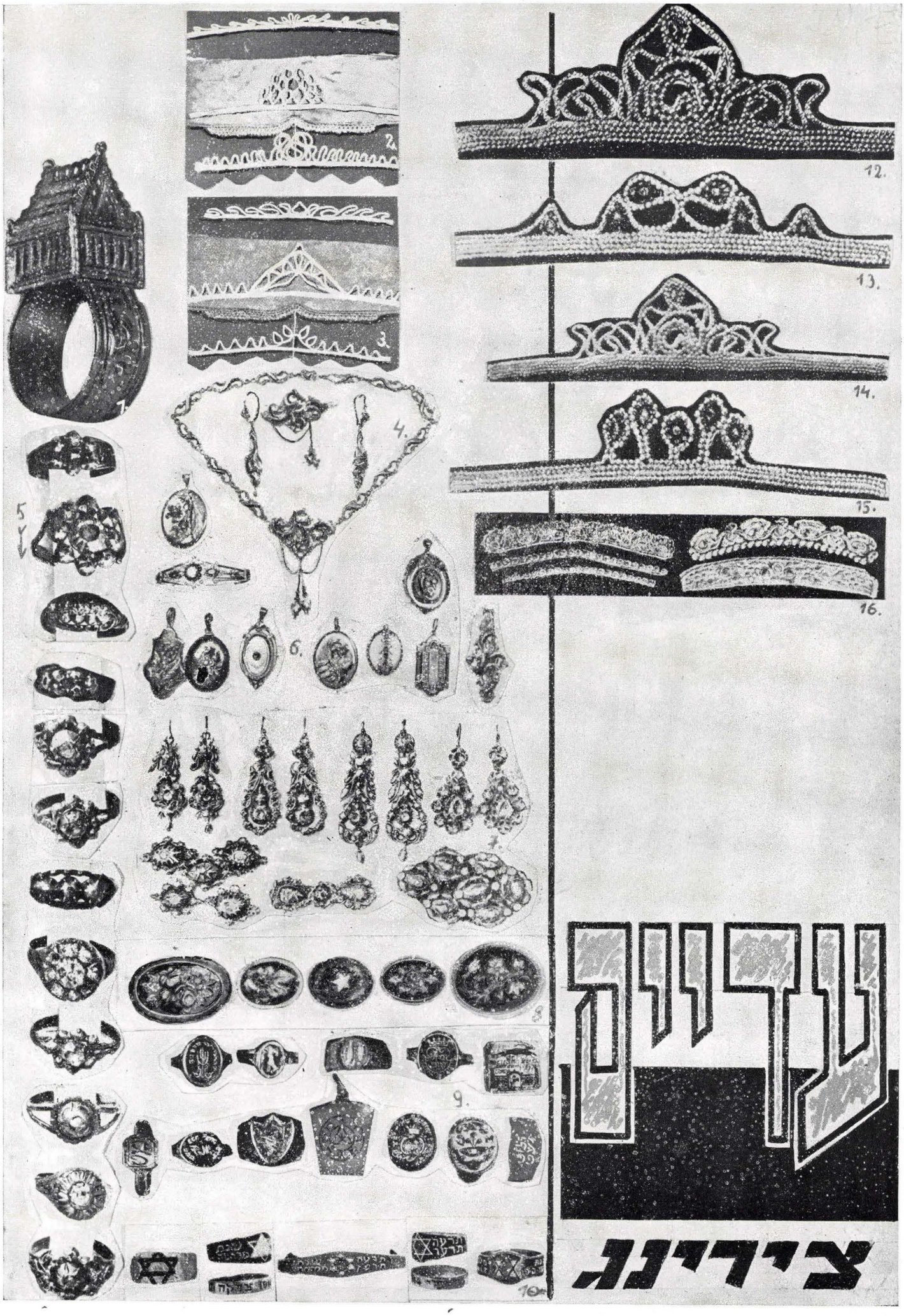
1) A golden wedding ring with a miniature of a house (from collection of B. Minz at Warsaw) ; 2, 3) Women's frontlets decorated with pearls ; 4) Necklace; 5) Rings; 6) Medalions and bracelets ; 7) Ear-rings, brooches ; 8) Jewellery of Jewess from the South of Poland, 19th Century (from the collection of M. Goldstein, at Lvov) ; 9) Rings and signets ; 10) Jewish "war rings", wedding rings, brooches ; 12, 13, 14, 15) Diadem made of pearls worn by religious Jewesses in Malopolska (South of Poland) ; 16) Sewn and embroidered Jewess's frontlets.

1) Złoty pierścień ślubny z domkiem (ze zbiorów B. Minza w Warszawie) ; 2, 3) Naczółki perełkowe kobiet ; 4) Naszyjnik ; 5) Pierścienie ; 6) Medaliony i bransolety ; 7) Kolczyki i broszki ; 8) Biżuteria Żydówek Małopolskich z XIX wieku (ze zbiorów M. Goldsteina we Lwowie) ; 9) Pierścienie i sygnety ; 10) Wojenne pierścienie, obrączki i broszki żydowskie ; 12, 13, 15) Naczółki perełkowe kobiet ; 14) Diadem z pereł (Stirnbinda) noszony przez pobożne Żydówki w Małopolsce ; 16) Szychowe i haftowane naczółki Żydówek.

1, Sortija nupcial de oro con una casita minúscula, (colección de B. Minz, Varsavia). 2, 3, Vendas para la frente de mujer, adornadas con perlas. 4, Collar de mujer. 5, Sortijas. 6, Medallones y brazaletes. 7, Zarcillos y broches. 8, Joyería de Judías de Galicia (Polonia Meridional bajo la ocupación austríaca, el 19-o siglo, colección de M. Goldstein, Lwow). 9, Anillos y sellos. 10, Anillos de tiempo de guerra, sortijas nupciales y broches judíos. 12,13,15, Vendas de frente con perlas. 14, Diadema de perlas gastada por Judías piadosas en Galicia, (Polonia meridional). 16, Vendas de frente de Judías, cosidas y bordadas.

1. אַ גאָלדענער קידושין־רינג מיט אַ הייזל (פון מינצ׳ס וואַרשעווער זאַמלונגען);
2, 3. וויבערישע שטערנבענדער פון פּערל;
4. אַ האַלזבאַנד;
5. רינגען;
6. מעדאַליאָנען און אַרעמבענדער;
7. אויערינגען און בראָשקעס;
8. צירונג פון קליינפוילישע ייִד. פרויען פון 19־טן יאָרה. (פון מ. גאָלדשטיינס לעמבערגער זאַמלונגען);
9. פינגערלעך און סיגנעטן;
10. פינגערלעך פון מלחמה־צייטן, רייפ־לעך און ייִד. בראָשקעס;
12, 13, 15. וויבערישע שטערנבענדער מיט פּערל;
14. אַ דיאַדעם פון פּערל (סטירנבינד), געטראָגן דורך פרומע פרויען אין קליין־פוילן;
16. געהאָפטענע שטערן־טיכלער.

1. טבעת קידושין של זהב עם תבנית בית (אוסף מינץ, ורשה);
2, 3. שביסים מפנינים;
4. ענק;
5. טבעות
6. משכיות ואצעדות;
7. עגילים וסיכות;
8. תכשיטי נשים יהודיות בגליציה במאה ה־19 (מאוסף מ. גולדשטיין, לבוב);
9. טבעות וחותמות;
10. טבעות בתקופות מלחמה, קרסים וסיכות;
12, 13, 15. שביסים עם פנינים;
14. ציץ מפנינים שנשים צדקניות בגליציה נשאו על ראשיהן;
16. שביסים מרוקמים.

12.
13.
14.
15.
16.
צירונג

אויסצייכענונגען, סטעמפלען, קמיעות:

1. אַן אויסגעקלאַפּטער מעדאַל אין זכרון פון 4-טן ציוניסטישן קאָנגרעס;
2, 3. אָפּצייכענונג פון „קרן היסוד" (אויסג. פון אַרט.-סקולפּטאָר ה. גליצענשטיין);
4-9. סטעמפלען פון לעמבערגער יידן פון 17-טן יאָרה.;
10. אָפּדרוקן פון ייד. סיגנעטן;
11. ייד. אָנדענק-מעדאַלן;
12-13. אמולעטן און קמיעות;
14. קמיעות און סגולות;
15. אָפּצייכענונגען פון ייד. געזעלשאַפטן און קלובן;
16. אָפּצייכענונגען פון פאַרייגען און ייד. קאָרפּאָראַציעס.

1) Médaille frappée en souvenir du IVe Congrès Sioniste ; 2, 3) Insigne sioniste du « Fonds National » (d'après la maquette du sculpteur H. Glicenstein) ; 4-9) Sceaux de Juifs de Lwow, XVIIe s. ; 10) Empreintes de sceaux juifs ; 11) Médailles commémoratives juives ; 12) Gemmes et camées ; 13) Amulettes et talismans juifs ; 14) Talismans et pendentifs ; 15) Insignes d'associations et clubs juifs ; 16) Insignes de syndicats et corporations juifs.

Badges, seals, talismans.

1) A medal minted for the anniversary of the 4th Zionist Congress; 2, 3) Badge of the Zionist National Fund (by H. Glicenstein) ; 4-9) Seals of Jews from Lvov. 17th century ; 10) Impressions from Jewish seal and signets ; 11) Jewish commemorative medals ; 12) Cameos and gemmae ; 13) Jewish amulets and talismans ; 14) Talismans and pendants ; 15) Insignia of Jewish associations and clubs ; 16) Insignia of Jewish unions and corporations.

Odznaki, pieczęcie, talizmany :

1) Medal bity na pamiątkę IV Kongresu Syjonistycznego; 2, 3) Oznaka syjonistyczna „Funduszu Narodowego" (wyk. art.-rzeźbiarz H. Glicenstein) ; 4-9) Pieczęcie Żydów lwowskich z wieku XVII ; 10) Odciski z tłoków i sygnetów żydowskich ; 11) Żydowskie medale pamiątkowe ; 12) Gemmy i kamee ; 13) Amulety i talizmany żydowskie ; 14) Talizmany i wisiorki ; 15) Odznaczenia towarzystw i klubów żydowskich ; 16) Odznaki związków i korporacyj żydowskich.

Señales, sellos, talismanes.

1, Medallón acuñado en memoria del IV-o Congreso Sionista. 2, 3, Señal del « Fondo Nacional » sionista (del artista-escultor H. Glicenstein). 4-9, Sellos de Judíos de Lwow, del 17-o siglo. 10, Impresiones de sellos y señales Judíos. 11, Medallones conmemorativos judíos. 12, Camafeos y gemas. 13, Amuletos y talismanes judíos. 14, Talismanes y pendientes. 15, Señales de asociaciones y de « clubs » judíos. 16, Señales de uniones y corporaciones judías.

פריפות, חותמות וקמיעות:

1. משכית מרוקעת לזכר הקונגרס הציוני הרביעי;
2, 3. פריפות של „קרן היסוד" (מאת ל ה. גליצנשטיין);
4-9. חותמות של יהודי לבוב במאה ה-17;
10. טביעות של חותמות יהודיות;
11. מדליות זכרון יהודיות;
12-13. קמיעות ולחשים;
14. קמיעות וסגולות;
15. פריפות של חברות ומועדונים יהודיים;
16. פריפות של אגודות ואיגודים יהודיים.

קמעות חותמות

1.

2.

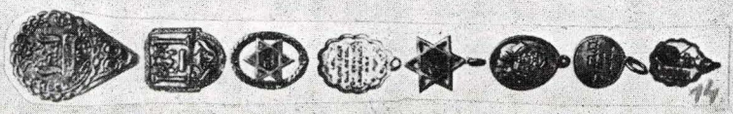

3.

שטעמפלען אפדרוקן

11.

12.

13

14

15.

16

4. 5. 6. 7. 8. 9.

10.

בווילנה :

1. הרחוב היהודי (צילום: ר. ווישניאק);
2. חצר של בית יהודי;
3. שוק הבשר (הרחוב היהודי);
4. קטעים של הגיטו;
5. רחוב יוליאן קלצ׳קו (צילום: ר. ו.);
6. האולם הגדול במוזיאון היהודי ההיס־טורי־אתנוגרפי.

אין ווילנע :

1. די יידישע גאַס (פאָטאָ: ר. ווישניאַק);
2. אַ יידישער הויף;
3. דער פלייש־מאַרק (ייד. גאַס);
4. פראַגמענט פון געטאָ;
5. די גאַס א. נ. פון יוליאַן קלאַטשקאָ (פאָטאָ: ר. ו.);
6. דער גרויסער זאַל פון ייד. היסטאָריש־עטנאָגראַפישן מוזיי.

A Vilno :

1) Rue Juive (photo R. V.) ; 2) Cour d'une maison habitée par des Juifs ; 3) Le marché aux viandes (rue Juive) ; 4) Au ghetto (quartier juif) ; 5) rue Julian Klaczko (photo R. V.) ; 6) Grande salle du Musée d'Histoire et d'Ethnographie.

In Vilno.

1) The Zydowska (Jewish) street (photo by Vishniak) ; 2) A courtyard of a Jewish house ; 2) The meat-market (Zydowska Street) ; 4) A glimpse of the ghetto (photograph by R. Vishniak) ; 5) Thy Julian Klaczko street (phot. by R.V.) ; 6) A great hall in the Jewish Historical Museum (Museum of Ethnography).

W Wilnie :

1) Ulica Żydowska (fot. R. Vishniak) ; 2) Żydowskie podwórze ; 3) Targ mięsny (ul. Żydowska) ; 4) Fragment z ghetta ; 5) Ulica Juliana Klaczki (fot. R. V.) ; 6) Duża sala Żydowskiego Muzeum Historyczno-Etnograficznego.

En la ciudad de Wilno.

1, Calle Judía (foto de Vishniak). 2, Patio de una casa judía. 3, Mercado de carne., (Calle Judía). 4, Fragmento del ghetto. 5, Calle de Julián Klaczko, (foto R.V.). 6, Salón en el Museo Etnográfico Judío.

ירושלים דליטא

(וילנא)

A Vilno :

1) Rue Szklana ; 2) La célèbre bibliothèque juive (Bibliothèque Straszun) ; 3) Rue Jatkowa ; 5) La synagogue ·

Varsovie : 4) Le Musée de la communauté juive.

In Vilno.

1) Szklana Street ; 2) The famous Staszun Library (Jewish) ; 3) Jatkowa Street ; 5) The Synagogue ;

Warsaw: 4) Museum of the Jewish Consistory.

W Wilnie :

1) Ulica Szklana ; 2) Słynna biblioteka żydowska Straszuna ; 3) Ulica Jatkowa ; 5) Synagoga.
WARSZAWA : 4) Muzeum Gminy Żyd.

En Wilno.

1, Calle « Szklana » (de « Vidrio »). 2, Célebre Biblioteca Judía de Staschun. 3, Calle « Jatkowa » (de « Carnicerías »). 5, Sinagoga.
Varsavia. 4) Museo del Consistorio Judio.

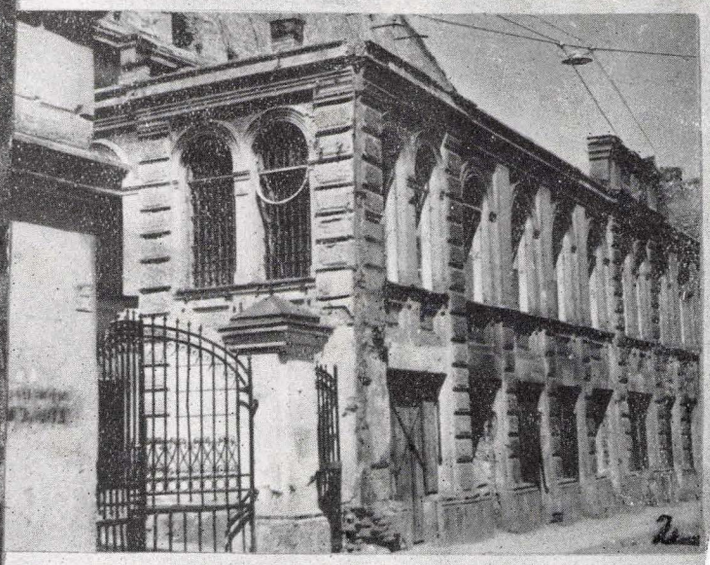
אין ווילנע :

1. די גלאָז־גאַס;
2. די באַרימטע סטראַשון־ביבליאָטעק;
3. די יאַטקע־גאַס;
5. סינאַגאָגע;
4. **וואַרשע :** דאָס מוזעאום פון דער ייִד. גמינע;

בווילנה :

1. רחוב הזכוכית;
2. ספריית סטראשון המפורסמת;
3. רחוב הקצבים;
5. בית־הכנסת;
4. **ורשה :** המוזיאון של הקהלה היהודית.

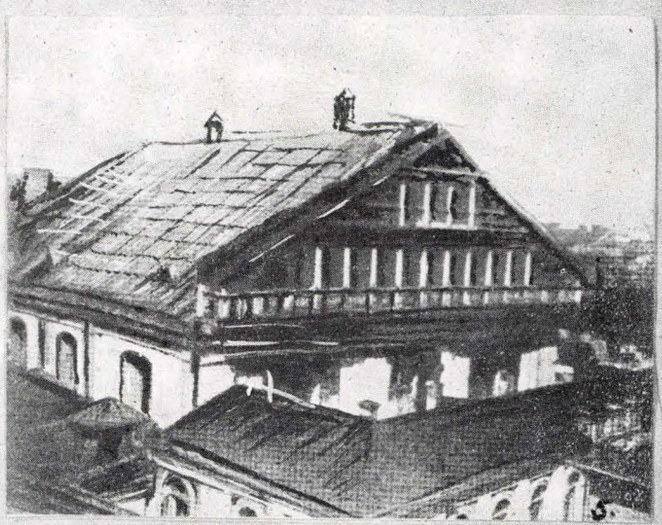

ווילנע

ירושלים

אין ווּאַרשע:

1. זאַקסישער גאָרטן;
2. אין קראַשינסקי׳ס גאָרטן (פאָטאָ: מ. קיפניס);
3. אַ יידישער הויף;
4. מען רוט זיך אויס (סקווער אויף גרזיבאָווסקאָס);
5. ישיבה אויף טוואַרדע גאַס (פאָטאָ: ר. ווּ.);
6. די אַלט־שטאָט „אויפן מקום" (פאָטאָ: ר. ווּ.).

A Varsovie :

1) Le jardin de Saxe ; 2) Au jardin Krasinski (photo M. K.) ; 3) Cour d'une maison au quartier juif (photo Black Star-Van de Poll) ; 4) Square de la rue Grzybowska ; 5) Yeshiva rue Twarda (photo R. V.); 6) La Vieille Ville (photo R. V.).

In Warsaw.

1) The Saski Garden ; 2) In the park of Krasinski (photo by H. Kipnis) ; 3) A courtyard in a Jewish house (photo by Black Star - Van de Poll) ; 4) Square near Grzybowska Street ; 5) Yeshivah on Twarda Street (photo by Vishniak) ; 6) The old town (photo by Vishniak).

W Warszawie :

1) Ogród Saski ; 2) W parku Krasińskich (fot. M. Kipnis) ; 3) Żydowskie podwórze (fot. Black Star - Van de Poll) ; 4) Skwer przy ulicy Grzybowskiej ; 5) Jeszywa przy ulicy Twardej (fot. Vishniak) ; 6) Przy Starym Mieście (fot. Vishniak).

1) Jardin «Saski» (Varsavia); 2) En el parco de Krasinski (Varsavia), (foto: Kipnis); 3) Patio en una casa judia (foto: Black Star-Van de Pole); 4) Square en la calle Grzybowska; 5) «Yeshivah en la calle Twarda (foto: Vishniak); 6) La «ciudad-vieja» (barrio de Varsavia) (foto: Vishniak).

בוורשה:

1. הגן הסכסי;
2. בגן קרשינסקי (הצילום: מ. קיפניס);
3. חצר יהודית;
4. שעת מנוחה (גינה ברחוב גזיבוב);
5. ישיבה ברחוב טוורדה (צילום: ר. ווּ.);
6. העיר הישנה „על המקום" (צילום: ר. ווּ.).

פּראָפעסאָר הערצל

מחזות הערצל

A Varsovie :

1) Logement d'une famille d'ouvriers juifs, rue Smocza. Une chambre est habitée par deux familles (photo R. V.) ; 2) Ruelle de la Vieille Ville (photo A. K.) ; 3) rue Gesia, centre du quartier juif (photo R. V.) ; 4) Parmi des silhouettes typiques (photo A. K.) ; 5) Dans la cour d'une maison juive à Varsovie (photo R. V.) ; 6) Place Mirowski. Les Halles, la veille des fêtes (photo A. K.).

In Warsaw.

1) A house of a Jewish worker's family on Smocza Street. One room inhabitated by two families (photo by Vishniak) ; a lateral street in the Old Town (photo by A. Kacyzna) ; 3) Gesia Street, centre of the Jewish quarter. (photo by Vishniak) ; 4) From the gallery of types (photo by A. Kacizna) ; 5) A courtyard of a Jewish house in Warsaw (photo by Vishniak) ; 6) Mirowski Square ; Market in eve of holiday (photo by A. K.).

W Warszawie :

1) Mieszkanie robotniczej rodziny żydowskiej przy ulicy Smoczej. Jeden pokój, zamieszkują dwie rodziny (fot. R. V.) ; 2) Boczna uliczka przy Starym Mieście nr 2. (fot. A. K.) ; 3) Ulica Gęsia, centrum dzielnicy żydowskiej (fot. R. V.) ; 4) Z galerii typów (fot. A. K.) ; 5) Na warszawskim żydowskim podwórzu (fot. R. V.) ; 6) Plac Mirowski ; Hale w dzień przedświąteczny (fot. A. K.).

En Varsavia :

1, Cuarto de un obrero judío en la calle « Smocza » ; una habitacion ocupada por dos familias (foto Vishniak). 2, Callejuela lateral en el barrio de la « Ciudad Vieja » (foto : A. Kacyzne). 3, Calle « Gesia », centro del barrio judío. (foto : R.V.). 4, De la galeria de tipos, (foto : A. K.). 5, Patio en una casa judía, calle Nalewki No. 15., (foto : A.K.). 6, Plaza « Mirowski ». Mercado en vísperas de una fiesta, (foto : A. K.).

בוורשה :

1. דירה של משפחת פועלים יהודית ברחוב סמוצ׳ה. בחדר אחד דרות שתי משפחות (צילום: ר. ווּ.);
2. סמטה בעיר הישנה, מספר 29 (צילום: א. ק.);
3. רחוב גנשה, המרכז היהודי (צילום: ר. ווּ.);
4. „אברך משי״ (צילום: א. ק.);
5. בחצר יהודית בוורשה (צילום: ר. ווּ.);
6. כיכר מירובסקי — מראה השוק ערב החג (צילום: א. ק.).

אין וואַרשע :

1. אַ ווינונג פון אַ ייִד. אַרבעטער־משפחה אויף סמאַטשע גאַס. אין איין צימער ווינען צוויי משפחות (פאָטאָ: ר. ווּ.);
2. אַ קווער־גאַסל פון דער אַלטשטאָט נומ. 29 (פאָטאָ: א. ק.);
3. די געגנט גאַס, דער ייִד. צענטער (פאָטאָ: ר. ווּ.);
4. אַ זיידענער ייִד (פאָטאָ: א. ק.);
5. אויף אַ וואַרשעווער ייִד. הויף (פאָטאָ: ר. ווּ.);
6. מיראָווסקי פּלאַץ — „האַליעס״ ערב יום־טוב (פאָטאָ: א. ק.).

1.
2.
ROWERY ORIENTAL GRAMOFONY
kapeluszy
futrzane
3
4.
5.
5.
בורשה
אין ווארשע

אין וואַרשע:

1. יונגע חסידים נעבן קראַשינסקי׳ס גאַרטן (פאָטאָ: ר. ווישניאַק);
2. אַ זקן — אַ חסיד (פאָטאָ: קאַציזנע);
3. אַ יידיש פאָרפאָלק (פאָטאָ: ר. ו.);
4. אַן אַלטער טרעגער (ווי אויבן);
5. דער הויף פון נאַלעווקי 15 (ווי אויבן);
6. די שווייענטאָקרזיסקאָ גאַס (איינע פון די הויפט־אַרטעריעס פון דער ייד. געגנט).

A Varsovie :
1) Jeunes hassides devant le jardin Krasinski (photo R. V.) ; 2) Vieillard hassid (photo A. K.) ; 3) Epoux juifs (photo R. V.) ; 4) Vieux porteur (photo R. V.) ; 5) Cour de la maison 15, rue Nalewki (photo R. V.) ; 6) rue Swietokrzyska (une des artères principales du quartier juif).

In Warsaw :
1) Young Chassids near the Krasinski Garden (photo by R. Vishniak) ; 2) An old Chassid (photo by A. Kacizna) ; 3) Jewish wedding (photo by R. Vishniak) ; 4) An old porter (photo by R. Vishniak) ; 5) Courtyard of the house 15 Nalewki street (phot. by R.V.) ; 6. Swietokrzyska Street (one of the principal streets of the Jewish quarter).

W Warszawie :
1) Młodzi chasydzi przy ogrodzie Krasińskich (fot. R. V.) ; 2) Chasyd-starzec (fot. A. K.) ; 3) Żydowskie małżeństwo (fot. R. V.) ; 4) Stary tragarz (jak wyżej) ; 5) Podwórze przy ul. Nalewki nr 15 (j. w.) ; 6) Ulica Świętokrzyska (jedna z głównych arteryj dzielnicy żydowskiej).

En Varsavia :
1, Jóvenes « jasides », cerca del jardino Krasinski (foto : R.V.). 2, Un viejo Jasid, (foto : A.K.). 3, Casamiento judío. (foto R.V.). 4, Un portero viejo. (foto : R.V.). 5, Patio en la calle Nalewki No. 15. (foto A.K.). 6, Calle Swietokrzyska, (una de calles principales en el barrio judío).

בורשה : 1) חסידים צעירים ע״י גן קרשינסקי; 2) חסיד זקן; 3) איש ואשתו; 4) סבל זקן; 5) חצר הבית ברחוב נאלבקי 15; 6) רחוב שוויינטוקשיסקה (עורק ראשי ברובע היהודי).

אויף די
ייִדישע גאסן
ברחובות היהודים
2.
3.
4.
5.
6.
PARASOLI

A Varsovie :

Vendeurs des rues : 1) Vieux camelot (photo M. K.) ; 2) Vendeur de brioches (photo R. V.) ; 3) rue Mila (photo R. V.) ; 4) Vendeurs des rues (photo R. V.) ; 5) Kiosque avec des bonbons près du jardin de Saxe, 6) Id.

In Warsaw.

Street traders : 1) An old hawker ; 2) A hawker dealing in bread (photo by R. Vishniak) ; 3) Mila Street (photo by R. Vishniak) ; 4) Hawkers (idem.) ; 5) A stall selling sweets near Saski Garden ; 6) idem.

W Warszawie :

Handlarze uliczni : 1) stary handlarz (fot. M. Kipnis) ; 2) sprzedawca pieczywa (fot. R. V.) ; 3) ul. Miła (fot. R. V.) ; 4) sprzedawcy uliczni (j. w.) ; 5) kramik z cukierkami opodal Ogrodu Saskiego ; 6) jak wyżej.

En Varsavia :

Vendedores de calle. 1, Viejo « mercanchiste » (foto : M. Kipnis). 2, Un viejo vendedor de pan. 3, Calle Mila. (foto : R.V.), (foto : R.V.). 4, Buhoneros (como arriba). 5, Una tienda con dulces, cerca del Jardino « Saski » (« Sajon »). 6, Lo mismo

אין וואַרשע :

גאַסן־העגדלער:1. אַן אַלטער העגדלער (פאָטאָ: מ. קיפּניס);
2. **געבעקס־פאַרקויפער** (פאָטאָ: ר. ווישניאַק);
3. **מילע גאַס** (פאָטאָ: ר. ו.);
4. **גאַסן־העגדלער;**
5, 6) **צוקערלעך־ביידל נעבן סאַסקי־גאַרטן.**

בוורשה :

תגרי רחוב: 1. **רוכל זקן** (צילום: מ. קיפניס);
2. **מוכר דברי מאפה** (צילום: ר. ווישניאק);
3. **רחוב מילא** (צילום: ר. ו.);
4. **רוכל;**
5, 6) **קיוסק לסוכריות ליד גן הסכסי;**

גאסן-הענדלער

אין לאָדזש (אויפן „באַלוט"):

1. מלינאַרסקע גאַס. צענטער פון ייד. ווּעבער;
2, 3. קינדער פון „באַלוט" (פאָטאָ: א. קאַציזנע);
4. אַ גאַס פון ייד. אַרעמקייט אויפן „באַלוט" פייפער געסל);
5. וואָלבאָרסקע גאַס (הינטן זעט זיך די אַלטשטאָטישע שול);
6. די פּיעטריקאָווער גאַס נעבן די זאַוואַדסקע גאַס;
7. אַלעקסאַנדער גאַס;

A Lodz (quartier de Baluty) :

1) Rue Mlynarska, centre de tisserands juifs ; 2, 3) Enfants de Baluty (photo A K.) ; 4) ruelle de Juifs pauvres à Baluty ; 5) rue Wolborska (au premier plan, la synagogue de la Vieille Ville) ; 6) rue Piotrkowska (rue principale de Lodz), à la hauteur de la rue Zawadzka ; 7) rue Aleksandrowska

W Łodzi (na „Bałutach"):

1) Ulica Młynarska, ośrodek żydowskich tkaczy; 2, 3) Dzieci z „Bałut" (fot. A. Kacizna); 4) Ulica żydowskiej biedoty na „Bałutach"; 5) Ulica Wolborska (na tylnym planie synagoga Starego Miasta); 6) Ulica Piotrkowska (główna arteria Łodzi), na odcinku przy ulicy Zawadzkiej; 7) Ulica Aleksandra.

En Lodz :

Barrio de « Baluty ». 1, Calle Mlynarska, centro de tejedores judíos. 2,3, Niños del barrio « Baluty » (foto : A. Kacyzna). 4, Pobre calle judía en el barrio de « Baluty ». 5, Calle Wolborska. En fondo : sinagoga de la « Ciudad Vieja »). 6, Calle Piotrkowska, (calle principal de Lodz). 7, Calle Aleksandra.

In Lodz - The Baluty District.

1) Mlynarska Street, Jewish weavers' centre ; 2, 3) Children from the "Baluty" (photo by A. Kacizna) ; 4) A poor Jewish street in the "Baluty"; 5) Wolborska Street (in the background, the Synagogue of the Old Town) ; 6) Piotrkowska Street (the principal street in Lodz) ; 7) Aleksandra Street.

בלודז' („באלוט"):

1. רחוב מלינרסקה: גינת אורג יהודי;
2, 3. ילדי „באלוט" (צילום: א. קציזנה);
4. רחוב עניים בבאלוט (סימטת פייפר);
5. רחוב בולבורסקה (מאחוריו נשקף בית־הכנסת העירוני הישן);
6. רחוב פייטרקוב ליד רחוב זאוודסקה;
7. רחוב אלכסנדר.

באלוט

(פארשטאטפין לאדז)

בלוט

(פרבר בלודז)

אויפן קאזשימיערזש אין קראַקע :

1. אַ גרופּע חסידים (פאָטאָ: ר. ווישניאַק);
2. אַ ייד אין אַ שטרייַמל (פאָטאָ: ר. ו.);
3. אַ יונגער חסיד, אַ חתן מיט זיינע פריינט (פאָטאָ: מ. קיפּניס);
4. אַ גאַס אויפן קאָזשימיערזש (פאָטאָ: ר. ו.);
5. אין עק פון דער גאַס.

Au faubourg de Kazimierz, à Cracovie

1) Jeunes hassides (photo R. V.) ; 2) Juif en bonnet de sabbath (photo R. V.) ; 3) Jeune hassid avec ses amis (photo M. K.) ; 4) Une rue de Kazimierz (photo R. V.) ; 5) Au coin d'une rue.

In Kazimierz at Cracow.

1) A group of Chassidim (photo by R. Vishniak) ; 2) A Jew in "Shraiml" (photo by R. Vishniak) ; 3) A young Chassid with his friends (photo by M. Kipnis) ; 4) A street in Kazimierz (photo by R. Vishniak) ; 5) On a corner of a street.

Na Kazimierzu, w Krakowie :

1) Grupa chasydów (fot. R. Vishniak) ; 2) Żyd w „sztrajml" (fot. R. V.) ; 3) Młody chasyd z przyjaciółmi (fot. M. Kipnis) ; 4) Ulica na Kazimierzu (fot. R. Vishniak) ; 5) Na rogu ulicy.

En Cracovia :

1, Grupo de chasides (pron.: « jasides ») (foto : R. Vishniak). 2, Judío en «shtraiml» (foto : R. Vishniak). 3, Joven « chasid » con amigos, (foto : M. Kipnis). 4, Calle en el suburbio de Kazimierz, (foto : R. Vishniak). 5, En la esquina de la calle.

בקזימיר שבקראקוב :

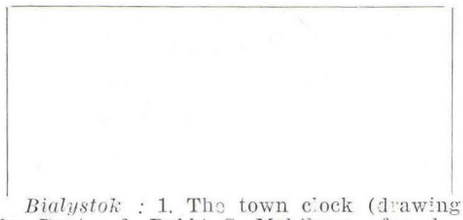
1. קבוצת חסידים (צילום: ר. ווישניאקן);
2. יהודי חבוש מזנבת (צילום: ר. ו.);
3. חסיד צעיר, חתן וחבריו (צילום: מ. קיפניס);
4. רחוב בקזימיר (צילום: ר. ו.);
5. בקרן הרחוב.

תמונות קראקא

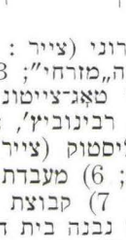
Białystok : 1) Zegar Miejski (rys. Ben); 2) Rabin Sz. Mohilewer. założyciel „Mizrachi"; 3) Pesach Kapłan, redaktor gazet „Di Togcajtung" i „Dos Naje Łeben"; 4) Sz. J. Rabinowicz, architekt, współzałożyciel „Mizrachi" w Białymstoku (rys. jego syn — Ben); 5) Gimnazjum Hebrajskie; 6) Warstat stolarski w Żydowskiej Szkole Rzemieślniczej; 7) Grupa żydowskich działaczy na miejscu budowy nowego szpitala żydowskiego (Fot. Vishniak); 8) Warstat stolarski w Żyd. T-wie Opieki nad Sierotami; 9) Gabinet elektro-terapii w „Linas Holim"; 10) Ogólne ambulatorium w „Linas Holim"; 11) Budynek szkoły „Tachkemoni"; 12) Bezrobotni czekają na zasiłek (Fot. A. K.).

Wilno : 13) Dr Jakub Wygodzki, poseł do Sejmu Polskiego i przewodniczący Żyd. Gminy Wyznaniowej w Wilnie; 14) Żyd. Komitet Pomocy, w Wilnie w czasie okupacji niemieckiej (podczas I. Wojny Światowej); 15) Nauczyciele i uczniowie żyd. szkoły ośmioklasowej w Wilnie; 16) Z wileńskiego Technikum; 17) Na „podwórzu przejściowym" (na dalszym planie — synagoga); 18) Konfekcja; 19) Wejście na targowisko; 20) Tandeta; 21) Żyd. Bank Spółdzielczy w Wilnie; 22) W żyd. banku spółdzielczym w Polsce centralnej.

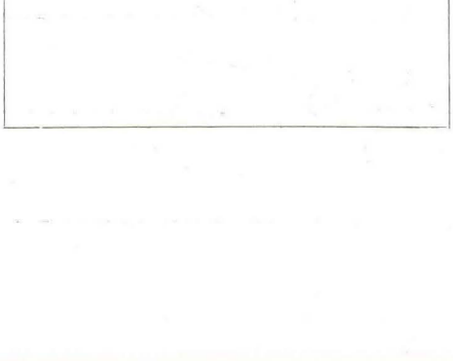
Białystok : 1. The town clock (drawing by Ben) ; 2. Rabbi S. Mohilewer, founder of « Mizrakhi » ; 3. Pesah Kaplan, editor of the news-papers : « Di Togtseitung » and « Dos Naie Leben » ; 4. S. J. Rabinowicz, architect, one of the founders of « Mizrakhi » at Bialystok (drawing by his son Ben) ; 5. The Hebrew High School ; 6. Joiner's work-shop in the Jewish Professional School ; 7. Group of Jewish leaders on the work-yard of the new Jewish hospital (phot. Vishniak) ; 8. Joiner's work-shop in the building of the «Jewish Orphan Protection»; 9. Cabinet of lectro-therapeutics at « Linas Holim » ; 10. General dispensary at « Linas Holim » ; 11. Building of the school Tahkemoni ; 12. The unemployed waiting for subsidy (phot. A. K.).

Wilno : 13. Dr. Jacob Wygodzki, member of the Polish Parliament and president of the Jewish Consistory of Wilno ; 14. The Jewish Assistance Committee during the German occupation of Wilno (during the 1-st World War) ;1 16. A fragment of the « Technicum » of Wilno ; 17. On the « passage-court », at the back : the synagogue ; 18. Clothing ; 19. Entry of the market-place; 20. Trash ; 21. Jewish Cooperative Bank in Wilno ; 22. In a Jewish Cooperative Bank in Central Poland.

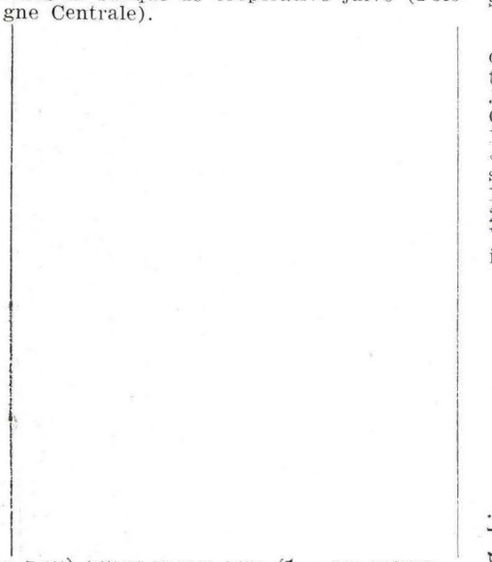
ביאליסטוק :

1) השעון העירוני (צייר : בן); 2) הרב ש. מוהילבר, מייסד ה„מזרחי"; 3) פ. קפלן, עורך כתבי העת „די טאג־צייטונג" ו„דאס נייע לעבן"; 4) ש. י. רבינוביץ', ארדיכל, ממיסדי ה„מזרחי" בביאליסטוק (ציור : בנו בן); 5) הגמנסיה העברית; 6) מעבדת הנגרות בביה"ס היהודי למלאכה; 7) קבוצת עסקנים יהודיים על המגרש שעליו נבנה בית חולים יהודי חדש (צלום וישניאק); 8) מעבדת נגרות ע"י חברת היתומים; 9) מרפאה אלקטרו־טרפית ע"י „לינת חולים"; 10) מרפאה כללית של „לינת חולים"; 11) בנין ביה"ס „תחכמוני"; 12) מובלים מחכים לתשלום הסעד.

וילנה :

13) ד"ר יעקב ווגודסקי, ציר הסיים הפולני, יו"ר הקהלה היהודית בוילנה; 14 ועד יהודי לעזרה בעת הכבוש הגרמני (במלחמת העולם הראשונה); 15) מורים ותלמידים של ביה"ס היהודי בן 8 הכתות בוילנה; 16) מה „טכניקום" היהודי בוילנה; 17) ב„דורכהויף" של וילנה (מרחוק — בית הכנסת הגדול); 18) בגדים מיוצרים; 18) הכניסה ל„דורכהויף"; 20) ה„טנדייט"; 21) בנק בוילנה (נוסד ב־1896; מוסד־אשראי יהודי קואפרטיבי, רא־שון ברוסיה); 22) בבנק קואופרטיבי יהודי בפולין (ייוו"א).

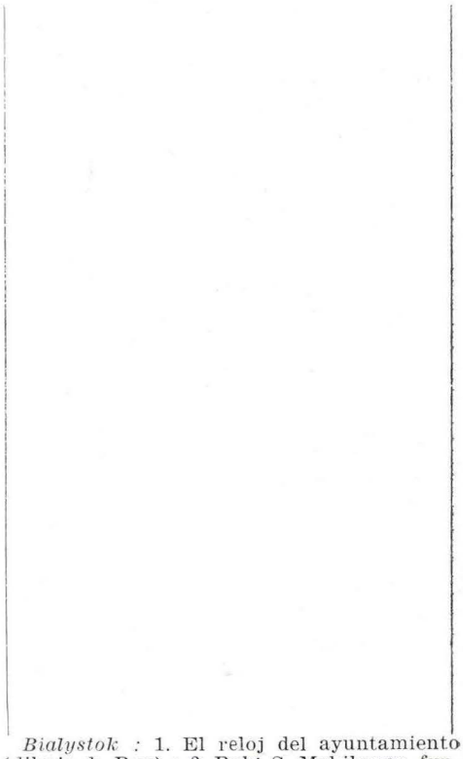

ביאליסטאק : 1) דער שטאט־זייגער (צייכנונג : בען); 2) הרב ש. מאהילעווער, דער גרינדער פון „מזרחי"; 3) פ. קאקלאן, רעדאקטאר פון די זשורנאלן „די טאג־צייטונג" און „דאס נייע לעבן"; 4) ש. י. ראבינאוויטש, אר־כיטעקט, מיטגרינדער פון „מזרחי" אין ביאליסטאק (געצייכנט דורך זיין זון בען); 5) העברעישע געמנאזיום; 6) סטאלער־ווערק־שטאט ביי דער ייד. האנדווערקער־שול; 7) א גרופע יידישע טוער אויפן פלאץ וווּ ס'ווערט געבויט א נייער יידיש שפיטאל (פאט. ווייס־ניאק); 8) סטאלער־ווערקשטאט ביי דער יתו־מים - געזעלשאפט; 9) עלעקטראָ־טעראפיש אמבולאטאריע ביים „לינת חולים"; 10) אל־געמיינע אמבולאטאריע ביים „לינת חולים"; 11) בנין פון „תחכמוני"־שול; 12) ארבעטס־לאָזע ווארטן אויף אונטערשטיצונג־אויסצאל.

ווילנע : 31) ד"ר יעקב ווינגראדסקי, דעפוטאט צום פוילישן סיים, פאָרזיצער פון דער ווילנער קהלה; 14) יידישער קאמיטעט פאר הילף. בעת דער דייטשער אקופאציע (אין דער 1טער וועלט־מלחמה); 15) לערער און שילער פון דער 8־קלאסיקער יידישער שול אין ווילנע; 16) פון ייד. „טעכניקום" אין ווילנע; 17) אויפן ווילנער „דורכהויף" (אין הינטערגרונט — די גרויסע שול); 18) פארטיקע קליידער; 19) אריינגאנג אין „דורכהויף"; 20) די „טאנ־דייט"; 21) באנק אין ווילנע (געגרינדעט אין 1896; די ערשטע יידישע קאאפעראטיווע קרע־דיט־אינסטיטוציע אין רוסלאנד); 22) אין א יידישער קאאפעראטיווער באנק אין פוילן (יוואַ).

Białystok : 1. El reloj del ayuntamiento (dibujo de Ben) ; 2. Rabi S. Mohilewer, fundador de « Mizrahi » ; 3. Pesah Kaplan, editor de los diarios : « Di Togstseitung » y « Dos Naie Leben » ; 4. S. J. Rabinowicz, arquitecto, uno de los fundadores de « Mizrahi » en la ciudad de Bialystok (dibujo de su hijo Ben ; 5. Un Liceo Hebreo ; 6. Un taller de carpintero en la Escuela Profesional Judia ; 7. Un grupo de personalidades judias en el corral de construcción del nuevo hospital judío (foto : Vinshniak) ; 8. Taller de carpintero en la casa de la « Protección de Huerfanos Judios ; 9. Gabinete de electro-terapéutica en « Linas-Holim » ; 10. Consultorio general en « Linas-Holim» ; 11. Edificio de la escuela Tahkemoni ; 12. Los desocupados esperando un subsidio... (foto : A. K.).

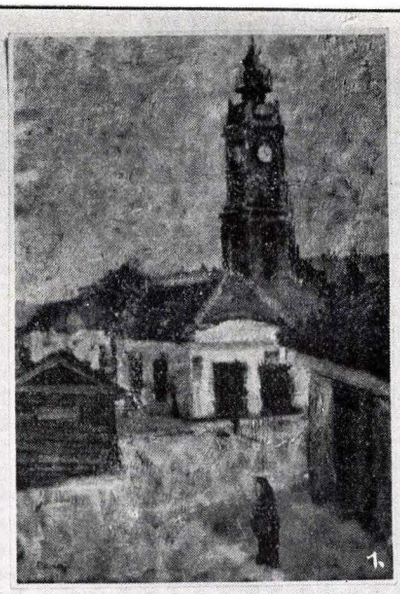
Wilno : 13. Dr. Jacobo Wygodzki, a. miembro de la Dieta polaca y presidente del consistorio judío de Wilno ; 14. « Comité Judío de Ayuda » durante la ocupación de la Polonia por los Alemanes en la I-era guerra mundial ; 16. Un fragmento del « Technicum » (escuela tecnica) de Wilno ; 17. En el « corral de pasaje » ; en el fondo : la sinagoga ; 18. Ropa hecha ; 19. Ingreso del mercado ; 20. Zupía ; 21. Banco Cooperativo Judío en Wilno ; 22. En un Banco Cooperativo Judío de la Polonia Central.

Białystok : 1. L'horloge (dessin : Ben) ; 2. Rabbin Sz. Mohilewer, fondateur de « Mizrahi » ; 3. Pesah Kaplan, rédacteur des journaux « Di Togcajtung » et « Dos Naje Leben » ; 4. Sz. J. Rabinowicz, architecte, un des fondateurs de « Mizrahi » à Bialystok (dessin de son fils Ben) ; 5. Lycée hébraïque ; 6. Menuiserie de l'Ecole Professionnelle Juive ; 7. Groupe de leaders juifs sur le terrain de construction d'un nouvel hôpital juif (photo Vishniak) ; 8. Menuiserie de la société juive de Protection des Orphelins ; 9. « Linas Holim » ; 10. Dispensaire de « Linas Holim » ; 11. Ecole « Tachkemoni » ; 12. Chômeurs attendant des secours (photo A. K.).

Vilno : 13. Dr. Jacob Wygodzki, député du Parlement polonais et président du Consistoire à Vilno ; 14. Comité juif d'Aide, à Vilno, pendant l'occupation allemande (première guerre mondiale) ; 15. Instituteurs et élèves d'une école juive à Vilno ; 16. « Technikum » à Vilno ; 17. Une cour (sur l'arrière-plan, une synagogue) ; 18. Confection ; 19. Entrée au marché ; 20. Camelote ; 21. Banque de coopérative juive à Vilno ; 22. Dans la banque de coopérative juive (Pologne Centrale).

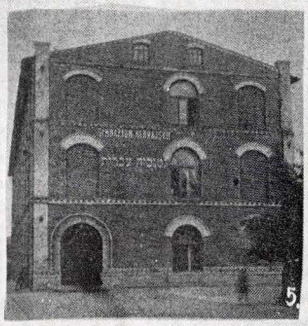
פאטאגראפיע ביאליסטאק

1.

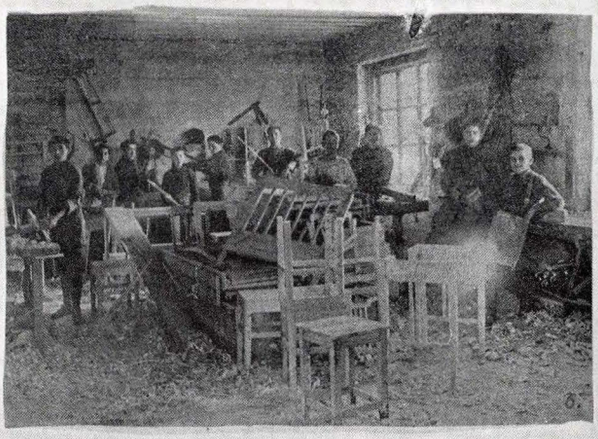

2.

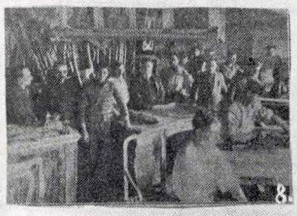

3.

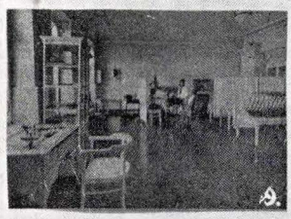

4.

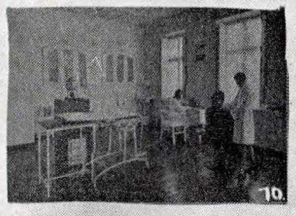

5.

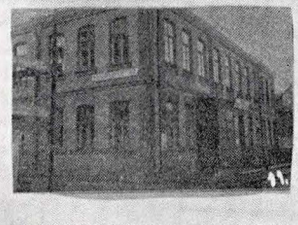

6.

7.

8.

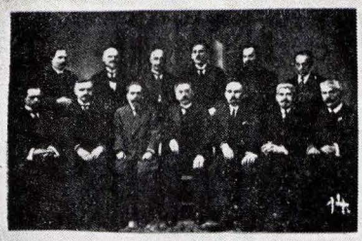

9.

10.

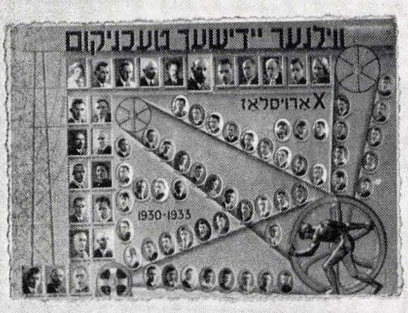

11.

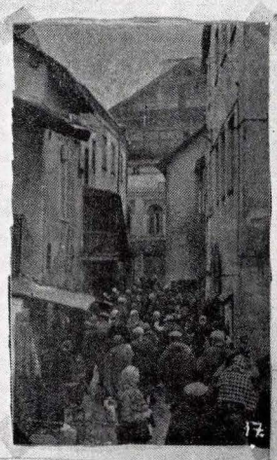

12.

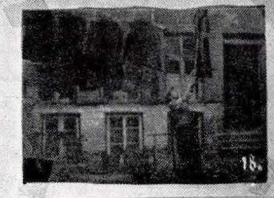

13.

14.

15.

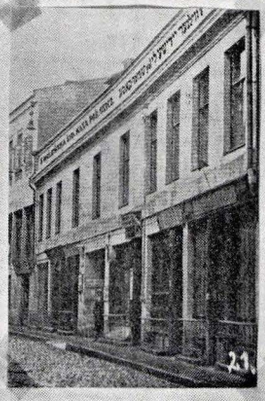

17.

18.

19.

20.

21.

22.

אינדוסטרי:

1. אַלגעמיין בילד פון דער אינדוסטרי־שטאָט;
2. זאָקן־מאַכער, ביאַליסטאָק;
3. פּראָדוקציע־קאָאָפּעראַטיוו אין סאָקאָלקע;
4. די לייטונג פון דעם פּאַרבאַנד פון יידישע קאָאָפּעראַטיוו־געזעלשאַפטן. זיצן פון דער לינקער זייט: צווייטער אין דער רייע — דיר. בירקענהיים (געשט. 1932), דריטער — מ. שאַליט, פערטער — געוו. דעפוטאַט צום סיים ד"ר זילבערשיין, פינפטער — אינזש. קאַבאַצקי, זעקסטער — דעפּ. ווישליצקי, זיבעטער — א. פּראַוואַלסקי;
5. בונדישער קאָאָפּעראַטיווער ווַארשטאַט אין ווַארשע (פאָטאָ: א. ק.);
6. אַנטיילנעמער פון אַ קאָאָפּעראַטיוון־קורס, איינגעאַרדנט דורכן פאַריין פון יידישע קאָאָפּעראַטיוון געזעלשאַפטן אין פוילן. (אין דער צווייטער רייע זיצן די רעפערענטן און קאָאָפּעראַטיוון טוער).

Artisanat :

1) Lodz : vue générale du quartier des usines ; 2) Tricoteur de Bialystok (photo R. V.) ; 3) Coopérative de production à Sokolka ; 4) Directoire de l'Union des Soc. Coop. Juives 1930. De gauche à droite : 2e : M. Birkenheim (mort en 1932), M. Szalit, Dr. Silberschein, ancien député, l'ing. Kabacki, W. Wislicki, député, A. Prowalski ; 5) Atelier-coopérative du Bund, Varsovie (photo A. K.) ; 6) Participants aux cours organisés par le syndicat des Coopératives Juives de Pologne. (Au deuxième rang : les conférenciers et activistes du mouvement coopérateur).

Trade :

1) Lodz : a general view of the factory-district ; 2) The Hosier from Bialystok (photo Vishniak) ; 3) Co-operative society at Sokolka ; 4) Union's Committee of the Jewish Cooper. Associations. From the left : Dir. Birkenheim (died in 1932) The second, M. Szalit. The third, Dr. Silberschein M.P., Kobacki, Wislicki M.P. A. Prowalski ; 5) Workshops of "Bund" co-operative at Warsaw (photo by A. Kacizna) ; 6) Members of the co-op course of lectures organized by "Union of Jewish Co-operatives Associations" (In the second row are sitting lecturers and Co-op workers).

Rzemiosło :

1) Łódź : ogólny widok dzielnicy fabrycznej ; 2) „Pończosznik" z Białegostoku (fot. Wiszniak) ; 3) Kooperatywa produkcyjna w Sokolce ; 4) Dyrektoriat Związku Żydowskich Towarzystw Spółdzielczych w Polsce 1930. Siedzą od strony lewej : drugi z rzędu — dyr. Birkenheim (zm. 1932), trzeci M. Szalit, czwarty — były poseł dr. Silberschein, piąty — inż. Kabacki, szósty — poseł W. Wiślicki, siódmy — A. Prowalski. 5) Bundowski warsztat-kooperatywa w Warszawie (fot. A. Kacyzna) ; 6) Uczestnicy kursu spółdzielczego, urządzonego przez Związek Żydowskich Towarzystw Spółdzielczych w Polsce.

Oficios :

1, Lodz : Vista general del barrio de fábricas. 2, « Mediero » de Bialystok (foto: Vishniak). 3, Sociędad cooperativa en Sokolka. 4, Dirección de la Unión de las Sociedades Cooperativas en Polonia, 1930. 5, Taller cooperativo del « Bund » en Varsavia (foto : A. Kacyzna). 6, Miembros de un curso cooperativo, organizado por la « Unión de Asociaciones Cooperativas Judías » en Polonia.

תעשיה:

1. מראה כללי של עיר התעשיה;
2. עושי גרביים, ביאליסטוק;
3. קואופרטיב יצרני בסוקולקה;
4. הנהלת האיגוד של קואופרטיבים יהודיים; יושבים מצד שמאל: השני בשורה — המנהל בירקנהיים (מת בשנת 1932), השלישי — מ. שליט, הרביעי — ד"ר זילברשטיין לשעבר ציר לסיים, החמישי — מהנדס קבצקי, הששי — וישליצקי, ציר לסיים, השביעי — א. פרובולסקי;
5. סדנה של קואופרטיב בונדאי בוורשה (צילום: א. ק.);
6. תלמידי קורס קואופרטיבי מאורגן על־ידי אגודת הקואופרטיבים בפולין בש(רה השניה יושבים הנואמים והעסקנים הקואופרטיביים).

האנטערק
1.
2.
3.
4.
1930
5.
מעשי יד

האַנטוועדקער :

1. אַ שוסטער (אין וואַרשע);
2. אַ שוסטער (אין שטעטל קראַשניק, פּאָטאָ: מ. ק.);
3. אַ שוסטער (אין שטעטל זשעלעכאָוו, פּאָטאָ: א. ק.);
4. גאַרבערס (אין שטעטל סטריקאָוו, פּאָטאָ: א. ק.);
5. פּעלצלעך־נייער (אין שטעטל קורטשעוו, פּאָטאָ: א. ק.);
6. מאַרטשין קיטש: אַ גאַסן־שוסטער;
7. אַ לוקאָווער גאַרבער מאַכט פּאַרמעט פאַר כּפר־תורות (פּאָטאָ: א. ק.).

Artisans

1) Cordonnier de Varsovie ; 2) Cordonnier de Krasnik (photo M. K.) ; 3) Cordonnier de Zelechow (photo A. K.) ; 4) Tanneurs de Strikow (photo A. K.) ; 5) A Kurczew (photo A. K.) ; 6) M. Kitz : Savetier ambulant ; 7) Tanneur préparant le parchemin pour les Thora, à Lukow (photo A. K.).

Craftsmen.

1) Shoemaker at Harow; 2) Shoemaker at Krasnik (photo by M. Kipnis) ; 3) Shoemaker at Zelechow (photo A. Kacizne) ; 4) Tanners at Strikow (photo Kacizne) ; 5) At Kurczew (photo A. V.); 6) Marcin Kitz : Cobbler working in streets ; 7) Tanner carrying parchment for Torah (photo A. K.).

Rzemieślnicy :

1) Szewc; 2) Szewc (w m. Kraśnik) (fot. M. Kipnis) ; 3) Szewc (w m. Zelechów) (fot. A. Kacyzna) ; 4) Garbarze (w m. Stryków) (j. w.) ; 5) Wyrób futerek (w m. Kurczew) (j. w.) ; 6) Marcin Kitz : Szewc uliczny; 7) Garbarz w Łukowie wyprawia pergamin na tory (fot. A. Kacizna).

Artesanos :

1, Zapatero. 2, Zapatero en la ciudad de Krasnik (foto : Kipnis). 3, Zapatero en la ciudad de Zelechow (fot : Kacyzne). 4, Curtidores en la ciudad de Strykow. (foto : A.K.). 5, Fabricación de pieles, (en la ciudad de Kurczew), (foto : A.K.), 6, Marcin Kitz : « Zapatero de viejo » (« Chapucero »). 7, Curtidor en la ciudad de Lukow prepara pergamino para la Tora, (foto : Kacyzne).

בעלי־מלאכה :

1. סנדלר (בוורשה);
2. סנדלר (בעיירה קרשניק, צילום: מ. ק.);
3. סנדלר (בעיירה זילכוב, צילום: א. ק.);
4. בורסקים (בעיירה סטריקוב, צילום: א. ק.);
5. פרוונים (בעיירה קורצ׳ב, צילום: א. ק.);
6. מרצין קיץ: סנדלר־רחוב צילום: א. ק.);
7. בורסקי מלוקוב עושה גויל בשביל ספרי־תורה (צילום: א. ק.).

1.
2.
3.
4.
5.
בעלי
מלאכה

האַנטוועדקעד :

1. וועב־וואַרשטאַטן פון טעפּיכער אין קילימען אין קוטע;
2. אַ לאַדושער וועבער;
3. אַן אינסטרוקטאָר אין אַ לאַסקער וועבער־קאָאָפּעראַטיוו;
4. מעכאַניקער, פּאַראַסאָלן־מאַכער, לאָמזשע (פּאָטאָ: א. קאַציזנע);
5. אַ שניידער אין קוטנע;
6. צענטראַל־קאָמיטעט פון האַנטוועדקער־פּאַרבאַנד אין פּוילן (י"אָר 1933)

Artisans

1) Ateliers de tissage de tapis, à Kuty (Pologne du Sud-Est) ; 2) Tisserand de Lodz ; 3) Chargé de cours à la coopération de tissage, à Laski ; 4) Mécanicien et confectionneur de parapluies à Lomza (photo A. K.) ; 5) Tailleur de Kutno (photo A. K.) ; 6) Comité Central du Syndicat des Artisans Juifs de Pologne (en 1933).

Craftsmen.

1) Weaving workshops of tapestry (Kilinry) at Kuty (The South of Malopolska) ; 2) Weaver from Lodz ; 3) Instructor at a weaving Co-op in Lask ; 4) Mechanician and an umbrella-maker at Lomza (photo by A. Kacizne) ; 5) A tailor in the town of Kutno (photo by A. Kacizne) ; 6) The Central Committee of the Jewish Craftsmen's Union in Poland (1933).

Rzemieślnicy :

1) Warsztaty tkackie, wyrabiające dywany (kilimy) w Kutach (Małopolska Wschodnia) ; 2) Tkacz łódzki ; 3) Instruktor kooperatywy tkackiej w Laskach ; 4) Mechanik i parasolnik w Łomży (fot. A. Kacizne) ; 5) Krawiec w m. Kutno (j. w.) ; 6) Centralny Komitet Związku Rzemieślników Żydowskich w Polsce (r. 1933).

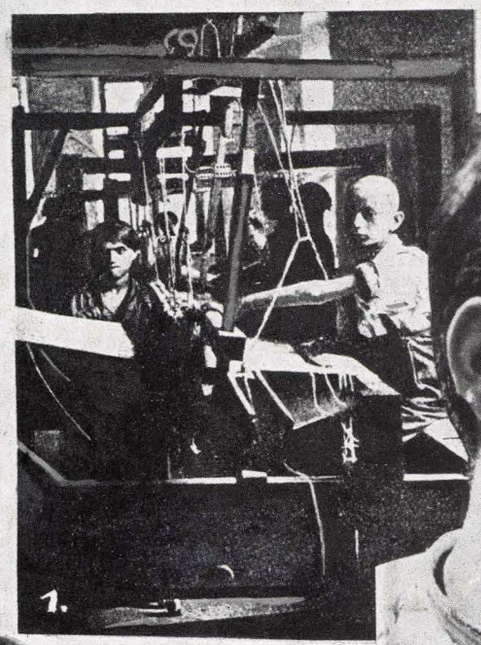
Artesanos :

1, Talleres de tapicerías en la ciudad de Kuty (Galicia — Malopolska Oriental). 2, Tejedor de Lodz. 3, Instructor en una sociedad cooperativa de tejeduría en la ciudad de Laski. 4, Mecánico y fabricante de paraguas en la ciudad de Lomza, (foto : Kacyzne). 5, Sastre en la ciudad de Kutno (foto : Kacizne). 6, Comité Central de la Asociación de Artesanos Judíos en Polonia, 1933.

בעלי־מלאכה :

1. נולים לאריגת שטיחים ומרבדים בקוטה;
2. אורג לודז'אי;
3. מדריך בקואופרטיב לאריגה בלאסק;
4. מכונאי, עושה מטריות, בעיר לומזה (צילום: א. קציזנה);
5. חייט בקוטנו;
6. הועד המרכזי של איגוד בעלי־המלאכה בפולין (1933).

בעלי מלאכה

1.

2.

3

4.

5.

6.

אַרבעטער:

1. האַנט־וועבער, באַלוט־לאָדזש (פאָטאָ: א. קאַצ׳זנע);
2. מעכאַניקער־וועבער אין לאָדזש (פאָטאָ: ר. ווישניאַק);
3. אַלטער שטיינהאַקער (פאָטאָ: א. ק.);
4. אַ בעל־עגלה;
5. מעכאַנישע שלאָסעריי אין ווייסאָקאַ ליטעווסק (פאָטאָ: א. ק.);
6. וואָגנמאַכער אין וואַרשע (פאָטאָ: ר. ו.).

Ouvriers

1) Tisserand manuel à Lodz, quartier de Baluty (photo A. K.) ; 2) Tisserand « mécanique » à Lodz (photo R. V.) ; 3) Vieux cantonnier à Ostroleka (photo A. K.) ; 4) Cocher ; 5) Serrurerie mécanique à Wysoko Litewskie (photo A. K.) ; 6) Charron à Varsovie (photo R. V.).

Workers.

1) Hand-work weaver in Baluty in Lodz (photo by A. Kacizne) ; 2) Weaver working on machines in Lodz (photo R. Vishniak) ; 3) Old stone-breaker at Ostroleka (photo by Kacizne) ; 4) Coachman ; 5) Mechanized locksmith workshop in the town of Wysoko Litewskie (photo by A. Kacizne) ; 6) A wheelwright at Warsaw (photo by R. V.).

Robotnicy :

1) Tkacz ręczny w Łodzi na Bałutach (fot. A. Kacizne) ; 2) Tkacz „maszynowy" w Łodzi (fot. R. Vishniak) ; 3) Stary rozbijacz kamieni w Ostrołęce (fot. A. Kacizne) ; 4) Furman ; 5) Ślusarnia mechaniczna w m. Wysoko Litewskie (fot. A. Kacizne) ; 6) Kołodziej w Warszawie (fot. R. Vishniak).

Obreros :

1, Tejedor manual en Lodz, (barrio de « Baluty »), (foto : A. Kacizne). 2, Tejedor sobre máquina en Lodz, (foto : Vishniak). 3, Viejo picapedrero en la ciudad de Ostroleka (foto : A. Kacizne). 4, Cochero. 5, Cerrajería mecánica en la ciudad de Wysoko Litewskie (foto : A. Kacizne). 6, Carretero en Varsavia (foto : Vishniak).

פועלים:

1. אורג־יד, באלוט־לודז (צילום: א. קצ׳זנה);
2. אורג במכונה בלודז׳ (צילום: ר. וישניאק);
3. סתת זקן (צילום: א. ק.);
4. עגלון;
5. מסגריה מכנית בוויסוקה ליטבסק (צילום: א. ק.);
6. עושה עגלות בוורשה (צילום: ר. ו.).

פועלים

ארבעטער

Artisans

1) Lingères à Kozienice (photo A. K.) ; 3) « Chapelière » à Varsovie ; 4) Grandes usines de confection à Varsovie (photo A K.) ; 5) Cordiers à Kopyczynce (photo A. K.).

Craftsmen.

1) A seamstress in the town Kozienice (photo by A. Kacizne) ; 2) idem ; 3) A woman hatter at Warsaw ; 4) A large tailoring shop at Warsaw (photo by A. Kacizne) ; 5) A rope-maker Kopyczynce (photo by A. K.).

Rzemieślnicy :

1) Szwaczki w m. Kozienice (fot. A. Kacizne) ; 2) — (j. w.) ; 3) „Kapelusznik" w Warszawie ; 4) Duże fabryki krawieckie w Warszawie (fot. A. Kacizne) ; 5) Powroźnicy (w m. Kopyczyńce) (j. w.).

Artesanos :

1, Costureras en la ciudad de Kozienice, (foto : A. Kacizne). 2, lo mismo. 3, « Sombrerero » en Varsavia. 4, Vastas Sastrerías en Varsavia, (foto : de Kacizne). 5, Cordeleros en la ciudad de Kopyczynce, (foto : Kacizne).

האַנטוועדקער :

1. העפטערינס אין קאַזשעניץ (פאַטאָ: א. ק.);
2. אסתר די פאַסקע־מאַכערין;
3. קאַפּעליושמאַכערין אין וואַרשע;
4. גרויסע שניידער־פאַבריקן אין וואַרשע (פאַטאָ: א. ק.);
5. שטריק־דרייער, קאַפּיטשיניץ.

בעלי־מלאכה :

1. רוקמות בקוזיץ (צילום: א. ק.);
2. אסתר הסרטנית;
3. כובענים בוורשה;
4. בתי־חרושת גדולים לחייטות בוורשה (צילום: א. ק.);
5. עושי חבלים בקופיצ'ינץ.

1.
2.
3.
4.
5.
בעלי מלאכה

פאַבריקן :

1, 2, 3, 4, 5. עטינגאַנ׳ס וועבעריין אין לאָדזש;
6. פאַבריקס־האַלע פון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור" אין לאָדזש;
7. די גרעסטע וועש־פאַבריק אין פוילן „אָפּוס". מען נייט העמדער אויפן טאַש־מע׳ס־סטעם.

Usines

1, 2, 3, 4, 5) Usine textile « N. Ejtingon et Cie » S.A., à Lodz ; 6) Atelier de la grande usine textile « Widzewska Manufaktura », à Lodz ; 7) « Opus », la plus grande usine de confection de linge en Pologne (on coud les chemises à la chaine)

Textile Fabrics.

1, 2, 3, 4, 5) The "N. Ejtington and Co." textile factory at Lodz ; 6) A workshop of the "Widzewska Manufacturing" at Lodz ; 7) "Opus" — the greatest underclothing factory in Poland (sewing of shirts done on chain system).

Fabryki :

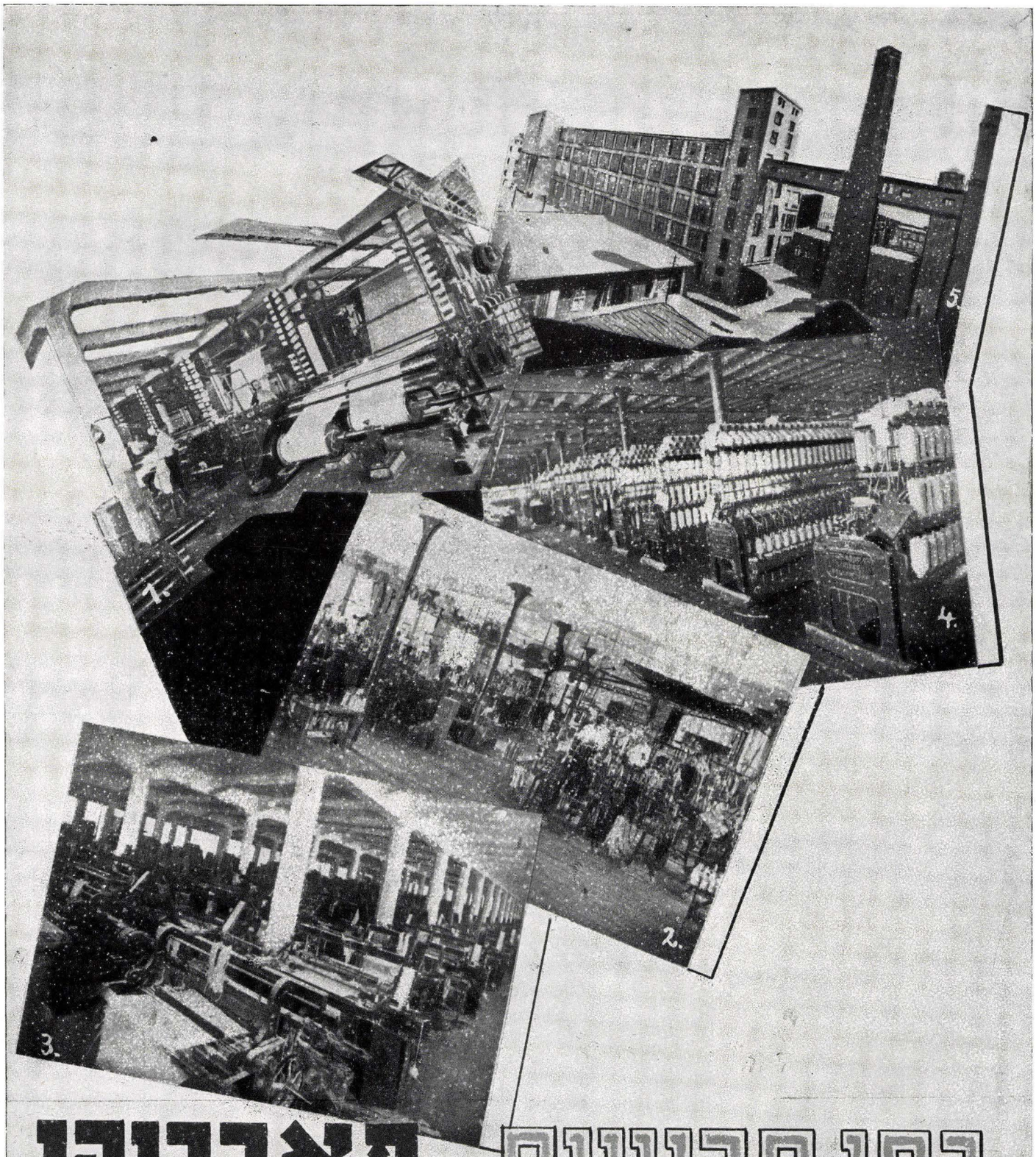
1, 2, 3, 4, 5) Fabryka włókiennicza Spółki akcyjnej „N. Ejtington" i Ska w Łodzi; 6) Hala fabryczna „Widzewskiej Manufaktury" w Łodzi; 7) Największa w Polsce fabryka bielizny „Opus" (szycie koszul systemem taśmowym).

Fábricas :

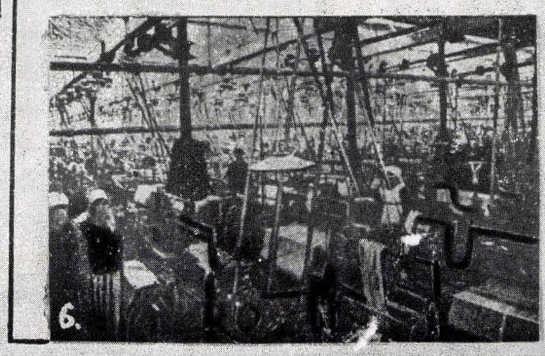
1, 2, 3, 4, 5, Fábrica de textiles de N. Ejtington y Co en Lodz. 6, Taller de la « Manufactura Widzewska » en Lodz. 7, « Opus », la más grande fábrica de ropa blanca en Polonia. (Trabajo a la cadena).

בתי־חרושת :

1, 2, 3, 4, 5. מפעלי האריגה של אטינגון בלודז׳;
6. אחד האולמים הפנימיים בבתי החרושת „מנופקטורה ווידזב" בלודז׳.
7. בית החרושת לבגדים, הגדול ביותר בפולין, „אופוס". (תפירת כתנות בשיטת הסרט הנע).

בתי חרושת פאבריקן

פאַבריקן:

1. פוילישע צינק־פאַבריק אין בענדין, פאַרלייגט און געפירט פון שמעון פירס־טענבערג;
2. דאַמף־מיל ד. אקסעלראַד און זון אין לעמבערג;
3. „פּעפּעגע״־אַנשטאַלטן אין דרו־דזשיאַנדז;
4. לוקסוסדיקעער פאַסאַזשיר־דאַמפער „באַלטיק״; געבויט דורך מ. פרידמאַן.
5. אייזן־גיסעריי „סלאַוויאַנין״ אין קאַנסק;
6. צעמענט־פאַבריק „וויסאָקאַ״, פאַר־לייגט און געפירט דורך דער פאַמיליע אייגער.

Usines

1) Etablissements Polonais d'Industrie du zinc S.A., à Bedzin (Silésie), fondés et dirigés par Simon Fürstenberg ; 2) Minoterie D. Axelbrad et fils à Lwow ; 3) Etablissements « Pepege » (industrie du caoutchouc) à Grudziadz ; 4) Luxueux vapeur pour le transport de voyageurs et de marchandises « Baltyk », construit par M. Friedman ; 5) Fonderie « Slowianin » (à Konskie) ; 6) Cimenterie « Wysoka » fondée et dirigée successivement par J., B. et M. Ejger.

Plants and Mills.

1) "Polish establishment of Zinc Industry Co." at Bedzin, established and directed by Szymon Fürstenberg ; 2) "Stream-mill", D. Axelbrad and Son at Lvov ; 3) "Pepeg" plants at Grudziadz ; 4) Luxurious steamer "Baltyk" built by M. Friedman; 5) Cast-iron works "Slowianim" at Konsk; 6) Cement works established and directed by Juliusz, Boleslaw, and Bronislaw Ejger.

Fabryki :

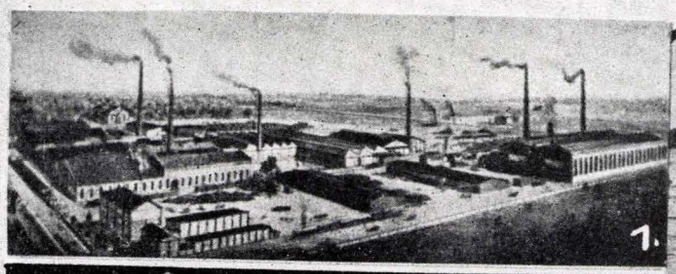
1) Polskie zakłady Przemysłu Cynkowego S. A. w Będzinie, założone i kierowane przez Szymona Fürstenberga; 2) Młyn parowy „D. Axelbrad i syn" we Lwowie; 3) Zakłady „Pepege" w Grudziądzu; 4) Luksusowy parostatek pasażersko-towarowy „Bałtyk" wybudowany w jednym z żydowskich zakładów; 5) Fabryka odlewów żelaznych „Słowianin" (w m. Końskie) ; 6) Cementownia „Wysoka", założona i kierowana kolejno przez Juliusza, Bolesława i Bronisława Ejgerów.

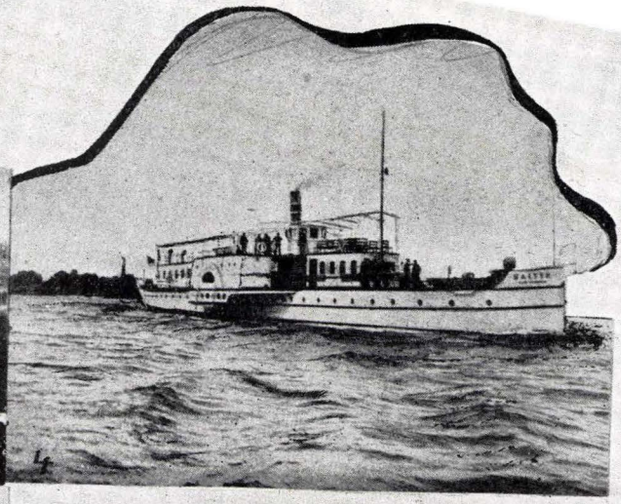
Fábricas :

1, « Establecimientos Polacos de la Industria de Zinc » en Bedzin, fundados y dirigidos por Simpn Fürstenberg. 2, Molino de vapor de D. Axelbrad y Hijo en Lwow. 3, Establecimientos « Pepege » en la ciudad de Grudziadz. 4, « Baltyk », buque de lujo, construido en un astillero dirigido por Judíos. 5, Fábrica de hierro colado « Slowianin » en la ciudad de Konskie. 6, Fábrica de cemento « Wysoka », fondada y dirigida, sucesivamente, por Julio, Boleslao y Bronislao Ejger.

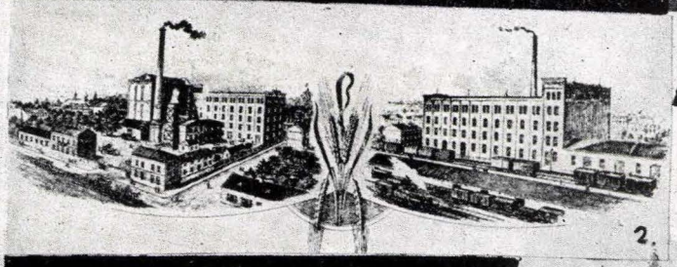
מפעלים:

1. בית־חרושת פולני לאבץ בבנדין. הקים וניהל שמעון פירסטנברג;
2. טחנת הקמח של ד. אקסלברוד בלבוב;
3. מפעלי הגומי „פפגה" בגרודז׳ונדז;
4. ספינת הנוסעים המפוארת „בלטיק";
5. בית־החרושת ליציקת ברזל „סלוביא־נין" בקונסק;
6. בית־החרושת למלט „וויסוקה" מיסו־דה של משפחת אייגר ובהנהלתה.

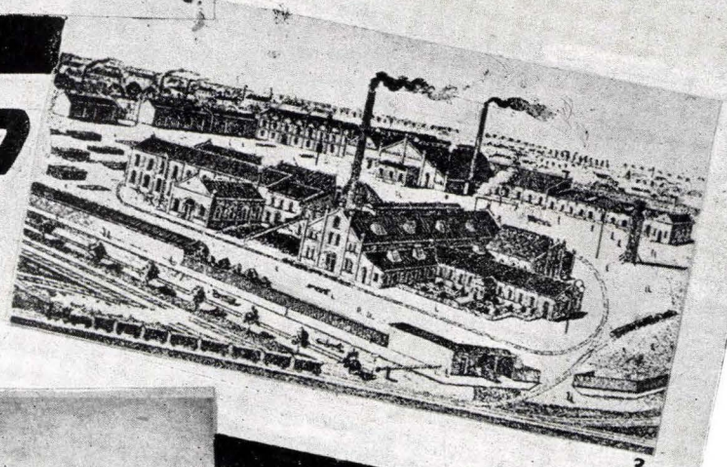

1.

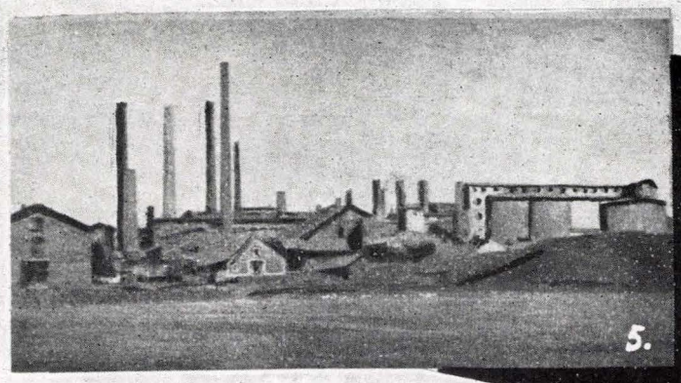

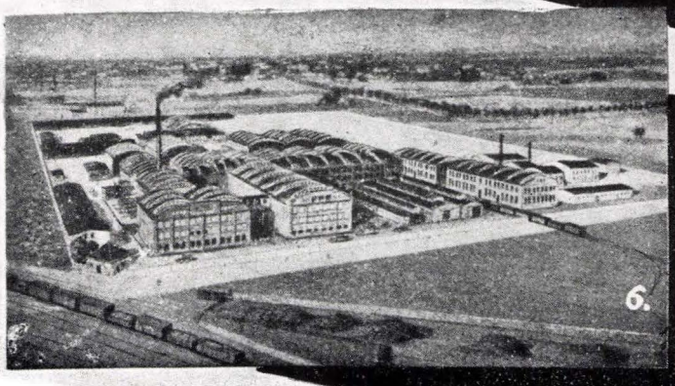
בתי חרושת

2.

פאבריקן

3.

5.

6.

אין לאַנדווירטשאַפטן:

1. די לאַנדווירטשאַפטלעכע פערמע פאַר מיידלעך אין סטאַניסלאַוואַוו (מזרח־גאַליציע);
2. פּועלי־ציוניסטישע יוגנט: חלוצים אַרבעטן אין פּעלד ביי וואַרשע (פּאָטאַקצ׳ינעק);
5, 6. די לאַנדווירטשאַפטלעכע פערמע אין העלענווועק נעבן לאָדזש;
7. דאָס שניידן און רייניקן פרוכט־בייַמער אין ייִד. ישוב אין סינגאַיסק (פּאָלעסיע);
8. בינען־שטאַקן אין ייִד. ישוב „איוואַניקי".

Dans les fermes agricoles

1, 2) Ferme pour jeunes filles juives à Stanislawow (Pologne du Sud-Est) ; 3, 4) Haloutzim (du Poaleï Sion) au travail (photo A. K.) ; 5, 6) Ferme à Helenowek, dans la banlieue de Lodz ; 7) Taille et nettoyage d'arbres fruitiers dans la colonie agricole juive à Synajsk (Pologne orientale) ; 8) Ruches dans la colonie agricole juive « Iwaniki ».

Agriculture.

1, 2) The Jewish Girl's Agricultural College (East of Malopolska) ; 3, 4) Chalutzim (Poale Zion Party C.S.) at work (photo by A. Kacizne) ; 5, 6) A farm in Helenowek near Lodz ; 7) Cutting and cleaning of fruit trees in Jewish agricultural establishment Synajsk (Polesie) ; 8) Beehives in Jewish farm "Iwaniki."

W gospodarstwach rolnych :

1, 2) Ferma rolna dla dziewcząt żydowskich w Stanisławowie (Małopolska Wschodnia) ; 3, 4) Chalucim (z partii Poale-Syjon C. S.) przy pracy (fot. A. Kacizne) ; 5, 6) Ferma rolna w Helenówku koło Łodzi ; 7) Cięcie i czyszczenie drzew owocowych w osadzie żydowskiej Synajsk (Polesie) ; 8) Ule w osadzie żyd. „Iwaniki".

En la Agricultura.

1, 2, Una granja de muchachas judías en la ciudad de Stanislawow (Polonia del Sur-Este). 3, 4, « Chalucim » (pron. : « Jalutsim », — del Partido « Poale-Sion C.S.) — al trabajo. (foto : A. Kacizne). 5, 6, Una granja en Helenowek, cerca de Lodz. 7, Cortadura y limpiamiento de árboles frutales en la colonia judía «Synajsk» (región de Polesie). 8, Colmenas en la colonia judía « Iwaniki ».

בחקלאות:

1. החווה החקלאית לבנות בסטניסלבוב (גליציה המזרחית);
2. נוער של פועלי־ציון: חלוצים עובדים בשדה ליד וורשה (צילום: קציזנה);
5, 6. החווה החקלאית בהלנובק ליד לודז׳;
7. גיזום עצי פרי בישוב החקלאי היהודי בסיניייסק (פולסיה);
8. כוורות בישוב החקלאי היהודי „איוואניקי".

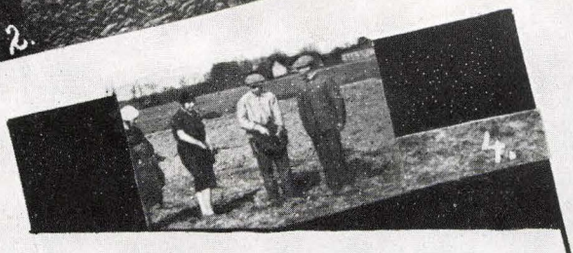
לאנדווירטשאפט

1.

3.

2.

5.

4.

6.

7.

חקלאות

8.

Colonias agricolas.

1, Dirección de la Sociedad Cooperativa Agrícola en la colonia judía « Dubinowo ». 2, Almacenaje de quesos en la Sociedad Cooperativa Judía de Lecherías en Drujsk. 3, Tipo de un colonista judío de la Polonia Oriental. 4, Secadero de tabaco en la colonia « Pieski ». 6, Colmenas en la colonia judía « Stolowice ». 5, Cosecha de tabaco en la colonia de « Pieski ». 7, Panadería mecánica « Poreka » en la ciudad de Brzesc del Bug.

ישובים כפריים:

1. ההנהלה של קואופרטיב האכרים בכפר היהודי דובינובו;
2. החסנת גבינה בקואופרטיב היהודי לתוצרת חלב, דרואיסק;
3. מתיישב יהודי במחוזות הספר המזרחיים;
4. חדר לייבוש טבק בישוב היהודי פייסקי;
5. כוורות בישוב היהודי סטולוביצה;
6. קטיף הטבק בישוב היהודי פייסקי;
7. המאפיה המכנית „פארנקה" בבריסק דליטא.

פויערישע ישובים:

1. פאַרוואַלטונג פונם פויערים־קאָאָפּעראַטיוו אין ייִד. ישוב דובינאָווא;
2. דאָס איינמאַגאַזינירן קעז אין דער ייִד. מילך־קאָאָפּעראַטיוו אין דרואיסק;
3. אַ ייִד. קאָלאָניסט אויף די מזרח־נעגיטן פון פוילן;
4. די טרוקן־שטוב פון טאַבאַק אין ישוב פּיעסקי;
5. בינען־שטאַקן אין ייִד. ישוב אין סטאָלאָוויצע;
6. בייִם טאַבאַק־רייסן אין ישוב פּיעסקי;
7. מעכאַנישע בעקערייַ „פּאַרענקאָ" אין בריסק בייִם בוג.

Colonies agricoles :

1) Le bureau de la Coopérative Agricole dans la colonie juive de Dubinowo ; 2) Emmagasinage de fromages dans la coopérative laitière juive de Drujsk ; 3) Type de colon juif en Pologne orientale ; 4) Sècherie de tabac dans la colonie de Pieski ; 5) Ruches dans la colonie juive de Stolowice ; 6) Récolte de tabac à Pieski ; 7) Boulangerie mécanique « Poreka » à Brest sur Bug.

Agricultural Establishment :

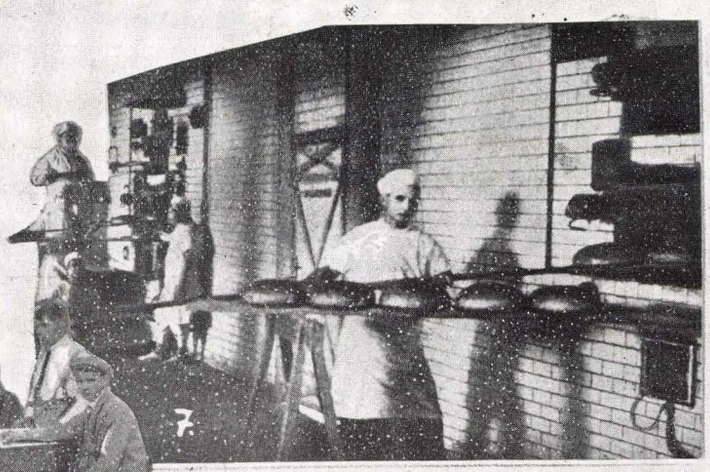
1) Committee of agricultural Co-op. in Jewish settlement Dubinowo; 2) Stocking of cheeses in Jewish co-operative dairies ; 3) Type of Jewish farm-settler of Eastern Poland ; 4) Tobacco-drying yard in the settlement "Piesk" ; 5) Beehives in Jewish agricultural settlement Stolowice ; 6) The harvesting of tobacco leaf ; 7) "Poreka" mechanical bakery at Brzesc nad Bugiem.

Osady rolne :

1) Zarząd Spółdzielni Rolniczej w osadzie żydowskiej Dubinowo; 2) Magazynowanie serów w żydowskiej spółdzielni mleczarskiej w Drujsku; 3) Typ kolonisty żydowskiego na kresach wschodnich; 4) Suszarnia tytoniu w osiedlu Pieski; 5) Ule w osadzie żydowskiej Stołowice; 6) Przy zbiorze tytoniu w Pieskach; 7) Piekarnia mechaniczna „Poręka" w Brześciu nad Bugiem.

אין דארף

1.

7.

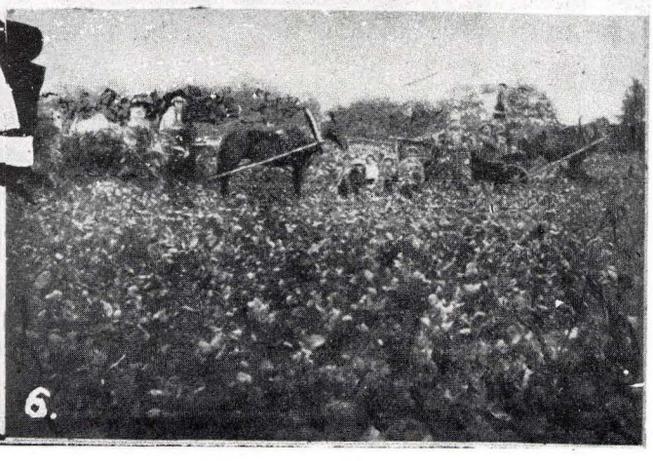

4.

2.

3.

5.

אושפיס

6.

Juifs-paysans dans les Carpathes.

Dans les environs de Turka : 1) Un troupeau 2) Une paysanne juive nonagénaire; 3) Lait de chèvre; 4) Du foin récemment fauché; 5) En route pour le travail; 6) Avec la charrue; 7) Le retour.

יידישע פויערים אין די קאַרפּאַטן : 1) א סטאַדע שאָף אויף דער פּאַשע; 2) זי איז קיין עין הרע 90 יאָר, אָבער זי אַרבעט נאָך אויפן פעלד, ווי א יונגע; 3) דער מלמד מיט דער ציג; 4) מיט דער קאָסע אין דער האַנט; 5) זיי זענען לוסטיק, ווייל ס'איז א גערעטענישי 6) טוביה דער מילכיקער; 7) „שייכים יהודים".

Campesinos Judíos en los montes de Carpatos : En la región de la ciudad de Turka : 1) Un rebaño ; 2) Una campesina judia de 90 años ; 3) Leche de cabra ; 4) Heno fresco ; 5) En camino al trabajo ; 6) Con el carro ; 7) Hacia casa.

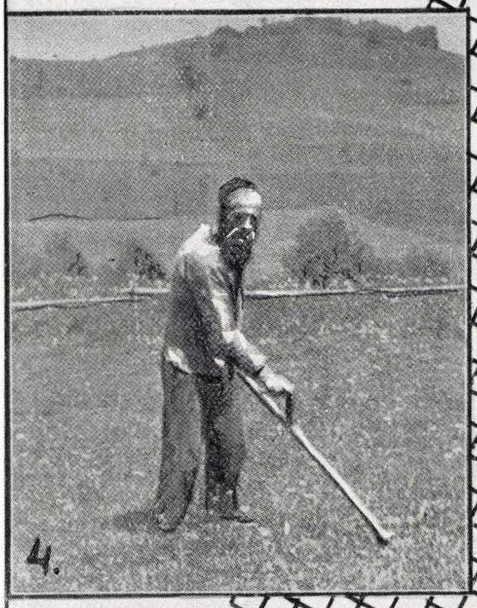
אכרים יהודים בקרפטים : 1) עדר צאן במרעה; 2) היא בת 90 בלי עין רעה, אך עובדת עדיין בשדה כצעירה; 3) המלמד עם העז, 4) עם החרמש; 5) הם שמחים על היבול הטוב; 6) טוביה החולב; 7) „שייכים יהודים".

ŻYDZI-CHŁOPI W KARPATACH. W okolicy miejscowości Turka : 1) Stado; 2) 90-letnia wieśniaczka żydowska; 3) Kozie mleko; 4) Świeże siano; 5) Na pracę; 6) Z wozem; 7) Do domu.

Jews-Peasants in the Carpathiam mountains.

In the region of Turka: 1) A. flock; 2) A 90 years aged Jewish country-woman; 3) She-goat milk; 4) Fresh hay; 5) On the way to work; 6) With the car; 7) Homeward.

אכרים יהודים יידישע פויערים

אין דו קארפאטן

1. האָלץ — בעלי־עגלות, פינסק (פאָטאָ: דזשאָינט);
2. יידישע אַרבעטער;
3. יידישע גערטנער לעבן ווארשע;
4. אַ בלאַכאַרזש אין גאַרוואָלין;
5. יידישע פעלד־אַרבעטער.

1) Transporteurs de bois, Pinsk (photo Joint) ; 2) Ouvriers juifs ; 3) Jardiniers juifs des environs de Varsovie (photo A. K.) ; 4) Couvreur de Garwolin (photo A. K.) ; 5) Ouvriers agricoles juifs.

1) Carriers of wood at Pinsk (photo "Joint") ; 2) Jewish workers ; 3) Jewish gardeners ou outskirts of Warsaw ; 4) Tinsmith at Garwolin (photo by A. Kacizne) ; 5) Jewish farm workers.

1) Przewoźnicy drzewa, Pińsk (fot. Joint) ; 2) Robotnicy żydowscy ; 3) Żydowscy ogrodnicy w okolicach Warszawy (fot. A. Kacizne) ; 4) Blacharz w Garwolinie (j. w.) ; 5) Żydowscy robotnicy rolni.

1, Carreteros de leña en la ciudad de Pinsk (foto de Joint). 2, Obreros judíos. 3, Jardineros judíos en el suburbio de Varsavia (foto : A. Kacizne). 4, Hojalatero en Garwolin, (foto : A. Kacizne). 5, Labradores judíos.

1. עגלונים להובלת עצים, פינסק (צילום: ג'וינט);
2. פועלים יהודים;
3. גננים יהודים ליד וורשה;
4. פחח בגרבולין;
5. פועלים חקלאיים יהודים.

בראשית
1.
2.
3.
4.
5.

Porteurs juifs

1) A Lodz, vieille ville (photo R. V.) ; 2) Au marché, à Varsovie ; 3, 4) A Varsovie ; 5) rue Nalewki, à Varsovie ; 6) Groupe de porteurs, à Lomza ; 7) A Varsovie (photo R. V.).

Jewish Porters.

1) In the Old Town at Lodz (photo by R. Vishniak) ; 2) The market in Warsaw ; 3, 4) In Warsaw; 5) In Nalewki Street in Warsaw ; 6) A group of porters at Lomza ; 7) In Warsaw (photo by R. V.).

Żydowscy tragarze :

1) Na Starym Mieście w Łodzi (fot. R. Vishniak) ; 2) Na jarmarkach w Warszawie ; 3, 4) W Warszawie (j. w.) ; 5) Na Nalewkach w Warszawie ; 6) Łomża : grupa tragarzy ; 7) W Warszawie (fot. R. Vishniak).

Porteros judíos :

1, En la « Ciudad Vieja » de Lodz, (foto : R. Vishniak). 2, En los mercados de Varsavia. 3, 4, En Varsavia (como precediente). 5, En el barrio de Nalewki, Varsavia. 6, Lomza : Grupo des porteros. 7, En Varsavia — (foto : R. Vishniak).

יידישע טרעגער :

1. אין לאָדזשער אַלטשטאָט (פאָטאָ: ר. ווישניאַק);
2. מאַרק־טרעגער אין וואַרשע;
3, 4. אין וואַרשע;
5. אויף דער נאַלעווקעס אין וואַרשע;
6. לאָמזשע: אַ גרופּע טרעגער;
7. אין וואַרשע (פאָטאָ: ר. ו.).

סבלים יהודים :

1. בעיר העתיקה בלודז' (צילום ר. ווישניאק);
2. סבלי־שוק בוורשה;
3, 4. בוורשה;
5. ברחוב נלבקי, ורשה;
6. לומז'ה: קבוצת סבלים;
7. ורשה (צילום: ר. ו.).

סבלים
טרעגער
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

ארבעטער :

1. ווילנע: אַ הויז־מאָלער (פאָטאָ: ר. ווישניאַק);
2. אַ וואַסער־טרעגער אין לובלין;
3. אַ קאָוואַל (אין נייַ־שטאָט) (פאָטאָ א. קאָציזנע);
4. וואַרשעווער אַרבעטער (פאָטאָ: ר. ו.);
5. אַ ייִד אין פּלאָצק פּלעכט ציצית;
6. בעל־עגלה אין מישאָוו (פאָטאָ: מ. ק.);
7-12. מיניאַטורן פון אַרטור שיק שטעלן פאָר יידישע האַנטווערקער.

Ouvriers

1) Peintre en bâtiment à Vilno (photo R. V.) ; 2) Porteur d'eau à Lublin (photo R. V.) ; 3) Forgeron, à Nowe Miasto (photo A. K.) ; 4) Ouvrier varsovien (photo R. V.) ; 5) En fabriquant les « tsitsoth » (photo R. V.) ; 6) Cocher de Miszow (photo M. K.) ; 7-12) Miniatures d'A. Szyk représentant des artisans juifs.

פועלים :

1. ווילנה: צבע (צילום: ר. ווישניאק);
2. שואב־מים בלובלין;
3. נפח (בנובומיאסט) צילום: א. קציזנה);
4. פועלים יהודים בוורשה צילום: ר. ו.);
5. שוזר ציציות בפלוצק;
6. עגלון במישוב (צילום: מ. ק.);
7-12. זעיריות מאת ארתור שיק: בעלי־מלאכה יהודים.

Workers

1) House painters in Vilna (photo by R. Vishniak) ; 2) Water carriers in Lublin (idem) ; 3) Blacksmith in New Town (photo by Kacizne) ; 4) Warsaw worker (photo R. Vishniak); 5) Works on « tsitsoth » at Plock ; 6) A cabman in Miszowa (photo by M. Kipnis) ; 1-12) Miniatures by A. Szyk, representing Jewish artisans.

Robotnicy :

1) Malarz budowlany w Wilnie (fot. R. Vishniak) ; 2) Nosiwoda w Lublinie (j. w.) ; 3) Kowal (w m. Nowe Miasto) (fot. A. Kacizne) ; 4) Robotnik warszawski (fot. R. V.) ; 5) Przy wyrobie „cicoth", Płock ; 6) Bałagula z Miszowa (fot. M. Kipnis) ; 7-12) Miniatury A. Szyka przedstawiające żydowskich rzemieślników.

Obreros :

1, Pintor de casas en Wilno (foto : R. Vishniak). 2, Portero de agua, (foto : Vishniak). 3, Herrero en la ciudad de Nowe Miasto, (foto : A. Kacizne). 4, Obrero de Varsavia (foto : R. V.). 5, Fabricación de « cicoth ». (Plock). 6, Cochero de Miszow (foto : M. Kipnis). 7, 12 Miniaturas de A. Szyk : « Artesanos judíos » en el suburbio de Kazimierz y en Cracovia.

ארבעטער
פועלים

אין שטעטעלעך:

1. אין מאקאָוו (פאָטאָ: א. קאַציזנע);
2. ציעכאַנאָוו: די הויפּט־גאַס (פאָטאָ: מ. קיפּניס);
3. ריקע: אַ סצענקע אויפן מאַרק (פאָטאָ: א. ק.);
4. לוקאָוו: די בריייטע גאַס. הינטן זעט זיך די שול;
5. אַ גאַס אין וועגראָוו;
6. גראָדנע: געסל פון יידישע טאַבאַק־אַרבעטער.

Dans les petites villes

1) A Makow (photo A. K.) ; 2) Ciechanow, rue principale (photo M. K.) ; 3) Dans une petite ville, sur la place du marché (photo A. K.) ; 4) Lukow, rue Szeroka (au loin, la synagogue) (photo A. K.) ; 5) Une rue à Wegrow (photo A. K.) ; 6) Grodno. Petite rue habitée par les ouvriers juifs de la Manufacture de Tabac.

In Small Towns.

1) At Makow (photo by A. Kacizne) ; 2) The principal street at Ciechanow (photo by M. Kipnis) ; 3) A scene from a village market (at Ryki, photo by A. Kacizne) ; 4) Szeroka Street in Lykow (in the background, Synagogue, photo by A. Kacizne) ; 5) A street in Wegrow (photo by A. Kacizne) ; 6) A street in Grodno inhabited by the Jewish tobacco workers.

W miasteczkach :

1) W Makowie (fot. A. Kacizne) ; 2) Ciechanów : główna ulica (fot. M. Kipnis) ; 3) Sceuka na małomiasteczkowym rynku (w m. Ryki ; fot. A. K.) ; 4) Łuków : ulica Szeroka (w dali synagoga) (j. w.) ; 5) Ulica w Węgrowie (j. w.) ; 6) Grodno, uliczka zamieszkana przez żydowskich robotników tytoniowych.

En ciudades :

1, En Makow (foto : Kacizne). 2 En Ciechanow : calle principal, (foto : M. Kipnis). 3, Escena en el mercado de una pequeña ciudad, (en la ciudad de Ryki), (foto : A. K.). 4, Lukow : calle « Szeroka » (en fondo : la sinagoga), (foto : A. K.). 5, We grow : una calle, (foto : A. K.). 6 Grodno: callejuela habitada por obreros judios de tabaco.

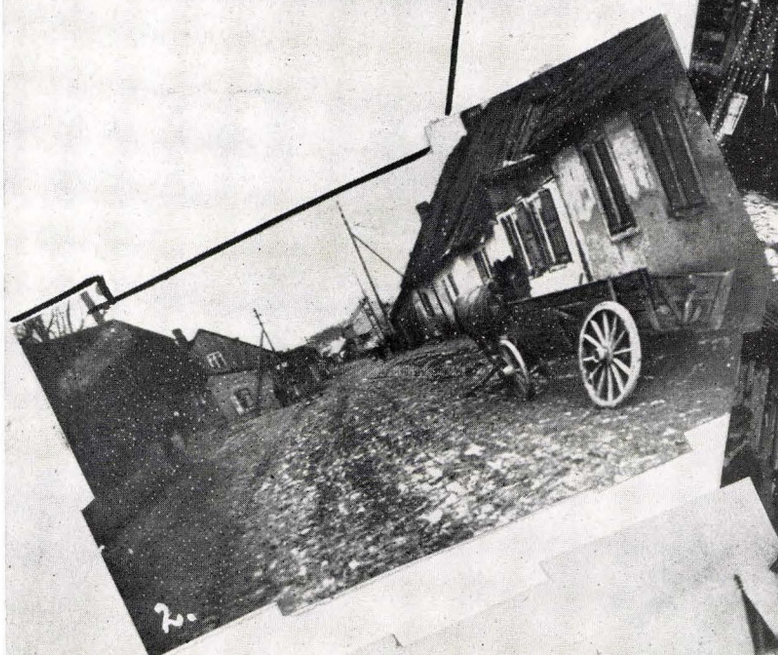
בעיירות:

1. במקוב (צילום: א. קציזנה);
2. צ׳יכנוב: הרחוב הראשי (צילום: מ. קיפניס);
3. ריקי: תמונה בשוק (צילום: א. ק.);
4. לוקוב: „הרחוב הרחב". מאחוריו נראה בית־הכנסת;
5. רחוב בוונגרוב;
6. גרודנו: סמטה של פועלי טבק יהודים.

שטעטלעך

1.

3.

2.

4.

5.

עירות

6.

אין שטעטעלעך:

1. סטריקאָוו: די גאַרבער־גאַס (פאָטאָ: א. קאַציזנע);
2. ראַדזין: די הויפּט־גאַס אום שבת;
3. 4. הרוביעשאָוו: אויפן מאַרק;
5. קאַרטשעוו: די הויפּט־גאַס.

Dans les petites villes

1) Strykow, rue Garbarska (photo A. K.) ; 2) Radzyn, rue principale un samedi (photo A. K.); 3, 4) Hrubieszow, au marché (ph. A. K.) ; 5) Karczew, rue principale (photo Joint).

In small Towns and Villages.

1) Garbarska Street in Strykow (photo by A. Kacizne) ; 2) Radzyn : principal Street on a Saturday (photo by A. Kacizne) ; 3, 4) Hrubieszow: In the market (photo by A. Kacizne); 5) Karczew: principal street (photo: "Joint").

W miasteczkach :

1) Stryków : ulica Garbarska (fot. A. K.) ; 2) Radzyń : główna ulica w sobotę (j. w.) ; 3. 4) Hrubieszów : na targu (j. w.) ; 5) Karczew : główna ulica (fot. Joint).

En ciudades :

1, Strykow : calle « Garbarska », (foto : A. K.). 2, Radzyn : calle principal, el día de sábado, (foto : A. K.), 3, 4, Hrubieszow: en el mercado, (foto : A. K.). 5, Karczew : calle principal, (foto : Joint).

בעיירות:

1. סטריקוב: רחוב הבורסקים (צילום: א. קציזנה);
2. רדזין: הרחוב הראשי ביום שבת;
3. 4. הרוביישוב: בשוק;
5. קרצ'ב: הרחוב הראשי.

שטעטלעך

עירות

Dans les petites villes : Plock

1) rue Niecala ; 2, 4) rue Szeroka ; 3) rue Tylna ; 5) rue Juive (photo A. K.) ;: 6. 7) Des types bien connus dans la localité.

In small Towns : Plock.

1) Niecala Street ; 2, 4) Szeroka Street ; 3) Tylna Street ; 5) A Jewish Street (photo by A. K.) ; 6, 7) Indigenous types.

W miasteczkach, Płock :

1) Ulica Niecała ; 2, 4) Ulica Szeroka ; 3) Ulica Tylna ; 5) Ulica Żydowska (fot. A. K.) ; 6, 7) Typy miejscowe.

En ciudades :

Plock : 1, Calle « Niecala ». 2, 4, Calle « Szeroka ». 3, Calle « Tylna ». 5, Calle « Zydowska » (« Judia »), (foto : A. K.). 6, 7, Tipos locales.

אין שטעטעלעך : פּלאָצק :

1. דאָס ניעצאַלע גאַסל;
2. די „ברייטע" גאַס;
3. דאָס „טילנע" גאַסל;
4. די יידישע גאַס;
6, 7. באַקאַנטע שטאָטישע טיפּן.

בעיירות : פּלוצק :

1. הסמטה „נייצאלה";
2. הרחוב „הרחב";
3. הסמטה „טילנה";
4. הרחוב היהודי;
6, 7. טיפוסים ידועים בעיר.

עיירות
שטעטלעך
BRYGARE
BAZA

Dans les petites villes

1) A Czortkow ; 2) Cocher de Kazimierz ; 3) Lask, repos sur la place du marché (photo R. V.) ; 4) Luck, rue Legionow (photo A. K.) ; 5) Abraham Neuman : « Paysage » (pastel) ; 6) Falenica, rue commerciale (photo A. K.).

In small towns.

1) In Czortkow ; 2) A watchman in Kazimierz (photo by M. Kipnis) ; 3) Lask : in the market-place at rest (photo by R. Vishniak) ; 4) Luck : Legionow Street (photo by A. Kacizne) ; 5) Abraham Neuman : Landscape (in pastel) ; 6) Falenica : commercial street (photo by A. K.).

W miasteczkach :

1) W Czortkowie ; 2) Furman w Kazimierzu (fot. M. Kipnis) ; 3) Lask : na placu targowym w czasie spoczynku (fot. R. Vishniak) ; 4) Łuck : ulica Legionów (fot. A. Kacizne) ; 5) Abraham Neuman : „Pejsaż" (pastela) ; 6) Falenica : ulica Handlowa (fot. A. Kacizne).

En ciudades :

1, En Czortkow. 2, Cochero en Kazimierz, (foto : M. Kipnis). 3, Lask : en el mercado durante el reposo (foto : R. Vishniak). 4, Luck : calle de « Legiones », (foto : A. Kacizne). 5, Abraham Neumen : « Paisaje » (pastel). 6, Falenica : calle « Handlowa » (« Comercial »), (foto : A. Kacizne).

אין שטעטלעך :

1. אין טשאַרטקאָוו;
2. קוזמיר: אַ פורמאַן מיטן פערדל (פאָטאָ: מ. ק.);
3. לאַסקי: אויפן מאַרק־פלאַץ אין אַ רואיקער שעה (פאָטאָ: ר. ו.);
4. לוצק: לעגיאָנען גאַס (פאָטאָ: א. ק.);
5. אברהם ניימאַן: „פייזאַזש" (פאַסטעל);
6. פאַלעניץ: די האַנדלס־גאַס (פאָטאָ: א. ק.).

בעיירות :

1. ציורטקוב;
2. קוזמיר: עגלון וסוסו (צילום: מ. ק.);
3. לאסקי: שעת מנוחה בשוק (צילום: ר. ו.);
4. לוצק: רחוב הלגיונים (צילום: א. ק.);
5. אברהם ניימן: „נוף" (פסטל);
6. פלניץ: הרחוב המסחרי (צילום: א. ק.).

שטעטלעך
עירות
1.
2.
3.
4.
5.
6.

Kalisz : 1) La maison d'enfants Szurek de l'organisation juive « Arbeter-Haïm » ; 2) Le lycée juif à Kalisz; 3) Réunion solennelle de l'organisation « Kadimah » à l'occasion du départ d'un de ses membre pour la Palestine; 4) Fiançailles.

Kalisz: 1) The Children House by the name of Shurek at the Jewish Organization «Arbeter Haim»; 2) Jewish High-School in Kalisz; 3) Solemn meeting of the organization «Kadimah» on the occasion of the departure of one of its members to Palestine; 4) Bethrotal.

קאליש:
1) קינדער־הויס א. נ. י. שורעק ביי דער „אר־
בעטער־הויס"; 2) די יידישע גימנאזיע; 3) א
פייערלעכער אָוונט פון דער חברה „קדימה"
צום אָפּפאָר פון אירם א מיטגליד קיין ארץ יש־
ראל; 4) תנאים.

קאליש :
1) בית היתומים על שם י. שורק ע"י „אר־
בעטער־הויס"; 2) הגימנסיה היהודית; 3) נשף
חגיגי של חברת „קדימה" לרגלי עליית חבר
לארץ ישראל; 4) חגיגת ארושים.

KALISZ : 1) Dom dzieci im. Szureka przy organizacji żydowskiej „Arbeter-Haim"; 2) Żydowskie gimnazjum w Kaliszu; 3) Uroczyste zebranie organizacji „Kadimah", z okazji emigracji jednego z jej członków do Palestyny; 4) Zaręczyny.

Ciudades — grandes y pequeñas.
Kalisz: 1) Casa de niños del nombre de Shurek de la organización Judía «Arbeter-Haim»; 2) Liceo Judío en Kalisz; 3) Una reunión solemne de la organización «Kadimah» a ocasión de la salida por Palestina de uno de sus miembros; 4) Esponsales.

עירות

שטעטלשע

Kalisz : 1) Un Juif rentrant de la synagogue; 2) La veille du Sabbat; 3) Un groupe d'ouvrières juives du textile. (90% des Juifs de Kalisz travaillaient dans l'industrie textile); 4) Avant les fêtes; 5) Vendredi le marché au poisson.

Kalisz: 1) Jew returning from the synagogue; 2) Sabbath Eve; 3) Group of Jewish women workers of the textile factory. (90% of the Jewish population of Kalisz were employed in the textile industry); 4) Before holidays; 5) On Friday, in the fish market-place.

קאליש : 1) א ייד גייט פון שול א היים; 2) ערב שבת; 3) א גרופע יידישע ארבעטערינס אין דער שטריקערייי (90 פּראָצענט פון דער קאליישער יידישער באפעלקערונג איז געווע באשעפטיקט אין דער שטריקערייי־פאך); 4) הושענה רבה אין דער יידישער גאס; 5) ערב שבת אויפן פיש־מארק.

קאליש.
1) יהודי שב חביתה מבית הכנסת; 2) ערב שבת; 3) קבוצת פועלות יהודיות באריגה (תשעים אחוז של האוכלוסיה היהודית בקאליש היו עסוקים בענף האריגה); 4) הושענה רבה ברחוב היהודי; 5) ערב שבת בשוק הדגים.

KALISZ : 1) Żyd wracający z bóżnicy; 2) Wigilia soboty; 3) Grupa żydowskich robotnic tkackich (Spośród ludności żyd. Kalisza, 90 procent było zatrudnionych w przemyśle tkackim); 4) Przed świętami; 5) W piątek na placu rybnym.

Kalisz: 1) Judio vuelve de la sinagoga; 2) En vísperas del Sábado; 3) Grupo de obreras judías de la fábrica de textil (90% de Judíos de Kalisz eran ocupados en la industria de textil); 4) En vísperas de una Fiesta; 5) Viernes — al mercado de peces.

עיירות

קאלוש

שטעטלעך

אין שטעטעלעך אויף די ירי־דים :

1. אין דובנע;
2. אין ווישעגראָד (פאָטאָ: א. קאַציזנע);
3. אין ריקי;
4. אין קוזמיר;
5. אין סלאָנים (פאָטאָ: ר. ו.);
6. אין קוזמיר;
7. אין לוקאָוו.

Dans les petites villes, au marché

1) Dubno ; 2) Wyszogorod (photo A. K.) ; 3) Ryki (photo A. K.) ; 4) Kazimierz (photo A. K.) ; 5) Slonim (photo R. V.) ; 6) Kazimierz ; 7) Lukow.

In small Towns - In the Market-place.

1) At Dubno ; 2) At Wyszogrod (photo A. Kacizne) ; 3) At Ryki (photo A. K.) ; 4) At Kazimierz (photo A. K.) ; 5) At Slonim (photo R. V.) ; 6) At Kazimierz ; 7) At Lukow.

W miasteczkach, na targach :

1) Dubno; 2) w m. Wyszogród (fot. A. Kacizne) ; 3) w m. Ryki (j. w.) ; 4) w m. Kazimierz (j. w.) ; 5) w. m. Słonim (fot. R. V.) ; 6) w. m. Kazimierz ; 7) w m. Łuków.

En ciudades : Mercados :

1, Dubno. 2, En la ciudad de Wyszogrod (foto : A. Kacizne). 3, En la ciudad de Ryki (foto : A. Kacizne). 4, En Kazimierz, (foto : A. Kacizne). 5, En la ciudad de Slonim, (foto : R. V.). 6, En la ciudad de Kazimierz. 7, En la ciudad de Lukow.

ירידים בעיירות :

1. יריד בדובנו;
2. בווישוגרוד (צילום: א. קציזנה);
3. בריקי;
4. בקוזמיר;
5. בסלונים (צילום: ר. ו.);
6. בקוזמיר;
7. בלוקוב.

אויפן יאריד

השנה

אין שטעט און שטעטלעך:

1. אין מאַציעיאָווע (פאָטאָ: מ. קיפּ־ניס);
2. אין דער יידישער געגנט אין קראַקע;
3. לאָדזש: די טוך־האַלע;
4, 5, 7. לאַסק (פאָטאָ: ר. ו.);
6. אָסטראָלענקע.

DANS LES GRANDES ET PETITES VILLES

1) Maciejowek (photo M. K.) ; 2) Quartier juif à Cracovie ; 3) Lodz : Halle aux textiles ; 4, 5, 7) Lask (photo R. V.) ; 6) Ostroleka.

In Towns and Villages.

1) At Maciejowek (photo by M. Kipnis) ; 2) In the Jewish quarters at Cracow ; 3) Lodz ; 4, 5, 7) At Lask (photo R. V.) ; 6) At Ostroleka.

W miastach i miasteczkach :

1) W m. Maciejówek (fot. M. Kipnis) ; 2) W żydowskiej dzielnicy Krakowa ; 3) Łódź ; 4, 5, 7) w m. Lask (fot. R. V.) ; 6) w m. Ostrołęka.

En ciudades y aldeas :

1. En la ciudad de Maciejowek, (foto : M. Kipnis). 2, En el barrio judío de Cracovia. 3, Lodz. 4, 5, 7, En la ciudad de Lask, (foto : R. V.). 6, En la ciudad de Ostroleka.

בערים ובעיירות:

1. מצ׳ייובק (צילום: מ. קיפניס);
2. ברובע היהודי בקרקוב;
3. לודז׳: שוק המנופקטורה;
4, 5, 7. לאסק (צילום: ר. ו.);
6. אוסטרולנקה.

בשוק

אלופן ואחרון

Saisi sur le vif

1) Marchande juive de Demblin (photo R. V.) ; 2) A Varsovie ; 3) Marché aux poissons à Otwock (photo A. K.) ; 4) Marchand de chaussures à Plock ; 5) Vendeur d'eau gazeuse à Varsovie (photo R. V.) ; 6) Kiosques de Juifs à Plock ; 7, 8 Vendeur à la sauvette à Varsovie (photo R. V.).

Scenes and types.

1) A Jewish woman-hawker in the town Demblin (phoot by R. V.) ; 2) At Warsaw 3) Fish-market in Otwock (photo by A. K.) ; 4) Boot-dealer in Plock ; 5) Soda-water tradesman in Warsaw (photo by R. V.) ; 6) At Plock : the Jewish stalls ; 7, 8) "Illegal" hawker in Warsaw (photo by R. V.).

Sceny i typy :

1) Żydowska przekupka w m. Demblin (fot. R. V.) ; 2) w Warszawie ; 3) Targ rybny w Otwocku (fot. A. K.) ; 4) Kupiec obuwia w Płocku ; 5) Sprzedawca wody sodowej w Warszawie (fot. R. V.) ; 6) w m. Płock : stragany żydowskie ; 7, 8) „Nielegalny" sprzedawca uliczny w Warszawie (j. w.).

Escenas y tipos :

1, Una buhonera judía en la ciudad de Deblin, (foto : R. V.). 2, En Varsavia. 3, Una pescadería en la ciudad de Otwock, (foto : A. K.). 4, Mercante de botas en la ciudad de Plock. 5, Vendedor de agua de « Seltz » en Varsavia, (foto : R. V.). 6, En la ciudad de Plock : Tiendas portatiles judías. 7, 8, Buhonero « ilegal » en Varsavia, (foto : R. V.).

סצענעס און טיפן :

1. מאַרק־יידענע פון דעמבלין (פאָטאָ: ר. ו.);
2. אין וואַרשע;
3. אָטוואָצק: דער פיש־מאַרק;
4. אַ פלאָצקער שיך־סוחר;
5. פאַרקויפער פון סאָדע־וואַסער אין וואַרשע (פאָטאָ: ר. ו.);
6. פלאָצק: ביי יידישע סטראָגאָנעס;
7, 8. אומלעגאַלער גאַסן־הענדלער אין וואַרשע.

תמונות וטיפוסים :

1. תגרית בדמבלין(צילום: ר. ו.);
2. בוורשה;
3. שוק הדגים באוטבוצק;
4. סוחר נעליים בפלוצק;
5. מוכר גזוז בוורשה (צילום: ר. ו.);
6. דוכני תגרים יהודים בפלוצק;
7-8. רוכלים בלתי חוקיים בוורשה.

אויפן יאריד
בשעת
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
INKELSZTEJN

סצענעס און טיפן:

1. „אַ ביסל רכילות" אין קריניצע (פֿאָטאָ: מ. קיפּניס);
2. אַ גאַרוואָלינער „פילאָזאָף" (פֿאָטאָ: א. ק.);
3. לוקאָוו: אַ פּאָליטישע דיסקוסיע (פֿאָטאָ: מ. ק.);
4. אין לאָדזש;
5.
6. טיפּן פון מזרח־קלייַנפוילן אין שטעטל מאָסטי ווייַלקיע (איבּ. „ברונעק");
7. גרעסטער מאַנופֿאַקטור־סוחר אין הוסיאַטין (פֿאָטאָ: א. ק.).

Saisi sur le vif

1) Estivants dans la ville d'eau de Krynica (photo M. K.) ; 2) Un « philosophe » de Garwolin (photo A. K.) ; 3) On discute politique. Lukow (photo M. K.) ; 4) A Lodz ; 6) Habitants de Mosty Wielkie, en Pologne du Sud-Est (photo fournie par « Bronek ») ; 7) Commerçant en textiles, de Husiatyn (photo A. K.).

Scenes and types.

1) A chat in the resort-town Krynica (photo H. Kipnis) ; 2) "Philosopher" in Garwolin (photo by A. K.) ; 3) Lukow : A discussion about politics (photo M. Kipnis) ; 4) In Lodz ; 6) Types from the East of Malopolska, in the town of Mosty Wielkie (by "Bronek") ; 7) A textile dealer in Husiatyn (photo A. K.).

Scenki i typy :

1) Pogawędka na letnisku w Krynicy (fot. M. Kipnis) ; 2) „Filozof" w Gawrolinie (fot. A K.) ; 3) Łuków : dyskusja o polityce (fot. M. Kipnis) ; 4) W Łodzi ; 6) Typy z Małopolski Wschodniej w m. Mosty Wielkie (złożył „Bronek") ; 7) Kupiec manufaktury w Husiatynie (fot. A. K.).

Escenas y tipos :

1, Una charla en el veráneo de Krynica, (foto : M. Kipnis). 2, Un « filósofo » en la ciudad de Garwolin, (foto : A. K.). 3, Lukow : una discusión política, (foto : M. Kipnis). 4, En Lodz. 6, Tipos de Malopolska (Galicia) oriental : en la ciudad de Mosty Wielkie. 7, Vendedor de manufactura en la ciudad de Husiatyn, (foto : A. K.).

תמונות וטיפוסים:

1. „קצת רכילות", קריניצה (צילום: מ. קיפּניס);
2. „הפילוסוף" בגרבולין (צילום: א. ק.);
3. לוקוב: ויכוח פוליטי (צילום: מ. ק.);
4. לודז';
5.
6. טיפוסים מגליציה המזרחית, בעיירה מוסטי וויילקי (נמסר ע"י „ברונק");
7. גדול סוחרי המנופקטורה בהוסיאטין (צילום: א. ק.).

מחזות וטיפוסים

Femmes du peuple

1) A Lodz (photo R. V.) ; 2) Chiffonnière (photo A. K.) ; 3) Grand-mère avec son petit-fils, à Kurczew ; 4, 5, 6) Vieilles femmes ; 7) Un peu de papotage... (photo A. K.).

Working Class Women.

1) From Lodz (photo by R. Vishniak) ; 2) Rag-and-bone woman (photo by A. Kacizne) ; 3) Grand-mother with her grandson; 4, 5, 6) Old women; 7) Some gossips (photo by A. K.).

Kobiety z ludu :

1) Z Łodzi (fot. R. Vishniak) ; 2) Zbieraczka szmat (fot. A. Kacizne) ; 3) Babka z wnuczkiem (Kurczew) ; 4, 5, 6) Staruszki; 7) „Trochę plotek...'' (fot. A. K.).

Mujeres-obreras :

1, En Lodz, (foto : R. Vishniak). 2, Una trapera (foto : A. Kacizne). 3, Abuela con su nieto (de la ciudad de Kurczew). 4, 5, 6, Unas viejecitas. 7, Comadres... (foto : A. K.).

פרויען פון פאָלק :

1. לאָדוש: אַ פרוי מיט אַ פאַטשיילע (פאָטאָ: ר. ווישניאַק);
2. שמאַטעס־קלייבערין (פאָטאָ: א. קאַציזנע);
3. די באָבע מיט איר אייניקל ((קאָר־טשעו);
4, 5, 6. באָבעלעך (אַלטע פרויען);
7. אַ ביסל רכילות... (פאָטאָ: א. ק.).

נשים מן העם :

1. לודז': אשה עם מטפחת לראשה (צי־לום: ר. ווישניאק);
2. סמרטוטרית (צילום: א. קציזנה);
3. הסבתא ונכדיה (קרצ'ב);
4, 5, 6. סבתות;
7. שעת רכילות... (צילום: א. ק.).

פאלקס פרויען
נשי עם
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

Avant la fête des cabanes : 1-4) Construction et ornementation de la cabane traditionnelle.

Before the Hut-Holiday: 1-4) Constructing and adorning of the traditional hut.

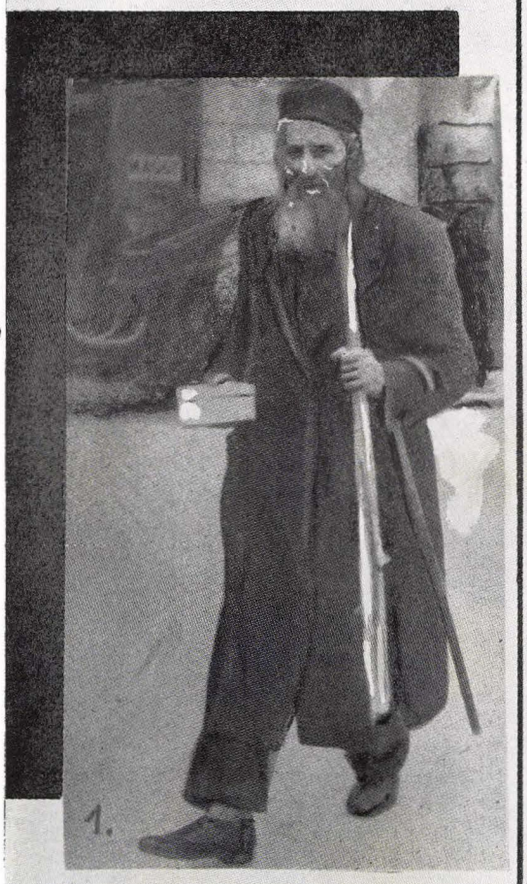
„א דירה א קליינע פון ברעטער געמיינע" ·
1) אתרוג בענטשן...; 2) מ'שכנעלט אויף די
וועגט פון דער סוכה; 3) א גאנגבאר סוכותדיק
ארטיקל; 4) גריגס אויף צו באפוצן די סוכה.

ותפרוש עלינו סוכת שלומך...
1) אתרוג־פרי עץ הדר; 2) בונים את הסוכה; 3) הלולב; 4) ירק לקשוט הסוכה.

Przed Świętem Szałasów : 1-4) Budowanie i ozdabianie tradycyjnego szałasu.

Antes de la Fiesta de Chozas : 1-4) Construcion y adorno de la cabaña tradicional.

סופות

1.

2

3

4

Synagogues: 1. De Baal-Shem-Tov à Miedzyborze ; 2. A Prick (Volhynie) ; 3. A Pinczow ; 4. A Lowicz (photo Meszul Levin) ; 5. A. Tarnopol ; 6. « Viens mon garçon ! » (sculp. prof. I. Ginsburg) ; 7. Kazimierz (quartier juif de Cracovie) ; 8. Id. (photo Lecompte-Boinet) ; 9. Tramway à Varsovie; 10. Un des derniers « gramophone-musiciens » de cours, jadis très nombreux à Varsovie ; 11. Porteuse d'eau (à Skierniewice) ; 12. Porteur d'eau ; 13. Marchande de « faséoles chaudes » (Minsk Mazowiecki) ; 14. Vieux porteur à Nalewki-Varsovie ; 15. Samedi : rentrée de la synagogue (Mosty Wielkie. Photo J. Roth 1935); 16. Mendiant; 17. Pieux ascète ; 18. Vieux cordonnier du Centre de Pologne ; 19. Un pavillon de l'hôpital juif à Varsovie ; 20. Sanatorium pour enfants à Otwock ; 21., 22. Ecole d'infirmières à Vilno (photo Joint) ; 23. Avant les fêtes de Pesah, préparation des paquets pour les Juifs pauvres à Varsovie (photo Joint) ; 24. 25. 26. De l'activité de « Linas Tsedek » (« Aide urgente ») à Lodz ; 24. Secours d'une pauvre femme malade à Lodz ; 25. Transport d'une malade ; 26. Bureau d'aide nocturne ; 27. 28. 29. Banque de coopérative juive (Varsovie, rue Bielanska 7).

בתי-כנסת : 1) בעש"טס (בעל-שם-טוב) בית מדרש אין מעדשיבאזש; 2) אין פרויצק (וואָ - לין); 3) אין פינטשעוו; 4) אין לאָוויטש (פאָ- טאָ; משולם לעווין); 5) אין טארנאָפאָל; 6) „קום צו מיר יינגעלע!" (סקולפטור פון פראָפ. איליא גינסבורג); 7, 8) אין דעם יידישן קווארטאל אין קראָקע - קאָזשימיעזש („קוז - מארק"); 9) מיט „יידישע בילדער" אין א וואַרשעווער טראַמווויי; 10) דער „לעצטער מאָ- היקאַנער" פון די אַמאָל אזוי צאָלרייכע גרא- מאָפאָן-מוזיקער" אויף די וואַרשעווער הויפן; 11) וואָסערטרעגערין (סקיערניעוויץ); 12) וואָסערטרעגער; 13) זי פארקויפט „הייסע בא- בעס" (מעזריטש); 14) אן אלטער טרעגער (נאָלעווקי-וואַרשע); 15) שבת, פון דער שול — א היים (מאָסטי וויעלקיע) (פאָטאָ: י. ראָט, 1935); 16) א בעטלער; 17) דער דאָזיקער ייד פון נערעווקע פלעגט דעם נאנצן טאָג פאר - ברענגען אין מלית ותפילין און פאָסטן תענ- תים 3 מאָל א וואָך, און דעם נאנצן חודש אלול. אין שטעטל האָט מען אים געהאלטן פאר איינעם פון די ל"ו-צדיקים; 18) אן אל- טער שוסטער אין צענטראל-פוילן; 19) אייגער פון די פאוויליאָנען אין יידישן שפיטאָל אין וואַרשע; 20) דאָם סאנאטאָריום פאר קינדער אין אָטוואָצק; 21, 22) די שול פאר יידישע קראנקע-שוועסטער אין ווילנע; 23) מען גרייט פעקלעך אויף פסח פאר אָרימע יידן אין וואר- שע (פאָטאָ : דזשאָינט); 24, 25, 26) „לינת הצדק" אין לאָדזש (24, מען גיט הילף א ייד. אן עלטער פרוי אין באלוט. 25, א פאציענטין וועדט אָפגעפירט אין שפיטאָל. 26, פרעזידיום פון דער נאכט-הילף); 27, 28, 29) אינקאָמא- צענטראלע פון יידישן קאָאָפעראַטיוון באנק (וואַרשע, ביעלאנסקא 7).

Synagogues : 1. Baal-Shem Tow at Miedzyborz ; 2. At Pryck (Wolhynie) ; 3. At Pinczow ; 4. Lowicz (phot. Meshul Lewin) ; 5. At Tarnopol ; 6. « Come on to me, my boy ! » (sculpture of prof. I. Ginsburg) ; 7. At the Jewish quarter « Kazimierz » in Cracow (phot. Lecompte-Boinet) ; 8. As above ; 9. Tramway-car in Warsaw ; 10. « The last Mohican » of the numerous « gramophone-court-players » of Warsaw ; 11. Woman-water-carrier at Skierniewice ; 12. Water-carrier ; 13. Woman selling hot beans (Minsk Mazowiecki) ; 14. Old porter at the « Nalewki » quarter in Warsaw ; 15. On Saturday, turning back from the synagogue (Mosty Wielkie, phot. J. Roth, 1935) ; 16. A beggar ; 17. A pious ascetic ; 18. An old shoemaker in central Poland ; 19. One of the pavilions of the Jewish Hospital in Warsaw ; 20. Sanatorium for children at Otwock ; 21. 22. School of nurses in Wilno (phot. Joint) ; 23. Preparation of parcels for distribution among the poor Jewish population of Warsaw before Passover (phot. Joint) ; 24. 25. 26. Of the activity of the organization « Linas Tsedek » (« Rapid Assistance ») in Lodz (24. A poor woman assisted at the quarter of « Baluty » in Lodz, 25. Transport of an ill woman, 26. The Presidency of the Night Assistance); 27. 28. 29. In the Jewish Cooperative Bank (Warsaw, Bielanska street, Nr. 7).

בתי כנסת :
בית המדרש הבעש"ט במינדזיבוז'; 2) בפריצק (וולין); 3) בפינצ'ב; 4) בלוביץ' (צלום : משולם לוין); 5) בטרנופול. 6) „בא אלי, ילד!" (פסול של הפרופ. אליה גינסבורג); 7, 8) ברובע היהודי של קרקוב-קזימיז' („קוז- מרק"); 9) עם „תמונות יהודיות" בטרם ורשאי; 10) ה„מוהיקני האחרון" של מנגני הגרמופון המרובים לכשעבר בחצרות ורשה; 11) שואבת מים (סקירניביץ); 12) שואב מים; 13) היא מוכרת „פול חם" (מזריץ'). 14) סבל זקן (נלבקי, ורשה); 15) שבת, מבית הכנסת - הביתה (מוסטי ווילקה) (צלום : י. רוט, 1935); 16) עני המחזר על הפתחים; 17) יהודי זה מנרבקה היה מבלה את ימיו בטלית וטפילין, היה צם שלש פעמים בשבוע וגם כל חודש אלול. הוא נחשב בעירה לאחד מל"ו הצדיקים; 18) סנדלר זקן בפולין המרכ- זית; 19) אחד הבנינים של בית החולים היהודי בורשה; 20) הסנטוריום לילדים באוט- בוצק; 21, 22) ביה"ס היהודי לאחיות בוילנה; 23) מכינים חבילות—פסח ליהודים עניים בורשה (צלום: דזשוינט); 24, 25, 26) „לינת הצדק" בלודז' (24. עזרה מוגשת ליהודיה זקנה בבלוט; 25. חולה מועברה לבית החו- לים; 26. נשיאות עזרת לילה); 27, 28, 29) מרכז האינסקו בבנק הקואופרטיבי היהודי (ורשה, בילנסקה 7).

Synagogi : 1) Baal-Szem Tow w Międzyborzu ; 2) w m. Pryck (na Wołyniu) ; 3) w Pinczowie ; 4) w Łowiczu (fot. Meszul, Lewin) ; 5) w Tarnopolu.

6) „Chodź do mnie, chłopcze!" (rzeźba prof. J. Ginsburga) ; 7) Na Kazimierzu (dzielnica żydowska w Krakowie) ; 8) jak poprzednio (fot. Lecompte-Boinet) ; 9) Tramwaj warszawski ; 10) „Ostatni Mohikanin" licznych kiedyś w Warszawie podwórzowych „muzyków gramofonowych" ; 11) Kobieta-nosiwoda (w Skierniewicach) ; 12) Nosiwoda ; 13) Sprzedawczyni „gorącego bobu" (Mińsk Mazowiecki) ; 14) Stary tragarz na Nalewkach w Warszawie ; 15) W dzień sobotni, w drodze z synagogi (Mosty Wielkie. Fot. J. Roth, 1935) ; 16) Żebrak ; 17) Nabożny asceta ; 18) Stary szewc w Polsce centralnej.

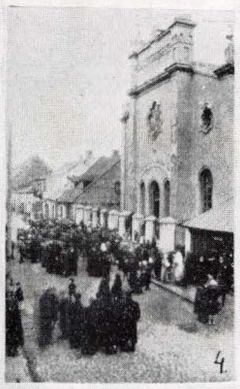
19) Jeden z pawilonów w Żyd. Szpitalu w Warszawie ; 20) Sanatorium dla dzieci w Otwocku ; 21, 22) Szkoła pielęgniarek w Wilnie (fot. Joint) ; 23) Przygotowanie pakunków do rozdziału wśród biednej ludności żyd. w Warszawie przed świętem Paschy (fot. Joint).

24, 25, 26) Z działalności T-wa „Linas Cedek" („Szybka Pomoc") w Łodzi (24. Pomoc biednej, chorej kobiecie na Bałutach ; 25. Transport chorej ; 26) Prezydium pomocy nocnej).

27, 28, 29) W Żyd. Banku Spółdzielczym (Warszawa, Bielańska 7).

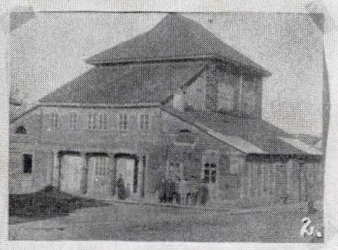
Sinangogas : 1. Baal-Shem Tow en la ciudad de Miedzyborz ; 2. en la ciudad de Pryck (Volynia) ; 3. en la ciudad de Pinczow ; 4. en la ciudad de Lowicz (foto : Meshul Lewin) ; 5. en la ciudad de Tarnopol ; 6. « ! Ven a mí, chico mío ! » (sculptura del prof. I. Ginsburg ; 7. En el barrio judío « Kazimierz » de Cracovia ; 8. como arriba (foto : Lecompte-Boinet) ; 9. Tranvia de Varsavia ; 10. El « último Mohicano » de numerosos, antes, « tocadores de fonografo » de patios de Varsavia ; 11. Una aguadora en la ciudad de Skierniewice ; 12. Un aguador ; 13. Una vendedora de habas calientes (en Minsk Mazowiecki) ; 14. Un viejo portador en el barrio de « Nalewki » de Varsavia ; 15. Sábado, volviendo de la sinagoga (Mosty Wielkie, foto : J. Roth, 1935) ; 16. Un mendigo ; 17. Un asceta piadoso ; 18. Un viejo zapatero en Polonia central ; 19. Uno de los pabellones del Hospital Judío de Varsavia ; 20. Un sanatorio para niños en Otwock ; 21-22. Escuela de enfermeras en Wilno (foto : Joint) ; 23. Preparación de paquetes destinados para la distribución entre la población judía de Varsavia antes de Pascua (foto : Joint) ; 24, 25, 26. De la actitud de la organización « Linas Tsedek » (« Ayuda Rapida ») en Lodz ; 24. Una pobre mujer asistida en el barrio « Baluty » de Lodz ; 25. Transporte de una mujer enferma ; 26. La presidencia de la « Ayuda Nocturna »... ; 27, 28, 29. En el « Banco Cooperativo Judío » de Varsavia (Calle Bielanska N° 7).

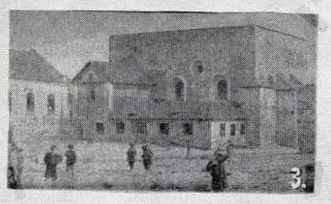

1.

4.

6.

8.

2.

3.

5.

7.

9.

10.

11.

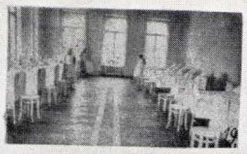

12.

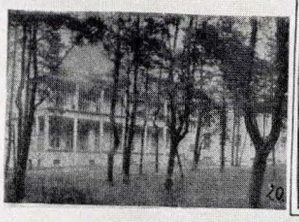

15.

16.

13.

14.

19.

20.

17.

24.

27.

21.

18.

25.

28.

22.

26.

29.

23.

Enfants

1, 2) Au sanatorium Medem (photo A. K.) ; 3, 5) Ecoliers à Demblin ; 4) L'éminent écrivain juif J. Opatochou entouré d'élèves d'une école juive (juin 1931) ; 6) Enfant de famille juive pauvre, à Varsovie (photo R. V.) ; 7) Jour d'été, à Baranowicze (photo R. V.) ; 8) Petites filles, à Lask (photo R. V.) ; 9) Jardin d'enfants à Slonim (photo R V.).

Children.

1, 2) At the "Medemy" sanatorium (photo A. Kacizne) ; 3, 4) Children at School ; 4) The famous Jewish writer J. Opatoszu with pupils of a Jewish school (June 1931) ; 6) A child of a poor Jewish family in Warsaw (photo by R. Vishniak) ; 7) A summer's day, at Baranowicze (idem) ; 8) Young girls in the town of Lask (idem) ; 8) The kindergarten in Slonim.

Dzieci :

1, 2) W sanatorium im. Medema (fot. A. Kacizne) ; 3, 5) Dzieci w szkole w Demblinie ; 4) Wybitny pisarz żydowski J. Opatoszu w otoczeniu uczniów szkoły żyd. (czerwiec 1931) ; 6) Dziecko ubogiej rodziny żydowskiej w Warszawie (fot. R. Vishniak) ; 7) W letni dzień, w Baranowiczach (j. w.) ; 8) Dziewczynki w m. Lask (j. w.) ; 9) Ogródek dziecięcy w Słonimie (j. w.).

Ninos :

1, 2, En el sanatorio de Medem, (foto : A. Kacizne). 3, 5, Niños en la escuela judía de la ciudad de Deblin. 4, J. Opatoshu, escritor judío eminente, en compañía de alumnos de la escuela judía (junio 1931). 6, Niño de una pobre familia judía en Varsavia, (foto : R. Vishniak). 7, Un día de verano en la ciudad de Baranowicze, (foto : R. Vishniak). 8, Muchachas en la ciudad de Lask (foto : R. V.). 9, « Kindergarten » (« jardin para niños) en la ciudad de Slonim, (foto : R. V.).

ילדים :

1, 2. ב„סנטוריום ע"ש מדם" (צילום: א. קציזנה);
3, 5. ילדי בתי־ספר בדמבלין;
4. יוסף אופטושו בחברת תלמידים של בית־ספר (יוני 1931);
6. ילדה יהודית ענייה בוורשה (צילום: ר. וישניאק);
7. יום קיץ בברנוביץ;
8. ילדות מלאסק;
9. גן־ילדים בסלונים.

קינדער :

1, 2. אין „מעדעם־סאַנאַטאָריע" (פאָטאָ: א. קאַציזנע);
3, 5. שול־קינדער אין דעמבלין;
4. יוסף אָפּאַטאָשו אין געזעלשאַפט פון שילער פון יידישער שול (אין יוני 1931);
6. אַן אָרעם ייִד. מיידעלע אין וואַרשע (פאָטאָ: ר. וויטניאַק);
7. אין אַ זומער־טאָג אין באַראַנאָוויטש;
8. מיידלעך אין לאַסק;
9. קינדער־גאָרטן אין סלאָנים.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
תלמידים

1. - 3. Lag-Beomer, fête des enfants (1. En route vers la campagne ; 2. Gymnastique dans la forêt ; 3. Leçon de Bible en plein air) ; 4. - 5. Voulez-vous, vous aussi, rire avec nous ? (Varsovie) ; 6. 7. 8. Chanteurs de rues (6. Balouty à Lodz ; 7. Petit soliste; 8. Gai quatuor) ; 9. 10. 11. Fête «Hanouka»; 12. Dessins d'enfants, exposition sous le patronage de l'Organisation Centrale des Ecoles Juives (1939) ; 13. Camelot à Lodz (photo : J. Moncznik) ; 14. Famille juive à Wyzkov (région de Varsovie) ; 15. Lycéens (Varsovie) ; 16. Elèves de l' « Ort » devant l'entrée de lécole ; 17. Inauguration solennelle du Congrès des étudiants à Varsovie ; 18. Bal d'étudiants (Varsovie) ; 19. Corporation des étudiants juifs à Cracovie ; 20. Les étudiants vendent leur journal ; 21. Fragment de la Bibliothèque juive à Plock (1927) ; 22. Une bibliothèque juive type dans une bourgade (Nieswiez) ; 23. Colonie de vacances de l'organisation scout (Mszana Dolna).

1—3) ל"ג בעומר, חג ילדי החדר; 1. יוצ־אים בשורות מהעיר; 2. התעמלות ביער; 3. פרק בתנ"ך תחת כפת השמים; 4) אין חפצכם-לצחוק גם אתם? (ורשה); 8,7,6) זמרי רחוב; (6. זמרי בלוט בלודוש'; 7. הסוליסטן הקטן; 8. רעבים אך שמחים); 9) חנוכה; 10) משחק בקלפים; 11) סוב סביבון;; 12) תערוכת ציורי ילדים בהשגחת ההסתדרות המרכזית של בתי־ה"ס היהודיים — ציש"א (1839); 13 רוכלי רחוב בלודז' (צלום : י. מונצ'יק); 14 משפחה יהודית בוישקוב (מחוז ורשה); 15 תלמידי גימנסיה (ורשה); 16) תלמידות „אורט" ע"י הכניסה לביה"ס (ורשה); 17) הפתיחה החגי-גית של כנוס סטודנטים בורשה; 18) הרדוטה האקדמית בורשה; 19) קורפורציה של אקד - מיקאים יהודיים בקרקוב; 20) סטודנטים מוכ־רים את עתונם; 21) קטע הספריה היהודית בפלוצק (1927); 22 ספריה יהודית טפוסית בעיירה (ניסוויזש'); 23, 24) הסתדרות צופים יהודית ממחוז קרקוב במחנה קיץ במשנה דול־נה. (12, 13, 14, 21, 22 — מארכיון ייוו"א).

1-3) Lag-Beomer, święto dzieci (1. w drodze za miasto; 2. gimnastyka w lesie; 3. lekcja Biblii pod gołym niebem) ; 4, 5) Czy nie chcecie, również wy, śmiać się z nami? (Warszawa) ; 6, 7, 8) Śpiewacy uliczni (6. Na Bałutach, w Łodzi; 7. Mały solista; 8. Wesoły kwartet) ; 9, 10, 11) Święto „Chanuka" ; 12) Wystawa rysunków dzie-, pod patronatem Centralnej Organizacji Szkół Żydowskich (1939) ; 13) Uliczny sprzedawca sznu-rówek w Łodzi (fot. J. Moncznik) ; 14) Rodzina żydowska w Wyżkowie (woj. warszawskie) ; 15) Uczniowie gimnazjalni (Warszawa) ; 16) Uczenice „Ort'u" przed wejściem do szkoły (Warszawa) ; 17) Uroczyste otwarcie zjazdu akademików w Warszawie; 18) Reduta akademicka (Warszawa) ; 19) Żydowska korporacja akademicka w Krakowie; 20) Akademicy sprzedają swoją gazetę; 21) Fragment Biblioteki Żydowskiej w Płocku (1927) ; 22) Typowa biblioteka żydowska w małym miasteczku (Nieśwież) ; 23) Kolonia wakacyjna żydowskiej organizacji skautowej (Mszana Dolna).

1—3) ל"ג בעומר, דער יום־טוב פון די חדר-יינגלעך (1, זיי מארשירן ארויס פון דער שטאט); 2) גימנאסטיק אין וואלד; 3) א קאפיטל תנ"ך אונטערן פרייעם הימל; 4) נעמט אייך נישט אן א חשק מיטצולאכן ? (ווארשע); 6, 8, 9) גאסן־זינגער, (6, די זינ-גער פון באלוט אין לאדוש. 7, דער קליינער סאליסט. 8, הונגעריק אבער פריילעך); 9 א חנוכה, א יום־טוב א שיינער!: 10) מען מאכט א קערטל; 11) דרייו זיך, מיין דריידעלע!; 12) אויסשטעלונג פון קינדער-צייכנונגען, אונטער דעם פאטראנאזש פון דער צענטראלער יידיש. שול־ארגאניזאציע (1939); גאסן-העגדלער אין לאדזש (פאטא. י. מאנטשניק); 14) יידישע מש-פחה אין ווישקעוו (ווארשעווער געגנט); 15) גימנאזיאל־שילער (ווארשע); 16) די שילע - רינס פון „ארט" ביים אריינגאנג אין שול (ווארשע); די פייערלעכע דערעפנונג פון אן א-קאדעמיקער-צוזאמענפאר אין ווארשע; 18) די אקאדעמיקער־רעדוטע אין ווארשע; 19) יידי - שע אקאדעמיקער - קאָרפּאראציע אין קראקע; 20) אקאדעמיקער פארקויפן זייער זשורנאל; 21) פראגמענט פון דער יידישער ביבליאטעק אין פלאצק (1927); 22) א טיפישע יידיש קליין־שטעטל־ביבליאטעק (ניעסוויזש); 23, 24) יידישע סקווט־ארגאניזאציע פון קראקא - ווער קריזז אויף זומער־קאלאניע אין משאנא-דאלנא. (12, 13, 14, 21, 22 — פון „יוואָ"־ארכיוו).

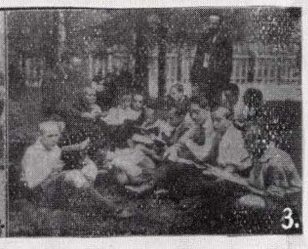
1 - 3. « Lag - Beomer », children holiday ; 1. On the way outside of the town ; 2. Gymnastics in the forest ; 3. A. lesson of the Bible in the free ; 4, 5. « Wouldn't you like laughing with us ? » (Warsaw)) ; 6, 7, 8. Street singers ; 6. At « Baluty » in Lodz; 7. The little soloist ; 8. The merry quartet; 9, 10, 11. The « Hanouka » holiday ; 12. Show of drawings by children, under the patronage of the Central Organization of Jewish Schools (1939) ; 13. Street seller of laces in Lodz (phot. by Moncznik) ; 14. A Jewish family at Wyzkow (depart, of Warsaw) ; 15. Highschool pupils (Warsaw) ; 16. School-girls of the organization « Ort » in front of the school (Warsaw); 17. Solemn inauguration of a student congress in Warsaw ; 18. A student ball in Warsaw ; 19. A Jewish student corporation in Cracow; 20. Students selling their news-paper ; 21. A fragment of the Jewish Library at Plock (1927) ; 22. A typical Jewish library in a small town (at Nieswiez) ; 23. Summer colony of the Jewish scout organization (at Mszana Dolna).

1 - 3. « Lag - Beomer », fiesta de niños ; 1. En camino fuera de la ciudad ; 2. Gimnasia en el bosque ; 3. Una lección de la Biblia en medio de la natura ; 4, 5. « ? No quisierais reir con nosotros ? » (Varsavia) ; 6, 7, 8. Cantadores de calle ; 6. En el barrio de « Baluty de Lodz » ; 7. El chico solista ; 8. El alegre cuarteto ; 9, 10, 11. La fiesta de « Hunuka » ; 12. Exposición de dibujos de niños organizada bajo el patrocinio de la Organización Central de Escueals Judías (1939) ; 13. Vendedor de calle de lazos en Lodz (foto : de Moncznik) ; 14. Una familia judía en Wyzkow (depart. de Varsavia) ; 15. Alumnos de un liceo (Varsavia) ; 16. Alumnas de « Ort » delante del ingreso de la escuela; 17. Inauguración solemne de un congreso de estudiantes en Varsavia ; 18. Un baile de estudiantes en Varsavia ; 19. Une corporación de estudiantes judios en Cracovia ; 20. Estudiantes venden sus diarios ; 21. Un fragmento de la Biblioteca Judía en la ciudad de Plock (1927) ; 22. Una biblioteca judía tipica en una pequeña ciudad de Polonia (Nieswiez ; 23. Una colonia de vacaciones de la organización de «scout» judio en la ciudad de Mszana Dolna.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

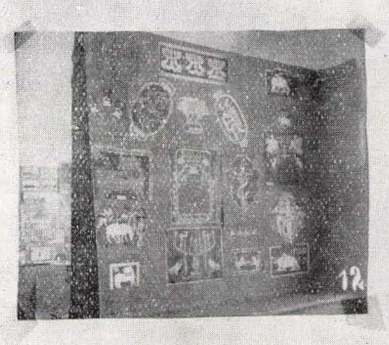

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

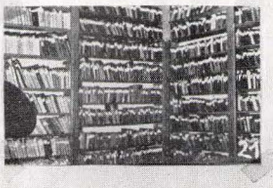

18.

19.

20.

23.

24.

21.

22.

1, 6) A l'école juive, Lublin; 2) La Protection de l'enfance, à Varsovie (photo R. V.); 3. 4) La construction de la Maison du Peuple (juive). Parmi les invités, entre autres : J. Pat ; 5) Elèves et instituteurs de l'école juive à Bereza Kartuska ; 7) Direction, maîtres et élèves de l'école J. L. Peretz, à Lublin ; 8) Lycée hébraïque à Vilno, 1926 : professeurs ; 9) Conférence des instituteurs aux écoles juives primaires. Vilno, 1929.

1. 6) Children in the Jewish School at Lublin ; 2) Child Welfare Association in Warsaw (photo by R. Vishniak) ; 3. 4) The Jewish Centre in Lublin during construction (among guests in the Centre, Jakub Pat) ; 5) Teachers and pupils of the Jewish School in Bereza Kartuska ; 7) The headmaster, teachers and pupils of the J. L. Perec School in Lublin ; 8) Hebrew high school et Vilno, 1926 : the teachers· (Yivo) ; 9) Conference of jewish public school teachers in Vilno, 1929. (Yivo).

1, 6) Dzieci w szkole żydowskiej w Lublinie; 2) Opieka nad dzieckiem w Warszawie (fot. R. Vishniak) ; 3, 4) Żydowski dom ludowy w Lublinie, w czasie budowy (wśród gości, w centrum między innymi Jakub Pat) ; 5) Uczniowie i nauczyciele szkoły żydowskiej w Berezie Kartuskiej; 7) Zarząd, nauczyciele i uczniowie szkoły ludowej im. J. L. Pereca, w Lublinie; 8) Gimnazjum hebrajskie w Wilnie, 1926; grono nauczycielskie; 9) Zjazd nauczycieli żydowskich szkół ludowych. Wilno, 1929.

1, 6, Niños en la escuela judía en la ciudad de Lublin. 2, « Protección del niño » en Varsavia, foto : R. Vishniak). 3, 4, Casa popular judía en la ciudad de Lublin, en curso de su construcción, (entre los invitados, en el centro : Jacobo Pat). 5, Alumnos y maestros de la escuela judía en la ciudad de Bereza Kartuska. 7, Dirección, maestros y alumnos de la escuela popular de nombre de J. L. Perec en Lublin. 8, Liceo hebraico en Wilno ; 1926 : grupo de profesores. 9, Congreso de institutores de escuelas populares judias ; Wilno, 1929.

1, 6. קינדער פון דער ייד. שול אין לובלין;
2. קינדער־פֿאַרזאָרגונג אין וואַרשע (פֿאָטאָ: ר. וויטניאק);
3, 4. יידישער פֿאָלקס־הויז אין בוי (צווישן די געסט יעקב פּאַט);
5. קאָרטוז־בערעזע: שילער און לערער פון דער יידישער שול;
7. די קינדער, לערער און פֿאַרוואַלטונג פון דער פֿאָלקס־שול א. נ. פון י. ל. פּרץ, מיט דער פֿאַרזיצערין פון דער יישׂ"א אין לובלין — בעלאַ שׂפּירא.
8) העברעאישע גימנאזיע אין ווילנע, 1926 : די לערער־קאָלעגיע (ייוואָ); 9) צוזאַמענפֿאָר פון יידישע פֿאָלקשול־לערער אין ווילנע 1925. (ייוואָ).

1, 6. ילדים בבית־ספר יהודי בלובלין;
2. טיפול בילדים בוורשה (צילום: ר. וישניאק);
3, 4. בית־עם יהודי בבנינו (בין האורחים יעקב פאט);
5. קרטוז־ברזה: תלמידים ומורים של בית־ספר יהודי;
7. התלמידים, המורים וההנהלה של בית־הספר העממי ע"ש י. ל. פרץ. בניהם היו"ר של יישׂ"א בלובלין, בלה שפירא.
8. גימנסיה עברית בוילנה, 1926 : חבר המורים (ייוו"א);
9. כינוס מורים של בתי ספר עממיים יהודיים בוילנה 1925 (ייוו"א).

מוסדות-חינוך
לערן-אנשיאלטן
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

1) Chez les internes de l'école professionnelle à Brzesc ; 2) A la première conférence d'enseignement à Vilno (Ivo) ; 3) Hachomer Hatzaïr à Varsovie ; 4, 5) Ecole Technique à Lodz, rue Pomorska ; 6) Ecole professionnelle juive (fondation du Dr. L. Natanson), à Varsovie ; 7) « ORT » à Vilno ; 8) Foyer des Etudiants Juifs à Varsovie.

1. דער פאַכאינטערנאַט אין בריסק;
2. באַראַכאַוו־פּראַקציע אויף דער ערשטער שול־קאָנפערענץ אין ווילנע (ייוא);
3. „השומר הצעיר" אין וואַרשע;
4, 5. לאַדזשער טעכניש שולע אויף פּאָמאָרסקע 49;
6. יידיש האַנטווערקער־שולע אין וואַרשע (פונדאַציע פון ד"ר נאַטאַנסאָן);
7. „אָרט"-שול אין ווילנע;
8. יידיש אַקאַדעמיש הויז אין וואַרשע.

1) The technical boarding school at Brzesc ; 2) The Borochow party at the first school conference at Vilno (Yivo) ; 3) Hashomer Hatsair (Warszaw) ; 4, 5) The technical school at Lodz, Pomorska Street 49 ; 6) The Jewish craftsmanship school in Warsaw (Dr. L. Natanson endowment) ; 7) « Ort » (Vilno) ; 8) The Jewish students' house in Warsaw.

1. הפנימיה של בית־הספר המקצועי בבריסק;
2. סיעת בורוכוב בועידה הראשונה לבתי־ספר אידיים בווילנה (ייוו"א);
3. „השומר הצעיר" (ורשה);
4, 5. בית־ספר טכני בלודז', רחוב פומורסקה 49;
6. בית־ספר מקצועי יהודי בורשה (קרן ד"ר נתנסון);
7. בית הספר „אורט" בווילנה;
8. בית האקדמאים היהודי בורשה.

1) Internat zawodowy w Brześciu; 2) Frakcja Borochowa na pierwszej konferencji szkolnej w Wilnie (Ivo); 4, 5) Szkoła techniczna w Łodzi, przy ulicy Pomorskiej 49; 6) Żydowska szkoła rzemieślnicza (fundacja dr L. Natansona) w Warszawie; 8) Żydowski dom akademicki w Warszawie.
3) „Haszomer Hacair" (Warszawa); 7) „Ort" (Wilno).

1, Colegio profesional de internos en la ciudad de Brzesc. 2. Partido de Borochow durante la primera conferencia escolar en la ciudad de Wilno (Ivo). 3. « Hashomer Hatzair » en Varsavia. 4, 5. Escuela técnica en la ciudad de Lodz, calle Pomorska, No. 49. 6, Escuela judía de artesanado en Varsavia (fundación del dr. Natanson). 7. « Ort » en Wilno. 8. Casa de estudiantes judios en Varsavia.

מוסדות חינוך
בערך-אנשטאלטן
1.
2.
3.
4.
5.
7.
8.

1) Yeshiva à Lublin ; 2) Nouvelle Yeshiva à Lublin ; 3) A la Yeshiva de Lublin (photo R. V.) ; 4) A la Yeshiva de Varsovie, rue Twarda (photo R. V.) ; 5) Yeshiva à Slonim (photo R. V.) ; 6) Ecole Normale juive des filles Bet-Yaakov ; 7) Yeshiva à Varsovie ; 8) Bibliothèque de la Yeshiva de Cracovie ; 9, 10) Yeshiva à Rzeszow (photo A. K.).

1) The Yeshivah in Lublin ; 2) The New Yeshivah in Lublin ; 3) In the Lublin Yeshivah (photo by R. Vishniak) ; 4) In the Yeshivah at Warsaw (Twarda Street, photo by R. Vishniak) ; 5) The Yeshivah at Slonim (idem) ; 6) The Jewish girls' College, Beth-Jaakow ; ;7) The "Lubawicz" Yeshivah in Warsaw ; 8) Yeshivah's library at Cracow ; 9, 10) The Yeshivah in Rzeszow (photo by A. Kacizne).

1) Jeszywa w Lublinie; 2) Nowa jeszywa w Lublinie; 3) W lublińskiej jeszywie (fot. R. Vishniak) ; 4) W warszawskiej jeszywie (przy ul. Twardej) (j. w.) ; 5) Jeszywa w Słonimie (j. w.) ; 6) Żydowskie seminarium dla dziewcząt Bet-Jaakow; 7) Jeszywa ,,lubawicka'' w Warszawie; 8) Biblioteka jeszywy w Krakowie; 9, 10) Jeszywa w Rzeszowie (fot. A. Kacizne).

1, « Yeshiva » en Lublin. 2, « Yeshiva » nueva en Lublin. 3, En la « Yeshiva » de Lublin (foto : R. Vishniak). 4, En la « Yeshiva » de Varsavia, calle « Twarda », (foto : R. Vishniak). 5, « Yeshiva » en Slonim, (foto : R. V.). 6, Colegio judío para maestras « Bet-Jakow ». 7, « Yeshiva » « lubawicka » en Varsavia. 8, Biblioteca de la « Yeshiva » en Cracovia. 9, 10, « Yeshiva » en la ciudad de Rzeszow, (foto : Kacizne).

1. לובלינער ישיבה;
2. די נייע לובלינער ישיבה, דער ערש־טער שיעור;
3. אין דער לולבינער ישיבה (פֿאָטאָ: ר. ו.);
4. אין דער ווַארשעווער ישיבה אויף טוואַרדע גאַס;
5. אין דער סלאָנימער ישיבה;
6. יידישער מיידל־סעמינאַריום „בית יעקב";
7. לובאַוויטשער ישיבה אין ווַארשע;
8. די ישיבה־ביבליאָטעק אין קראָקע;
9, 10. די ישיבה אין רייַשע (פֿאָטאָ: א. ק.).

1. הישיבה בלובלין;
2. הישיבה החדשה בלובלין, השיעור הראשון;
3. בישיבת לובלין (צילום: ר. ו.);
4. הישיבה בוורשה, ברחוב טוורדה;
5. ישיבת סלונים;
6. הסמינר לבנות „בית יעקב";
7. ישיבת לובאביץ' בוורשה;
8. ספריית הישיבה בקרקוב;
9, 10. הישיבה ברייישא (צילום: א. ק.).

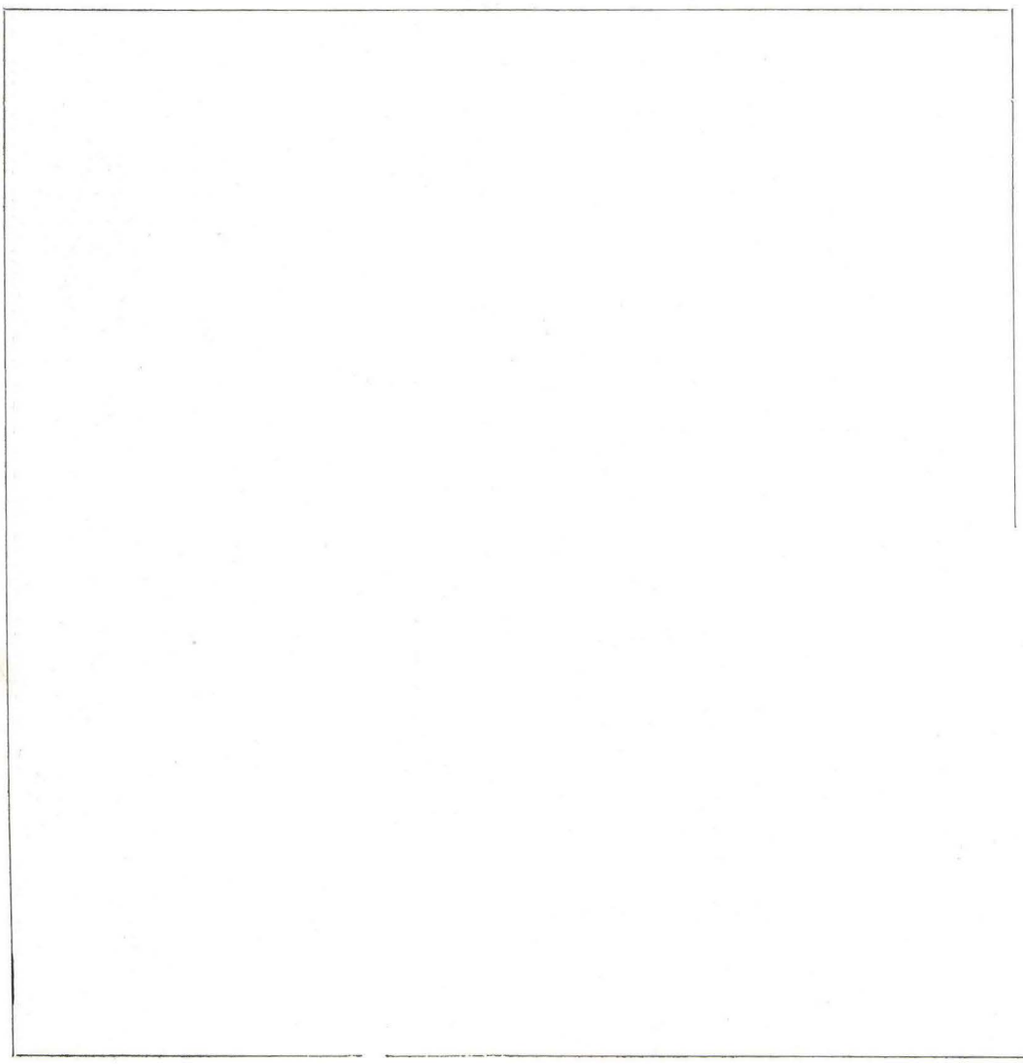

ישיבות
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

1) La Talmud-Thora, à Lomza ; 2) Jeunes Juifs orthodoxes à l'étude ; 3) Heder à Tomaszow (photo R. V.) ; 4) Etude de la Gemara, à Piaseczno (photo A. K.) ; 5) A la Talmud-Thora (photo A. K.) ; 6) A Biala, un grand-père apprend à lire à son petit-fils (photo A. K.) ; 7) A Biala ; 8) Heder pour filles à Laskirow (photo A. K.).

1) Łomża : Talmud-Tora ; 2) Młodzież ortodoksyjna podczas nauki ; 3) „Cheder" w Tomaszowie (fot. R. Vishniak) ; 4) Nad „Gemarą" (w m. Piaseczno) (fot. A. Kacyzna) ; 5) W Talmud-Torze (j. w.) ; 6) Dziadek w m. Biała, uczy wnuka odczytywania liter (j. w.) ; 7) W m. Biała ; 8) „Cheder" dla dziewcząt w Laskirowie (fot. A. Kacyzna).

1) Lomza : Talmud-Torah ;; 2) The orthodox youth during study ; 3) "Cheder" in Tomaszow (photo by R. Vishniak) ; 4) The study of the "Gemorrah" (in Piaseczno, photo by A. Kacizne) ; 5) "Talmud-Torah" (photo by A. Kacizne) ; 6) A grandfather teaching his grandson the alphabet (idem) ; 7) In the town Biala ; 8) "Cheder" for girls in Laskirow (photo by A. Kacizne).

1, Lomza : « Talmud-Tora ». 2, Jóvenes ortodoxos durante el estudio. 3, « Cheder » (pron.: « jeder ») en Tomaszow, (foto : R. Vishniak). 4, Estudio de la « Gemara » en la ciudad de Piaseczno, (foto : Kacizne). 5, En la « Talmud-Tora », (foto : A. K.). 6, Abuelo, en la ciudad de Biala, enseña a su nieto el alfabeto hebreo, (foto : Kacizne). 7. En la ciudad de Biala. 8, « Cheder » para las muchachas en la ciudad de Laskirow, (foto : Kacizne).

1. לומז'ה: תלמוד־תורה הגדול;
2. נוער חסידי בעת שיעור;
3. „חדר" בטומשוב (צילום: ר. ווישניאק);
4. ליד הגמרא, פיאסצ'נו (צילום: א. קציזנה);
5. תלמוד־תורה;
6. הסב מלמד את נכדו אלף־בית, ביאלה;
7. הרבנית בביאלה עם תלמידותיה; 8) „חדר" לבנות בלסקירוב (צילום : א. ק.).

1. לאָמזשע: די גרויסע תלמוד־תורה;
2. חסידישע יונגט בעת אַ שיעור;
3. אַ חדר אין טאָמאַשאָוו (פאָטאָ: ר. ווישניאַק);
4. ביי דער גמרא אין פּיאַסעטשנע (פאָטאָ: א. קאַציזנע);
5. אין אַ תלמוד תורה;
6. אַ ביאַלער זיידע לערנט מיט זיין אייניקל אלף בית;
7. די ביאלער רביצין פּייגע שנור מיט אירע תלמידות; 8. מיידלשער „חדר" אין לאסקיראָוו (פאָטאָ: א. ק.).

תדרים
1.
2.
4.
5.
6.
7.

יתומים־היזער:

1. אין גראַדזשיסק (פאָטאָ: ר. ו.);
2. אין ביאַליסטאָק;
3. אין לעמבערג;
4. אין שניאַטין (מזרח־קליינפוילן);
5. אין ווילנע: קינדער אַרבעטן אין גרינס־גאָרטן;
6. בנין פון דער זומער־קאָלאָניע פאַר יתומים אין סלאָבאָדקע־לעשנע;
7. דער בית יתומים אין קאָרעץ (וואָלין).

Orphelinats

1) A Grodzisk (photo R. V.) ; 2) A Bialystok ; 3) A Lwow (photo « Yivo ») ; 4) A Sniatyn, en Pologne du Sud-Est ; 5) A Vilno (Les enfants travaillent dans le potager); 6) Maison des colonies de vacances pour orphelins, à Slobodka Lesna ; 7) Orphelinat à Korzec, en Pologne orientale.

Orphanages.

1) At Grodzisk (photo by Vishniak); 2) At Bialystok ; 3) At Lvov (photo "YIVO") ; 4) At Sniatyn (The East of Malopolska) ; 5) At Vilno (children working on a vegetable garden) ; 6) An orphan home in the resort village Slobodka Lesna ; 7) The orphan-home at Korzec (Wolyn).

Domy Sierót :

1) W Grodzisku (fot. Vishniak); 2) w Białymstoku; 3) we Lwowie (fot. „Yivo"); 4) w Śniatynie (Małopolska Wschodnia); 5) w Wilnie (dzieci pracują w ogrodzie warzywnym); 6) Budynek kolonii letniej dla sierót w Słobódce Leśnej; 7) Dom sierót w m. Korzec, na Wołyniu.

Casas de huérfanos :

1, En la ciudad de Grodzisk. 2, En Bialystok. 3, En Lwow, (foto : Yivo). 4, En Sniatyn (Malopolska oriental). 5, En Wilno (niños trabajan en la huerta). 6, Casa de huérfanos judíos en el veráneo de Slobodka Lesna. 7, Casa de huérfanos en la ciudad de Korzec (región de Wolyn).

בתי־יתומים:

1. בגרודז'יסק (צילום: ו.);
2. בביאליסטוק;
3. בלבוב;
4. בשניאטין (גליציה המזרחית);
5. בווילנה: הילדים עובדים בגן ירק;
6. קיטנת הקיץ של יתומים בסלובודקה־לשנה;
7. בית־היתומים בקורץ (וולין).

בתי יתומים

L'Institut Scientifique Juif « Yivo » à Vilno.

1) La maison de l'Yivo à Vilno, 18, rue Wiwulska ; 2) Pendant la mise de la pierre angulaire pour l'immeuble de l'Yivo. (Cette cérémonie eut lieu pendant le premier Congrèès Mondial de l'Yivo, en 1929.) La parole est à Perets Hirschbein ; 3) L'éminent historien Simon Dubnow, à la Conférence de l'Yivo, en 1936 ; 4) L. Hersch, professeur de l'Université à Genève, avec des étudiants de l'Yivo (Les cours de L. Hersch, sur la démographie, eurent lieu en septembre-octobre 1937) ; 5) Dans la salle d'Etudes de l'Yivo. Premier rang, de droite à gauche: M. Kantor (bibliothécaire), Z. Kalmanovitch (membre du Comité Exécutif), Jeremiah Schapiro (membre du Comité Administratif), B. Cahan-Virgili (membre du Comité Exécutif). Second rang : Rose Katz (membre du Comité de Bibliographie), David Kaplan-Kaplanski (membre de la Direction), Moshe Lehrer (membre du Comité pour les archives). Troisième rang : Haïm Munitz (aspirant), Motl Kaganovitch (membre du Comité Exécutif.) (A l'exception de B. Cahan et J. Schapiro, morts respectivement en 1936 et 1940, tous ont été assassinés par les Allemands) ; 6, 7) Dans l'Yivo à Vilno; 8) *Dr. Max Weinreich*, éminent philologue juif. Auteur de nombreux ouvrages. Un des fondateurs et bâtisseurs de l'Yivo. 1925-1950, secrétaire scientifique de la section de philologie d'Yivo. 1940-1950, directeur scientifique de l'Yivo à New-York. A présent professeur agrégé du City-College à New-York.

ייִדישער וויסנשאפטלעכער אינסטיטוט („ייוואָ") אין ווילנע

1) דער בנין פון „ייוואָ" אין ווילנע אויף וויוולסקע גאס 18; 2) א טייל פון עולם ביים לייגן דעם גרונט־שטיין פון „ייוואָ"־בנין אין ווילנע; עס רעדט פאַרן עולם פרץ הירשביין (די דאָזיקע פייערלעכקייט איז פאָרגעקומען בעת דער ערשטער וועלט־קאָנפערענץ פון „ייוואָ" אין אָקטאָבער 1929); 3) שמעון דובנאָוו אויף דער קאָנפערענץ פון „ייוואָ" אין ווילנע (1936); 4) פראָפעסאָר פון דעם געזעלשאפט־אוניווערסיטעט ליבמאן הערש, צוזאמען מיט די אַספיראַנטן און פראָאַספיראַנטן פון „ייוואָ" אין לעקציע־זאל פון „ייוואָ"־בנין (סעמינאר פון פראָפ. הערש וועזן געאַגראפיע; סעפט.—אָקטאָבער 1937); 5) די אָנפירער און מיטאַרבעטער פון אינסטיטוט אין שטוב־דיר־צימער. ערשטע ריי פון רעכטס : מ. קאַנטאָר (ביבליאָטעקאָר), ז. קאַלמאַנאָוויטש (מיטגליד פון עקזעקוטיוו־קאָמיטעט), י. שאַפּירא (מיטגליד פון אדמיניסטראַטיוון קאָמיטעט), ב. כהן־ווירגילי (מיטגליד פון עקזעקוטיוו־קאָמיטעט), צווייטע ריי : ראָזא קאַץ (מיטגליד אין ביבליאָגראפישער אָפּטיילונג), דוד קאַפּלאַן־קאַפּלאַנסקי (דירעקציע־מיטגליד), משה לעהרער (מיטגליד אין ארכיוו־אָפּטיילונג). דריטע ריי : חיים מוניש (אספּירַאַנט), מ. קאַנאַוויטש (מיטגליד פון עקזעקוטיוו־קאָמיטעט); 6, 7) אין „פרוזדור" פון „ייוואָ";

8) ד"ר מאַקס ווייַנרייך. באַווסטער ייִדישער פילאָלאָג, מחבר פון א ריי וואָגיקע ווערק, סטודיעס און ארטיקלען פון דער דאָזיקער דאָמען. טעטיק אויך אויף אַנדערע געביטן פון דער יידישער וויסנשאפט. (צ. אנד.: א גרויסער באַנד מיט דאָקומענטן א. נ.: „היטלערס פראָפעסאָרן"). מיטגרינדער און מיטבויער פון „ייוואָ" אין ווילנע; שפּעטער (און אויך איצט) אין ניו־יאָרק. מיטרעדאַקטאָר פון די „ייוואָ"־אויסגאבן. 1925 — 1950 וויסנשאפטלעכער סעקרעטאַר פון דער פילאָלאָגישער סעקציע פון „ייוואָ". 1940 — 1950 וויסנשאפטלעכער דירעקטאָר פון „ייוואָ" אין ניו־יאָרק. איצט אַסאָציִיטער פּראָפעסאָר אין סיטי־קאָלעדזש, ניו־יאָרק, ממונה אויף די ייִדיש־קורסן.

Yiddish Scientific Institute «Yivo» in Vilno.

1) Building of the Yiddish Scientific Institute «Yivo», in Vilno, Wiwulska-Street, 18 ; 2) A part of the public during the putting of the corner-stone under the building of «Yivo» in Vilno ; speaker: Perets Hirchbein, (The ceremony took place during the first World Conference of « Yivo» in 1929) ; 3) Simon Dubnow, eminent historian, at the «Yivo» Conference in 1936 ; 4) Libman Hersch, University Professor in Geneva, with his «Yivo» students in Vilno (The training-college of professor Hersch, devoted to demography, took there place in september-october 1937) ; 5) In the study hall of the Yiddish Scientific Institute — Yivo in Vilno. First row, right: M. Kantor, librarian ; Z. Kalmonovitch, member, Executive Board. Second; Jeremiah Szapiro, member, Building Committee ; B. Cahan-Virgili, member, Executive Board. Second row, right: Rose Katz, staff member, Bibliographical Department; David Kaplan Kaplanski, member, General Board ; Moshe Lehrer, staff member, Archives. Third row, right : Khayim Munitz, aspirant ; Motl Kaganovitch, staff member, Executive Office. (Except for B. Cahan and J. Szapiro, who died in 1936 and 1940, respectively, all of the above perished during the war at the hands of the Germans) ; 6, 7) In the lobby of «Yivo» in Vilno ; 8) *Dr. Max Weinreich*, outstanding Jewish philologist. Author of several precious works, essays and articles on philological domain. Also very active on other fields of Jewish science, (author of a big volume of documents under the title: «Hitler's Professors».) One of the founders and constructers of «Yivo» in Wilno; later in America. One of the redactors of «Yivo» is editions. From 1925-1950 scientific secretary of «Yivo's» Philological Section. From 1940-1950 scientific director of «Yivo» in New-York. Now-professor of the City-College in New-York.

המוסד היהודי מדעי („ייוואָ") בווילנה

1) בנין הייוואָ בווילנה ברחוב ויבולסקה 18; 2) חלק הקהל בעת הנחת אבן הפינה לבנין הייוואָ בווילנה; נואם פרץ הירשביין (חגיגה זו התקיימה בעת הועידה העולמית הראשונה של הייוואָ באוקטובר 1929); 3) שמעון דובנוב בועידת ייוואָ בווילנה (1936); 4) פרופיסור האוניברסיטה בגנף ליבמן הרש יחד עם חוקרי ועובדי הייוואָ באולם ההרצאות של בנין הייוואָ (הסמינריון של הפרופיסור הרש לדמוגרפיה; ספטמבר — אוקטובר 1937); 5) מנהלי ועובדי המוסד בחדר המחקר. שורה ראשונה מימין : מ. קנטור (ספרן), ז. קלמנוביץ' (חבר ועד הפועל), י. שפירא (חבר המנהלה), ב. כהן - וירגילי (חבר ועד הפועל). שורה שניה : רוזה כץ (חברת המחלקה הביבליוגרפית), דוד קפלן־קפלנסקי (חבר ועד הפועל), משה לרר (חבר מחלקת הארכיון). שורה שלישית : חיים מוניץ' (אספירנט), מ. קגנוביץ' (חבר ועד הפועל); 6, 7) ב„פרוזדור" הייוואָ"; 8) ד"ר מקס וויינרייך. בלשון יהודי ידוע, מחבר שורת ספרים תשובים, מחקרים ומאמרים בשטה זה. פעיל גם בשטחים אחרים של המדע היהודי. (בין היתר : כרך גרול עם מיסמכים בשם „הפרן פיסורים של היטלר"). ממיסדי ומבוני הייוואָ בווילנה; א"כ (וגם עתה) בניו־יורק. מעורכי כתבי הייוואָ. 1925 — 1950 המזכיר המדעי של המחלקה לבלשנות של הייוואָ. 1940—1950 המנהל המדעי של הייוואָ בניו־יורק. עתה — פרופיסור בסיטי־קולדז', ניו־יורק, מונה על הקורסים ליידיש.

Zydowski Instytut Naukowy („Yivo") w Wilnie.

1) Budynek „Yivo" w Wilnie, przy ul. Wiwulskiego 18. 2) Część publiczności podczas kładzenia kamienia węgielnego pod budynek „Yivo" w Wilnie; przemawia Perec Hirchbein. (Uroczystość powyższa odbyła się w czasie pierwszej Konferencji Światowej „Yivo", w 1929). 3) Wybitny historyk Szymon Dubnow na Konferencji „Yivo" w Wilnie, w 1936. 4) Prof. Uniwersytetu w Genewie Libman Hersch z słuchaczami „Yivo" w Wilnie. (Seminarium prof. Herscha, poświęcone demografii, miało tam miejsce we wrześniu-październiku 1937). 5) W studium Zydowskiego Instytutu Naukowego „Yivo" w Wilnie. Pierwszy rząd, od prawej: M. Kantor, bibliotekarz, Z. Kalmanowicz, członek Komitetu Wykonawczego, Jeremiasz Szapiro, członek Komitetu Administracyjnego, B. Cahan-Virgili, członek Komitetu Wykonawczego; Drugi rząd, od prawej: Rose Katz członek zespołu Wydziału Bibliograficznego, Dawid Kapłan Kapłański, członek Dyrekcji, Mosze Lehrer, członek zespołu Wydziału Archiwialnego. Trzeci rząd, od prawej: Chaim Munitz, aspirant, Motl Kaganowicz, członek zespołu Komitetu Wykonawczego. (Prócz B. Cahana i J. Szapiro, zmarłych śmiercią naturalną, pierwszy w 1936, drugi w 1940, wszyscy wyżej wymienieni zostali zamordowani przez Niemców w czasie ostatniej wojny.)

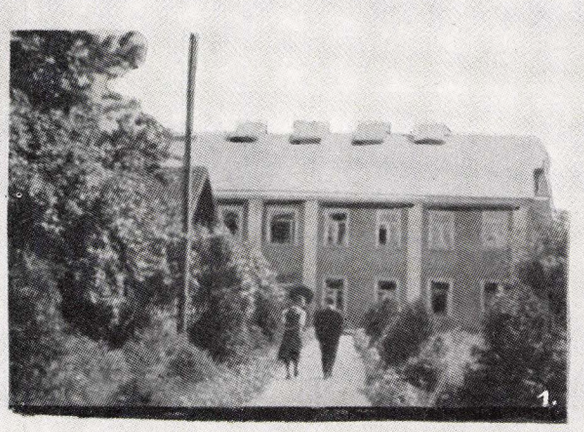
6, 7) Westibul „Yivo" w Wilnie. 8) *Dr Maks Weinreich*, wybitny filolog żyd. Autor szeregu cennych dzieł, studiów i artykułów z tej dziedziny. Czynny również w innych dziedzinach wiedzy żyd. (m. in.: duży tom dokumentów p. n. „Profesorowie Hitlera"). Współzałożyciel i współbudowniczy „Yivo" w Wilnie, później w Ameryce. Współredaktor wydawnictw „Yivo". 1925-1950 sekretarz naukowy Sekcji Filologicznej „Yivo". 1940-1950 dyrektor naukowy „Yivo" w New Yorku. Obecnie prof. nadzw. City-College w New Yorku.

Instituto Cientifico Judio « YIVO » en Vilno.

1) Edificio del Instituto Cientifico Judio « Yivo » en Vilno, calle Wiwulska N° 18 ; 2) Una parte del publico durante la ceremonia de la colocacion de la piedra angular bajo el edificio de « Yivo » en Vilno ; la palabra es a Perets Hirchbein, (La ceremonia tuvo lugar durante la primera Conferencia Mundial de « Yivo » en 1929) ; 3) Simon Dubnov, historiador eminente, participa de la conferencia de « Yivo » en 1936 ; 4) Libman Hersch, profesor a la Universidad de Ginebra con sus estudiantes de « Yivo » en Vilno (el estudio del profesor Hersch consagrado a la demografia tuvo lugar en septiembre-octubre 1937) ; 5) En el estudio del Instituto Cientifico Judio « Yivo » en Vilno. Primera fila, a derecha : M. Kantor, bibliotecario, Z. Kalmanovich, miembro del Comité Ejecutivo, Jeremia Szapiro, miembro del Comité del Edificio, B. Cahan-Virgili, miembro del Comité Ejecutivo. Seguda fila, a derecha : Rosa Katz, miembro de la cuadrilla del Departemento Bibliografico, David Kaplan Kaplanski, miembro de la Direccion General, Moshe Lehrer, miembro de la cuadrilla de Archivos. Tercera fila, a derecha : Jaime Munitz, aspirante, Motl Kaganovich, miembro de la cuadrilla del Oficio Ejecutivo.

Excepto B. Cahan y J. Shapiro, muertos en 1936 y 1940, recpectivamente, — todos mencionados arriba fueron asesinados por los Alemanes durante la ultima guerra mundial.

6, 7) En el vestibulo de « Yivo » en Vilno; 8) *Dr. Max Weinreich*, eminente filologo judio, autor de varias obras, de estudios y articulos. Muy activo en otros campos de la ciencia judia, (autor de un tomo importante de documentos intitulado : « Los profesores de Hitler »). Uno de los fundadores y constructores de « Yivo » en Vilno ; mas tarde en América. — Uno de los redactores de las ediciones de « Yivo ». Desde 1925-1950 secretario cientifico de la Seccion Filologica de « Yivo ». Desde 1940-1950, director cientifico de « Yivo » en Nueva York. — Actualmente, professor extraordinario del « City-College » en Nueva York.

1.

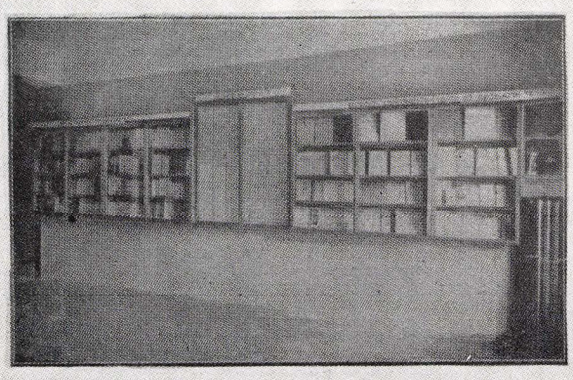

2.

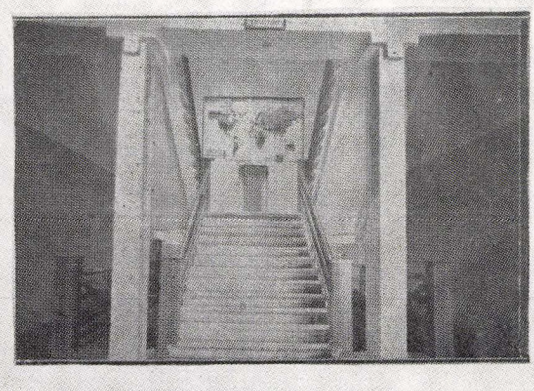

4.

ייוא

3.

8.

1. יונגע „חלוצה" אין לאָדזש (פאָטאָ: ר. ווישניאַק);
2. „השומר־הצעיר"־יונגט אין וואַרשע לערנט זיך אַ פאַך פאַר דער עליה קיין ישראל;
3. „פועלי־ציון"־יונגט אויף דער אַר־בעט אין פעלד אין וואַרשעווער אום־געגנט (פאָטאָ: א. קאַציזנע);
4, 5, 6, 7, 8. צוזאַמענפלי פון דער בונדישער יוגנט „צוקונפט" (יוני, 1932).

1) Jeune « haloutza » de Lodz (photo R. V.) ; 2) Jeunes de l'organisation Hachomer Hatzaïr, à Varsovie, apprenant un métier avant de partir pour la Palestine ; 3) Jeunes du Poalé Sion travaillant la terre aux environs de Varsovie (photo A. K.) ; 4, 5, 6, 7, 8) Congrès « Zukunft » des organisations de jeunesse du Bund (juin 1932).

1) Young "Chalutzah" from Lodz (photo by R. Vishniak) ; 2) Warsaw youth from the "Hashomer Hatzair" learning a trade before their departure for Palestine ; 3) Younth from the Poale Zion on farm work near Warsaw (photo by A. Kacizne) ; 4, 5, 6, 7, 8) Gathering of the "Zukunft", the youth organization of the "Bund" (June 1932).

1) Młoda ,,Chalucah'' z Łodzi (fot. R. Vishniak) ; 2) Młodzież organizacji ,,Haszomer Hacair'' w Warszawie uczy się zawodu przed wyjazdem do Palestyny ; 3) Młodzież ,,Poale-Syjonu'' przy pracy na roli w okolicach Warszawy (fot. A. Kacizna) ; 4, 5, 6, 7, 8) Zlot ,,Cukunft'', organizacyj młodzieżowych ,,Bundu'' (czerwiec, 1932).

1, Una joven « Chalutzah » (pron.: Jalutsa) de Lodz, (foto : R. Vishniak). 2, Jóvenes de la organización « Hashomer Hatsair » en Varsavia, están estudiando una profesión antes de partir a Palestina. 3, Jóvenes de « Poale-Sion » durante el trabajo en el campo, en la región de Varsavia, (foto : Kacizne). 4, 5, 6, 7, 8, Congreso de « Zukunft », organización de los jóvenes del « Bund », junio 1932.

1. חלוצה צעירה בלודז' (צילום ר. ווישניאק);
2. „השומר הצעיר", לימוד מקצוע לפני העליה לארץ־ישראל;
3. „פועלי ציון", עבודה בשדה בסביבת וורשה (צילום: א. קציזנה);
4, 5, 6, 7, 8. כנס של הנוער הבונדאי „צוקונפט" (יוני, 1932).

יונט -
אראניזאציעס
אירגוני
נוער

Haloutzim : 1. 2. 6. 9. 10. 11. 12. Fermes des haloutzim á Grochow près Varsovie ; 3. 4. 5. 7. 8. Kiboutz des haloutzim á Lodz (Leszno 41) ; 13. Haloutz á Piotrkov ; 14. Haloutz á Kielce ; 15. Kiboutz de l'organisation « Trumpeldor », dans la région de Kowel, avant le départ pour la Palestine ; 16. Groupe des haloutzim « Mizrachi » á Kolomyja; 17. Tableau vivant : « Haloutzim travaillent », de la soirée de la jeunesse sioniste à Aleksander Kujawski (1924).

Jeunesse : 18. Colonie de vacances de l'organisation Shomer de la région de Cracovie, á Mszawa Dolna ; 19. « Hashomer Hatzair » à Slonim ; 20. « Trumpeldor » à Sieradz ; 21. 24. La jeunesse du « Bund » - « Tzoukounft » ; 21. Au sein de la nature ; 22. « Tzoukounft » de Varsovie pendant une démonstration ; 23. « Tzoukounft » de Wolkowysk ; 24. École du soir pour les jeunes ouvriers « Medem » à Minsk Mazowiecki (1923) ; 25. - 28. Equipe de canotage de « Maccabi » de Varsovie.

Khalutsim : 1, 2, 6, 9, 10, 11, 12. A Farm of khalutsim at Grochow near Warsaw ; 3, 4, 5, 7, 8. Kibouts of the khalutsim in Lodz (Leszno 41). Khalouts at Piotrkow ; 14. Khalouts at Kielce ; 15. Kibouts of the organization « Trumpeldor » in the district of Kowel before the departure to Palestine ; 16. The khalouts group « Mizrakhi » at Kolomea ; 17. « Khaloutsim in work », a scene during a party organized by the zionist youth at Alexander Kujawski (1924).

Youth : 18. Summer-colony of the organization « Shomer » at Mszana Dolna, department of Cracow ; 19. « Hashomer Haisair » at Slonim ; 20. « Trumpeldor » at Sieradz ; 21-24. The youth of the « Bund » - « Tsukunft » ; 21. Amidst nature ; 22. Tsukunft » of Warsaw during a demonstration; 23. « Tsukunft » at Wolkowysk ; 24. An evening-school for young workers of the name of Wl. Medem at Minsk Mazowiecki (1923) ; 25-28. Rower-club of the sport-organization « Makkabi » of Warsaw.

1, 2, 6, 9, 10, 11, 12) די פערמע פון חלוצים אין גראָכאָוו, הינטער ווארשע; 3, 4, 5, 7, 8) קיבוץ פון החלוץ אין לאָדזש (לעשנאָ 41); 13) דער החלוץ אין פּיעטריקאָוו; 14) דער החלוץ אין קיעלץ; 15) דער קיבוץ פון „טרומפּעלדאָר"-אַרגאַניזאַציע אין באָבלי, קאָוולער קרייז, וואָס פּאָרט אָפּ קיין ארץ ישראל, די ערשטע פלוגה; 16) גרופּע פון החלוץ המזרחי אין קאָלאָמעא (קבוצה „טרומפּעלדאָר"); 17) א לעבעדיק בילד אויף אן אָוונט פון דער ציוניסטישער יוגנט אין אלעקסאנדער קויאָווסקי (1924) : „חלוצים ביי דער ארבעט"; 18) „שומר" פון קראקאָווער קרייז אויף א זומערקאָלאָניע אין משאנא־דאָלנא; 19) „השומר הצעיר" אין סלאָנים; 20) „טרומפּעלדאָר" אין סיראדזש; 21—24) די „בונד"-יוגנט „צוקונפט"; 21 אויף דעם שוים פון דער נאַטור; 22, דער ווארשעווער „צוקונפט-שטורם" בעת א זמן מאי־דעמאָנסטראַציע; 23, „צוקונפט" אין וואָלקאָווויסק. 24, אָוונט־שול פאר יונגע ארבעטער א. נ. וולאדימיר מעדעם אין מעזריטש, 1923); 25-28) אין דער ווארשעווער „מכבי".

Halutsim : 1, 2, 6, 9, 10, 11, 12) חוות החלוצים בגרוכוב, ע"י ורשה; 3, 4, 5, 7, 8) קבוץ חלוצי בלודז' (לשנו 41); 13) „החלוץ" בפיטריקוב; 14) „החלוץ" בקילץ; 15) קבוץ הסתדרות „טרומפלדור" בבובלי, מחוז קובל, בעת עליתו ארצה; הפלוגה הראשונה; 16) קבוצת החלוץ המזרחי בקולומיאה (קבוצת „טרומפל - דור"); 17) תמונה חיה בנשף הנוער הציוני באלכסנדר קויאבסקי (1924): „חלוצים בעבודה"; 18) „שומר" ממחוז קרקוב במחנה קיץ במשנה דולנה; 19) „השומר הצעיר" בסלונים; 20) „טרומפלדור" בסירדז; 21—24) נוער ה„בונד" — „צוקונפט"; (21. בחיק הטבע; 22. ה„צוקונפט" בורשה בהפגנה. „צוקונפט" בוולקוביסק; 24. בי"ס ערב בעד פועלים צעירים על שמו של וולדימיר מדם במזריץ' 1923); 25—28) ב„מכבי" ורשה.

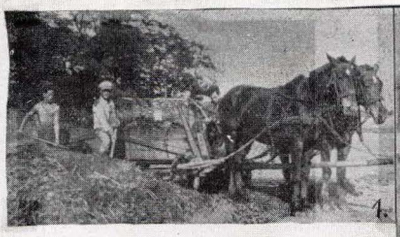
Halutsim : 1, 2, 6, 9, 10, 12. Una alquería de halutsim en Grochow, cerca de Varsavia; 3 4, 5, 7, 8. Kibutses de halutsim en Lodz (Leszno 41). Halutsim de Piotrkow ; 14. Haluts en Kielce ; 15. Kibuts de la organización « Trumpeldor » en la región de Kowel antes de la salida en Palestina ; 16. Grupo de halutsim de « Mizrakhi » en Kolomea ; 17. « Halutsim en trabajo », una escena durante una función organizada por la jovenud zionista en la ciudad de Aleksander Kujawski (1924).

Juventud : 18. Colonia de vacaciones de la organización « Shomer » en Mazana Dolna (cerca de Cracovia) ; 19. « Hashomer Hatsair » en la ciudad de Slonim ; 20. « Trumpeldor » en la ciudad de Sieradz ; 21-24. La juventud de « Bund » - « Tsukunft » ; 21. En medio de la natura ; 22. « Tsukunft » de Varsavia durante una demonstración ; 23. « Tsukunft » en la ciudad de Wolkowysk ; 24. Una escuela de tarde para obreros de nombre de Wl. Medem en la ciudad de Minsk Mazowiecki (1923) ; 25-28. Sección de remeros de la organización deportiva « Makkabi » de Varsavia.

Chalucim : 1, 2, 6, 9, 10, 11, 12) Ferma chaluców na Grochowie pod Warszawą; 3, 4, 5, 7, 8) Kibuc chaluców w Łodzi (Leszno 41) ; 13) Chaluc w Piotrkowie; 14) Chaluc w Kielcach; 15) Kibuc organizacji ,,Trumpeldor'', w powiecie Kowelskim, przed wyjazdem do Palestyny; 16) Grupa chalucu ,,Mizrachi'' w Kołomyi; 17) Żywy obraz na wieczorze młodzieży syjonistycznej w m. Aleksander Kujawski (1924) : ,,Chalucim podczas pracy''.

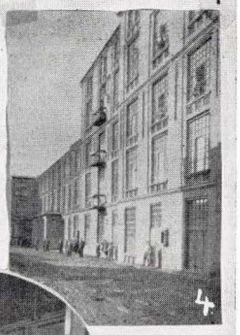
Młodzież : 18) Kolonia wakacyjna w Mszanie Dolnej, organ. Szomer wojew. krakowskiego; 19) ,,Haszomer Hacair'' w Słonimie; 20) ,,Trumpeldor'' w Sieradzu; 21-24) Młodzież ,,Bundu'' — ,,Cukunft'' (21. Na łonie natury; 22. warszawski ,,Cukunft'' w czasie demonstracji; 23. ,,Cukunft'' w m. Wołkowysk; 24. Szkoła wieczorna dla młodych robotników im. Wł. Medema w Mińsku Mazowieckim (1923) ; 25-28) Sekcja wioślarska warszawskiej ,,Makkabi''.

חלוצים

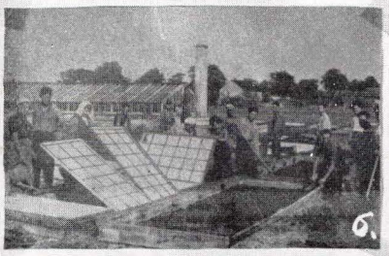

1.

2.

3

4

5.

6.

7

8

9.

13.

14.

15.

חלוצים

10

17

11.

12.

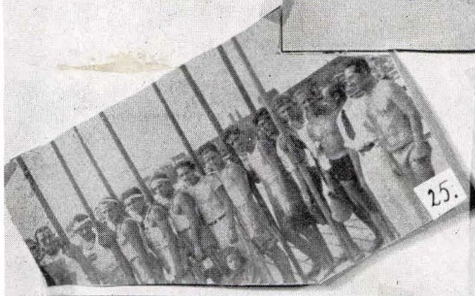

16.

18.

26.

19.

21

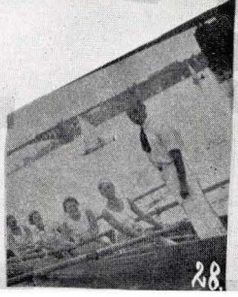

25.

20.

22

24

27

28.

23.

Sport.
Entre autres : 1-7) Les équipes de natation ; 8) Maccabi-Cracovie gagne le championnat de basket-ball; 9) Match : « Maccabi » (Varsovie) contre « Maccabi » (Cracovie); 10) « Maccabi » de Varsovie gagne le championnat de volley-ball; 11) Equipe de Hand-ball du « Maccabi » de Vilno; 17) Un des exploits de l'athlète Zicha Breitbard, surnommé « Le Samson contemporain »; 27) Congrès des clubs sportifs et gymnastiques juifs, à Vilno; 28) L'équipe féminine du club sportif juif « Jutrzenka » à Varsovie.

Sport.
Under others: 1-7) Swimming teams; 8) Sport-club «Maccabi» of Cracow champion in basket-ball; 9) Match «Maccabi» (of Warsaw) against «Maccabi» (of Cracow); 10) «Maccabi» of Warsaw wins the championship in volley-ball; 11) Hand-ball team of «Maccabi» of Vilno; 17) One of the performances of the champion Sisha Breitbart, surnamed «The contemporary Samson»; 27) Congress of Jewish sport and gymnastic clubs in Vilno; 28) Woman-group of the Jewish sport-club «Jutrzenka» («Dawn») of Warsaw.

SPORT. Między innymi : 1-7) w sekcjach pływackich; 8) Makkabi-Kraków zdobywa mistrzostwo w koszykówce; 9) Mecz : Makkabi (Warszawa) przeciw Makkabi (Kraków); 10) Warszawska Makkabi zdobywa mistrzostwo w siatkówce; 11) Grupa piłki ręcznej w Makkabi wileńskiej; 17) Jeden z wyczynów siłacza Ziszy Breitbarda, zwanego ,,współczesnym Samsonem''; 27) Konferencja żydowskich klubów gimnastycznych i sportowych w Wilnie; 28) Kobieca grupa żydowskiego klubu sportowego ,,Jutrzenka'' w Warszawie.

Entre otros : 1-7) Cuadrillas de natación ; 8) «Maccabi», club de deporte de Cracovia, campeón de «basket-ball» ; 9) Match de «Maccabi» de Varsavia, conquista el campeonato de «volley-ball» ; 11) Cuadrilla de «pelota a mano» del club «Maccabi» de Vilno ; 17) Una hazaña de fuerza del campeón Sisha Breitbart, apellidado «Samson moderno» ; 27) Congreso de clubs judíos de deportes y de gimnasia; 28) Grupo femenino del club de deporte «Jutrzenka» («Aurora») de Varsavia.

Deportes.
צווישן אנדערע : 1-7) אין די שווימער־סעקציע פון ידישע ספּאָרט־פאַריינען אין וואַרשע; 8) „מכבי" (קראָקע) געווינט די מיסטער־שאפט אין קווישבאל; 9) „מכבי"-וואַרשע קעמפט מיט „מכבי"-קראָקע; 10) „מכבי" - וואַרשע געווינט די מיסטערשאפט אין נעצ־באל; 11) האנטבאל־גרופּע (מענער) ביים וויל־נער „ מכבי";
17) איינע פון די גבורות פון דעם „היינטיקן „שמשון הגבור" — זיש בריסבארד; 20) האנטבאל-גרופּע (פרויען) ביים ווילנער „מכ - בי"; 27) די ערשטע קאָנפערענץ פון יי־דישע טורן-און ספּאָרט-פאַריינען פון ווילנער קאָנט, צונויפגערופן פון ווילנער „מכבי"; 28) א גרופּע ספּאָרטלערינס פון וואַרשעווער „מאָרגנשטערן".

בין היתר: 1—7) חוגי השוחים של אגודות הספורט היהודיות בורשה; 8)„מכבי" (קרקוב) זוכה באליפות כדור-סל; 9) „מכבי" - ורשה נאבקת עם „מכבי" - קרקוב; 10) „מכבי" - ורשה זוכה באליפות כדור-עף; 11) קבוצת כדור־יד (גברים) ע"י „מכבי" בוילנה; 17) ממעשי הגבורה של „שמשון הגבור בימינו"— זישה בריסברד; 20) קבוצת כדור-יד (נשים) ע"י „מכבי" וילנה; 27) הועידה הראשונה של אגודות ההתעמלות והספורט היהודיות במחוז וילנה, כונסה ע"י „מכבי"-וילנה; 28) קבוצת מתעמלות של „מורגנשטרן" בורשה.

ספארט

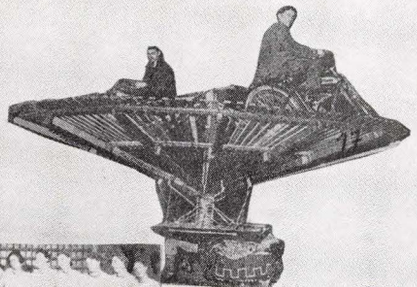

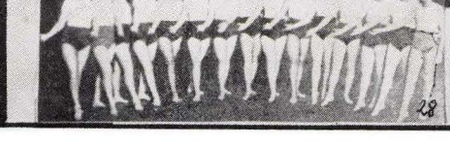

L'AIDE financière systématique et efficace du JOINT (American Joint Distribution Committee) a rendu possible l'action large et profitable de beaucoup d'institutions juives travaillant dans le domaine de l'assistance sociale, de l'éducation (« TOZ », « CENTOS »; écoles juives: « TARBUT », « MIZRACHI »; écoles professionnelles ; colonies d'été), etc...

די סיסטעמאטישע און באדויטנדיקע הילף פון „דזשאינט" האָט דערמעגלעכט די בריט פארמאסמענע טעטיקייט פון א רוי יידישע אינסטיטוציעס פאר סאציאלער הילף, דערציונג, ווי „טאָז", „צענטאָז"; יוד. שולוועזן : „תרבות", „מזרחי", האנדווערקער-שולן, זומער־קאָלאָניעס א. אז"וו.

The systematic and efficient aid of the «JOINT» («American Joint Distribution Committee») had facilitated a wide and useful activity of numerous Jewish institutions in the domain of social assistance, education etc. («TOZ», «CENTOS», Jewish schools of «TARBUT», «MIZRACHI», professional schools, summer colonies and so on).

העזרה השיטתית והניכרת של ה„דזשוינט" אפשרה פעולות נרחבות של שורת מוסדות יהודיים בעד עזרה סוציאלית וחינוך ו„מוז", „צנטוס"; רשת בתי ספר יהודיים : „תרבות", „מזרחי", בתי ספר מקצועיים, מחנות קיץ וכו').

Systematyczna i wydatna pomoc finansowa ze strony JOINTu (American Joint Distribution Committee) umożliwiała szeroką i skuteczną działalność wielu żydowskim instytucjom, pracującym w dziedzinie opieki społecznej, wychowania (,,Toz'', ,,Centos''; żyd. szkolnictwo : ,,Tarbut'', ,,Mizrachi'', szkoły zawodowe, kolonie letnie) itd.

La ayuda sistemática y eficaz del «Joint» («American Joint Distribution Committe») facilitó una ancha y util actividad de numerosas instituciones judías en el campo de la asistencia social, de la educación etc. («TOZ», «Centos», Escuelas Judías de «Tarbut», «Mizrachi», escuelas profesionales, colonias de verano etc...)

דזשאינט

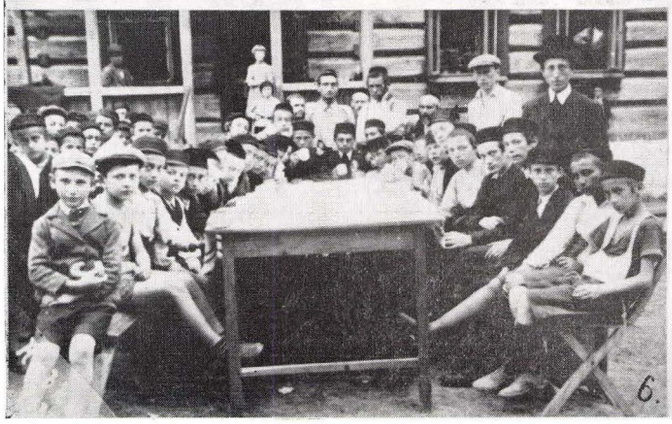

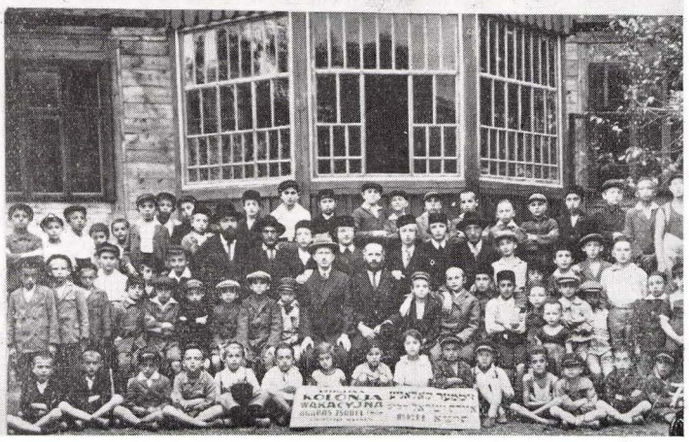

1) A la maison de la Société de la Protection de la Santé « TOZ », à Varsovie ; 4, 5) Colonie « Centos » pour enfants retardés.

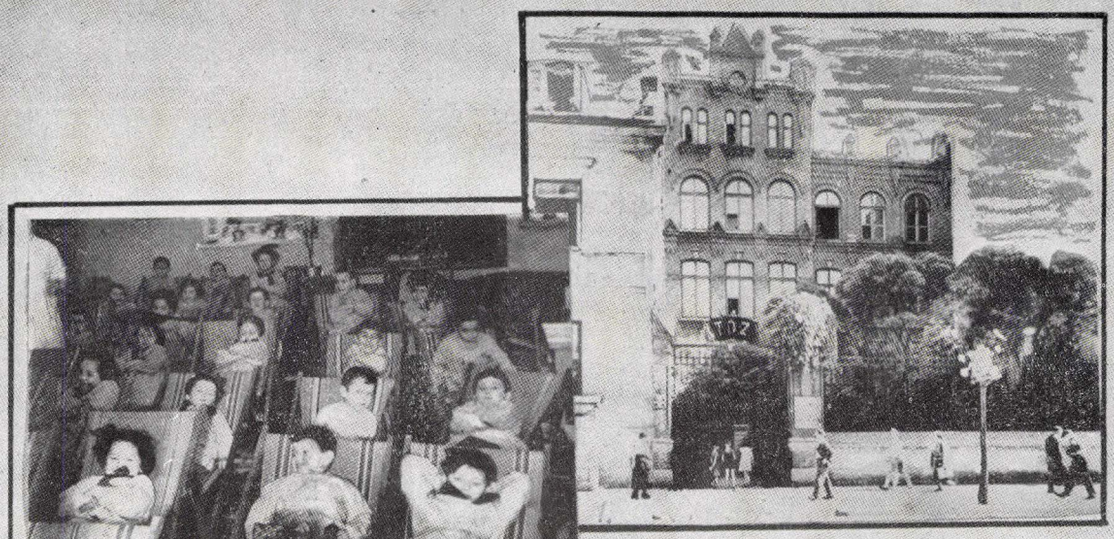
1, 2, 3) W domu Towarzystwa Opieki nad Zdrowiem „Toz" w Warszawie; 4, 5) Kolonia „Centos" dla dzieci opóźnionych w Otwocku.

1, 2, 3. אין „טאָז", געזעלשאַפט פאַר פאָלקס־געזונט, ווארשע;
4, 5. „צענטאָ"־קאָלאָניע פאַר דעפעק־טיווע קינדער אין אָטוואָצק.

1, 2, 3. „טוז", חברה לבריאות העם, וורשה;
4, 5. „צנטוז" — מושבה לילדים דפק־טיביים באוטבוצק.

1, 2, 3) In the house of "Toz" in Warsaw (Society for Medical Assistance) ; 4, 5) A house of the "Centos" for backward children in a village resort of Otwock.

1, 2, 3, En la casa de la Sociedad de la Protección Medical « Toz » en Varsavia. 4, 5, Colonia « Centos » para niños atrasados en la ciudad de Otwock.

„טאז"

„צעטאס"

« *ORT* » : 1) Dr. M. Silberfarb (Président de l' « ORT » en Pologne. Mort en 1932) ; 2) Ing. J. Jaszunski (Directeur de l' «ORT» en Pologne) ; 3) Dr. A Syngalowski (actuellement : Directeur en chef de l' « ORT » en Europe, siégeant à Genève) ; 4) Une conférence du Dr. Syngalowski à l'Ecole Technique de l' « ORT » à Vilno. Debout : J. Czernichow. A gauche : Dr. Syngalowski et J. Kruk ; 5) Atelier de tricotage (Lodz) ; 6) Cooperative Juive (près de Varsovie) ; 7) Etablissement d'apiculture de l' « ORT » à Stalowice ; 8) Un paysan juif, nonagénaire (Volynie) ; 8) Dr. Syngalowski, accompagné des dirigeants de l' « ORT » de Bialystok, à l'Ecole d'Agronomie de l' « ORT » à Nowosiolki ; 10) Salle de dessin à l'Ecole Technique de l' « ORT » (Vilno) ; 11) Colonie juive à Ignatowka ; 12) Dans une ferme de l' « ORT » à Nowosiolki près de Bialystok. Sont assis de droite à gauche : Wilder, Syngalowski, P. Kaplan, agr. Szalit, agr. Epstein ; 13) Cours de lingerie (à l'Ecole de Filles, Varsovie, 1936-1937) ; 14) Paysan juif, septuagénaire, dans la ferme de l' « ORT » à Ignatowka ; 15) Dans le jardin de l' « ORT » (Lipowka à Vilno, 1938) ; 16) Colon juif d'Ignatowka ; 17) Ecole Technique de l' « ORT » (Vilno).

« *TOZ* » : 18) Dr. méd. Léon Wulman (en Pologne, avant la guerre : Directeur-adjoint du Département médical du « Joint », Directeur du « TOZ », rédacteur de la revue « Médecine Sociale », auteurs d'ouvrages ayant trait à la médecine et à l'hygiène sociale. Actuellement : Directeur de l'Exécutif de l' « Osé » aux Etats-Unis).

«*ORT*» : 1) Dr. M. Silberfarb (President of «ORT» in Poland ; died in 1932) ; 2) Engineer J. Jashunski, (Director of «ORT» in Poland) ; 3) Dr. A. Syngalowski (at present: General Director of «ORT» in Europe resident in Geneva) ; 4) A lecture of dr. Syngalowski at the «Technicum» of the «ORT» in Wilno: Standing: J. Czernichow. At the left: Dr. Syngalowski and J. Kruk ; 5) Knitting workshop in Lodz ; 6) A. Jewish cooperative near Warsaw ; 7) Bee-keeping of the «ORT» at Stalowice ; 8) A Jewish cultivator, 90 years old (Volhynie) ; 9) Dr. Syngalowski in the midst of the directors of the «ORT» of Bialystok, at the school of agronomy of the «ORT» at Nowosiolki ; 10) Drawing hall at the «Technicum» of the «ORT» (Wilno) ; 11) Jewish colony at Ignatowka ; 12) On the farm of the «ORT» at Nowosiolki, near Bialystok. From right, seated: Wilder, dr. Syngalowski, Pesach Kaplan, agriculturists: Shalit and Epstein ; 13) A linen-drapery confection course for girls (Zabia-Street, in Warsaw) (1936-1937) ; 14) David Malis, Jewish cultivator, 70 years old in the Jewish colony of the «ORT» at Ignatowka ; 15) In the garden of the «ORT» at Lipowki (Wilno) (1938). 16) Member of the Jewish colony at Ignatowka; 17) The «Technicum» of the «ORT» in Wilno.

«*TOZ*»: 18) Dr. Leon Wulman, physician, (in Poland, in the pre-war time: director of the anti-tuberculous sanatorium at Otwock. Vice-director of the medical section of « Joint », director of the «TOZ», redactor of the periodical «Social Medicine», member of the direction of «Yivo», author of numerous works on medicine and social hygiene. At present : director of the executive of «Ose» in America.

„ORT": 1) Dr M. Silberfarb (Przewodniczący „Ort'u" w Polsce. Zmarł w 1932). 2) Inż. J. Jaszuński (Dyrektor „Ort'u" w Polsce). 3) Dr A. Syngałowski (obecnie: dyrektor naczelny „Ort'u" na Europę, z siedzibą w Genewie). 4) Odczyt dra Syngałowskiego w Technikum „Ort" w Wilnie. Stoi: J. Czernichow. Na lewo: Dr Syngałowski i J. Kruk. 5) Warsztat trykotarski (Łódź). 6) Spółdzielnia żyd. w pobliżu Warszawy. 7) Gospodarstwo pszczelarskie „Ort'u" w Stalowicach. 8) 90-letni rolnik żyd. (Wołyń). 9) Dr Syngałowski w otoczeniu kierowników Białostockiego „Ort'u", w Szkole Agronomicznej „Ort'u" w Nowosiołkach. 10) Sala rysunków w Technikum „Ort'u" (Wilno). 11) Kolonia żyd. w Ignatówce. 12) W majątku „Ort'u" — Nowosiołki obok Białegostoku. Siedzą od prawej do lewej: Wilder, dr Syngałowski, Pesach Kapłan, agr. Szalit, agr. Epstein. 13) Kurs bieliźniarstwa w szkole dla dziewcząt (przy ul. Zabiej, w Warszawie) (1936-1937). 14) Dawid Malis, 70-letni rolnik żyd. w kolonii rolnej „Ort'u" — w Ignatówce. 15) W ogrodzie „Ort'u" na Lipówkach w Wilnie (1938). 16) Kolonista żyd. w Ignatówce. 17) Technikum „Ort'u" w Wilnie.

„TOZ": 18) Dr med. Leon Wulman (W Polsce, przed wojną: dyr. sanatorium przeciw-gruźliczego w Otwocku, wice-dyr. oddziału lekarskiego „Joint'u", dyr. „Toz", redaktor pisma „Medycyna Społeczna", członek zarządu „Iwo", autor szeregu dzieł z dziedziny medycyny i higieny społecznej. Obecnie: dyr. egzekutywy „Ose" w Ameryce.

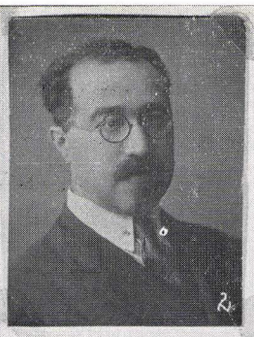
« *ORT* » : 1) Dr Silberfarb (presidente del « ORT » en Polonia, muerto en 1932 ; 2) Ingeniero J. Jashunski, (director del « ORT » en Polonia ; 3) Dr. A. Syngalowski, actualmente : director general del « ORT » en Europa, residente en Ginebra) ; 4) Una conferencia del dr. Syngalowski en el Technicum del « ORT » en Wilno ; En pie : J. Chernikhov. -A izquierda : dr. Syngalowski y J. Kruk ; 5) Taller de punto en Lodz ; 6) Cooperativa Judia cerca Varsovia ; 7) Una granja de apicultura del « ORT » en Stalowice ; 8) Un cultivador judio de 90 años (Volynia) ; 9) Dr. Syngalowski en medio de los directores del « ORT » de Bialystok, en la escuela de agronomia del « ORT » en Nowosiolki ; 10) Sala de dibujo del Technicum des « ORT » (Wilno) ; 11) Colonia Judía en Ignatowka ; 12) En la graja del « ORT » en Nowosiolki, cerca Bialystok ; desde derecha, sentados : Wilder, dr. Syngalowski, Pesach Kaplan, agrónomos : Shalit y Epstein ; 13) Curso de confección de ropa blanca para muchachas (Calle Zabia en Varsovia) (1936-1937) ; 14) David Malis, cultivador judío de 70 años, en la colonia judí del « ORT » en Ignatowka ; 15) En el jardino del « ORT » en Lipowki (Wilno 1938) ; 16) Miembro de la colonia judia en Ignatowka ; 17) « Technicum » del « ORT » en Wilno.

« *TOZ* » : 18) Dr. Leon Wulman, médico (en Polonia, antes de la guerra : director del sanatoria anti-tuberculoso en Otwock, Vice-director de la sección medical del « Joint », director del « TOZ », redactor del periódico de medicina : « Medicina Social », miembro de la dirección de « Yivo », autor de numerosos libros de medicina y de hygiene social. Actualmente : director de la ejecutiva de « Ose » en América.

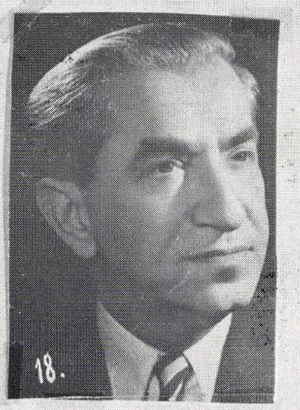
„ארט" : 1) ד"ר מ. זילבערפארב (פרעזי־דענט פון „ארט" אין פוילן נעשט. 1932); 2) אינזש. י. יאשונסקי (דירעקטאָר פון „ארט" אין פוילן); 3) ד"ר א. סינגאלאָווסקי (איצט: הויפט־דירעקטאָר פון „ארט" אין אייראָפּע; 4) ד"ר סינגאלאָווסקים רעפעראט אין זאל פון „ארט"־טעכניקום אין ווילנע. ס'שטייט: י. מישערניכאָוו. אויף לינקס: ד"ר סינגאלאָווסקי און י. קרוק; 5) שטריקערייי־ווערקשטאָט אין לאָדזש; 6) יידישע קאָאָפּעראַטיוו נעבן ווארשע; 7) אין א בינען־ווירטשאפט פון „ארט" אין סטאלאָוויטש; 8) א ייד. 90־יאָריקער לאַנדווירט אין זשאלוצק (וואָלין); 9) ד"ר סינגאלאָווסקי אין באגלייטונג פון ביאליסטאָקער־„ארט"־פירער אין א שיער פון דער אג־רונאָמישער שול אין דעם „ארט"־מאָאָנטעק נאָווואסיאלקי. פון לינקס אויף רעכטס: שמידט (בעסטער יידישער לאַנדווירט פון ראיאָן); מיטגלידער פון ביאליסטאָקער „ארט"־קאָמיטעט (צווישן זיי דער באקאַנטער אגראָ־נאָם עפשטיין); 10) „ארט". ווילנער טעכני־קום. צייכן־זאל; 11) יידישע קאָלאָניע אין איגנאַטאָווקא; 12) אויפן „ארט"־מאָאָנטעק נאָווואָסיאלקי נעבן ביאליסטאָק. עס זיצן פון רעכטס אויף לינקס: ווילדער, סינגאלאָווסקי, פּפּח קאָפּלאָן, אגר. שאליט, אגר. עפשטיין; 13) קורס פון ווישערי (אין דער שול פאר מיידלעך, אין ווארשע, זשאביי־גאס. 1936—1937); 14) דוד מאלים. 70־יאָריקער יידי־שער פויער אין דער לאַנדוו.־קאָלאָניע „ארט" אין איגנאַטאָווקא; 15) אין אן „ארט"־גארטן אויף לינקס: ווילנע (1938); 16) יידי־שער קאָלאָניסט אין איגנאַטאָווקא; 17) „ארט"־טעכניקום אין ווילנע.

„טאָז" : 18) ד"ר מער. לייב (לעאָן) וואל־מאָן (פאר דער מלחמה, אין פוילן, דירעקטאָר פון דער טובערקולאָז־סאַנאַטאָריום אין אָט־וואָצק; וויצע־דירעקטאָר פון מעדיצינישן דע־פּאַרטאַמענט פון „דזשאָינט", דירעקטאָר פון „טאָז", פּאַרוואָלטונגס־מיטגליד פון „ווואָ", רעדאַקטאָר פון „סאָציאַלער מעדיצין". איצט: עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון „אָזע" אין אַמעריקע).

1.

2.

4.

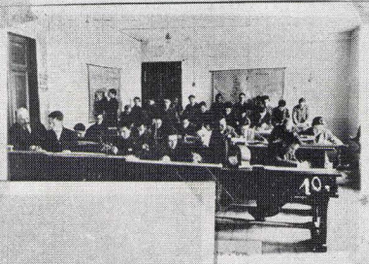

18.

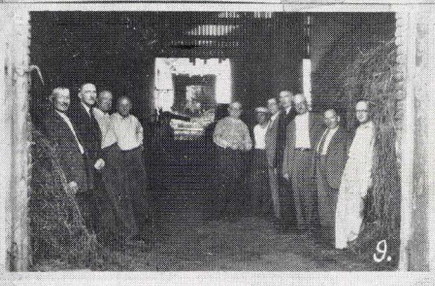
«ציון»

3.

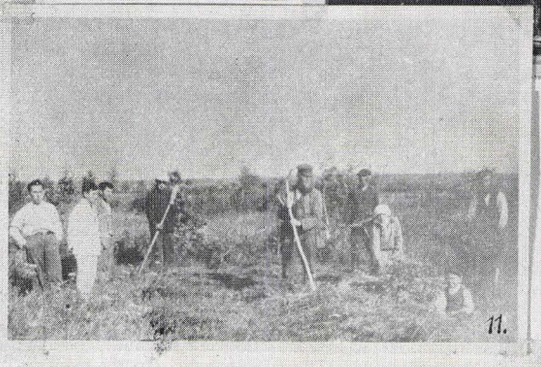

5.

6.

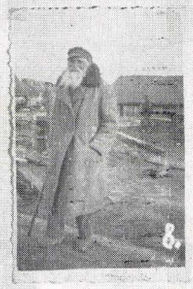

10.

9.

7.

11.

«אלם»

8.

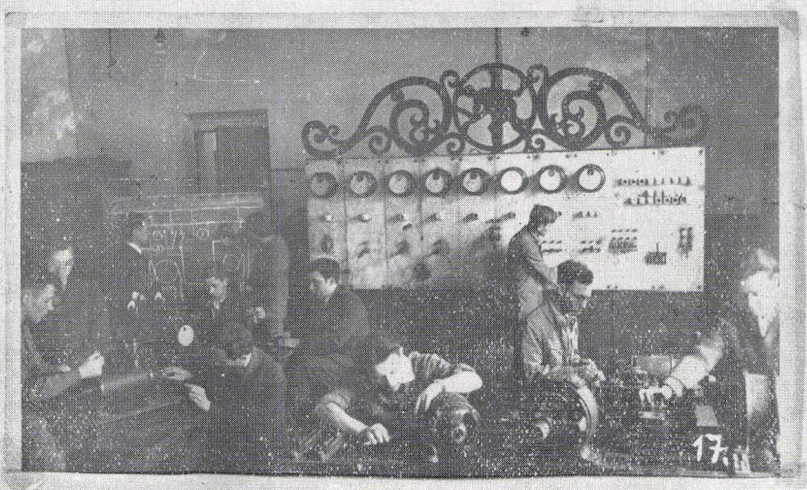

13.

12.

15.

14.

«ילק»

17.

16.

Aide et Entraide sociale

1) Banque de Crédit juive, à Grodzisk (photo R. V.) ; 2, 3) Sanatorium Medem ; 4) Hôpital juif à Lwow (fondation M. Lazarus) ; 5) Hôpital juif à Dubno ; 6, 8) Hospice de vieillards à Plock ; 7) Hôpital juif à Bereza Kartuska ; 9) Sanatorium à Demblin (appartenant au Centre de Protection des Orphelins de la Pologne du Sud-Est) ; 10) Orphelinat à Pinsk

Mutual Help and Social Assistance.

1) The Jewish Credit establishment at Grodzisk (photo by R. V.) ; 2, 3) The Medem Sanatorium ; 4) The Jewish hospital at Lvov (M. Lazarus endowment) ; 5) The Jewish hospital at Dubno ; 6, 8) The alms-house at Plock ; 7) The Jewish hospital at Bereza Kartuska ; 9) The Sanatorium at Demblin ; 10) An orphan-home at Pinsk.

Pomoc i samopomoc społeczna :

1) Żydowski bank kredytowy, w Grodzisku (fot. R. Vishniak) ;2, 3) Sanatorium Medema; 4) Szpital żydowski we Lwowie (fundacja Maurycego Lazarusa) ; 5) Szpital żydowski w Dubnie; 6, 8) Przytułek dla starców w Płocku; 7) Szpital żydowski w Berezie Kartuskiej; 9) Sanatorium w Dembinie (Centrali opieki nad sierotami w Małopolsce Wschodniej) ; 10) Dom sierot w Pińsku.

Ayuda y Ayuda Mutua Social :

1, Banco Judío de Crédito en la ciudad de Grodzisk, (foto : R. Vishniak). 2, 3, Sanatorio de Medem. 4, Hospital judío en la ciudad de Lwow((fundación de Mauricio Lazarus). 5, Hospital Judío en la ciudad de Dubno. 6, 8, Hospicio para ancianos en la ciudad de Plock. 7, Hospital judío en la ciudad de Bereza Kartuska. 9, Sanatorio en la ciudad de Dembina (Centro de la Protección de Huérfanos en Malopolska Oriental). 10, Casa de Huérrfanos en la ciudad de Pinsk.

געזעלשאַפטלעכע הילף און זעלבסטהילף :

1. יידישע קרעדיט־באַנק אין גראַדזשיסק (פאָטאָ: ר. ווישניאַק);
2, 3. די מעדעם־סאַנאַטאָריום;
4. יידישער שפּיטאָל אין לעמבערג (פאָנדאַציע: מאָריס לאַזאַרוס);
5. יידישער שפּיטאָל אין דובלין;
6, 8. מושב זקנים אין פּלאָצק;
7. יידישער שפּיטאָל אין קאַרטוז־בעראָזע;
9. סאַנאַטאָריע אין דעמבינע (יתומים־צענטראַלע פאַר מזרח־גאַליציע);
10. פּינסקער יתומים־הויז.

מוסדות צבוריים ועזרה סוציאלית :

1. קופת מלווה יהודית בגרודזיסק (צילום: ר. ווישניאק);
2, 3. הסנטוריום ע"ש מדם;
4. בית־החולים היהודי בלבוב (קרן מוריס לזרוס);
5. בית־החולים היהודי בדובלין;
6, 8. מושב הזקנים בפלוצק;
7. בית־החולים היהודי בקרטוז־ברזה;
9. סנטוריום בדמבינה (מרכז ליתומים בגליציה המזרחית);
10. בית היתומים בפינסק.

סאציאלע הילף

עזרה סוציאלית

a) Bâtiment, 13, rue Tlumacka (sur la photo : à dr.), le siège de l'Union des Ecrivains et Journalistes Juifs à Versovie; b) L'administration de cette Union (1924); c) Une assemblée générale de l'Union des Ecrivains et Journalistes Juifs à Varsovie ; b) Zvi Prylucki, un des fondateurs et rédacteur en chef du quotidien « Der Moment »; e) Abram Goldberg, redacteur en chef du quotidien « Hajnt »; f) Salomon Biber (1871-1931), remarquable publiciste juif, un des rédacteurs du quotidien « der Moment »; g) B. Szefner, remarquable feuilletoniste, un des rédacteurs du quotidien « Di Folkszajtung »; h) M. Justman (pseud. Itschele), excellent feuilletoniste politique, un des rédacteurs du quotidien « Hajnt »; i, j) Le bâtiment et une des salles d'imprimerie du Consortium des journaux: « Moment », «Radio », « Sportcajtung »; k, l) Bal de la presse juive (Varsovie, 1925); m) Le bureau des Ecrivains et Journalistes juifs pendant une manifestation publique just. avant que n'éclate la 2me guerre mondiale; n) La dernière administration de la section juive du Syndicat des Journalistes à Varsovie; o) En-tête du supplément régulier illustré du journal « Hajnt »; p) En-tête du numéro jubilaire du journal « Der Moment »; r, s, t, u, w) Cartes de membre, papier à en-tête etc. de l'Union des Ecrivains et Journalistes juifs; z) Un kiosque de journaux à Varsovie. Avant la guerre il y figurait, entre autres, 80 périodiques juifs en langues yiddish, polonaise, hébraïque.

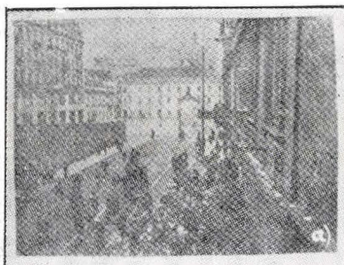
A) דער בנין אויף טלומאצקע 13 (רעכטס) אין וואַרשע, זיץ־אָרט פון דעם יידישן ליטע־ראַטן- און זשורנאַליסטן־פֿאַריין; B) די פֿאַר־וואַלטונג פון דעם יידישן ליט- און זשורנאַליסטן־פֿאַריין אין וואַרשע (1924). פון רעכטס אויף לינקס, אין דער ערשטער רייע : קיפּנים און סע־גאַלאָוויטש; אין דער צווייטער רייע : איינהאָרן, קאַרלינסקי, יאַנאָווסקי, שעפּנער, ד"ר שיפּער, גאָלדבערג, געלבערג, זאַק און זינגער. אין דער דריטער : וואגמאן; C) אן אלגעמיינע פֿאַר־זאַמלונג פון דעם יידישן ליטעראַטן און זשור־נאַליסטן פֿאַריין (וואַרשע, 1924); D) צווי פֿרילוצקי, דער שעפּער פון דער מאָדערנער יי־דישער פּרעסע, מיטגרינדער און שעף־רעדאַק־טאָר פון דער טאָג־צייטונג „מאָמענט"; E) אברהם גאָלדבערג, דער שעף־רעדאַקטאָר פון דער טאָג־צייטונג „היינט"; F) ש. ביבער (1875—1931), באַוווסטער פּובליציסט, מיט־רעדאַקטאָר פון „מאָמענט"; G) ב. שעפּנער, באַוווסטער פּעליעטאָניסט, מיטרעדאַקטאָר פון דער „פֿאָלקסצייטונג"; H) מ. יוסטמאן (פּסעוד. איטשעלע), באַוווסטער פּאָליטישער פּעליעטאָ־ניסט, מיטרעדאַקטאָר פון „היינט"; I, J) דער בנין און א פּראָגמענט פון די אייניקטונ־גען אין דער דרוקעריי פון דעם זשורנאַלן־קאָנ־צערן „מאָמענט", „ראַדיאָ", „ספּאָרט־צייטונג", K, L) דער באַל פון דער יידישער פּרעסע (וואַרשע, 1925); M) יידישע שרייבער און זשורנאַליסטן אין פֿרעזידיום פון אן עפּנטלעכן אקט ערב דער צווייטער וועלט־מלחמה. פון רעכטס צו לינקס : נח פֿרילוצקי, דוד פֿלינקער, מענדל מאָזעס, בן־ציון כילינאָוויטש, משה מארק, מאַרק טורקאָוו, ש. סווישלאָצקי, משה אינדעלמאן, שאול וואגמאן, שמואל וואַלקא־ווימש, לאזאר קאהאן, י. מ. ניימאן און (אויף דער טריבונע) ב. שעפּנער; N) די לעצטע פּאַרוואַלטונג פון וואַרשעווער זשורנאַליסטן־סינדיקאט (יידישע סעקציע). עס זיצן פון רעכטס צו לינקס : חיים פינקעלשטיין, בער־נאַרד זינגער, נתן שוואַלבע, בן־ציון כילינא־ווימש; O) דאָס קעפּל פון דער אילוסטרירטער ביילאגע צום „היינט"; P) דאָס קעפּל פון דעם יובל־נומער פון „מאָמענט"; (R, S, T, U, W לעגיטימאציעס, בריוו־בלאנקעטן א. אז"ו. פון דעם יידישן ליטעראַטן און זשורנאַליס־טן־פֿאַריין; Z) צייטונגס־בידל אין וואַרשע. דאָרט זענען דערשינען פּאַר דער מלחמה 80 צייטונג־אויסגאבן אין יידיש, פּויליש און הע־ברעאיש.

a) Building, Tlumacka, Nr. 13 (on the right: Seat of the «Union of Jewish Writers and Journalists» in Warsaw (1924); c) A general assembly of the «Union of Jewish Writers and Journalists»; d) Tsvi Prylucki, one of the founders and redactor of the Jewish newspaper «Haint»; e) Abram Goldberg, chief-redactor of «Haint»; f) Salomon Biber (1871-1931), outstanding Jewish publicist, one of the redactor of the newspaper «The Moments»; g) B. Szefner, eminent writer of «feuilletons», one of the redactors of the newspaper «Di Folkstsaitung»; h) M. Justman (assumed name: «Itchele»), excellent political writer, one of the redactors of «Haint»; i, j) Building and one of the printing-halls of the Newspaper Association: «The Moment», «Radio», «Sporttsaitung»; k, l) Ball of the Jewish Press (Warsaw, 1925); m) Presidency of the Union of Jewish Writers and Journalists during a public manifestation, just before the outburst of the 2-nd World War; n) The last Direction of the Jewish section of the Syndicate of the Journalists of Warsaw; o) Head-line of the permanent illustrated supplement of the newspaper «Haint»; p) Head-line of the jubilee-copy of te newspaper «Der Moment»; r, s, t, u, w) Member-tickets, sheets with firm head-lines, and so on, of the «Union of Jewish Writers and Journalists» in Warsaw. In pre-war times there appeared permanently, under others, 80 Jewish periodics in the Yiddish, Polish and Hebrew languages.

a) Edificio calle Tumacka, Nr. 13 (a derecha: Domicilio social de la «Unión de Escritores y Periodistas Judíos» en Varsavia); b) Dirección de la «Union de Escritores y Periodistas Judíos en Varsavia (1924); c) Asamblea general de la «Union de Escritores y Periodistas Judíos»; d) Tsvi Prylutski, uno de los fundadores y redactor del periódico judío «Haint»; e) Abram Goldberg, redactor of «Haint»; f) Salomon Biber (1871-1931), publicista eminente, uno de los redactores del periódico «Moment»; g) B. Szefner, periodista eminente, uno de los redactores del diario «Di Folkssaitung»; h) M. Justman (sudónimo: «Itchele»), escritor político excelente, uno de los redactores del diario «Haint»; i, j) Edificio y una de las salas de la imprenta del Consorcio de la Prensa: «Moment», «Radio», «Sportzaitung»; k,l) Baile de la Prensa Judía (Varsavia 1925); m) Presidencia de la «Union de los Escritores y Periodistas Judíos» durante una manifestación pública, immediatamente antes de la explosión de la segunda guerra mundial; n) Ultima Dirección de la Sección Judía del Sindicado de los Periodistas de Varsavia; o) Título del suplemento ilustrado permanente del diario «Haint»; p) Título del número especial de jubileo del diario «Moment»; r, s, t, u, w) Tarjetas de miembros, cartas con títulos de los diarios, etc. de la «Unión de Escritores y Periodistas Judíos» de Varsavia; z) Quiosco con diarios en Varsavia, que antes de la guerra tenía 80 diferentes periódicos judíos en lengua yiddish, polaca y hebrea.

A) הבנין ברחוב טלומצקי 13 (מימין) בור־שה — מושב אגודת הסופרים והעתונאים הי־הודים; B) ועד אגודת הסופרים והעתונאים היהודים בורשה (1924). מימין לשמאל, בשור־רה הראשונה : קיפּנים וסגלוביץ'; בשורה השׁ־ניה : איינהורן, קרלינסקי, יאנובסקי, שפּנר, ד"ר שיפר, גולדברג, גלברג, זאק וזינגר. בשורה השלישית : ווגמן; C) אסיפה כללית של אגו־דת הסופרים והעתונאים (ורשה, 1924); D) צבי פרילוצקי, יוצר העתונות היהודית החדי־שה, ממייסדי ועורך ראשי של העתון היומי „מאָמענט"; E) אברהם גולדברג, העורך הראשי של העתון היומי „היינט"; F) ש. בי־בר (1875—1931), פובליציסטן ידוע, מעורכי ה„מאָמענט"; G) ב. שפנר, פליטוניסטן ידוע, מעורכי ה„פאָלקס - צייטונג"; H) מ. יוסטמן (איטשעלע), פּליטוניסטן פּוליטי ידוע, מעורכי ה„היינט"; I, J) הבנין וקטע מציוד בית הדפוס של מרכז העתונים „מאָמענט", „ראַ־דיאָ" ו„ספּאָרט־צייטונג"; K, L) נשף העתו־נות היהודית (ורשה, 1925); M) סופרים ועתונ־אים יהודיים בנשיאות הפגנה פומבית ערב מלחמת העולם השניה. מימין לשמאל : נח פרילוצקי, דוד פלינקר, מנדל מוזס, בן ציון כי־לינוביץ' משה מרק, מרק טורקוב, ש. סוסלוצ־קי, משה אינדלמן, שאול וואגמן, שמואל וולקו־ביץ, לזר כהן, י. מ. ניימן וב. שפנר (על דוכן הנואמים); N) הועד האחרון של סינדיקט העתונאים בורשה (הסניף היהודי). יושבים מימין לשמאל: חיים פינקלשטיין, ברנרד זינגר, נתן שוולבה, בן-ציון כילינוביץ', מרק טורקוב. עומדים : דוד פלינקר, ש. קלין, פנחס שוורץ וב. י. רוזן; O) הכותרת של המוסף בתמו־נות ל„היינט"; P) כותרת גליון היובל של ה„מאָמענט"; (R, S, T, U, W כרטיסי חבר, טופסי מכתבים וכו' של אגודת הסופרים והע־תונאים היהודים; Z) ביתן עתונים בורשה, שם הופיעו לפני המלחמה 80 עתונים ביידיש, פו־לנית ועברית.

a) Budynek przy ul. Tłumackiej 13 (na zdjęciu : z prawej strony), siedziba Związku Literatów i Dziennikarzy Żydowskich w Warszawie. *b)* Zarząd Związku Liter. i Dziennikarzy Żyd. w Warszawie (1924). Od prawej, w pierwszym rzędzie : Kipnis i Segałowicz; w drugim rzędzie : Einhorn, Karliński, Janowski, Szefner, dr Schipper, Goldberg, Gelberg, Żak i Singer; w trzecim rzędzie : Wagman. *c)* Jedno z Walnych Zebrań Żyd. Zw. Liter. i Dzien. *d) Cwi Prylucki*, twórca nowoczesnej prasy żyd., współzałożyciel i redaktor naczelny dziennika „der Moment". e) *Abram Goldberg*, redaktor naczelny dziennika „Hajnt". *f) Salomon Biber* (1871-1931). Wybitny publicysta żyd., współredaktor dziennika „Der Moment". *g) B. Szefner*, wybitny felietonista, współredaktor dziennika „Di Folkscajtung". *h) M. Justman* (pseudo: Itschele), świetny felietonista polityczny, współredaktor dziennika „Hajnt". *i, j)* Budynek i jedna z hal drukarskich koncernu pism „Moment", „Radio", „Sportcajtung". *k, l)* Bal prasy żydowskiej (Warszawa, 1925). *m)* Prezydium Żyd. Liter. i Dziennik. w czasie publicznej manifestacji, tuż przed wybuchem II. wojny światowej. Od prawej ku lewej : Prylucki, D. Flinker, M. Mozes, B. Chilinowicz, M. Mark, M. Turkow, S. Swisłocki, M. Indelman, S. Wagman, S. Wołpowicz, L. Kahan, J. M. Najman; przemawia B. Szefner. *n)* Ostatni zarząd Żyd. Sekcji Warszawsk. Syndykatu Dziennikarzy. Siedzą od prawej : Ch. Finkelstein, B. Singer, N. Szwalbe, B. Chilinowicz i M. Turkow. Stoją : D. Flinker, S. Klec, Pinkas Szwarc i Ber Rosen. *o)* Nagłówek stałego dodatku ilustrowanego do dzien. „Hajnt". *p)* Nagłówek numeru jubileuszowego dziennika „Der Moment". *r, s, t, u, w)* Legitymacje, blankiety listów itd. Żyd. Związku Liter. i Dziennikarzy. *z)* Kiosk gazetowy w Warszawie. Przed wojną ukazywało się tam m. in. 80 żydowskich czasopism, w języku żydowskim, polskim i hebrajskim.

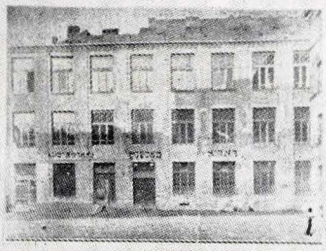

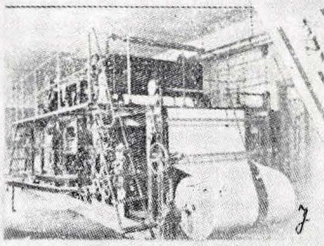

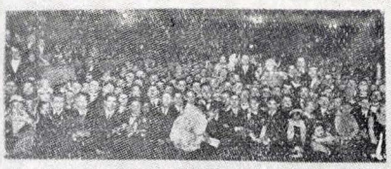

1-30) Collaborateurs au journal « Der Moment »; 31) Collaborateurs au journal « Der Haïnt » ; 32) Jacob Apenshlak, rédacteur en chef du quotidien « Nasz Przeglad », à Varsovie ; critique littéraire et théâtral ; publiciste et traducteur ; 33) Dr. Wilhelm Berkelhammer, rédacteur en chef du «Nowy Dziennik », à Cracovie ; publiciste et littérateur ; un des leaders du parti «Hitachdut»; 34) Henri Hescheles, rédacteur en chef du journal « Chwila », à Lwov ; publiciste, critique littéraire et théâttral ; 35) Poète H.N. Bialik en visite à la rédaction du « Nowy Dziennik » ; 36) A la rédaction du quotidien « Di Folkstsaïtoung ». De droite : H. Ehrlich, W. Szulman, B. Shefner, L. Hodes, E. Sherer, P. Schwarz, W. Alter, M. Orzech, D. Neumark (Arieh), S. Hertz, L. Lewin. Audessous : l'en-tête « Naïe Folkstsaïtung » ; 37) Rédacteur Heftman, poète Itchele et le rédacteur M. Turkov (Varsovie) ; 38) Rédacteur H. Hescheles, député Rozmarin et sénateur Wurzel (Lwov 1930) ; 39) Saul Wagman, rédacteur du « N. Przeglad » ; 40) Nathan Szwalbe, rédacteur du « N. Przeglad » ; 41) Dr. David Lazer, rédacteur du « Nowy Dziennik » ; journaliste, publiciste et critique littéraire ; 42) L'organe de jeunesse « Tsoukounft » à Varsovie colporte son journal ; 43) L'en-tête du journal « Der Youguent-Weker » ; 44) Rédaction et administration du « Youguent-Weker » ; 49) Premier rang (de droite) : Archit. Hirshenberg, H. Leïvick, I. Lichtenstein ; deuxième rang : J M. Neuman, Leo Finkelstein, Dr. A. Gliksman, B. Kutsher, Spiegel ; 50) L'en-tête du journal « Dos Wort » (Varsovie) et membfes de la rédaction de ce journal. De droite : Cvi Kroï, N. Kantorowitsh, L. Spizman, P. Opotsynsky, Mendel Kochansky, Z. Romanovsky, S. Levoenberg; 51) Coup-d'œil sur la presse juive des bourgades : en-têtes de journaux juifs à Plock ; 52) S. Szpund, membre de la rédaction de « Chwila ».

1—30) רעדאקטאָרן און מיטאַרבעטער פון דעם זשורנאל „דער מאָמענט". פון רעכטס : ערשטע ריי : אברהם זאק, א. פֿערעלמאַן, ל. קעסטין, ב. קאַרלינסקי, יוסף טונקל, צבי פֿרילוצקי, יוסף העפֿטמאַן, י. י. פּראָפֿוס, ז. סעגאַלאָוויטש, א. ראָזענפעלד. צווייטע ריי : י. טורקאָוו, א. גראָפּמאַן, מ. פֿאָמעראַנץ, י. באַרענשטיין, ק. קאַרלינסקי.

דריטע ריי : פנחס קאַץ, א. ז. כהן, נפתלי זילבערבערג, א. ז. כאַנאַכאָוויטש, מ. קרימסקי, י. מ. אפֿעלבוים, י. שאפּירא, י. מ. ברוין, נח פֿרילוצקי, ב. כילינאָוויטש, הלל צייטלין, מ. סוריץ, יהושע פֿערלע; 31) רעדאקטאָרן און מיטאַרבעטער פון דעם זשורנאל „דער היינט". פון רעכטס אויף לינקס, ערשטע ריי : שלום אש, י. מ. נייפאן, מ. קיפּניס, ד"ר מ. קליינבוים (סנה), יצחק גרינבוים. צווייטע ריי : א. איינהאָרן, ש. י. אימבער, מ. אינדעלמאַן, מ. בערנהאָלץ, א. נאוועץ, י. ש. גאָלדשטיין, מ. גראָסצימערמאַן. דריטע ריי : ד"ר א. גליקסמאַן, נ. גראבּיע, א. האַרטגלאָס, מ. מ. הורוויטש, ב. ווייסבאַרד, ד"ר י. וויגאָדסקי, ב. זינגער. פֿערטע ריי ה. ל. זשיטניצקי, מ. בייקין, מ. יוסטמאַן, מ. ליוזעראָוויטש, ד"ר גרשון לעווין, ה. מיימאַן, ד"ר מ. מיזעס. פינפטע ריי : ל. נאַוויק, א. פּארבא, ח. פינקעלשטיין, ר. פיינמעסער, ש. פיעטרושקא, מ. פּעדערגרין, א. צפנת. זעקסטע ריי : א. קאַגאַנאָווסקי, י. קאַצענעלסאָן, ד"ר ע. קאַרלעבאַך, א. קליינמאַן, ב. קוטשער, ש. קראָנגאָלד, ד"ר י. קרוק. זיבעטע ריי: ב. קרעמער, א. רינדערמאַן, א. ריקלים, ח. שאַשקעס, ש. שווערדשארף, מ. שימעל, ד. תאומים; 32) י. אָפּענשלאָק, שעף־רעדאקטאָר פון „נאַש פֿשעגלאָנד" אין וואַרשע; לידיטערארקריטיקער, פובליציסט און איבערזעצער; 33) ד"ר ווילהעלם בערקעלהאמער, שעף־רעדאקטאָר פון „נאַווי־דשיענניק" אין קראָקע.

1 - 30) Contributors to the newspaper : «Der Moment» ; 31) Contributors of the newspaper: «Dre Haînt» ; 32) Jacob Apenshlak, chief editor of the newspaper «Nasz Przeglad» in Warsaw, critic of literature and of theatre plays, publicist and translator; 33) Dr. Wilhelm Berkelhammer, chief editor of the newspaper «Nowy Dziennik» at Cracow, publicist and writer, one of the leaders of «Hitachdut» ; 34) Henry Hescheles, chief redactor of the newspaper «Chwila» in Lvov, publicist, critic of literature and of theatre-plays ; 35) Poet H.N. Bialik, calling on the redaction of the paper «Nowy Dziennik ; 36) At the redaction of the news-paper «Di Folkstsaîtung». From right: H. Ehrlich, W. Shulman, B. Shefner, L. Hodes, E. Sherer, P. Schwarz, W. Alter, M. Orzech, D. Neumark (Arieh), S. Hertz, J. Lewin, Below: Heading of the paper: « Naïe Folkstsaîtung» ; 37) Redactor Heftman, poet Itchele and redactor Turkov (Warsaw) ; 38) Redactor H. Hescheles, deputy Rozmarin and senator Wurzel (Lvov, 1930) ; 39) Saul Wagman, redactor of the paper «Nasz Przeglad»; 40) Nathan Shwalbe, redactor of «Nasz Przeglad» ; 14) Dr. David Lazer, redactor of «Nowy Dziennik», journalist, publicist and critic ; 42) «Tsukunft», organ of the youth (Warsaw) ; 43) Heading of the paper: «Der Yougent-Veker» ; 44) Redaction and administration of the «Yougent-Veker» ; 49) First row : (right) Hirschenberg, architect, H. Leivick, I. Lichtenstein; second row: J. M. Neuman, Leo Finkelstein, dr. A. Gliksman, B. Kutsher, Spiegel ; 50) Heading of the newspaper «Dos Wort», (Warsaw) and members of its redaction. From right: Tsvi Kroï, N. Kantorovitch, L. Spizman, P. Opotsynsky, Mendel Kochansky, Z. Romanovsky, S. Loevenberg ; 51) From the Jewish province press: heading of Jewish newspapers at Plotsk ; 52) Sz. Szpund, member of the redaction of «Chwila».

1—30) עורכי ועובדי העתון „דער מאָמענט"; 31) עורכי ועובדי העתון „דער היינט"; 32) י. אפענשלק, העורך הראשי של ה„נש פּשגלונד" בורשה; מבקר ספרותי, פובליציסטן ומתרגם; 33) ד"ר ווילהלם ברקלהאמר, העורך הראשי של ה„נובי דזיננק" בקרקוב, פובליציסטן וסופר; ממנהיגי מפלגת „התאחדות"; 34) הנריק השלם, העורך הראשי של ה„כווילה" בלמברג; פובליציסטן, מבקר ספרותי ומבקר תיאטרון; 35) ח. נ. ביאליק בתור אורח המערכת „נובי דזיננק". יושבים מימין : ד"ר ווילהלם ברקלהאמר, ח. נ. ביאליק, ש. שפירא (עסקן מקומי). עומדים מימין : ליאון טמפלר (סופר), ד"ר משה קנפר (עורך המדור הספרותי, פובליציסטן ומבקר ספרותי), ד"ר מאיר קוז'ניק (סופר), ליאון רוזנר (עורך המדור לענייני ארץ ישראל, היסטוריקן), ד"ר דוד לזר. (צילום : וו. אלכסנדוביץ'); 36) במערכת ה„פאָלקסצייטונג". מימין: ה. ארליך, וו. שולמן, ב. שפנר, ל. הודס, ד"ר א. שרר, פנחס שווריץ, וו. אלתר, מ. אוז'ך, ד. נייפרק, ש. הרץ, י. לוין. למטה : כותרת ה„נייע פאָלקסצייטונג"; 37) העורך הפטמן (עתה : יו"ר אגודת העתונאים בישראל), המשורר איטשלה והעורך מרק טורקוב (עתה : עורך הוצאת הספרים „דאָם פּוילישע „יידנטום" בארגנטינה) (ורשה); 38) העורך ה. השלם, ציר הסיים רוזמרין והסנטור וורצל (למברג, 1930); 39) שאול וגמן, עורך ה„נש פּשגלונד"; 40) נ. שוואלבה, עורך ה„נש פּשגלונד" (ציור של פ. פרידמן); 41) ד"ר דוד לזר עורך ה„נובי דזיננק", פובליציסטן ומבקר ספרותי; 42) חברי ה„צוקונפּט" הורשאי יוצאים למכירת ה„יוגנט־וועקער" ברחובות; 43) כותרת העתון „דער יוגנט־וועקער"; 44) המערכת והמנהלה של ה„יוגנט־וועקער"; 49 קבוצת סופרים ואמנים עם ה. ליוויק; 50) הכותרת של העתון „דאָם וואָרט" (ורשה) וחברי המערכת של אותו העתון; מימין : צבי קרוי, נ. קנטורוביץ', ל. שפיזמן, פ. אפוצ'ינסקי, מנדל קוכנסקי, ז. רומנובסקי, ש. לוונברג; 51) מבט עין על העתונות היהודית בערי הספר : כותרות של עתוני היהודים בפלוצק; 52) ש. שפונד, חבר המערכת של ה„כוילה" בלמברג.

Tekst polski na str. 352.

Texto español en la página 352.

דער מאמענט
דער מאמענט
דער ייִוו
דער ייִוו
Nasz Przegląd
Nowy Dziennik
Chwila
31.
32.
33
34
35.
36.
37
38.
39.
40.
41
42
43
44.
49.
50.
51.
52
Der WORT
№ 19

Tekst do str. 350.

1-30) Zespół redakcyjny dziennika „Der Moment". Od prawej; pierwszy rząd: Abr. Zak, A. Perelman, L. Kestin, B. Karliński, J. Tunkel, Cwi Pryłucki, J. Heftman, J. J. Propus, Z. Segałowicz, A. Rosenfeld. Drugi rząd: J. Pozner, Leon Leneman, J. Janowski, Mark Turkow, A. Grafman, M. Pomeranz, J. Bornstein, K. Karliński. Trzeci rząd: Pinchas Katz, A. Z. Kahn. Z. Chanachowicz, Naftali Zylberberg, M. Krymski, J. M. Apelbaum, J. Szapiro, J. M. Braun, Noach Pryłucki, B. Chilinowicz, Hilel Cajtlin, M. Suric, Jehoszna Perle.

31) Zespół redakcyjny dziennika „Der Hajnt" Od prawej; pierwszy rząd: Sz. Asz, J. M. Neuman, M. Kipnis, Dr. M. Kleinbaum (Sneh), Jicchok Grünbaum. Drugi rząd: A. Einhorn, S. J Imber, M. Indelman, M. Berenholz, A. Gawze, J. S. Goldstein, M. Gross-Zimmerman. Trzeci rząd: Dr. A. Gliksman (Glucksman), N. Grabie, A. Hartglas, M.M. Hurwicz, G. Weissbard, Dr. J. Wygodzki, A. Singer. Czwarty rząd: Ch. L. Żytnicki, M. Chajkin, M. Justman, M. Leiserowicz, Dr. Gerszon Lewin, H. Majmon, Dr. M. Mieses. Piąty rząd: L. Nowik, A. Farbo, Ch. Finkelstein, R. Feinmesser, S. Pietruszka, M. Federgrun, A. Cofnas. Szósty rząd: A. Kaganowski, J. Kacenelson, Dr. E. Karlebach, A. Kleinman, B. Kuczer, S. Korngold, Dr. J. Kruk. Siódmy rząd: B. Kremer, A. Rinderman, A. Riklis, Ch. Szoszkes, S. Schwerdscharf, M. Szymel, D. Taumim.

32) Jakub Apenszlak, redaktor naczelny dziennika „Nasz Przegląd", w Warszawie; krytyk literacki i teatralny, publicysta i tłumacz. 33) Dr Wilhelm Berkelhammer, redaktor naczelny „Nowego Dziennika", w Krakowie; publicysta i literat, jeden z przywódców partii „Hitachdut". 34) Henryk Hescheles, redaktor naczelny dziennika „Chwila", we Lwowie; publicysta, krytyk literacki i teatralny. 35) Poeta Ch. Bialik z wizytą w redakcji „Nowego Dziennika". Siedzą od prawej: Dr. Wilhelm Berkelhammer, Ch. N. Bialik, Samuel Spira (działacz miejscowy). Stoją od prawej: Leon Templer (literat), Dr. Mojżesz Kanfer (red. działu literackiego, krytyk i publicysta), Dr. Meir Korzenik (literat), Leon Rosner (red. działu palestyńskiego; nauczyciel gimn. hebrajsk.), Dr. Dawid Lazer. (Foto: W. Aleksandrowicz).

36) W redakcji dziennika „Di Folkscajtung" Od prawej: H. Ehrlich, W. Szulman, B. Szefner, L. Hodes, E. Scherer, P. Schwarz, W. Alter, M. Orzech, D. Neumark (Arice), S. Herz, J. Lewin. Poniżej: nagłówek „Naje Folkscajtung". 37) Red. Heftman, poeta Itchele i red. M. Turkow (Warszawa). 38) Red. H. Hescheles, poseł Rozmarin i senator Wurzel (Lwów, 1930). 39) Saul Wagman, redaktor „N. Przeglądu". 40) Natan Schwalbe, redaktor „N. Przeglądu". 41) Dr Dawid Lazer, redaktor „Nowego Dziennika", dziennikarz, publicysta i krytyk literacki. 42) Młodzież organizacji „Cukunft" w Warszawie, kolportuje swoją gazetę. 43) Nagłówek pisma „Der Jugent-Weker". 44) Redakcja i administracja gazety „Der Jugent-Weker. Od lewej: Bluth, Bergman, Dawidowicz, Rus, Herz, Litewko, Schwarz (1937).

49) Pierwszy rząd (od prawej): Archit. Hirszenberg, H. Leïvik, I. Lichtenstein; drugi rząd: J. M. Neuman, Leo Finkelstein, dr A. Gliksman, B. Kuczer, Szymon Spiegel.

50) Nagłówek dziennika „Dos Wort" (Warszawa) i członkowie redakcji tegoż pisma. Od prawej: Cwi Kroj, N. Kantorowicz, L. Spizman, P. Opoczyński, Mendel Kochański, Z. Romanowski, Sz. Lewönberg. 51) Rzut oka na prasę żydowska w małych miastach: nagłówki gazet żydowskich w Płocku. 52) Szymon Szpund, członek zespołu red. „Chwili".

1. Borys Kleckin, éditeur mérité et mécène de la littérature juive ; 2. 3. 4. 5. Calendriers juifs ; 6. Ben : Illustration pour un ouvrage de J. L. Peretz.

L'espace ci-dessous : des en-têtes de la presse publiées en yiddish et en polonais. En haut, à droite : le Comité de l' « Exposition de l'art juif » (Varsovie, 1922) ; sont assis de droite à gauche : Red. J. Apenszlak, Sz. Lewenbaum, Olsztein, W. Weintraub, H. Berlewi. A. Ostrzega, Kawa (Dickstein). En bas de la page, à gauche : Une revue littéraire et artistique « Rynguen », avec une reproduction de l'affiche (peinte par H. Berlewi), annonçant la présentation de « Dybuk ».

1)בורים קלעצקין, באוועסטער יידישער פאר־לעגער און מעצענאט פון דער יידישער ליטע־ראטור; 2, 3, 4, 5) יידישע קאלענדארן (לוח־חים); 6) בען: אילוסטראציע פאר „אויב נישט נאך העכער" פון י. ל. פרץ.

אויף דעם שטח אונטן : קעפלעך פון דער יידישער פרעסע, אין דער יידישער און אין דער פוילישער שפראך. רעכטס, אויבן: דער קאמיטעט פון דער „יידישער קונסט-אויסשטע־לונג" (ווארשע 1922). זיצן פון רעכטס צו לינקס : רעד. י. אפענשלאק, ש. לעווענבוים, אלשמיין, ו. ווייגטרויב, ה. בערלעווי, א. אשט־זשענא, קאווא (דיקשטיין). אונטן, לינקס: דער ליטעראריש־ארטיסטישער זשורנאל „ריגגן", מיט א רעפראדוקציע פון דעם מאלער ה. בער־לעווי פאר דער פארשטעלונג פון „דיבוק".

Texto a la página 350.

1-30) Colaboradores del diario : « Der Moment» ; 31) Colaboradores del diario : «Der Haint» ; 32) Jacobo Apenshlak, editor del periódico «Nasz Przeglad» en Varsovia, critico literario y teatral, publicista y traductor ; 33) Dr. Guillelmo Berkelhammer, editor del periódico «Nowy Dziennik» en Cracovia, publicista y escritor, uno de los jefes de «Hitachdut»; 34) Enrique Hesheles, editor del diario «Chwila» en Lvov, publicista, critico teatral y literario ; 35) Poeta H.N. Bialik en visita en la redacción del periódico «Nowy Dziennik» ; 36) En la redacción del periódico «Di Folkstsaitung», desde derecha : H. Ehrlich, W. Shulman, B. Shefner, L. Hodes, E. Sherer, P. Shwartz, W. Alter, M. Orzech, D. Neumark (Arien), S. Hertz, J. Lewin, Abajo : Título del pediódico «Naie Folkstsaitung» ; 37) Redactor Heftman, poeta Itchele y redactor Turkov (Varsovia) ; 38) Redactor Hesheles, diputado Rozmarin y senador Wurzel (Lvov, 1930) ; 39) Saul Wagman, editor del periódico «Nasz Przeglad» ; 40) Natan Shwalbe, redactor de «Nasz Przeglad»; 41) Dr. David Lazer, redactor del diario «Nowy Dziennik», publicista y critico; 42) «Tsukunft», órgano de la juventud (Varsovia) ; 43) Título del periódico «Der Yougent-Veker» ; 44) Redacción y administración del periodico «Der Yougent-Veker» ; 49) Primera fila: (derecha): Hirschenberg, arquitecto; H. Leivick, I. Lichtenstein ; segunda fila : J.M. Neuman, Leo Finkelstein, Dr. A. Gliksman, B. Kutcher, Spiegel ; 50) Título del diario : «Dos Wort», (Varsovia), miembros de su redacción ; desde derecha : Tsvi Kroi, N. Kantorovitch, L. Spitsman, P. Opotsynsky, Mendel Kohansky, Z. Romanovsky, S. Loevenberg ; 51) Prensa judía de provincia : títulos de diarios judios de la ciudad de Plotsk ; 52) Sz. Shpund, miembro de la redacción del diario «Chwila».

1) Boris Kletskin, editor of merit and protector of the Jewish literature ; 2. 3. 4. 5. Jewish calendar editions ; 6. Ben : Illustration of J. L. Perets's short story under the title : « If not higher ».

Below : Headings of Jewish news-papers in Hebrew and in Yiddish. At the right, above : Committee of the « Jewish Art Exhibition » (Warsaw, 1922) ; from the right to the left, sitting : Editor Jacob Apenshlak, S. Lewenbaum, Olstein, W. Weintraub, H. Berlewi, A. Ostrzega, Kawa (Dickstein). At the left, below : The literary and artistic periodical : « Ryngen » reproducing the play-bill of « Dybuk » (drawing by H. Berlewi).

1) בורים קלצקין, מוציא לאור יהודי ידוע ומצנט של הספרות היהודית; 2, 3, 4, 5) לו־חות זמן יהודיים; 6) בן : אילוסטרציה ל„אם לא למעלה מזה" לי. ל. פרץ. למטה : כותרות העתונות היהודית בשפות יידיש ופולנית. ימי־נה, למעלה : הועד של „תערוכת האמנות הי־הודית" (ורשה 1922); יושבים מימין לשמאל: העורך י. אפנשלק, ש. לוונבוים, אולשטין, וו. וויינטרויב, ה. בערלעווי, א. אסצ'גה, קווה (דיקשטיין). למטה, שמאלה : כתב העת האמ־נותי - ספרותי „ריגגן" עם רפרודוקציה של חצייר ה. בערלעווי להצגת ה„דבוק".

1) Borys Kleckin, zasłużony wydawca i mecenas żydowskiej literatury; 2, 3, 4, 5) Żyd. wydawnictwa kalendarzowe; 6) Ben : „Ilustracja do noweli J. L. Pereca p. n. „Jeśli nie jeszcze wyżej".

Dolna przestrzeń : Nagłówki żyd. prasy w języku polskim i żydowskim. Z prawej u góry: Komitet „Żyd. Wystawy Sztuki" (Warszawa, 1922) ; siedzą od prawej ku lewej : Red. Jakub Apenszlak, Sz. Lewenbaum, Olsztein, W. Weintraub, H. Berlewi, A. Ostrzega, Kawa (Dickstein). U dołu strony, z lewej : Czasopismo literacko-artystyczne „Ryngen", z reprodukcją afisza (rys. H. Berlewi) o przedstawieniu „Dybuka".

1. Boris Kletskin, editor benmérito y protector de la literatura judía ; 2, 3, 4, 5. Ediciones de calendario judío ; 6. Ben : Ilustración del cuento de J. L. Perets, intitulado : « Si no más alto ».

Abajo : Títulos hebreos y yiddish de diarios judios. Arriba, a derecha : Comité de la Exposición del Arte Judío (Varsavia 1922) ; desde la derecha a la izquierda : — sentados : Redactor Jacobo Apenshlak, S. Lewenbaum, Olstein, W. Weintraub, H. Berlewi, A. Ostrzega, Kawa (Dickstein). — Abajo, a la izquierda : El periódico de arte y de literatura « Ryngen » con la reproducción del programma del espectáculo « Dybuk » (dibujo de H. Berlewi).

1.

1926
ארבעטער-לוח

2.

1921
ארבעטער-לוח

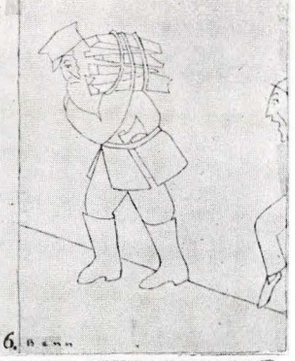
3.

לוח

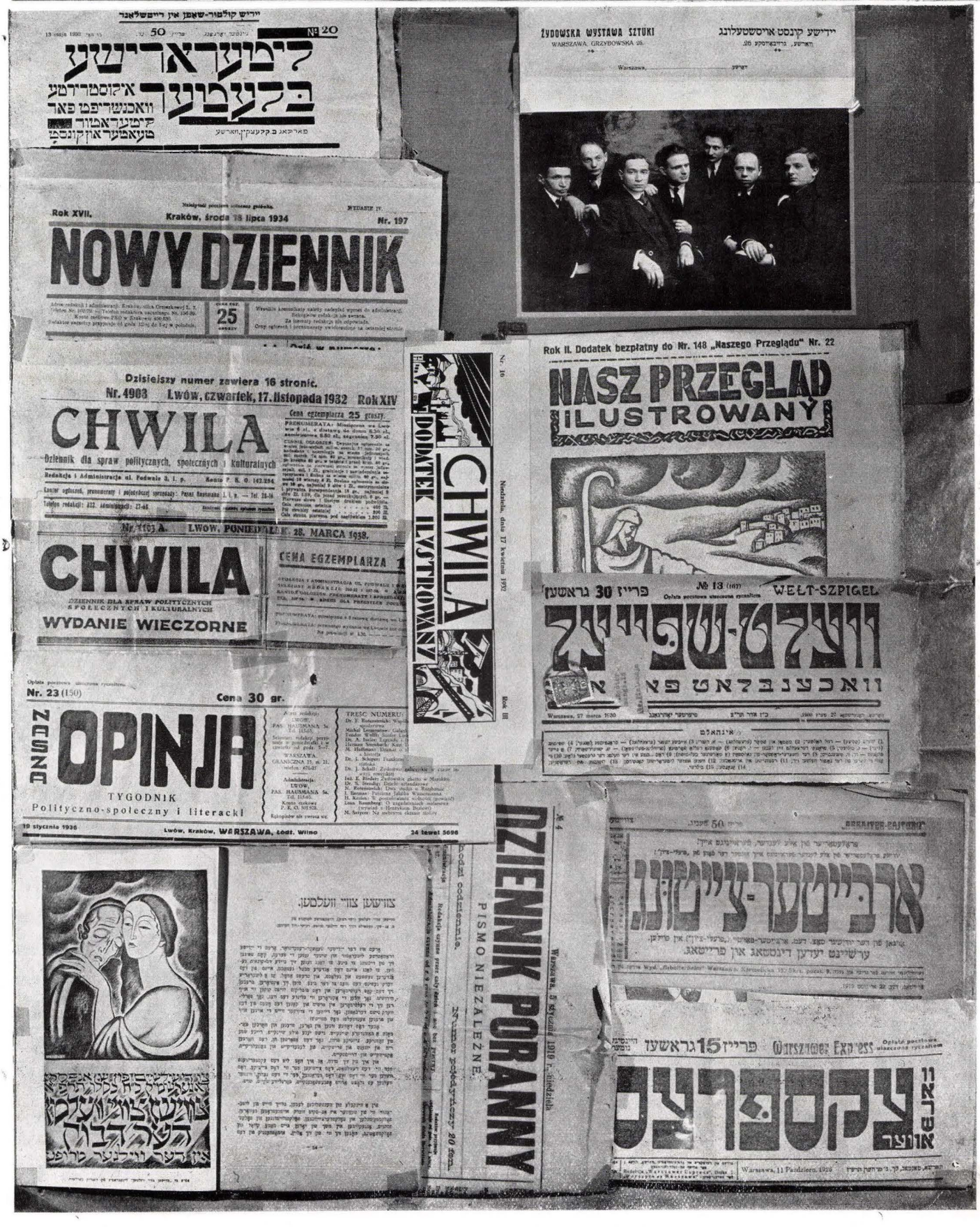
4.

№ 20
לוח קדימה

5.

6.

№ 20
לימוד ארישע בלעטער
Rok XVII. Kraków, środa 18 lipca 1934 Nr. 197
NOWY DZIENNIK
Dzisiejszy numer zawiera 16 stronic.
Nr. 4903 Lwów, czwartek, 17. listopada 1932 Rok XIV
CHWILA
Dziennik dla spraw politycznych, społecznych i kulturalnych
Rok II. Dodatek bezpłatny do Nr. 148 „Naszego Przeglądu" Nr. 22
NASZ PRZEGLĄD ILUSTROWANY
CHWILA ILUSTROWANY
DODATEK
CHWILA
WYDANIE WIECZORNE
Nr. 23 (150)
Cena 30 gr.
OPINJA
TYGODNIK
Polityczno-społeczny i literacki
Lwów, Kraków, WARSZAWA, Łódź, Wilno
DZIENNIK PORANNY
PISMO NIEZALEŻNE
Warszawa, 5 stycznia 1919 r.
Warszawa, 11 Października 1928

1) I.M. Weisseaberg, auteur de nouvelles et de contes très appréciés ; 2) M. Kipnis, interprète de chansons populaires et écrivain de feuilletons; 3) J. Mastbaum, romancier ; 4) J.N. Neuman, publiciste, critique et auteur de pièces de théâtre ; 5) De gauche à droite, au premier rang : J. Opatoshu, M. Ravitch ; deuxième rang : la poétesse Kadia Molodowska, J. Kirman, le romancier Basiewicz, Caïtlin (Varsovie, 1934) ; 6) J. Opatoshu et Sch. Asch avec sa famille ; 7) Devant le tombeau de J.L. Perets (Varsovie, 1931) : Ostrzega, Opatoshu, Niger ; 8) H. Leivick, M. Ravitch, J. Opatoshu, Perets Markisch (Varsovie, 1925) ; 9) J. Opatoshu et l'artiste Marc Chagall (Croton Falls, 1948) ; 10) De gauche à droite : M. Elkin, Hirschbein, A.C. Grunberg, P. Markisch, J. Singer (1923) ; 11) Chez les Caïtlin à Jozefów. De gauche à droite : H. Jackobson, Elkhanan Caïtlin, Renia Caïtlin, Marc Turkow, Miriam Krestin et Adas Caïtlin (1939) ; 12) Dessins d'enfants (de l'école juive à Varsovie) sur des motifs des romans d'Opatoshu « Dans les forêts de Pologne » et « L'an 1863 » ; 13) Au cours d'un meeting anti-hitlérien (Varsovie, 1934) : Dr. H. Rozmarin, M. Turkow, B. Chilinovitch, Dr. J. Milaïkowski ; 14) Marc Chagall : Illustration pour le roman d'Opatoshu « Bar Kokhba » ; 15) Le critique littéraire B. Karlinski ; 16) L'humoriste J. Tunkel ; 17, 18) Funérailles de I.M. Weissenberg. Regard en arrière : 19) Carte de participant à la Conférence à Tchernovitz (1908), qui représenta une date mémorable dans l'histoire de la langue et de la littérature yiddish ; 20) Schalom Aleïkhem visite l'école juive à Bialystok (1908).

1) י. מ. וויסענבערג (1881—1938), באַ־ווסטער נאָוועליסט; זיך אויסגעצייכנט מיט נאַטוראַליסטיש־פֿלאַסטישע שילדערונגען; 2) מ. קיפּניס, זאַמלער און אינטערפּרעטירער פון יידישע פֿאָלקסלידער; פּעליעטאָניסט; 3) באַ־קאַנטער ראָמאַניסט י. מאַסטבוים; 4) י. נ. נייַמאַן, פּובליציסט און טעאַטער־קריטיקער, מחבר פון זטלעכע פּיעסן; 5) פון לינקס צו רעכטס, אין דער ערשטער רייַ : י. אָפּפאַטאָשו, מ. ראַוויטש; צווייטע רייַ : די דיכטערין קא־אַיא מאַלאַדאָווסקאַ, יוסף קירמאַן, דער רא־מאַניסט באַשעוויטש, צייטלין (וואַרשע 1934); 6) י. אָפּפאַטאָשו און ש. אַש מיט זיין פאַמיליע; 7) בײַם פּערצעס אוהל (וואַרשע 1931) : אָשט־שענא, אָפּפאַטאָשו, ניגער; 8) ה. לייוויק, מ. ראַוויטש, י. אָפּפאַטאָשו, פּרץ מאַרקיש (וואַר־שע 1925); 9) י. אָפּפאַטאָשו און דער גרויסער מאַלער מארק שאַגאַל אין אָפּפאַטאָשוס זומער־ווינונג ((1948); 10) פון לינקס צו רעכטס : מ. עלקין, הירשבײן, א. צ. גרינבערג, פּ. מאַר־קיש, מ. ראַוויטש. י. זינגער (1923); 11) בײַ די צייטלינס אין יוזעפֿאָוו; פון רעכטס : הײַ־מי דזשיקאבסאָן, אלחנן צייטלין, רעניא צייט־לין, מאַרק טורקאָוו, מרים קרעסין און די צייטלינס יונגסטע קינד אדם ־ אדאש (זומער, 1939); 12) קינדער צייכנונגען אויף די מאַ־טיוון פון י. אָפּפאַטאָשוס „פּוילישע וועלט־און „1863"; 13) אויף אַן אנטי היטלערים־טישער פאַראַמלונג אין וואַרשע (1934) : דעפּ. ד"ר ה. ראָזמאַרין, מ. טורקאָוו, ב. כילי־נאָוויטש און ד"ר ישראל מיליקאָווסקי; 14) מאַרק שאַגאַלס צייכנונג צו י. אָפּפאַטאָשוס ראָ־מאַן „בר־כוכבא"; 15) לימעראַטור־קריטיקער און עסייאיסט ב. קאַרלינסקי (צייכנונג פון משה אפּפעלבוים); 16) באַקאַנטער פּעליעטאַ־ניסט און הומאָריסט יוסף טונקל (צייכנונג פון פּעליקס פרידמאַן); 17) בײַם ארון פון י. מ. וויסענבערג אין זאל פון לידעראַטן־פאַריין (ערשע רייַ : ד"ר מיכאל וויבערס און מאַרק טורקאָוו; צווייטע רייַ : ש. בערלינסקי און יש־ראל ראבאן); 18) די לוויה פון י. מ. וויסנ־בערג (אין דער ערשטער רייַ : מ. טורקאָוו; אין דער צווייטער רייַ : נח פּרילוצקי און זלמן רייזנער).

א בליק אויף צוריק : 19) לעגיטימאַציע אויף דער משערנאָוויצער קאָנפערענץ (1908), וועלכע איז געווען א וויכטיקע דאַטע אין דער נעשיכטע פון דער ייִדישער שפּראַך אין ליטע־ראָטור; 20) שלום עליכמס באזוך אין דער ביאַליסטאָקער „גן ילדים" (1908).

1) J.M. Weissenberg, novellist. 2) M. Kipnis, interpreter of the Jewish folklore and writer of feuilletons. 4) J.N. Neuman, publicist, critic and playwright. 5) From left, first row: J. Opatoshu, M. Rawitch; second row: Kadia Molodowska, poetess, J. Kirman, Basiewicz, novellist, Tsaïtlin (Caïtlin) (Warsaw, 1934). 6) J. Opatoshu and Shalom Ash with family. 7) Before the tomb of J.L. Perets (Warsaw, 1931): Ostrzega, Opatoshu, Niger. 8) H. Leivick, M. Rawitch, J. Opatoshu, Perets Markish (Warsaw, 1925). 9) J. Opatoshu and the painter Marc Chagal in Opastohu's summer apartment (Croton Falls 1948). 10) From left: M. Elkin, Hirschbein, A.C. Grünberg, P. Markish, J. Singer (1923). 11) With Caïtlins at Jozefow: From left: H. Jackobson, Elchanan Caïtlin, Renia Caïtlin, Marc Turkov, Miriam Krestin and Adas (little Adam), Caïtlins' son (summer 1939). 12) Drawings by children (of the Jewish school in Warsaw) upon the themes of Opastoshu's novels: «In the Polish woods» and «1863». 13) An anti-hitlerian meeting (Warsaw, 1934): dr. H. Rozmarin, deputy, Marc Turkov, B. Chilinowitch, dr. J. Milaïkowski. 14) Marc Chagal: illustration to Opastoshu's novel; «Bar Kokhba». 15) B. Karlinski, critic and essayist. 16) J. Tunkel, writer of feuilletons and humorist. 17) Before the catafalque of J.M. Weissenberg in the hall of the Association of Jewish Writers. 18) M. Weissenberg's funeral. — A look into the past. 19) Member-legitimation of the Conference of Tchernovitz (1908) which constituted an important date in the history of the Jewish language and literature. 20) Shalom Aleykhem's visit of a Jewish School in Bialystok (1908).

1) י. מ. וויסנברג (1881—1938), נובליסטן ידוע; הצטיין בתאוריו המבעניים ־ הציוריים; 2) מ. קיפּנים, מאסף ומדקלם שירי עם יהו־דיים, פֿלייטוניסטן; 3) הרומניסטן חידוע י. מסטבוים; 4) י. נ. ניימן, פובליציסטן ומבקר תיאטרן, מחבר מחזות אחדים; 5) משמאל לי־מין, בשורה הראשונה : י. אופטושו, מ. רויץ'; שורה שניה: המשוררת קדיה מולודובסקה, יוסף קירמן, הרומניסטן בשביץ' צייטלין (ורשה, 1934). 6) י. אופטושו וש. אש עם משפּחתו; 7) ע"י אוהל פּרץ (ורשה 1931) : אוסצ'גה, אופטשו, ניגר; 8) ה. לייויק, מ. רויץ', י. אופ־טושו, פּרץ מרקיש (ורשה 1925); 9) י. אופ־טושו והצייר המפורסם מרק שגל בקינגת אר־פּטשו (1948); 10) משמאל לימין : מ. אלקין, הירשבין, א. צ. גרינברג, פ. מרקיש, מ. רויץ', י. זינגר (1923); 11) אצל הצייטלינים ביוזפוב מימין : הייטי דז'קובסון, אלחנן צייטלין, רניה צייטלין, מרק טורקוב, מרים קרסין והילד של צייטלין אדם־אדש (קיץ, 1939); ציורי ילדים על נושאים מ„יערות פולין" לאופטושו ומ„1863"; 13) באספה אנטי־היטלריסטית בורשה (1934) : הציר ד"ר ה. רוזמרין, מ. טורקוב, ב. כילינוביץ' והד"ר ישראל מיליי־קובסקי; 14) ציורו של מרק שגל לרומן „בר כוכבא" לאופטשו; 15) מבקר ספרות ואסיי־איסטן ב. קרלינסקי; 16) הפליטוניסטן הידוע וההומוריסטן יוסף טונקל; 17) ע"י ארונו של י. מ. וויסנברג באולם אגודת הסופרים (שורה ראשונה : ד"ר מיכאל וויבערס ומרק טורקוב; שורה שניה : ש. ברלינסקי וישראל רבן; 18) הלוויתו של י. מ. וויסנברג (בשורה הראשונה: מ. טורקוב; בשורה השניה : נח פרילוצקי וזלמן רייזנר.

1) Nowelista J. M. Weissenberg. 2) Kipnis, interpretator żyd. folkloru i felietonista. 4) J. N. Neuman, publicysta, krytyk teatralny i autor utworów scenicznych. 5) Od lewej ku prawej; pierwszy rząd: J. Opatoszu, M. Rawicz; drugi rząd: poetka Kadia Mołodowska, J. Kirman, powieściopisarz Basiewicz, Cajtlin (Warszawa, 1934). 6) J. Opatoszu i Szalom Asz z swoją rodziną. 7) U grobu J. L. Pereca (Warszawa, 1931): Ostrzega, Opatoszu, Niger. 8) H. Leivick, M. Rawicz, J. Opatoszu, Perec Markisz (Warszawa, 1925); 9) J. Opatoszu i art.-mal. Marek Chagal, w letnim mieszkaniu Opatoszu (Croton Falls, 1948); 10) Od lewej ku pr.: M. Elkin, Hirschbein, A. C. Grunberg, P. Markisz, J. Singer (1923). 11) U Cajtlinów w Józefowie. Od lewej: H. Jackobson, Elhanan Cajtlin, Renia Cajtlin, Marek Turkow, Miriam Krestin i Adaś — synek Cajtlinów (lato, 1939). 12) Rysunki dzieci (żyd. szkoły w Warszawie) na motywy z powieści Opatoszu „W lasach polskich" i „1863". 13) Na zgromadzeniu anty-hitlerowskim (Warszawa, 1934): poseł dr H. Rozmaryn, Marek Turkow, B. Chilinowicz i dr I. Milajkowski. 14) Marek Chagal: ilustracja do powieści J. Opatoszu „Bar-Kochba". 15) B. Karliński, krytyk literacki i esseista. 16) J. Tunkel, felietonista i humorysta. 17) Przy katafalku J. M. Weissenberga, w sali Związku Literatów Żyd. 18) Pogrzeb J. M. Weissenberga.
Rzut oka wstecz: 19) Legitymacja t. zw. Konferencji Czerniowieckiej (1908), która stanowiła ważną datę w historii języka i literatury żyd. 20) Szalom Aleichem odwiedza żyd. szkołę w Białymstoku (1908).

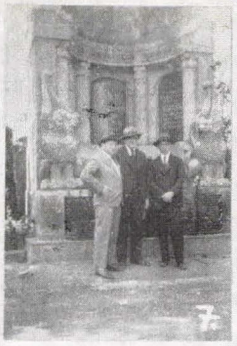
1) J.M. Weissenberg, novelista ; 2) M. Kipnis, interprete del folklore judío y folletinista ; 4) J. N. Neuman, publicista, crítico y autor teatral ; 5) Desde izquierda, primera fila : J. Opatoshu, L. Ravich ; segunda fila : Kadia Molodowska, poetisa, J. Kirman, Basiewich, novelista, Caitlin (pron. Tsaitlin). (Varsovia, 1934) ; 6) J. O. Opatoshu y Shalom Ash con su familia ; 7) Delante de la tumba de J.L. Peretz (Varsovia, 1931) : Ostrzega, Opatoshu, Niger ; 8) H. Leivick, M. Ravich, J. Opatoshu, Perets Markish, (Varsovia, 1925) ; 9) J. Opatoshu y el pintor Marc Shagal en el aposento estival de Opatoshu en Croton Falls. (1948) ; 10) Desde Izquierda : M. Elkin, Hirschbein, A.C. Grünberg, P. Markish, J. Singer (1923) ; 11) En casa de la familia Caitlin en Jozefow, desde izquierda : H. Jackobson, Elhanan Caitlin, Renia Caitlin, Marc Turkov, Miriam Krestin y Adan, hijito de Caitlin (verano 1939) ; 12) Dibujos de niños (de la escuela judia de Varsovia) sobre los motivos de las novelas de Opatoshu : «En la selvas de Polonia» y « Año 1863» ; 13) Una asemblea anti-hitleriana (Varsovia - 1934) : dr. H. Rozmarin, diputado, Marc Turkov, B. Chilinovitch, dr. J. Milaikovski ; 14) Marc Shagal : ilustración para la novela de Opatoshu: «Bar Kokhba»; 15) B. Karlinski, crítico y autor de ensayos; 16) J. Tunkel, folletinista y humorista ; 17) Delante el catafalco de J.M. Weissenberg en el salón de la Unión de los Escritores Judíos ; 18) Entierro de J.M. Weissenberg. Mirada hacia el pasado ; 19) Tarjeta de miembro de la Conferencia de Tchernovits (1908) que constituia un fecha importante en la historia de la lengua y de la literatura judia ; 20) Shalom Aleykhem visita una escuela judía en Bialystok (1908).

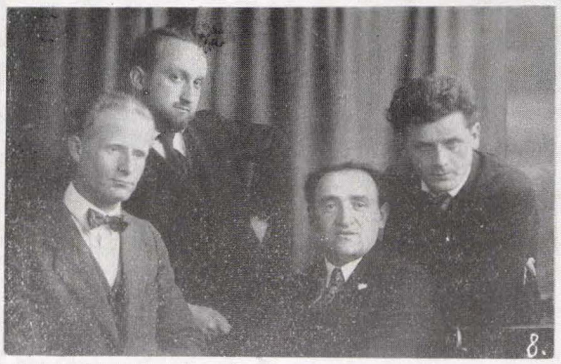

9.

7.

8.

17.

18.

14.

10.

11.

15.

16.

13.

19.

20.

1 - 53) Une réunion de l'Association des écrivains et journalistes juifs à Varsovie (pour les noms des participants, voir les textes polonais et yiddish) ; 54) Jacob Gladstein, éminent poète et critique juif (habite New-York) ; 55) Essayiste très apprécié, le Dr. S. Bickel; 56) Léo Finkelstein, critique et publiciste distingué ; 57 Un bal d'artistes juifs, à Varsovie; 58) Félix Friedman : auto-portrait ; 59) Zalman Schneour, l'un des grands romanciers (peint par Benn) ; 60) Itsik Manger et Jakob Gladstein (photo : L. Leneman).

Rédacteurs et collaborateurs aux périodiques juifs pour les enfants et la jeunesse : 61) Jacob Kenner; 62) A. Herman; 63) S. Bastomski ; 64) M. Teichman ; 65) Falk Halpern ; 66) J. L. Kohn ; 67) M. Waldman ; 68, 73) Revues pour les enfants et la jeunesse ; 74) Le peintre Maurice Minkowski (dessin de F. Friedman) ; 75) Joseph Heftman (dessins de Ch. Goldberg); 76) Alter Kacizne (dessin de H. Berlewi) ; 78-80) Les fondateurs et éditeurs du journal « Der Haïnt » (78, S. I. Jackan ; 79, Nehemia Finkelstein ; 80, Noaskh Finkelstein).

פֿאַרזאַמלונג פֿון יידישע ליטעראַטן און זשורנאַליסטן־פֿאַריין אין וואַרשע (1924) : 1) קאַרלינסקי; 2) איינהאָרן; 3) א. נאָלד־בערג; 4) העפטמאַן; 5) געלבערג; 6) אפּעלבוים; 7) וואָלמאַן; 8) ד"ר נאָטליב; 9) ראָקאָווסקי; 10) חייקין; 11) ח. פינקעלשטיין; 12) שולמאַן; 13) ווירדעוויטש; 14) לערמאַן; 15) כילינאָוויטש; 16) פערלע; 17) באָרנשטיין; 18) ליטוואַק; 19) סענאלאָוויטש; 21) חלל ציטלין ; 22) פּועה ראָקאָווסקאַ; 23) בערנהאָלץ; 24) קוטשער; 25) קרעמער; 27) תאומים; 28) ד"ר גליקסמאַן; 29) א. צייטלין; 30) באָראָווסקאַ; 31) גאָלדבערג; 32) קירמאַן; 33) פיינקינד; 34) טונקעל; 35) לעוו; 36) ריבאיזין; 37) הורוויץ; 38) פּראָפוס; 39) ראָזען; 41) בערקמאַן; 41) בראָון; 42) ראָוויטש; 45) שפיגעל; 46) קלייַנמאַן; 47) לייזעראָוויטש; 49) וואָלקָוויטש; 50) מעמראָפאָליטאַנסקי; 51) גראָפמאַן; 52) אלחנן צייטלין; 53) קעסטין;

54) יעקב גלאדשטיין, באַוווסטער דיכטער, גלענצנדיקער קריטיקער און עסייאיסט, מיט־שעפער פון דער „אינזיכיסטישער" ריכטונג אין דער יידישער מאָדערנער פּאָעזיע (לידער־זאמלונגען : „. גלאטשטיין", „פרייַע פערזן", „קרעדאָס", „יידישטיבשן", „וועג יאש איז געפאָרן", „עמיל און קארל", „וועג יאש איז געקומען", „געדענק־לידער", שטראלנדיקע יידן" א. א.; עסייען : „אין תוך נענומען־קייט"; 55) ד"ר שלמה ביקל, געשעצטער קריטיקער און עסייאיסט (ביכער : „אינזוך און ארומזוך", „דעמאלן און סך־הכלען", „א שמאט מיט יידן", „יידן דאוועגען", „עסייען פון ייִדישן טרויער", „די יידישע עסיי"). באַזעצט אין ניו־יאָרק; 56) לעאָ (יהודה לייב) פינקעלשטיין (1895 — 1950). געשעצטער עסייאיסט, קריטיקער און פּובליציסט (צ. א. „מגילת פולין", „לשון יידיש און יידישער קיום", „פּדיון השם", „דאָ און דאָרטן"); 57) אויפן מאַסקנבאַל פון יידישע קינסטלער; ערשטער ריי (פון רעכטס) : מ. אַלשטיין, יוסף טונקל, ש. ל. קאַוואַ, דוד הערמאַן, י. מ. נייַמאַן; צווייטע ריי : מ. מ. הורוויטש, ש. פאַליי, ח. שיחור; דריטע ריי : מ. שיפמאַן, וו. וויינטרויב, ש. פיינגבוים, א. אַסטשענא, י. טיקאָטשינסקי, מ. אפּעלבוים; 58) פעליקס (פישל) פרידמאן : אויטאָפּאָרטרעט; 59) דער באַאַוווסטער דראַמאַטיסט זלמן שניאור; 60) איציק מאַנגער און יעקב גלאדשטיין (פּאָטאָ : ל. לעניאמאן);

אין די יידישע זשורנאלן פאר קינדער און יוגנט: 61) יעקב קענער, פּיאָניער אויפן געביט פון דער יידישער יוגנט־ליטעראטור, דער־

דאקטאָר פון יוגנט־אויסגאבעם פון „פועלי־ציון" א. א.; 62) א. הערמאן, פּעדאגאג, מיט־אַרבעטער און פאַרוואלטער פון פּראָלאַ־„קינדער־פרייַנט"; 63) ש. באסטאָמסקי, פּע־דאגאג, לאַנגיאָריקער רעדאקטאָר פון די „גרי־נינקע בייטעלעך", מחבר פון שולע־כּ־עסטאַ־מענטיעס (צוזאמען מיט זיין פּרוי מ. חיים־כּאן); 64) משה טייכמאן, לערער, רעדאקטאָר פון פּראָלאַ „אונזער פרייַנד" א. א.; 65) פאלק האלפערן, שרייבער און שולע־טוער, רע־דאקטאָר פון „גרינינקע ביימעלעך"; 66) י. ל. קאהן, דיכטער, נאַענטער מיטאַרבעטער פּון דעם „קינדער־פרייַנד"; 67) משה וואלדמאן, מיטאַרבעטער (אין רעדאקציע און אין אד־מיניסטראציע) פון „קינדער־פרייַנד"; 68—73) יידישע קינדער־ און יוגנט־זשורנאלן; 74) מאָוריצי מינקאָווסקי (צייכענונג פון פ. פרידמאַן); 75) יוסף העפטמאן (צייכענונג פון ח. נאָלדבערג); 76) אלמער קאציזנע (צייכענונג פון הענריק בערלאָווי); 78—80) גרינדער און אַרויסגעבער פון „חיינט" (78, ש. י. יצקאן; 79, נחמיה פינקעלשטיין; 80, נח פינקעלשטיין).

1 - 53) Assembly of the « Association of Jewish Writers and Journalists » in Warsaw (as to the names of the participants, see the Polish and Yiddish texts) ; 54) Jacob Gladstein, outstanding Jewish poet and critic (lives in New-York) ; 55) Dr. S. Bickel, much appreciated essayist ; 56) Leo Finkelstein, eminent critic and publicist ; 57) A ball of Jewish artists in Warsaw ; 58) Felix Friedman : portrait of himself ; 59) Zalman Schneour, eminent novellist (painted by Benn) ; 60) Itsik Manger and Jacob Gladstein (photo by L. Leneman).

Redactors and contributors of Jewish magazines for children and youth : 61) Jacob Kenner ; 62) A. Herman ; 63) S. Bastomski ; 64) M. Teichman ; 65) Falk Halpern; 66) J. L. Kohn; 67) M. Waldman; 68, 73) Magazines for children and youth ; 74) Painter Maurice Minkowski (drawing by F. Friedman); 75) Joseph Heftman (drawing by Ch. Goldberg) ; 76) Alter Kacizne (drawing by H. Berlewi); 78-80) The founders and editors of the newspaper « Der Haïnt » : (78, S. I. Jackan ; 79, Nehemia Finkelstein ; 80, Noakh Finkelstein).

אסיפת אגודת העתונאים והסופרים היהו־דים בורשה (1924) : 1) קרלינסקי; 2) אייני־הורן; 3) א. גולדברג; 4) הפטמן; 5) גל־בערג; 6) אפּעלבוים; 7) וולמן; 8) ד"ר נוט־ליב; 9) רקובסקי; 10) חייקין; 11) ח. פינקלשטיין; 12) שולמן; 13) וידרביץ 14) לירמן; 15) הילינוביץ; 16) פרלה; 17) בורנ־שטיין; 18) ליטבק; 19) סנלובין; 21) הלל ציטלין; 22) פּועה רקובסקה; 23) ברנהולץ; 24) קוצ'ר; 25) קרמי; 27) תאומים; 28) ד"ר גליקסמן; 29) א. ציטלין; 30) בורובסקה; 31) גולדברג; 32) קירמן; 33 פיינקינד; 34) טונקל; 35) לב; 36) ריביזין; 37) הורוויץ; 38) פרופוס; 39) רוזן; 40) בקרמן; 41) בראָ־ון; 42) רויז; 45) שפיגל; 46) קליינמן; 47) לייזרוביץ; 49) וולקוביץ; 50) מטרופולי־טנסקי; 51) גרפמן; 52) אלחנן צייטלין; 53) קכצין; 54) יעקב גלדשטיין, משורר ידוע, מבקר מצויין ומחבר מסות, ממייסדי חזרם ה„אינזיכיסטי" בשירה היהודית החדישה; 55) ד"ר שלמה ביקל, מבקר מכובד ומחבר מסות, התייישב בניו יורק; 56) ליאו (יהודה לייב) פינקלשטיין (1895—1950), מחבר מסות, מבקר ופובליציסטן מכובד; 57) בנשף המס־כות של אמנים יהודים; 58) פליקס (פישל) פרידמן: אוטופורטרט; 59) הרומניסטן הידוע זלמן שניאור (צוויי ע"י בן); 60) איציק מנ־גר ויעקב גלדשטיין (צלום : ל. לנמן);

בכתבי העת היהודיים לילדים ונוער : 61) יעקב קנר, חלוץ בשטח ספרות הנוער היהו־דית, עורך כתבי עת לנוער של „פועלי ציון" וכו'; 62) א. הרמן, פדגוג, ממארגני ומנהלי החוצאה „קינדר־פרייַנט"; 63) ש. בסטומסקי, פדגוג, עורך במשך שנים מרובות של „גרי־נינקע בוימלעך", מחבר ספרי לימוד (יחד עם אשתו מ. חיימסון); 64) משה טייכמן, מור־רה, עורך בהוצאת הספרים „אונזער פרייַנט" וכו'; 65) פלק הלפּרן, סופר ועסקן משטה ההוראה, עורך ה„גרינינקה בוימלך"; 66) י. ל. קאהן, משורר, שתף פעולה ב„קינדר־פרייַנט"; 67) משה ולדמן, עובד המערכת והמנהלה של ה„קינדר־פרייַנט"; 68—73) נוער יהודי וכתבי עת לנוער.

47) מאוריצי מינקובסקי (ציור של פ. פרידמן); 75) יוסף הפטמן (ציור של ח. גולדברג); 76) אלתר קציזנה (ציור של הנריק ברלוי); 78—80 מייסדי ומוציאי ה„חיינט" (78, ש. י. יצקן; 79, נחמיה פינקלשטיין, 80, נח פינקלשטיין).

Na zebraniu Związku Żydowskich Literatów i Dziennikarzy w Warszawie: 1) Karliński; 2) Einborn; 3) Goldberg; 4) Heftman; 5) Gelberg; 6) Apelbaum; 7) Wolfman; 8) Dr. Gotlieb; 9) Rakowski; 10) Chajkin; 11) Ch. Finkelstein; 12) Schulman; 13) Widzewicz; 14) Lerman; 15) Chilinowicz; 16) Perle; 17) Bornstein; 18) Litwak; 19) Segałowicz; 21) Hilel Cajtlin; 22) P. Rakowska; 23) Bernholz; 24) Kuczer; 25) Kremer; 27) Taonim; 28) Dr. Glicksman; 29) A. Cajtlin; 30) Borowski; 31) Goldberg; 32) Kirman; 33) Feinkind; 34) Tunkel; 35) Lew; 36) Ribeisen; 37) Hurwicz; 38) Propus; 39) Rosen; 40) Berkman; 41) Braun; 42) Rawicz; 45) Spiegel; 46) Kleinman; 47) Leizerowicz; 49) Wolkowicz; 50) Metropolitański; 51) Grafman; 52) El. Cajtlin; 53) Kestin.

54) Jakub Gladstein, wybitny poeta żyd. i krytyk (zamieszkały w Nowym Jorku); 55) Ceniony krytyk i esseyista dr. S. Bickel; 56) Leo Finkelstein (1895-1950). Ceniony krytyk, esseyista i publicysta.

57) Na balu maskowym żyd. artystów w Warszawie; 58) Feliks Friedman: Autoportret; 59) Wybitny powieściopisarz Z. Szneur (Malował Benn); 60) Itsik Manger i Jakub Gladstein (Fot.: L. Leneman).

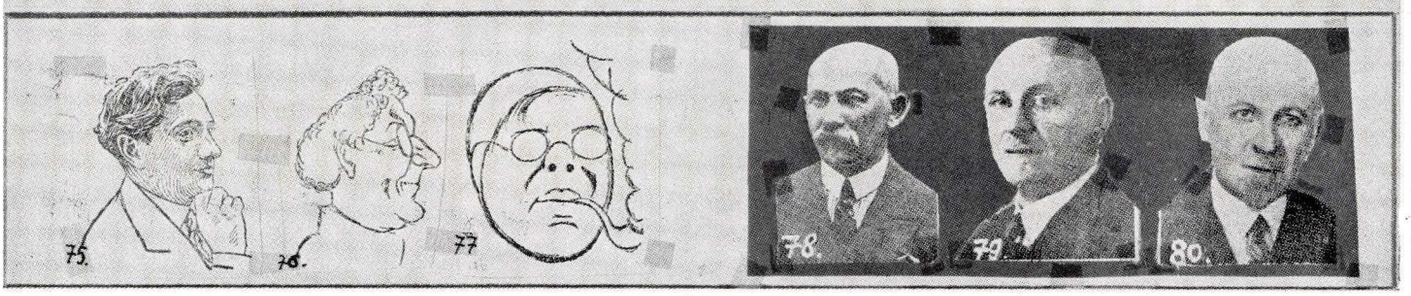
W dziedzinie żyd. literatury i czasopism dla dzieci i młodzieży: 61) Jakub Kenner; 62) A. Herman; 63) S. Bastomski; 64) M. Teichman; 65) Falk Halpern; 66) J. L. Kohn; 67) M. Waldman; 68-73) Żydowskie pisma dla dzieci i młodzieży.

74) Artysta-malarz Mauryey Minkowski (Rys. F. Friedman); 75) Józef Heftman (Rys. Ch. Goldberg); 76) Alter Kacizne (Rys. H. Berlewi); 78-80) Założyciele i wydawcy dziennika „Der Hajnt" (78, S. I. Jackan; 79, Nehemia Finkelstein; 80, Noach Finkelstein).

1 - 53) Reunión de la « Asociación de Escritores y Periodistas Judíos » en Varsovia (en cuanto a los nombres de los participes, se vean los textos polaco y yiddish) ; 54) Jacobo Gladstein, eminente poeta y critico judío (vive en Nueva-York); 55) Dr. S. Bickel, ensayista muy apreciado; 56) Leo Finkelstein, critico y publicista distinguido; 57) Un baile de artistas judíos en Varsovia; 58) Felix Friedman : (retrato del artista Por si-mismo) ; 59) Zalman Schneour, novelista eminente (pintado por Benn) ; 60) Itsik Manger y Jacobo Gladstein (foto de L. Leneman).

Redactores y colaboratores de periodicos judíos para niños y jóvenes ; 61) Jacobo Kenner; 62) A. Herman; 63) S. Bastomski; 64) M. Teichman ; 65) Falk Halpern ; 66) J. L. Kohn ; 67) M. Waldman ; 68, 73) Periódicos para niños y jóvenes ; 74) Pintor Mauricio Minkowski (dibujo de F. Friedman) ; 75) Josef Heftman (dibujo de Ch. Goldberg) ; 76) Alter Kacizne (dibujo de Ch. Berlewi) ; 78-80) Fundadores y editores del diario « Der Haïnt » : (78, S. I. Jackan; 79) Nehemia Finkelstein; 80, Noakh Finkelstein).

54.
55
56.
57
58.
59.
60
61
62
63
64
65
66.
67
74.

75.
76.
77
78.
79
80.

קינדער=פרײַנד
№ 2
Wolna Młodzież
Niech się święci 1 Maja!

1, 2) Dr. Jacob Shatzky (1, photo de 1918 ; 2, à présent). Remarquable historien juif. Auteur de nombreuses œuvres, de ce domaine, très appréciées (entre autres : « La politique culturelle juive en Pologne, 1806-1866 », « Dans l'ombre du passé », « l'Histoire de l'Haskhala », « Histoire des Juifs à Varsovie », l'œuvre monumentale dont 3 volumes sont déjà parus). Habite à New-York : Directeur de la Bibliothèque de l'Institut de Psychiatrie ; secrétaire de la Section Historique de « Yivo » ; co-rédacteur des « Yivo-Bleter ». Co-rédacteur de « In Jewish Bookland ». Auteur, entre autres, du « Dictionnaire de Psychiatrie » ; 3) Dr. Raphaël Mahler, remarquable historien juif. Auteur de nombreuses œuvres (entre autres : « La lutte de la Haskhala contre le Chasydisme en Galicie », « Caraïmes », « Histoire des Juifs en Pologne » et l'œuvre sur l'histoire des Juifs, en plusieurs volumes et la plus récente). Jusqu'à 1937, entre autres, rédacteur de la revue « Dos wirtschaftleche Leben » à Varsovie. De 1937 aux Etats-Unis : vice-président du Comité des Ecrivains Juifs, co-rédacteur de la « Yiddische Kultur », lecteur à Yivo ; de 1951 en Israël : chargé de cours à « l'Ecole supérieure de Droit et d'Economie ».

Parmi les musiciens remarquables : 4) Violoniste Bronislav Huberman ; 5) Pianiste Arthur Rubinstein.

Parmi les peintres et les sculpteurs : 6) Le peintre Léopold Pilichovsky; 7) Le peintre Joseph Seidenbeutel ; 8) Le sculpteur Prof. Henry Glicenstein au travail ; 9) Les doyens juifs pour les arts plastiques à Vilno. De droite : Shalom Bialogorsky, Ber Zalkind, Joseph Scheck, Moïse Leibovsky, Benciон Zuckerman (Tous assassinés par les Allemands).

10) Elkhanan Caïtlin, journaliste et poète ; 11) Malka Locker, poètesse et essayiste très appréciée (recueils de poèmes : « Le monde et l'homme », « Toi », « Le monde sans protecteur », « Les Villes »; étude sur A. Rimbaud, traduction de Rimbaud en yiddish). Etablie en Israël ; 12) Icek Manger, poète, troubadour du folklore juif. Lie, très originalement, le lyrisme à l'ironie. A développé, d'une manière très personnelle, les motifs de ballades ; 13) Le poète Moïse Nadir à Vilno ; 14) Dr. Jacob Zineman, historien, publiciste et homme de lettres (auteur, entre autres, des biographies romancées de K. Marx, de T. Herzel) ; 15) Poète Moïse Kulbak ; 16) Couverture d'un de ses livres ; 17, 18) A la Société des Gens de Lettres Juifs à Varsovie, rue Tlumacka, 13; 17) Rachel et Sarah Turkov, 1928; 18) Poète Israël Stern ; 19) Ecrivain Hilel Caïtlin, âgé (photo prise à Jozefov près Varsovie).

1, 2) ד"ר יעקב שאצקי (1, פאטא פון 1918; 2, פאטאגר. איצט). באווסטער הים־מאריקער. מחבר פון צאלרייכע ווערק (צ. א.: „ייִד. ביל־דונגס־פאליטיק אין פוילן, 1806 — 1866", „אין שאטן פון עבר", „קולטור־געשיכטע פון דער השכלה" און די מאנומענטאלע „געשיכטע פון יידן אין ווארשע" פון וועלכער זענען דערשינען די דריי ערשטע בענדער, ווייטערע צוויי אין צוגרייטונג. באזעצט אין ניו־יארק : דירעקטאר פון דער שטאטס־ביבליאטעק פון פסיכיאטריען־אינסטיטוט; סעקרעטאר פון דעל היסטאריישער סעקציע פון „ייווא"; מיטגליד פון דער „ייווא"־וויסנשאפטלעכער קאלעגיע און מיטרעדאקטאר פון „ייווא־בלעטער". מיטרעדאקטאר פון „אין בוקלאנד" (וואס דערשיינט אויף ענגליש). מחבר צ. א. פון „פסיכיאטריע־דיקשענערי". 3; ד"ר רפאל מאהלער. באווסטער היסטאריקער. מחבר פון צאלרייכע ווערק (צ. א.: „דער קאמף צווישן השכלה און חסידות אין גאליציע", „קאראימער", „תולדות היהודים בפולין" און „דברי ימי ישראל בדורות אחרונים"). ביז 1937 אין ווארשע : רעדאקטאר פון דער צייטשריפט „דאס ווירטשאפטלעכע לעבן"; זינט 1937 אין ניו־יארק: וויצע־פרעזיצער פון יידישן שרייבער־קאמיטעט, מיטרעדאקטאר פון „יידישע קולטור", לעקטאר אין אספיראנטן־אינסטיטוט פון „ייווא". 1951 באזעצט זיך ענטגילטיק אין ישראל : מיטרעדאקטאר פון דער שריפט אין בית הספר הגבוה למשפט וכלכלה.

צווישן די גרויסע מוזיקער : 4) דער ווייא־לאנטשעליסט בראניסלאוו הובערמאן; 5) דער פיאניסט ארטור רובינשטיין.

צווישן ארטיסטן פלאסטיקער: 6) לעאפאלד פיליכאווסקי; 7) יוסף זיידענבייטל; 8) דער סקולפטאר הענריק גליצענשטיין ביי דער ארבעט; 9) סעניארן פון די יידישע קינסטלער־פלאסטיקער אין ווילנע; פון רעכטס : שלום ביאלאגורסקי, בער זאלקינד, יוסף שעק, משה לייבאווסקי, בן־ציון צוקערמאן (אלע אומגעקומען בראכט); 10) אלחנן צייטלין ז"ל, זשורנאליסט, דיכטער און געזעלשאפטלעכער עסקן; 11) מלכה לאקער. באדייטנדיקע דיכטערין און עסייאיסטקע. צייכנט זיך אויס מיט פארטיפטער רעפלעקסיע און מאדערנער פארם. לידער־זאמלונגען: „וועלט און מענטש", „דו", „די וועלט איז אן א היטער", „שטעט"; א סבודיע איבער א. רעמבא א. א.; אי־בערזעצערין פון רעמבא־שאפונגען). באזעצט אין ישראל; 12) איציק מאנגער; דיכטער, טרובאדור פון יידישן פאלקלאר. פאריניקט אויף אן אריגינעלן אופן לירישן מיט איראניע. האט אייגנארטיק אנטוויקלט באלאדע־מאטיוון. (צווישן זיינע זאמלונגען : „שטערן אויפן דאך", „חומש־לידער", „מגילה־לידער", „דער מערבונג אין שפיגל", „נאענטע נעשטאלטן", „דאם בוך פון גן־ערן", „וואלקנם איבערן דאך", „דער שניידער־גזעזלן נטע מאנגער זינגט א. א.). זייער פאפולער און באליבט ביי יידישן לייענער; 13) דער דיכטער משה נאדיר אין ווילנע; 14) ד"ר יעקב צינעמאן, היסטאריקער און שרייבער (מחבר פון ראמאן־ביאגראפיעס איבער ק. מארקס, ט. הערצל); 15) דער דיכטער משה קולבאק; 16) איינם פון זיינע ווערק; 17, 18) אין יידישן ליטעראטן־פארײן אויף טלאמאצקא 13, אין ווארשע (17, רחל און שרה טורקאוו, 1928; 18, דער דיכטער ישראל שטערן); 19) ר' הלל צייטלין אויף דער עלטער. (פאטאגראפירט אין זיעפוו נעבן ווארשע).

1 2) Dr. Jacob Shatzky (1, photograph of 1918; 2, phot. of today). Outstanding Jewish historian, author of numerous precious works: («Jewish Cultural Policy in Poland, 1806-1866», «In the shadow of the past», «History of the Haskala», and the monumental «History of the Jews of Warsaw», of which 3 first volumes have been published until today). He is living in New-York: Director of the Library of the New-York State Psychiatric Institute ; secretary of the Hist. Section of «Yivo» ; Scientific staff member of «Yivo» ; one of the redactors of «Yivo-Bleter» ; one of the redactors of «In Jewish Bookland». Author of the «Psychiatric Dictionary» ; 3) Dr. Raphael Mahler, eminent Jewish historian, author of numerous works: («Fight of «Haskala» against the hasidism in Galicia», «Caraites», «History of Jews in Poland», and a work of several volumes of the newest history of Jews). Until 1937 redactor of the publication: «Dos wirtschaftliche Leben» in Warsaw. From 1937 lives in America: vice-president of the «Jewish Writers Committee», one of the redactors of the publication: «Di Yidishe Kultur»; lecturer of «Yivo» ; from 1951 living in Israel: lecturer of the Academy of Law and Economy».

Among eminent musicians: 4) Bronislaw Huberman, violinist; 5) Arthur Rubinstein, pianist.

Among artists (of plastic arts): 6) Leopold Pilichowski, artist-painter ; 7) Jozef Seidenbeutel, painter ; 8) Prof. Henry Glitsenstein, sculptor, at work ; 9) Seniors of Jewish artists at Wilno. From right : Shalom Bialogorski, Ber Zalkind, Joseph Scheck; Moses Leibowski, Benzion Zuckerman (all assassinated by the Germans) ; 10) Elchanan Caïtlin, journalist, poet and social leader ; 11) Malka Locker, much appreciated poetess and essayist. Author of several volumes of poetry such as «The World and man», «Thou», «The World without a protector», «Towns», — full of deep reflexion, in a modern form. Author of an essay about A. Rimbaud, translator of Rimbaud's poems into Yiddish. Is living in Israel ; 12) Itsik Manger, poet, troubadour of the Jewish folklore, unites in an original manner lyrics with irony, develops, in his specifical way, popular ballad-themes. Enjoys a great popularity among the masses of readers ; 13) Poet Moshe Nadir at Vilno ; 14) Dr. Jacob Zineman, historian, publicist and writer, (author of biographies in the form of novels of Marx and Herzl); 15) Poet Moshe Kulbak; 16) Cover of one of his books ; 17, 18) At the Association of Jewish Writers ; Tlumacka-str., in Warsaw (17, Rachel and Sarah Turkov, 1928; 18, Poet Israel Stern); 19) Writer Hilel Caïtlin, in his advanced age (photograph taken at Jozefow, near Warsaw).

2,1) ד"ר יעקב שצקי (1, תמונה משנת 1918; 2, תמונתו עתה). היסטוריקן ידוע, מחבר ספרים מרובים (בין היתר : „מדיניות השכלה בפולין, 1806—1866", „בצל העבר", „תולדות התרבות של ההשכלה" ו„תולדות היהודים בורשה" ששלשת הכרכים הראשונים כבר הופיעו ושני יתר הכרכים מוכנים). התייסד המוסד הפסיכיאטרי; מזכיר המחלקה ההיסטורית: מנהל הספריה הלאומית של „ייווא"; חבר החבר המדעי של ה„ייווא"־בלעמער"; מעורכי ה„אין דזשואים בוקלנד" (מופיע באוקלית). מחבר בין היתר את ה„פסיכיאטרי־דיקשנרי"; 3) ד"ר רפאל מאהלר. היסטוריקן ידוע. מחבר ספרים מרובים (בין היתר : המלחמה בין ההשפלה והחסידות בגליציה", „הקראים", „תולדות היהודים בפולין" ו„דברי ימי ישראל בדורות האחרונים). עד 1937 חי בורשה והיה שם בין היתר עורך כתב העת „דאס ווירטשאפטלעבן לעבן"; משנת 1937 בניו־יורק : סגן יו"ר ועד הסופרים היהודי, מעורכי ה„יידישע קולטור", מרצה במוסד האינספירנטים של „ייוו"א", בשנת 1951 השתקה סופית בישראל : מעורכי כתב העת „גשר", דוצנט לתולדות הכלכלה בבית הספר הגבוה למשפט וכלכלה.

בין אמני המוסיקה : 4) הכנר ברונים־לב הוברמן; 5) הפסנתרן ארטור רובינשטיין.

בין האמנים בפלסטיקה : 6) ליאופולד פילי־כובסקי; 7) יוסף זיידנבייטל; 8) הפסל פרופ. הנריק גליצנשטיין בעבודתו; 9) זקני האמנים בווילנה: מימין : שלום ביאלוגורסקי, בר זלקינד, יוסף שק, משה לייבובסקי, בן־ציון צוקרמן (נעהרגו כולם); 10) אלחנן צייטלין, עתונאי, משורר ועסקן צבורי; 11) מלכה לוקר. משוררת ידועה ומחברת מסות בעלות תוכן עשיר. מצטיינת בעיון מעמיק ובצורה חדישה (מאופסי שיריה : „תבל ואדם", „אתה", „העולם בלי שומר הוא", „ערים". מחקר על א. רמבו ועוד. מתרגמת יצירות רמבו). התיישבה בישראל;

12) איציק מנגר; משורר, טרובדור בפולקלור היהודי, משלב באופן מקורי לירזם ואירוניה. פתח נושאים מקוריים לבלדה. מפורסם ואהוב בחוגי קוראי יידיש; 13) המשורר משה נדיר בווילנה; 14) ד"ר יעקב צינמן, היסטוריקן וסופר (מחבר רומנים ביוגרפיים על ק. מרקס וט. הרצל); 15) המשורר משה קולבק; 16) אחד הספרים שלו; 17, 18) באגודת הסופרים היהודית ברחוב טלומצקי 13, רחל ושרה טורקוב, 1928; המשורר ישראל שטרן); 19 ר' הלל צייטלין בימי זקנתו.

Tekst polski na str. 362

Texto español en la página 362

1.

4.

5.

11.

2.

6.

10.

8.

7.

3.

9.

14

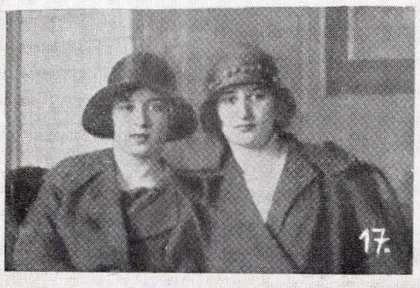

13.

15.

19.

18.

17.

12.

1) De gauche : H. N. Bialik, Z. Segalovitch et D. Fryshman ; 2) Miniature d'Arthur Szyk ; 3) De gauche : M. Ravitch, J. Perlé, O. Warshavsky, H. Berlevi, Neuman, Flakser, Kola-Tepper, E. Kaganovsky, N. Meisel (Varsovie, 1922) ; 4) S. Strashoun, fondateur de la maison et de la bibliothèque juives, à Vilno ; 5, 6) Yehiel Nahari-Miedzyrzecki, collectionneur d'art, donateur d'un musée d'art chinois à la ville de Tel-Aviv (5, — jeune chasyde ; 6, en 1936 — attaché commercial polonais en Afrique du Sud) ; 7) Fête solennelle (1923) au Medem-Sanotorium ; de gauche : S. Ash, H. D. Nomberg, J. Leszczynski, B. Wladek ; 8) Secrétaire de l'Union des Ouvriers du Transport, à Varsovie; 9) J. Arnold (habite à New-York: président de la Kalisz Société, membre de l'exécutif « Haïas », etc.) ; 10) M. Walter (habite à New-York : cofondateur de la Kalisz Société, membre dirigeant de plusieurs organisations juives) ; 11) Carte de la Société des Acteurs Juifs de Pologne ; 12) H. Berlevi : Mariage juif (Varsovie, 1921 ; toile inspirée par la pièce d'An-sky « Dybbouk ».

*Deux Pologne*s : 13) André Strug (1873-1937). Eminent écrivain polonais, conspirateur, combattant et déporté au temps des tsars ; légionnaire ; sénateur (P. P. S.). Autorité morale. Attaquait courageusement et sans nulle réticence le fascisme grandissant, entre autres, l'antisémitisme. Grand ami du mouvement sioniste ; 14) Démonstration commune des ouvriers polonais et juifs (Cracovie) ; 15) A l'époque où Hitler préparait déjà l'invasion de la Pologne, les fascistes polonais, enchantés par ses exploits, s'adonnaient à l'organisation de pogromes et au perfectionnement des méthodes de propagande antisémite. (Sur la photo : une des « trouvailles » de cette propagande, à Grodno, 1938.)

1) From the left : H. N. Bialik Z. Segalovitch, and D. Fryshman ; 2) A miniature of Arthur Szyk ; 3) From the left : M. Ravitch, J. Perle, O. Warshawski, H. Berlevi, Neuman, Flakser, Kola-Tepper, E. Kaganowski, N. Meisel (Warsaw, 1922) ; 4) S. Strashun, founder of the house and of the great Jewish Library at Vilno ; 5, 6) Jehiel Nahari-Miedzyrzecki, renownened art collector and donor of the museum of Chinese art for Tel-Aviv, (5, as a young « hasid » ; 6, in 1936 : as Polish commercial « attaché » in South-Africa) ; 7) A festival (in 1923) in Medem's Sanatorium, from the left : S. Ash, H. D. Nomberg, J. Leszczynski, B. Wladek ; 8) The secretary of the Union of Jewish Transport Workers (phot. : R. Vishniak) ; 9) J. Arnold (lives in New-York, president of the « Kalish-Association, member of the executive of « Haïas », vice-president of the National Workers Union) ; 10) M. Walter (lives in New-York : co-founder of the « Kalish-Association », membre-director of several Jewish organisations, very active in the domain of philanthropy, particularly for the state of Israel ; member of the executive of the « National Union of Jewish Workers ») ; 11) Member-ticket of the « Union of Jewish Actors » of Poland ; 12) Henry Berlevi : «A Jewish wedding» (Warsaw, 1921), picture inspired by Ansky's play « Di'bouk ».

Two Polands : 13) Andrzej Strug (1873-1937). Eminent Polish writer, conspirator, combatant and deported in the epoch of the Czars, legionary — (of Pilsudski), senator (of the Socialist Party). Moral autority enjoying general esteem, he gallantly and unreservedly opposed the increasing fascist movement and particularly the infamous campaign of anti-Semitism. He was a great friend of Zionism ; 14) Common demonstration of Polish and Jewish workers (Cracow) ; 15) In the epoch when Hitler was preparating his attack on Poland, the Polish fascists, charmed by this performances, were entirely absorbed by the organization of pogroms and devoted themselves to the improvement of the methods of the antisemitic propaganda (on our photograph one of the « inventions » of this propaganda in Grodno, 1938).

1)Od lewej: Ch. N. Bialik, Z. Segałowicz i D. Fryszman. 2) Miniatura Artura Szyka. 3) od lewej: M. Rawicz, J. Perle, O. Warszawski. H. Berlewi, Neuman, Flakser, Kola-Tepper, E. Kaganowski, N. Meisel (Warszawa, 1922). 4) S. Straszun, fundator domu i wielkiej biblioteki żydowskiej w Wilnie. 5, 6) Jehiel Nahari-Międzyrzecki, znany kolekcjoner sztuki, ofiarodawca muzeum sztuki chińskiej dla miasta Tel-Awiw (5, jako młody chasyd; 6, w roku 1936, jako polski attaché handlowy w Afryce Południowej). 7) Podczas uroczystości (1923) w Sanatorium Medema; od lewej: S. Asz, H. D. Nomberg, J. Leszczyński, B. Władek. 8) Sekretarz Żyd. Związku Robotników Transportowych, w Warszawie (fot.: R. Vishniak).

9) J. Arnold (zam. w New Yorku: przewodn. Związku Kaliszan, członek egzekutywy „Haias". wiceprzewodn. Narod. Związku Robotn.). 10 M. Walter (zam. w New Yorku: współzałożyciel Związku Kaliszan, członek kierown. szeregu organizacji żyd., czynny m. in. w dziedzinie filantropii i funduszów dla Izraela; członek egzek. „Zyd. Nar. Związku Robotn."). 11) Legitymacja Związku Artystów Scen Żyd. w Polsce. 12) Henryk Berlewi: Wesele żyd. (Warszawa, 1921; obraz inspirowany sztuką An-skiego „Dybuk").

Dwie Polski: 13) Andrzej Strug (1873-1937). Wybitny pisarz polski, działacz konspiracyjny, bojowiec i zesłaniec w dobie caratu; legionista; senator (z ramienia PPS). Ceniony powszechnie autorytet moralny. Występował odważnie i bez niedomówień przeciw rosnącej fali faszystowskiej, m. in. przeciw obskurnej hecy antysemickiej. Przyjaciel ruchu syjonistycznego. 14) Wspólna demonstracja robotników polskich i żydowskich (Kraków). 15) W dobie, gdy Hitler przygotowywał już najazd na Polskę, faszyści polscy, oczarowani jego wyczynami, pochłonięci byli całkowicie organizowaniem pogromów i udoskonalaniem propagandy antysemickiej (na zdjęciu: jeden z „wynalazków" tej propagandy, w Grodnie, 1938).

1) De izquierda : H. N. Bialik, Z. Segalovitch, y D. Fryshman ; 2) Una miniatura de Arturo Shyk; 3) De izquierda : M. Ravitch, J. Perle, O. Warszawski, H. Berlevi, Neuman, - Flakser, Kola-Tepper, E. Kaganowski, N. Meisel (Varsovia, 1922) ; 4) S. Strashun, fundador de la casa y de la biblioteca judías en Vilno ; 5, 6) Yehiel Nahari-Miedzyrzecki, coleccionista de obras de arte, donador de un museo de arte chino para la ciudad de Tel-Aviv (5, joven «hasid», 6, en 1936 — agregado comercial de Polonia en Africa del Sur) ; 7) Una fiesta en el Sanatorio de Medem (en 1936), de izquierda: S. Ash, H. D. Nomberg, J. Leszczynski, B. Wladek ; 8) Secretario de la « Unión de los Obreros Judíos de Transporte » en Varsovia (foto : R. Vishniak) ; 9) J. Arnold (vive en Nueva-York, presidente de la «Asociación Kalish », miembro del órgano ejecutivo de « Haïas », etc.); 10) M. Walter

Fin en la página 366

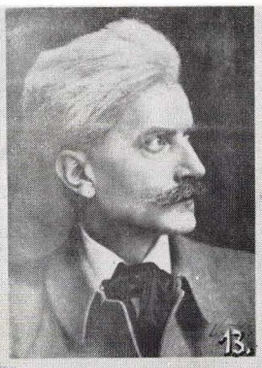
פון לינקס : ח. נ. ביאליק, ז. סענאלאוויטש און ד. פרישמאן; 2) אַרטור שיק : מיניאַטור; 3) פון לינקס : מ. ראַוויטש, י. פערלע, א. וואר־שאווסקי, ה. בערלאווי, נ. יימאן, פלאקסער, קאָ־לאַ־טעפּער, קאַנאַנאָווסקי, נ. מייזל (וואַרשע, 1922); 4) ר' שמואל סטראשון, וואָס האָט געמאַכט הגהות הש"ס צום ווילנער ש"ס. ער האָט באַשטימט אין ווילנע א גרוים הויז, וואָס די הכנסה דערפון זאָל גיין פאַר די גרויסע ביבליאָטעק (50.000 בענדער), וואָס ער האָט איבערגעלאָזט; 5, 6) יחיאל נהרי־מיענדזי־ שזעצקי, דער באַקאַנטער קונסט־קאָלעקציאָנער, וואָס האָט געשענקט דער שטאָט תל אביב א מוזיי מיט כינעזישער קונסט; 5, אלם יונגער חסיד; 6, אין יאָר 1936, אלם פּוילישער האַנדלס־אַטאַשע אין זיד־אַפריקע); 7) בעת א פייערונג אין מערעם־סאַנאַטאָריום, אין 1923; פון לינקס : שלום אש, ה. ד. נאָמבערג, יוסף לעשטשינסקי, ב. וולאַדעק; 8) סעקרעטאַר פון טראַנספּאָרט־פּאַרייז, וואַרשע (פאָטאָ : ר. וויש־ניאק); 9) י. אַרנאָלד (באַזוצט אין ניו־יאָרק : פּאָרזיצער פון קאַלישער־רעליף, עקזעקוטיוו־מיטגליד פון „היאס", וויצע־פּאָרזיצער פון ייד. נאַציאָנאַלן ארבעטער־פּאַרבאַנד; 10) מ. וואל־טער (מיטגרינדער פון קאַלישער־רעליף, פאר־וואַלטונגס־מיטגליד אין א ריי ייד. אָרגאַניזא־ציעס; טעטיק צוו. אנד. פאַר ישראל־פּאַנדן; עקזעקוטיוו־מיטגליד פון ייד. נאַצ. ארבעטער־פּאַרבאַנד); 11) מיטגלידס־קאַרטע פונעם „ייד. ארטיסטן־פאריין אין פוילן"); 12) ה. בערלע־וויי : יידישע חתונה (וואַרשע, 1920; דאָס בילד איז געווען אינספּירירט דורך אַן־סקיס „דיבוק").

פּוילנס צוויי אספעקטן : 13) אַנדזשעי סטרוג (1871—1937). באַוווסטער פּוילישער שריי־בער. קאַנספּיראַטיוואר טוער, קעמפער (און פּאַרטיזאַן אויף „קאַמאַרגע") אין דער תקופה פון צאַריזם. לעגיאָנער. סענאַטאָר (מצד פּ.פּ.ס.). אלגעמיין געשעצט אלס מאָראַליסער אויטאָריטעט. האָט מיט מוט און אינדיוויטיק פֿאַרטיידיגט קעגן דעם וואַקסנדיקן פּוילישן פּאַשיזם און צ. אַנד. קעגן דער שוידערלעכער אַנטיסעמיטישער העצע. פּריינט פון דער ציי־טישער באַוועגונג; 14) געמיינזאַמע מאַני־פעסטאַציע פון יידישע און פּוילישע ארבעטער אין קראָקע; 15) אין דער צייט וועו היטלער האָט זיך שוין צוגעגרייט צום קריג קעגן פּוילן, זענען די פּוילישע פאשיסטן, באַצוויבערט דורך זייער „אויפטוען", געווען פּולשטענדיק פאַרנו־מען מיט אַרגאַניזירן פּאָגראָמען און מיט „פּער־פעקציאָנירן" די אַנטיסעמיטישע פּראָפּאַגאַנ־דע (אויפן בילד : איינע פון די „דערפינדונ־גען" פון דער דאָזיקער פּראָפּאַגאַנדע, אין גראָדנע, 1938).

1) מצד שמאל : ח. נ. ביאליק, ז. סגלוביץ' וד. פרישמן;(2) ארטור שיק : זעירית; 3) מצד שמאל : מ. רוויץ', י. פּרלה, א. ורשבסקי, ה. ברלוי, נוימן, פלקסר, קולה־טפר, קגנובסקי, נ. מייזל (ורשה, 1922); 4) ר' שמואל סטרשון, שעשה את הגהות הש"ס לש"ס הוילנאי. הוא נדב בוילנה בית גדול שהכנסתו הוקדשה לספ־ריה הגדולה שהשאיר (50.0000 כרכים); 5, 6) יחיאל נהרי־מינדזיז'צקי, מאסף האמנות הי־דוע שנדב לעיר תל אביב בית נכאות עם דברי אמנות סיניים (5, בתור חסיד צעיר; 6, בשנת 1936, בתור נספח לענייני מסחר בצירות פו־לין באפריקה הדרומית); 7) חגיגה בסנטוריום מדם בשנת 1923; משמאל : שלום אש, ה. ד. נומברג, יוסף לשצ'ינסקי, ב. וולדק; 8) מזכיר אגודת ההובלה, ורשה) צלום : ר. וישניאק); 9) י. ארנולד (התיישב בניו־יורק : יו"ר הר־ליף הקל שאי, חבר ההנהלה של „היאס", סגן יו"ר של אגודת העובדים היהודית לאומית);

1.

13.

14.

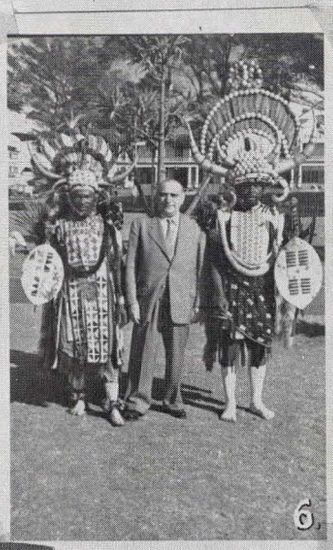
15.

4.

2.

6.

7.

5.

3.

8.

9.

10.

11.

12.

Tekst do str. 358.

1, 2) Dr Jakub Szacki (1. zdjęcie z roku 1918; 2. zdjęcie obecne). Wybitny historyk żydowski. Autor licznych i bardzo cennych dzieł z tej dziedziny (m. in.: „Żyd. Polityka Oświatowa w Polsce, 1806-1866", „W cieniu przeszłości", „Dzieje Haskali" oraz monumentalna „Historia Żydów w Warszawie", z której ukazały się dotąd trzy pierwsze tomy). Zamieszkały w New Yorku: Dyrektor Biblioteki Instytutu Psychiatrii; sekretarz Histor. Sekcji „Yivo"; członek Kolegium Naukowego „Yivo" i współredaktor „Yivo-Bleter". Współredaktor „In Jewish Bookland". Autor m. in. „Psychatrie Dictionary". 3) Dr Rafał Mahler. Wybitny historyk żyd. Autor licznych dzieł (m. in.: „Walka haskali przeciw chasydyzmowi w Galicji", „Karaimi", „Dzieje Żydów w Polsce" oraz wielotomowe dzieło o najnowszej historii Żydów). Do 1937 m. in. redaktor pisma „Dos wirtschaftleche Łeben" w Warszawie; od 1937 w Ameryce: wiceprzewodniczący Żyd. Komitetu Pisarzy, współredaktor „Di yidishe Kultur", lektor w „Yivo"; od 1951 w Izraelu: docent historii gospod. na Wyższej Uczelni Prawa i Ekonomii".

Wśród wybitnych muzyków: 4) Skrzypek Bronisław Huberman. 5) Pianista Artur Rubinstein.

Wśród artystów plastyków: 6) Artysta-malarz Leopold Pilichowski. 7) Art.-mal. Józef Seidenbentel. 8) Rzeźbiarz Prof. Henryk Glicenstein w czasie pracy. 9) Seniorzy żyd. art. plastyków w Wilnie. Od prawej: Szalom Białogórski, Ber Załkind, Józef Scheck, Mojż. Leibowski, Bencjon Zuckerman (wszyscy zamordowani przez Niemców). 10) Elchanan Cajtlin, dziennikarz, poeta i działacz społeczny. 11) Małka Locker. Bardzo ceniona poetka i essayistka, autorka kilku tomów poezji i studium o A. Rimbaud, tłumaczka poezji A. Rimbaud na język żydowski, zamieszkała w Izraelu. 12) Icek Manger. Poeta, trubadur żydowskiego folkloru. Łączy w bardzo oryginalny sposób liryzm z ironią, rozwinął bardzo swoiście motywy balladowe. Cieszy się dużą popularnością czytelników. 13) Poeta Mosze Nadir w Wilnie. 14) Dr Jakub Zineman, historyk, publicysta i literat (autor między innymi biografij powieściowych o K. Marksie, o T. Herzlu). 15) Poeta Mosze Kulbak. 16) Okładka jednej z jego książek. 17, 18) W Związku Żyd. Literatów przy ul. Tłumackiej 13, w Warszawie: (17. Rachel i Sara Turkow — 1928; 18. Poeta Izrael Stern). 19) Pisarz Hilel Cajtlin w podeszłym wieku (fotog. w Józefowie pod Warszawą).

Texto a la página 358.

1, 2) Dr. Jacobo Shatzky, (1. foto de 1918; 2. foto actual). Historiador judío eminente, autor de varias obras preciosas («Politica Cultural Judía en Polonia — 1806-1866», «En la sombra del pasado», «Historia de Haskala», y la monumental «Historia de los Judíos de Varsovia» de la cual 3 primeros volumenes han parecido). Dr. Shatsky vive en Nueva York, donde es director de la Biblioteca Nacional del Instituto de Psiquiatría, secretario de la Sección Histórica de «Yivo», miembro del comite científico de «Yivo», uno de los redactores de «Yivo-Bleter», de la publicación: «In Jewish Bookland». Autor del «Diccionario de Psiquiatria»; 3) Dr. Rafael Mahler, historiador judío distinguido, autor de numerosas obras: («Lucha de la «Haskala» contra el hasidismo en Galicia», «Los Caraítas», «Historia de los Judíos en Polonia», y una obra de varios volumenes sobre la historia del pueblo judío de tiempos recientes). Hasta 1937 redactor de la publicación: «Dos Wirtschaftliche Leben» en Varsovia. Desde 1937 vive en América: es vice-presidente del «Comite de los Escritores Judíos» uno de los redactores de la publicación: «Di Yidishe Kultur», profesor de «Yivo»; desde 1951 en Israel, profesor a la Academia de Derecho y de Economía.

Entre musicos eminentes: 4) Bronislav Huberman, violinista; 5) Arturo Rubinstein, pianista.

Entre artistas plásticos: 6) Leopold Pilichowski, pintor; 7) Josef Seidenbeutel, pintor; 8) Profesor Enrique Glitsenstein, escultor, al trabajo; 9) Los ancianos de los artistas plásticos judíos en Wilno: desde derecha: Shalom Bialogorski, Ber Zalkind, Josef Scheck, Moses Leibowski, Benzion Zuckerman (todos asesinados por los Alemanes); 10) Elchanan Caitlin, periodista, poeta y «leader» social; 11) Malka Locker, poetisa y ensayista (autora de varios volumenes de poesías y de un ensayo sobre A. Rimbaud, traductora de sus poesías en yiddish. Vive en Israel; 12) Itsek Manger, poeta, trovador del folklore judío, sabe unir el lirismo con la ironía, desarrolla de manera muy original los temas de baladas populares. Goza una grande popularidad entre las masas de lectores; 13) Poeta Moshe Nadir en Wilno; 14) Dr. Jacobo Zineman, historiador, publicista y escritor, (autor de «vidas noveladas» de Marx y de Herzl); 15) Poeta Moshe Kulbak; 16) Cubierta de uno de sus libros; 17, 18) En el domicilio social de la Asociación de los Escritores Judíos, 13, calle Tlumacka, Varsovia; 17) Raquel y Sara Turkov, 1928; 18) Poeta Israel Stern); 19) Escritor Hilel Caitlin en su vejez (fotografiado en Josefov, cerca de Varsovia).

1, 2) L'éminent acteur Abraham Morewski dans plusieurs de ses créations; 3, 4) Dans un village construit pour le film « Comédiens populaires de Pourime » (3, Z. Turkow dans le rôle d'un comédien du peuple; 4, A. Samberg dans le rôle du cordonnier Nahum, au milieu du groupe); 5) H. Leivick: « Maharam de R » (Z. Turkow dans le rôle titulaire, Rosa Turkow dans le rôle de Daniel); 6) « Crie ! Chine »; mise en scène de l'ensemble de Vilno; 7, 8, 9) H. Leivick: « Golém »; mise en scène de l'ensemble de Vilno (9, Szapiro dans le rôle de Golém); 10) A. Goldfaden: « La sorcière » (A. Poliakow dans le rôle titulaire, Haïele Poliakow dans celui de Mirelé); 11) Scènes du film « Dans les forêts de Pologne » (selon le célèbre roman de Joseph Opatoshu). Metteur en scène: J. Turkow. Parmi les acteurs: R. Schochana, W. Wesolowski, S. Ritch (Stanski), M. Lipman, D. Lui, Ch. Sandler, Clara Segalowicz, Luba Riszer, Diana Blumenfeld, M. D. Borenstein.

1, 2) דער באוועסענער ארטיסט אברהם מאָרעווסקי אין עטלעכע פון זיינע ראָלן; 3, 4) אויף די נאַסן פון שטעטל, וואָס מען האָט אויפגעבויט אויפצונעמען דעם פילם „פּורים־שפּילער" (3, דער ליץ אין פּורים־שפּילער — ז. טורקאָוו — באוויזט זיך צום ערשטן מאָל אין שטעטל; 4, נחום דער שוסטער — א. סאמבערג — אין מיטן — גייט א חיים פון שבתדיקן דאוועגען און כאַפט דערוויסט א בהרחבה־דיקן שמועס מיט נאָך ייִדן); 4) מחה"ם פון רוטענבערג, פון ה. לייוויק (זיגמונט טורקאָוו אין דער הויפּט־ראָלע, ראָזא טורקאָוו אלס דניאל); 6) „שרי בינע" אין אויפֿפֿירונג פון דער וויליָנער טרופּע; 7, 8, 9) „גולם" פון ה. לייוויק אין אויפֿפֿירונג פון דער וויליָנער טרופּע (9, שאַפּירא אלס גולם); 10) „די כשוף־מאַכערין" פון א. גאָלדפֿאַדען (אהרן פֿאָליאַקאָוו אין דער ראָלע פון באַבע־יאַנע, חיילה פֿאָליאַקאָוו אלס מירעלע); 11) סצענעס פון פילם „אין די פוילישע וועלדער" (לויט דעם באריממטן ראָמאַן פון י. אָפּאָטאָשו). רעזשיסיר: י. טורקאָוו. אויף די בילדער, צ. א.: ראָז ישושנה, וו. וועסאָלאָווסקי, ס. ריטש (סטאַנסקי), מ. ליפּמאַן, דוד לוּאי, חיים סאנדלער, קלאַרא סעגאַלאָוויטש, ליבא פישער, דיאַנא בלומענפעלד, מ. ד. באָרענשטיין.

Stage and Screen: 1, 2) Abraham Morewski, eminent actor and some parts played by him; 3, 4) A little town especially construted for the taking of pictures of the film: «The Purim Fools» (3, Z. Turkow in the part of the «Purim fool»; in the middle of the group: A. Samberg in the part of the shoemaker Nahum); 5) Z. Turkow in the principal part (in the play of H. Leivick: «Maharam of R»), Rosa Turkow in the part of Daniel; 6) «Cry out, China !», (getting up of the «Company of Vilna»); 7, 8, 9) H. Leivick: «Golem» (getting up of the «Company of Vilna») (9, Szapiro in the part of «Golem»); 10) A. Goldfaden: «The Witch» (A. Polakow in the principal part; Haïele Polakow in the part of Mirele); 11) Fragments of the pictures adapted from the celebrated novel of Opatoshu: «In the Polish woods». (Artistic director: J. Turkow. Under others photographs those of: R. Shoshana, W. Wesolowski, S. Titch (Stanski), M. Lipman, D. Lui, Ch. Sandler, Clara Segalowitch, Luba Fisher, Diana Blumenfeld, M. D. Borenstein.

1, 2) השחקן הידוע אברהם מורבסקי וכמה מתפקידיו; 3, 4) בחוצות העיירה, שנבנתה בשביל הסרט „שחקני פורים" (3, פלין ושחקני פורים — ז. טורקוב — מופיע בפעם הראשונה בעיירה; 4) נחום הסנדלר — א. סמברג — חוזר הביתה מתפילת חשבת ו„חוטף" שיחה עם יהודים); 5) ה„מחה"ם מרוטנברג" לה. לייוויק (זיגמונט טורקוב בתפקיד הראשי, רוזה טורקוב בתור דניאל); 6) „צעקי סין" ע"י הלהקה הוילנאית; 7, 8, 9) ה„גולם" לה. לייוויק בהצגת פלהקה הוילנאית (9, שפירא בתפקיד הגולם); 10) „המכשפה" לא. גולדפדן (אהרן פוליאקוב בתפקיד הסבתא יכנה, חיילה פוליאקוב בתור מיכלה); 11) מחזות מהסרט „ביערות פולין" (לפי הרומן המפורסם לי. אופטושו). הנצוח: י. טורקוב. בתמונות בין היתר: רוז שושנה, ו. וסולובסקי, ס. ריץ' (סטנסקי), מ. ליפמן, דוד לוּאי, חיים סנדלר, קלרה סגלוביץ', ליבה פישר, דיאנה בלומנפלד, מ. ד. בורנשטיין.

Na scenie i na ekranie: 1, 2) Wybitny aktor Abraham Morewski i kilka spośród jego ról; 3, 4) Miasteczko zbudowane dla zdjęć do filmu o „Igrcach Purimowych" (3, Z. Turkow w roli igrca purimowego; 4, w środku grupy — A. Samberg w roli szewca Nachuma); 5) Z. Turkow w roli tytułowej (w sztuce H. Leivicka „Maharam z R"), Rosa Turkow w roli Daniela; 6) „Krzyczcie Chiny" (w inscenizacji Trupy Wileńskiej); 7, 8, 9) H. Leivick: „Golem" (w inscenizacji Trupy Wileńskiej) (9, Szapiro w roli Golema); 10) A. Goldfaden: „Czarownica" (A. Polakow w roli tytułowej, Chajele Polakow w roli Mirele); 11) Sceny z filmu osnutego na tle głośnej powieści J. Opatoszu „W lasach polskich". Reżyser: J. Turkow; na zdjęciach m. in.: R. Szoszana, W. Wesołowski, S. Ritch (Stański), M. Lipman, D. Lui, Ch. Sandler, Klara Segałowicz, Luba Fiszer, Diana Blumenfeld, M.D. Borenstein.

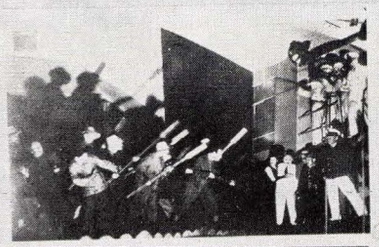
Escena y Lienzo: 1, 2) Abraham Morewski actor eminente y algunos de sus papeles teatrales; 3, 4) Una pequeña ciudad especialmente construida para la realización del film intitulado: «Bufones de Purim» (3, Z. Turkow en el papel de un bufón de Purim; 4, en medio del grupo: A. Samberg en el papel del zapatero Nahum); 5) Z. Turkow en el papel principal (en el drama de H. Leivick: «Maharam de R»), Rosa Turkow en el papel de Daniel); 6) «Grita, China !» (representación de la «Compañia de Vilna) (9, Shapiro en el papel de Golem); 10) A. Goldfaden: «La Bruja» (A. Polakow en el papel principal, Haïele Polakow en el papel de Mirele); 11) Fragmentos del film adaptado de la celebre novela de Opatoshu: «En las selvas de Polonia». Dirección artística de J. Turkow. — Entre otras, fotos de: R. Shoshana, W. Wesolowski, S. Ritch (Stanski), M. Lipman, D. Lui, Ch. Sandler, Clara Segalowich, Luba Fisher, Diana Blumenfeld, M. D. Borenstein.

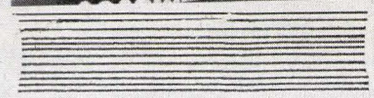
אלע"ף דער ביש און אופן שקרא

בתיאטרון ובקולנוע

Le théâtre juif.

1) Esther Rachel Kaminska dans son dernier rôle, (1923 « Wikt ») ; 2) Le bureau de l'Union des Acteurs Juifs de Pologne (1928-1929). De gauche à droite: A. Juwiler, R. Marsalow, A. Polakow, Z. Kac, D. Lui, D. Lederman; 3) Dans le studio; on tourne le premier film juif en Pologne (1923): « Vœux »; 4) La pièce de Singer « Josie Kalb » (montée a Varsovie en 1935, metteur en scène : M. Schwarz; 5) Du film « Un des 36 »; 6) Jonas Turkow dans une pièce de S. Asz « Motke Ganew »; 7) Diana Blumenfeld, Marion dans la pièce de Buchner « La Mort de Danton »; 8) Studio hébraïque d'Art Dramatique à Vilno (1930) après la représentation d'une pièce de Dickens; 9) « Les beaux-parents » de Ch. Gotesfeld (Varsovie, 1936, théâtre « Nouveautés »); 10) Zygmunt Turkow dans le rôle de la grand'mère ; pièce de I. Aszendorf « Di Broder-Zinger » (« Wikt » 1938); 11) Alexander Granach, éminent acteur des théâtres yiddish en Pologne, et allemands à Berlin.

1) אסתר רחל קאמינסקא אין איר לעצטער ראָלע : „סערעלע" (וויקט", 1923). 2) די פאר־וואלטונג פון דעם יידישן ארטיסטן־פאריין אין פוילן (1928-29). פון לינקס ביז רעכטס : א. יוויליער, ר. מארסאלאוו, א. פאָלְיאקאוו, ז. קאץ, ד. לעדערמאן; 3) אין א פילם־אטעליע ביי דער אַרבעט איבער דעם ערשטן יידישן פילם אין פוילן (1923). פון לינקס, ס'שטייען: ל. פארבער (פראָדוצענט); ס'זיצן : ז. טורקאוו (רעזשיסער), א. ר. קאמינסקא, ה. פישער, ד. לעדערמאן; שטייען: ש. לאנדוי, ח. בוים (מחבר פון סצענאר), ס. שטיינוווּרצל (קאמעראמאן); 4) זינגערס „יאשע קאלב" (אויפגע־פירט אין ווארשע, 1935; רעזשי : מאָרים שוואַרץ). אויפן בילד, פון רעכטס : דיאַנא בלומענפעלד, אכטער נאָלדנבערג, יאנאס טורקאוו; 5) יידישער פילם (פון ח. בוים) „ל'ו'ניק". אויפן בילד : י. טורקאוו (ל'ו'ניק), ה. פענינג־שטיין, ס. וואלקאוויטש, י. בלומענפעלד; 6) י. טורקאוו אלס „פרויץ" אין „מאטקע גנב" פון ש. אש (1929); 7) דיאנא בלומענפעלד אלס „מאריאן" אין „דאנטאנס טויט" פון בוכנער (אויפגעפירט אין ווארשע, אין „נאוואשטשי", 1936); 8) די העברעאישע דראמאטישע סטודיע אין ווילנע (1930) נאך דער פאָרשטעלונג: פון דיקענס א פיעסע; 9) „מחותנים" פון ח. נאָמטעפעלד (וואַרשע, 1936, טעאטער „נאָוואשטשי"). פון לינקס צו רעכטס, אויבן : סטרוגאטש, ז. טורקאוו, מ. באָזשיק; אונטן : רחל האָלצער, דינה האלפערין; 10) ז. טורקאוו אין דער ראָלע פון „באָבע" אין די „בראָדער־זינגער" פון י. אשענדאָרף (וויקט", 1938); 11) אלעקסאנדער גראנאך, דער באוועסטער אַרטיסט פון יידישן טעאטער אין פוילן, און פון דער דייטשער בינע אין בערלין.

The Jewish Theatre:

1) Esther Rachel Kaminska in her last character (1923 «Wikt»); 2) Direction of the «Association of Jewish Artists» in Poland (1928-1929): on the left: A. Juwiler, R. Marsalow, A. Polakow, Z. Kac, D. in. D. Lederman; 3) In the studio: turning of the first Jewis film in Poland «The Vow»; 4) Singer's play: «Josie Kalb», (got up in 1935, in Warsaw by M. Schwarz); 5) Fragment of the film: «One of the 36»; 6) Jonas Turkow in Sh. Ashe's play: «Motke Ganev»; 7) Diana Blumenfeld, as Marion in Buchner's play «Danton's Death»; 8) Hebrew Studio of Dramatic Art in Wilno (1930), after the performance of a play of Dickens: 9) «Parents in law» of Ch. Gottesfeld (Warsaw, 1936. «Novelty-theatre»); 10) Sigismond Turkow in the character of grand mother, in I. Ashendorf's play «Di Broder Singer». («Wikt», 1938); 11) Alexandre Granach, eminent artist of the yiddish theatres in Poland and of the german theatres in Berlin.

1) אסתר רחל קמינסקה בתפקידה האחרון („וויקט", 1923); 2) ועד אגודת השחקנים היהודים בפולין (1928-29). משמאל לימין : 3) במעבדה בעת העבודה על הסרט היהודי הראשון בפולין (1923). משמאל : עומד ל. פארבר (הייצרן); יושבים : ז. טורקוב (המנצח), א. ר. קמינסקה, ח. פישר, ד. לדרמן; עומדים : ש. לנדוי, ח. בוים (מחבר הסצנריו), ס. שטיינ־וורצל (הצלם); 4) „יושה קאלב" לזינגר (שוחק בורשה, 1935; הנצוח : מוריס שוורץ). על תמונה מימין : דיאנה בלומנפלד, אסתר גולד־דנברג, יונאס טורקוב; 5) הסרט היהודי (לח. בוים) „ל"ו־ניק". על התמונה : י. טורקוב (הל"ו־ניק), ה. פניגשטיין, ס. וולקוביץ, י. בלו־מנפלד; 6) י. טורקוב בתפקיד הפריץ ב„מוטקה גנב" לש. אש (1929); דיאנה בלומנפלד בתפ־קיד „מאריון" ב„מות דנטון" לבוכנר (שוחק בורשה, „נובושצי", 1936); 8) החוג הדרמטי העברי בווילנה (1930) אחרי הצגת מחנה לדינ־סון; 9) „מחותנים" לח. גוטספלד (ורשה, 1936, תיאטרון „נובושצי") משמאל לימין, מלמעלה: סטרוגץ' ז. טורקוב, מ. בוז'יק; למטה : רחל הולצר, דינה הלפרן; 10) ז. טורקוב, בתפ־קיד „באבע" ב„בראדער זינגער" לי. אשנדורף („וויקט", 1938); 11 אלכסנדר גרנך, השחקן הידוע של הבמה היהודית בפולין והגרמנית בברלין.

TEATR ŻYDOWSKI :

1) Estera Rachel Kamińska w jej ostatniej roli (1923, „Wikt"). 2) Zarząd Związku Zyd. Artystów w Polsce (1928-1929). Od lewej : A. Juwiler, R. Marsałow, A. Polakow, Z. Kac, D. Lui, D. Lederman. 3) W atelier, przy nakręcaniu „Ślubowania", pierwszego filmu żyd. w Polsce (r. 1923). Od lewej : stoi L. Farber (producent); siedzą : Z. Turkow (reżyser), E. R. Kamińska, J. Kamińska, H. Fiszer, D. Lederman; stoją : S. Landau, Ch. Bojm (autor scenariusza), S. Steinwulzel (operator). 4) Sztuka Singera „Josie-Kalb" (wystawiona w Warszawie 1935, w reż. M. Schwarza). Na zdjęciu, od prawej : Diana Blumenfeld, Estera Goldenberg, Jonas Turkow. 5) Z filmu „Jeden z 36-ciu". Na zdjęciu : J. Turkow (w roli tytułowej), H. Fenigstein, S. Wołkowicz, J. Blumenfeld. 6) Jonas Turkow, jako „Purec" w sztuce Sz. Asza „Motke Ganew". 7) Diana Blumenfeld jako Marion w sztuce Buchnera „Śmierć Dantona". 8) Hebrajskie Studio Dramatyczne w Wilnie (1930), po przedstawieniu sztuki Dickensa. 9) „Teściowie" Ch. Gotesfelda (Warszawa, 1936, Teatr „Nowości"). Od lewej : u góry Strugacz, Z. Turkow, M. Bożyk; u dołu : Rachel Holzer, Dina Halpern. 10) Zygmunt Turkow w roli Babki, w sztuce I. Aszendorfa „Di Broder-zinger" („Wikt", 1938). 11) Aleksander Granach, wybitny artysta scen żydowskich w Polsce i scen niemieckich w Berlinie.

Teatro Judio.

1) Esther Raquel Kaminska, célebre actriz judia en su último papel. (1923, «WIKT») ; 2) Dirección de la Sociedad de Artistas Judíos de Polonia (1928-29), a izquierda : A. Juwiler, R. Marsalow, A. Polakow, Z. Kac, D. Lui, D. Lederman ; 3) En el estudio cinematógrafico : se opera el primero film-judío en Polonia bajo el título : «El Voto» , 4) Comedia de Singer : «Josie Kalb» (en 1935 en Varsavia, apparato escénico de M. Schwarz) ; 5) Fragmento del film : «Uno de los 36» ; 6) Jonas Turkow en la comedia de S. Ash : «Motke Ganev» ; 7) Diana Blumenfeld como Marion en el drama de Buchner: «Muerte de Danton» ; 8) Estudio Hebreo del Arte Dramático en Vilno (1930), después de la representación de una comedia de Dickens ; 9) «Suegro y suegra», comedia de Ch. Gottesfeld (Varsavia, 1936, «Teatro de Novedades») ; 10) Segismundo Turkow en el papel de la abuela en la comedia de I. Ashendorf : « Di Broder Singer », (« WIKT», 1938) ; 11) Alexandre Granach, artista eminente de los teatros judíos de Polonia y de los teatros de Berlin.

במיאטרון ובקולנוע

2.

3.

אויפן עקראן

4

5.

7.

אוף דער בינט

8.

9.

10

11

זיגמונט טורקאו אלס : 1) מענדעלע מוכר ספרים (אין דעם סצענע־מאָנטאַזש א. נ. „אמר ר' מענדעלע"); 2) האַרפּאַגאָן (אין דעם „קארגן" פון מאָליער); 3) קוואסימאָדאָ (אין ו. הוגאָם „גלאָקנציער פון נאָטר-דאָם", 1921). רעזשיסירט דורך ז. טורקאָוו : 4) „די בראָ־דער־זינגער" פון י. אשענדאָרף; 5) „בר־כוכ־בא", לויט גאָלדפאדען (אין „וויקט", 1938). באָארבעט דורך י. אשענדאָרף; 6) אביגאל באָ־וויינט אירע קינדער; 4, 5, 6) דעקאָראציעס פון פריץ קלייַנמאַן.

זיגמונט טורקוב בתור : 1) מנדלה מוכר ספ־רים (במונטז' הבמתי „אמר ר' מנדלה"; 2) הרפגון (ב„בילי" למוליר); 3) קווסימודו („נוטר־דם דה פריז" לויקטור הוגו, 1921); בנצוח ז. טורקוב : 4) „די בראדער-זינגער" לי. אשנדורף; 5) „בר-כוכבא" לפי גולדפדן בעבודו של י. אשנדורף („וויקט", 1938); 6) אביגיל מבכה את בניה; 4, 5, 6) התפאורות של פריץ קלייַנמן.

Fin a la página 360

(vive en Nueva-York : co-fundador de la « Asociación Kalish », miembro-director de varias organizationes judías) ; 11) Tarjeta de miembro de la « Asociación de Actores Judíos de Polonia » ; 12) H. Berlevi : « Una boda judía » (Varsovia, 1921) ; cuadro inspirado por el drama de Ansky : « Dibuk ».

Dos Polonias : 13) Andrea Strug (1873-1937). Eminente escritor polaco, conspirador, combatante y deportado en tiempo del zarismo ; legionario (de Pilsudski) ; senador (del Partido socialista polaco, PPS). Autoridad moral grande, combatió el movimiento fascista creciente, con valor y sin reticencia. Amigo del movimiento sionista, él atacó tambien cada manifestación del anti-semitismo ; 14) Demonstración común de obreros polacos y judíos (Cracovia) ; 15) En la época cuando Hitler estaba preparando su invasión de la Polonia, los fascistas polacos, encantados por sus hazañas, se entregaban a la organización de los « pogromes » y al perfeccionamiento de la propaganda anti-semita. (En nuestra foto é una de las « invenciones » de esta propaganda, en la ciudad de Grodno, 1938).

Le théâtre juif :

Zygmunt Turkow : 1) en « Grand père de la littérature yiddish » Mendele Mochejr Sforim ; 2) en Harpagon dans « l'Avare » de Molière; 3) en Quasimodo dans le « Sonneur de Notre-Dame » de V. Hugo.

Dans la mise en scène de Z. Turkow : 4) « Broder-Zinger » de I. Aszendorf; 5) « Bar-Kochba de Goldfaden, pièce remaniée par I. Aszendorf (1938); 6) Abigail pleure ses enfants (« Wikt »); 4, 5, 6) Décor de Fryc Kleinman.

The Jewish Theatre :

Sigismond Turkow as: 1) «Grandfather of the Jewish Literature» Mendele Moheir Sforim»; 2) «Harpagon» in Molière's play «L'Avare» («The Miser»); 3) «Quasimodo» in Victor Hugo's play: «The Bell-ringer» of Notre Dame de Paris».

In Turkow's getting up: 4) I. Ashendorf's «Broder Singer»; 5) Goldfaden's «Bar Kochba» in Ashendorfer's adaptation (1938); 6) Abigail mourns after his children («Wikt»); 4, 5, 6) Scenery of Fritz Kleinman.

Teatr zydowski :

Zygmunt Turkow jako : 1) „Dziadek literatury żydowskiej" Mendele Mochejr Sforim; 2) Harpagon w „Skąpcu" Moliera; 3) Quasimodo w „Dzwonniku z Notre-Dame" W. Hugo.

W reżyserii Z. Turkowa : 4) „Broder-zinger" J. Aszendorfa; 5) „Bar-Kochba" Goldfadena, w przeróbce J. Aszendorfa (1938) ; 6) Abigail opłakuje swe dzieci („Wikt"). 4, 5, 6) Dekoracje : Fryc Kleinman.

Teatro Judio :

Segismundo Turkow en el papel de : «Abuelo de la Literatura Judia, Mendel Moheir Sforim», ; 2) «Harpagon» en la comedia de Molière «L'Avare»; 3) «Quasimodo» en el drama de Victor Hugo : «El Campanero de Nuestra Señora de Paris». En el aparato escénico de Turkow ; 4) «Di Broder Singer» de I. Ashendorfer ; 5) «Bar Kochba» de Goldfaden, adaptación de Ashendorfer ; 6) Abigail llora sus hijos («WIKT») ; 4, 5, 6) Decoraciones de Fritz Kleinman.

אולג בתיאטרון

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Sur la scène et á l'écran : 1. Récitateur Herz Grosbart (dessin de Ben) ; 2. Récitatrice et actrice Rachel Holzer ; 3.-7. Du film « Dybuk » d'après la pièce de An-sky (3. M. Lipman dans le rôle du richard Sender, dans le carosse ; 4. L. Liebgold-Hanan et A. Samberg-Mechoulah ; 5. Après le festin, de droite : Lipman, Landau, Bronecki ; 6. Tzadyk de Miropole - A. Morewski et ses hassidim ; 7. Lia Liana dans le rôle de Lea, et Dina Halpern - Bradl) ; 8. 11. « Tribunal », pièce de Bat-Dori sur la « Scène Nationale » juive á Varsovie (8. de gauche : Gotlieb — la mère, Bronecki — directeur de l'usine, Bozyk, ouvrier ; Sziler-Dorota ; 9. A. Samberg - Arabe ; 10. Pendant la défense de la Kwoutza ; 11. Klara Segalowicz, une Arabe) ; 12 - 20. « Espoir » de Heyrman dans le « Thâtre Novy », á Vilno; 12. Maksymilian Wisskind, metteur en scène ; 13. C. Feinziiber - Klementyna ; 14. B. Gudes - Marieta ; 15. W. Heiblum, marin ; 17. L. Wertheim, constructeur de bateaux Simon ; 18. A. Wolowczyk, navigateur ; 20. F. Szafin, veuve Knierte) ; 21. Klara Segalowicz, Mirele dans « Bobe-Jachne » (á gauche : Bozyk - Hocmach) ; 22. De gauche : artiste-peintre Berlewi, acteur dramatique, A. Morewski et W. Weintraub ; 23. « Les Aventures de Benjamin Trois » á « Yongue-Théâtre ; 24. Rachel Holzer dans le rôle de Rafaleska et Bozyk dans celui de Murawczyk, dans « l'Etoile errante ».

Stage and Screen : 1. Reciter Herz Grossbart (drawing by Ben) ; 2. Reciter and artist Rachel Holzer ; 3-7. Scenes from the pictures « Dybuk » arranged after Ansky's play of the same name ; 3. M. Lipman in the character of rich Sender in his coach ; 4. L. Liebgold as Hanan and A. Samberg as Meshulach ; 5. After the entertainment, from the right : Lipman, Landau, Bronecki; 6. A. Morewski, in the character of the « tsadik » of Miropol and his « hasids » ; 7. Lia Liana, as Lea and Dina Halpern as Bradl ; 8-11. « Jugement », play of « Bat-Dori » on stage of the « Jewish National Theatre » in Warsaw ; 8. From the left : Gotlieb in the character of the mother, Bronecki, as factory director, Bozyk as worker and Shiler in the character of Dorota ; 9. A. Samberg in the character of the Arab ; 10. During the defence of the « Kwutsa » ; 11. Klara Segalowicz in the character of the Arab woman ; 12-20. Heyerman's play « Hope » on the stage of the « New Theatre » in Wilno ; 12. Maximilien Wisskind, stage-manager of the play ; 13. C. Fainsilber, as Clementine ; 14. B. Gudes, as Marietta ; 15. W. Heiblum in the part of a sailor ; 17. L. Wertheim in the part of the ship-constructor Simon ; 18. A. Wolowczyk as a sailor ; 20. F. Shafir in the part of widow Knierte ; 21. Klara Segalowicz in the part of Mirele in the play « Bobe-Jachne » (on the left : Bozyk as Hotsmach) ; 22. From the left : painter Barlewi, actor A. Morewski and W. Weintraub ; 23. « Benjamin the Third's Adventures » on the stage of the « Young Theatre » ; 24. Rachel Holzer as Rafalewska and Bozyk as Murawczyk in the play « The Errant Star ».

1) הערץ גראָסבארט, רעציטאטאָר (צייכ - נונג : בען); 2) די ביגע-קינסטלערין רחל האָל־ צער; 3—7) פון דעם פילם „דיבוק" לויט אנ־ סקים דראָמע. (3, משה ליפמאן — אין דער קארעטע — אלם נגיד סענדער בריניצער. 4, 5. ליבנאָלד אלם חנן און א. סאמבערג אלם משולך. 5, נאָך דער סעודה : פון רעכטס . ליפ־ מאן, לאנדוי, ברָאָנעצקי. 6, דער מיראָפאָלער צדיק — א. מאָרעווסקי — מיט זיינע חסידים. 7, ליא ליאנא אלם לאה מיט דינע האלפערין אלם פ־אדל; 8—11) „דער מעפט" פון ש. בת־ דורי אויף דער „נאציאָנאלער ביגע" אין וואר־ שע (8, פון לינקס : גאָטליב אלם מוטער, ברָא־ נעצקי אלם פאברין-דירעקטאָר, באָזשיק אלם ארבעטער און שילער אלם דראָמע. 9, א. סאמבערג אלם ארָאבער. 10, ביים פארטיידיקן די קבוצה „רמת עמקים". 11, קלארא סענא - לאָווימש אלם ארָאבערין); 12—20) הייער - מאנס „האָפנונג" אין ווילנער ניי-טעאטער : 12, מאקסימיליאן וויסקינד, דער רעזשיסער. 13, צ. פיינזילבער אלם קלעמענטינע; 14, ב. גור־ דעס אלם מאריעמא. 15, וו. הייבלום אלם מא־ ט־אָ. 17, ל. וועריהיים אלם שיפבויאָרבעטער. 18, א. וואָלאָוטשיק אלם מאטראָז; 20, פ. שאפיר אלם אלמנה קניערטע; 21) קלארא סענאלאָוויטש אלם מירעלע אין „באָבע יאכ־ נע". לינקס באָזשיק אלם האָצמאך; 22) פון לינקס : דער מאָלער בערלעווי, דער ארטיסט א. מאָרעווסקי און וו. וויינטרויב; 22) „מסעות בנימין השלישי" אין יונג-טעאטער; 24) רחל האָלצער אלם ראפאלעסקא און באָזשיק אלם מוראָווטשיק אין „בלאָנדזשענדע שטערן".

1) הרץ גרוסברט, מצטט; 2) השחקנית רחל הולצר; 3—7) מהסרט „דבוק" לפי הדרמה של אנסקי (ד. משה ליפמן—בתפקיד הנגיד סנדר בריניצר, במרכבה; 4) ל. ליבגולד — חנן וא. סמברג — המשולח; 5) אחרי הסעודה; מימין : ליפמן, לנדוי, ברונצקי; 6) הצדיק ממירופול — א. מורבסקי עם חסידיו; 7) ליא ליאנה בתפקיד לאה עם דינה הלפרין בתור פרדל; 8—11) „המשפט" ל. ש. בת-דורי על „הבמה הלאומית" בורשה; 8) משמאל : גוט־ ליב בתפקיד האם, ברונצקי — מנהל בית החרושת, בוז'יק — פועל, שילר בתפקיד דו־ רוטי; 9) א.סמברג בתור ערבי; 10) הגנת הקבוצה „רמת עמקים"; 11) קלרה סגלוביץ' בערביה); 12—20) „תקוה" להייארמן בתי־ אטרון החדש בווילנה: 12. מקסימיליאן ויס־ קינד, הבמאי; 13. צ. פיינזילבר בתפקיד קלמ־ טינה; 14) ב. גודס — מרייטה; 15) ו. הייב־ לום — המלח; 17) ל. ורטהיים— פועל בניית אניות; 18) א. וולובצ'יק — בעל האניה; 20. פ. שפיר — האלמנה קנירטה; 21) קלרה סג־ לוביץ' בתפקיד מירלה ב„בובה יאכנה"; משמאל בוז'יק בתפקיד הוצמאך; 22) משמ־ אל : הצייר בערלעווי, השחקן א. מורבסקי ו ו. וויינטרויב; 23) „מסעות בנימין השלישי" ב„יונג־תיאטר"; 24) רחל הולצר בתור רפל - סקה ובוז'יק בתור מורבצ'יק ב„הכוכב התו־ עה"

Na scenie i na ekranie : 1) Recytator Herz Grosbart (rys. Ben); 2) Recytatorka i artystka teatru Rachel Holzer; 3-7) Z filmu „Dybuk", według sztuki An-sky'ego (3, M. Lipman — jako bogacz Sender, w karecie; 4. L. Liebgold — jako Hanan, i A. Samberg — jako Meszulach; 5. Po uczcie, od prawej : Lipman, Landau, Bronecki; 6. Cadyk z Miropola — A. Morewski — i jego chasydzi; 7. Lia Liana jako Lea i Dina Halpern jako Bradl); 8-11) „Sąd", sztuka „Bat-Dori" na żydowskiej „Scenie Narodowej" w Warszawie (8. od lewej : Gotlieb jako matka, Bronecki jako dyrektor fabryki, Bożyk jako robotnik i Sziler jako Dorota; 9. A. Samberg jako Arab; 10. W czasie obrony Kwucy; 11. Klara Segałowicz jako Arabka); 12-20) „Nadzieja" Heyrmana w „Teatrze Nowym", w Wilnie (12. Maksymilian Wisskind, reżyser sztuki; 13. C. Feinzilber jako Klementyna; 14. B. Gudes jako Marieta; 15. W. Heiblum jako marynarz; 17. L. Wertheim jako budowniczy okrętów Szymon; 18. A. Wołowczyk jako żeglarz; 20. F. Szafir jako wdowa Knierte); 21) Klara Segałowicz jako Mirele w „Bobe-Jachne" (z lewej Bożyk jak Hocmach); 22) Od lewej : art. malarz Berlewi, art. dram. A. Morewski i W. Weintraub; 23) „Przygody Beniamina Trzeciego" w „Teatrze Młodym"; 24) Rachel Holzer jako Rafaleska i Bożyk jako Murawczyk w „Błądzącej Gwieździe".

Teatro y film : 1. Recitador Herz Grossbart (dibujo de Ben) ; 2. Recitadora y artista Raquel Holzer ; 3-7 : Escenas del film « Dybuk », segùn el drama de Ansky ; 3. Lipman en el papel del rico Sender en su coche ; 4. Liebgold en el papel de Hanan y A. Samberg como Meshulach ; 5. Despues de la cena, desde la derecha : Lipman, Landau, Bronecki; 6. A. Morewski en el papel del « tsadik » de Miropol con sus « hasides » ; 7. Lia Liana como Lea y Dina Halpern como Bradl; 8-11 : « El Juicio », drama de Bat-Tori en la escena del « Teatro Nacional Judio » de Varsavia ; 8. de la izquierda: Gotlieb en el papel de la madre; Bronecki como director de la fábrica, Bozyk como obrero, y Shiler como Dorota ; 9. A. Samberg en el papel del Arabe ; 10. Durante la defensa de la « Kwutsa » ; 11. Clara Segalowicz en el papel de la mujer Arabe ; 12-20 : « Esperanza », drama de Heyerman en el « Teatro Nuevo » de Wilno ; 12. Maximilian Wisskind, escenógrafo del drama; 13. C. Fainsilber en el papel de Clementina ; 14. G. Gudes como Marietta ; 15. W. Heiblum en el papel del marinero; 17. L. Wertheim en el papel del constructor naval Simon ; 18. A. Wolowczyk como marinero ; 20. F. Shafir en el papel de la viuda Knierte ; 21. Clara Segalowicz como Mirele en la comedia « Bobe-Yakhne » (a izquierda : Bozyk en el papel de Hotsmakh ; 22. Desde la izquierda : el pintor Barlewi, el actor A. Morewski y W. Weintraub ; 23. « Las Aventuras de Beniamino Tercero » en la escena del « Joven Teatro » ; 24. Raquel Holzer como Rafalewska y Bozyk como Murawczyk en el drama « La Estrella Errante ».

אויג
דער
בינע
1.
2.
3.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11
אין אויפן עקראן
12.
13.
14.
15.
16.
17
18
19
20
בתיאטרון
ובקולנוע
21.
22.
23
24.

1) Rachel Holzer, interprète la tsarine dans « Raspoutine » ; 2) Ida Kaminska ; 3) Mali Picon dans le rôle de « Chmendrek » ; 4) Mali Picon et Jacob Kalich ; 5) Bulow ; 6) Luba Kadijon-Bulow ; 7) I. Kaminska dans le rôle de « Glikel fun Hamel » ; 8) I. Kaminska (« Glikel »), J. Lipman (Kamaï) et Ida Natan (Anna) ; 9) Miriam Orleska (dans la pièce « Périphéries ») ; 10) M. Orleska dans le rôle de Judith ; 11) Marc Arnstaïn (directeur littéraire de la « Scène Nationale » juive) ; Dinah Halpern ; 14) Lola Folman, interprète des chansons populaires ; 15) Djigan ; 16) Schumacher ; 17) Buzgan et Bozyk jouant dans la pièce « Jacob et Ezav » ; 18) H. Librowska et S. Zaks ; 18) L'ensemble de la « Bande Juive ». De gauche à droite : Zischa Katz, Malwina Rapel, D. Lederman. Second rang : Lili Liliana, Chana Grossberg. En haut : Léon Libgold, Rotman.

3, 4, 5, 6, peint par Benn.

1) Rachel Holzer in the part of the czarina in the play «Rasputine». 2) Ida Kaminska. 3)3 Mali Picon as «Shmendrek»; 4) Mali Picon and Jacob Kalich; 5) Bulow (drawn by Ben) ; 6) Luba Kadison-Bulow ; 7) I. Kaminska in the part of «Glikel fun Hamel» ; 8) I. Kaminska («Glikel»), J. Lipman (Kamai) and Ida Natan (Anna) ; 9) Miriam Orlewska in the play «Peripheries»; 10) M. Orlewska as Judith; 11) Marc Arnshtaïn, literary director of the «Jewish National Scene» ; 12) Dina Halpern ; 14) Lola Folman singing popular songs; 15) Dzigan; 16) Shumacher ; 17) Buzgan and Bozyk in the play «Jacob and Ezaü ; 18) H. Librowska and Sh. Zaks ; 19) «The Jewish Band» unvarnished: From left: Sisha Katz, Malwina Rapel, D. Lederman. Second row: Lili Liliana, Chana Grossberg. At the top: Leon Libgold, Rotman.
3, 4, 5, 6 — drawn by Benn.

1) Rachel Holzer jako Caryca w „Rasputynie"; 2) Ida Kamińska; 3) Mali Picon jako „Szmendrek"; 4) Mali Picon i Jakub Kalich; 5) Bułow (rys. Ben); 6) Luba Kadison-Bułow; 7) I. Kamińska jako „Glikel fun Hamel"; 8) I. Kamińska („Glikel"), J. Lipman (Kamai) i Ida Natan (Anna); 9) Miriam Orleska w sztuce „Peryferie"; 10) M. Orleska jako Judyta; 11) Mark Arnsztajn, kierownik literacki żyd. „Sceny Narodowej"; 12) Dina Halpern; 14) Lola Folman śpiewa piosenki ludowe; 15) Dzigan; 16) Szumacher; 17) Buzgan i Bożyk w sztuce „Jakub i Ezaw"; 18) H. Librowska i Sz. Zaks; 19) „Żydowska Banda" bez szminki. Od lewej: Zisza Katz, Malwina Zapel, D. Lederman. Drugi rząd: Lili Liliana, Chana Grossberg. U góry: Leon Libgold, Rotman.
3, 4, 5, 6, peint par Benn.

1) Raquel Holzer en el papel de la zarina en el drama « Rasputin » ; 2) Ida Kaminska ; 3) Mali Picon en el papel de « Shmendrek » ; 4) Mali Picon y Jacobo Kalich ; 5) Bulov (dibujo de Ben) ; 6) Luba Kadison-Bulov ; 7) Ida Kaminska en el papel de « Glikel fun Hemel » ; 8) Ida Kaminska (« Glikel »), Lipman (Kamai) y Ida Natan (Anna) ; 9) Miriam Orlewska en el drama : « Periferias » ; 10) M. Orlewska en el papel de Judit ; 11) Marc Arnstain, director literario de la « Escena National Judia » ; 12 Dina Halpern ; 14) Lola Folman, canta canciones populares ; 15) Dzigan ; 16) Shumacher ; 17) Buzgan y Bozyk en el drama « Jacobo y Esau » ; 18) H. Librowska y Sh. Zaks ; 19) « Banda Teatral Judia » sin afeite : desde izquierda : Sisha Katz, Malwina Rapel ; D. Lederman, segunda fila : Lili Liliano, Khana Grossberg, Encima : Leon Libgold, Rotman.
3, 4, 5, 6 - dibujos de Benn.

1) רחל האָלצער אלס צאריצא אין דער פיעסע „ראספוטין"; 2) אידא קאמינסקאַ; 3) מאלי פּיקאַן אין ראָל פון „שמענדרעק"; 4) מאלי פּיקאַן און יעקב קאליך; 5) בולאָוו; 6) ליובא קאדיזאַן-בולאָוו; 7) אידא קאמינסקא אלס „גליקל פון האמעל"; 8) קאמינסקא („גליקל"), י. ליפמאַן (קאמאי) און אידא נאטאן (אנא דעטלעווזען); 9) מרים אָרלעסקא אין „פּערי־פעריעס"; 10) מרים אָרלעסקא אלס יהודית; 11) מארק אָרנשטיין, ליטעראַרישער לייטער פון דער „נאציאָנאלער בינע"; 12) רינה האלפּערן אין ראָל פון א מיידעלע; 14) לאָלא פאלקסליעדער; 15) דזשיגאַן; 16) שומאכער; 17) בוזגאן און באזשיק אין „יעקב ועשו"; 18) ה. ליבראָווסקי און ש. זאקס; 19) „די יידישע באנדע" אָן גרים. פון רעכטס אויף לינקס : זישא קאץ, מאלווינא ראפּעל, ד. לעדערמאַן. צווייטער ריי : לילי ליליאנא, חנה גראָסבערג. אויבן : לעאָן ליבגאלד, ראָטמאן. 3, 4, 5, 6) געצייכנט דורך בען.

1) רחל הולצר בתפקיד הקיסרין במחזה „רספוטין"; 2) אידה קמינסקה; 3) מאלי פיקון בתפקיד „שמנדריק"; 4) מאלי פיקון ויעקב קאליך; 5) בולוב; 6) ליובה קציזון־בולוב; 7) אידה קמינסקה בתור „גליקל מהמבורג"; 8) קמינסקה („גליקל"), י. ליפמן (קמאי) ואידה נתן (אנא דמלוזן); 9) מרים אורלסקה ב„פעריפעריעס"; 10 מרים אורלסקה בתפקיד יהודית; 11) מרק אורנשטיין, המנהלה הספרותי של „הבמה הלאומית"; 12) דינה הלפרין בתפקיד נערה צעירה; 14) לולה פולמן שרה שירי עם; 15) דז'יגן; 16) שומכר; 17) בוזגן ובוז'יק ב„יעקב ועשו"; 18) ה. ליברובסקה וש. זקס; 19) „די יידישע באנדע" בלי איפור. מימין לשמאל : זישה כץ, מלוינה רפל, ד. לדרמן. שורה שניה: לילי לילינה, חנה גרוסברג. למעלה : ליאון ליבגולד, רוטמן. 3, 4, 5, 6) צייר : בן.

אוֹנְג דאר

בּינְט

בתיאטרון

1, 2) Deux célèbres interprètes de chansons populaires juives : Zmira Zeligfeld et Menahem Kipnis ; 3) Henekh Kohn, compositeur distingué ; 4) Schneour, chef des chœurs populaires juifs ; 5) La grande chorale de M. Schneour ; 6) Mali Picon dans la pièce « Idel au violon » ; 7, 8, 9) A. Samberg (7, dans la pièce de Bergelson « Le Sourd », 8, comme Robespierre dans « La mort de Danton », 9, dans le rôle de Shylock) ; 10) M. Lipman dans une de ses créations ; 11) Ch. Sandler dans une pièce de Schalom Asch ; 12) Zisza Katz dans la pièce de Leïvick « Hirsch Lekert » ; 13) M. Landau dans « L'Avare » de Molière ; 14, 15) A. Samberg et Hélène Gotlieb dans « Le Sourd » de Bergelson ; 16, 17, 18) Simche et Noëmi Natan dans leurs créations ; 19) Une scène des « Hommes de la nuit » d'Urke Nachalnik (théâtre « Scala », 1935) ; 20) L'ensemble du théâtre « Ararath » (1927) ; 21) De droite : J. Strugatch, Z. Turkow et M. Bozyk dans la pièce « Les beaux-pères » de Gotesfeld ; 22) S. Ansky donne lecture de « Dibouk » pour un auditoire d'écrivains et d'acteurs ; 23) Esther-Rachel Kaminski parmi des comédiens ; 24, 25) Herman et Lisa Fischer dans « Les Sept pendus » de L. Andréïev ; 26) Un prologue au théâtre « Di Yiddishe Bande » ; 27) Mordoché Gebirtig (1877-1942), auteur de nombreuses chansons juives (textes et mélodies). Entrées dans le trésor populaire, elles sont chantées et considérées souvent comme des ouvrages d'un auteur inconnu.
10, 13, 14, 15, 16, 17, 18) Dessins de F. Friedman ; 11) Dessin de J. Rotbaum.

1, 2) זייער פאָלקסליד זמרה זעליגפעלד און מנחם קיפּנים; 3) פּאָלקס־ליד זמרה זעליגפעלד און מנחם קיפּנים; 3) פּאַרדינגער קאָמפּאָזיטאָר העגעך קאָן, פּיאָניער פון ייִדישער מוזיק; 4) מ. שניאור, דיריגענט פון ייִד. פּאָלקס־כאָר; 5) דער גרויסער שניאור־כאָר אין ווארשע; אין מיטן — מ. שניאור; רעכטס פון אים, משה דאנציגערקראָן; לינקס — דער קאָמפּאָזיטאָר לעאָ ליאוו; 6) מאלי פּיקאָן אין „ייִדל מיטן פידל"; 7, 8, 9) אייזיק סאמבערג (7, אין בערגעלזאָנס „דערטויבער"; 8, אלס רא־בעספּיער אין „דאַנטאָנס טויט"; 9, אלס שיי־לאָק); 10) משה ליפּמאָן אלס דירעקטאָר אין חנא נאָטעספּעלדס „געוואלד, ווען שטאַרבט ער"; 11) חיים סאַנדלער אלס גאַרקיכער אין ש. אשס „יפוס"; 12) זישע קאַץ אלס „געשמיסענער" אין ליוויסק „הירש לעקערט"; 13) מ. לאַנדוי אין מאָליערס „קאַרגן"; 14, 15) א. סאַמבערג און העלענא גאָטליב אין ד. בערגעלזאָנס „דער טויבער"; 16, 17, 18) שמחה און נעמי נאָמען אין זייערע ראָלן; 19) אין אורקע נאַכאַלניקס „נאַכט־מענטשן" („סקאַלא, 1935); עס זיצן (פון רעכטס: יוסף סטרוגאַטש, יוסף נייווירט, מאָקס באָ־זישק. עס שטייען: מנשה אָפּענהיים און ח. בוזגאן; 20) „אַראַראַט" (1927). ערשטע רייַ: אויבן (פון רעכטס): ישראל שומאכער, יעקב הינגלאָס, שמואל גלאדשטיין, חנה פא־בריקאַנט, שמואל בלום, מאשע פּעטערמאַן, מאָטל קאָן, משה בראָדערזאָן, העלענא יאקיש, ד"ר י. מאַנדעלבוים, ל. זשיטניצקי; צוויטע רייַ: לאָלא זילבערמאן, שמואל דשיגאן, משה פּולאוועך. דריטע רייַ: י. יערוזאלימסקי, חיה־לע הויער, אלא שלייוקאָוויטש, (נאָמען נישט באקאנט), שיינע מרים; 21) אין מחותנים פון חנא נאָטעספּעלד: (פון רעכטס) יוסף סטרוגאַטש, זיגמונט טורקאָוו, מאָקס באָזוישק; 22) אנסקי ליינט דעם „דיבוק" פאר אר־טיסטן און שרייבער; זיצן (פון רעכטס): בועז קאַרלינסקי; ד"ר מ. וויכערט, פרוי פון דוד איינהאָרן, מרים וויידע, מתתיהו קאָוואלסקי, פּאָלאָ וואלטער, ש. אנסקי, נח נאכבוש, זרו־בבל, דוד הערמאן, פרידא בלומענטאל, מרים ארלעסקאַ; שמויען: יעקב גערטנער, דוד איינהאָרן, יוסף טונקל, בעלא בערלעווי, מרד־כי מאזא, חיים שניאור, שלום טאנען, קאדי־זאָן (זון), שמאול שעפטל, בער ראָזען, הערץ גראָסבארד, י. מ. ניימאן, ה. ד. נאָמבערג, י. מ. וויינבערג; 23) א גרופּע יידישע אר־טיסטן מיט אסתר רחל קאָמינסקי. ערשטע רייַ (פון אונטן אַרויף), פון רעכטס: י. מאַנדעל־בליט, ד. בלומענפעלד, פ. קערמאָן; צווייטע רייַ: בארסקא־פּישער, אסתר־רחל קאמינסקי, אידא קאמינסקי, מ. אלטבוים, ש. לאנדע; דריטע רייַ: א. דאָמב, א. אלפּערן, א. לעווין, זיגמונט מורקאָוו, דוד לעדערמאן, יאנאס מור־קאָוו, הערמאן פישער, וולאדיסלאוו גאָדיק; 24, 25) הערמאן און ליזא פישער אין לעאָ־ניד אנדרעיעווס „זיבן גהאָנגענע"; 26) פּראָלאָג־סצענע אין דער יידישער באנדע; פון רעכטס: זישע קאץ, ראָזא גאזעל, אָפּענהיים, דוד לעדערמאן, חנה גראָסבערג, יצחק נא־זשיק; 27) מרדכי געבירטיק (1877—1942) מחבר פון שטאַרק־באַליבטע פּאָלקסטימלעכע לידער (טעקסטן און מעלאָדיעס). א סך פון זיי „רייזעלע", „מאָטעלע", „דריי טעכטער־לעך", „ס'ברענט" א. א.) זענען געווארן אזוי פאָפולער, אז זיי זענען אריין אין דעם פאָלקס־אוצר און ווערן אפט געזונגען אלס שאפונגען פון אומבאקאנטע מחברים.

צייכנונגען: 10, 13—18 — פון פעליקס פרידמאן; 11 — פון יעקב ראטבוים.

1, 2) Zmira Zelingfeld and Menahem Kipnis, two celebrated interpreters of Jewish popular songs ; 3) Henokh Kohn, eminent composer ; 4) M. Schneour, conductor of Jewish popular choirs; 5) M. Schneour's big choir ; 6) Mali Picon in the plat : « Idel with his violin » ; 7, 8, 9) A. Samberg (7, in Bergelson's play : « The Deaf », 8, in the part of Robespierre, in the drama : « Danton's Death », 9, as Shylock) ; 10) M. Lipman in one of his creations ; 11) Ch. Sandler in one of Sh. Ash's plays ; 12) Sisha Katz in Leivick's play : « Hirsch Lekert » ; 13) M. Landau in Molière's comedy « The Miser » ; 14, 15) 2. Samberg and Helene Gotlieb in Bergelson's play : « The Deaf » ; 16, 17, 18) Simkhe and Noemi Natan in their creations; 19) A scene of Urke Nachalnik's drama : « Men of the Night » on the stage of the theatre « Scala » (1935); 20) The company of the theatre « Ararath » (1927); 21) From the right : J. Strugatch, Z. Turkov and M. Bozyk, in Gotesfeld's comedy : « The Stepfathers » ; 22) Ansky reads his « Dibouk » before writers and actors ; 23) Esther-Rachel Kaminski in the middle of actors ; 24, 25) Herman and Lisa Fisher in Andreiev's drama : « The Seven Hanged » ; 26) A prologue in the theatre « Di Yiddishe Bande » ; 27) Mordkhe Gebirtig (1877-1942), author of numerous songs (texts and melodies) a great many of which had obtained such a popularity that they are often sung as popular anonymous airs.
10, 13-18) Drawings by F. Friedman ; 11) Drawing by J. Rotbaum.

1, 2) הפרשנים המפורסמים של שירי עם יהודיים זמרה זלינפלד ומנחם קיפנים; 3) הקומפוזיטור בעל זכויות הנך קון, חלוץ המו־סיקה היהודית; 4) מ. שניאור, מנצח מקהלות עממיות יהודיות; 5) מקהלת שניאור הגדולה בורשה; 6) מלי פיקון ב"יידל מיטן פידל"; 7, 8, 9) אייזיק סמברג (7, במחזה לברנלסון „דער טויבער"; 8, בתור רובספייר ב„מות דנ־טון"; 9) בתור שיילוק); 10) משה ליפמן בתפקיד המנהל במחזה לחנא גוטספלד „גוואלד, ווען שטארבט ער"; 11) חיים סנד־לר ב„יחום" לש. אש; 12) זישה כץ בתור ה„מוצלף" במחזה „הירש לקרט" ללוויויוק; 13) מ. לנדוי ב„קמצן" למוליר; 14, 15) א. סמברג והלנה גוטליב ב„דער טויבער" לד. ברנלסון; 16, 17, 18) שמחה ונעמי נתן בתפ־קידיהם; 19) קטע מהמחזה „נאכט־מענטשן" לאורקה נכלניק („סקלה" 1935); 20) להקת „אררט" (1927); 21) „המחותנים" לחנא גוטספלד: (מימין) יוסף סטרוגץ; זיגמונט טורקוב, מקס בוז'יק; 22) אנסקי קורא את ה„דיבוק" בפני שחקנים וסופרים; 23) קבוצת שחקנים יהודים עם אסתר רחל קמינסקי; 24, 25) הרמן וליזה פישר במחזה „שבעת התלו־יים" לליאוניד אנדריים; 26) מחזה — פתיחה ב„יידישה בנדה"; מימין: זישה כץ, רוזה גזל, אופנהיים, דוד לדרמן, חנה גרוסברג, יצ־חק נוז'יק; 27) מרדכי גבירטיג (1877 — 1942). מחבר שירי עם שנתחבבו מאד (נוסח ומנגינה). רבים מהם („ריזלה", „מוטלה", „שלש ילדות", „ס'ברנט" ועוד) נתפרסמו עד כדי כך, שנכנסו לאוצר העממי ושרים אותם תכופות כיצירות של מחברים בלתי ידועים.
הציורים: 10, 13—18 לפליקס פרידמן; 11 — ליעקב רוטבוים.

1, 2) Bardzo popularni interpretatorzy żydowskiej pieśni ludowej, Zmira Zeligfeld i Menachem Kipnis; 3) Zasłużony kompozytor Henech Kohn, pionier żydowskiej muzyki; 4) M. Schneur, dyrygent chórów ludowych; 5) Wielki chór M. Schneura; 6) Mali Pikon w sztuce „Idel i jego skrzypce"; 7, 8, 9) Ajzyk Samberg (7, w sztuce Bergelsona „Głuchy"; 8, jako Robespierre w „Śmierci Dantona"; 9, jako Shylock); 10) M. Lipman w jednej z jego ról; 11) Ch. Sandler w sztuce Sz. Asza; 12) Zisza Katz w sztuce Lewika „Hirsz Lekert"; 13) M. Landau w „Skąpcu" Moliera; 14, 15) A. Samberg i Helena Gotlieb w „Głuchym" Bergelsona; 16, 17, 18) Symche i Noemi Natan w ich kreacjach; 19) Scena ze sztuki Urke Nachalnika „Nocni ludzie" (Teatr „Scala", 1935); 20) Zespół teatru „Ararath" (1927); 21) Od prawej: Józef Strugacz, Zygmunt Turkow, Maks Bożyk w sztuce „Teściowie"; 22) Sz. Anski czyta „Dybuka" w obecności pisarzy i aktorów; 23) Ester-Rachel Kamińska w otoczeniu aktorów; 24, 25) Herman i Liza Fiszer w „7 powieszonych" L. Andrejewa; 26) Prolog w „Żydowskiej Bandzie"; od prawej: Z. Katz, Roza Gazel, Openheim, D. Lederman, Chana Grossberg, I. Nożyk. 27) Mordche Gebirtig (1877-1942). Autor licznych pieśni (tekstów z melodyj). Wiele z nich uzyskało popularność tak szeroką, że były i są często śpiewane jako anonimowe utwory ludowe.
10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, rysunki Feliksa Friedmana; 11) rysunek Jakuba Rotbauma.

1, 2) Dos célebres intérpretes de canciones populares judías : Zmira Zeligfeld y Menahem Kipnis ; 3) Henokh Kohn, compositor eminente ; 4) M. Schneour, director de coros populares judíos; 5) El coro de M. Schneour ; 6) Mali Picon en la pieza : «Idel con su violín » ; 7, 8, 9) A. Samberg (7, en la pieza de Bergelson : « El Sordo », 8, en el papel de Robespierre, en el drama : « La muerte de Danton », 9, como Shylock); 10) M. Lipman en una de sus creaciones teatrales ; 11) Ch. Sandler en una comedia de Sh. Ash ; 12) Sisha Katz en la pieza de Leivick : « Hirsh Lekert »; 13) M. Landau en la comedia « El Avaro » de Molière ; 14, 15) A. Samberg y Helena Gotlieb en la pieza « El Sordo » de Bergelson ; 16, 17, 18) Simkhe y Noemi Natan en sus creaciones ; 19) Une escena del drama de Urke Nachalnik : « Los Hombres de la noche », en el teatro « Scala » (1935) ; 20. La tropa del teatro « Ararath » (1927); 21) De derecha : J. Strugatch, Z. Turkow et M. Bozyk en la pieza : « Los Padres politicos », de Gotesfeld ; 22) Ansky hace la lectura de « Dibouk » para un auditorio de escritores y actores ; 23) Esther-Raquel Kaminski en medio de actores; 24, 25) Herman y Lisa Fisher en la pieza : « Los siete Ahorcados » de L. Andreiev ; 26) Un prólogo en el teatro « Di Yiddische Bande » ; 27) Mordkhe Gebirtig (1877-1942) autor de numerosas canciones (textos y arias), de cuyas muchas han obtenido tanta popularidad, que se las canta frecuentemente como canciones populares anónimas.
10, 13-18) Dibujos de F. Friedman ; 11) Dibujo de J. Rotbaum.

6.

7.

8.

9.

10.

20.

שאו"ף דער ביוש

1.

2.

27.

26.

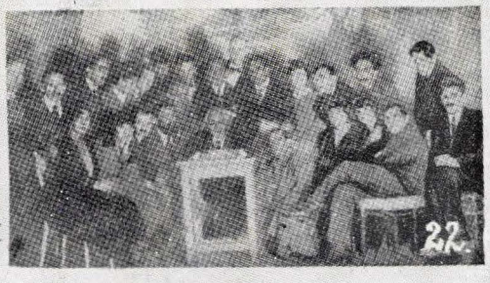
בתיאטרון

12.

11.

21.

3.

22.

13.

14.

15.

23.

19.

16.

17.

18.

4.

24.

25.

5.

Gravures anciennes, tableaux et sculptures

ET voici une série de pages qui reproduisent une poignée de dessins et d'anciennes gravures, de sculptures et de tableaux. En premier lieu, nous avons choisi ceux qui présentent les costumes de diverses époques, les scènes caractéristiqus et les coutumes.

פון אמאליקע שטיכן, בילדער און סקולפטורן

און אט זענען די זיסן מיט א צאל-רעפראדוקציעס פון צייכנונגען, אלטע גראווירן, בילדער און סקולפטורן. מיר האבן אויסגעוויילט קודם כל אזעלכע, וואס שטעלן פאר קליידונג אין פארשידענע תקופות, טיפן און ייִדיש לעבנס־ישטייגער.

Some old engravings, pictures and sculptures

Here is a series of pages reproducing a handful of old engravings, sculptures and pictures. We have chosen principally those representing dresses of various epochs, charactesistic scenes, types and customs.

Z dawnych sztychów, obrazów i rzeźb

A oto szereg stronic, obejmujących garść reprodukcyj z rycin, obrazów i rzeźb. Wybraliśmy *głównie* takie, które przedstawiają stroje z różnych epok, typy i zwyczaje.

מתוך תחריטים, תמונות ופסולים ישנים

והנה דפים עם רפרודוקציות של ציורים ותחריטות עתיקים, של תמונות ופסולים. בחרנו בשורה ראשונה את אלה שמתארים לבושי יהודים, טפוסים ותמונות הוי מתקופות שונות.

Estampas viejas, cuadros y esculturas

Las pocas paginas siguientes contienen reproducciones de dibujos, esculturas y cuadros que representan, principalmente, vestidos de varias épocas, escenas caracteristicas, tipos y costumbres de la vida diaria.

1) Juives lithuaniennes ; 2, 3) Costumes de Juifs polonais de différentes époques (études de Jan Matejko « Les costumes dans la Pologne d'autrefois » ; 4, 5) Types de Juifs varsoviens du XVIIIe s. (dessins de Canaletto. Musée de Varsovie) ; 6) Cocher XVIIIe s. ; 7) Le Prince : Type de Juive (estampe de 1766) ; 8) Juif polonais du XVIe s. (estampe italienne).

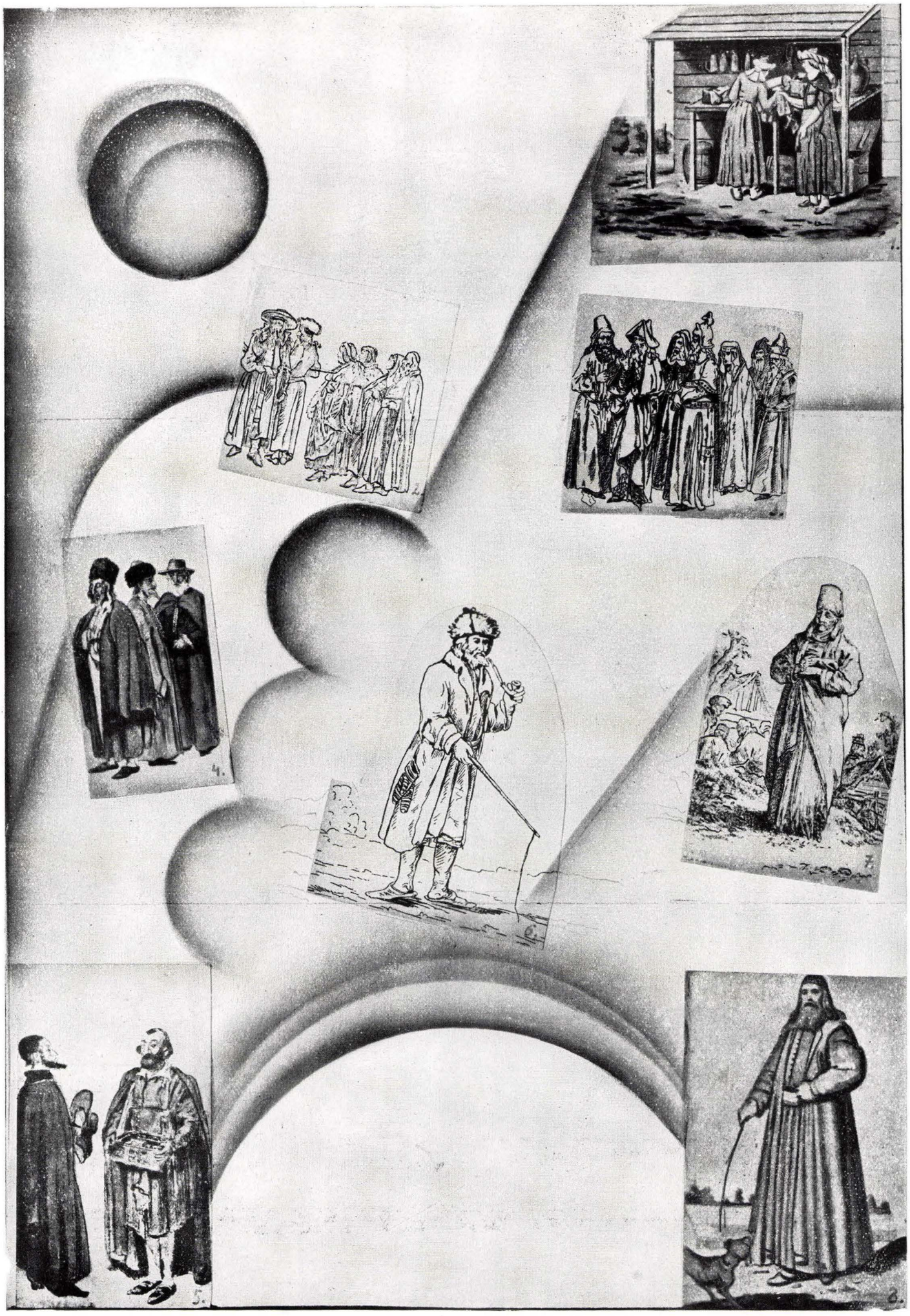
1) Lithuanian Jewish women; 2) Garments of Polish Jews in various times (from Jan Matejko's studies: « Garments in old Poland); 4, 5) Types of Warsaw Jews in the 18th century, (drawings by B. Canaletto, Museum in Warsaw; 6) Jewish coachman, 18th century; 7) Le Prince: Type of a Jewish woman (engraving of 1766); 8) Polish Jew of the 16th century (Italian stamp).

1) Żydówki litewskie; 2, 3) Stroje Żydów polskich w różnych czasach (z Jana Matejki : „Ubiory w dawnej Polsce'') ; 4, 5) Typy Żydów warszawskich z XVIII w. (rys. B. Canaletta ; muz. warsz.) ; 6) Bałagula (woźnica), w. XVIII ; 7) Le Prince : Typ Żydówki (sztych z 1766) ; 8) Żyd polski z XVI w. (sztych włoski).

1, Judías lituanas. — 2, Vestidos de los Judíos polacos en varias epocas (de Jan Matejko : Vestidos de Polonia en tiempos pasados). — 4, 5, Tipos de Judíos de Varsavia en el 18-o siglo. (grabado de B. Canaletto, muséo en Varsavia). — 6, Cochero judío (« balagula ») 18-o siglo). — 7, Le Prince : Tipo de una Judía, (estampa de 1766). — 8, Judío polaco del 16-o siglo, (estampa italiana).

1. יידישע פרויען פון ליטע;
2, 3. הלבשה פון פוילישע יידן אין פאַרשידענע צייטן (פון מאַלער יאַן מאַטייקא: „הלבשה פון אמאַליקן פוילן");
4, 5. יידישע טיפּן פון וואַרשע אין 18־טן יאָרהונדערט (צייכענונג פון ב. קאנאלעטא, וואַרשעווער מוזיי);
6. בעל־עגלה (פון 18־טן יאָרהונדערט);
7. לע פרענס: אַ יידישע פרוי (שטיך פון יאָר 1766);
8. פּוילישער ייד פון 16־טן יאָרהונדערט (איטאַליענישער שטיך).

1. נשים יהודיות בליטא;
2, 3. תלבושת היהודים הפולניים בזמנים שונים („מלבושים בפולין הקדומה", מאת הצייר יאן מטייקו);
4, 5. טיפוסים יהודים בורשה, במאה ה־18 (ציור מאת ב. קונולטא במוזיאון וורשה);
6. עגלון (מן המאה ה־18);
7. לה פרנס: אשה יהודית (תחריט משנת 1766);
8. יהודי פולני מן המאה ה־16 (תחריט איטלקי).

1. **יידישער שלח־מנות־טרעגער** (לויט א צייכענונג פון נאַרבלין פון סוף 18־טן יאָרהונדערט);
2. **הלבשה פון יידישע פרויען פון 17־טן און 18־טן יאָרהונדערט** (פון קאָסאַקס צייכענונגען);
3. **אַ יידישער ראַזירער** (צייכענונג פון נאַרבלין לויט אַן אַקוואַטינטע פון דעביקורט, מוזיי אין וואַרשע);
4. **אַ ייד גייענדיק פון שול אין 18־טן יאָרהונדערט** (וויַ פריער);
5. **פוילישער ייד** (איטאַליענישער שטיך);
7. **לעמבערגער יידן פון סוף 18־טן יאָרהונדערט** (צייכענונג פון גאטאן פון יאָר 1795, פון פאַוליקאָווסקיס לעמבערגער זאַמלונגען).

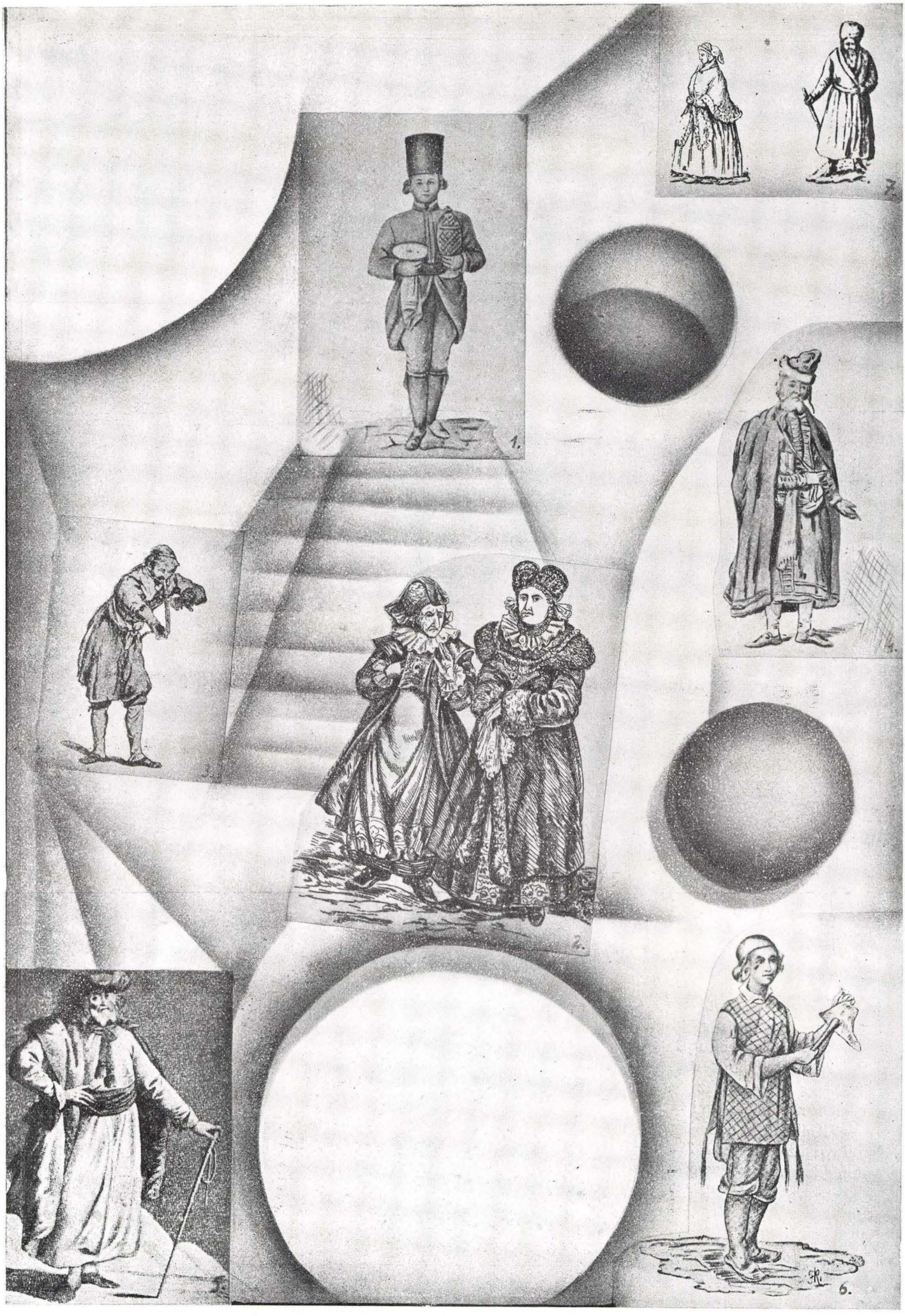
1) Messager juif avec des cadeaux de Pourim (d'après un dessin de Norblin, fin du XVIIIe s. ; 2) Costumes de Juives au XVIIe et au XVIIIe s. (de la collection de dessins de Kossak ; 3) Barbier juif (dessin de Norblin d'après Debucourt. Musée de Varsovie) ; 4) Juif rentrant du temple, XVIIIe s. (dessin de Norblin, d'après Debucourt. Musée de Varsovie)[e]; 5) Juif polonais (estampe italienne) ; 7) Juifs de Lwow, fin du XVIIIe s. (dessin de Gaton, 1795. Collection Pawlikowski, Lwow).

1) Jewish messenger with «Purim» gifts, (after a drawing by Norblin, end of the 18th century (drawings by Kossak); 3) A Jewish barber (drawing by Norblin, after an aqua fortis of Debucourt; Museum in Warsaw); 4) Jew returning from the synagogue (18 th century; drawing by Norblin, after Debucourt); 5) Polish Jew, (Italian stamp); 7) Jews of the city of Lwow, end of the 18th century; drawing by Gutton of 1795, from the Pawlikowski collection at Lwow).

1) Posłaniec żydowski z podarunkami na Purim (wdł. rys. Norblina z końca XVIII w.); Stroje Żydówek z XVII i XVIII w. (z rysunków Kossaka) ; 3) Żydowski balwierz (rys. Norblina według akwatinty Debucourt'a; Muzeum w W-wie) ; 4) Żyd wracający z bóżnicy, w. XVIII (jak uprzednio) ; 5) Żyd polski (sztych włoski) ; 7) Żydzi lwowscy z końca XVIII w. (rys. Guttona z 1795 r., ze zbiorów Pawlikowskich we Lwowie).

1, Mandadero judío con regalos para la fiesta de Purim (según un grabado de Norblin, de fin del 18-o siglo). — 2, Vestidos de las Judías del 16-o y 17-o siglos (grabados de Kossak). — 3, Barbero judío, (grabado de Norblin, según una agua-tinta de Debucourt, Muséo en Varsavia). — 4, Judío volviendo de la sinagoga, (18-o siglo, grabado de Norblin). — 5, Judío polaco (estampa italiana). — 7, Judíos de la ciudad de Lwow de fin del 18-o siglo (grabado de Gutton, de 1795, de la colección de la familia Pawlikowski, en Lwow).

1. **נושא משלוח מנות** (לפי ציורו של נורבלין מסוף המאה ה־18);
2. **תלבושת נשים יהודיות במאה ה־17 וה־18** (מתוך ציוריו של קוסאק);
3. **גלב יהודי** (ציור מאת נורבלין, לפי פיתוחים של דביקורט, במוזיאון ורשה);
4. **יהודי בדרכו מבית־הכנסת במאה ה־18** (כנ"ל);
5. **יהודי פולני** (תחריט איטלקי);
7. **יהודים מלבוב בסוף המאה ה־18** (ציור מאת גולטן משנת 1795 מן האוסף הלבובאי של פבליקובסקי).

1.
3.
4.
5.
6.
7.

1) Juive de Lwow en tenue de sabbath — XVIIe-XIXe s. (Collection de gravures à la Bibliothèque Pawlikowski, Lwow) ; 2) Misnagid — conservateur avec sa femme. Varsovie, début du XIXe s. ; 3) Norblin : Juive polonaise du XVIIIe s. ; 4) Juifs polonais et paysans au XVIIe s. ; 5) Enfants juifs en route au Heder (Debucourt, d'après le dessin de Norblin, fin du XVIIIe s.).

1) Jewish woman of Lwow in Sabbath dress, 17th and 18th centuries, (from the collection of drawings of the Pawlikowski Library at Lwow); 2) «Misnagid», a conservative with his wife. Warsaw, beginning of the 19th century; 3) Norblin: Jewish children on the way to the «heder» (Yiddish schol) (aqua fortis, after a drawing by Norblin, end of the 18th century).

1) Żydówka lwowska w stroju szabasowym XVII-XIX w. (ze zbioru rycin Biblioteki Pawlikowskich we Lwowie) ; 2) Misnagid — zachowawca z żoną, w Warszawie, początek w. XIX; 3) Norblin : Żydówka polska z XVIII w.; 4) Żydzi polscy i chłopi w w. XVII; 5) Dzieci żydowskie w drodze do chederu (akwatinta Debucourt'a według rys. Norblina z końca XVIII w.).

1, Judía de Lwow en vestido de sabado, 17-19-o siglos (de la colección de grabados de la Biblioteca de la familia Pawlikowski, en Lwow). — 2, « Misnagid » — conservador, con su esposa, Varsavia, principio del 19-o siglo. — 3, Norblin : Judía polaca del 18-o siglo. — 4, Judíos polacos y campesinos, 17-o siglo. — 5, Chicos judíos en camino por la escuela judía (jeder), (agua-tinta de Debucourt, según un grabado de Norblin, fin del 18-o siglo).

1. אַ לעמבערגער יידישע פרוי אין אי־רע בגדי שבת אין 17־טן און 19־טן יאָרהונדערט (פון דער זאַמלונג צייכ־נונגען פון פּאָוליקאָווסקי׳ס ביבל. אין לעמבערג);
2. מתנגד־קאָנסערוואַטאָר מיט זיין ווייב אין וואַרשע, אָנהויב 19־טן יאָרהונדערט;
3. נאָרבלין: אַ יידישע פרוי פון פוילן פון 18־טן יאָרהונדערט;
4. פוילישע יידן און פויערים אין 17־טן יאָרהונדערט;
5. יידישע קינדער אויפן וועג אין חדר אַריין (אקוואַטינטע פון דעביקורט, לויט אַ צייכענונג פון נאָרבלין סוף 18־טן יאָרהונדערט).

1. אשה יהודיה בלבוש בבגדי שבת, מן המאה ה־17 וה־19 (מאוסף הציורים של ספריית פבליקובסקי, לבוב);
2. מתנגד שמרני ואשתו בוורשה, תחי־לת המאה ה־19;
3. נורבלין: יהודיה מפולין במאה ה־18;
4. יהודים פולניים ואכרים במאה ה־17;
5. ילדים יהודים בדרכם ל„חדר" (פי־תוח־מים מאת דביקורט, לפי ציורו של נורבלין בסוף המאה ה־18).

1.
3.
4.
5.

1. יידישע הלבשה, אַנהויב 19־טן יאָר־הונדערט;
2. לע פרענס: אַ יידישער טיפּ (שטיך פון 1766);
3. וואַרשעווער חסיד מיט זיין ווייב, אַנהויב 19־טן יאָרהונדערט;
4. יידישע הלבשה אין 17־טן און 18־טן יאָרהונדערט;
5. אַ וואַרשעווער צימבאַליסט, 19־טער יאָרהונדערט;
6, 7, 8, 9. יידישע טיפּן פון גאַליציע, אַנהויב 19־טן יאָרהונדערט.

1) Costumes de Juifs, début du XIXe s.; 2) Le Prince : Type de Juif (estampe de 1766) ; 3) Hassid varsovien avec sa femme, début du XIXe ; 4) Costumes de Juifs, XVIIe et XVIIIe s. ; 5) Joueur de xylophone à Varsovie, XIXe s. ; 6, 7, 8, 9) Types de Juifs de Galicie, début du XIXe s.

1) Jewish garments, beginning of the 19th century; 2) Le Prince: Jewish type (stamp of 1766); 3) A Warsaw hasid with wife (beginning of the 19th century); 4) Jewish garments (17th and 18th century); 5) Cymbal-player in Warsaw, 19th century; 6, 7, 8, 9) Jewish types of Galicia (beginning of the 19th century).

1) Ubiory żydowskie; początek w. XIX; 2) Le Prince : Typ Żyda (sztych z 1766) ; 3) Chasyd warszawski z żoną, pocz. XIX w.; 4) Ubiory Żydów w XVII i XVIII w.; 5) Cymbalista w Warszawie, w. XIX; 6, 7, 8, 9) Typy Żydów w Galicji, początek w. XIX.

1, Vestidos judíos, principio del 19-o siglo.. — 2, Le Prince : Tipo de un Judío (estampa de 1766). — 2, « Chasid » de Varsavia con esposa, principio del 19-o siglo. — 4, Vestidos judíos del 17 y 18-o siglos. — 5, Cimbalero judío de Varsavia, 19-o siglo. — 6, 7, 8, 9, Tipos judíos de Galicia (Polonia oriental, principio del 19-o siglo.

1. תלבושת יהודית, תחילת המאה ה־19;
2. לה פרנס: טיפוס יהודי (תחריט משנת 1766);
3. חסיד וורשאי ואשתו, התחלת המאה ה־19;
4. תלבושת יהודית במאה ה־17 וה־18;
5. מנגן בצלצלים יהודי מן המאה ה־19;
6, 7, 8, 9. טיפוסי יהודים מגליציה, התחלת המאה ה־19.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

1) Juifs de Lwow, fin du XVIIIe s. (dessin de Gaton, 1795. Bibliothèque Pawlikowski) ; 2) Juifs polonais ; 3) Marchands des rues juifs à Varsovie, première moitié du XIXe s. (d'après un tableau de Piwarski) ; 4) Trafiquants d'or au XIXe s. (d'après un tableau de Piwarski) ; 5) Essayage de bonnet, lithographie de 1852 (d'après un tableau de Piwarski) ; 6) Jeunes Juifs progressistes. XVIIIe s. ; 7) Famille juive de Varsovie (d'après un tableau de Canaletto, 1770).

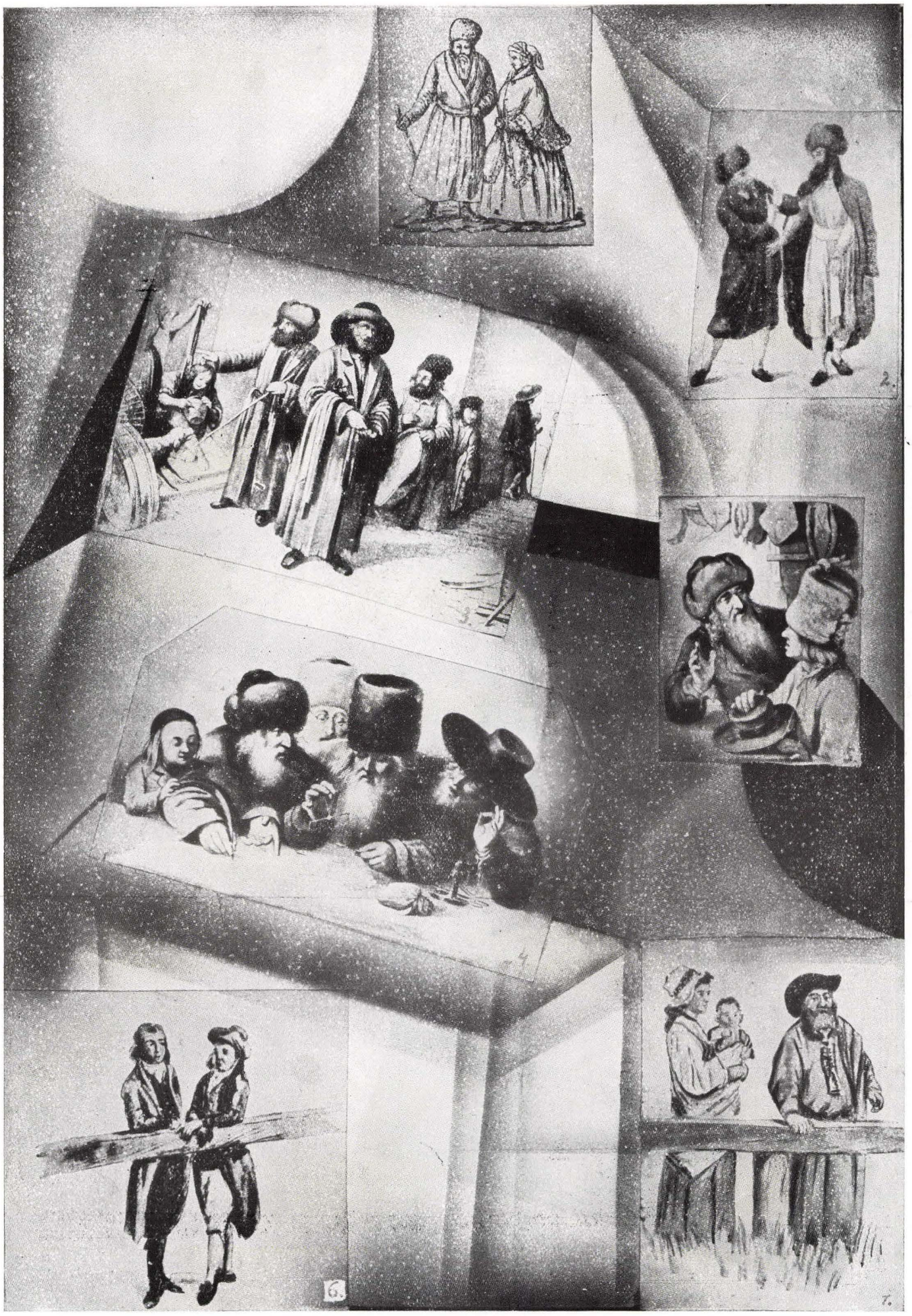
1) Jews of Lwow, at the end of the 18th century (drawing by Gaton, 1795, Pawlikowski Library); 2) Polish Jews; 3) Jewish street vendors in Warsaw in the first half of the 19th century, (after a picture by Piwarski); 4) Gold dealers, 19th century (pict. by Piwarski); 5) «Trying on a cap», litograph of 1852, (after a picture by Piwarski); 6) Jewish progressive youth in the 18th century); 7) A Jewish family in Warsaw (after a picture by B. Canaletto, 1770).

1. לעמבערגער יידן פון סוף 18־טן יאָרהונדערט (צייכענונג פון גאטאן, 1795, פאָולישקאָווסקי׳ס ביבל.);
2. פוילישע יידן;
3. יידישע גאַסן־הענדלער אין ווארשע אין דער ערשטער העלפט פון 19־טן יאָרה„ לויט פיוואַרסקי׳ס בילד);
4. גאַלד־הענדלער פון 19־טן יאָרהונדערט (אַזוי ווי אויבן);
5. דאָס אַנמעסטן אַ היטל, ליטאָגראָפיע פון 1852 יאָר (ווי אויבן);
6. יידישע פראָגרעסיווע יוגנט, אין 18־טן יאָרהונדערט;
7. אַ יידישע משפחה אין ווארשע (לויט אַ בילד פון ב. קאנאלעטטא פון 1770 יאָר).

1. יהודים מלבוב בסוף המאה ה־18 (ציור מאת גוטן, 1795, ספריית פבל־קובסקי);
2. יהודים פולניים;
3. רוכל יהודי בוורשה מן המחצית הראשונה של המאה ה־19 לפי תמונה מאת פריברסקי);
4. סוחרי זהב מן המאה ה־19 (כנ״ל);
5. יהודי חובש מצנפת לראשו, המאה ה־18;
6. נוער יהודי מתקדם מן המאה ה־18;
7. משפחה יהודית בוורשה (לפי תמונה מאת ב. קונולטה משנת 1770).

1) Żydzi lwowscy z końca XVIII w. (rysunek Gatona z 1795 r., Bibl. Pawlikowskich) ; 2) Żydzi polscy; 3) Żydzi przekupnie uliczni w Warszawie w pierwszej połowie 19. wieku (wdł. obr. Piwarskiego) ; 4) Handlarze złotem, w. XIX (jak wyżej) ; 5) Przymiar czapki, litografia z 1852 r. (jak wyżej) ; 6) Żydowska młodzież postępowa, w. XVIII; 7) Żydowska rodzina w Warszawie (według obrazu B. Canalet'a z 1770 r.).

1, Judíos de Lwow de fin del 18-o siglo (grabado de Gaton de 1795, Biblioteca de Pawlikowski). — 2, Judíos polacos — 3, Vendedores judíos de calle en Varsavia en la primera mitad del 19-o siglo. (según Piwarski). — 4, Comerciantes de oro, 19-o siglo (Piwarski). — 5, Ensayo de un gorro, — litografía de 1852). — 6, Juventud judía progresiva, 18-o siglo. — 7, Familia judía de Varsavia, (según un cuadro de Canaletto de 1770).

1. פֿאָרטרעט פון א ייד אין דער העלפֿט פון 19טן י"ה (בילד פון אן אומבאַקאַנטן לעמבערגער מאָלער);
2. רעגינאַ מונדלאַק: **ביי דער גמרא**;
3. אַ **סופר** (לויט אַ בילד פון י. אידרא־עלס);
4. **פֿאָרטרעט פון אַ ייד פון יאָר 1848** (מאָלער אומבאַקאַנט);
5. ווילהעלם וואַכטעל: **יידן פֿאַר דער שול אין קראַקע (1899)**;
6. הערמאַן סטרוק: **אַ גאַליציאַנער ייד.**

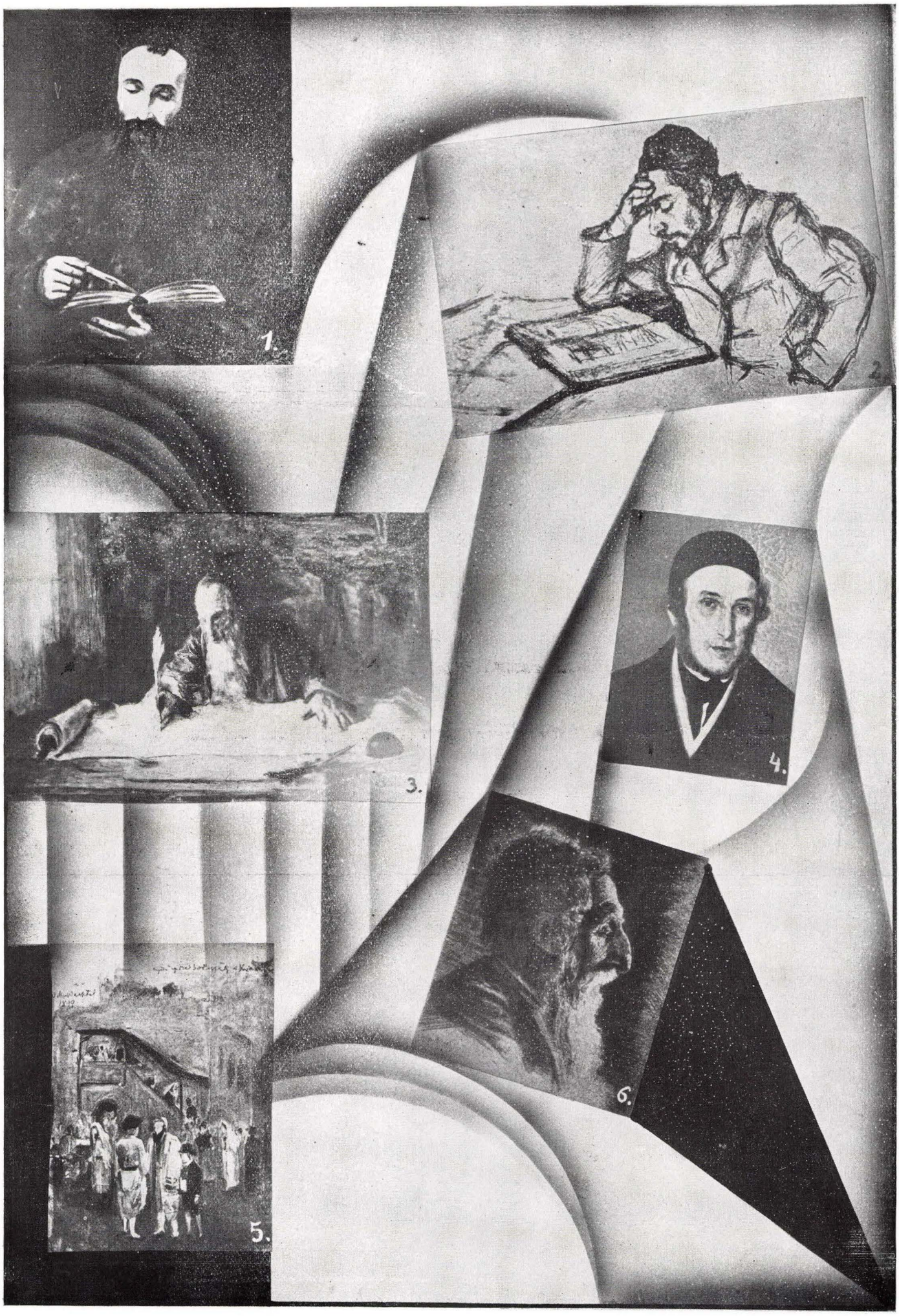
1) Portrait de Juif, milieu du XIXe s. (tableau d'un peintre inconnu, de Lwow); 2) Regina Mundlak : « En lisant la Gemara »^{e}; 3) Copiste de la Thora (d'après un tableau de J. Israel); 4) Portrait de Juif de 1848 (peintre inconnu); 5) W. Wachtel : Juifs devant leur temple à Cracovie (1899); 6) Herman Stuck : Juif de Galicie.

1) Portrait of a Jew from the middle of 19th century (by an unknown artist); 2) Regina Mundlak: «Studying the Gemara»; 3) The Torah writer (after a picture by J. Israel); 4) Portrait of a Jew of 1848 (by an unknown artist); 5) William Wachtel: «Jews in front of the synagogue at Cracow» (1899); 6) Herman Struck: A Jew of Galicia (Galizien).

1) Portret Żyda z połowy XIX w. (obraz nieznanego artysty lwowskiego); 2) Regina Mundlak : „Nad Gemarą"; 3) Pisarz tory (wedł. obrazu J. Israela); 4) Portret Żyda z 1848 (artysta nieznany); 5) Wilhelm Wachtel : Żydzi przed bóżnicą w Krakowie (1899); 6) Herman Struck : Żyd galicyjski.

1. Retrato de un Judío de la mitad del 19-o siglo (cuadro de un pintor desconocido) — 2, Regina Mundlak : «Sobre la Gemara». — 3, Escritor de la Tora (según un cuadro de J. Israel). — 4, Retrato de un Judío de 1848 (artista desconocido). — 5, Guillermo Wachtel : Judíos delante la sinagoga, en Cracovia, (1899). — 6, Armando Struck: Judío de Galicia.

1. **פורטרט של יהודי במחצית המאה ה־19** (תמונת צייר בלתי ידוע מלבוב);
2. רגינה מונדלאק: **ליד הגמרא**;
3. **סופר** (לפי תמונה מאת י. ישראלס);
4. **פורטרט של יהודי משנת 1848** (הצייר בלתי ידוע);
5. ווילהלם וכטל: **יהודים לפני בית־הכנסת בקרקוב (1899)**;
6. הרמן שטרוק: **יהודי גליצאי.**

1.
2.
3.
4.
5.
6.

יאן סטיקא : 1, 2) א פוילישער ייד בעת דער תפילה; 3) א דארפישער ייד (אלע דריי בילדער פון די זאמלונגען פון דעם באקאנטן ייִדישן קונסט־קאלעקציאנער י. נהרי־מיעגדזי־זשעצקי).

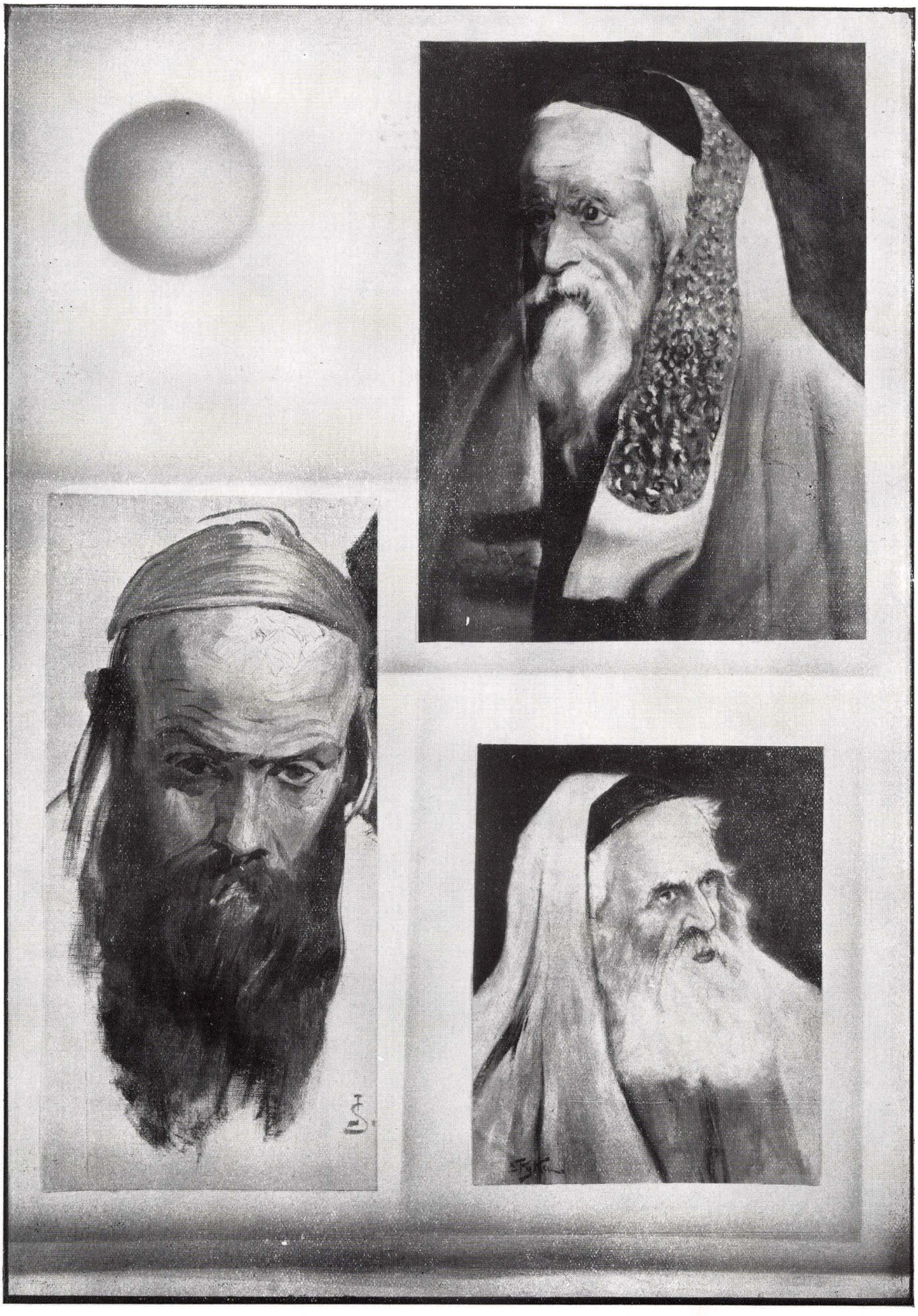
Jan Styka : 1,2) Un Juif polonais pendant la prière; 3) Un Juif-campagnard (les trois tableaux-collections Y. Nahari-Miedzyrzecki).

Jan Styka: 1, 2) «A Polish Jew in prayer»; 3) A country-Jew (all the three pictures are from the collection of Y. Nahari Miedzyrzecki.

Jan Styka : 1,2) Żyd polski podczas modlitwy; 3) Żyd wiejski. (Wszystkie trzy obrazy ze zbiorów J. Nahari-Międzyrzeckiego).

Jan Styka : 1, 2) «Judio Polaco en oración» ; 3) «Un campesino Judio» (los 3 cuadros son de la colección de J. Nahari-Miedzyrzecki).

יאן סטיקה : 1, 2) יהודי מפולין בעת התפילה; 3) יהודי כפרי (שלש התמונות מאוספי יחיאל נהרי־מינדזיז'צקי).

1. מאוריצי טרעמבאטש: אַ ייִד בעת דעם דאַוונען;
2. י. ראָטבוים: אַ ייִד פון גענט. קאָנגרעס־פוילן;
3. י. ראָטבוים: אַ פוילישער ייִד;
4. יוסף זיידענבייטעל: אַ יידישע מאַטראָנע;
5. מאוריצי מינקאָווסקי: אַ יידישע פרוי אין בגדי יום־טוב.

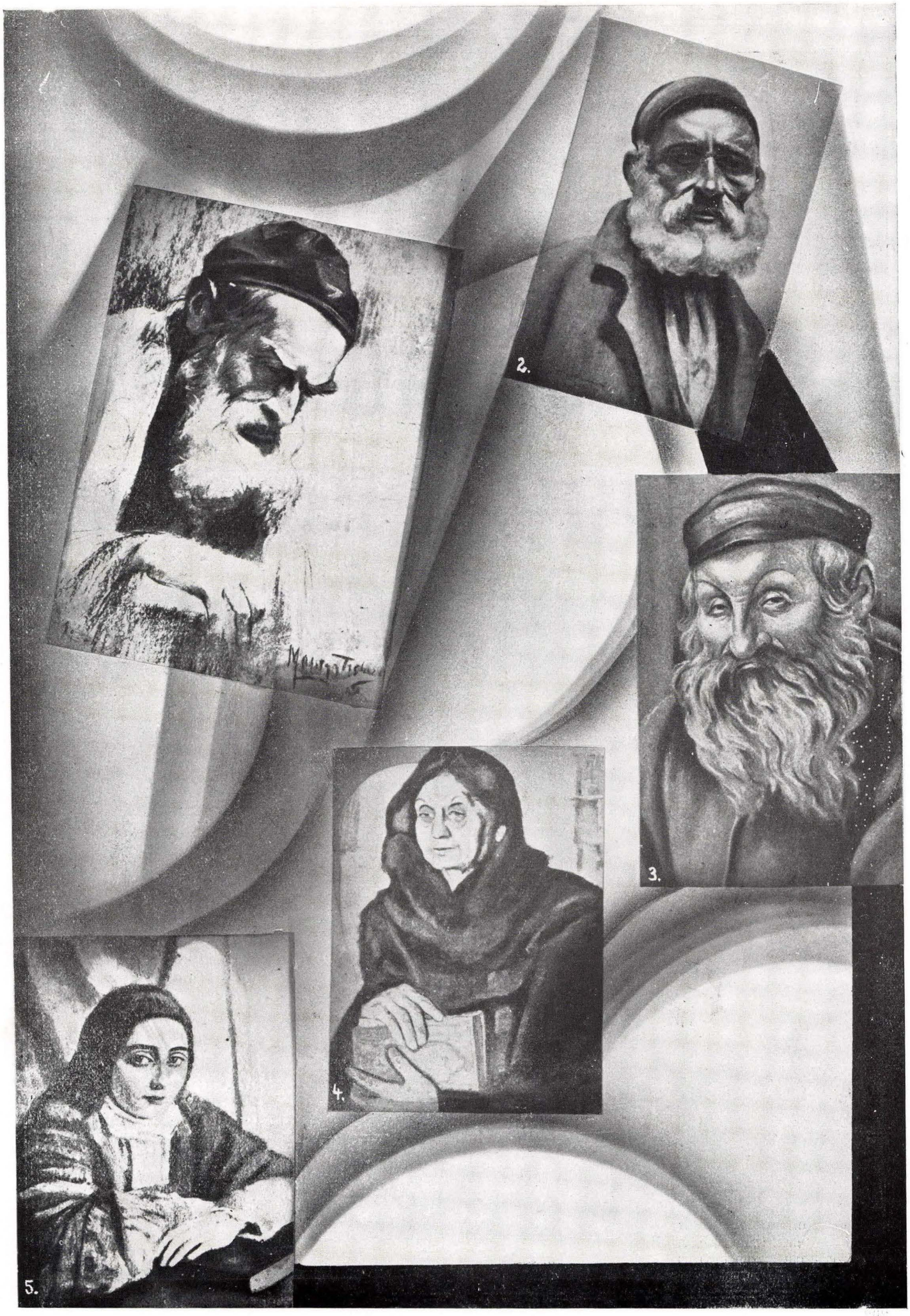
1) M. Trebacz : Juif en prière ; 2) J. Rotbaum : Juif du centre de la Pologne (anc. Royaume du Congrès) ; 3) J. Rotbaum : Juif polonais ; 4) J. Seidenbeutel : Mère juive ; 5) M. Minkowski : Juive en habits de fête.

1) Maurice Trebacz: A Jew in prayer; 2) J. Rotbaum: A Jew of the ancient «Congress Kingdom of Poland» (Central Poland); 3) J. Rotbaum: A Polish Jew; 4) Joseph Seidenbeutel: A Jewish matron; 5) A Jewish woman in holiday dress.

1) Maurycy Trębacz : Żyd w czasie modlitwy; 2) J. Rotbaum : Żyd z b. Kongresówki; 3) J. Rotbaum : Żyd polski; 4) Józef Seidenbeutel : Matrona żydowska; 5) Maurycy Minkowski : Żydówka w stroju świątecznym.

1, Mauricio Trebacz : Judío en oración. — 2, J. Rotbaum : Judío del ex-reino de Congreso (Polonia Central). — 3, J. Rotbaum : Judío polaco. — 4, Josef Seidenbeutel : Una matrona judía. — 5, Mauricio Minkowski : Judía en vestido de fiesta.

1. מאוריצי טרמבאטש: יהודי מתפלל;
2. י. רוטבוים: יהודי מפולין הקונגרסאית;
3. י. רוטבוים: יהודי פולני;
4. יוסף זיידנבייטל: מטרונית יהודית;
5. מאוריצי מינקובסקי: אשה יהודיה בבגדי חג.

2.
3.
4.
5.

1. מ. קושעל: א משומדת;
2. יאקוב ווייגלעד: א פרוי;
3. רעגינא מונדלאק: א יידישע פרוי
פון פוילן;
4. ס. הירשענבערג: גלות;

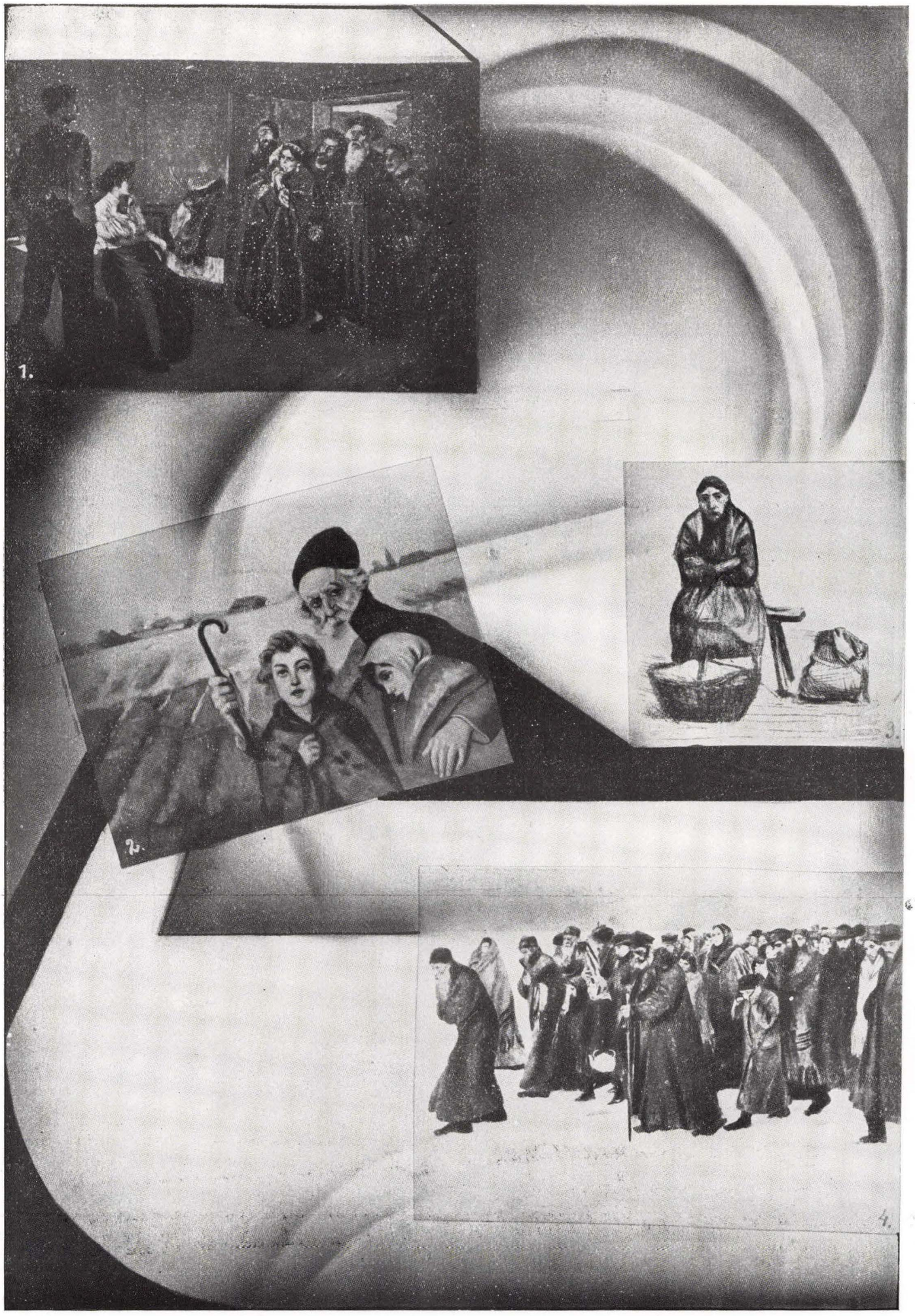
1) M. Kussel : Juive convertie au christianisme ; 2) J. Weinles : Repos ; 3) Regina Mundlak : Juive polonaise ; 4) S. Hirszenberg : Galuth (diaspora).

1) M. Kuszel: A neophyte (Jewess); 2) Jacob Winles: Rest.; 3) Regina Mundlak: A Polish Jewess; 4) S. Hirschenberg: «Galuth» (Diaspora).

1) M. Kuszel : Wychrzcianka ; 2) Jakub Weinles : Odpoczynek ; 3) Regina Mundlak : Żydówka polska ; 4) S. Hirszenberg : Galuth (diaspora).

1, M. Kuszel : Una neofita. — 2, Jacobo Weinles : Descanso. — 3, Regina Mundlak : Judía polaca. — 4, S. Hirschenberg : Galuth (diaspora).

1. מ. קושל: משומדת;
2. יעקב ווינלד: אשה;
3. רגינה מונדלק: יהודיה פולנית;
4. הירשנברג: גלות.

1.
2.
3.
4.

1. מינקאָווסקי: **אפיקורס**;
2. הענריק רעדליך: **אין ביבליאָטעק**;
3. **אייליבילד** פון יעקב וויילער;
4. ס. הירשענבערג: **דער ויכוח** (פראַגמענט);
5. ס. הירשענבערג: **אין ישיבה**.

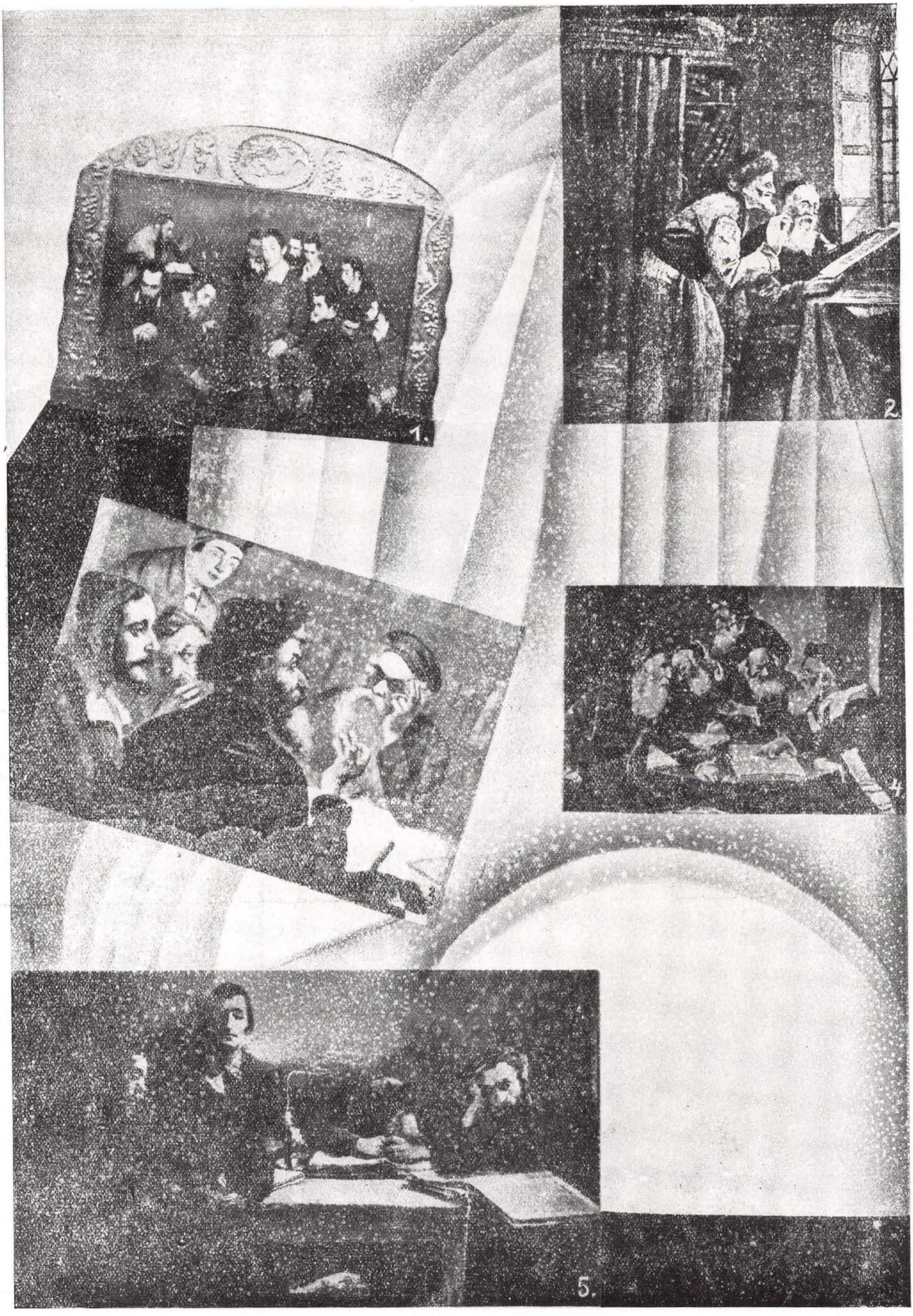
1) Minkowski : Un sceptique ; 2) H. Redlich : A la bibliothèque ; 3) Tableau de J. Weiler ; 4) S. Hirszenberg : Dispute (fragment) ; 5) S. Hirszenberg : Yeshiva.

1) Minkowski: A sceptic; 2) Henry Redlich: In the library; 3) A picture by J. Weiler; 4) S. Hirschenberg: A dispute (a fragment); 5) S Hirschenberg: «Yeshiva».

1) Minkowski : Sceptyk ; 2) Henryk Redlich : W bibliotece ; 3) obraz J. Weilera; 4) S. Hirszenberg : Dysputa (fragment) : 5) S. Hirszenberg: Jeszywa.

1, Minkowski : Esceptico. — 2, Henryk Redlich : En la biblioteca. — 3, Cuadro de J. Weiler. — 4, S. Hirschenberg : Una Disputa fragmento) — 5, S. Hirschenberg : « Jeshiva ».

1. מינקובסקי: **אפיקורס**;
2. הנריק רדליך: **בספריה**;
3. **תמונת שמן** מאת יעקב וויילד;
4. ס. הירשנברג: **ויכוח** (קטע);
5. ס. הירשנברג: **ישיבה**.

1.
2.
4.
5.

1. מאַרקאָוויטש: אַ גאַליציאַנער מלמד;
2. ר. מונדלאק: ביי אַ בלעטל גמרא (תלמודישער סטודיום);
3. ל. פיליכאָווסקי: סוכות אין שול;
4. מאָוריצי טרעמבאַטש: ביים לערנען די גמרא;
5. י. ווייגלעז: יידן ביים דאַוונען.

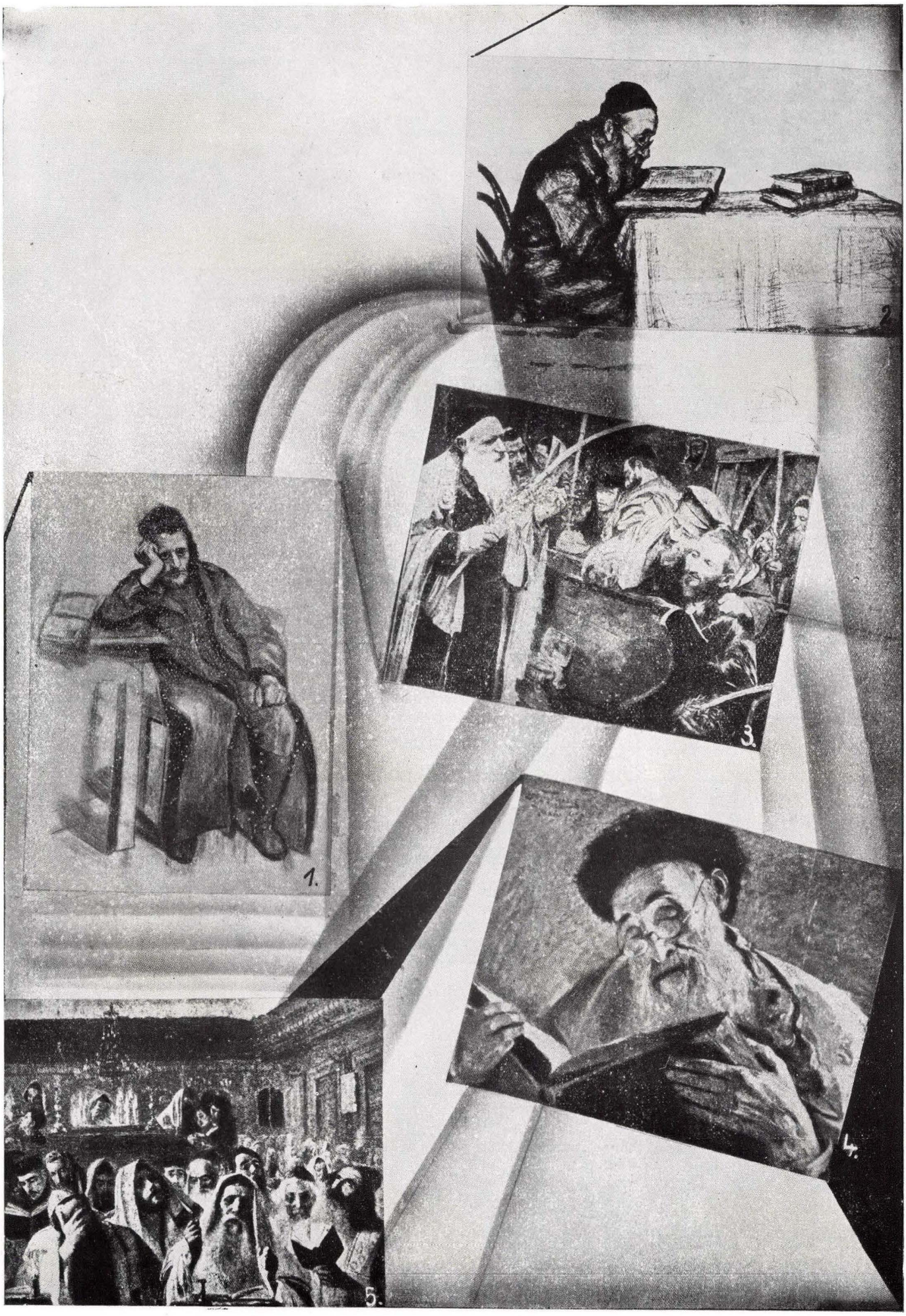
1) Markowicz : Un « melamed » de Galicie ; 2) R. Mundlak : Etude du Talmud ; 3) L. Pilichowski : Au temple, le jour de la fête de Soukoth ; 4) M. Trebacz : Etude du Talmud ; 5) J. Weinles : Juifs en prière.

1) Markowicz: «Melamed» of Galicia; 2) R. Mundlak: «Study of the Talmud»; 3) L. Pilichowski: In the synagogue, on the «Soukoth» holiday; 4) Maurice Trebacz. Study of the Talmud; 5) J. Weinles: Jews in prayer.

1) Markowicz : Melamed galicyjski ; 2) R. Mundlak : Studium Talmudu ; 3) L. Pilichowski: W bóżnicy, w święto szałasów ; 4) Maurycy Trębacz : studia nad Talmudem ; 5) J. Weinles : Modlący się Żydzi.

1. Markowicz : « Melamed » de Galicia. — 2. R. Mundlak : Estudio del Talmud. — 3. L. Pilichowski : En la sinagoga durante la Fiesta de « Chozas ». — 4. Mauricio Trebacz : Estudio del Talmud. — 5. J. Weinles : Judíos en oración.

1. מרקוביץ: מלמד גליצאי;
2. ר. מונדלק: ליד דף גמרא;
3. ל. פיליכובסקי: חג הסוכות בבית הכנסת;
4. מאוריצי טרמבץ: שיעור בתלמוד;
5. י. ויינלז: יהודים מתפללים.

1.
2.
3.
4.
5.

1) Fiançailles juives en Pologne du Sud ; 2) Jan Skarbek Kruszewski : Danse du « maréchal » de la noce au milieu des cierges ; 3) Inscriptions en hébreu sur une petite lanterne de noce ; 4) Jan Skarbek Kruszewski : Danse de la jeune mariée ; 5) M. Gotlieb : Mariage juif (croquis) ; 6) J. Israel : Noce juive (représentant des Juifs des Pays-Bas, ce tableau reflète en même temps le « style » propre aux Juifs assimilés dits les « daytch's », surtout en Galicie) ; 7) W. Stryjkowski : Cortège nuptial des Juifs de Galicie.

1) A Jewish betrothal in Galicia; 2) Jan Skarbek Kruszewski: The wedding «marshal» dancing in the middle of candles; 3) Hebrew inscriptions on a small wedding lantern; 4) J. Skarbek Kruszewski: Dance of the bride; 5) Maurice Gotlieb: A Jewish wedding (sketch); 6) Joseph Israel: A Jewish marriage (referring to the Dutch Jews, this pictury reflects also the «style» of the assimilated Jews, particularly in Galicia); 7) W. Stryjowski: A. Jewish wedding procession in Galicia.

1. תנאים־שרייבן אין קליינפוילן;
2. יאן סקאַרבעק קרושעווסקי: טאַנץ פון אַ חתונה־מאַרשאַלעק צווישן ליכט;
3. העברעאישע אויפשריפטן פון אַ חתונה־לאַמטערל;
4. יאן סקאַרבעק קרושעווסקי: אַ כלה־טאַנץ (מצוה־טענצל);
5. מאוריצי גאָטליב: אַ יידישע חופה (שקיק);
6. יוסף אידראַעל: אַ יידישע חתונה; (דירעקט באַציט זיך דאָס בילד צו האַלעגדישע יידן. אין דער זעלבער צייט גיט עס אַבער איבער דעם „סטיל" אין בערגענומען דורך אסימילירטע יידן, דורך די אַזוי גערופענע „דייטשן", בפרט אין גאַליציע).
7. ו. סטרייאַווסקי: אַ חסידישע חתונה אין גאַליציע.

1. כתיבת „תנאים" (תעודת אירושים) בגליציה;
2. יאן סקרבק קרושבסקי: ריקוד ה„מרשליק" (מנהל טכס החתונה) בין נרות;
3. כתובת עברית על פנס־חתונה;
4. יאן סקרבק קרושבסקי: ריקוד הכלה („ריקוד־מצוה");
5. מאוריצי גוטליב: חופה יהודית (שרטוט);
6. יוסף ישראלס; חתונה יהודית; (התמונה המתיחסת במישרין ליהודים הולאַנדיים, מנציחה בעת ובעונה אחת „סגנון" שנתקבל והוא אופייני בשביל היהודים המתבוללים, המכונים „אשכנזים", בפרט בגליציה).
7. ו. סטרייבסקי: חתונה חסידית בגליציה.

1) Żydowskie zaręczyny w Małopolsce; 2) Jan Skarbek Kruszewski : Taniec marszałka weselnego wśród świec; 3) Napisy hebrajskie z latarenki weselnej; 4) Jan Skarbek Kruszewski : Taniec panny młodej; 5) Maurycy Gotlieb : Ślub żydowski (szkic); 6) Józef Israel : Wesele żydowskie; odnosząc się bezpośrednio do Żydów holenderskich, obraz ten utrwala równocześnie „styl" właściwy zaasymilowanym, tzw. „niemieckim" Żydom, zwłaszcza w Galicji. 7) W. Stryjowski : Pochód weselny Żydów galicyjskich.

1, Esponsales judíos en Galicia (Polonia Oriental). — 2, Jan Skarbek Kruszewski : Danza del « mariscal » de la boda entre candelas. — 3, Inscripciones hebreas sobre un farol de la boda. — 4, Jan Skarbek Kruszewski : Baile de la novia. — 5, Mauricio Gotlieb : Un casamiento judío, (croquis). — 6, Josef Israel : Una boda judía. — 7, W. Stryjowski : Comitiva de boda de Judíos de Galicia.

1.
2.
3.
מזל טוב
קול ששון וקול שמחה
קול חתן וקול כלה
מזל טוב
4.
5.
6.
7.

מאָטיוון פון יידישע פאָלקס־לידער.

מעטאַאַפּלאַסטיק פון א. מערזער:

1. יידל מיטן פידל;
2. אין גאָלדענעם ווּיגל;
3. ווען דער רבי אלימלך איז געוואָרן זייער פריילעך;
4. ה. אפּעלבוים: אַ יידישע קאַפּעלע.

Sur les motifs de quelques chansons populaires juives

Gravures sur cuivre d'A. Merzier : 1) « Idel avec son violon » ; 2) « Dans un berceau d'or » ; 3) « Quand rabbi Abimelech devient joyeux »; 4) H. Apelbaum: Orchestre juif.

Some motives of Jewish popular songs in pictures:

Copper-engravings by A. Merzer: 1) «Idel with his violin»; 2) «In a golden cradle»; 3) «When rabbi Alimelech is cheerful»; 4) H. Apelbaum: A Jewish orchestra.

Motywy z żydowskich pieśni ludowych w obrazach :

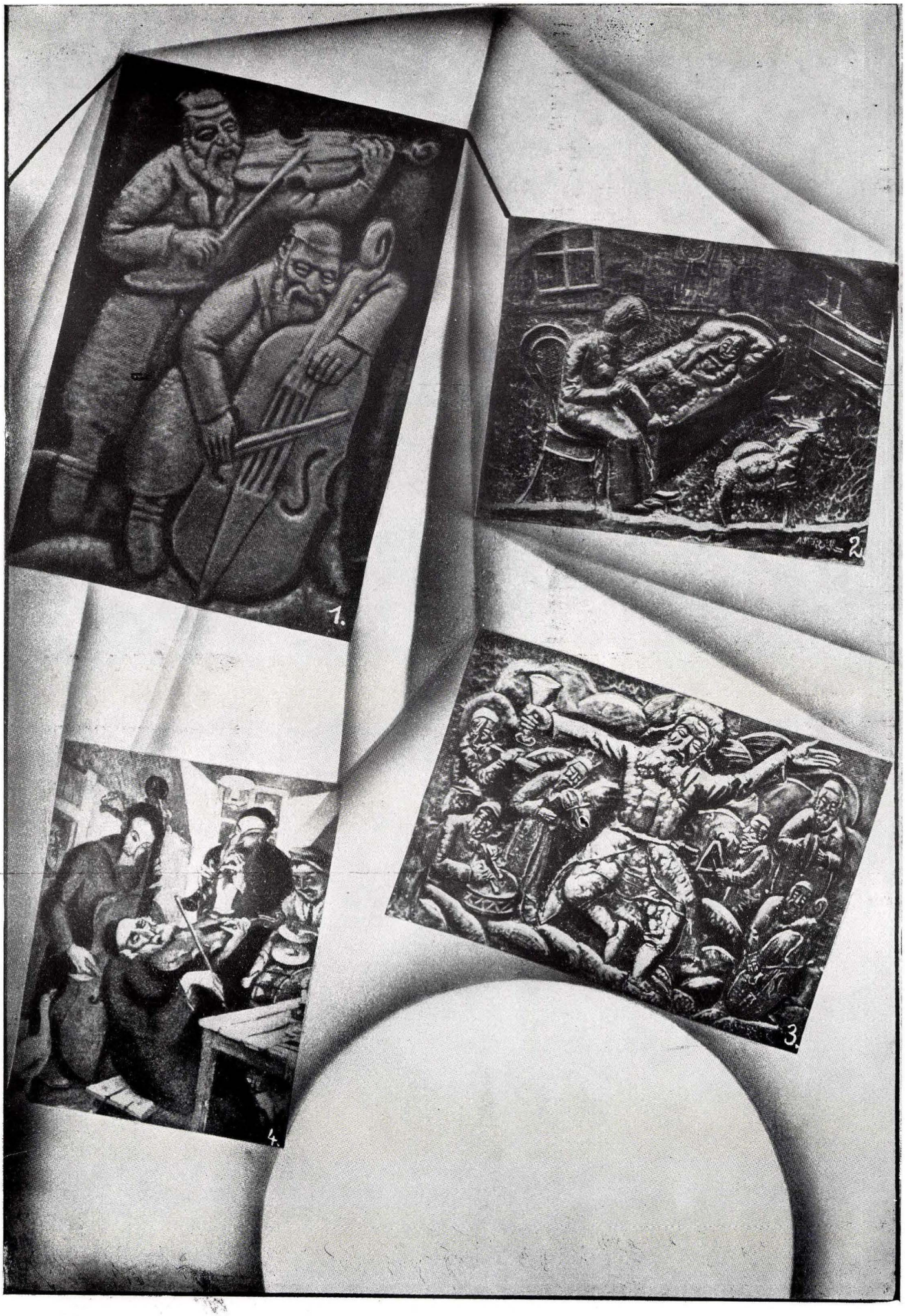
Miedzioryty A. Merzera : 1) ,,Idel i jego skrzypce''; 2) ,,W złotej kolebce''; 3) ,,Kiedy rabbi Alimelech weseli się''; 4) H. Apelbaum : Kapela żydowska.

Motivos de canciones populares judías en cuadros :

Grabados sobre cobre de A. Merzer : 1, « Idel y su violín ». — 2, En la cuna de oro ». — 3, « Cuando rabi Alimelech se alegra ». — 4, H. Apelbaum : Una orquesta judía.

תבליטי נחושת מאת א. מרזר:

1. „יידל וכנורו";
2. בעריסת זהב;
3. כשרבי אלימלך היה עליז ושמח;
4. ה. אפלבוים: מנגנים יהודיים.

1.
2.
3.
4.

1. משה מיימאן (1860-1904): שפאַניש־
אינקווייזיציע;
2. ס. הירשענבערג: שוואַרצע פאָן;
3. ס. הירשענבערג: אויטאָפּאָרטרעט;
4. זיגמונד מענקעס: תורה (פראַגמענט);
5. מאָוריצי גאָטליב: שיילאָק און זשע־
סיקא.

1) M. Maïmon (1860-1904) : L'Inquisition espagnole ; 2) S. Hirszenberg : L'étendard noir ; 3) S. Hirszenberg : Portrait de l'artiste ; 4) Z. Menkes : La Thora (fragment) ; 5) M. Gotlieb : Shylock et Jessica.

1) Moise Maimon (1860-1904): The Spanish Inquisition; 2) S. Hirschenberg: The «Black Flag»; 3) S. Hirschenberg: Self-portrait; 4) Z. Menkes: The Torah (fragment); 5) Maurice Gotlieb: «Shylok and Jessica».

1) Mojżesz Majmon (1860-1904): Inkwizycja hiszpańska; 2) S. Hirszenberg : Czarny sztandar; 3) S. Hiszenberg : Autoportret; 4) Zygmunt Menkes : Tora (fragment); 5) Maurycy Gotlieb : Shylok i Jessyka.

1, Moise Majmon ; (1860-1904) : « Inquisición espanola ». — 2, S. Hirschenberg « Bandera negra ». — 3, S. Hirschenberg : Auto-retrato. — 4, Sigismundo Menkes : « Tora » (fragmento). — 5, Mauricio Gotlieb: « Shylok y Jessica ».

1. משה מיימון (1860-1904): האינקוי־
זיציה בספרד;
2. ס. הירשנברג: דגל שחור;
3. ס. הירשנברג: אוטופורטרט;
4. זיגמונד מנקס: ספר תורה (קטע);
5. מאוריצי גוטליב: שיילוק וג'סיקה.

1.
2.
3
4
5.
6.

מבין הזעיריות של ארתור שיק:
1. דוד וגלית;
2. יהודית;
3. בר־כוכבא;
5. שושנה ושני הזקנים;
4. פריץ קלייַנמן: הרבי לייב, הרב בפראג, מחיה את הגולם.

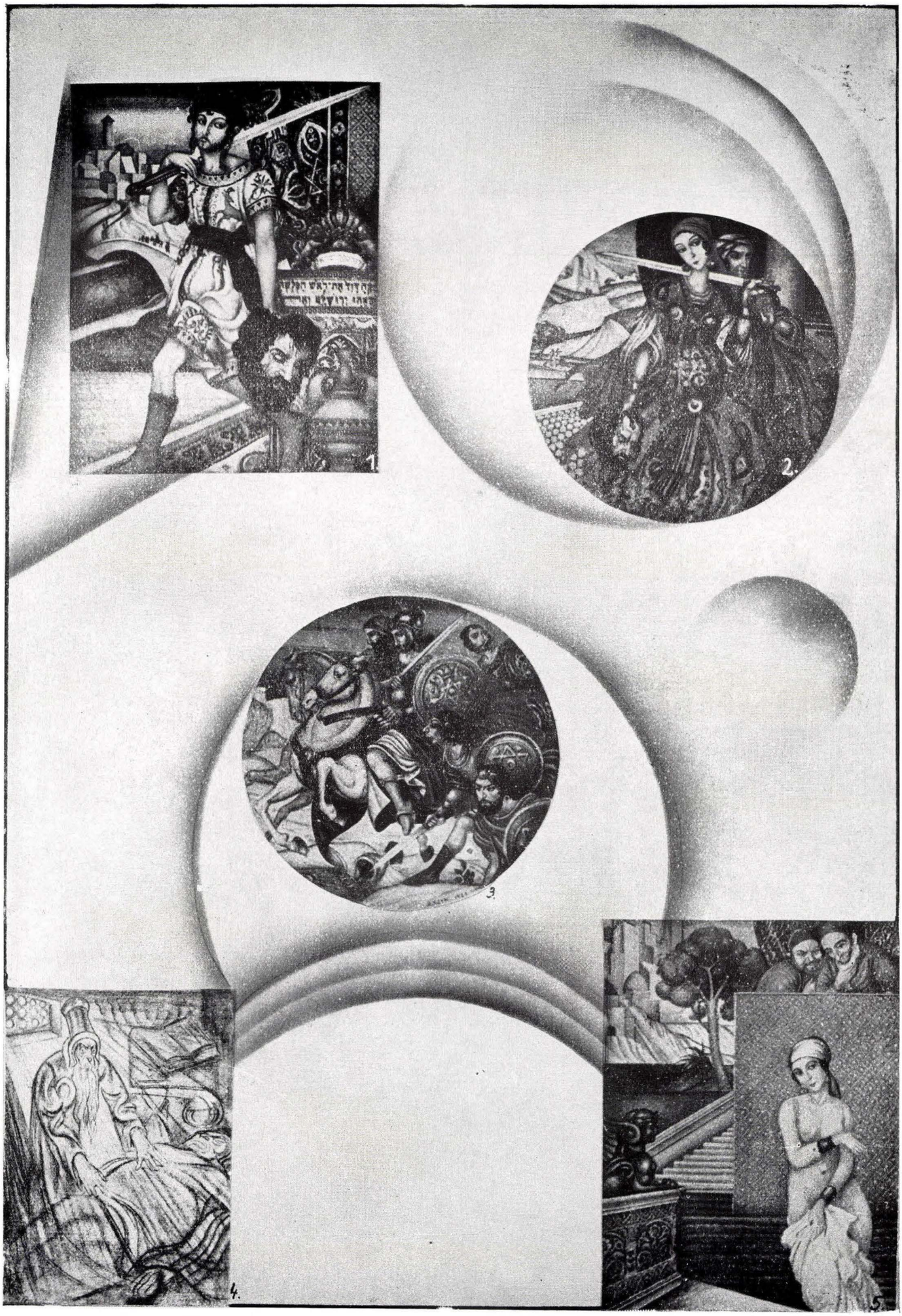
פון אַרטור שיקס מיניאַטורן:
1. דוד און גלית;
2. יהודית;
3. בר־כוכבא;
5. שושנה און צוויי אַלטע לייט;
4. פריץ קלייַנמאַן: פראַגער רבי ר׳ לייב לעבט אויף דעם גולם.

Miniatures d'A. Szyk : 1) David et Goliath ; 2) Judith ; 3) Bar Kochba ; 5) Susanne et les deux vieillards ; 4) F. Kleinman : le rabbin Leb de Prague insufle la vie au Golem.

From the miniatures of A. Szyk: 1) David and Goliath; 2) Judith; 3) Bar Kochba; 4) Fryc Kleinman: «Te rabbi Leb of Prague reviving the Golem»; 5) «Susan and the two old men».

Z miniatur A. Szyka : 1) Dawid i Goliat ; 2) Judith ; 3) Bar Kochba ; 4) Fryc Kleinman : Rabin praski Leb wskrzeszający Golema ; 5) Zuzanna i dwaj starcy.

De miniaturas de A. Szyk : 1, « David y Goliath ». — 2, « Judith ». — 3, Bar Kochba. — 4, Fryc Kleinman: « Leb, rabino de Praga, resucita al Golem ». — 5, « Susana y los dos ancianos ».

1. אליהו גינזבורג: מרק אנטקולסקי על ערש מותו;
2. מ. אנטקולסקי: שפינוזה;
3. מ. אנטקולסקי: סוקרטס הגוסס;
4. חנריק גליצנשטיין: המשיח;
5. א. אוסצ׳גה: ירמיהו;
6. יעקב ליפשיץ: איילה;
7. י. ליפשיץ: אקרובט רוכב על סוס.

1) E. Günzburg : Marc Antokolski sur son lit de mort ; 2) M. Antokolski : Spinoza ; 3) M. Antokolski : Socrate mourant ; 4) H. Glicenstein : Le Messie ; 5) A. Ostzyga : Jérémie ; 6) J. Lipszyc : Gazelle ; 7) J. Lipszyc : Acrobate à cheval.

1. אליהו גינזבורג: מאַרעק אַנטאקאַלסקי אויפן טויטן בעט;
2. מ. אַנטאקאַלסקי: שפּינאָזאַ;
3. מ. אַנטאקאַלסקי: דער שטאַרבנדיקער סאָקראַטעס;
4. העניק גליצענשטיין: משיח;
5. א. אָסטזשעגאַ: ירמיהו;
6. יעקב ליפשיץ: אַ גאַזעל (הירש);
7. י. ליפשיץ: אַקראָבאַט אויפן פערד.

1) Elias Günzburg: «Mark Antokolski on his death-bed»; 2) M. Antokolski: Spinoza; 3) M. Antokolski: Socrate dying; 4) H. Glicenstein: Messiah; 5) A. Ostrzyga: Jeremias; 6) Jacob Lipszyc: Gazelle; 7) Acrobat on horse-back.

1) Eliasz Günzburg : Marek Antokolski na łożu śmierci ; 2) Antokolski : Spinoza ; 3) M. Antokolski : Umierający Sokrates ; 4) Henryk Glicenstein : Mesjasz ; 5) A. Ostrzyga : Jeremiasz ; 6) Jakub Lipszyc : Gazela ; 7) J. Lipszyc : Akrobata na koniu.

—1, Elias Günzburg : Marek Antokolski sobre su cama de muerte. — 2, Antokolski : Spinoza. — 3, Antokolski : Socrates moribundo. — 4, Enrique Glicenstein : Mesías. — 5, A. Ostrzyga : Jeremias. — 6, Jacobo Lipszyc : Gacela. — 7, J. Lipszyc : Acrobata sobre un caballo.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

CIMETIERES

Des milliers de monuments funéraires qui se côtoyaient pêle-mêle dans les cimetières juifs — monuments fastueux et modestes, monuments séculaires et récents — parlaient — par les noms, les inscriptions, les formes et les dates — de la longue succession des générations de Juifs sur la terre polonaise...

בתי קברות

טויזנטער פשוטע, צווישן זיך צוזאמענגעמישטע מצבות אויף די יידישע בית-עלמינס, — אָנזעעוודיקע נעבן באשיידענע, דורותדיקע נעבן נייע, — האָבן, מיט זייערע נעמען און אינהאַלט פון זייערע אויפשריפטן, סטיל, און דאַטעס, דערציילט וועגן דער לאַנגער קייט פון יידישע דורות אויף דער פוילישער ערד.

CEMETERIES

Many thousands of tombs, confusedly ranged side by side, in Jewish cemeteries, — splendid funeral monuments near the most humble ones, age-old graves near the fresh ones, — spoke — by their names and epitaphs, by their forms and dates, — of a large chain of Jewish generations that had once lived on the Polish soil...

CMENTARZE

Tysiące zwyczajnie z sobą pomieszanych nagrobków na żydowskich cmentarzach — wystawne obok najskromniejszych, wiekowe obok świeżych — mówiły — nazwiskami i treścią napisów, formą i datami — o długim łańcuchu żydowskich pokoleń na polskiej ziemi...

בתי קברות

אלפי מצבות פשוטות של בתי־קברות יהודיים, מעורבות יחד, בולטות ליד מוצנעות, ישנות מני דורות ליד חדשות — כולן יחד ספרו בשמות החרותות בהן, בכתובותיהן, ובתאריכיהן, מה ארוכה היתה שרשרת הדורות היהודיים על אדמת פולין.

CEMENTERIOS

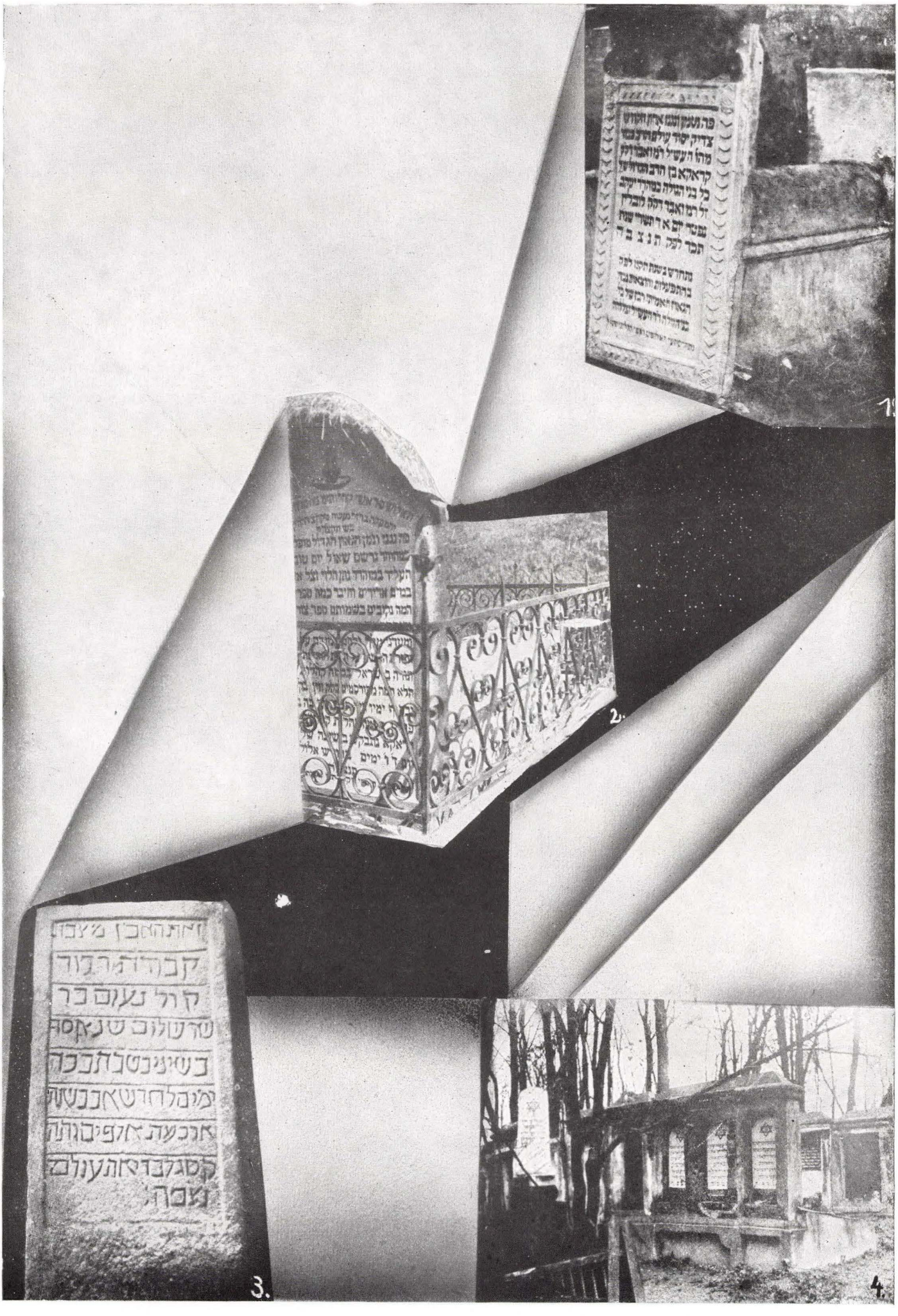
Millares de sepulcros, los más ricos mezclados con los modestísimos, seculares al lado de los más recientes, erigidos en los cementerios judios, — atestiguaban por sus nombres, sus inscripciones, sus formas y fechas, una larga cadena de generaciones judias que habian vivido en tierra polaca...

1) Monument funéraire du rabbin Herzel à Cracovie (1664) ; 2) Tombeau du rabbin Lipman Heller au cimetière Remuh à Cracovie (photo M. Kipnis) ; 3) Monument funéraire du R. David, fils du R. Sar Schalu à Wroclaw (25 av 4963 = 4 août 1203) ; 4) Fragment du cimetière juif à Pinsk.

1) Rabbi's Heszel tombstone at Cracow (1664); 2) Rabbi's Lipman Heller tomb in the «Remuh» cemetery at Cracow (phot. M. Kipnis); 3) Tombstone of R. David, son of R. Sar Shalu Go at Wroclaw (25 av 4963 = August 4th 1203); 4) The Jewish cemetery at Pinsk (fragment).

1) Nagrobek rabina Heszela, w Krakowie (z r. 1664) ; 2) Grób rabina Lipmana Hellera na cmentarzu Remuh w Krakowie (fot. M. Kipnis) ; 3) Nagrobek R. Dawida, syna R. Sar Schalu Go we Wrocławiu (25 av 4963 = 4 sierpnia 1203) ; 4) Fragment żydowskiego cmentarza w Pińsku.

1, Sepulcro del rabi Heszel en Cracovia (de 1664). — 2, Sepulcro del rabi Lipman Heller, en el cementerio « Remuh » en Cracovia. — 3, Sepulcro de R. Dawid, hijo de R. Sar Schalu Go en Wroclaw (25 av 4963 — 4.VIII.1203). — 4, Fragmento del cementerio judío en la ciudad de Pinsk.

1. פראַגמענט פונם אַלטן ייִדישן בית־עולם אין ווילנע;
2. קראַקע רמ״א־בית־הקברות ביי דער רמ״א־שול;
3. אַלטער ייִדישער בית־הקברות אין ווילנע (אויפן שניפישאַק);
4. קבר פון י. ל. פרץ.

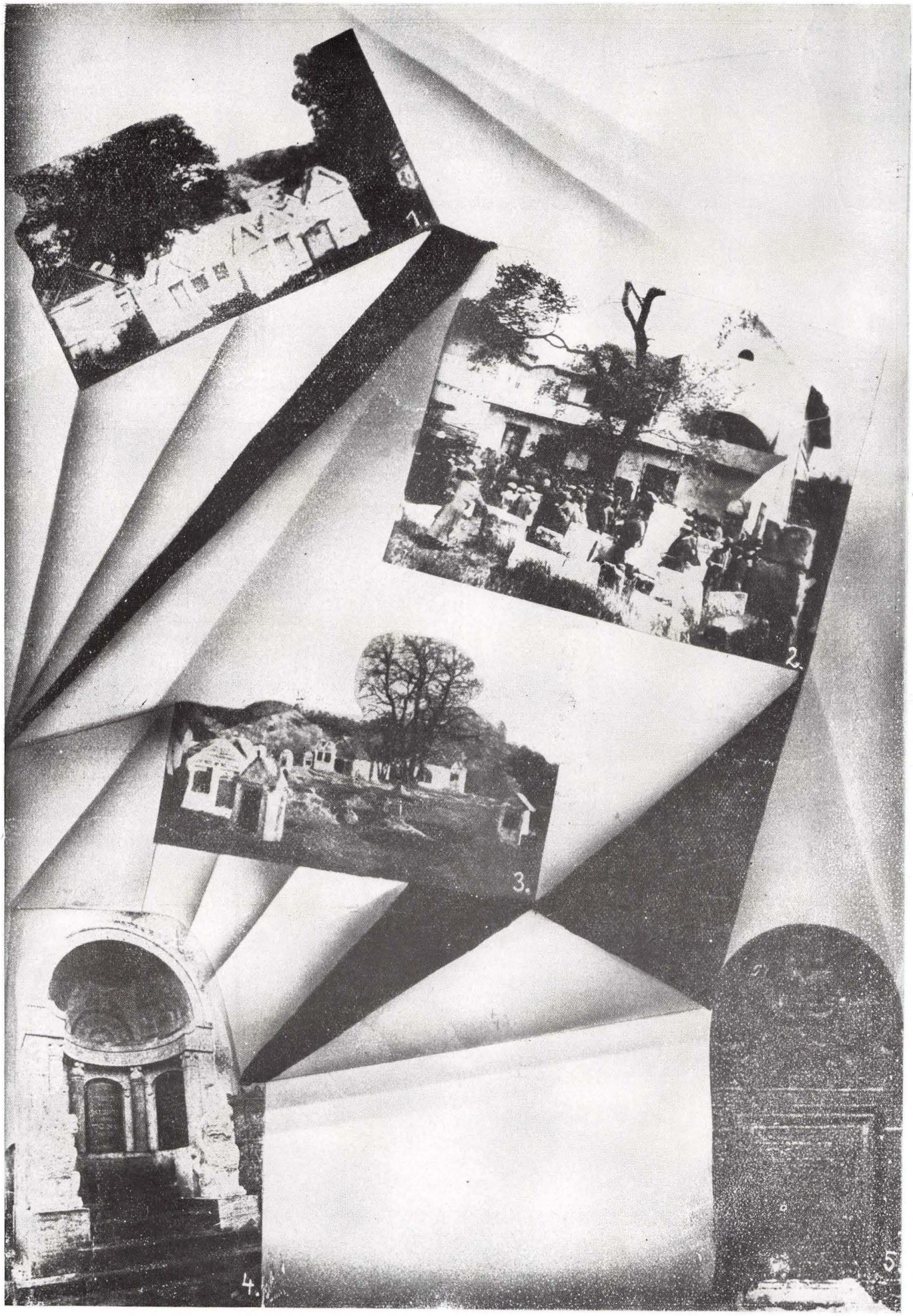
1) Fragment du vieux cimetière juif à Vilno ; 2) Le cimetière attenant au temple Remuh à Cracovie ; 3) Vieux cimetière juif à Vilno ; 4) Tombeau de J. L. Peretz.

1) The old Jewish cemetery at Vilno (fragment); 2) Cemetery near the «Remuh» synagogue at Cracow; 3) The old Jewish cemetery at Vilno; 4) J. L. Perec's tomb in Warsaw.

1) Fragment starego cmentarza żydowskiego w Wilnie; 2) Cmentarz przy bóżnicy Remu w Krakowie; 3) Stary cmentarz żydowski w Wilnie (na Śnipiszkach); 4) Grób J. L. Pereca, (Warszawa).

1. Fragmento del viejo cementerio judío en Wilno. — 2, Cementerio cerca de la sinagoga « Remuh » en Cracovia. — 3, El viejo cementerio judío en Wilno. — 4, Sepulcro de J.L. Perec.

1. קטע מבית־העלמין היהודי הישן בווילנה;
2. קרקוב — בית־העלמין של הרמ״א, ליד בית־המדרש של הרמ״א;
3. בית־קברות יהודי ישן בווילנה (שניפישוק);
4. קברו של י. ל. פרץ.

1.
2.
3.
4.
5.

1. פראַגמענט פון אַ בארעליעף אויפן קבר פון ב. שמולאַוויטש;
2. מצבה פון זאַקנמאַכער ל"ע אין סטעפאַן;
3. אַלטער בית הקברות אין שטעטל לוצק.

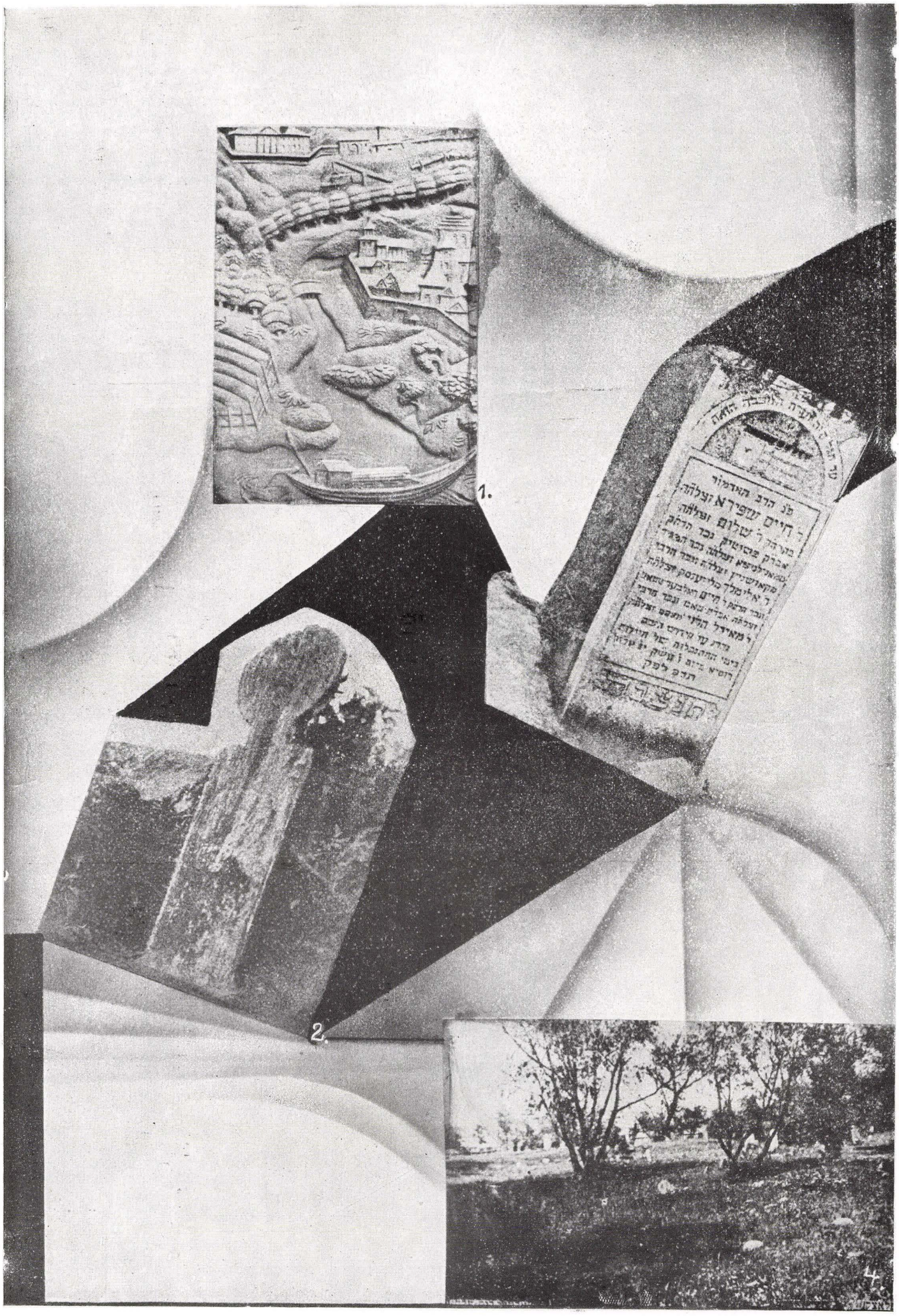
1) Fragment du bas-relief polychrome sur la tombe d'A. Szmulawicz ; 2) Monument funéraire dans la localité de Stepan ; 4) Vieux cimetière dans la ville de Lack.

1) A polychrome bas-relief on the tomb of B. Shmulowicz (fragment); 2) Tombstone at Stepan, a small locality; 4) The old cemetery at Lack.

1) Fragment polichromii płaskorzeźby na grób B. Szmulowicza; 2) Nagrobek w miejscowości Stepań; 4) Stary cmentarz w m. Lack.

1, Fragmento del bajorrelieve policromo sobre el sepulcro de B. Szmulowicz. — 2, Un sepulcro en la localidad de Stepan. — 4, El viejo cementerio en la ciudad de Lack.

1. קטע של תבליט על קברו של ב. שמואלוביץ;
2. מצבה מיוחדת במינה, בסטיפן;
4. בית־הקברות הישן בעיירה לאצק.

1.
2.
4.

1. דענקמאָל פאַר די קרבנות פוגם פאָ־
גראָם אין יאַר 1860 (פאָטאָ: א. קאַציזנע);
2. קבר און מצבה פון מיעטשיסלאַוו
מיטטער, פּעאַוויאַק און קעמפער פאַר
דער „שיסער״־אידעע, אין זלאַשעוו;
3. אַ רויטער מאַרמאָר־שטיין מיט צוויי
לייבן, וואָס טראָגן אויף זייערע קעפּ אַ
כתר תורה;
4. מצבה פון ר׳ יום־טוב העלער (1579־
1654) אויפן קראַקעווער בית הקברות.

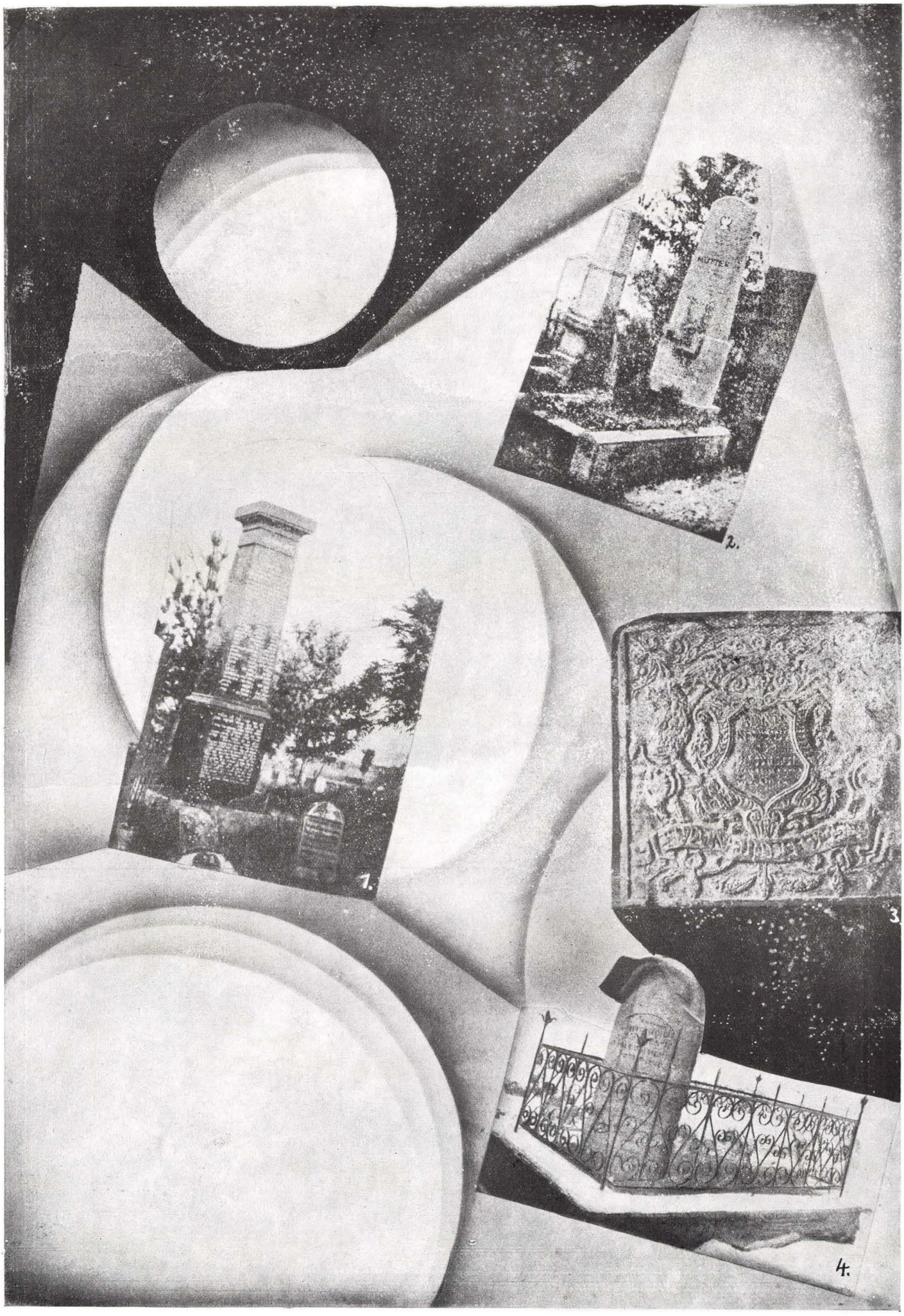
1) Monument en souvenir des victimes du pogrom de 1905 (photo Kacizna) ; 2) Tombeau et monument de Mieczyslaw Mütter, combattant pour l'Indépendance de la Pologne avant la première guerre mondiale, à Zloczow ; 3) Monument funéraire en marbre rouge (la sculpture représente deux lions portant la couronne de la Thora) ; 4) Monument funéraire du R. Yom-Tov Heller (1579-1654), au cimetière de Cracovie.

1, Monumento erigido en memoria de las víctimas del « pogrom » (matanza) de 1906 (fot. de A. Kacizna). — 2, Sepulcro y monumento de Mieczyslaw Mütter, militante de la idea legionaria (del Mariscal Pilsudski), en la ciudad de Zloczow. — 3, Un sepulcro de mármol rojo (la escultura representa dos leones que llevan la corona de la Tora). — 4, Sepulcro de R. Jom — Tow Heller (1579-1654) en el cementerio en Cracovia.

1) Pomnik ofiarom pogromu z 1906 (fot. A. Kacizna) ; 2) Grób i pomnik Mieczysława Mütera, Peowiaka i bojownika idei strzeleckiej, w Złoczowie; 3) Nagrobek z czerwonego marmuru (rzeźba przedstawia dwa lwy, niosące koronę Tory); 4) Nagrobek R. Jom — Tow. Hellera (1579-1654) na cmentarzu w Krakowie.

1) Monument of the «pogrom»-victims of 1906 (phot. A. Kacizna); 2) Tomb and monument of Mieczyslaw Mütter, member of the Polish Military Organisation (POW), and militant of the Legions' idea (of Marshal Pilsudski) at Zloczow; 3) Tombstone of red marble (the sculpture represents two lions carying the crown of the Torah); 4) Tombstone of R. Jom Tow Heller (1579-1654), in the cemetery at Cracow.

1. מצבת־זכרון לקרבנות הפוגרום בשנת 1860 (צילום מאת א. קציזנה);
2. הקבר והמצבה של מיצ׳יסלב מילטר, חבר בארגון פ. א. ו. ולוחם בעד רע־יון „הקליעה״, זלוצ׳וב;
3. פסל של שני אריות (שיש אדום), הנושאים על ראשם כתר־תורה;
4. מצבת ר׳ יום־טוב הלר (1579־1654) בבית־הקברות בקרקוב.

MUTTER
1.
2.
3
4.

1, 2. מאָטיוון פון חיות אויף מאָנומענטן־דעקאָראַציעס אויפן לובלינער בית הקברות;
3. יידישער בית עולם אין הרוביעשאָוו;
5. מצבה פון יוסף פערל אויפן יידישן בית עולם אין טאַרנאָפּאָל;
6. מצבה פון אברהם חיים האַלפערין.

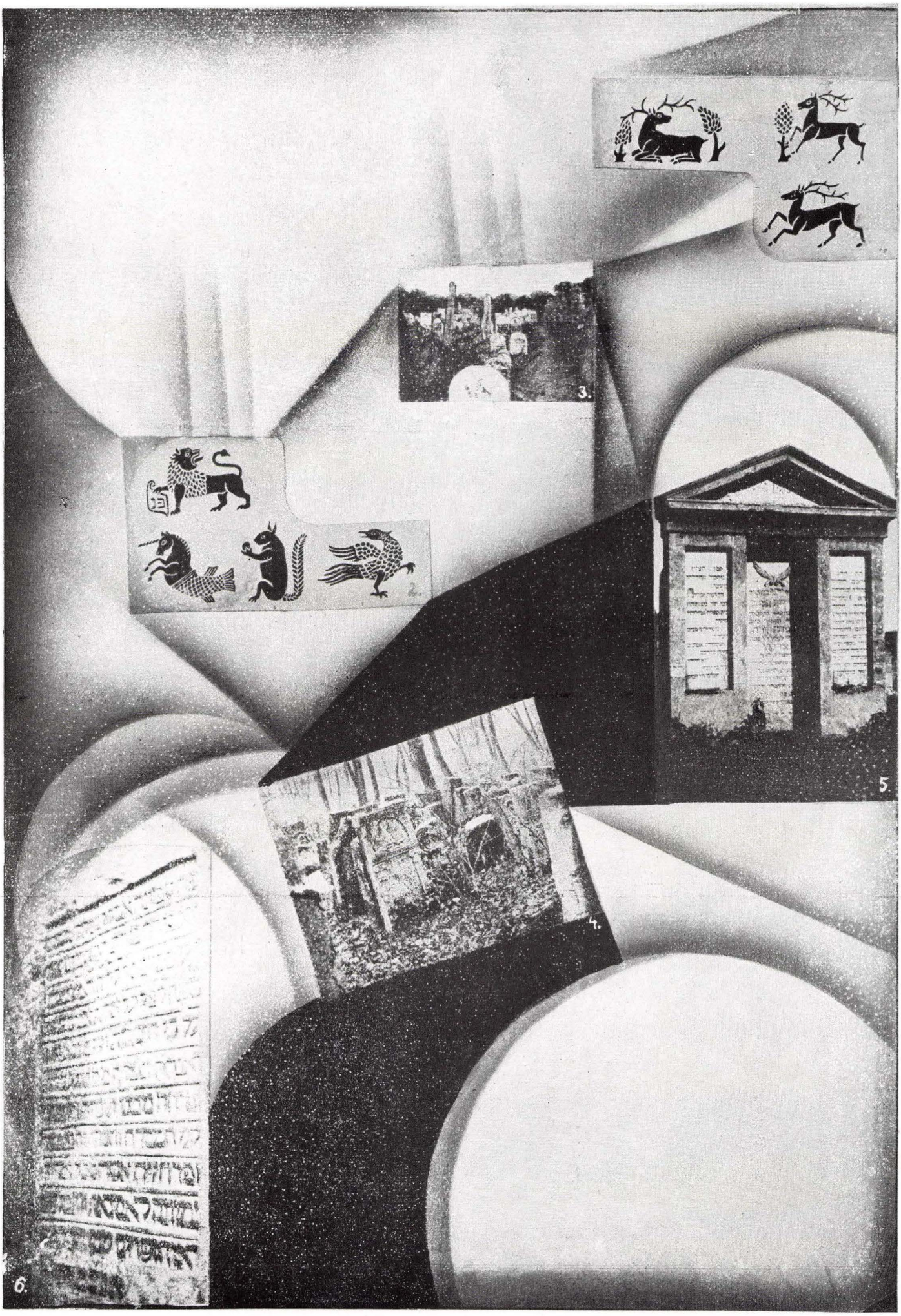
1, 2) Motifs animaux décorant les monuments funéraires (cimetière de Lublin); 3) Cimetière de Hrubieszow; 5) Monument funéraire de Jozef Perl au cimetière juif de Tarnopol; 6) Monument funéraire du R. Abraham Chaimowicz Heilperin.

1, 2) Motives of animals on tombstone ornaments (in the cemetery at Lublin); 3) Cemetery at Hrubieszow; 5) Tombstone of Joseph Perl in the Jewish cemetery at Tarnopol; 6) Tombstone of R. Abraham Chaimowicz Heilperin.

1, 2) Motywy zwierzęce na dekoracjach pomnikowych (z cmentarza w Lublinie); 3) Cmentarz żydowski w Hrubieszowie; 5) Nagrobek Józefa Perla na cmentarzu żydowskim w Tarnopolu; 6) Nagrobek R. Abrahama Chaimowicza Heilperina.

1, 2. Motivos de animales en los ornamentos de sepulcros (en el cementerio en Lublin). — 3, Cementerio judío en la ciudad de Hrubieszow. — 5, Sepulcro de Josef Perl en el cementerio judío en la ciudad de Tarnopol. — 6, Sepulcro del rabi Abraham Chaimowicz Heilperin.

1, 2. מוטיבים של חיות בקישוטים של מצבות זכרון בבית־הקברות בלובלין;
3. בית־הקברות היהודי בהרוביישוב;
4. מצבת יוסף פרלה בבית־הקברות היהודי בטרנופול;
6. מצבת אברהם חיים הלפרין.

3.
2.
5.
4.
6.

1) Au cimetière de Brzezany (début du XIXe s.) ; 2) Inscription sur le monument funéraire du rabbin « Turej Zahaw » ; 3) Au vieux cimetière juif à Lwow ; 4) Monument funéraire de 1770 au vieux cimetière juif de Kamionka Strumilowa.

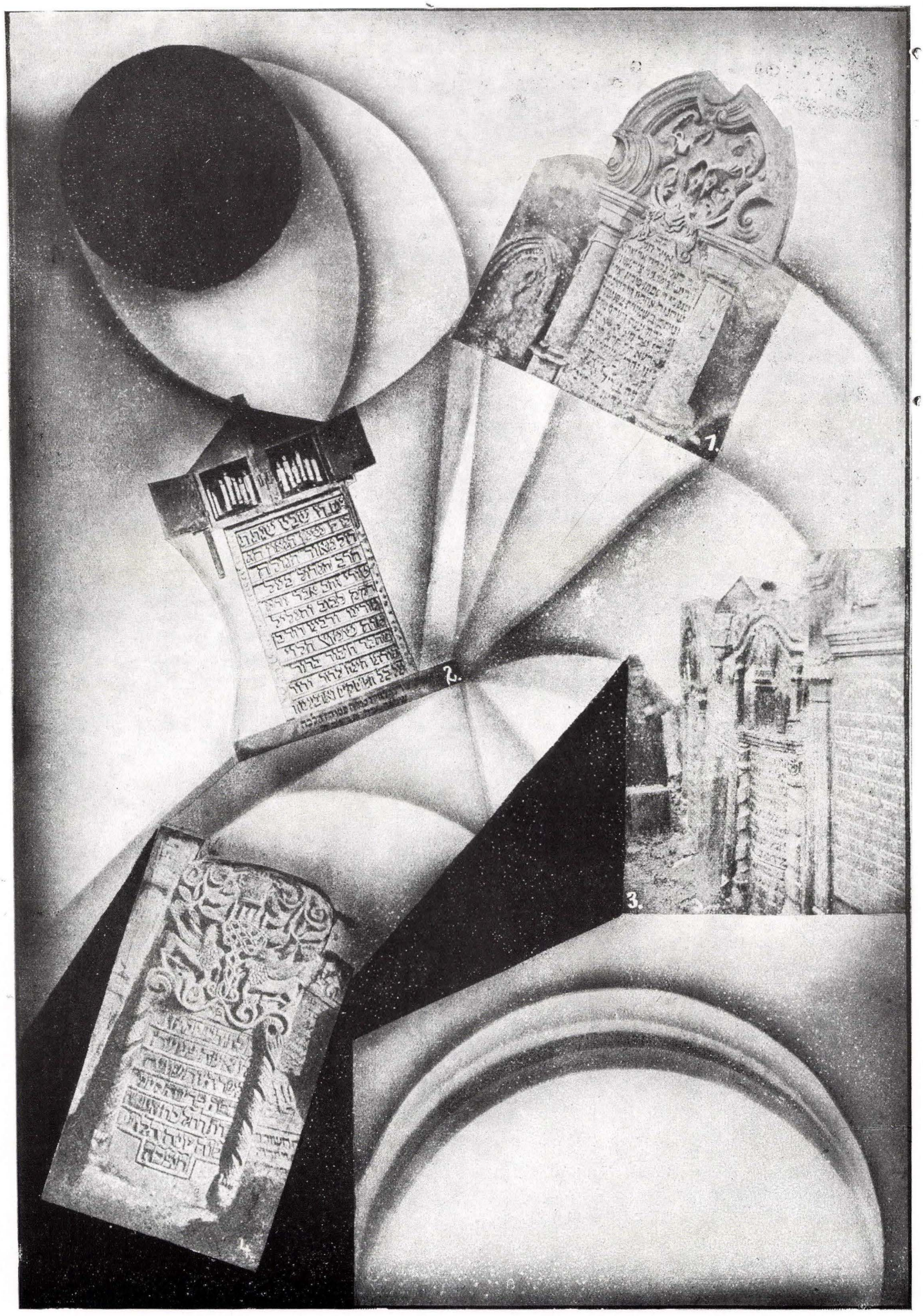
1) Fragment of the Jewish cemetery at Brzezany (beginning of the 19th century) ; 2) Epitaph on the tombstone of rabbi «Turey Zahaw»; 3) Fragment of the old Jewish cemetery at Lwow; 4) Tombstone of 1770 in the old Jewish cemetery at Kamionka Strumilowa.

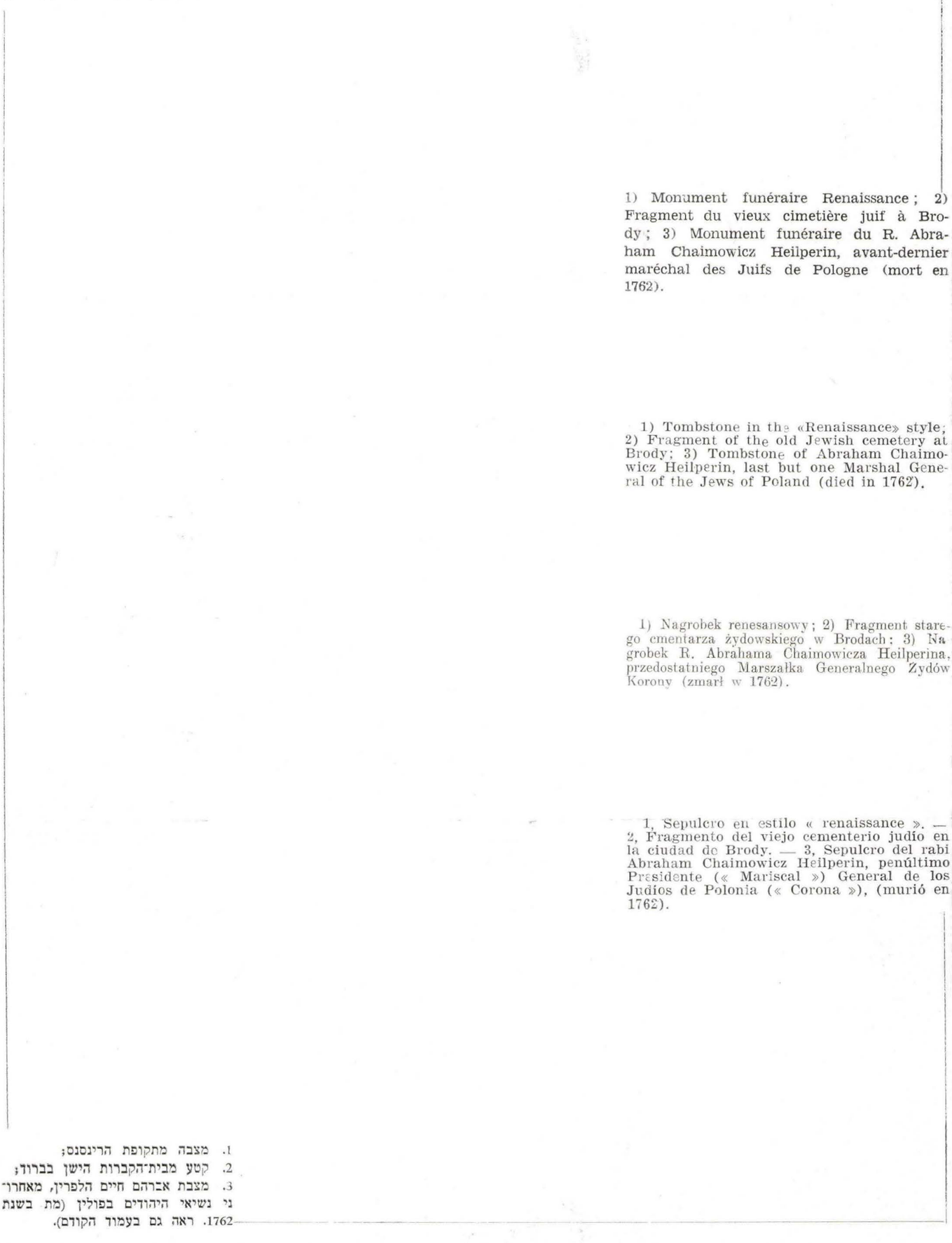
1) Z cmentarza żydowskiego w Brzeżanach (początek XIX wieku) ; 2) Napis nagrobkowy rabina „Turej Zahawa" ; 3) Ze starego cmentarza żydowskiego we Lwowie ; 4) Nagrobek z r. 1770 na starym cmentarzu żydowskim w Kamionce Strumiłowej.

1, Fragmento del cementerio judío en la ciudad de Brzezany, (principio del 19-o siglo). — 2, Epitafio sobre el sepulcro del rabi « Turej Zahaw ». — 3, Fragmento del viejo cementerio judío en Lwow. — 4, Sepulcro del año 1770 en el viejo cementerio judío en la ciudad de Kamionka Strumilowa.

1. פון בזשעזשינער ייד. בית עולם (צו־ הויב 19־טן יאָרהונדערט);
2. אויפשריפט אויף דער מצבה פון „טורי זהב";
3. פון אַלטן בית עולם אין לעמבערג;
4. מצבה פון יאָר 1770 אויפן אַלטן בית עולם אין קאַמיאָנקאָ סטרומיל.

1. מבית־הקברות היהודי בבז׳ז׳ין (תחי־ לת המאה ה־19);
2. הכתובת על מצבת „טיר זהב";
3. מבית־הקברות הישן בלמברג;
4. מצבה משנת 1770 מבית־הקברות הי־ שן בקמיונקה סטרומיל.

1.
2.
3.

1) Monument funéraire Renaissance ; 2) Fragment du vieux cimetière juif à Brody ; 3) Monument funéraire du R. Abraham Chaimowicz Heilperin, avant-dernier maréchal des Juifs de Pologne (mort en 1762).

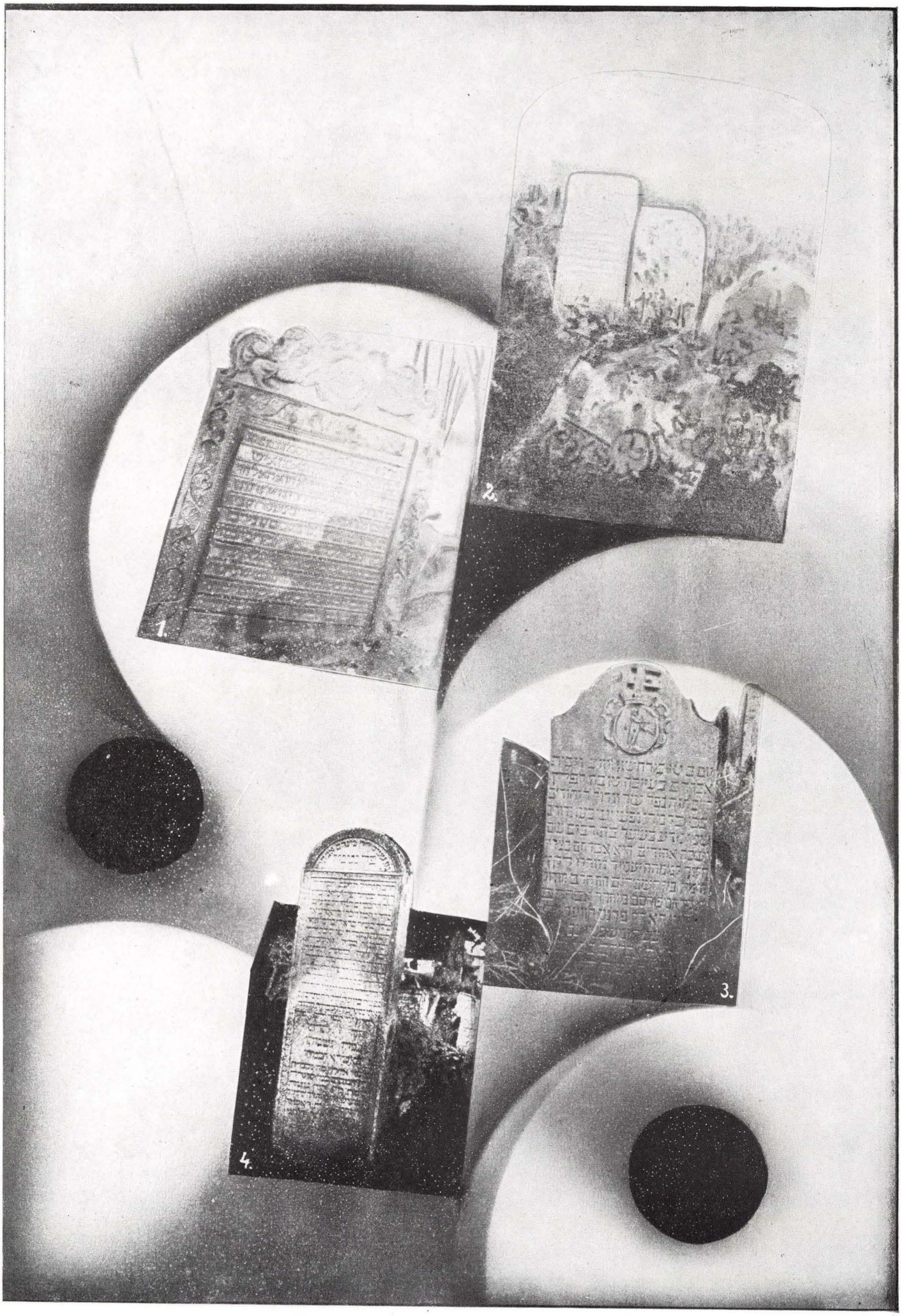
1) Tombstone in the «Renaissance» style; 2) Fragment of the old Jewish cemetery at Brody; 3) Tombstone of Abraham Chaimowicz Heilperin, last but one Marshal General of the Jews of Poland (died in 1762).

1) Nagrobek renesansowy; 2) Fragment starego cmentarza żydowskiego w Brodach; 3) Na grobek R. Abrahama Chaimowicza Heilperina, przedostatniego Marszałka Generalnego Zydów Korony (zmarł w 1762).

1, Sepulcro en estilo « renaissance ». — 2, Fragmento del viejo cementerio judío en la ciudad de Brody. — 3, Sepulcro del rabi Abraham Chaimowicz Heilperin, penúltimo Presidente (« Mariscal ») General de los Judíos de Polonia (« Corona »), (murió en 1762).

1. מצבה מתקופת הרינסנס;
2. קטע מבית־הקברות הישן בברוד;
3. מצבת אברהם חיים הלפרין, מאחרוני נשיאי היהודים בפולין (מת בשנת 1762. ראה גם בעמוד הקודם).

1. מצבה פון דער רענעסאַנס־עפּאָכע;
2. פראַגמענט פונם אַלטן יידישן בית־עולם אין בראַד;
3. מצבה פון אברהם חיים האַלפּערין, סאַרלעצטן גענעראַל־מאַרשאַל פון די יידן אין קרוין־פוילן (געשטאַרבן אין יאָר 1762. זע אויך אויף די פאַרקערט זייטן).

1.
2.
3.
4.

1) טאבלא צום אָנדענק פון דעם באריהמטן גאון ר. ישׂראל מאיר, מחבר פון דעם ווערק „חפץ חיים"; 2) פראגמענט פון אן אלטן בית-עולם; 3) א מצבה אויפן ייד. בית-עולם אין טאַרנאָפּאָל; 4) מצבה אויפן קבר פון הרב אליהו אין ווילנע (אין היינטער-פּלאַן נעפּינט זיך דער בוים אונטער וועלכן מ'זאָל רוען דער גראף מאָטאָצקי — „גר צדיק").

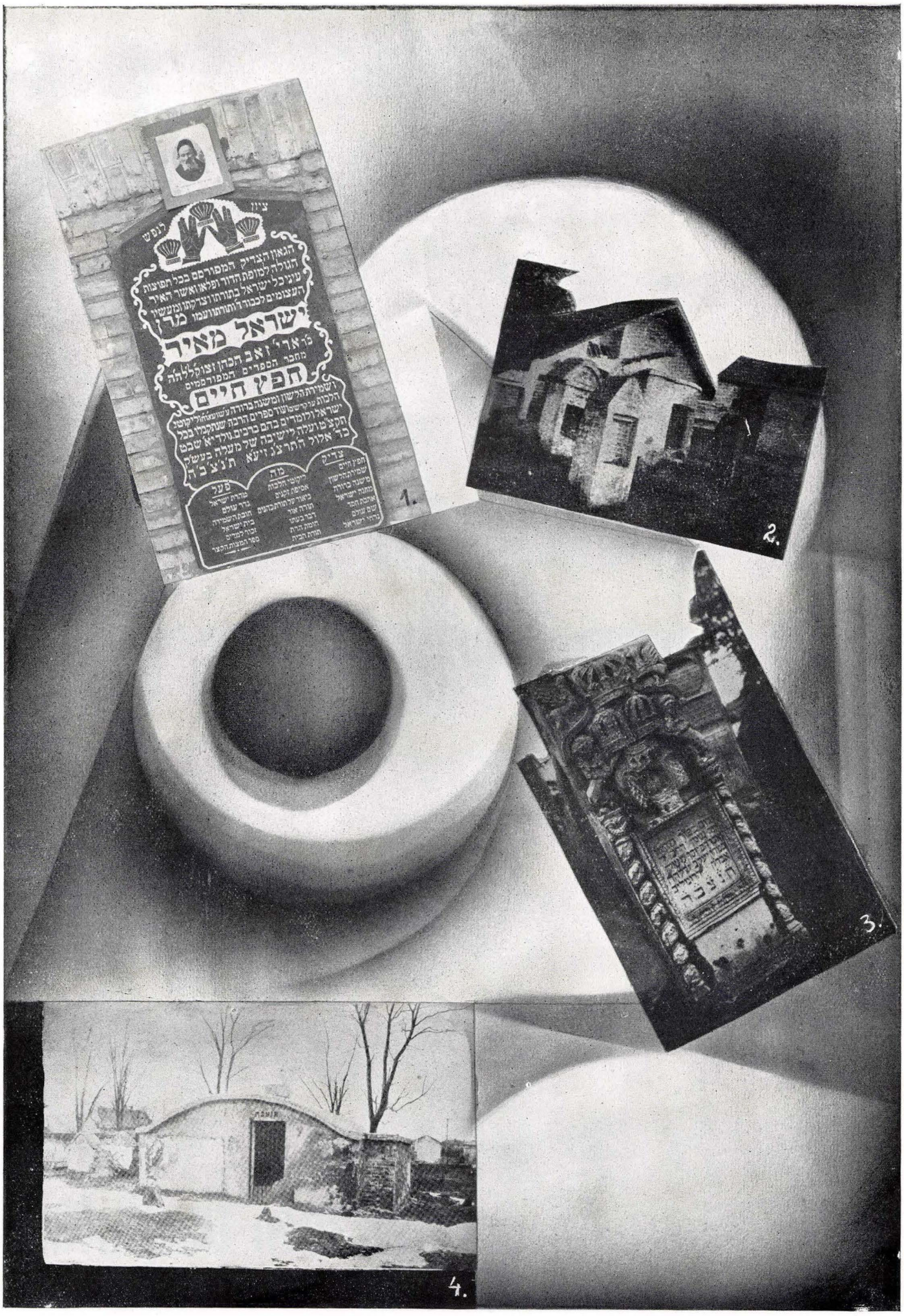
1) Tableau commémoratif du célèbre gaon R. Israel Meir, auteur de l'œuvre « Chafec Chaim » (province de Vilno); 2) Fragment d'un vieux cimetière juif; 3) Pierre tumulaire du cimetière juif de Tarnopol; 4) Tombeau du rabbin Elias à Vilno — derrière, un arbre sous lequel gît, dit-on, Ger-Cedek (comte Potocki).

1) Commemorative board of the celebrated gaon R. Israel Meier, author of the work: «Chafec Chaim» (department of Vilno); 2) Fragment of an old Jewish cemetery; 3) Tombstone of the Jewish cemetery of Tarnopol; 4) Tombstone of Rabbi Elias in Vilno, behind it a tree, under which is told to rest Ger-Cedek (count Potocki).

1) Tablica dla uczczenia pamięci słynnego gaona R. Izraela Meira, autora dzieła „Chafec Chaim" (woj. Wileńskie). 2) Fragment starego cmentarza żydowskiego. 3) Nagrobek z cmentarza żydowskiego w Tarnopolu. 4) Grobowiec rabina Eliasza w Wilnie, a za nim drzewo pod którym ma spoczywać tzw. Ger-Cedek (hr. Potocki).

1) Placa commemorativa del célebre «gaon» R. Israel Meier, autor del libro: «Hafets Haim» (región de Vilno); 2) Fragmento de un viejo cimenterio judío; 3) Piedra sepulcral del viejo cimenterio judío de Tarnopol; 4) Sepulcro de Rabí Elias de Vilno, con un arbol detrás, debajo del que, — dice la leyenda, — reposa Ger-Cedek, (el conde Potocki).

לוח לזכר הגאון הידוע ר' ישראל מאיר, מחבר ה„חפץ חיים"; 2) קטע מבית קברות ישן; 3) מצבה בבית הקברות היהודי בטרנופול; 4) המצבה על קברו של הגאון מוילנה, הרב אליהו (מאחורי המצבה — העץ על קברו של ה„גר צדק", הגרף פוטוצקי).

ישראל מאיר
חפץ חיים
1.
2.
3.
4.

Un regard vers l'avenir

א בליק אין דער צוקונפט

An outlook into the future

Rzut oka w przyszłość

מבט-עין לעתיד

Una mirada hacia el porvenir

D'UNE bourgade polonaise Pinsk, partit dans le monde pour continuer ses études, son travail scientifique et l'action sioniste le jeune Haim Weizman. Du village polonais Plonsk, partit jadis pour la Terre d'Israël comme jeune ouvrier « haloutz » (pionnier) David Ben Gourion. En 1948, l'un devint Président, l'autre Premier Ministre de l'Etat d'Israël, nouvellement créé.

Après le grand cataclysme, les Juifs polonais continuent leur lutte pour l'avenir : en Israël et dans nombre d'autres pays. Pour ce qui touche à l'histoire de ce cataclysme, aux luttes, à la reconstruction persévérante, nous nous promettons de l'illustrer par ailleurs.

פון שטעטל פּינסק איז ארויסגעפאָרן אין דער וועלט, בכדי ממשיך צו זיין זיינע סטודיעס, זיינע וויסנשאפטלעכע פאָרשונגען און זיינע ציוניסטישע טעטיקייטן, דער יונגער חיים וויצמאן. פון שטעטל פּלאָנסק איז עולה געווען קיין ארץ ישראל דער יונגער חלוץ דוד בן גוריון.

אין 1948 יאָר, ד"ר חיים וויצמאן ווערט פּרעזידענט און דוד בן-גוריון ווערט פּרעמיער-מיניסטער פון די ניי-פּראָקלאָמירטער מדינת ישראל.

נאָך דעם גרויסן חורבן זעצן פּאָר די פּוילישע יידן דעם קאמף פֿאַר זייער צוקונפט : אין ישראל און אין די ישובים אין פארשידענע לענדער. די געשיכטע פון דעם חורבן, פון די קאמפן און פון דער רעקאָנסטרוקציע, וועלן מיר אילוסטרירן אין א באזונדערער אויסגאבע.

It is from a Polish little town of Pinsk that young Chaim Weizman set out into the world in order to continue his scientific studies and his Zionist activity.

It is, too, from a small Polish town of Plonsk that once departed to Palestine as a young «halouts» (pioneer). David Ben Gourion.

In 1948 the first has been elected President, and the second Prime Minister of the young State of Israel.

After the great cataclysm the Polish Jews continue their fight for the future, everywhere: as in Israel, as in numerous other countries.

מהעירה הפולנית פינסק יצא למרחבי העולם חיים ויצמן הצעיר, בכדי להמשיך בלמודיו, בחקירותיו המדעיות ובפעולתו הציונית. מהעירה הפולנית פלונסק עלה לארץ ישראל החלוץ הצעיר דוד בן-גוריון. שנת 1948 : הראשון נבחר לנשיא, השני — לראש הממשלה של מדינת ישראל שקמה לתחיה. אחרי השואה הגדולה ממשיכים יהודי פולין את המלחמה בעד עתידם : בישראל ובישובים בארצות אחרות. תולדות השואה, המלחמה, השיקום וההמשך נדגים בהוצאה מיוחדת.

Z polskiego miasteczka Pińska wyjeżdżał w świat, by kontynuować studia, pracę naukową i działalność syjonistyczną młody Chaim Weizman. Z polskiego miasteczka Płońsk wyjeżdżał kiedyś do Ziemi Izraela, jako młody robotnik-,,chaluc'' (pionier) Dawid Ben Gurion.

W roku 1948 pierwszy z nich został Prezydentem, drugi premierem Rady Ministrów nowo proklamowanego państwa Izraela.

Po wielkim kataklizmie, Żydzi polscy kontynuują walkę o przyszłość : w Izraelu i w skupieniach w szeregu innych krajów. Dzieje kataklizmu, walki, rekonstrukcji i kontynuacji, przyrzekamy sobie zilustrować już oddzielnie.

De la pequeña ciudad polaca de Pinsk salió por el mundo el joven Jaim Weizman para continuar sus estudios cientificos y su aactividad zionista.

De una otra pequeña ciudad polaca de Plonsk se marchó por la Palestina el joven «halouts» — David Ben Gourion.

En 1948 el primero fué elegido Presidente y el segundo — Primer Ministro del resucitado joven Estado de Isrel.

Después del grande cataclismo los Judios polacos continuan su lucha por el porvenir, así en Israel ,como en otros paises del mundo.

1, 2) Haim Weizman, enfant puis étudiant (en compagnie de ses frères); 3) Réunion des amis du jeune haloutz Ben Gourion au village de Plonsk, avant son départ pour la Palestine. Sur la photo, entre autres : 1) A. Jona, 2) D. Ben-Gourion, 5) Marc Jarblum, à la fenêtre — les parents de Ben-Gourion; 4) Nahum Sokolow (1861-1936). Erudit et polyglotte. Remarquable journaliste, écrivain, homme politique et diplomate. Il rédigeea successivement « Hacefira », « Die Welt » et l'organe central sioniste « Haolam ». Auteur d'œuvres littéraires et scientifiques en plusieurs langues. Dès 1920, président de l'exécutif mondial de l'organisation sioniste; 5) Dr. Haim Weizman, qui fut le premier chef de l'Etat, et Ben Gourion, président du conseil des ministres d'Israël ressuscité.

1, 2) חיים ווייצמאן, אלס יינגל און אלס סטודענט (מיט זיינע ברידער); 3) באגעגענונג פון חברים פון דעם יונגן חלוץ דוד בן-גוריון ערב זיין עולה-זיין קיין ארץ ישראל (אויף דעם בילד צ. א.: 1 — אהרון יונה, 2 — דוד בן-גוריון, 4 — שלמה צמח, 5 — מרדכי יאר-בלום, אין פענצטער — די עלטערן פון בן-גוריון). 4) נחום סאקאלאוו (1861—1936). ערודיט און פּאָליגלאָט. באוווסטער זשורנאליסט, שרייבער, פּאָליטיקער און דיפּלאָמאט. רעדאקטירט „הצפירה", „די וועלט" און „העולם". זינט 1920 — עקזעקוטיוו-פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער וועלט-ארגאניזאציע; 5) ד"ר חיים ווייצמאן, דער ערשטער פּרעזידענט און דוד בן-גוריון, דער פּרעמיער-מיניסטער פון מדינת ישראל.

1,2) Chaim Weizman, as a little boy and as a student (in company of his brothers); 3) A meeting of the friends of the young «haloutz» David Gourion in the small town of Plonsk, just before his departure to Palestine. We see on the photograph, under others: 1) A. Jona, 2) D. Ben-Gourion, 5) Mark Jarblum. At the window: Ben Gourion's parents.

4) Nahum Sokolow (1861-1936), eminent scholar and polyglot. Outstanding journalist, writer, politician and diplomat. He was successively redactor of: «Hacefira», «Die Welt and of «Haolam», central organ of Zionism. Author of literary and scientific works in several languages. Since 1920 président of the world executive of the Zionist organization; 5) Dr. Chaim Weizman, first President, and Ben Gourion, first Prime Minister of the resuscitated State of Israel.

1, 2) חיים ויצמן, הנער והסטודנט (עם אחיו); 3) פגישת חברי החלוץ הצעיר דוד בן-גוריון ערב עלייתו ארצה (על התמונה בין השאר : 1) אהרן יונה; 2) דוד בן-גוריון; 4) שלמה צמח, 5) מרדכי יארבלום. בחלון — הורי בן-גוריון); 4) נחום סוקולוב (1861 — 1936) מלומד ובלשן, עתונאי מפורסם, סופר, ודיפלומט, עורך „הצפירה", „די וועלט" ו„העולם". החל משנת 1920 — יו"ר האכסקוטיבה של ההסתדרות הציונית העולמית; 5) ד"ר חיים ויצמן, הנשיא הראשון ודוד בן-גוריון ראש הממשלה של מדינת ישראל.

1,2) Chaim Weizman jako młody chłopiec, i jako student (w towarzystwie braci).

3) Zebranie przyjaciół młodego chaluca Dawida Ben Guriona w miasteczku Płońsk, przed jego wyjazdem do Palestyny. Na zdjęciu m. in.: 1) A. Jona, 2) D. Ben-Gurion; 5) Mark Jarblum. W oknie : rodzice Ben-Guriona.

4) Nahum Sokołow (1861-1936). Erudyta i poliglota. Wybitny dziennikarz, pisarz, polityk i dyplomata. Redagował kolejno ,,Hacefire'', ,,Die Welt'' i centralny organ syjonistyczny ,,Haolam''. Autor dzieł literackich i naukowych w kilku językach. Od 1920 przewodniczący Egzekutywy Światowej Organizacji Syjonistycznej.

5) Dr Chaim Weizman, pierwszy prezydent i D. Ben-Gurion, premier ministrów, w odrodzonym państwie Izraela.

Texto español en la página 430.

1
5 4 3 2
3.
2.
1.
5.
4.

INDEX
d'une partie de noms
(de personnes, de localités, d'organisations).

Dans cet index, force nous fut de choisir chaque fois une orthographe (ou même de citer le nom respectif) dans une seule langue. D'où l'arbitraire inévitable. Nous espérons toutefois, que le lecteur pourra identifier les positions dénombrées, sans difficulté.

INDEX
of the part of names
(of persons, localities, organizations and so on).

In this index we had been oblige to choose every time the orthography (or, even the name itself) in one language, which contributed to many inavoidable licenses.

We hope, however, the lector will be able to identifying the enumerated positions without any difficulty.

INDICE
de la parte de nombres propios
(de personas, lugares, organizaciones, etc...).

En este indice fuimos forzados de adoptar la ortografia (y talvez el nombre mismo) en una lengua... De donde hay numerosas licencias inevitables.

Pero esperamos que el lector podrá sin dificultad identificar las posiciones aquí enumeradas.

זוכצעטל
פון א טייל נעמען (מענטשן, ערטער, אָרגאַניזאַציעס אז"וו)

אין דער דאָזיקער רשימה זענען מיר יעדעם מאל געווען געצוווי־
גען אויסצווויילן בלויז אײן אויסלייג (און טיילמאָל אפילו דעם נאָ־
מען בלויז אין אײן שפּראַך). דערפון נעמט זיך דאָס דער אומפּאַר־
מיידלעכער מאַנגל פון קאָנסעקווענץ. מיר גלויבן אָבער אַז, טראָץ
דעם, וועט דער לייענער אָן שווערקייטן אידענטיפיצירן די אָנגעגע־
בענע פּאָזיציעס.

מפתח העניינים
ברשימה זו הובא חלק השמות של אנשים, מקומות הסתדרויות וכו'

ואלצנו בכל פעם לבחור כתיב אחד גרידא (לפעמים הבאנו את
השם רק בשפה אחת). מכאן המחסור הבלתי נמנע ב„עקביות"".
בכ"ז הננו מאמינים שהקורא יזהה בלי קושי את השמות המובאים.

SKOROWIDZ
części *nazw własnych* (ludzi, miejscowości, organizacyj...).

W spisie niniejszym zmuszeni byliśmy, siłą rzeczy, wybierać każdorazowo ortografię (*lub nawet nazwę*) *tylko w jednym języku. Stąd nieuniknione dowolności. Wierzymy, że — mimo to — Czytelnik zidentyfikuje wyszczególnione pozycje bez najmniejszego trudu.*

Abramowicz R. : 46.
Abramsohn : 150.
Adler : 158.
Aguda : 132, 134.
Ahawat Sion : 124.
Aleksander Kujawski : 336.
Aleksandrowicz W. : 352.
Alter Wiktor, ing. : 152, 350.
Ambroziewicz St. : 114.
Andrejew L. : 130, 372.
Andrioli : 116.
Anski S. : 170-172, 360, 368, 372.
Antokolski M. : 406.
Apelbaum J. M. : 350, 356.
Apenszlak Jakub : 352.
Arbeter Luach : 353.
Arbeter Caïtung : 353.
Arnhold J., dr. : 148.
Arnhold Edward : 160.
Arnold M. : 146.
Arnold J. : 360.
Arnsztajn Mark : 370.
Astruc Aristide : 110-114, 121.
Asz N. : 150.
Asz Szalom : 160, 350, 354, 360, 364, 372.
Aszendorf I. : 364, 366.
Aszkenazy Szymon, prof. : 174.
August Stanisław : 28, 64, 80, 89.
August Zygmunt : 56.
August II. : 74, 76, 89.
August III. : 80.
Axelbrad D. : 278.
Baal-Szem Tow Israel : 78.
Badad Munisz, rab. : 136.
Bałaban M., dr. : 46, 164, 176, 194.
Bałuty : 316, 320.
Bankower : 146.
Baranowicze : 318.
Basiewicz : 354.
Bastomski S. : 356.
Batory : 64.
Beckelman M. W. : 19.
Będzin : 278.
Begin Menahem : 150.
Bełz : 180.
Ben-Gurion Dawid : 146, 148, 428.
Ben-Zwi Icchak : 146.
Benn : 146, 172, 260, 264, 352, 356, 368, 370.
Ben-Dubi : 148.
Benderski : 148
Berbecki, gen. : 176.
Berdyczewski : 146.
Berenholz M. : 350, 356.
Bereza Kartuzka : 322, 344.
Berenson Leon, adw. : 128.
Berger Herzl : 148.
Bergman : 350
Bergson Michał: 118.
Berkelhammer Wilhelm, dr. : 350.
Berkowicz H. : 214.
Berkowicz Józef : 96.
Berlewi H. : 352, 356, 360, 368.
Berlin : 100, 168.
Berson Matiasz : 164.
Betar : 132, 134, 150.
Beth-Jaakow : 326.
Bialik Chaim N. : 168, 350, 360.
Biała : 328.
Białogórski Szalom : 358.
Białopolski Abraham : 148.
Białystok : 260, 330, 344.
Biber Salomon : 348.
Bickel S., dr. :
Biegański E. : 240.
Biegeleisen Henryk : 174.
Bienenstock : 206.
Bierer Z., prof. : 238, 240.
Birkenheim : 266.
Birnhack Naftali : 148.
Bloch Jan Bogumil : 162.
Blond-Michalewicz Dyna : 154.

Texto a la página 428

1, 2) Haim Weizman, — como niño y como estudiante, (en sociedad de sus hermanos); 3) Reunión de los amigos del joven «halouts» David Gourion en la pequeña ciudad de Plonsk, inmediatamente antes de su salida por la Paestina. Sobre la foto, entre otros, vemos ; 1) A. Jona ; 2) D. Ben Gourion ; 3) Mark Jarblum. A la ventana : Los Padres de Ben Gourion ; 4) Nahum Sokolow (1861-1936), erudita y linguista eminente. Periodista, escritor, politico y diplomata. Ha sido, succesivamente redactor de : «Hacefira», «Die Welt» y «Haolam», órgano central del Zionismo. Autor de diferentes obras literarias y científicas en varias lenguas. Desde 1920-presidente del Comité ejecutivo Mundial de la organización zionista ; 5) Dr. Haim Weizman, el primer Presidente y Ben Gourion, el primer Jefe del Gobierno de joven Estado de Israel.

Blumenfeld (Turkow) Diana : 362, 364.
Blumenfeld J. : 364.
Blumengarten Sal. J. : 168.
Bluth L. : 350.
Bojm Ch. : 364.
Bolesław : 28, 50.
Bonchek Samuel : 176.
Borejsza Menachem : 170-172.
Borenbaum Irwing : 176.
Borenstein M.D. : 362.
Borkowski : 106.
Bornstein J. : 350, 356.
Borowski Abraham : 118, 356.
Borwicz M., dr : 148.
Bożyk M. : 364, 368, 370, 372.
Bragiński S. : 148.
Brande M., dr. : 140.
Brauman Mikołaj : 118.
Braun J. M. : 350.
Breitbard Zisza : 338.
Breslau Joseph : 176.
Brody : 210, 212, 216, 422.
Bronecki : 368.
Bronek : 310.
Brown Meyer L. : 176.
Brühlow : 74, 89.
Bruner Isidor : 98.
Brünner Amalia : 90.
Brünner Nuchim-Salomon : 90.
Brześć n/B. : 68, 282, 324.
Brzezany : 210, 226, 420.
Buber Salomon : 164.
Buchner : 364.
Buchweitz M., dr. : 150.
Buczacz : 222.
Budko Józef : 202.
Buksbaum Antoni : 146.
Bulow : 370.
Bund : 11, 132-134, 152-154, 266.
Burwald I. : 76.
Butrymowicz-Topór : 28, 82.
Buzgan : 370.
Bystrzycki Natan : 176.

Cadyk z Belza : 142.
Cadyk z Góry Kalwarii : 142.
Cahan-Vilgili B. : 332.
Cajtlin Hilel : 170-172, 176, 350, 356-358.
Cajtlin A. : 176, 350.
Cajtlin Elhanan : 354-358.
Cajtlin Renia : 354.
Canaletto B. : 80, 376, 384.
Cassin René, pres. : 158.
Centos : 340, 342.
Chacham Zwi Aszkenaze : 72.
Chagal Marek : 354.
Chajes Ch. : 146.
Chajkin M. : 350, 356.
Chalucim : 146, 336.
Chanachowicz Z. : 350.
Chanin N. : 154.
Chazarowie (Khazars) : 50, 52.
Chilimowicz B. : 348, 350, 354, 356.
Chmielnicki B. : 70.
Chorostkowa : 238.
Chorostków : 238.
Chwila : 350, 353.
Chwolson Daniel : 164.
Cilan : 150.
Ciechanów : 292.
Cofnas A. : 350.
Communistes : 132, 134.
Cukunft : 154, 334, 336, 350.
Cwi Sabataj : 72, 74, 88, 89.
Czacki Tadeusz : 28, 82.
Czernichow J. : 344.
Czerniowce : 166.
Częstochowa : 89, 122, 182, 206, 208, 212.
Czortków : 208, 298.

Dam Jakub, dr. : 150.
Dancygierkron M. : 1150.
Dawidowicz : 350.
Dawidsohn J., dr. : 150.
Dawidson Chaim : 92.
Dawidson Leib : 124.
Dąbrowski : 84, 86.
Debucourt : 378, 380.
Dembina : 346.
Dembowski Mikołaj : 74, 89.
Dęblin : 136, 308, 318.
Diamand Herman, dr. : 128, 130.
Diksztein : 118.
Dilian Jeh. : 150.
Dinesohn Jakubb : 168.
Dniestr : 50.
Dobkin E. : 146, 148.
Doboszyński Adam : 176.
Dobrowolski Odo : 66.
Dolgorukow : 130.
Dornfeld Baruch : 224.
Dornfeld S. : 230.
Dos Wort : 350.
Drawicz Jehoszua : 150.
Dreisin („Sofer") : 238.
Dresdner K. : 46.
Drezno : 76.
Drimmer A. : 146.
Drujsk : 282.
Dubinowo : 282.
Dubiński Dawid : 154.
Dubno : 304, 346.
Dubnow Szymon : 332.
Dziennik Poranny : 353.
Dzigan : 370.

Ehrlich Henryk, adw. : 152, 350.
Eidelman M. : 146.
Eiger (Eger) Akiba, rab. : 60.
Eiger Bolesław : 160, 278.
Eiger Bronisław : 160, 278.
Eiger Juliusz : 160, 278.
Eiger (Eger) Salom, rab. : 60.
Einhorn A. : 348, 350, 356.
Eisenbaum Antoni : 90, 82.
Eisenman Salomon : 118.
Ejtingon Boris : 1160.
Ejtingon Naum : 160, 276.
Elbinger Samuel : 60.
Eliachu, rab. : 142, 424.
Elkin M. : 354.
Ellenberg A. : 150.
Elli R. : 60.
Epstein Władysław : 110-114, 121.
Epstein (agronom) : 344.
Esther : 54.
Ewa (Awacza) Franck : 74, 89.

Fabry, min. : 158.
Falenica : 298.
Farber L. : 364.
Farbo A. : 350.
Fatosik Andrzej : 106.
Federbuch : 150.
Federgrun M. : 350.
Feingold Jakub : 114.
Feinkind : 356.
Feinmesser R. : 350.
Feinzilber C. : 368.
Feldman, dr. : 150.
Feldman Wilhelm : 174.
Fendler Markus : 146.
Fenigstein H. : 364.
Finkelstein Ch. : 348, 350, 356.
Finkelstein Leo : 503, 356.
Finkelstein Nehemia : 356.
Finkelstein Noach : 356.
Fiszer Luba : 362, 372.
Fiszer H. : 364, 372.
Flakser : 360.
Flaum : 158.
Flinker D. : 348.
Fogel Zygmunt : 204.
Folkscajtung : 152, 348, 350.
Folman Lola : 370.
Fraïe Jugent : 357.
France Anat. : 168.
Franck Jakub : 74, 89.
Frânkel Dawid : 150.
Frankfort : 52.
Frankist w Offenbach : 74.
Freid M. : 150.
Freud : 150.
Friedberg Chaskiel : 148.

Friede Maksymilian : 160.
Friedländer Dawid : 208.
Friedman Izrael, rab. : 144.
Friedman H. : 160.
Friedman Feliks : 356, 372.
Frostig : 150.
Frug Samuel : 168.
Frumkin Zygmunt : 118.
Frydman Salomon : 66, 68.
Fryszman Dawid : 168, 360.
Funt I. : 146.
Furstenberg Szymon : 1160, 276.
Fürst Juliusz : 162.

Gabel Henryk, dr. : 124.
Galicja : 106-114, 121, 126, 128, 140, 382.
Galipol : 72.
Gaon wileński : 142.
Garczyński Wł. : 114.
Garwolin : 286, 310.
Gatton : 378, 384.
Gawroński R. : 70.
Gawze A. : 350.
Gazel Rosa : 372.
Gdańsk : 52, 56, 88.
Gebiner Beniamin : 154.
Gebirtig Mordche : 372.
Gelberg : 348, 356.
Gellmar Z. : 146.
Ginfeld J. : 146.
Ginsburg J. : 316.
Gladstein (Gladstone) Jacob : 356.
Glanz-Leyeles Abraham : 170, 172.
Gleb-Mitnikowicz : 154.
Gleisner Henryk, dr. : 160.
Glicenstein H. : 246, 358, 406.
Gliksman A., dr. : 350, 356.
Głogowski J. : 103.
Gniezno : 68.
Goethe : 168.
Goldberg : 148.
Goldberg A. : 150, 156.
Goldberg Abram : 348, 356.
Goldberg Ch. : 356.
Goldenberg Ester : 364.
Goldfaden A. : 362, 366.
Goldfischer Helena : 242.
Goldflamm Samuel, dr. : 162.
Goldkrant : 158.
Goldman Bernard : 114.
Goldman Arthur : 110-114, 121.
Goldman Izak : 110-114, 121.
Goldman Samuel : 202.
Goldschmidt A. M., dr. : 90.
Goldschmidt Francis : 110-114, 121.
Goldstein A. : 150.
Goldstein I. : 150.
Goldstein M. : 46, 224, 244.
Goldstein J. S. : 350.
Gołomb Eliahu : 148.
Gombischt : 68.
Gordin Jakub : 168.
Gordon Jehuda Leib : 168.
Gorkij : 130.
Gotesfeld Ch. : 364.
Gotlieb, dr. : 356.
Gotlieb : 368.
Gotlieb Maurycy : 398, 402.
Gotlieb Helena : 372.
Gouraud, gen. : 158.
Grabie N. : 148, 350.
Grafman A. : 350, 356.
Granach Aleksander : 364.
Grâtz Henryk : 164.
Grawicki J. : 150.
Grinenke Baïmelech : 357.
Grinfeld J. : 148.
Grochów : 336.
Grodno : 292, 360.
Grodzisk : 100, 102, 330, 346.
Grójec : 208.
Gros J. : 154.
Grosbart Herz : 368.
Gross Adolf, dr. : 128.
Gross-Zimmerman M. : 350.
Grossberg Chana : 370, 372.
Grosser Bronisław : 152.
Grossglück Leon : 118.
Grossman M. : 132, 134.
Grottger Arthur : 108.
Grudziądz : 278.
Grunberg A. C. : 354.
Grünbaum Icchak : 19, 138, 150, 350.
Gryglewski : 104.
Guberman J. : 146.
Gudes B. : 368.
Gumplowicz Abraham : 120.
Gumplowicz Ludwik, prof. : 120, 162.
Gumplowicz Maksym.-Teofil : 1120.
Günzburg Eliasz : 406.
Gutmacher Elia, rab. : 100, 176.

Haber B. : 146.
Haft A. : 146.
Haias : 360.
Hajnt : 348, 530, 356.
Halberstad : 76.
Halperin Samuel : 160.
Halpern Dina : 364, 368, 370.
Halpern Falk : 356.
Halpern J. : 148, 150.
Hamlin Isaac : 16.
Haowed : 148.
Harden Maksymilian : 100.
Harpagon : 366.
Hartglas Apolinary, adw. : 140, 350.
Hass K. : 240.
Haszomer Hacair : 324, 334.
Hausner, dr. : 150.7
Hechaluc (Haloutsim) : 146, 336.
Heftman J. : 176, 350, 356.
Heiblum W. : 368.
Heilperin A. Ch., rab. : 418, 422.
Held Adolf : 154.
Helenówek : 280.
Heller : 150.
Helman : 150.
Herman A. : 356.
Hersch Liebman, prof. : 19, 154, 332.
Herzig : 146.
Herzl Teodor : 168, 358.
Hertz : 146.
Hertz A. : 160.
Hertz Józef : 114.
Hertz Szulem : 154, 350.
Hescheles Henryk : 350.
Heszel, rab. : 410.
Heyrman : 368.
Himmelfarb Jakub : 160.
Hirschbein Perec : 170, 172, 332, 354.
Hirszel Lazar : 76.
Hirszenberg : 350.
Hirszenberg S. : 392, 394, 402.
Hirschfeld Ludwik-Maurycy : 162.
Hitachdut : 132, 134, 146, 176, 350.
Hochberg : 160.
Hodes L. : 350.
Holzer : 158.
Holzer Rachel : 158, 364, 368, 370.
Horodyński K. : 240.
Hônig : 148.
Hrubieszów : 294, 418.
Huberman Bronisław : 358.
Hugo Wiktor : 366.
Hurwicz M. M. : 350, 356.
Husiatyn : 186, 310.

Ignatówka : 344.
Imber S. J. : 350 .
Indelman M. : 348, 350.
Iwo (Yvo) : 324, 330, 332, 344, 358.
Israel J. : 386, 398.
Israel Meir, rab. : 424.
Israel z Kozienic : 78.

Jabotyński Vl. : 132, 134, 150, 156.
Jackan S. I. : 356.
Jackobson H. : 354.
Jafe Leib : 168.
Jagiellończyk Kazimierz : 64.
Jankielewicz J. : 154.
Janowski J. : 348, 350.
Jarblum Marc : 150, 428.

Jarocin : 100.
Jarociński Zygmunt : 160.
Jastrów Markus : 114.
Jaszuński J., ing. : 344.
Jehoasz (Sal. Blumengarten) : 168.
Jelnik : 236.
Joffe Borys, dr. : 154.
Joint : 286, 294, 316, 340, 344.
Jona Aron : 428.
Joselewicz Berek : 28, 84, 86, 96, 176.
Joseph : 56.
Józef del Medigo : 64.
Józef II. : 74, 89, 106.
Jugent : 357.
Jugent-Fon : 357.
Jugent-Weker : 350, 357.
Justman M. (Itschele) : 348, 350.
Jutrzenka : 338.
Juwiler A. : 364.

Kac Zisza : 364, 370, 372.
Kacenelson J. : 350.
Kacyzne A. : 166, **170** 172, 182, 186, 218, 232, 254-274, 280, 286-298, 304-334, **356**, 416.
Kadima : 300.
Kadison-Bulow Luba : 370.
Kaganowicz Motl : 332.
Kaganowski A. : 350.
Kaganowski E. : 60.
Kahan L. : 348.
Kahn M. : 150.
Kahn A. Z. : 350.
Kalich Jakub : 370.
Kalisz : 50, 114, 300.
Kaliszer Hirsz : 100.
Kalmanowicz Z. : 332.
Kamieniec Podolski : 74.
Kamieniogrodzki A. : 182.
Kaminer P. : 150.
Kamińska Estera Rachel : 172, 364, 372.
Kamińska Ida : 364, 370.
Kamionka-Strumiłowa : 420.
Kandel M. : 146.
Kanfer Mojżesz, dr. : 350.
Kantor M. : 332.
Kantorowicz N. : 148, 350.
Kanty-Czyżewicz Jan : 106.
Kapłan : 176.
Kapłan Pesach : 264, 344.
Kapłan-Kapłański Dawid : 332.
Karlebach E., dr. : 350.
Karliński K. : 350.
Karlsbad Izydor : 112.
Karpaty : 284.
Karpiński Franciszek : 86.
Kasztan : 150
Katowice : 100, 102.
Katz Symche, adw. : 148.
Katz Rose : 332.
Katz Pinchas : 350.
Kawa (Dickstein) : 352.
Każdan Ch. L. : 154.
Kazimierz Wielki : 28, 54.
Kazimierz koło Krakowa : 68, 70, 104, 188, 262, 298, 304, 316.
Kenner Jakub : 146, 356.
Kepel Arice : 150
Keren Kayemeth : 168.
Kestin L. : 350, 356.
Khazars : 50, 52.
Kielce : 336.
Kieliński K. W. : 104.
Kiew (Kijów) : 50.
Kiliński : 86.
Kinder-Freind : 357.
Kipnis M. : 252, 258, 262, 268, 290, 292, 298, 306, 310, 348, **350, 354, 372**, 410.
Kirchbaum Eliah : 140.
Kirschbraun A. : 150.
Kirman I. : 354, 356.
Kirschenbaum M. : 150.
Kirszrot Józef : 118.
Kirszrot Jan : 124.
Kiszyniew : 122.
Kitz Marcin : 268.
Kiveliowitch M. : 19.
Klaczko Julian : 174.
Kleck S. : 348.
Kleckin Borys : 352.
Kleinbaum M., dr. : 150, 350.
Kleinman A. : 350, 356.
Kleinman Fryc : 366, 404.
Klepfisz Zanwel : 118.
Klumel M., dr. : 150.
Kochański Mendel : 350.
Koch : 84, 86, 176.
Koerner Mojżesz, ing. : 124, 150.
Kohane, rab. : 176.
Kohn J. L. : 356.
Kohn Henech : 372.
Kohen Tobiasz : 64.
Kohen Szabse, rab. : 144.
Kola-Tepper : 360.
Kolischer Henryk, dr. : 128.
Kołłontaj Hugo : 82.
Kołomyja : 336.
Kon Maks : 160.
Kon Oscar : 160.
Konopnicka Maria : 28, 116.
Konstanty : 110-114.
Końsk : 278.
Kopyczyńce : 172, 24.
Koranowa, dr. 176.
Korngold Liber : 118.
Korngold S. : 350.
Korzec (Wołyń) : 330.
Korzenik Meir, dr. : 350.
Kościuszko Tadeusz : 28, 82, 86.
Kosowski W. : 154.
Kossak Juliusz : 84, 86, 378.
Kowno : 56, 102.
Kozienice : 78, 274.
Kozłowski J., 150.
Kraków : 56, 68, 76, 80, 103, 106, 128, 148, 150, 176, 188-196, 210-226, 256, 306, 320, 326, 338, 360, 386, 410, 412, 416.
Kramsztyk Izak : 114.
Kraszewski J. : 120.
Kraushar Aleksander : 174.
Kraśnik : 268.
Kremer Arkadia : 152.
Kremer B. : 350, 356.
Krestin Miriam : 354.
Kretz S. : 146.
Krzemieniec : 182.
Kroj (Kroï) Cwi : 148, 350.
Kronenberg Leopold : 120.
Królewiec : 88.
Kruk I. : 344, 350.
Krymski M. : 350.
Krynica : 310.
Kuczer B. : 350, 356.
Kujawski Aleksander : 336.
Kulbak Mosze : 358.
Kurczew : 268, 294, 312.
Kurnik : 230.
Kuszel M. : 392.
Kutno : 270.
Kuty : 268.

Lack : 204, 212, 414.
Landau : 148.
Landau Józef, dr. : 160.
Landau S. : 364, 368.
Landau H. : 372.
Lande : 110, 114.
Landes A. : 146.
Landsztok J., ing. : 150.
Langerman H. : 240.
Łańcut : 204.
Lask : 270, 298, 306, 318.
Laskier Edward : 100.
Laskirów : 328.
Lazarus Maurycy : 346.
Lazer Dawid, dr. : 350.
Lebensfragen : 154.
Lecompte-Boinet : 316.
Lederman D. : 364, 370, 372.
Lehrer Mosze : 332.
Leibowski Mojżesz : 358.
Leizerowicz M., 350, 356.
Leïvick H., 170, 172, 350, 354, 362, 372.
Lelewel Joachim : 28, 94-98.
Leneman Leon : 350, 356.
Lenkiewicz Włodzimierz, dr. : 136.
Lenru : 146.

Le Prince : 382.
Lerman : 356.
Lesser A. : 54.
Leszczyński Jakub : 148.
Leszczyński Józef (Chmurner) : 154, 360.
Lew Izak : 146, 356.
Lewanowa, dr. : 176.
Lewenbaum Sz. : 352.
Lewin-Epstein J. : 140.
Lewin Aron, rab. : 144, 150.
Lewin : 316.
Lewin-Gerszon, dr. : 350.
Lewin J. : 350.
Lewin Meszul : 316.
Lewita, dr. : 176.
Lewônberg Sz. : 350.
Lewy Henryk : 118.
Leyeles-Glanz Abr. : 170, 172.
Liana Lia : 368.
Librowska H. : 370.
Lichtenstein Izak : 152, 154, 350.
Lieberman Herman, dr. : 128, 130.
Liebgold L. : 368, 370.
Liliana Lili : 370.
Lilien M. : 100, 122, 236.
Lipman M. : 362, 368, 272.
Lipman I. : 370.
Lipman Heller, rab. : 410.
Lipszyc Jakub : 154, 406.
Literarisze Bleter : 353.
Litewko : 350.
Litoschek : 103.
Litwak A. : 152, 356.
Łobzów : 54.
Locker Berl : 14, 146.
Locker Malka : 358.
Łódź : 158, 160, 260, 266, 272, 276, 288, 306-344.
Łomża : 270, 288, 328.
Lotte Lewek : 118.
Łowicz : 316.
Lôwenstein Natan, dr. : 128, 130.
Lubelski, dr. : 96.
Lublin : 58, 60, 68, 94, 96, 144, 202, 206, 220, 290, 322, 326, 418.
Lubomla : 186.
Lubycza Królewska : 232.
Łuck : 180 184, 208, 298.
Lui D. : 362, 364.
Łukasiński Walerian : 28, 90, 92.
Łuków : 212, 268, 292, 304, 310.
Lustig M., dr. : 150.
Luzan : 150.
Lwów : 64, 68, 88, 110, 128, 136, 182, 198-218, 246, 278, 330, 346, 350, 378, 384, 420.

Machorsza Edels : 60.
Maciejówek : 306.
Mack W. : 140.
Mahler Rafał, dr. : 358.
Majmon Salomon : 80, 89.
Majmon H. : 350.
Majmon Mojżesz : 402.
Majmonides : 52.
Makkabi : 336, 338.
Maków : 292.
Małachowski Stanisław : 82.
Małczewski Jacek : 126.
Malis Dawid : 344.
Mandelblat : 146.
Mander Sz : 240.
Mangel Estera, dr. : 150.
Manger Itsik : 356, 358.
Mansperl Bronisław : 126.
Mapaj (Mapaï) : 132, 134.
Mark M. : 348.
Markisz Perec : 132, 134, 354.
Markowicz Artur : 238, 396.
Marsalow R. : 364.
Marshall Louis : 140.
Marzbach Henryk : 110-114, 121.
Masaryk Tomasz : 1128.
Maślanka Rubin : 114.
Matejko Jan : 376.
Mazur Eliasz : 160.
Medern Vladimir : 152, 154.
Meisel, dr. : 146.
Meisel N. : 360.
Meisels, Rab. : 106-114.
Meisels : 148.
Melzer : 150 :
Mendele Mojche Sforim : 366.
Mendelson Osher : 140.
Mendelson S. : 152.
Menkes : 158.
Menkes Zygmunt : 240, 402.
Menn Naum : 160.
Mereżkowski : 130.
Merzer A. : 400.
Metropolitański : 356.
Meyer Dawid : 154.
Michalewicz B. : 152.
Mickiewicz Adam : 28, 98, 120.
Mieses M., dr. : 350.
Mieszko II. : 52.
Międzybórz : 78, 316.
Milajkowski I., dr. : 354.
Milman Szmul : 154.
Minkowski Maurycy : 356, 390, 394.
Minsk Mazow. : 132, 316, 336.
Minz B. : 214, 224, 230, 232, 240, 244.
Minzberg : 150.
Miszów : 290.
Mizrachi : 132, 134, 140, 264, 336, 340.
Mohilewer Sz., rab. : 264.
Molier : 372.
Mołodowska Kadia : 354.
Moment : 348, 350.
Monczik J., 320.
Morewski Araham : 362, 368.
Morgenstern M. : 148, 150.
Mościcki Ignacy, prof. Presid. : 158.
Mosty Wielkie : 310, 316.
Moszkowski Aleksander : 160.
Motzkin L. : 140.
Mozes M. : 348.
Mszana-Dolna : 320, 336.
Muchanów : 114.
Mundlak Regina : 386, 392, 396.
Mundlek J. : 148.
Munitz Chaim : 332.
Mütter Mieczysław : 416.

Nadir Mosze : 358.
Nagler Izydor : 154.
Nahari-Międzyrzecki Jechiel : 150, 228, 360, 388.
Naïer Dor (Der) : 357.
Naïe Kultur : 357.
Najman Jechiel : 154, 348.
Natansohn L., dr. : 118, 324.
Natanson Jakub, prof. : 120.
Napoleon : 86, 92, 212.
Narutowicz Gabriel : 132.
Nasz Przegląd : 530, 353.
Natan z Gazy : 72.
Natan Ida : 370.
Natan Noemi : 372.
Natan Symche : 372.
Neuman Abraham : 298.
Neuman J. M. : 350, 354, 360.
Neuman Dawid : 162.
Neumark D. (Arice) : 350.
Neustadt-Neu Melech : 146, 148, 150.
Niger N. : 170, 172, 354.
Nieśwież : 320.
Niewiadomski E. : 132.
Nissenbaum Izak, rab. : 140.
Nissenblatt Salomon : 114.
Nietzsche F. : 168.
Nomberg H. D. : 166, 170, 172, 360.
Norblin : 378, 380.
Nowe Miasto : 290.
Nowik L. : 350.
Nowogródzki Emanuel : 154.
Nowosiołki : 344.
Nowy Dziennik : 350, 353.
Nożyk I. : 372.

Okopy na Podolu : 78.
Oler Leon : 154.
Olsztein : 352 :
Opatoszu (Opatoshu) Józef : 19, 170, 172, 318, 354, 365.
Openheim : 372.
Opinia (Nasza) : 353.
Oppenheimer Samuel : 76.
Opoczyński P. : 350.

Opus : 276.
Orleska Miriam : 370.
Ort : 320, 324, 344.
Orzech M. : 350.
Orzeszkowa Eliza : 28, 116.
Ose : 344.
Ostróg : 186, 204.
Ostrołęka : 182, 272, 306.
Ostrowiec : 122.
Ostrzega A. : 352, 354, 406.
Otwock : 316, 342, 344.
Palestyna : 11, 17, 98, 100, 128, 138, 300, 334, 336, 350, 358, 428.
Pantielejew : 130.
Paris : 158.
Pat Jakub : 19, 152, 322.
Pawlikowski : 378, 380, 384.
Peczenik J. : 148.
Perec J .L. : 11, 166, 170, 172, 354, 412.
Perelman A. : 350.
Perl Feliks : 128.
Perl Józef : 418.
Perle Jehoszua : 170, 172, 350, 356, 360.
Perlman : 150.
Pepege : 278.
Piaseczno : 328.
Pieski : 282.
Pietruszka S. : 350.
Pikon Mali : 370, 372.
Pilichowski Leopold :
Pillaty Henryk : 86.
Piłsudski Józef : 132.
Pińczów : 316.
Pinkas : 70.
Pinskier L., dr. : 100.
Pińsk : 204, 286, 346, 410, 428.
Piński Dawid : 170-172.
Piotrków : 336.
Piwarski : 52, 384.
Płock : 200, 204, 290, 296, 308, 320, 346, 350.
Płońsk : 202, 428.
Poale-Syon (C. S.) : 132, 134, 146, 148, 280, 334.
Poale-Syon : 132, 134.
Podkamieniec : 216.
Podliszewski Abraham : 124.
Podole : 89.
Polacus Samuel : 86.
Polakiewicz M., adw. : 150.
Poliakow (Polakof) A. : 362, 364.
Poliakow (Polakof) Chajele : 362.
Pomeranz : 176.
Pomeranz M. : 350.
Portnoj Jecheskiel (Józef) : 152.
Poznań : 68. 100, 160.
Poznański Maksymilian : 118.
Poznański I. K. : 160.
Poznański Samuel Abr. : 164.
Pozner J. : 350.
P.P.S. : 128, 360.
Praga : 84, 86.
Propes Aron : 150.
Propus J. J. : 350, 356.
Prowalski A. : 266.
Prużany : 232.
Pryck : 316.
Prylucki Cwi : 348, 350.
Prylucki Mojach : 138, 350.
Przedworsk : 200.
Przeworski J., adw. : 130.
Pszon : 94, 96.
Puszet : 94, 96.
Puszkin : 168.
Quasimodo : 366.

Rabin z Bełza : 144.
Rabinowicz O., dr. : 150.
Rabinowicz Sz. J. : 264.
Rachmanowski : 122.
Radziwił : 64.
Radziwił Barbara : 56.
Radzyń : 180, 294.
Rakowska P. : 356.
Rakowski : 356.
Ramler Wiktor : 114.
Rapel Malwina : 370.
Raszisz Pinchas : 148.
Rawicz : 100.
Rawicz (Ravitch) Melech : 170, 172, 354, 356, 360.
Rechtman J. : 150.
Redlich Henryk : 394.
Reich Leon, dr. : 138, 140, 150.
Reichman : 146.
Reisen Abraham : 166, 170, 172.
Reiss Anzelm, ing. : 146, 148.
Reiss Rut : 148.
Reizes Henryk : 124.
Remba Ajzyk : 150.
Resnikowa, dr. : 176.
Revisionistes-Sionistes : 132, 134, 150.
Ribeisen : 356.
Riklis A. : 350.
Rimbaud : 358.
Rinderman A. : 350.
Ringel M., dr. : 140.
Ritch S. (Stański): 362.
Romanowski W. : 150.
Romanowski Z. : 350.
Rosen Ber : 348.
Rosen Józef : 148.
Rosen Matatias : 90.
Rosenblat, dr. : 150.
Rosenblat-Gutt A. : 146.
Rosenfeld A. : 350.
Rosenfeld Jona : 170, 172.
Rosenfeld Józef B. : 160.
Rosenfeld M., dr. : 146.
Rosengarten Dawid : 234.
Rosenstein Eliahu : 148.
Rosner Leon : 350.
Rosmanit Adolf : 110-114, 121.
Rosmarin Henryk, dr. : 140, 350, 354.
Rotbaum Jakub : 372, 390.
Rotenstreich : 150.
Roth J. : 316.
Rotman : 370.
Rotwand Jakub : 118.
Rozow Rafał : 150.
Rubaszow-Szazar Z. : 146.
Rubinstein Arthur : 358.
Rubinstein Izak, rab. 140.
Ruppin A., dr. : 100.
Rus : 350.
Ryki : 292, 304.
Ryłow J. : 148.
Ryng : 114.
Rzeszów : 326.

Sack Sz. : 206, 236, 238, 240.
Sadogóra : 182.
Sagan Szachna : 146.
Salomon Eger : 60.
Salz Abraham, dr. : 124.
Samberg Ajzyk : 362, 368, 372.
Samuel : 62.
Sanacja : 130.
Sanatorium-Medem : 318, 346, 360.
Sandler Ch. : 362, 372.
Sandomierz : 216.
Scheck Józef : 358.
Schenker : 146.
Schipper Ignacy, dr. : 140, 146, 150, 348.
Schleicher Filip : 128.
Schlich-Or J. : 146.
Schlossberg Joseph : 176.
Schneur M. : 372.
Schorr Mojżesz, prof. : 164.
Schulman : 356.
Schônbaum J. : 148.
Schwalbe Natan : 350.
Schwarz Adolf, dr. : 126, 150.
Schwartz M. : 364.
Schwartzbart Ignacy, dr. : 19, 138.
Schweber Sara : 154.
Schwerdschaft S. : 350.
Segał Louis : 176.
Segałowicz Z. : 170, 172, 348, 350, 356, 360.
Segałowicz Klara : 362, 368.
Seidenbeutel Józef : 358, 390.
Seidenbeutel : 78.
Selak : 146.
Senator Henryk : 114.
Shakespeare : 1168.
Shapiro Juda J. : 19.
Sherer Emanuel, dr. : 154, 350.
Siedlce : 122, 182.

Sieradz : 336.
Silberfarb M., dr. : 344.
Silberstein : 150.
Silberschein A., dr.: 146, 150, 262.
Simcha Menachem : 64, 68.
Singer B. : 348.
Singer A. : 350, 364.
Singer J. : 354.
Skarbek-Kruszewski Jan : 398.
Skierniewice : 316.
Słobódka Leśna : 330.
Słonim : 304, 318, 326, 336.
Słonimski Chaim Zelig : 118, 120.
Śmiłowski Filip : 126.
Smołka Fr. : 28, 106.
Sneh M., (Kleinbaum), dr. : 150, 350.
Śniatyń : 330.
Sobel Morus : 148.
Sobieski Jan, dr. : 64.
Sobieski Jan III. : 64, 76.
Sochaczewski Aleksander : 110, 120.
Sokal : 186.
Sokołów Nahum : 11, 118, 140, 428.
Soltyk : 89.
Sommerstein Eil, dr. : 140.
Spât Emil, dr. : 160.
Spektor, rab. : 142.
Spiegel Szymon : 350, 356.
Spira Samuel : 350.
Spisman Józef : 110.
Spizman L. : 350.
Stalowice : 344.
Stand Adolf : 124.
Stanisławów : 280.
Star-Van de Poll (Black) : 252.
Starer A. : 146.
Steinbard : 150.
Steinwurzel S. : 364.
Stempel : 150.
Stendig : 150.
Stern Abraham : 92.
Stern Israel : 358.
Sternberg B., dr. : 150.
Sternfeld L. : 148.
Sternschuss Adolf, dr. : 126.
Stepań : 182, 414.
Stolar Abram : 154.
Stolarsky Israel : 176.
Stolowice : 282.
Straszum S. : 360.
Struck H. : 100, 386.
Strug Andrzej : 28, 360.
Strugacz Józef : 364, 372.
Stuczyński : 150.
Stryjowski W. : 398.
Stryków : 268, 294.
Styka Jan : 388.
Stypułkowski A. : 106.
Suchostaw : 180.
Suric M. : 350.
Surowiecki : 90, 92.
Swisłocki S. : 348.
Syngałowski A., dr. : 344.
Syrkus : 150.

Szacki (Shatzky) Jakub, dr. : 358.
Szafir F. : 368.
Szafran N. : 154.
Szalit M., agr. : 266, 344.
Szalita Jakub, rab. : 136.
Szalom Alejchem : 354.
Szapiro Jeremiasz : 332, 350.
Szapiro : 362.
Szefer R. : 150.
Szefner B. : 348, 350.
Szereszewska : 176.
Szereszewski Rafal : 160.
Szeskim : 150.
Sziler : 368.
Szczupakiewicz L. : 148, 150.
Szmulowicz-Sonnenberg Berek : 92, 414.
Sznejur Zalmen : 78, 356.
Szomer : 336.
Szoszkes Ch. : 350.
Szoskies H. : 146.
Szoszana R. : 362.
Szprincak Josef : 11, 146.
Szpund Szymon : 350.
Szwalbe M. : 348.
Szwarc Pinkas : 348, 350.
Szwarcsztein Maurycy : 160.
Sztibl : 176.
Szul-Wezn : 152.
Szulman W. : 350, 356.
Szumacher : 370.
Szymborski Jan : 106.
Szymel M. : 350.
Szyk A. : 50, 56, 84, 110, 126, 290, 360, 404.
Tabaczyński (Tabachinsky) B. : 154.
Taca M. : 146, 148.
Tagore R. : 168.
Taj Berl : 148.
Tarbut : 340.
Tarkower Arieh, dr. : 146.
Tarnopol : 136, 212, 316, 418, 424.
Tarnów : 200.
Taumin D. : 350, 356.
Teichman M. : 356.
Temerla Szmulow-Son : 92.
Templer Leon : 350.
Teresa Maria : 74, 89.
Terespol : 180.
Thon Ozjasz, dr. : 138, 140.
Tołstoj : 170, 172.
Tomaszów : 328.
Toruń : 52.
Toz : 340-344.
Traugutta : 110-114, 121.
Trębacz Maurycy : 390, 396.
Trębicki Antoni : 86.
Trubeckoj : 130.
Trumpeldor : 336.
Tugenhold Jakub : 92.
Tunkel J. : 350, 354, 356.
Turki : 284.
Turkow Jonas : 362, 364.
Turkow Mark : 348, 350, 354.
Turkow Rachel : 358.
Turkow Rosa : 362.
Turkow Sara : 358.
Turkow Zygmunt : 362, 364, 366, 372.
Tuszer Józef : 240.
Tuwim Julian : 174.

Unschlicht Maurycy : 114.
Unser Express : 353.
Unterman G., rab. : 140.
Uszyszkin : 140.

Vanderwelde : 146.
Vishniak R. : 248-266, 272, 288, 290, 298, 304-312, 318, 322-334, 346, 360.

Wachtel Wilhelm : 386.
Wagenfisch Leon : 114.
Wagman Saul : 348, 350.
Waldman M. : 356.
Wallach E. : 238.
Walter M. : 360.
Warszawski J. : 176.
Warszawski O. : 360.
Warszawa : 52, 72, 80-86, 90, 94, 103, 110-118, 148, 188, 200, 214, 218, 228, 250-258, 2666-274, 286, 288, 308, 316-326, 334-338, 342-358, 378, 382-384.
Wasser Chaim : 154.
Wasser M. : 152.
Wawelberg Hipolit : 120.
Weinles J. : 392-396.
Weinreich Maks, dr. : 332.
Weintraub : 352, 68.
Weissbard G. : 350.
Weissenberg I. M. : 354.
Weizman Chaim (Haïm), prof. Presid. : 428.
Wellner S. : 148.
Welt-Spiegel : 353.
Wertheim L. : 368.
Wertheimer Samson : 76.
Wesołowski W. : 362.
Weszer : 146.
Węgrów : 292.
Wdowiński D., dr. : 150.
Widzewicz : 356.

Widzewska Manufaktura : 276.
Wilde O. : 168.
Wilder : 344.
Wilno : 60, 68, 86, 198-202, 212, 214, 220, 230, 248, 250, 264, 290, 316, 322, 324, 330, 332, 338, 344, 358, 412.
Wilson : 94, 96.
Winokur M. : 154.
Wisskind Maksymilian : 368.
Wiślicki Wacław : 140, 150, 266.
Wiśniowiecki M. K. : 76.
Witkin Jakubb : 146.
Wizo : 176.
Władek B. : 360.
Włocławek : 52.
Włodzimierz : 182.
Wohl Henryk : 110-114, 121.
Wolanowski Jerzy : 160.
Wolfman : 356.
Wołkowicz : 356.
Wołkowicz S. : 364.
Wolna Młodzież : 357.
Wolkowysk : 336.
Wolpa : 180.
Wolpowicz S. : 348.
Wołowczyk A. : 368.
Wrocław : 100, 212.
Wulman Leon, dr. : 344.
Wurzel, dr. : 150, 350.
Wygodzki J., dr. : 150, 264, 350.
Wysoko-Litewskie : 272.
Wyszków : 320.
Wyszochrad : 202.
Wyszogród : 304.

Yvo (Iwo) : 324, 330, 332, 344, 358.

Zabludow : 180.
Zagajski : 160.
Zajczyk Sz. : 204, 214, 220.
Zaks Sz. : 370.
Zalkind Ber : 358.
Zak Abr. : 348, 350.
Zamenhof Ludwik, dr. : 162.
Zamość : 166.
Zbytkawer Szmul : 80, 89.
Zeligfeld Zmira : 372.
Zelmanowicz Efroim-Lozer : 154.
Zerubawel S. : 132, 134, 146.
Ziemiałkowski : 106.
Zineman Jakub, dr. : 358.
Zupper Gerszon, dr. : 124.
Zirler : 158.
Złoczów : 414.
Zuckerman Baruch : 150.
Zuckerman Benc. : 358.
Zussman : 208.
Zygmunt I. : 236.
Zygelbojm S. : 152.
Zylberberg Naftali : 350.

Żabotyński Wł. : 132, 134, 150, 156.
Żelechów : 268.
Żółkiew : 180, 202.
Żydowska Wystawa Sztuki : 353.
Żytkowski Ch., dr. : 166.
Żytnicki Ch. L. : 350.

פּובליקאַציעס פון אלוועלטלעכן יידישן קולטור - קאָנגרעס

וועלט-געשיכטע פון יידישן פאָלק
פון שמעון דובנאָוו

אַרויסגעגעבן פון אַלוועלטלעכן יידישן קולטור־קאָנגרעס
ניו־יאָרק בוענאָס־אייַרעס

★

10 בענדער, איבער 5000 דרוק־זייטן, גרויסער פאָרמאט

עס זענען שוין ביז אירצט דערשינען אוו אַרויסגעשיקט געוואָרן צו אַבאָנענטן די פאָלגנדיקע 8 בענדער :

באַנד 1: פון אַנטשטייאונג פון ישראל ביז צום סוף פון דער פערסישער הערשאַפט . 416 זייטן

באַנד 2: פון אָנהויב גריכישער הערשאַפט אין יהודה ביז חורבן בית שני . . . . . 560 זייטן

באַנד 3: פון אונטערגאַנג פון דער יידישער מלוכה ביזן פונאַנדערפאַלן פון די אויטאָנאָמע צענטערס אין מזרח . . . . . 512 זייטן

באַנד 4: געשיכטע פון יידן אין אייראָפע, מיטלאַלטער 400 זייטן

באַנד 5: שפּעטער מיטלאַלטער ביז גירוש שפאַניע . 486 זייטן

באַנד 6: די נייע צייט, די פאַרשפּרייטונג פון די אשכּנזים, 16־17־טער יאָרהונדערט . . 420 זייטן

באַנד 7: די איבערגאַנגס־תקופה ביז דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע, 1798 . . . . 470 זייטן

באַנד 8: די תקופה פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע . . . . . 393 זייטן

פאַרקויף־פּרייז פאַר אַלע בענדער . . 55 דאָלאַר
פאַר אַבאָנענטן . . . . . 40 דאָלאַר

ל. מ. שטיין־ביבליאָטעק בים אלוועלטלעכן יידישן קולטור־קאָנגרעס

אין אייַן באַנד וועלן צונויפגעקליבן די וויכטיקסטע שאפונגען פון אַ שרייבער

ערשטע סעריע ביכער — (ביז אירצט דערשינען 8 בענדער)

1. אברהם רייזען . . . . געקלייבענע דערציילונגען
2. ישעיהו שפּיגל . . ליכט פון אָפגרונט (געזאַנגען)
3. משה קולבאק . . . . . געקליבענע ווערק
4. בעל־מחשבות . . . . . געקליבענע ווערק

צווייטע סעריע ביכער —

1. אברהם לייעסין . . . זכרונות און בילדער
2. א. מ. וויינשענבערג . . . . . דערציילונגען
3. אייזיק מאיר דיק . . . געקליבענע דערציילונגען
4. יונה ראָזענפעלד . . . (אריינפיר־וואָרט פון ש. ניגער) געקליבענע דערציילונגען

דריטע סעריע ביכער — (וועט דערשיינען אין יאָר 1955)

1. ישראל שטערן . . . . . עסייען און לידער צונויפגעשטעלט פון ה. לייוויק
2. משה אַלטמאַן . . . . . געקליבענע דערציילונגען צונויפגעשטעלט פון ד"ר ש. ביקל
3. ד"ר חיים זשיטלאָווסקי . . . געקליבענע עסייען צונויפגעשטעלט פון יודל מאַרק
4. דוד בערגעלסאָן . . . . . דערציילונגען צונויפגעשטעלט פון ש. ניגער

אבאָנענטן־פּרייז פאַר 4 ביכער פון אַ סעריע — $ 7.50

נייע ווערק אָקאָרשט דערשינען

ישעיהו שפּיגל . . . . . ווינט און וואָרצלען (נאָוועלן)
בערל כהן . . . . . א יד אין וואלד (טאָג־בוך)

פון נאָענטן עבר — מאַנאָגראַפיעס, זכרונות און דאָקומענטן

1. דאָרט ווו עס איז געווען אַנדערש . פון ד"ר מ. באָרוויטש
2. ד"ר יצחק שיפער — זיין לעבן און שאַפן פון י. הירשהויט
3. די יידישע ליטעראַטור אין גאַליציע פון ד"ר מ. נ. נייגרעשל
4. יידיש טעאַטער ביי דער שארית הפליטה פון נאָרבערט האָראָוויץ
5. דאָס שטעטעלע מיינעץ . . . . . פון י. קייטעלמאַן
6. לייזער וואָלף — לידער . מיט אַן אריינפיר פון לייזער ראן
7. דניאל טשאַרני . . . . . אַ ליטוואַק אין פוילן

עס גייפינט זיך אין דרוק און וועלן דערשיינען במשך פון יאָר 1955

1. אנטאָלאָגיע פון יידישן געדאנק
אוועטער דער רעדאַקציע פון אברהם מענעס
2. לעקסיקאָן פון דער יידישער ליטעראַטור, באַנד 1
3. ענציקלאָפּעדיע פון יידישער דערציאונג, באַנד 1
4. די יידישע פּרעסע אין וואַרשע צווישן ביידע וועלט־מלחמות

צענטראַלער אדרעס :

CONGRESS FOR JEWISH CULTURE

25 East 78 th Street New-York 21, N.Y.

דאס פוילישע יידנטום

ביכער־סעריע פון דעם צענטראל־פארבאַנד פון פוילישע יידן אין ארגענטינע

רעדאקטאָר: **מאַרק טורקאָוו** פאַרלאַגס־לייטער: **אברהם מיטלבערג**

ביז איצט דערשינען:

1) מאַרק טורקאָוו — מלכה אָוושיאַני דערציילט... *)
2) ה. ד. נאָמבערג — י. ל. פרץ *)
3) וו. גראָסמאַן־וויערניק — טרעבלינקע *)
4) פּרץ גראַנאַטשטיין — מיין חורב שטעטל סאָקאָלאָוו *)
5) ישראל טאַבאַקסבלאַט — חורבן לאָדזש *)
6) זרובבל — בארג חורבן *)
7) אלחנן צייטלין — אין א ליטעראַרישער שטוב *)
8) ד"ר ח. שאָשקעס — פוילן — 1946 *)
9) ז. סענאלאָוויטש — טלאָמאַצקע 13 *)
10) מ. נודעלמאן — געלעכטער דורך טרערן *)
11) ד"ר מאיר באַלאַבאַן — די יידן־שטאָט לובלין *)
12) ישראל אפרת — היימלאָזע יידן *)
13) ד"ר יעקב שאַצקי — אין שאָטן פון עבר *)
14) דוד פלינקער — אַ הויז אויף גזשיבאָוו *)
15) ד"ר הלל זיידמאן — טאָגבוך פון וואַרשעווער געטאָ *)
16) זאַמלונג פון דאָקומענטן — קידער־מאַרטיראָלאָגיע *)
17) חיים גראַדע — פּליטים *)
18) ש. קאַטשערגינסקי — פּאַרטיזאַנער גייען!... *)
19) פרידע זרובבל — נע וגד *)
20) מרדכי שטרויגלער — מאַידאַנעק
21) יעקב לעשצינסקי — אויפן ראַנד פון אָפּגרונט *)
22) ז. פענאלאָוויטש — געבראַנטע טריט
23) אברהם טייטלבוים — וואַרשעווער הייף
24) מאַניא סוקם — א וועגדערונג אי־בער אָקופירטע געביטן
25) ש. ל. שניידערמאן — צוויש שרעק און האָפענונג *)
26) לעאָ פינקלשטיין — מגילת פוילן *)
27) יאָנאַס טורקאָוו — אַזוי איז עס געווען... (חורבן וואַרשע)
28) ש. איזבאַן — „אומלעגאלע" יידן שפאלטן ימען
29) יעקב פּאַט — העונד
30) ד"ר י. קערמיש — דער אויפשטאַנד אין וואַרשעווער געטאָ
31) שמחה חאָליאַקאָוויטש — אַ טאָג אין טרעבלינקע
32) מרדכי שטרויגלער — אין די פאַבריקן פון טויט
33) אברהם נחתומי — אין שאָטן פון דורות
34) יחיאל לערער — מיין היים *)
35) יוסף וואָלף — לייענעדיק פרצן...
36) צפורה קאַצענעלסאָן־נאַכומאָוו — יצחק קאַצענעלסאָן
37) י. הירשהויט — פינצטערע נעכט אין פאַוויאַק
38) נחום סאָקאָלאָוו — פערזענלעכקייטן
39) רחל קאָרן — היים און היימלאָזיקייט (לידער)
40) א. אלמי — מאָמענטן פון אַ לעבן
41) מנשה אונגער — פשיסכע און קאַצק *)
42) מ. בורשטין — איבער די חורבות פון פלוינע
43) מ. קיפּנים — הונדערט־פאַלקס־לידער *)
44) ז. סענאלאָוויטש — מיינע זיבן יאָר אין תל־אביב *)
45) ד"ר ח. שאָשקעס — אַ וועלט וואָס איז פאַרביי... *)
46) שלמה וואגא — חורבן טשענסטאָכאָוו
47) אברהם זאק — יאָרן אין וואנדער (לידער)
48-49) ש. איזבאַן — פאַמיליע קאַרפ (דאָמאַן) *)
50) ד"ר א. מוקדוני — מיינע באַגעגעניש (זכרונו) *)
51) ר. שושנה־קאהאן — אין פייער און פלאמען *)
52) י. י. טענק — די יידישע פראָזע אין פוילן
53) יאָנאַס טורקאָוו — אין קאמף פאר לעבן *)
54) יצחק פערלאָוו — די מענטשן פון „עקזאָדוס 1947", דאָמאַן*)
55) פנחס ב־זבע ג — שבת־יום־טובדיקע יידן
56-58) שלום אש — פּעטערבורג — וואַרשע — מאָסקווע
59) ד"ר פיליפ פרידמאן — אשוויענטשים
60) ב. ראָזען — טלאָמאַצקע 13
61-62) דוד פלינקער — אין שטורעם (דאָמאַן)
63) יאנוש קאָ טשאַק — משהלעך, יאָסעלעך, ישראליקלעך
64-65) מרדכי שטרויגלער — „ווערק צע"
(פּרעמירט דורכן האָפּער־לייב ליטעראַטור־פאָנד ביים יידישן קולטור־קאָנגרעס, בוענאָס־איירעס, 1951)
66) חיים גראַדע — שיין פון פארלאָשענע שטערן
67) רבקה קוויאַטקאָווסקא — פון לאַגער אין לאַגער
68) יואל מאַסטבוים — מיינע שטורמישע יאָרן (זכרונות)
69) אליהו טראָצקי — גלות דייטשלאַנד
70) ד"ר י. שאַצקי — קולטור־געשיכטע פון דער השכלה *)
71) נחמן מייזיל — געווען אמאָל אַ לעבן... *)
72) י. י. טרונק — סימכע פלאַכטע פון נאַראָווע *)
(פּרעמירט דורכן צבי־קעסעל־ליטעראַטור־פאָנד, מעקסיקע 1951)
73) יהודה עלבערג — אונטער קופערנע הימלען *)
(פּרעמירט דורכן ליטעראַטור־פאָנד אין סאן־פאולא, 1951)
74) ד"ר א. מוקדוני — אויסלאַנד
75) זיגמונט טורקאָוו — פראַגמענטן פון מיין לעבן
76) יהושע פערלע — יידן פון א גאנץ יאָר
(פּרעמירט מיט דער פרץ־פרעמיע פון יידישן פען־קלוב אין פוילן און ליטעראַטור־פרעמיע פון „בונד" אין פוילן, וואַרשע 1937)
77) יעקב לעשצינסקי — ערב חורבן
78) דניאל טשאַרני — ווילנע
79) ז. סענאלאָוויטש — דער לעצטער לאָדזשער ראָמאַן
80) יזכור־בוך — בעלזאַטאָוו *)
81) מ. י. שעליובסקי — אויף אַ פולער וואָג
82-83) יצחק פערלאָוו — דער צוריקגעקומענער (ראָמאַן)
84) יוסף אקרונטי — דאָס בוך פון די עלנטע
85-86) מרדכי שטרויגלער — גורלות
87) ד"ר יוסף טענענבוים — גאַליציע — מיין אַלטע היים
88) זלמן שזר — שטערן פאַרטאָג (זכרונות)
89) משה דוד גיסער — דאָס גזואנג פון א לעבן *)
90) ז. י. אנכי — ר' אבא און אַנדערע כתבים
91-92) עמנואל רינגעלבלום — קאַפּיטלען געשיכטע
93) שמעון האָראַנטשיק — אין גערויש פון מאַשינען (ראָמאַן)
94) נרשם באדע — מיינע זכרונות (קראָקע)
95-96) יאָנאַס טורקאָוו — פאַרלאָשענע שטערן (זכרונות)
97-98) אליעזר קאציזנע — שטאַרקע און שוואַכע (ראָמאַן)
99) פּועה ראַקאָווסקי — זכרונות פון א יידישער רעוואָלוציאָנערין
100) מאַרק טורקאָוו — די לעצטע פון א גרויסן דור
101) י. הירשהויט — יידישע נאַפּט־מאַגנאַטן
102) משה זאַנשיין — יידיש וואַרשע
103) פּ. מינץ (אלעקסאנדער) — געשיכטע פון אַ פאַלשער אילוזיע
104) י. י. טרונק — די וועלט איז גול מיט נסים (ראָמאַן)
105-106-107) מ. כאל בארוויטש — אַרישע פאַפּירן

עס גרייט זיך צום דרוק:

ברוך האגער — מלכות חסידות
ב. שעפנער — נאָוואָליפּיע 7 (זכרונות)
פּנחס שטיינוואַקס — יידן צום גערעטעט
ש. בערזינסקי — ירושה
מאַקס ווײַנרײַך — היינטערן פּלויט (וועגן אורי קאוונער)

*) אויספארקויפט

★

וועגן אלע ענינים, וואָס האָבן א שייכות מיט דער ביכער־סעריע „דאָס פוילישע יידנטום" זיך וועגדן:

UNION ISRAELITA POLACA
Pueyrrédón 667 Buenos Aires

DU MEME AUTEUR:

פון זעלביקן מחבר:

En polonais :

BRZOZOWSKI I MALRAUX. Nakładem „Sygnałów", Lwów, 1937.

FIZJOLOGIA ROZPACZY I NIHILIZMU (L. F. Celine i nasze czasy). Kraków, 1937.

MIŁOŚĆ I RASA. Powieść. Nakładem Udziałowej Spółki Wydawniczej, Kraków, 1938.

PETRONIUSZ NA NOWO NAPISANY. Odbitka z „Naszego Wyrazu", Kraków, 1939.

UNIWERSYTET ZBIRÓW. Nakładem Żydowskiej Wojewódzkiej Komisji Historycznej, Kraków, 1946.

LITERATURA W OBOZIE. Nakładem Żydowskiej Wojewódzkiej Komisji Historycznej, Kraków, 1946.

ZE ŚMIERCIĄ NA TY. Wiersze z obozu i z partyzantki. Z głosami *St. Dobrowolskiego* i *Lucjana Motyki*. Wyd. „Wiedza", Warszawa, 1946.

ORGANIZOWANIE WŚCIEKŁOŚCI (Słowo wstępne *Zofii Nałkowskiej)*. Wyd. Ogólnopolskiej Ligi do Walki z Rasizmem. Warszawa 1947.

„PIEŚŃ UJDZIE CAŁO"... *Antologia wierszy o Żydach pod okupacją niemiecką*. Wyd. Centralnej Żydowskiej Komisji Historycznej. Warszawa-Łódź-Kraków, 1947.

PIEŚŃ GINĄCYCH. Wyd. C.Ż.K.H., 1947.

ZAGŁADA ŻYDÓW I NIEMIECCY ZBRODNIARZE WOJENNI. Ekspertyza przed Najwyższym Trybunałem Narodowym. (W tomie *„Proces ludobójcy Amona Leopolda Goetha"*. Wyd. C.Ż.K.H., Warszawa-Łódź-Kraków, 1947.)

En français :

A L'ECHELLE INHUMAINE (Recueil des témoignages sur l'Insurrection du ghetto). (Edit. : Centre d'Etudes auprès de l'A.J.P., Paris, 1950).

ECRITS DES CONDAMNES A MORT SOUS L'OCCUPATION ALLEMANDE (1939-1945). Préface de René CASSIN, vice-président du Conseil d'Etat, membre de l'Institut. (Presses Universitaires de France. Paris, 1954.)

En yiddish :

אַרישע פאפירן — דריי בעודער. — הקדמה פון יעקב פּאַט.
אַרויסגעגעבן דורכן צענטראל־פּאַרבאַנד פון פוילישע יידן אין
אַרגענטינע. בוענאָס־אַיירעס, 1935.
(ביכער־סעריע „דאָס פוילישע יידנטום").

דאָרט וווּ עס איז געווען אַנדערש
מאַטעריאַלן איבער יידן אין סקאַנדינאַווישע לענדער בעת דער
מלחמה (געזאַמלט דורכן פּאָרשונגס־צענטער בייַם פּאַרבאַנד פון
פוילישע יידן אין פּאַריז).
פּאַרלאַג: אַלוועלט. יידישער קולטור־קאָנגרעס. סעריע: פון נאַצענטן עבר.
ניו־יאָרק, 1955.

יאר ייִדיש לעבן אין פוילן

1000

שנה יהדות פולין

ANS DE VIE JUIVE EN POLOGNE

YEARS OF JEWISH LIFE IN POLAND

LAT ŻYCIA ŻYDOW W POLSCE

AÑOS DE VIDA DE LOS JUDIOS EN POLONIA

אויסבעסערונגען

ERRATA

תקוני טעויות

Dans le texte français :

Page 51 : Deux photos différentes portent le même n° 7. Celle qui présente un texte manuscrit doit porter le n° 9 et le commentaire : « *Le contrat, datant du XIe siècle, conclu par les Juifs, propriétaires du village Maly Tyniec, avec Pierre Włast* » (Archives d'Etat à Wroclaw).

» 51 : Le commentaire pour l'image n° 9 : « *Le roi Casimir le Grand reçoit les Juifs* » (Miniature d'A. Szyk).

» 122 : Le commentaire pour l'image n° 5 : « *Les Juifs sur les barricades de Lodz* » (Miniature d'A. Szyk).

» 146 : Le titre général pour cette page : « *Poalé-Sion, Ceiré-Sion, Hitachduth* ».

» 170 : N° 6. S. Niger.

» 358 : N°° 3, 11, 12. *Peints par Ben.*

English text :

Page 51 : From the two different pictures marked mistakenly with the same Nr. 7, that of the handwritten text has to be marked with Nr. 9 and accompanied by the following commentary : « Accord from the middle of the XI-th century-concluded, by Jews, proprietors of the country Maly Tyniec with Piotr Wlast » (From the archives of the city of Wroclaw).

» 54 Picture Nr. 3 : « Casimir the Great receives a delegation of Jews » (Miniature of A. Szyk).

» 122 : Picture Nr. 5 : « Jews fighting on the barricades of the city of Lodz » (Miniature of A. Szyk).

» 146 : The general common title has to be : « Poale-Zion, Ceire-Zion, Hitahduth ».

» 172 : Pict. Nr. 6 : S. Niger.
Pict. Nr. 14 : Abraham Glanz-Leleles.

» 358 : Pict. Nr. 3, 11, 12. painted by Ben.

» 360 : In the commentary of the picture Nr. 9 : ...«... member of the Executive of « Halas », one of the *leaders* of the National Workers Union »...

	instead of	has to be
Page 4 :	*makin up*	making up
» 22 :	*progressin*	progression
» 35 :	*preferd*	prefered
» 46 :	*collections of newspaper*	newspaper collections
» 72 :	(*appearance of Messiah*)	— (has to be omitted)
» 72 :	*provoked an outbreak...*	provoked an outbreak of collective hysteria
» 430 :	*able to identifying*	able to identify

W TEKŚCIE POLSKIM

Str. 51. Dwa różne zdjęcia oznaczono przez pomyłkę tym samym nr. 7. Otóż: to spośród nich, które przedstawia tekst pisany ręcznie, winno nosić nr. 9 i komentarz: „*Umowa z połowy wieku XI, zawarta przez Żydów, właścicieli wsi Mały Tyniec, z Piotrem Włastem* (Z archiwum we Wrocławiu).

Str. 54. Ilustracja nr. 3: *Kazimierz Wielki przyjmuje Żydów.* (Miniatura A. Szyka).

Str. 56. Tekst polski do tej strony znajduje się na stronie 88.

Str. 122. Ilustracja nr. 5: *Żydzi na barykadach Łodzi* (Miniatura A. Szyka).

Str. 146. Wspólny tytuł wstępny winien brzmieć: „*Poale-Sion, Ceire-Sion, Hitachdut*".

Str. 148. W komentarzu do tej strony, w miejscu cyfry 10, winno być 10,11), przy czym wymienione osoby są na zdjęciu nr. 11.

Str. 170. Nr. 6: *S.* Niger.

Str. 188. Nr. 15-16): Synagoga przy ul. Tłumackiej w *Warszawie.*

Str. 358. *Nr.* 3, 11, 12) *Malował: Ben.*

Str. 360. W komentarzu do fotogr. 9: ...„członek egzekutywy Hałas, *działacz* Narodowego Związku Robotn."

Texto Español:

Página 51 : De dos fotografias diferentes marcadas erroneamente con el mismo numero 7, — aquella que representa el texto manuscrito, ha de ser marcada con el numero 9 y llevar el comentario siguiente : « Acuerdo de la mitad del siglo XIo, concluido por los Judios, propietarios de la aldea Mniy Tyniec con Piotr Wlast »... (de los archivos de la ciudad de Wroclaw).

» 54 : Ilustracion No 3 : Casimir el Grande recibe la delegacion de Judios (miniatura de A. Szyk).

» 56 : El texto español relativo a esta pagina se encuentra en la pagina 88 (donde ha sido erroneamente marcado como relativo a la pagina 70).

» 122 : Ilustracion No 5 : « Judios sobre las barricadas de la ciudad de Lodz » (miniatura de A. Szyk).

» 134 : « ... La columna consagrada a los territorios los cuales despues » — *hay que omitir.*

» 146 : El titulo general comun ha de ser : « *Pasle-Sion, Ceire-Sion, Hitajduth* » ...

» 172 : No 6 : S. Niger.
No 14 : Abraham Glanz-Leicles.

» 358 : No 3, 11, 12 : (pinturas de Ben).

	en vez de	ha de ser
Pagiña 4	*capagnola*	española
	arquivos	archivos
» 10	*ortodizia*	ortodoxia
» 18	*enteéo*	entero
	... en el campo de la yiddish, y en la lucha contra la opresion politica y nacional... actitud espiritual de la literatura en las lenguas hebrea y ...	... en el campo de la actividad espiritual, de la literatura, en las lenguas hebrea y yiddish — y en la lucha contra la opresion politica y nacional.
» 26	*... puor un visionario*	por un visionario
» 42	*a sido reducido*	ha sido reducido
	son su contenido	con su contenido
» 43	*abstracion*	nbstracción
	provocac an	provocaban
» 45	*estancas*	estancias
» 48	*ilustra*	Ilustra
» 50	*aigualmente*	igualmente
» 68	*cualidad*	calidad
	fin a la pagina 70	fin de la página 70 ...
» 88 : y siguientes	*texto a la pagina ...*	texto relativo a la página ...
» 98 :	*antisemitic*	antisemita
» 102	*des gracias*	desgracias
» 121	*fin a la pagina 98*	fin de la página 98
» 132	*asi-Hamada*	asi-llamada
» 179	*a sido hecho*	ha sido hecho
» 278	*fabricu fondada*	fábrica fundada
» 344	*sanatoria*	sanatorio
» 428	*ISREL*	ISRAEL

אין יידישן טעקסט :

וויט 6 : אין דער 6טער שורה דארף זיין : ...(חויפט־רירעקטאר פון רושא־יוט...

וויט 51 : על פי טעות האט מען באצייכנט צוויי פארשידענע בילדער טיט דעם זעלבן נומער 7. דאם בילד, וואם שטעלט אזר א כתב־יד, דארף זיין באצייכנט מיטן נר' 9, און האבן דעם קאמענטאר : „קאנטראקט פון 1150 אדהודערט. נעשלאסן דורך יידן, באויצער פוועס דארף מאר מ'וויסן, מיט פיאטר וולאסט" (ארכיוון אין ברעסלוי).

וויט 54 : אילוסטראציע נר' 3 : קאושימיטש רער נרויסער נפטח אויף יידן (מיניאטור פון א. שיק).

וויט 122 : אילוסטראציע נר' 5 : „יידן אויף די בארריקאדן אין לאדוש" (מיניאטור פון א. שיק).

וויט 133 : אין די צוויי ערשטע שורות דארף זיין : „בונד" (נעגרינדעט אין 1897).

וויט 146 : רער אלגעמיינער טיטל זאל רער ראויסער וויט : „פוסלי ציון, צפירי ציון, התאחדות".

וויט 154 : אין אילוסטראציע נר' 28 : (...) ט. (י.) נראס (...)

וויט 170 : נר' 3 (ר"ה אין צריש צו ר. פינסקי) דארף וויט : „דראמאטורג („יעקב רער שמיר", „די פאמיליע צבי" אאז"ו.
נר' 6 : ש. ניגער. נר' 14 : אברהם גלאנץ־לעיצלעס...

וויט 264 : נר' 3 : פ. קאפלאן...

וויט 350 : אין קאמענטאר צום בילד 30־1 (העראצציע פון דעם זשורנאל „רער מאמענט") פעלט די שורה : ...„צוויימער רייי : ר. פוונוער, לפקו לעוסקו, ר. שוואוסק, סארק סורקאוו־ א.אז"ו.

וויט 354 : נר' 5 : (...) קאציא מאלאראוסק, (...) באשעוויס. נר' 18 : (...) זאלטן ריישין.

וויט 358 : נר' 3 : (...) ראצענט אין בית הספר הנכוה... 3, 11, 12) נעמאלט : כען.

וויט 360 : אין קאמענטאר צום בילד 9 דארף זיין : ...עקזעקוטיו־קימיליר פון „היאס", סוער זין יירישי־נאציאנאלן ארבעטר־פארבאנד.

ע ב ר י ת :

דף 51 : שתי תמונות סומנו באותו מספר ד. התמונה שמראה כתב יד נושאת את המספר 9 ופירושה : „חזרה מסמרי מחמאה ה'יו, שוכרת בין היהודים בעלי הכפר חלי פיוניץ ובין פיוטר וולסט". (ארכיון בכרמלוי).

דף 64 : תמונה מס' 3 : קוויטיי הנדול מקבל פני יהודים (ועירית לא. שיק).

דף 122: תמונה מס' 5 : יחודים על הבריקדה בלוזרו, (ועירית לא. שיק).

דף 170: מס' 3 : בפירוש לה. פינסקי צריך להיות : ...דרמתורנן (יקל הנפח", „משפחת צבי" וכו'.
מס' 6 : ש. נינר.

דף 358: 3, 11, 12) צוייר ע"י בן.

דף	6	שורה	8	צריכה להיות : הדז'וינט באירופה) בער ההתעניינות שהראו ליזמתנו מראשיתה 216—222	
„	9	„	17	בעמוד השני צריכה להיות : סמוטים ובנורות	
„	23	„	18	„ „ „ „ : הוא הדבר, יחי עם ישראל, העם כן אפני השנים לפי מרת...	
„	„	„	5	„ „ „ „ : העבר, אלבום זה מהווה סצכה וכיון בעלת ערך לחקופה רבת חשי־	
„	„	„	23	„ „ „ „ : „הפושעים האכזריים ביותר בתולדות האנושיות רצחו מיליו־	
„	37	„	1	„ הראשון „ : יהדות פולין הורסים הדתיים, הכיוונים הרוחניים והח־	
„	„	„	11	„ „ „ „ : מלבר מאורעות ובעיות מצוי בהיסטוריה גם אספקט אחר והוא	
„	„	„	38	„ „ „ „ : בשיטה מיוחדת, שאפשר לכנותה בשם : „סטיה נרפית"	
„	38	„	34	„ „ „ „ : קרבות ההגנה נגד הקוזקים המצאים כמאה השמונה עשרה, הנרוד	
„	„	„	41	„ „ „ „ : במחנות ההשפדה ועד למלחמות הפרטיזנים — אלה הן התוליות	
„	„	„	62	„ „ „ „ : נמנו בולסלב, נסיך קליש, המלך קזימיר (במאה הארבע עשרה)	
„	„	„	20	„ השני „ „ : מסרצחים סתופשים בכדי צבא, נער לעבר שרדות הקרב על מגת	
„	„	„	32	„ „ „ „ : מני, מן הראוי לזכור שהוא לא הסתפק בריצחת בני אדם חיים, אלא	
„	„	„	60	„ „ „ „ : של הוצאתנו יקוף את תקופת הכיבוש הנאצי על כל מאורעותיה ותום־	
„	45	„	6	„ הראשון „ : נית ולא לפולנית (כנון ההיסטוריון נרץ שנזכר בסדק אחר) מאידך	
„	54	„	9	„ השני „ „ : על אף חסותו של המלך עכרו על היהודים באותה תקופה הרבה	
„	62	„	1	„ הראשון „ „ : סטיע לשמירה מפני טנפה;	
„	88	„	1	„ „ „ „ : נוסח סרף 64	
„	„	„	1	„ השני „ „ : נוסח סרף 72	
„	89	„	1	„ הראשון „ „ : נוסח סרף 80	
„	„	„	6	„ השני „ „ : הכישוף סלטיק בפה עד היהודים ויכוח שני (בנובסכר 1759)	
„	98	„	5	„ הראשון לסטה „ : כישסית בשנת 1859; השתתף כהתקוממות של	
„	112	השורה האחרונה בעמוד 2 צריכה להיות האחרונה בעמוד הראשון			
„	131	„	9	בעמוד הראשון צריכה להיות : ואת רסן השלטון תופסת הדיקטטורה הצבאית למחצה בהנהלת	
„	188	„	5	„ „ צריכה להיות : 6) עורת נשים; 7) שער ברזל נקיר המע־	
„	316	„	27	בנוסח העברי צריכה להיות : מרכז האינקסו בבנק הקואופרטיבי היהודי	
„	332	„	25	בנוסח העברי צריכה להיות : ברך נדול עם מיסמכים כשם „הפרופיסורים	
„	356	„	16	בעמוד הראשון צריכה להיות : 74) מאוריצי מינקובסקי (ציור של ם.	
„	358	„	8	צריכה להיות כמקום שורה 9 ולהיפך — בעמוד הראשון	
„	„	„	15	בעמוד הראשון צריכה להיות : בים (בין היתר : הסלחמה בין ההשכלה והח־	
„	„	„	23	„ „ „ : בשנת 1951 השתקע סופית בישראל	
„	„	„	33	„ „ „ : ציון צוקרמן (נהרנו כולם); 10) אלחנן צייט־	
„	„	„	42	„ „ „ : הפולקלור היהודי, משלב באופן מפורי ליריזם	
„	364	„	19	„ „ „ : העברי בוילנה (1930) אחרי הצנח סחזה לדיק־	
„	430	הכותרת של הנוסח העברי צריכה להיות : תפתח הענייניס			

אין זוכצעטל פון נעמען : INDEX:

Medem Vladimir
Niger S.
Prylucki Nojach
Sommerstein Emil.